

Klark Artur/Li Džentri

RAMA II Prevod: Jakšić Zoran/Živković Zoran

Clarke Arthur/Lee Gentry RAMA II, 1989.

Serija "Rama" (2)

POLARIS 1990. 1. RAMA SE VRAĆA

Ekskalibur, veliki generator radarskih impulsa, koji su energijom napajale nuklearne eksplozije, nalazio se izvan upotrebe već skoro pola stoleća. Bio je projektovan i načinjen u velikoj žurbi neposredno po prolasku Rame kroz Sunčev sistem. Kada je 2132. objavljeno da je stavljen u pogon, objašnjeno je da mu je svrha da Zemlji obezbedi blagovremeno upozorenje o približavanju svih budućih tuđinskih posetilaca: brod veliki poput Rame mogao se otkriti na međuzvezdanim udaljenostima - godinama, nadali su se naučnici, pre no što bude mogao da ima bilo kakav uticaj na ljudske poslove.

Odluka da se načini Ekskalibur doneta je još pre no što je Rama prešao perihel. Kada je prvi vanzemaljski posetilac zaokrenuo za Sunce i zaputio se ka zvezdama, armije naučnika stale su da proučavaju podatke sa jedine misije koja je uspela da stigne do njega.

Rama je, objavili su oni, bio inteligentni robot koji nije pokazao baš nikakvo zanimanje za naš Sunčev sistem ili njegove žitelje. Zvanični izveštaj nije pružao nikakva objašnjenja za mnoštvo tajni sa kojima su se istraživači suočili; stručnjaci su, međutim, uverili same sebe da su razumeli jedno temeljno načelo ramanskog inženjeringa. Budući da je većina velikih sistema i podsistema koje su ljudski istraživači zatekli u Rami imala po dve operativne rezervne jedinice, izgledalo je da su tuđinski inženjeri projektovali sve u tri primerka. Stoga, budući da se za celu džinovsku letelicu smatralo da je mašina, došlo se do zaključka da je veoma verovatno da će za prvim posetiocem uslediti još dva ramanska broda.

Ali nikakve nove svemirske letelice nisu se pojavljivale u Sunčevom susedstvu iz praznih prostranstava međuzvezdanog svemira. Kako su godine prolazile, žitelji Zemlje našli su se suočeni sa nekim prečim problemima. Brige oko Ramanaca, ili već onoga ko je saznao taj sumorni cilindar dugačak pedeset kilometara, počele su da blede kako je samotna poseta tuđinaca polako odlazila u istoriju. Poseta Rame i dalje je zaokupljala pažnju mnogih naučnika, ali najveći broj pripadnika ljudske vrste bio je primoran da pažnju posveti drugim stvarima. Početkom četrdesetih godina dvadeset drugog stoleća svet se našao u raljama velike ekonomske krize. Više nije bilo novca za održavanje Ekskalibura. Ono nekoliko naučnih otkrića koja su ostvarena na njemu nije moglo da opravda ogromne troškove obezbeđenja njegovog funkcionisanja. I tako, veliki nuklearni generator impulsa bio je napušten.

Četrdeset pet godina kasnije bila su potrebna trideset tri meseca da se Ekskalibur vrati u operativno stanje. Osnovno opravdanje za oživljenje Ekskalibura bilo je naučno. Tokom minulih godina došlo je do procvata radarske nauke, kao i do usavršenja novih metoda tumačenja dobijenih podataka, što je veoma povećalo vrednost osmatranja načinjenih na Ekskaliburu. Kada je generator ponovo počeo da snima prizore dalekih nebesa, gotovo niko na Zemlji nije više očekivao dolazak nove letelice Rama.

Operativni nadzornik na stanici Ekskalibur nije čak ni obavestio svoje pretpostavljene kada je neobična tačka zasvetlela prvi put na njegovom monitoru za obradu podataka. Pomislio je da je posredi artefakt, varka koju je proizveo nepravilan

procesni algoritam. Kada se, međutim, ovaj trag ponovio nekoliko puta, on mu je posvetio veću pažnju. Nadzornik je pozvao šefa naučne ekipe na Ekskaliburu koji je izvršio analizu podataka i došao do zaključka da je novi objekat kometa dugog perioda. Prošla su još dva meseca pre no što je jedan diplomac dokazao da je trag izazvalo glatko telo čija je duža strana imala najmanje četrdeset kilometara.

Godine 2197. svet je konačno doznao da je objekat koji hita kroz Sunčev sistem ka unutrašnjim planetama druga vanzemaljska svemirska letelica. Međunarodna svemirska agencija (MSA) usredsredila je svoje snage na pripremu misije koja će presresti uljeza čim bude ušao unutar Venerine orbite krajem februara 2200. Oči čovečanstva opet su se upravile ka zvezdama, a žitelji Zemlje ponovo su se upustili u rasprave o dubokim filozofskim pitanjima što ih je postavio prvi Rama. Kako se novi posetilac približavao, a mreža senzora upravljena u njegovom pravcu uspevala da mu sve detaljnije razluči fizičke pojedinosti, bilo je potvrđeno da je svemirski brod istovetan, bar spolja, svom prethodniku. Rama se vratio. Čovečanstvo se po drugi put našlo suočeno sa sudbinom.

2. TEST I OBUKA

Bizarno metalno stvorenje lagano se kretalo duž zida, gamižući nagore ka ispustu. Ličilo je na kakvu oklopnu životinju, čije je zglobno, puževsko telo bilo prekriveno tankom opnom koja je obavijala zbijenu skupinu elektronskih delova smeštenih u srednjem od njegova tri dela. Jedan helikopter lebdeo je na oko dva metra od zida. Dugačka, fleksibilna ruka sa hvataljkom na vrhu pružila se iz nosa helikoptera, zamalo promašivši da obavi je metalnu kandžu oko neobičnog stvora.

"Do vraga", promrmlja Janoš Tabori, "ovo je gotovo nemoguće izvesti dok se kopter tresе. Čak i pri savršenim uslovima teško je vršiti precizne zahvate ovom hvataljkom pri punom izduženju ruke." On uputi pogled prema pilotu. "Zbog čega ova fantastična letelica ne može da zadrži stalnu visinu i položaj?"

"Približi helikopter zidu", naredi dr Dejvid Braun.

Hiro Jamanaka bezizražajno osmotri Brauna i unese komandu u kontrolnu konzolu. Ekran pred njim blesnu crvenom bojom i na njemu se pojavi poruka: KOMANDA NEPRIHVATLJIVA. NEDOVOLJNA TOLERANCIJA. Jamanaka ništa ne reče. Helikopter je i dalje lebdeo na istom mestu.

"Imamo pedeset centimetara, možda sedamdeset pet, između elise i zida", stade Braun glasno da razmišlja. "Još dva ili tri minuta i biot će se naći na sigurnom ispod ispusta. Predimo na ručno upravljanje i zgrabimo ga. Smesta. Bez grešaka ovoga puta, Tabori."

Za trenutak, Hiro Jamanaka zagledao se sumnjičavo u proćelavog naučnika sa naočarima koji je sedeo na sedištu iza njega. Zatim se pilot okrenuo napred, uneo novu komandu u konzolu i prebacio veliki crni prekidač u levi položaj. Na monitoru blesnu nova poruka: RUČNO UPRAVLJANJE. BEZ AUTOMATSKE ZAŠTITE. Jamanaka stade da obazrivo približava helikopter zidu.

Inženjer Tabori bio je spreman. On zavuče šake u instrumentne rukavice i nekoliko puta, probe radi, otvori i zatvori hvataljku na kraju fleksibilne ruke. Ruka se ponovo izdužila i dva mehanička krata vešto se sklopiše oko zglobnog puža i njegove

opne. Senzori na hvataljki uputiše povratnom spregom kroz rukavice poruku Tiboru da je uspešno uhvatio plen. "Imam ga", uzviknu on uzbuđeno. Zatim otpoče spor proces unošenja lovine u helikopter.

Iznenadni nalet vetra zanese helikopter na levu stranu i ruka sa biotom udari u zid. Tabori oseti kako više ne drži čvrsto plen. "Ispravi ga", uzviknu on, nastavivši da uvlači ruku. Dok se Jamanaka upirao da vrati helikopter u vodoravan položaj, nehotice je sasvim malo pognuo nos letelice. Istog trena tri člana posade začuše mučni zvuk udara metalne elise rotora o zid.

Japanski pilot u magnoventu pritisnu dugme za slučaj opasnosti i letelica se ponovo nađe pod automatskom kontrolom. Nepunu sekundu kasnije ogласi se zavijajući alarm i monitor u kokpitu blesnu crvenom bojom. VELIKO OŠTEĆENJE. VISOKA VEROVATNOĆA KRAHA. EVAKUISATI POSADU. Jamanaka nije oklevao. Samo trenutak potom bio je izbačen iz kokpita i smesta aktivirao padobran. Tabori i Braun hitro su sledili njegov primer. Istog časa kada je mađarski inženjer izvukao šake iz instrumentnih rukavica, hvataljka na kraju mehaničke ruke se otvori i oklopno stvorenje stropošta se u dubinu od stotinu metara, raspavši se u hiljadu majušnih komada pri sudaru sa ravnom površinom.

Helikopter kojim više niko nije upravljao stade da se mahnito strmoglavljuje. Iako je u letelici bio uključen automatski algoritam za spuštanje, koji ju je držao pod punom kontrolom, oštećeno plovilo žestoko je pritislo amortizere pri dodiru sa tlom i prevrnuo se na bok. Nedaleko od mesta gde se helikopter prizemio, jedan krupan muškarac, odeven u smeđu uniformu prekrivenu vrpčama, iskoči iz otvorenog lifta. Upravo se spustio iz centra kontrole misije, delujući prilično uzbuđeno dok je odsečno koračao ka roveru koji ga je čekao. Za njim je stupala žustra plavuša u letačkom kombinezonu MSA, koja je na oba ramena imala pričvršćenu opremu za snimanje. Čovek u uniformi bio je general Valerij Borzov, zapovednik projekta "Njutn". "Je li neko povređen?" upita on vozača rovera, elektroinženjera Ričarda Vejkfilda.

"Izgleda da je Janoš dobio prilično jak udarac u rame prilikom izbacivanja iz helikoptera. Ali Nikol je upravo javila radiom da nije slomio ni iščao nijednu kost, već je samo zaradio mnoštvo modrica."

General Borzov smesti se na prednje sedište rovera pored Vejkfilda, koji je sedeo za kontrolnom tablom vozila. Plavuša, videonovinarka Francéska Sabatini, prestala je da snima prizor i stala da otvara stražnja vrata rovera. Borzov joj iznenada odmahnu. "Pođite da vidite kako je sa de Žardanovom i Taborijem", reče on, pokazujući preko ravnice. "Vilson je verovatno već tamo."

Borzov i Vejkfild uputiše se u roveru u suprotnom smeru. Prevalili su oko četiri stotine metara kada su stigli do Dejvida Brauna, suvog pedesetogodišnjaka u novom letačkom kombinezonu, koji je bio zaokupljen zamotavanjem padobrana i njegovim smeštanjem u ranac. General Borzov iziđe iz rovera i pride američkom naučniku.

"Je li sve u redu, doktore Braun?" upita general bez mnogo okolišenja.

Braun klimnu, ne odgovorivši ništa. "U tom slučaju", nastavi general Borzov odmerenim tonom, "možda mi možete reći šta ste imali na umu kada ste naredili Jamanaki da pređe na ručno upravljanje? Čini mi se da bi bilo bolje ako tu stvar raspravimo ovde, podalje od ostalih članova posade."

Dr Dejvid Braun i dalje je ćutao. "Zar niste videli znake upozorenja?" nastavi Borzov posle kratke pauze. "Da li ste, makar i na trenutak, pomislili da bi tim manevrom mogla biti ugrožena bezbednost ostalih kosmonauta?"

Braun konačno osmatri Borzova smrknutim, namrgođenim pogledom. Kada je najzad progovorio, učinio je to u grču i napeto, što je bio rečit pokazatelj njegovih prigušenih osećanja. "Izgledalo mi je razložno da još malo približim helikopter cilju. Preostala je još izvesna margina, a to je bio jedini način na koji smo se mogli dočepati biota. Naš zadatak je, uostalom, bio da uhvatimo..."

"Nije potrebno da mi objašnjavate šta vam je bio zadatak", prekide ga uzbuđeno Borzov. "Ne zaboravite da sam ja lično projektovao misiju. A podsetiću vas ponovo na to da je osnovni prioritet, u svakom trenutku, bezbednost posade. Naročito za vreme simulacija... Moram vam reći da sam potpuno zapanjen tom vašom ludom akrobacijom. Helikopter je oštećen, Tabori je povređen, a vi imate sreće što niko nije stradao."

Dejvid Braun više nije obraćao pažnju na generala Borzova. Okrenuo se i stao da privodi kraju pakovanje padobrana u providni ranac. Bilo je, međutim, očigledno - po položaju njegovih ramena i po energiji koju je ulagao u tu rutinsku operaciju - da sav kipti od besa.

Borzov se vrati u rover. Sačekavši nekoliko sekundi, on ponudi dr Braunu da ga prebaci u bazu. Amerikanac odmahnu glavom, ne rekavši ništa, podiže ranac na leđa i krenu pešice prema helikopteru i liftu.

3. KONFERENCIJA ZA POSADU

Janoš Tabori sedeo je ispred sale za skupove u kompleksu vežbaonica, na stolici uzetoj iz auditorijuma, obasjan nizom malih, ali snažnih svetiljki koje su se mogle prenositi. "Udaljenost do simuliranog biota bila je ujedno i granica dosega mehaničke ruke", objašnjavao je on u malu kameru koju je držala Franćeska Sabatini. "Dva puta sam pokušao da ga dohvatim, ali nisam uspeo. Doktor Braun je tada odlučio da pređemo na ručno upravljanje helikopterom, kako bismo se malo približili zidu. No, zahvatio nas je nalet vetra..."

Vrata sale za konferenciju se otvoriše i na njima se pojavi jedno nasmejano, rumeno lice. "Svi vas čekamo", reče general O'Tul prijatnim glasom. "Mislim da je Borzov već postao pomalo nestrpljiv."

Franćeska isključi rasvetu i vratio video kameru u džep svog letaćkog kombinezona. "U redu, moja mađarska junačino", nasmeja se ona, "ovde ćemo prekinuti. Poznato ti je da naš vođa ne voli da čeka." Ona priđe niskom muškarcu i nežno obavi ruke oko njega. Zatim ga potapša po previjenom ramenu. "Ali stvarno nam je milo što je s tobom sve u redu."

Jedan zgodan, tamnopusi muškarac u ranim četrdesetim godinama sedeo je tik izvan vidokrugla kamere za vreme intervjua, vodeći beleške na pljosnatoj, pravougaonoj tastaturi velikoj otprilike kvadratnu stopu. On krenu za Franćeskom i Janošem u salu za konferencije. "Želim da napišem članak ove nedelje o novim tehnološkim rešenjima vezanim za daljinsko upravljanje rukom posredstvom rukavice", prošaputa Redži Vilson Taboriju dok su sedali. "Mnoge moje čitaoce oduševljavaju ovakve tehničke pojedinosti."

"Drago nam je što ste nam se vas troje pridružili", zagrme Borzovljev sarkastični glas salom za konferencije. "Već sam počeo da mislim da je ovaj sastanak posade za vas nepotrebna nelagodnost koja vas ometa u znatno važnijem zadatku izveštavanja o našoj nezgodi, odnosno pisanja učenih naučnih i inženjerskih članaka." On pokaza prema Redžiju Vilsonu, čija se neizbežna pljosnata tastatura nalazila na stolu pred njim. "Vilsone, verovali ili ne, zamišljeno je da vi budete najpre član ove posade, a tek onda novinar. Kako bi bilo da bar jednom odložite tu vražiju stvar i da slušate? Imam da kažem nekoliko stvari i voleo bih da to ostane među nama."

Vilson zaklopi tastaturu i stavi je u tašnu. Borzov ustade i poče da hoda prostorijom dok je govorio. Sto u sali za konferencije imao je izdužen ovalni oblik, dosežući više od dva metra na mestu gde je bio najširi. Za stolom je bilo dvanaest mesta, a za svakim su se nalazili kompjuterska tastatura i monitor; monitor je bio donekle umetnut u površinu stola i prekriven, kada nije korišćen, uglačanim poklopcem koji se slagao sa imitacijom drveta sa ostatka stola. Kao i uvek, druga dva vojna lica u ekspediciji, evropski admiral Oto Hajlman (junak intervencije Veća vlada u Karakaskoj krizi) i general američkih vazduhoplovnih snaga Majkl Rajan O'Tul, sedeli su oko Borzova na jednom kraju ovalnog stola. Ostalih devet članova ekspedicije "Njutn" nisu uvek sedeli na istim mestima, što je naročito osujećivalo nagonski urednog admirala Hajlmana, kao i, premda u manjoj meri, komandujućeg oficira Borzova.

Ponekad bi se "neprofesionalni" članovi posade zbili na suprotnom kraju stola, prepustivši "svemirskim kadetima", kako su nazivani kosmonauti koji su završili Svemirsku akademiju, da obrazuju svojevrсну tampon zonu u sredini. Posle skoro godinu dana neprekidne medijske pažnje, javnost je svakog pripadnika dvanestočlane posade svrstavala u jednu od tri podgrupe: neprofesionalce, koji su se sastojali od dva naučnika i dva novinara, vojnu trojku i pet kosmonauta koji su obavljali najveći deo stručnih poslova u okviru misije.

Ovoga dana, međutim, dve nevojne grupe bile su sasvim izmešane. Interdisciplinarni japanski naučnik Šigeru Takagiši, koji je opšte smatran za vodećeg svetskog stručnjaka za prvu posetu Rame od pre sedamdeset godina (uz to, bio je i autor Atlasa Rame, koji je predstavljao obavezno štivo za sve članove posade), sedeo je po sredini ovalnog stola između sovjetskog pilota Irine Turgenjev i britanskog kosmonauta/elektroinženjera Ričarda Vejkfilda. Naspram njih nalazili su se sanitetski oficir Nikol de Žardan, žena bujnih oblina i bakarno-smeđeg tena, složenog francusko-afričkog porekla, tihi, gotovo mehanički, japanski pilot Jamanaka i zadivljujuća sinjora Sabatini. Poslednja tri mesta na "južnom" kraju ovalnog stola, koji je gledao prema velikim kartama i dijagramima Rame na suprotnom zidu, zauzimali su američki novinar Vilson, brbljivi Tabori (sovjetski kosmonaut iz Budimpešte) i dr Dejvid Braun. Braun je izgledao veoma poslovno i ozbiljno; u času kada je sastanak počeo pred sobom je imao rasprostrto nekoliko listova hartije.

"Potpuno mi je nepojamno", govorio je Borzov dok je žustrim korakom svrhovito koračao po prostoriji, "da bilo ko od vas može makar i za trenutak da smetne s uma da ste odabrani za najznačajniju misiju koju je čovečanstvo ikada preduzelo. Ali na osnovu ovih poslednjih simulacija, moram priznati da počinju da mi se javljaju sumnje oko nekih među vama.

Ima onih koji veruju da će ova nova letelica Rama biti verna kopija svoje prethodnice", nastavi Borzov, "te da će biti podjednako nezainteresovana i ravnodušna

prema beznačajnim stvorenjima koja su došla da je ispituju. Priznajem da, sudeći na osnovu radarskih podataka koje obrađujemo tokom poslednje tri godine, izgleda da je iste veličine i istog sklopa. Ali čak i ako se ispostavi da je ponovo posredi mrtvi brod koji su sazdali tuđinci što su iščezli pre više hiljada godina, ovo je i dalje najznačajnija misija koja se preduzima za našeg života. A kao takva, ona zahteva da svi u nju uložite krajnje napore.

Sovjetski general zastade da malo pribere misli. Janoš Tabori zausti da nešto upita, ali Borzov ga prekide i nastavi svoj monolog. "Na ovom poslednjem vežbanju uopšte nismo delovali kao skladna ekipa. Neki među vama bili su izvrsni - znate na koje mislim - ali se isto toliko ponašalo kao da nema pojma kakva je ovo misija. Uveren sam da dvoje ili troje uopšte nije pročitalo uputstva sa procedurama ili protokole pre početka vežbe. Slažem se da su ona ponekad dosadna, ali svi ste se vi saglasili, kada ste se prihvatili ovog zadatka pre deset meseci, da ćete se uputiti u postupke i da ćete se držati protokola i politike projekta. Čak i oni među vama koji nemaju prethodnog letaćkog iskustva."

Borzov se zaustavi pred jednom od velikih karti na zidu; mapa je prikazivala prizor jednog ugla grada "Njujorka" iz prve letelice Rama. Područje visiokih, vitkih zdanja, koja su podsećala na oblakodere Menhetna i stajala zbijena na jednom ostrvu usred Cilindričnog mora, bilo je delimično kartografisano tokom prve misije ljudi. "Kroz šest nedelja susrećemo se sa nepoznatom svemirskom letelicom, koja će možda sadržati baš ovakav grad, i celo čovečanstvo tada će računati na nas kao na svoje predstavnike. Nema načina da unapred doznamo šta ćemo tamo zateći. Ma kakve pripreme da prethodno preduzmemo, one se mogu pokazati nedovoljne. No, naša upućenost u predviđene postupke mora biti savršena i automatska, kako bi nam umovi mogli slobodno da delaju suočeni sa svim novim okolnostima što ih tamo možemo zateći."

Zapovednik sede za čelo stola. "Današnja vežba predstavljala je gotovo potpuni krah. Lako se moglo dogoditi da izgubimo tri dragocena člana posade, kao i jedan od najskupljih helikoptera koji su ikada sazdani. Želim da vas sve još jednom podsetim na prioritete ove misije, koje su utvrdili Međunarodna svemirska agencija i Veće vlada. Najviše preimućstvo uživa bezbednost posade. Potom sledi analiza i/ili utvrđenje eventualne pretnje, ako takva postoji, ljudskim žiteljima planete Zemlje." Borzov je sada gledao pravo preko stola prema Braunu, koji je na ovaj izazovan zapovednikov pogled uzvratio podjednako netremičnim, kamenim fiksiranjem. "Tek pošto se udovolji ovim dvama preimućstvima i kada se ustanovi da je ramanska letelica bezopasna, može imati smisla hvatanje jednog ili više biota."

"Želim da podsetim generala Borzova", uzvratu skoro istog trena Dejvid Braun svojim zvonkim glasom, "da među nama ima i onih koji smatraju da se redosleda prioriteta ne treba slepo držati. Važnost biota za naučnu zajednicu je neprocenjiva. Kao što sam već više puta napomenuo, kako prigodom sastanaka kosmonauta, tako i prilikom mojim mnogobrojnih nastupa na televiziji, ako se pokaže da je ova druga letelica Rama sasvim ista kao i prva - što bi onda značilo da će potpuno prenebreći naše postojanje - i ako budemo delali tako sporo da ne uspemo da se domognemo čak ni jednog biota pre no što moramo da napustimo svemirski brod i vratimo se na Zemlju, onda će jedna apsolutno jedinstvena naučna prilika biti žrtvovana zarad kolektivne zebnje svetskih političara."

Borzov zausti da nešto uzvрати, ali dr Braun ustade i žustro zamaha rukama. "Ne, ne, saslušajte me. U osnovi, vi ste me optužili da sam nestručno vodio današnji trening i ja imam pravo da odgovorim." On podiže nekoliko listova iz kompjuterskog štampača i mahnu njima prema Borzovu. "Evo početnih uslova za današnju simulaciju, koje su postavili i odredili vaši inženjeri. Dopustite mi da vas podsetim na nekoliko značajnijih momenata, ukoliko ste ih zaboravili. Opšti uslov 1: Gotovo je kraj misije i već je pouzdano ustanovljeno da je Rama II potpuno pasivan i da ne predstavlja nikakvu opasnost po planetu Zemlju. Opšti uslov 2: Tokom ove ekspedicije bioti su primećivani samo povremeno i nikada u grupama."

Po govoru tela ostalih članova posade Dejvid Braun je mogao da razabere da je uspešno započeo odbranu. On duboko udahnu vazduh i nastavi. "Pretpostavio sam, pošto sam se uputio u te opšte uslove, da ova vežba možda predstavlja poslednju priliku da uhvatimo jednog biota. Tokom vežbe neprekidno sam mislio na to šta bi to značilo ako bismo uspeali da donesemo jednog ili više biota na Zemlju - u svekolikoj istoriji čovečanstva jedini apsolutno izvestan kontakt sa nekom vanzemaljskom kulturom zbio se 2130. kada su naši kosmonauti stupili na prvi svemirski brod Rama.

No, dugoročne naučne koristi od ovog susreta bile su manje nego što bi se to moglo očekivati. Doduše, raspoložemo mnoštvom podataka zabeleženih daljinskim senzorima prilikom tog prvog istraživanja, računajući tu i informacije pribavljene iscrpnim seciranjem paukolikog biota koje je izvršila dr Lora Ernst. Ali kosmonauti su doneli sa sobom samo jedan artefakt, majušni komad svojevrsnog biomehaničkog cveta čija su se fizička svojstva već nepovratno promenila pre no što smo mogli da proniknemo u bilo koju od njegovih tajni. Ne raspoložemo više nikakvim suvenirirom sa te prve ekskurzije. Nemamo pepeljare, čaše, pa čak ni tranzistor iz nekog uređaja koji bi nam rekao nešto više o ramanskom inženjeringu. Sada nam se ukazuje druga prilika."

Dr Braun podiže pogled prema kružnoj tavanici iznad sebe. Glas mu je zvučao moćno. "Ako bismo nekako mogli da pronađemo i da donesemo na Zemlju dva ili tri različita biota i ako bismo potom analizom pronikli u tajne tih stvorova, onda bi ova misija nesumnjivo predstavljala najznačajniji događaj u istoriji čovečanstva. Jer tek dubinskim razumevanjem inženjerskih umova Ramanaca bio bi, u punom smislu reči, ostvaren prvi kontakt."

Čak je i Borzov bio impresioniran. Kao što je to često činio, Dejvid Braun je i ovoga puta iskoristio svoju rečitost da preokrene poraz u delimičnu pobedu. Sovjetski general odluči da promeni taktiku. "Pa ipak", reče on prigušenim glasom kada je Braun napravio pauzu u svom govoru, "ne smemo nikad smetnuti s uma da su u ovoj misiji ljudski životi izloženi opasnosti i da ne smemo preduzimati ništa čime bismo ih izlagali dodatnoj opasnosti." On pređe pogledom po ostalim članovima posade. "I ja želim, kao i bilo ko od vas, da donesem na Zemlju biote i druge uzorke sa Rame", nastavi on, "ali moram priznati da me ta optimistička pretpostavka da će druga letelica biti sasvim nalik prvoj veoma uznemirava. Kakav dokaz imamo, iz prvog susreta sa Ramancima, ili ko već oni bili, da su blagonakloni? Baš nikakav. Moglo bi da bude opasno ukoliko se prerano domognemo jednog biota."

"Ali nema načina da se stvar zasigurno utvrdi, zapovedniče", umeša se Ričard Vejkfild koji je sedao na strani stola između Borzova i Brauna. "Čak i ako ustanovimo da je ova letelica potpuno ista kao i prethodna, i dalje ne raspoložemo informacijama o tome šta će se dogoditi kada preduzmemo usklađene napore da uhvatimo nekog biota. Evo šta

imam na umu. Pretpostavimo na trenutak da je dr Braun u pravu, odnosno da su dva broda samo supersloženi roboti koje je pre mnogo miliona godina načinila neka sada već iščezla rasa sa druge strane Galaksije. Kako možemo predvideti kakvi su potprogrami mogli biti uneti u te biote kojima bi se oni suprotstavili neprijateljskim činovima? Šta, dalje, ako bioti predstavljaju nerazdvojive delove, na neki način koji mi nismo bili u stanju da razaberemo, fundamentalnog mehanizma dejstvovanja broda? Onda bi bilo sasvim prirodno, čak i ako su posredi mašine, da su programirani da se brane. A zamislivo je da ono što bi moglo da izgleda kao početni neprijateljski čin sa naše strane izazove promene u načinu funkcionisanja celog broda. Sećam se da sam čitao o robotskom lenderu koji je pao u more etana na Titanu 2012. - on je imao u memoriji potpuno različite nizove u zavisnosti od..."

"Stojte", prekide ga Janoš Tabori uz prijateljski osmeh. "Neuspesi prilikom ranih robotskih istraživanja Sunčevog sistema nisu na dnevnom redu današnjeg post mortem." On uputi pogled niz sto prema Borzovu. "Kapetane, boli me rame, stomak mi je prazan, a i uzbuđenja današnjeg vežbanja sasvim su me iscrpla. Ceo ovaj razgovor je divan, ali ako više nema konkretnih stvari, kako bi bilo da ovde zaključimo sastanak kako bismo bar jednom imali dovoljno vremena da se spakujemo?"

Admiral Hajlman naže se prema plohi stola. "Kosmonaute Tabori, general Borzov vodi sastanak posade. Na njemu je da odluči..."

Sovjetski zapovednik maghnu prema Hajlmanu. "Dosta, Oto. Mislim da je Janoš u pravu. Za nama je dugi dan na kraju izuzetno aktivnog sedamnaestodnevnog razdoblja. Bolje da ovaj razgovor nastavimo kada svi budemo sveži."

Borzov ustade. "U redu, za sada prekidamo. Šatlovi kreću za aerodrom odmah posle večere." Posada poče da se priprema za polazak. "Tokom kratkog razdoblja odmora", dodade Borzov, kao da se prisetio nečega, "voleo bih da svi razmislite o tome dokle smo stigli sa planom. Preostale su nam još samo dve nedelje za simulacije ovde u centru za obuku pre pauze za novogodišnje praznike. Neposredno potom počinjemo sa intenzivnim delatnostima pred lansiranje. Taj naredni niz vežbi poslednja nam je prilika da stvari dovedemo u red. Očekujem da će se svako od vas vratiti potpuno pripravan za preostali deo posla - kao i potpuno posvećen važnosti misije."

4. VELIKI HAOS

Ulazak prve letelice Rama u unutrašnji Sunčev sistem početkom 2130. godine silovito je dejstvovao na ljudsku istoriju. Iako nisu usledile neposredne promene u svakodnevnom životu pošto se posada pod voćstvom zapovednika Nortona vratila iz misije u Ramu I, jasan i nedvosmislen dokaz da daleko nadmoćnija inteligencija postoji (ili, u najmanju ruku, da je postojala) negde drugde u Vaseljeni nagnala je ljude da revidiraju svoje nazore o mestu homo sapiensa u svekolikom ustrojstvu kosmosa. Sada je postalo jasno da je iz nekih drugih hemikalija, koje su nesumnjivo takođe sazdane pri velikim stelarnim kataklizmama na nebu, iznikla svest na nekom drugom mestu i nekom drugom vremenu. Ko su bili Ramanci? Zbog čega su načinili jednu džinovsku, složenu letelicu i uputili je u pohod u naše susedstvo? Kako u javnim, tako i u privatnim razgovorima Ramanci su postali osnovni predmet interesovanja tokom mnogo meseci.

Dobrano preko jedne godine čovečanstvo je čekalo, manje ili više strpljivo, na neki novi znak prisustva Ramanaca u Vaseljeni. Sprovedena su opsežna teleskopska istraživanja na svim talasnim dužinama kako bi se ustanovilo da li se može pribaviti bilo kakva dodatna informacija u vezi sa tuđinskim svemirskim brodom koji se udaljavao. Ništa nije ustanovljeno. Nebo je uzvratilo mukom. Ramanci su iščezavali podjednako brzo i neobjašnjivo kao što su se i pojavili.

Kada je Ekskalibur uveden u upotrebu i kada njegovo prvobitno pretraživanje neba nije urodilo nikakvim plodom, usledila je приметna promena u kolektivnom ljudskom stavu prema prvom kontaktu sa Ramancima. Susret je preko noći smešten u riznicu istorijskih događaja, postavši nešto što se već dogodilo i što je okončano. Članci u dnevnim novinama i časopisima, koji su prethodno počinjali sa "Kada se Ramanci vrate...", sada su promenili intonaciju u "Ako ikada dođe do novog susreta sa stvorenjima koja su sazdala ogroman svemirski brod otkriven 2130..." Ono što je predstavljalo očitu pretnju, što se neposredno odražavalo na potonje ponašanje ljudi, ubrzo se svelo na istorijski kuriozitet. Više nije postojala nikakva hitnja da se vodi računa o tako temeljnim stvarima kao što je povratak Ramanaca ili sudbina ljudske rase u Vaseljeni nastanjenoj inteligentnim stvorenjima. Čovečanstvo je došlo do predaha, bar na trenutak. A onda je eksplodiralo u paroksizmu narcisoidnog ponašanja spram koga su sasvim blede izgledala sva prethodna istorijska razdoblja pojedinačne sebičnosti.

Plima nesputane samodopadljivosti u globalnim razmerama lako se mogla razumeti. Nešto temeljno u ljudskoj psihi promenilo se kao ishod susreta sa Ramom I. Pre tog kontakta čovečanstvo je stajalo samo kao jedini poznati primer razvijene inteligencije u Vaseljeni. Zamisao o tome da ljudi mogu, kao grupa, da kontrolišu svoju sudbinu daleko u budućnost predstavljala je značajno uporište u gotovo svakoj dejstvujućoj filozofiji života. Okolnost, međutim, da Ramanci postoje (ili da su postojali; ma koje se glagolsko vreme upotrebilo, filofska logika dolazila je do istog zaključka) sve je ovo promenila. Čovečanstvo više nije bilo jedinstveno, a možda čak ni posebno. Bilo je samo pitanje vremena kada će preovlađujuće homocentrično viđenje Vaseljene biti neopozivo uzdrmano već i samom svešću o postojanju Drugih. Stoga se lako moglo shvatiti zašto se način života većine ljudskih bića iznenada priklonio samozadovoljstvu, što je izučavaoce književnosti podsetilo na jedno slično doba pre skoro tačno pet stoleća, kada je Robert Herik uputio savet devicama da što bolje iskoriste svoje kratko vreme - u pesmi čiji se početak može parafrazirati poznatim geslom: "Uzmi sve što ti život pruža, danas si cvet, sutra uvela ruža..."

Nesputana plima sveopšte potrošnje i globalne pohlepe potrajala je nešto manje od dve godine. Mahnito kupovanje svega što je mogao da stvori ljudski um temeljilo se na slaboj ekonomskoj infrastrukturi koja se već nalazila na silaznoj putanji početkom 2130, kada je prvi ramanski svemirski brod prošao kroz unutrašnji Sunčev sistem. Preteću recesiju odložili su tokom 2130. i 2131. udruženi manipulacioni napor i vlada i finansijskih institucija, ali time se nisu izmenili osnovni uzroci ekonomske slabosti. Sa obnovljenom plimom kupovanja sa početka 2132. svet je uskočio pravo u novo razdoblje brzog rasta. Proizvodni kapaciteti su prošireni, berza je procvetala, a poverenje potrošača i nivo zaposlenosti dostigli su ranije nedosegnute visine. Došlo je do napretka kakav prethodno nije zabeležen, što je za posledicu imalo kratkoročno, ali značajno povećanje kvaliteta života gotovo svih ljudi.

Krajem 2133. nekim iskusnijim posmatračima ljudske istorije postalo je očigledno da "ramanski bum" vodi čovečanstvo ka krah. Zloslutna upozorenja o predstojećem ekonomskom kolapsu ostala su prigušena euforičnim klicanjima miliona koji su se onedavna obreli u srednjoj i višoj klasi. Predlozi da se uravnoteže budžeti i ograniče krediti na svim nivoima ekonomije bili su prenebregnuti. Umesto toga, preduzimani su kreativni naponi da se izmisli što više načina za stavljanje nove potrošačke moći u ruke populacije koja je sasvim zaboravila kako da sebi kaže "pričekaj", a kamoli još "ne".

Globalna berza počela je da se klata januara 2134, a odmah su usledila predviđanja o skorom krah. Ali ogromnoj većini žitelja Zemlje i kolonija raštrkanih po Sunčevom sistemu zamisao o takvom krah bila je naprosto nepojamna. Uostalom, svetska ekonomija nalazila se u fazi širenja tokom više od devet godina, a u poslednje dve sezone stopom koja je bila nezabeležena u prethodna dva stoleća. Svetski lideri tvrdili su da su konačno pronašli mehanizme koji su uistinu mogli da spreče silazne putanje kapitalističkih ciklusa. I ljudi su im verovali - sve do početka maja 2134.

Tokom prva tri meseca te godine indeksi globalne berze nezadrživo su padali, najpre lagano, a zatim strmoglav. Mnogi ljudi, ponavljajući sujeverni stav prema kometnim posetiocima stvar već dve hiljade godina, dovodili su u vezu berzanske poteškoće sa povratkom Halejeve komete. Kada se pojavila, početkom marta, pokazalo se da je znatno sjajnija nego što se očekivalo. Naučnici širom sveta nedeljama su se nadmetali oko toga zbog čega je kometa toliko blistavija nego što se prvobitno predviđalo. Pošto je krajem marta prošla perihel i počela da se pojavljuje na večernjem nebu sredinom aprila, njen ogromni rep preovlađivao je svodom.

Nasuprot tome, zemaljskim poslovima preovlađivao je početak svetske ekonomske krize. Prvog maja 2134. tri najveće međunarodne banke objavile su da su nesolvetne zbog nemogućnosti da povrate zajmove. Za samo dva dana svetom se raširila panika. Više od milijardu kućnih terminala koji su imali pristupa globalnim finansijskim berzama stalo je da se koristi da bi se ljudi otarasili svojih portofolija akcija i hartija od vrednosti. Globalni komunikacioni sistem našao se pod ogromnim opterećenjem. Uređaji za prenos podataka pri GKS-u počeli su da rade znatno iznad svojih optimalnih kapaciteta i upotrebnih specifikacija. Procesori podataka obavljali su transakcije sa zakašnjenjem koje se najpre merilo minutima, a onda i satima, što je samo dodatno povećalo paniku.

Krajem nedelje dve stvari su postale očigledne: svetska berza izgubila je više od polovine svoje vrednosti, a mnogi pojedinci, kako veliki, tako i mali ulagači, koji su do krajnosti iskoristili svoje kreditne mogućnosti, ostali su doslovce bez prebijene pare. Pomoćne baze podataka, koje su nadzirale lične bankovne račune i vršile automatski prenos novca kako bi se sprečavao ulazak u crveno stanje, sada su upućivale poruke o katastrofi na ekrane u gotovo dvadeset odsto domova na svetu.

Prava situacija je, međutim, bila još znatno rđavija. Samo mali postotak transakcija obavljan je preko kompjuterske mreže zato što je obim podataka koji su se prenosili u svim pravcima daleko nadmašao sve što se ikada predviđalo. Rečeno kompjuterskim jezikom, globalni finansijski sistem ušao je u modus "iskliznuća ciklusa". Milijarde i milijarde prenosa informacija sa nižim prioritetima mreža kompjutera je "odložila", dajući prednost onima sa visokim prioritetom.

Ishod ovog kompjuterskog kašnjenja bio je to da u većini slučajeva pojedinačni elektronski bankovni računi nisu satima, ili čak danima, bili prikladno zaduživani berzanskim gubicima koji su postajali sve veći. Kada su jednom pojedinačni ulagači shvatili šta se događa, pohitali su da potroše sve što se i dalje nalazilo na njihovom saldu pre no što kompjuteri stignu da obave sve transakcije. U času kada su vlade i finansijske institucije konačno uvidele šta se zbiva i preduzele korake da spreče tu mahnitu aktivnost, već je bilo kasno. Pometeni sistem pretrpeo je potpuni krah. Da bi se rekonstruisalo ono što se dogodilo bilo je neophodno brižljivo sakupiti i obraditi rezervne kontrolne arhive uskladištene u stotinak raštrkanih centara širom sveta.

Preko tri nedelje elektronski sistem finansijskog upravljanja koji je nadzirao sve novčane transakcije nije bio nikome dostupan. Niko nije znao kojim novcem raspolaže. Budući da je gotovina davno izišla iz upotrebe, samo su ekscentrici ili sakupljači imali dovoljno novčanica da kupe makar i jednonedeljni bakaluk. Ljudi su počeli da se trampe za stvari koje su im bile neophodne. Jemstva zasnovana na prijateljstvu ili ličnom poznanstvu omogućila su mnogim ljudima da privremeno prežive. Ali jad je tek počeo. Svaki put kada bi međunarodna upravna organizacija koja je nadgledala globalni finansijski sistem objavila da će pokušati da ga ponovo stavi u dejstvo i uputila apel da ljudi ne koriste svoje terminale osim "u krajnjoj nuždi", ove molbe su potpuno prenebregavane, tako da bi ubrzo došlo do preopterećenja sistema i kompjuterska mreža bi ponovo otkazala.

Bilo je to na samo dve nedelje pre no što su se svetski naučnici konačno saglasili oko objašnjenja povećanog sjaja Halejeve komete. No, protekla su puna četiri meseca pre no što su ljudi ponovo mogli da računaju na pouzdane informacije iz baze podataka u GKS-u. Cena koju je ljudsko društvo moralo da plati zbog poduzetog haosa bila je neproračunljiva. U času kada je konačno bila vaspostavljena normalna elektronska ekonomska aktivnost, svet se već nalazio na strmoglavoj finansijskoj nizbrdici koja će se okončati tek dvanaest godina kasnije. No, proteći će dobrih pola stoleća pre no što se svetski bruto proizvod vrati do nivoa dostignutog pre Kraha iz 2134.

5. POSLE KRAHA

Postoji jednodušna saglasnost oko toga da je Veliki Haos u svakom pogledu temeljito izmenio ljudsku civilizaciju. Nijedan segment društva nije ostao imun. Katalizator srazmerno brzog kolapsa postojeće institucionalne infrastrukture bio je krah tržišta i potonji slom globalnog finansijskog sistema; međutim, ti događaji ne bi bili dovoljni, sami po sebi, da upute svet u razdoblje ranije nezabeležene recesije. Ono što je usledilo posle prvobitnog kraha predstavljalo bi samo komediju zabuna da nije bilo izgubljeno toliko života kao ishod rđavog planiranja. Nesposobni svetski politički lideri najpre su poricali ili prenebregavali postojeće ekonomske probleme, da bi potom reagovali odveć nervozno nizom pojedinačnih mera koje su bile zbunjujuće i/ili međusobno nesaglasne; konačno su položili oružje u očajanju pošto se globalna kriza proširila i produbila. Pokušaji da se usaglase međunarodna rešenja bila su osuđena na neuspeh sve većim potrebama svake suverene nacije da odgovara vlastitom biračkom telu.

Posmatrano unazad, postalo je očigledno da je internacionalizacija sveta, koja se zbila tokom dvadeset prvog stoleća, imala bar jedan značajan nedostatak. Iako su mnoge aktivnosti - komunikacije, trgovina, transport (računajući tu i svemirski), devizne regulacije, očuvanje mira, razmena informacija i zaštita životne sredine, da se pomenu samo najznačajnije - uistinu postale međunarodne (čak i međuplanetne, ako se uzmu u obzir i svemirske kolonije), većina ugovora koja je određivala rad tih međunarodnih institucija sadržala je odredbe koje su omogućavale pojedinačnim nacijama da iz njih istupe, u srazmerno kratkom roku, ako zajednički usvojena politika "više nije služila interesima" dotične zemlje. Ukratko, svaka nacija koja je učestvovala u stvaranju nekog međunarodnog tela imala je pravo da ga jednostrano napusti ukoliko više nije bila zadovoljna akcijama date grupe.

Godine koje su prethodile susretu sa prvim ramanskim brodom početkom 2130. bile su izuzetno postojeane i prosperitetne. Pošto se svet oporavio od razornog pada komete blizu Padove, u Italiji, 2077, usledilo je čitavih pola stoleća umerenog rasta. Ukoliko se izuzme nekoliko srazmerno kratkih i ne odveć oštih ekonomskih recesija, uslovi življenja poboljšali su se u nizu zemalja tokom tog razdoblja. Izolovani ratovi i civilni nemiri izbijali su s vremena na vreme, ponajpre u nerazvijenim zemljama, ali usredsređeni naponi sila koje su vodile računa o očuvanju globalnog mira uvek su sređivali te probleme pre no što bi oni postali odveć ozbiljni. Nije bilo nijedne velike krize koja bi stavila na probu stabilnost novih međunarodnih mehanizama.

Neposredno po susretu sa Ramom I, međutim, usledile su brze promene u osnovnom upravnom aparatu. Pre svega, iznenadna neophodnost da se finansiraju Ekskalibur i drugi veliki projekti vezani za Ramu iscrpli su fondove predviđene za druge, već uvedene programe. A onda, počev od 2132, glasni zahtevi za smanjivanje poreza, za ostajanje više novca u rukama pojedinaca, doveli su do daljeg ograničenja neophodnih službi. Krajem 2133. većina novijih međunarodnih institucija počela je da oskudeva u osoblju i da biva nedelotvorna. I tako, globalni krah tržišta zbio se u uslovima kada je među populacijom već bila uvrežena sumnja u efikasnost sveskolike mreže međunarodnih organizacija. Kako se finansijski haos nastavio, pojedinačne zemlje sve su se lakše odlučivale da obustave finansiranje samih globalnih fondova i organizacija koji su, uz odgovarajuća sredstva, još bili kadre da preduprede nesreću iza koje su prvobitno stajali kratkovidni politički lideri.

Užasi Velikog Haosa pomno su zabeleženi u hiljadama istorijskih tekstova. Tokom prve dve godine glavni problemi bili su izuzetno velika nezaposleost i bankrotstva, kako pojedinačna, tako i korporacijska, ali ove finansijske nevolje postale su nevažne u poređenju sa pravom plimom beskućnika i gladnih. Naselja sačinjena od šatora i udžerica stala su da niču po javnim parkovima svih velikih gradova u zimu 2136-37, a lokalne vlasti reagovala su tako što su se odvažno upirale da njihovim žiteljima olakšaju tu boravak. Iza ovoga je stajala želja da se olakšaju problemi izazvani navodno privremenim boravkom na nepriličnim mestima ovih hordi nezaposlenih i izgladnelih. Ali kada ekonomija nije uspela da se oporavi, uboga šatorska naselja nisu nestala. Naprotiv, postala su stalni sastavni deo urbanog života, narasli rak koji je predstavljao svetove za sebe sa čitavim nizom delatnosti i interesa iz temelja drugačijih od onih u gradovima što su im pružali nevoljno gostoprimstvo. Kako je vreme prolazilo, a šatorska naselja se pretvarala u beznadežne, nemirne kotlove očaja, ove nove enklave usred velegradskih područja zapretila su da proključaju i unište same entitete koji su im

dopustili da postoje. Uprkos zebnji i teskobi zbog ovog stalnog Damoklovog mača urbane anarhije, svet je preživeo izuzetno oštru zimu 2137-38. uz manje ili više očuvane osnovne vrednosti moderne civilizacije.

Početak 2138. u Italiji se zbio izuzetan niz događaja. Ta zbivanja, u čijem se središtu nalazio samo jedan čovek, Mikael Balatrezi, mladi novicijat reda svetog Franje, koji će kasnije postati opšte poznat kao sveti Mikael od Sijene, zaokupila su zamašan deo pažnje sveta i privremeno potisnula u drugi plan raspad društva. Mikael je bio blistava kombinacija genija i čoveka sjajnog duhovnog i političkog umeštva, harizmatički poliglota sa izvanrednim osećanjem svrhovitosti i pravovremenosti. Iznenada se pojavio na svetskoj pozornici u Toskani, naizgled niotkuda, sa strastvenom religijskom porukom koja je delovala na srce i um mnogih zastrašenih i/ili obespravljenih žitelja sveta. Broj njegovih sledbenika rastao je brzo i spontano, ne zaustavljajući se na međunarodnim granicama. On je postao moguća pretnja gotovo svim javnim liderskim koterijama sveta, sa svojim ustrajnim pozivom na kolektivno reagovanje na probleme sa kojima se našla suočena vrsta. Kada je mučenički nastradao pod užasnim okolnostima u junu 2138, izgledalo je da je sa njim zgasla i poslednja iskra optimizma čovečanstva. Civilizovani svet, koji je na okupu tokom mnogih meseci držala tanka nit nade i još tanja pređa tradicije, najednom se potpuno raspao.

Četiri godine, od 2138. do 2142, nipošto nisu bile povoljne za življenje. Tugovanka zbog ljudske bede postala je gotovo neprekidna. Glad, bolesti i bezakonje vladali su posvuda. Malim ratovima i revolucijama nije se ni broj znao. Došlo je do gotovo potpunog otkazivanja standardnih institucija moderne civilizacije, što je stvorilo fantazmagoričan život svima na svetu osim povlašćenoj manjini u njenim zaštićenim uzmacima. Bio je to svet okrenut naglavce i prepušten krajnjoj entropiji. Pokušaji dobronamernih grupa građana da se reše problemi nisu uredili plodom, zato što su rešenja koja su oni predlagali imala samo lokalni doseg, a problemi su bili globalni.

Veliki Haos proširio se i na ljudske kolonije u svemiru, iznenada okončavši jedno slavno poglavlje u istoriji istraživanja. Kako se ekonomsko rasulo širilo matičnom planetom, kolonije rastrkane po Sunčevom sistemu, koje nisu mogle postojati bez redovnog priliva novca, zaliha i ljudstva, ubrzo su postale zaboravljeni pastorki Zemlje. Kao ishod toga, gotovo polovina žitelja kolonija vratila se kući do 2140, budući da su se uslovi života u njihovim novim domovima srozali u tolikoj meri da je čak i dvostruka nevolja ponovnog privikavanja na Zemljinu silu teže i užasno siromaštvo koje je vladalo širom sveta izgledala perspektivnija od daljeg zadržavanja na kolonijama, što je najverovatnije značilo umiranje. Ovaj proces emigriranja ubrzao se tokom 2141. i 2142, kada je došlo do mehaničkih slomova veštačkih ekosistema u kolonijama i početka katastrofalnog oskudevanja u rezervnim delovima za čitavu flotu robotskih letelica koje su održavale nove naseobine.

Do 2143. samo je još nekolicina okorelih kolonista ostala na Marsu i Mesecu. Komunikacije između Zemlje i kolonija postale su neredovne i hirovite. Više nije bilo novca čak ni za održavanje radio-veze sa svemirskim naseobinama. Ujedinjene planete prestale su da postoje dve godine ranije. Nije postojao sveltjudski forum koji bi se bavio problemima vrste; do obrazovanja Veća vlada trebalo je da protekne još punih pet godina. Dve preostale kolonije uzaludno su se upirale da izbegnu kraj.

Naredne godine, 2144, došlo je do poslednjeg značajnog pohoda ljudske posade u svemir. Bila je to spasilačka misija koju je u svojstvu pilota predvodila Meksikanka

Benita Garsija. Koristeći svemirsku letelicu skleptanu iz starih delova, gospođa Garsija je sa svojom tročlanom posadom uspeła nekako da stigne do geosinhronne orbite na kojoj se nalazila onesposobljena svemirska krstarica Džejms Martin, poslednje međuplanetno prevozno sredstvo koje je bilo u upotrebi, i da spase dvadeset četvoro putnika od ukupno stotinu žena i dece koji su se trajno vraćali na Zemlju sa Marsa. U umu svakog istoričara svemira spasavanje putnika sa Džejmsa Martina označilo je kraj jedne ere. Šest meseci kasnije napuštene su dve preostale svemirske kolonije i više se nijedan čovek nije vinuo sa Zemlje put orbite skoro punih četrdeset godina.

Godine 2145. uskomešani svet konačno je uvideo važnost nekih međunarodnih organizacija koje su bile zanemarene i omalovažene na početku Velikog Haosa. Najnadareniji pripadnici ljudskog roda, pošto su se klonili ličnog političkog angažovanja tokom spokojnih ranih decenija stoleća, počeli su da uviđaju da se jedino njihovim udruženim umećem uopšte može povratiti makar i privid civilizovanog života. Ovi munumentalni saradnički naponi urodili su u prvo vreme samo skromnim plodovima; ali oni su oživeli temeljni optimizam ljudskog duha i započeli proces obnove. Lagano, sasvim lagano, delići mozaika ljudske civilizacije stali su da se vraćaju na svoje mesto.

Prošle su još dve godine pre no što se opšti oporavak konačno ispoljio i u ekonomskim statistikama. Godine 2147. svetski godišnji bruto proizvod dostigao je 7% vrednosti od pre šest godina. Nezaposlenost u razvijenim zemljama iznosila je u proseku 35%; u nekim nerazvijenim zemljama kombinacijom nezaposlenosti i nedovoljne zaposlenosti bilo je obuhvaćeno čak 90% populacije. Procenjeno je da je čak sto miliona ljudi umrlo od gladi samo tokom strašne 2142, kada su velika suša i glad koja je za njom usledila desetkovale svet u tropskim područjima. Udruženo dejstvo astronomske stope smrtnosti, izazvane mnoštvom uzroka, i majušne stope priraštaja (ko je, naime, želeo da donese dete na jedan tako beznadežan svet) imalo je za posledicu smanjenje svetske populacije za gotovo milijardu članova tokom decenije koja se okončala 1950.

Iskustvo Velikog Haosa ostavilo je trajni ožiljak na čitavo jedno pokolenje. Kako su godine prolazile, a deca rođena po njegovom okončanju dostigla mladalačko doba, došlo je do sukoba sa roditeljima koji su bili oprezni do granica fobije. Život jednog tinejdžera tokom šezdesetih i sedamdesetih godina dvadeset drugog veka bio je veoma sputan. Sećanja na užasne traume iz vlastite mladosti tokom Haosa proganjala su pokolenje odraslih i nagonila ih da budu izuzetno kruti u primeni roditeljske discipline. Život za njih nije bio provod u parku za zabavu. Bila je to, naprotiv, samrtno ozbiljna stvar, a sreća se mogla postići jedino kombinacijom postojećih vrednosti, samokontrolom i stalnom predanošću nekom vrednom cilju.

Društvo koje se pojavilo u sedamdesetim godinama dramatično se razlikovalo od neobavezne i lakomislene zajednice od pre pola stoleća. Mnoge veoma stare, utemeljene institucije, među njima nacija-država, rimokatolička crkva i britanska monarhija, doživele su preporod tokom minulih pola stoleća. Procvat tih institucija zasnivao se na njihovom brzom prilagođavanju i preuzimanju vodećih položaja u prestrojavanju koje je usledilo posle Haosa.

U poznim sedamdesetim godinama, kada se na planeti vratio privid stabilnosti, ponovo je oživelo zanimanje za svemir. Nanovo osnovana Međunarodna svemirska agencija, jedan od administrativnih ogranaka Veća vlada, lansirala je novu generaciju osmatračkih i komunikacionih satelita. U prvo vreme obazrivo se pristupalo aktivnostima u svemiru, a i budžeti MSA bili su sasvim mali. U njima su aktivno sudelovale jedino

razvijene zemlje. Kada se ponovo otpočelo sa letovima sa ljudskom posadom, koji su se pokazali uspešni, načinjen je skroman program misija za poslednju deceniju dvadeset drugog veka. Godine 2188. otvorena je nova Svemirska akademija za obuku kosmonauta za te misije, da bi četiri godine kasnije iz nje izašli prvi diplomci.

Na Zemlji, rast je bio bolno spor, ali postojan i predvidljiv tokom skoro svih dvadeset godina koje su prethodile otkriću drugog ramanskog svemirskog broda 2196. U tehnološkom pogledu, čovečanstvo se nalazilo na približno istom opštem nivou razvoja 2196. kao i sedamdeset godina ranije, kada se pojavila prva vanzemaljska letelica. No, u vreme drugog susreta znatno se više oskudevalo u skorašnjim iskustvima svemirskog letenja; sa druge, pak, strane, na određenim kritičnim tehničkim područjima, kao što su medicina ili upravljanje informacijama, ljudsko društvo iz poslednje decenije dvadeset drugog stoleća bilo je daleko razvijenije nego 2130. U jednom drugom pogledu, civilizacije sa kojima su se susrele dve ramanske letelice bile su upadljivo različite - većina ljudskih bića koja su bila živa 2196, naročito oni stariji koji su vodili politiku u upravnim telima, proživela je nekoliko veoma bolnih godina Velikog Haosa. Njima je bio poznat smisao reči "strah". A ta moćna reč oblikovala je njihovu rešenost prilikom rasprave o preimućstvima koja će voditi ljudsku misiju u susret Rami II.

6. SINJORA SABATINI

"Radili ste, dakle, na doktoratu iz fizike na SMU kada je vaš suprug izložio svoje znamenito predviđanje o supernovi 2191a?"

Elen Braun sedela je u velikoj, mekoj stolici u svojoj dnevnoj sobi. Bila je odevena u uštogljeni, smeđi kostim, koji je izgledao bespolno, i bluzu sa visokim okovratnikom. Delovala je ukočeno i uznemireno, kao da jedva čeka da se intervju okonča.

"Bila sam na drugoj godini, a Dejvid mi je bio mentor", uzvratila ona obazrivo, kradomice pogledajući prema suprugu. On se nalazio sa druge strane sobe, posmatrajući snimanje intervjua iza kamera. "Dejvid je veoma prisno sarađivao sa kandidatima kojima je bio mentor. Svi su to znali. Bio je to jedan od razloga što sam odlučila da doktoriram na SMU."

Frančeska Sabatini izgledala je predivno. Dugačka, plava kosa slobodno joj se slivala po ramenima. Na sebi je imala skupu bluzu od bele svile i ešarpu kraljevski plave boje koja joj je usko bila obavijena oko vrata. Pantalone širokih nogavica bile su joj iste boje kao i ešarpa. Na stočiću između njih nalazile su se dve šolje sa kafom.

"Dr Braun je bio oženjen u to vreme, zar ne? Mislim na razdoblje kada vam je bio mentor."

Elen primetno pocrvene kada je Frančeska završila sa pitanjem. Italijanska novinarka nastavila je da joj se osmehuje; bio je to obezoružavajuće prostodušan osmeh, kao da je pitanje koje je upravo postavila spadalo u red onih jednostavnih i nedvosmislenih kao što je koliko su dva i dva. Gospođa Braun napravila je kratku pauzu, duboko udahnula, a onda lagano zamucala dok je odgovarala. "U početku, da, mislim da je još bio", uzvratila ona. "Ali razveo se pre no što sam doktorirala." Zastala je ponovo, a

onda joj se lice razvedri. "Dao mi je venčani prsten kao dar za doktoriranje", dodade ona nelagodno.

Frančeska Sabatini pomno osmotri svoju sagovornicu. Lako bih mogla da te uništim zbog ovog odgovora, pomisli ona hitro. Bila bi mi dovoljna još samo dva pitanja. Ali to ne bi služilo mojoj svrsi.

"U redu, stop", reče iznenada Frančeska. "To bi bilo sve. Hajde da pogledamo snimak, a onda možete da vratite opremu u kombi." Glavni kamerman priđe uz robotsku kameru 1, koja je bila programirana da drži Frančesku u krupnom planu, i unese tri komande preko minijaturne tastature koja se nalazila sa bočne strane kućišta kamere. U međuvremenu, budući da je Elen ustala sa stolice, robotska kamera 2 automatski je počela da se povlači na svom tronožnom postolju i da podešava zum na novu žižnu daljinu. Drugi kamerman dade Elen znak da se ne pomera dok on ne isključi kameru 2.

Reditelju je bilo potrebno nekoliko sekundi da programira automatsku monitorsku opremu da reprodukuje poslednjih pet minuta intervjua. Izlaz sa sve tri kamere istovremeno je prikazivan na podeljenom ekranu; bila je to mozaička slika Frančeske i Elen, koje su se zajedno videle u središti monitora, dok su sa strane išli snimci dveju kamera koje su snimale krupni plan svake od njih ponaosob. Frančeska je bila savršeni profesionalac. Brzo je razabrala da ima materijal koji joj je potreban za ovaj deo šoua. Elen, supruga dr Dejvida Brauna, bila je mlada, inteligentna, ozbiljna, otvorena, ali joj nije prijalo što se nalazi u središtu pažnje. I sve se to jasno videlo na snimku.

Dok se Frančeska dogovarala oko tehničkih pojedinosti sa posadom i obezbeđivala da joj izmontirani snimak intervjua bude predat u hotelu kod Dalaskog Transportnog Komplexa pre no što bude poletela sutra ujutro, Elen Braun se vratila u dnevnu sobu sa standardnim robotskim poslužiteljem koji je doneo dve vrste sira, boce vina i mnoštvo čaša za sve prisutne. Frančeski nije promaklo kako je licem Dejvida Brauna minula senka namrgođenosti kada je Elen objavila da će uslediti "mala zabava" kojom će se proslaviti kraj intervjua. Televizijska ekipa i Elen okupili su se oko robota i vina. Dejvid se izvinio i izišao iz dnevne sobe u dugačak hodnik koji je vodio u stražnji deo kuće, gde su se nalazile sve spavaće sobe, dok su prostorije za dnevni boravak bile napred. Frančeska krenu za njim.

"Oprosti, Dejvide", reče ona. On se okrenu, sa jasnim izrazom nestrpljenja. "Ne zaboravi da još nismo završili sve poslove. Obećala sam odgovor Šmitu i Hagenestu po povratku u Evropu. Oni jedva čekaju da nastave sa projektom."

"Nisam zaboravio", uzvрати on. "Samo želim da se uverim da je tvoj prijatelj Redži završio sa intervjuisanjem moje dece." On uzdahnu. "Ima trenutaka kada poželim da sam potpuno anoniman."

Frančeska mu se približi. "Uopšte ti ne verujem", reče ona, pogledavši ga pravo u oči. "Nervozan si danas zato što ne možeš da kontrolišeš ono što tvoja žena i deca govore Redžiju i meni. A ništa ti nije značajnije od kontrole."

Dr Braun zausti da nešto odgovori, ali ga u tome osujeti iznenadni uzvik "Mamaaa" koji ze zaori hodnikom iz daleke spavaće sobe. Samo nekoliko sekundi potom jedan dečkić, kome je bilo šest ili sedam godina, projuri pokraj Dejvida i Frančeske i strmoglavce se baci u naručje majke koja se u međuvremenu obrela na vratima između hodnika i dnevne sobe. Usled siline Eleninog sudara sa sinom, iz čaše koju je držala izlilo joj se malo vina; ona nesvesno poliza kapi sa šake dok je pokušavala da uteši dečaka.

"Šta je bilo, Džastine?" upita ona.

"Onaj crni čovek slomio mi je psa", promuća Džastin između jecaja. "Šutnuo ga je i sada više neće da radi."

Dečkić pokaza rukom niz hodnik. Redži Vilson i jedna visoka, mršava, veoma ozbiljna devojčica približavali su se ostalima. "Tata", reče devojčica, tražeći očima pomoć od Dejvida Brauna, "gospodin Vilson i ja upravo smo razgovarali o mojoj zbirci značaka kada se pojavio onaj vražji robotski pas i ujeo ga za nogu. Pošto ga je najpre popiškio. Džastin ga je programirao da pravi te gadosti..."

"Laže", uzviknu uplakani dečkić, prekinuvši je. "Ona ne voli Valija. Nikada ga nije volela."

Elen Braun držala je jednu ruku na leđima svog gotovo histeričnog sina, dok je u drugoj čvrsto stezala vrat vinske čaše. Ova scena bi je uznemirila čak i da nije primetila prekorni pogled koji joj je uputio suprug. Ona žudno otpi vino i odloži čašu na obližnju policu za knjige. "De, de, Džastine", reče Elen, nelagodno se osvrnuvši unaokolo, "smiri se i reci mami šta se dogodilo."

"Ovaj crni čovek me ne voli. A ni ja ne volim njega. Vali to zna, pa ga je ujeo. Vali me uvek štiti."

Devojčica Andžela se uzmuva. "Znala sam da će se dogoditi ovako nešto. Dok je gospodin Vilson razgovarao sa mnom, Džastin je neprekidno ulazio u našu sobu i prekidao nas, pokazujući gospodinu Vilsonu igračke, ljubimce, trofeje, pa čak i odeću. Konačno, gospodin Vilson je morao da vikne na njega. Sledeće što znamo bilo je da Vali uleteo kao besan i gospodin Vilson je morao da se nekako odbrani."

"Ona je lažljivica, mama. Velika lažljivica. Kaži joj da prestane..."

Dr Dejvid Braun prekinu ljutito sina. "Elen", nadjača on buku, "izvedi... ga... odavde." Zatim se okrenu ka kćerki dok mu je supuga odvodila uplakanog sina u dnevnu sobu. "Andžela", reče on uz bes koji je sada postao sirov i neprikriven, "mislim da sam ti kazao da se danas nipošto ne svađaš sa Džastinom."

Devojčica ustuknu pred očevim napadom. Oči joj se ispuniše suzama. Zaustila je da nešto kaže, ali Redži Vilson stupi između nje i oca. "Izvinite, doktore Braun", reče on, "Andžela stvarno nije ništa učinila. Tačno je ono što je ispričala. Ona je..."

"Slušajte, Vilsone", odvrati oštro Dejvid Braun, "ako nemate ništa protiv, ja sam sređujem stvari u svojoj porodici." Zastao je za trenutak kako bi malo primirio bes. "Veoma mi je žao zbog cele ove pometnje", nastavi on pribranim glasom, "ali sve će biti sređeno za jedan minut." Pogled koji je uputio kćerki bio je hladan i neprijatan. "Vrati se u svoju sobu, Andžela. Razgovaraćemo kasnije. Pozovi majku i reci joj da te dovede pre večere."

Frančeska Sabatini posmatrala je sa velikim zanimanjem čitav prizor. Nisu joj promakli osujećenost Dejvida Brauna i Elenino odsustvo samopouzdanja. Savršeno, pomisli ona. Još bolje nego što sam se nadala. Ići će sasvim lako sa njim.

Luksuzni, srebrni voz jurio je kroz predele severnog Teksasa brzinom od dve stotine pedeset kilometara na sat. Nekoliko minuta kasnije na obzorju se pojaviše svetlosti Dalaskog Transportnog Komplexa. DTK je zauzimao mamutsku površinu, gotovo dvadeset pet kvadratnih kilometara. Bio je to delimično aerodrom, delimično železnička stanica, a delimično mali grad. Podignut još 2185. kako zbog sve obimnijeg dugolinijskog vazdušnog saobraćaja, tako i zato da bi se obezbedio zgodan centar za prelaz putnika u sistem brzih vozova, kompleks je prerastao, slično ostalim sličnim transportnim lukama širom sveta, u trajno stanište. Više od hiljadu ljudi, od kojih je

većina radila u DTK-u i smatrala da će im život biti lakši ako svakodnevno ne putuje na posao, živelo je u stanovima smeštenim u polukrug oko trgovačkog središta južno od glavnog terminala. U samom terminalu nalazila su se četiri velika hotela, sedamnaest restorana, kao i preko stotinu raznih radnji, računajući tu i ogranak luksuznog modnog lanca "Donateli".

"Tada mi je bilo devetnaest godina", reče mladić Franćeski dok se voz približavao stanici, "a vaspitali su me veoma strogo. Doznao sam više o ljubavi i seksu za tih deset nedelja, gledajući vašu seriju na televiziji, nego tokom celog predašnjeg života. Hteo sam da vam se zahvalim na tim emisijama."

Franćeska je uzvratila ljupkim osmehom na kompliment. Navikla je na to da je ljudi prepoznaju kada bi se javno pojavljivala. Pošto se voz zaustavio i ona izišla na peron, ponovo se osmehnula mladiću i njegovoj devojci. Redži Vilson je ponudio da joj ponese video opremu do pokretne trake koja će ih odvesti do hotela. "Da li ti to ikada smeta?" upita on. Ona ga pogleda u nedoumici. "Sva ta pažnja koja ide uz javnu ličnost?", objasni on.

"Ne", uzvratila ona. "Razume se da mi ne smeta." Zatim se osmehnu samoj sebi. Ovaj me čovek ne razume ni posle šest meseci. Možda je odveć zaokupljen samim sobom da bi uvideo da i žene mogu biti podjednako ambiciozne kao i muškarci.

Redži je nastavio da čavrlja dok ih je pokretna traka nosila iz železničke stanice prema trgovačkom središtu. Nedaleko od trake, na jednom kraju prekrivenog centra za zabavu, povećala skupina ljudi vrzmala se pred ulazom u neko pozorište. Svetleća reklama objavljivala je da je na programu komad Pri svakom vremenu američke spisateljice Linzi Olsen.

"Jesi li gledala ovu dramu?" upita Redži uzgred Franćesku. "Video sam filmsku verziju kada je premijerno prikazana pre otprilike pet godina", nastavi on, ne sačekavši na njen odgovor. "Helen Kodil i Džeremi Templ. Pre no što je postala slavna. U pitanju je neobična priča o paru koji biva prinuđen da podeli hotelsku sobu za vreme mećave u Čikagu. Oboje su u braku. Zaljubljuju se jedno u drugo dok pričaju o svojim izneverenim očekivanjima. Kao što rekoh, uvrnut komad."

Franćeska ga nije slušala. Jedan dečak koji ju je podsetio na rođaka Roberta popeo se u kola neposredno ispred njih na prvoj stanici u trgovačkom središtu. Bio je tamnopus i tamnokos i imao je lepe crte lica. Koliko je prošlo od kada sam poslednji put videla Roberta, upita se ona. Mora da ima već tri godine. Bilo je to u Pozitanu sa njegovom ženom Marijom. Franćeska uzdahnu, setivši se još davnijih, minulih dana. Videla je sebe kako se smeje i kako trči ulicama Orvijeta. Imala je tada devet ili deset godina i bila je još bezazlena, neiskvarena. Robertu je tada bilo četrnaest. Igrali su se lopte na pjaci ispred duoma. Uživala je u tome da zadirkuje rođaka. Bio je tako blag, tako pitom. Predstavljao je jedinu svetlu tačku iz njenog detinjstva.

Pokretna traka zaustavi se ispred hotela. Redži ju je posmatrao netremičnim pogledom. Franćeska je intuitivno shvatila da ju je upravo nešto pitao. "Dakle?" reče on, dok su izlazili iz kola na traci.

"Oprosti, dušo", uzvratila ona. "Ponovo sam sanjarila. Šta si kazao?"

"Nisam ni slutio da sam toliko dosadan", reče Redži bez prizvuka humora u glasu. Zatim se teatralno okrenu kako bi se uverio da ga sada sluša. "Šta si odlučila, gde ćemo na večeru? Suzio sam izbor na kineski ili indijanski restoran."

U tom trenutku Franćeski se nije dopala pomisao o odlasku na večeru sa Redžijem. "Veoma sam umorna", uzvratila ona. "Mislim da ću pojesti nešto u sobi, a onda još malo raditi." Mogla je da predvidi izraz povređenosti koji mu se pojavio na licu. Ona mu pride i spusti mu lagani poljubac na usne. "Možeš da navратиš do mene oko deset da nešto popijemo pre spavanja."

Došavši u hotelski apartman, Franćeska je najpre uključila kompjuterski terminal da bi proverila da li ima poruka. Bilo ih je ukupno četiri. Odštampšan meni kazao joj je ko ih je uputio, kada, koliko traju i kakav im je redosled po važnosti. Sistem za određivanje redosleda po važnosti predstavljao je novinu kod firme "Međunarodne komunikacije", jedne od tri preživle komunikacione kompanije koje su konačno ponovo procvale tokom obimne konsolidacije sredinom stoleća. Korisnik SOR-a unosio je rano ujutro svoj dnevni raspored i određivao pri tom koje poruke smeju da prekinu koje delatnosti. Franćeska je odabrala da joj na terminal u kući Dejvida Brauna budu odmah prosleđene jedino poruke sa Prioritetom jedan (izuzetno hitni slučajevi); bavljenje Dejvidom i njegovom porodicom moralo se obaviti za jedan dan, tako da je ona nastojala da sasvim smanji izgleda za prekidanje ili kašnjenje.

Čekala ju je samo jedna poruka sa Prioritetom dva, duga tri minuta, od Karla Bjankija. Franćeska se namrštila, unese odgovarajuće kodove u terminal i uključi video monitor. Na ekranu se pojavi lik prijatnog, sredovečnog Italijana, u odeći koja se nosila posle skijanja; sedeo je na kauču, a iza njega je gorela vatra u kaminu. "Buon giorno, cara", pozdravi je on. Dopustivši video kameri da napravi švenk po dnevnoj sobi njegove nove vile u Kortini d'Ampeco, sinjor Bjanki odmah pređe na stvar. Zašto je odbijala da se pojavi u reklamama za njegovu letnju garnituru sportske odeće? Njegova kompanija ponudila joj je neverovatnu svotu, pa je čak i tako prilagodila reklamnu kampanju da ima svemirsku temu. Spotovi bi bili prikazani tek po okončanju misije "Njutr", tako da cela stvar neće doći u sukob sa njenim ugovorima sa MSA. Karlo je priznao da je ranije među njima bilo nekih nesporazuma, ali prema njemu sve je to pripadalo prošlosti. Bio mu je potreban njen odgovor najkasnije za nedelju dana.

Nosi se, Karlo, pomisli Franćeska, i sama iznenađena silinom svoje reakcije. Na svetu je bilo malo ljudi koji su mogli da uznemire Franćesku, ali Karlo Bjanki je svakako spadao među njih. Unela je neophodne komande da snimi poruku za svog agenta, Darela Doumena, u Londonu. "Zdravo, Darele. Ovde Franćeska, u Dalasu. Reci onoj uštvu Bjankiju da ne bih učestvovala u njegovim reklamama čak i da mi ponudi deset miliona maraka. Uzgred budi rečeno, kako izgleda da mu je glavna konkurencija sada Donateli, kako bi bilo da uspostaviš vezu sa njegovim reklamnim direktorom, nekom Gabrijelom... jednom sam je srela u Milanu... i staviš joj do znanja da bi me radovalo da stupim u saradnju sa njima po završetku projekta 'Njutr'. U aprilu ili maju." Ona zastade za trenutak. "To bi bilo sve. Sutra uveče natrag sam u Rimu. Pozdravi Hiter."

Najduža poruka koju je Franćeska dobila bila je od njenog supruga Alberta, visokog, prosedog, uvaženog poslovnog čoveka od svojih šezdeset godina. Alberto je vodio italijanski odeljak firme "Šmit i Hagenest", multimedijski nemački konglomerat u čijem se vlasništvu nalazilo, između ostalog, više od jedne trećine slobodnih novina i časopisa u Evropi, kao i vodeće komercijalne televizijske mreže u Nemačkoj i Italiji. Na snimku koji je poslao Franćeski Alberto je sedeo u sobi za odmor u njihovom domu, noseći skupo crno odelo i pijuckajući brendi. Glas mu je bio topao, prisan, ali zvučao je pre kao otac nego kao suprug. Obavestio je Franćesku da je njen dugi intervju sa

admiralom Otom Hajlmanom emitovan na vestima širom Evrope toga dana, da je on, kao i uvek, uživao u njenim komentarima i njenoj pronicljivosti, ali i da je zaključio da se Oto pokazao kao egomanijak. Nimalo iznenađujuće, promrmlja Francéska, čuvši muževljevu opasku, budući da je on to i te kako. Ali često mi je od koristi.

Alberto joj je saopštio i neke dobre vesti o jednom svom detetu (Francéska je imala tri pastorka koja su sva bila starija od nje), a onda je još dodao da mu nedostaje i da jedva čeka da je vidi sutra uveče. I ja, pomisli Francéska, pre no što je odgovorila na poruku. Prijatno je živeti s tobom. Tako istovremeno imam slobodu i bezbednost.

Četiri časa kasnije Francéska je stajala na balkonu, pušeći cigaretu na hladnom teksaškom decembarskom vazduhu. Čvrsto se obavila u debelu odoru kojom je uprava hotela opskrbila svaku sobu. Srećom, nije kao u Kaliforniji, reče ona u sebi, duboko uvukavši dim u pluća. U Teksasu bar neki hoteli imaju balkone za pušenje. Oni fanatci na američkoj zapadnoj obali proglasili bi pušenje za težak zločin samo kada bi im se ukazala prilika.

Prišla je uz ogradu kako bi imala bolji pogled na nadzvučni putnički avion koji se sa zapada približavao aerodromu. U mašti je videla sebe u tom avionu, kao što će i biti sutra na putu za Rim. Zamislila je da ova letelica dolazi iz Tokija, neosporne ekonomske prestonice sveta pre Velikog Haosa. Posle katastrofe izazvane neposredovanjem sirovina tokom mršavih godina iz sredine stoleća, Japanci su sada ponovo uživali u napretku sa povratkom sveta slobodnom tržištu. Francéska je posmatrala avion dok se nije spustio, a onda podigla pogled ka nebu punom zvezda. Ponovo je uvukla dim od cigarete, da bi ga potom gledala kako se rastače vazduhom kada ga je ispustila iz pluća.

I tako, Francéska, pomisli ona, sada dolazi ono što bi mogao da bude tvoj najveći zadatak. Prilika da postaneš besmrtna? U najmanju ruku, trebalo bi dugo da me pamte kao člana posade u okviru misije "Njutn". Misli joj se upraviše ka ovoj misiji i u mašti joj se nakratko obrazovaše prikaze fantastičnih stvorenja koja su sazdala dva gargantuanska svemirska broda i uputila ih u posetu Sunčevom sistemu. No, ubrzo se vratila u stvarni svet, prisativši se ugovora koji je Dejvid Braun potpisao neposredno pre no što je tog popodneva otišla iz njegovog doma.

Sada smo ortaci, moj uvaženi doktore Braun. Čime se završava prva faza mog plana. A ako se nisam prevarila, u tvojim očima danas se pojavila iskra interesovanja. Francéska je ovlaš poljubila Dejvida kada su završili razgovor i potpisali ugovore. Ponovo su bili sami u njegovoj radnoj sobi. Za trenutak je pomislila da će joj on uzvratiti poljubac, ali ne više sasvim ovlaš.

Francéska završi pušenje cigarete, ugasi je u pepeljari i krenu natrag u hotelsku sobu. U času kada je otvorila vrata, razabrala je zvuk teškog disanja. Velika postelja bila je u neredu i na njoj je, na leđima, ležao nag Redži Vilson, remeteći pravilnim hrkanjem tišinu apartmana. Imaš silnu opremu, prijatelju, pomisli ona, kako za posao, tako i za vođenje ljubavi. Ali ni jedno ni drugo nije sportsko takmičenje. Bio bi daleko zanimljiviji ukoliko bi imao malo više istančanosti, možda čak i suptilnosti.

7. ODNOSI SA MEDIJIMA

Samotni orao lebdeo je visoko povrh močvara pri ranoj jutarnjoj svetlosti. Uplovio je u struju vetra koja je dolazila sa okeana i zaputio se na sever duž obale. Daleko pod orlom, počev od svetlosmeđeg i belog peska pokraj okeana, pa preko mreže ostrva, reka i zaliva koja se pružala miljama u pravcu zapadnog obzorja, vodio je, kroz travnato i močvarno zemljište, neprekidni lanac raznolikih zdanja povezanih popločanim putevima. Sedamdeset pet godina ranije, kosmodrom "Kenedi" predstavljao je jedno od šest mesta na Zemlji gde su se putnici prekrćivali iz brzih vozova i aviona u šatlove koji su vodili do neke svemirske stanice na NZO (niskoj Zemljinoj orbiti). Ali Veliki Haos pretvorio je kosmodrom u avetinjski podsetnik na nekada procvalu kulturu. Njegovi portali i prolazi bili su godinama prepušteni travi, morskim pticama, aligatorima i sveprisutnim insektima Srednje Floride.

Tokom šezdesetih godina dvadeset drugog veka, posle oko dve decenije potpune atrofije, kosmodrom je postepeno oživljavao. Najpre je bio korišćen kao aerodrom, da bi potom opet prerastao u opšte transportno središte koje je opsluživalo atlantsku obalu Floride. Kada je sredinom sedamdesetih godina ponovo počelo lansiranje raketa, bilo je sasvim prirodno da se vrate u upotrebu stare lansirne rampe u "Kenediju". Do decembra 2199. više od polovine starog kosmodroma bilo je renovirano kako bi se mogao obavljati sve življi saobraćaj između Zemlje i svemira.

Sa jednog od prozora svoje privremene kancelarije Valerij Borzov posmatrao je kako veličanstveni orao elegantno klizi ka gnezdu pri vrhu krošnje jednog od retkih visokih stabala u centru. Voleo je ptice. Godinama su ga već očaravale, još od ranog dečastva u Kini. U jednom od svojih najživljih snova general Borzov živeo je na nekoj čudesnoj planeti gde je nebo vrvelo od letećih stvorenja. Još se sećao kako je pitao oca da li je u prvoj letelici Rama bilo letećih biota; odričan odgovor silno ga je razočarao.

General Borzov začuo je zvuk nekog velikog transportnog vozila i okrenuo se prema prozoru koji je gledao na zapad. Sa naspramne strane, ispred hangara za testiranje, iz opitnog kompleksa izlazio je pogonski modul koji će se koristiti kod obe letelice iz misije "Njutn"; nalazio se na ogromnoj platformi koja se kretala na nizu tračnica. Opravljeni modul, koji je bio vraćen na podsistemsko testiranje zbog problema sa kontrolorom jona, biće ukrcao tog popodneva u teretni šatl i prebačen u odeljenje za montažu letelica u svemirskoj stanici NZO-2, gde će biti ponovo postavljen na svoje mesto pre konačnog isprobavanja celog vozila neposredno pre Božića. Obe letelice koje će se koristiti u misiji "Njutn" trenutno su bile podvrgavane završnim proverama i isprobavanjima na NZO-2. Sve simulacione vežbe za kosmonaute, međutim, bile su izvođene na NZO-3 uz pomoć rezervne opreme. Kosmonauti će početi da koriste stvarne letačke sisteme na NZO-2 tek na nedelju dana pre lansiranja.

Na južnoj strani hangara jedan elektrobus zaustavio se ispred zgrade sa kancelarijama i iz njega je izašla mala skupina ljudi. Među njima se nalazila i jedna plavuša u žutoj bluzi sa dugačkim rukavima, dezeniranoj uspravnim prugama, i pantalonama od crne svile. Gracioznim hodom uputila se ka ulazu u zgradu. General Borzov zadivljeno ju je posmatrao iz daljine, prisativši se da je Francéska bila uspešan maneken pre no što je postala televizijski novinar. Zapitao se šta je to, u stvari, što ona želi i zašto je insistirala da se nasamo vidi sa njim pre medicinskog brifinga tog jutra.

Nekoliko trenutaka kasnije pozdravio ju je na ulazu u svoju kancelariju. "Dobro jutro, sinjora Sabatini", reče on.

"I dalje ste tako formalni, generale?" uzvratila ona, nasmejavši se. "Čak i kada nema nikog drugog sa nama? Vi i dva Japanca jedini ste članovi ekipe koji odbijaju da me oslovljavaju imenom - Francéska." Primetila je da je on nekako neobično posmatra. Osmotrla je svoju odeću da proveri da li je sa njom sve u redu. "U čemu je stvar?" upitala ona posle kratkog oklevanja.

"Mora da je u pitanju vaša bluza", uzvratila kao iz topa general Borzov. "Za trenutak mi se javio neodoljiv utisak da ste vi tigar koji se sprema da se baci na nesrećnu antilopu ili gazelu. Možda je to stoga što me već stiže starost. Ili je moj um počeo da se poigrava sa mnom." On je pozvao da uđe u kancelariju.

"Bilo je već muškaraca koji su mi govorili da ličim na mačku. Ali ne i na tigra." Francéska sedela na stolicu pokraj generalovog stola. Na licu joj se pojavila vragolast osmeh. "Ja sam, međutim, samo bezazlena, šarena mačkica."

"Ne verujem vam ni za trenutak", zakikota se Borzov. "Vi se možete opisati mnogim pridevima, Francéska, ali među njima svakako ne bi bio 'bezazlena'." On najednom postade veoma poslovan. "Šta, dakle, mogu da učinim za vas? Kazali ste da ima nešto veoma važno o čemu biste želeli da porazgovaramo i što je krajnje neodložno."

Francéska izvadi veliki list hartije iz svoje meke aktovke i pruži ga generalu Borzovu. "Evo plana medijskog pokrivanja projekta", reče ona. "Podrobno sam ga razmotrila tek juče sa uredom za izveštavanje javnosti i svetskim televizijskim mrežama. Obratite pažnju na to da je do sada urađeno samo pet iscrpnih ličnih intervjua sa kosmonautima. Još četiri su prvobitno bila predviđena za ovaj mesec. Ali takođe primetite da kada ste postojećem nizu vežbi dodali još tri dana simulacije, to ste učinili nauštrb vremena planiranog za intervjuisanje Vejkfilda i Turgenjeve."

Zastala je za trenutak kako bi se uverila da je on prati. "Još možemo da obavimo stvar sa Takagišijem sledeće subote, a O'Tula ćemo snimiti na Badnje večer u Bostonu. Ali i Ričard i Irina tvrde da više nemaju vremena za intervjue. Osim toga, i dalje smo suočeni sa jednim starim problemom; za vas i Nikol uopšte nije određen termin..."

"Insistirali ste da se vidimo ovog jutra u 7:30 kako bismo se dogovorili oko rasporeda za medijsko pokrivanje misije", prekide je Borzov glasom koji je jasno stavljao do znanja da ovim aktivnostima pridaje određenu važnost.

"Između ostalog", uzvratila Francéska nonšalantno. Prešla je preko prećutne kritike u njegovom komentaru. "Ispitivanje javnog mnjenja pokazuje da od svih učesnika ove misije publika pokazuje najveće zanimanje za vas, mene, Nikol de Žardan i Dejvida Brauna. Do sada nisam uspela da ugovorim lični intervju sa vama, a madam de Žardan kaže da ona uopšte ne namerava da mi ga da. Televizijskim kompanijama se to baš ne dopada. Ono što je trebalo da uradim pre lansiranja ostaće nepotpuno. Potrebna mi je stoga vaša pomoć."

Francéska pogleda generala Borzova u oči. "Tražim da opozovete dodatne simulacije, da odredite termin ličnog intervjua sa vama i da se kod Nikol zauzmete za mene."

General nabra veđe. Francéskina drskost razljutila ga je i ozlojedila. Poželeo je da joj kaže kako utvrđenje termina za lične video intervjue ne stoji baš visoko na njegovom sisku prioriteta. Ali nešto ga je nagnalo da se uzdrži. Kako šesto čulo tako i dugotrajno iskustvo naveli su ga da ne reaguje, budući da je osetio da se iza Francéskinih reči krije još nešto. Odlučio je da dobije na vremenu tako što će promeniti temu.

"Uzgred, moram vam reći da me sve više brine ekstravagantnost dočeka nove godine koji priređuju vaši prijatelji iz italijanske vladino-poslovne koalicije. Znam da smo se saglasili na početku treninga da ćemo, kao grupa, izvršiti tu društvenu obavezu. Ali nisam ni slutio da će stvar biti najavljena kao doček stoleća, kako je to učinjeno prošle nedelje u jednom od američkih časopisa o poznatim ličnostima. Vi znate sve te ljude. Zar ne možete da učinite nešto da se sve malo primiri?"

"Taj gala doček bio je druga stavka na mom spisku", odvrati Francéska, vešto prešavši preko prekora u njegovoj opaski. "I tu mi je potrebna vaša pomoć. Četiri kosmonauta iz misije 'Njutn' sada tvrde da nemaju nameru da budu prisutni, a dvoje ili troje je nagovestilo da će možda imati druge obaveze - iako još u martu obećano naše prisustvo na dočeku. Takagiši i Jamanaka žele da proslave praznik sa svojim porodicama u Japanu, a Ričard Vejkfild mi kaže da je rezervisao aranžman za ronjenje na Kajmanskim ostrvima. A tu je ponovo i ona Francuskinja koja naprosto izjavi da ne dolazi i odbije da pruži bilo kakvo objašnjenje."

Borzov nije mogao da obuzda osmeh. "Zbog čega imate toliko nevolja sa Nikol de Žardan? Čovek bi pomislio da bi trebalo, budući da ste obe žene, sa njom da imate manje neprilika nego sa ostalima."

"Ona nema nimalo razumevanja za ulogu medija u ovoj misiji. Kazala mi je to u više navrata. Uz to, veoma je tvrdoglava kada je u pitanju njen privatan život." Francéska slegnu ramenima. "Ali publika je potpuno očarana njome. Uostalom, ona ne samo što je doktor, lingvista i bivši olimpijski pobednik, nego je i kćer čuvenog romanopisca i majka četrnaestogodišnje kćerke, iako nikada nije bila udata..."

Valerij Borzov baci pogled na ručni sat. "Ne bi bilo loše da me izvestite o tome", prekide je on, "koliko još stavki ima na vašem spisku, kako ste vi to slikovito kazali? Treba da se pojavimo u auditorijumu kroz deset minuta." On uzvrat osmeh Francéski. "Uz to, moram da vas podsetim da je madam de Žardan prilagodila svoje današnje obaveze vašem zahtevu za medijskim pokrivanjem ovog brifinga."

Francéska je izučavala pogledom generala Borzova nekoliko sekundi. Čini mi se da je sada spreman, pomisli ona. Osim ako ga nisam pogrešno procenila, odmah će sve razumeti. Ona izvadi neki mali, kockasti predmet iz svoje aktovke i pruži ga preko radnog stola. "Ovo je poslednja stavka na mom spisku", reče Francéska.

Na licu zapovednika misije "Njutn" pojavi se izraz zbunjenosti. On stade da premeće memorijsku kocku po šakama. "Prodao nam ju je jedan slobodan novinar", reče Francéska veoma ozbiljnim tonom. "Dobili smo uveravanja da je to jedina postojeća kopija."

Napravila je kratku pauzu dok je Borzov umetao memorijsku kocku u odgovarajući otvor na svom kompjuteru. Primetno je pobledeo kada se na monitoru pojavio prvi video segment iz memorijske kocke. Narednih petnaest sekundi netremice je posmatrao nekontrolisane kretnje svoje kćeri Nataše. "Želela sam da ovo sačuvan od bulevarske štampe", dodade Francéska blago.

"Koliko traje traka?" upita tiho general Borzov.

"Skoro pola časa", uzvrat ona. "Ja sam jedina koja ju je celu videla."

General Borzov duboko uzdahnu. Bio je to trenutak koga se njegova supruga Petra pribojavala još od trenutka kada je zvanično objavljeno da će on biti zapovednik misije "Njutn". Direktor instituta u Sverdlovsku obećao je da nijedan reporter neće imati

pristupa njegovoj kćeri. Sada se pred njim nalazila video traka sa tridesetminutnim intervjuom sa njom. Petru će od ovoga udariti kap.

On baci pogled kroz prozor. Um mu je grozničavo radio: šta će biti sa misijom ukoliko javnost dozna da mu kćerka boluje od akutne šizofrenije? Stvar bi bila nezgodna, zaključi on, ali misija neće pretrpeti nikakvu ozbiljnu štetu... General Borzov uputi pogled prema Francéski. Mrzeo je da se pogađa. A nije bio ni siguran da Francéska nije lično naručila intervju sa Natašom. No, ipak..."

Borzov se opusti i nagna sebe da se osmehne. "Trebalo bi da vam zahvalim", reče on, "ali nekako mi to ne izgleda prikladno." On zastade za trenutak. "Pretpostavljam da se od mene ipak očekuje da pokažem neku zahvalnost."

Nije loše, pomisli Francéska. Dobro je znala da još ništa ne treba da kaže.

"U redu", nastavi general posle podužeg ćutanja, "ukinuću dodatne simulacije. I drugi su se već žalili zbog toga." On stade da okreće memorijsku kocku u šaci. "Petra i ja ćemo doći ranije u Rim, kao što ste svojevremeno predložili, kako bismo mogli da obavimo taj lični intervju. Podsetiću sutra sve kosmonaute na zakazani doček nove godine i reći ću im da im je dužnost da budu prisutni. Ali ni ja ni bilo ko drugi ne može da zahteva od Nikol de Žardan da razgovara sa vama o bilo čemu drugom osim o njenom poslu." On naglo ustade. "Sada je vreme da pođemo na biometrijski sastanak."

Francéska se nagna i poljubi ga u obraz. "Hvala vam, Valerij", reče ona.

8. BIOMETRIJA

Medicinski brifing već je počeo kada su Francéska i general Borzov stigli. Bili su prisutni svi ostali kosmonauti, kao i još između dvadeset pet i trideset inženjera i naučnika koji su radili na misiji. Četiri novinska reportera i jedna televizijska ekipa sačinjavali su publiku. Ispred malog auditorijuma stajala je Nikol de Žardan, odevena kao i uvek u sivi letački kombinezon i sa laserskim pokazivačem u ruci. Uz nju se nalazio jedan visoki Japanac u plavom odelu. On je pažljivo slušao pitanje koje mu je bilo upućeno iz publike. Nikol ga prekide kako bi pozdravila pridošlice.

"Sumimasen, Hakamacu-san", reče ona. "Dopustite mi da vam predstavim našeg zapovednika, generala Valerija Borzova iz Sovjetskog Saveza, kao i novinarku-kosmonauta Francésku Sabatini."

Ona se okrenu ka paru koji je zakasnio. "Dobri utra", reče Nikol na ruskom generalu, klimnuvši potom kratko u znak pozdrava Francéski. "Ovo je uvaženi dr Toširo Hakamacu. On je projektovao i načinio biometrijski sistem koji ćemo koristiti prilikom leta, uključujući tu i sićušne sonde koje će nam biti unete u tela."

General Borzov pruži ruku. "Drago mi je, Hakamacu-san", reče on. "Madam de Žardan podrobno nas je upoznala sa vašim sjajnim izumom."

"Hvala", uzvрати čovek, naklonivši se u pravcu Borzova pošto su se rukovali. "Za mene je čast da budem deo ovog projekta."

Francéska i general Borzov sedoš na dve prazne stolice ispred auditorijuma i sastanak zvanično otpoče. Nikol upravi pokazivač prema jednoj tastaturi koja se nalazila uz mali podijum i u prednjem delu prostorije pojavi se, kao trodimenziona holografška slika, šaroliki muški model ljudskog kardiovaskularnog sistema u prirodnoj veličini, sa venama označenim plavom bojom i arterijama crvenom. Sićušni beli markeri koji su

kružili u krvnim sudovima ukazivali su na pravac i stopu protoka krvi. "Medicinsko veće MSA tek je prošle nedelje konačno odobrilo nove Hakamacuove sonde kao glavni zdravstveni monitorski sistem u okviru misije", počeo da objašnjava Nikol. "Ovo odobrenje izdato je u poslednji čas kako bi mogli valjano da budu provereni rezultati ispitivanja stresa, u okviru kojih je novim sondama naloženo da dejstvuju u širokom rasponu nenormalnih situacija. Čak i pod tim ekstremnim uslovima nije ustanovljen ni kod jednog od ispitanika nikakav znak aktiviranja mehanizma odbacivanja.

Imamo sreće što ćemo biti u prilici da koristimo ovaj sistem, budući da će to olakšati život kako meni, kao sanitetskom oficiru, tako i svima vama. Tokom misije vi nećete biti podvrgavani rutinskim tehnikama koje predviđaju razna ubrizgavanja ili skeniranja i koje su korišćene u prethodnim projektima. Ove nove sonde biće ubrizgane jednom, najviše dva puta tokom naše stodnevne misije i njih ne treba menjati."

"Kako su rešeni dugoročni problemi odbacivanja?" upita jedan lekar iz publike, prekinuvši Nikolinu nit izlaganja.

"O tome ću iscrpno govoriti na našem stručnom sastanku po podne", uzvratila ona. "Za sada će biti dovoljno da pomenem da, budući da se ključna hemija koja upravlja odbijanjem temelji na četiri ili pet kritičnih parametara, računajući tu kiselost, sonde su optočene hemikalijama koje se prilagođavaju lokalnim hemijskim uslovima na mestu unosa. Drugim rečima, kada jednom sonda stigne na svoje odredište, ona neagresivno ispita svoju novu biohemijsku sredinu, a zatim sama obrazuje tanušni omotač koji biva tako sazdan da je saglasan sa hemijom domaćina, te ga ona stoga ne odbacuje.

Ali otišla sam mnogo unapred", reče Nikol, okrenuvši se prema velikom modelu koji je prikazivao protok krvi u ljudskom biću. "Porodica sondi biće uneta ovde, u levoj ruci, a pojedinačni monitori razići će se prema unapred utvrđenim programima vođenja do trideset dva određena mesta u telu. Tu će se ugnezditu u tkivu domaćina." Unutrašnjost holografskog modela ožive na njene reči i prisutni stadoše da posmatraju kako se trideset dve trepćuće tačke kreću iz leve ruke po celom telu. Četiri su otišle u mozak, tri u srce, četiri u glavne žlezde endokrinog sistema, a preostali dvadeset jedan monitor smestio se po odabranim mestima i organima u rasponu od očiju do prstiju na rukama i nogama.

"Svaka sonda sadrži niz mikroskopskih senzora kojima se ispituju značajni parametri zdravlja, kao i složen registracioni sistem koji najpre uskladištjuje, a zatim emituje snimljene informacije po prijemu odgovarajuće komande iz skenera. U praksi, trebalo bi da skeniram svakog od vas i uskladištim zdravstvene telemetrijske podatke jednom dnevno, ali rekorderi mogu da obrade podatke i iz četiri dana, ukoliko se pokaže potrebno." Nikol zastade i osmotri publiku. "Ima li nekih pitanja?" upitala ona.

"Ima", ogласi se iz prvog reda Ričard Vejlfild. "Jasno mi je kako ovaj sistem sakuplja bilione bita podataka. Ali to je ono lakše. Ne postoji način na koji ti ili bilo koje drugo ljudsko biće može pregledati sve te informacije. Kako će podaci biti sintetisani ili analizirani da se može ustanoviti da li se događa nešto nepravilno?"

"Ti baš umeš da daš šlagvort, Ričarde", osmehnu se Nikol. "Upravo sam o tome nameravala nešto da kažem." Ona podiže neki mali, pljosnat, tanki predmet sa tastaturom. "Ovo je standardni programabilni skener koji omogućava da se registrovane informacije ispituju na mnoštvo različitih načina. Mogu da pozovem punu memoriju iz bilo kog ili iz svih kanala, ili mogu da naložim prenos jedino podataka upozorenja..."

Nikol primeti izraz zbunjenosti na mnogim licima u publici. "Biće, izgleda, bolje da ovo još jednom objasnim", reče ona. "Svako merenje koje vrši bilo koji instrument

ima neki očekivani raspon veličina - raspon koji će, razume se, varirati od osobe do osobe - kao i znatno veći tolerancioni raspon čija je svrha da se ustanovi pojava prave opasnosti. Ako neko posebno merenje izide iz očekivanog raspona, ono biva uneto u fajl upozorenja i taj kanal biva označen alarmnim identifikatorom. Jedna od mogućnosti koju imam u radu sa skenerom jeste da dobijem samo te liste upozorenja. Ako se neki kosmonaut dobro oseća, sve što ja treba da uradim jeste da proverim da li je nešto uneto u bafer upozorenja."

"Ali ako se javi merna vrednost izvan tolerancionog raspona", umeša se Janoš Tabori, "onda se stvari menjaju. Monitor uključuje svoj odašiljač za slučaj opasnosti i koristi svu unutrašnju energiju da emituje zvučni signal koji zvuči zastrašujuće. Znam to. To mi se dogodilo tokom jednog kratkog testa, da bi se na kraju ispostavilo da su posredi bile neodgovarajuće tolerancione vrednosti. Pomislio sam da umirem." Janoš je bio rezervni sanitetski oficir. Njegov komentar izazvao je opšti smeh. Predstava o malom Janošu koji se šeta unaokolo, emitujući prodoran pisak, uistinu je bila smešna.

"Nijedan sistem nije stopostotno pouzdan", nastavi Nikol, "a ovaj je dobar onoliko koliko je dobar i niz zadatah vrednosti koje treba da aktiviraju signale upozorenja i opasnosti. Jasno vam je, dakle, zašto su od suštinske važnosti kalibracioni podaci. Krajnje pomno smo izučili medicinske istorije svih vas i uneli početne vrednosti u monitore. Ali moramo da vidimo stvarne rezultate koje ćemo dobiti kada vam sonde budu unete u tela. To je i razlog što smo se danas okupili. Unećemo vam niz sondi danas, pratićemo šta će se dogoditi tokom četiri završna simulaciona vežbanja koja počinju u četvrtak, a onda ćemo ažurirati aktivirajuće vrednosti, ukoliko bude potrebno, pre stvarnog lansiranja."

Usledilo je nevoljno komešanje kosmonauta pri pomisli na to kako im se majušne medicinske laboratorije unedogled ubrizgavaju u telo. Bili su navikli na redovne pregledne sonde koje su im smeštane u tela da bi se pribavile neke posebne informacije, kao što je količina pločica koje zakrčuju arterije, ali te sonde uvek su bile privremene. Pomisao na stalnu elektronsku invaziju bila je, u najmanju ruku, uznemirujuća. General Majkl O'Tul postavi dva pitanja koja su se većini članova posade motala po glavi.

"Nikol", upita on na svoj uobičajen prostodušan način, "možeš li nam reći kako ćeš ustanoviti da su sonde uistinu stigle na pravo mesto. I nešto još važnije: šta ako se neka od njih pokvari?"

"Razume se, Majkl", uzvratila ona predusretljivo. "Ne zaboravi da će te stvarčice biti i u meni, tako da se pitanje odnosi i na mene lično." Nikol de Žardan imala je oko trideset pet godina. Koža joj je bila blistava, bakarno smeđa, oči mrke, u obliku badema, a kosa raskošna, jantarno crna. Zračila je nesumnjivim samopouzdanjem koje se ponekad tumačilo kao nadmenost. "Nećete izići iz klinike danas pre no što proverimo da se sve sonde nalaze na pravom mesatu", nastavi ona. "Sudeći na osnovu našeg skorašnjeg iskustva, kod jednog ili dvoje među vama može se dogoditi da neki monitor skrene sa kursa. Pomoću laboratorijske opreme biće sasvim lako ući mu u trag, a zatim uputiti prioritete naredbe neophodne da se on vrati na ispravnu tačku.

Što se tiče eventualnog kvara, postoji više nivoa zaštite od neispravnog funkcionisanja. Pre svega, svaki monitor proverava svoju bateriju senzora više od dvadeset puta dnevno. Čim neki instrument ne prođe ovaj test, izvršni softver u njegovom monitoru trenutno ga isključuje. Osim toga, svaki blok sondi biva dva puta dnevno podvrgnut potpunom i strogom samotestiranju. Zakazivanje na samotestiranju jedan je od

mnoštva uslova koji izazivaju da monitor počne da luči hemikalije što izazivaju samouništenje; ono što preostane, telo na kraju bezopasno apsorbuje. Osim ako ne podlegnete hipohondriji, ostaje vam da nam verujete da smo strogo proverili sve moguće kvarove na ispitanicima tokom poslednjih godinu dana."

Nikol završi izlaganje i ostade nekoliko trenutaka u tišini pred slušaocima. "Ima li pitanja" upita najzad, a zatim, posle nekoliko sekundi oklevanja, nastavi: "Dobro, onda mi je potreban dobrovoljac koji će doći ovde, pokraj robotske bolničarke, da primi sonde. Meni su one već ubrizgane i proverene prošle nedelje. Ko je, dakle, sledeći?"

Franćeska ustade. "U redu, počecemo sa lepom sinjorom Sabatini", reče Nikol. Ona domahnu članovima televizijske ekipe. "Upravite kamere prema simulacionom tragaču. Biće to i te kakva predstava kada se ove elektronske bube razmire kroz krvotok."

9. DIJASTOLIČKA NEPRAVILNOST

Kroz prozor Nikol je jedva mogla da razabere sibirski snežna polja pri difuznoj decembarskoj svetlosti. Prostirala su se na više od petnaest hiljada stopa ispod nje. Supersonični avion sada je usporavao, skrenuvši na istok, prema Vladivostoku. Nikol zevnu. Posle samo tročasovnog sna moraće da ulaže celog dana silan napor da joj telo ostane budno. U Japanu je bilo već skoro deset ujutro, dok je kod kuće, u Bovoau, u dolini Loare nedaleko od Tura, njena kćer Ženevjev i dalje imala još puna četiri sata sna pre no što je budilnik probudi u sedam časova.

Video monitor na stražnjem delu sedišta ispred Nikol automatski se uključio i podsetio je da je do sletanja u transportni centar Kansai ostalo još samo petnaest minuta. Ljupka Japanka na ekranu preporučila je da je upravo sada zgodan trenutak da se naprave ili potvrde rezervacije za dalji prevoz i smeštaj. Nikol uključi komunikacioni sistem u svom sedištu i pred njom se pojavi tanak pravougaoni poslužavnik sa tastaturom i malim ekranom. Bilo joj je potrebno manje od minuta da se pobrine kako za prevoz vozom do Kjotoa, kao i za potonji prevoz gradskom železnicom do hotela. Sve troškove platila je svojom Opštom kreditnom karticom, pošto se prethodno identifikovala navođenjem majčinog devojačkog imena: Anavi Tiaso. Kada je završila, sa ivice poslužavnika izišao je mali odštampani raspored na kome su pored oznaka njenog voza i kompozicije gradske železnice bila navedena još vremena polaska i trajanja vožnje (u hotel će stići u 11,14 po japanskom vremenu).

Dok se avion spremao za spuštanje, Nikol poče da razmišlja o razlozima za ovo iznenadno putovanje na kome je prevalila gotovo trećinu puta oko Zemljine kugle. Pre samo dvadeset četiri časa planirala je da ovaj dan provede u kući, obavljajući neki kancelarijski posao pre podne, dok bi se po podne posvetila Ženevjev kojoj bi pomagala u učenju jezika. Bio je to početak prazničkog raspusta za kosmonaute i, izuzme li se ona glupa proslava u Rimu na kraju godine, Nikol je trebalo da bude slobodna sve do osmog januara kada je morala da se javi na NZO-3. Ali dok je prethodnog jutra sedela u svojoj radnoj sobi, rutinski proveravajući biometrijske snimke sa završnog niza simulacija, Nikol je uočila jednu neobičnu pojavu. Proučavala je podatke vezane za rad srca i krvi pritisak Ričarda Vejkfilda za vreme jednog testa sa promenljivom gravitacijom i nikako nije uspevala da protumači povećanje broja otkucaja koje se iznenada pojavljivalo. Odlučila je da ove podatke uporedi sa podrobnom biometrijom srca dr Takagišija, budući

da je on bio izložen istom fizičkom naporu kao i Ričard u vreme kada mu se puls naglo ubrzao.

Ono što je otkrila kada je ispitala ceo blok informacija vezan za rad Takagišijevog srca još ju je više iznenadilo. Dijastoličko širenje japanskog profesora bilo je, izvan svake sumnje, nepravilo, čak možda patološko. Ali sonda nije uputila nikakve znake upozorenja niti su bili alarmirani kanali sa podacima. Šta se to događalo? Da li je ustanovila nesavršenost Hakamacuovog sistema?

Posle jednočasovnog detektivskog posla pojavile su se nove neobičnosti. Takagišijev problem ispoljio se u četiri zasebna navrata tokom simulacija. Abnormalno ponašanje bilo je sporadično i javljalo se na mahove. Ponekad se izuzetno duga dijastola, koja je podsećala na ventilski problem tokom punjenja srca krvlju, ne bi javljala punih trideset osam časova. Činjenica, međutim, da je do ove nepravilnosti došlo u četiri različita navrata ukazivala je na to da je posredi, sasvim izvesno, neka abnormalnost.

Ono što je zbunilo Nikol nisu bili sami sirovi podaci - već zakazivanje sistema koji je trebalo da aktivira odgovarajući alarm kada se pojave krajnje nepravilni nalazi. Deo analize koju je preduzela bilo je pomno ispitivanje Takagišijeve medicinske istorije, pri čemu je posebnu pažnju obratila na kardiološki izveštaj. Tu nije bilo ni pomena o nekoj abnormalnosti, tako da je ona na kraju uverila sebe da je kod Takagišija reč o neispravnom senzoru, a ne o medicinskom problemu.

Da je sistem radio ispravno, zaključila je ona, pojava duge dijastole odmah bi monitor rada srca izvela iz očekivanog raspona veličina, što bi uključilo alarm. Ali to se nije dogodilo. Ni prvi put ni naredni. Da li je moguće da je ovde posredi dvostruka greška? Ako je tako, kako je onda sonda i dalje prolazila na samoproveravanju?

Nikol je u prvi mah pomislila da pozove jednog od svojih asistematata iz medicinskog odeljenja MSA kako bi se konsultovala oko anomalije koju je uočila, ali je umesto toga odlučila da telefonira dr Hakamacuu u Japan, prisativši se da je osoblje MSA zbog praznika odsutno. Taj telefonski razgovor potpuno ju je pomeo. On joj je bez oklevanja kazao da pojava koju je uočila ima svoj uzročnik u pacijentu, odnosno da nikakva kombinacija zakazivanja delova sonde nije mogla da dovede do tako neobičnih ishoda. "Ali zašto se onda ništa nije pojavilo u fajlu upozorenja?" upitala je ona japanskog dizajnera elektronike.

"Zato što nije došlo do izlaska iz očekivanog raspona veličina", uzvratilo je on samouvereno. "Mora da je, iz nekog razloga, kod ovog kosmonauta unet izuzetno širok očekivani raspon. Da li ste proverili njegovu medicinsku istoriju?"

Kasnije tokom razgovora, kada je Nikol kazala dr Hakamacuu da se neočekivani podaci odnose na sonde u telu jednog njegovog zemljaka, kosmonauta-naučnika Takagišija, obično uzdržan inženjer uzbuđeno je uzviknuo u telefon: "Odlično", kazao je on. "Onda ću moći da misteriju odmah odgonetnem. Stupiću u vezu sa Takagišijem preko univerziteta Kjoto i obavestiću vas o tome šta sam ustanovio."

Tri časa kasnije na Nikolinom video monitoru pojavilo se smrkuto lice dr Šigerua Takagišija. "Gospodo de Žardan", reče on veoma učtivo, "čujem da ste razgovarali sa mojim kolegom, Hakamacu-sanom, o rezultatima mojih biometrijskih merenja za vreme simulacija. Da li biste bili ljubazni da i meni objasnite šta se ustanovili?"

Nikol je izložila sve informacije do kojih je došla svom kolegi-astronautu, ne prikrivši ništa i izloživši svoje lično uverenje da je izvor pogrešnih podataka bila neispravna sonda.

Posle Nikolinog objašnjenja usledila je duga tišina. Konačno, zabrinuti japanski naučnik ponovo se oglasio: "Hakamacu- san upravo me je posetio ovde na univerzitetu i proverio sondu koja se nalazi u meni. Izvestiće vas da nije ustanovio nikakve probleme sa svojom elektronikom." Takagiši je ponovo zastao, kao da se duboko zamislio. "Gospodo de Žardan", reče joj on nekoliko sekundi kasnije, "želeo bih da vas zamolim za jednu uslugu. Za mene je to stvar od izuzetne važnosti. Da li biste možda mogli da me posetite u japanu u najskorijoj budućnosti? Voleo bih da nasamo razgovaram sa vama i da vam objasnim nešto što bi moglo da ima veze sa mojim nepravilnim biometrijskim podacima."

Na Takagišijevom licu stajao je izraz ozbiljnosti koji Nikol nije mogla ni da previdi niti da pogrešno protumači. On joj je, očigledno, uputio vapaj za pomoć. Ne postavivši više nijedno pitanje, ona se odmah saglasila sa predlogom da ga poseti. Nekoliko minuta kasnije rezervisala je mesto na noćnom supersoničnom letu iz Pariza za Osaku.

"Nijednom nije bombardovan za vreme velikog rata sa Amerikom", reče Takagiši, pokazavši prema gradu Kjotou koji se pružao pod njima, "a gotovo i da nije pretrpeo nikakvu štetu kada su razbojnici preuzeli vlast tokom sedam meseci 2141. Priznajem da robujem predrasudama", dodade on uz osmeh, "ali za mene je Kjoto najlepši grad na svetu."

"Mnogi moji zemljaci imaju isto mišljenje o Parizu", uzvratila Nikol. Ona se čvršće obavi kaputom. Vazduh je bio hladan i vlažan. Izgledalo je kao da će svakog trenutka početi da pada sneg. Pitala se kada će joj kolega početi da priča o onome zbog čega je došla ovamo. Nije prevalila pet hiljada milja radi jednog razgledanja grada, iako je morala da prizna da hram Kiomizu, smešten među stablima na obronku brda okrenutom prema gradu, uistinu predstavlja veličanstveno mesto.

"Hajdemo na čaj", reče Takagiši. Poveo ju je do jedne u nizu prostorija za pijenje čaja koje su opasivale središnji deo drevnog budističkog hrama. Sada će mi, reče Nikol u sebi, uzdržavši se od zevanja, najzad kazati šta je posredi. Takagiši ju je čekao u hotelu kada je stigla. Predložio joj je da nešto pojede i malo odspava pre no što se on vrati. Došao je po nju u tri po podne i doveo ju je pravo u hram.

Nasuo je gust japanski čaj u dve šolje i sačekao da ga Nikol proba. Topla tečnost zagrejala joj je usta, premda joj se gorak ukus nije mnogo dopao. "Gospodo", počeo Takagiši, "nesumnjivo se pitate zašto sam vas zamolio da hitno dođete čak u Japan. Vidite...", govorio je lagano ali odlučno, "...ceo život sam sanjao o tome da će se za moga veka možda još jedna letelica Rama pojaviti u Sunčevom sistemu. Tokom studija na univerzitetu kao i tokom mnogih potonjih godina istraživanja pripremao sam se samo za taj događaj, povratak Ramanaca. Tog martovskog jutra 2197, kada me je Alester Mur pozvao da me izvesti da najnoviji snimci sa Ekskalibura svedoče o tome da nam stiže novi vanzemaljski posetilac, gotovo sam zaplakao od radosti. Odmah mi je bilo jasno da će MSA uputiti misiju u susret gostima iz svemira - i odlučio sam da uzmem udela u njoj."

Japanski naučnik otpi malo čaja i baci pogled na levu stranu, ka negovanim zelenim stablima i padinama povrh grada. "Dok sam bio dečak", nastavi on na svom odmerenom, jedva čujnom engleskom, "uspinjao bih se ovim brdima za vedrih noći i

zurio u nebo, tragajući za domom te naročite inteligencije što je sazdala neuporedivu džinovsku mašinu. Jednom sam pošao za ocem; šćućurili smo se na hladnom noćnom vazduhu, posmatrajući zvezde, dok mi je on pričao kako je bilo u njegovom selu za vreme susreta sa prvim Ramom dvanaest godina pre mog rođenja. Poverovao sam te noći...", on se okrenu i pogleda Nikol koja je ponovo razabrala strast u njegovim očima, "...a verujem još i danas, da postoji neki razlog za tu posetu, neka svrha pojave tog čudesnog svemirskog broda. Proučio sam sve podatke vezane za prvi susret, nadajući se da ću pronaći ključ objašnjenja njegovog dolaska. Ništa nije bilo definitivno. Postavio sam nekoliko teorija o Rami, ali ni za jednu od njih nema dovoljno dokaza."

Takagiši ponovo zastade da bi otpio malo čaja. Dubina osećanja koja je ispoljavao iznenadila je i očarala Nikol. Sedela je strpljivo, ne govoreći ništa, i čekala da on nastavi. "Znao sam da imam dobrih izgleda da budem odabran kao kosmonaut", reče on, "ne samo zbog radova koje sam objavio, računajući tu i Atlas, već i zato što je jedan od mojih bliskih saradnika, Hisabori Akita, bio japanski predstavnik u izbornom veću. Kada je broj naučnika koji su ostali u konkurenciji sveden na osam, među kojima sam bio i ja, Akita-san mi je nagovestio da su dva najizglednija kandidata Dejvid Braun i ja. Setićete se da do tada još nisu preduzeti nikakvi fizički pregledi."

Tako je, priseti se Nikol. U uži izbor za posadu ušlo je četrdeset osam kandidata i svi smo odvedeni u Hajdelberg na medicinska ispitivanja. Nemački lekari insistirali su da svako od odabranih mora da zadovolji sve postavljene medicinske kriterijume. Prvu pregledanu grupu sačinjavali su diplomci Akademije. Petoro od njih dvadeset nije prošlo. Uključujući tu i Alana Blamona.

"Kada je vaš zemljak Blamon, koji je već učestvovao u šest velikih misija što ih je priredila MSA, ispao iz konkurencije zbog beznačajnog šuma na srcu - a veće za izbor kosmonauta potom podržalo doktore tako što nije uvažilo njegovu žalbu - mene je potpuno obuzela panika." Ponosni japanski fizičar sada je gledao Nikol pravo u oči, preklinjući je za razumevanje. "Pobojao sam se da ću izgubiti najznačajniju priliku moje karijere zbog sitnog fizičkog problema koji ranije ni na koji način nije uticao na moj normalan život." Zastao je kako bi pažljivo odabrao reči. "Znam da je ono što sam učinio bilo pogrešno i nečasno, ali u to vreme sam uveravao samoga sebe da je ispravno, da nikako ne smem dopustiti skupini maloumnih lekara, koji za merilo zdravlja uzimaju samo numeričke vrednosti, da me liše prilike da odgonetnem najveću tajnu u istoriji čovečanstva."

Dr Takagiši ispričao je preostali deo priče bez ulepšavanja ili upadljivih izliva osećanja. Strast koja bi povremeno izbila na površinu tokom razgovora o Ramancima sada je zgasla, a njegov jednolični recital postao je otresit i čist. Objasnio je kako je ulagivanjem naveo porodičnog lekara da krivotvori njegovu medicinsku istoriju i da mu da naročiti medikament koji će sprečiti ispoljavanje njegove dijastoličke nepravilnosti tokom dvodnevnog fizičkog pregleda u Hajdelbergu. Iako je postojao izvestan rizik da upotreba tog medikamenta izazove veoma opasna prateća dejstva, sve je ipak ispalo po planu. Takagiši je prošao rigorozna fizička ispitivanja i konačno je bio odabran kao jedan od dvoji naučnika u misiji, zajedno sa dr Dejvidom Braunom. Više uopšte nije razmišljao o ovom medicinskom problemu sve do pre otprilike tri meseca, kada je Nikol prvi put objasnila kosmonautima da planira da preporuči upotrebu Hakamacuovog sistema sondi tokom misije umesto standardnog sistema jednonedeljnog skeniranja sondama.

I tako si nekako sklopio pogodbu sa Hakamacuom, nastavi Nikol priču u sebi. Sa njegovom punom upućenošću ili bez nje. Uneli ste takav očekivani raspon veličina koji ne bi reagovao na tvoju abnormalnost. Nadao si se da niko ko vrši analizu testova neće preduzeti puno biometrijsko proveravanje. Sada joj je postalo jasno zašto ju je tako hitno pozvao u Japan. A žališ da ja sačuvam tvoju tajnu.

"Vatakuši no dorio va, vakarimas", reče učtivo Nikol, prešavši na japanski kako bi pokazala naklonost prema kolegi u nevolji. "Vidim da ste zbog ove stvari na velikoj mucu. Ne morate mi detaljno objašnjavati kako ste izveli stvar sa Hakamacuovim sondama." Zastala je, posmatrajući kako mu napetost popušta na licu. "Ali ako vas dobro razumem, vi želite da ja postanem saučesnik u vašoj obmani. Jasno vam je, razume se, da ne mogu čak ni da uzmem u obzir mogućnost očuvanja vaše tajne ako ne postanem potpuno uverena da vaš sitan fizički problem, kako ste ga nazvali, nikako ne ugrožava misiju. U protivnom, bila bih prisiljena..."

"Gospođo de Žardan", prekide je Takagiši, "u celosti uvažavam vaš stav. Nikada - nikada - vas ne bih zamolio da prenebregnete moju srčanu nepravilnost ukoliko se ne složite da je u pitanju uistinu beznačajan problem." Posmatro ju je u tišini nekoliko sekundi. "Kada me je Hakamacu sinoć pozvao", nastavi on tiho, "u prvi mah sam pomislio da sazovem konferenciju za štampu i da odustanem od učešća u projektu. Ali dok sam razmišljao o tome kako da izložim ovo odustajanje, pred očima mi je neprekidno bio lik profesora Brauna. On je sjajan čovek, moj američki parnjak, ali je, prema mom mišljenju, takođe odveć uveren u vlastitu nepogrešivost. Najbolja zamena za mene bio bi profesor Wolfgang Hajnrih iz Bona. On je objavio više valjanih radova o Rami, ali i on, kao i Braun, veruje da su ove nebeske posete samo slučajni događaji, bez ikakve stvarne veze sa nama ili sa našom planetom." Silina i strast ponovo su mu zračili iz očiju. "Ne mogu da odustanem sada. Osim ako ne budem imao drugog izbora. I Braunu i Hajnrihu može da promakne ključ cele stvari."

Iza Takagišija, na stazi koja je vodila ka glavnoj drvenoj zgradi hrama, žustrim korakom promakla su tri budistička sveštenika. Uprkos studeni, bili su lako odeveni u uobičajene crnosive odore, a na nogama su imali samo sandale. Japanski naučnik predložio je Nikol da ostatak dana provedu u ordinaciji njegovog ličnog lekara, gde mogu da prouče njegovu potpunu, necenzurisano medicinsku istoriju koja se vodi još od detinjstva. Ukoliko to bude želela, dodao je on, daće je memorijsku kocku sa podacima u kojoj su spremljene sve informacije koje može poneti sa sobom u Francusku i tamo ih natenane proučiti.

Nikol, koja je pomno slušala Takagišija skoro pun sat, načas je upravila pažnju na trojicu sveštenika koji su se sada svrhovito uspinjali stepeništem u daljini. Oči su im tako vedre, pomisli ona. Životi su im tako lišeni protivurečnosti. Jednoulje može biti vrlina. Tada svi odgovori postaju laki. Samo na trenutak obuzela ju je zavist prema sveštenicima i njihovom sređenom načinu bivstvovanja. Zapitala se kako bi oni razrešili nedoumicu sa kojoj ju se suočio dr Takagiši. On ne spada u svemirske kadete, stala je da razmišlja, tako da od njegove uloge kritično ne zavisi uspeh misije. A u izvesnom smislu on je u pravu. Doktori koji su sarađivali na projektu uistinu su bili odveć strogi. Nipošto nije trebalo da diskvalifikuju Alenu. Bilo bi sramota ako...

"Daijobu", reče ona pre no što je on završio da govori. "Poći ću sa vama do vašeg lekara i ako ne budem ustanovila ništa što bi mi smetalo, poneću ceo dosje sa sobom kako bih ga proučila tokom praznika." Takagišijevo lice se ozari. "Ali moram vas ponovo

upozoriti", dodade ona, "da ću smesta zatražiti da podnesete ostavku ako u vašoj medicinskoj istoriji bude bilo šta sumnjivo ili ako se javi i najmanji nagoveštaj da ste pokušali da prikrijete neku informaciju od mene."

"Hvala vam, velika vam hvala", uzvratila dr Takagiši, ustavši i klanjajući se svojoj koleginici. "Velika vam hvala", ponovi on.

□ 10. KOSMONAUT I PAPA

General O'Tul nije spavao više od dva sata ukupno. Udruženo dejstvo uzbuđenja i vremenske razlike držalo mu je um aktivnim cele noći. Proučavao je ljupki bukoliki mural na zidu naspram postelje u svojoj hotelskoj sobi, dva puta prebrojavši sve životinje. Na žalost, posle oba brojanja i dalje je ostao potpuno budan.

Duboko je udahnuo vazduh, ponadavši se da će mu to pomoći da se opusti. Odakle sva ova nervoza? - upita se on. Pa, on je čovek kao i svi ostali na licu zemlje. Doduše, ne sasvim. O'Tul se uspravi na stolici i osmehnu. Bilo je deset ujutro, a on je sedeo u jednom malom predvorju u Vatikanu. Predstojala mu je privatna audijencija kod Hristovog namesnika, pape Jovana-Pavla V.

Tokom detinjstva Majkl O'Tul često je maštao o tome da jednoga dana postane prvi severnoamerički papa. "Papa Majkl" - tako je nazivao sebe za dugih nedeljnih popodneva dok se u osami upućivao u katehizam. Dok je u nedogled ponavljao reči lekcije, smeštajući ih u pamćenje, zamišljao je sebe, kroz možda pedeset godina, kako nosi svešteničku odoru i papski prsten, držeći misu za hiljade vernika u velikim crkvama i na stadionima sveta. Nadahnjivao bi uboge, beznadežne, potlačene. Pokazivao bi im put, koji bi im Bog odredio, u bolji život.

Kao mladić, Majkl O'Tul voleo je da se upućuje u sve oblasti, ali tri stvari naročito su podsticale njegovu znatiželju. Nikako nije uspevao dovoljno da se načita o religiji, istoriji i fizici. Njegov okretan um uspevao je nekako da uspostavlja mostove među tim različitim disciplinama. Nikada mu nije smetalo to što su epistemologije religije i fizike međusobno udaljene punih sto osamdeset stepeni. Majkl O'Tul uspevao je uvek da se razabere u tome na koja pitanja u životu odgovor treba da pruži fizika, a na koja religija.

Sva tri njegova omiljena predmeta razmatranja sticala su se u izučavanju Postanja. Bio je to, uostalom, početak svega, uključujući tu religiju, istoriju i fiziku. Kako je došlo do Postanja? Da li je Bog, u svojstvu glavnog sudije, dao znak za početak Vaseljene pre osamnaest milijardi godina? Nije li on bio taj koji je pružio podsticaj za kataklizmičku eksploziju poznatu kao Veliki Prasak koja je iz energije stvorila svekoliku materiju? Nije li on predvideo da će oni prvobitni, drevni vodonikovi atomi srasti u džinovske gasne oblake, a zatim kolapsirati pod dejstvom gravitacije i postati zvezde u kojima će biti proizvedene osnovne hemijske gradivne opeke života?

Postanje nikada nije prestalo da me očarava, reče O'Tul u sebi dok je čekao da bude primljen u audijenciju kod pape. Kako se sve to zbilo? Kakav je smisao ovog posebnog niza događaja? Prisetio se pitanja koja je kao tinejdžer postavljao sveštenicima. Biće da sam odlučio da ne postanem sveštenik zato što bi mi to ograničilo pristup naučnoj istini. Crkva se nikada nije osećala lagodno kao ja kada je posredi prividna nesaglasnost između Boga i Ajnštajna.

Jedan američki sveštenik iz vatikanskog ministarstva spoljnjih poslova čekao ga je sinoć u hotelu kada se vratio iz celodnevnog razgledanja Rima. Sveštenik se predstavio i stao da se naširoko izvinjava što nije uzvratio na pismo koje mu je general O'Tul uputio novembra iz Bostona. To bi "olakšalo proces", primetio je uzgred sveštenik, da je general naglasio u svom pismu da je on nije bilo koji general O'Tul, već jedan od članova misije "Njutr". U svakom slučaju, nastavio je sveštenik, u zgusnutom programu pape pronađen je slobodan termin i sveti otac će sa radošću primiti O'Tula sutra ujutro.

Kada su se otvorila vrata koja su vodila u papine službene odaje, američki general je nagoniski ustao. Sveštenik sa kojim se sinoć upoznao ušao je u predvorje, delujući veoma nervozno, i žurno se rukovao sa O'Tulom. Obojica su uputila pogled prema vratima gde je papa, odeven u svoju uobičajenu belu odoru, završavao razgovor sa jednim od ljudi iz svoje svite. Jovan-Pavle V stupio je potom u predvorje, sa prijatnim osmehom na licu, i pružio ruku O'Tulu. Kosmonaut se automatski spustio na koleno i poljubio papski prsten.

"Sveti oče", promrmlja on, zbunjen uzbuđenim dobovanjem vlastitog srca, "hvala vam što ste me primili. Za mene je to uistinu velika čast."

"Čast je i za mene", uzvрати papa na engleskom sa blagim stranim naglaskom. "Sa velikim zanimanjem pratio sam delatnosti vas i vaših kolega."

On napravi gest rukom prema O'Tulu i američki general krenu za poglavarom crkve u jednu veliku radnu prostoriju sa visokom tavanicom. Na jednom kraju sobe stajao je veoma veliki, tamni, drveni pisaći sto, povr h koga je visio portret u prirodnoj veličini Jovana-Pavla IV, čoveka koji je postao papa tokom najmračnijih dana Velikog Haosa, pruživši potom kako svetu tako i crkvi dvadeset godina energičnog i nadahnjujućeg vođenja. Nadareni Venecuelanac, pesnik i istoričar po struci, pokazao je svetu između 2139. i 2158. u kojoj meri organizovana crkva može da bude pozitivna snaga u vremenu kada su se rušile doslovce sve druge institucije, lišene stoga sposobnosti da pruže bilo kakvu pomoć u nevolji pometenim masama.

Papa sede na jedan kauč i pokaza O'Tulu da se smesti pokraj njega. Američki sveštenik iziđe iz prostorije. Ispred O'Tula i pape stajali su veliki prozori što su gledali na balkon koji se nalazio dvadesetak stopa povr h vatikanskih vrtova. O'Tul je u daljini mogao da razabere vatikanski muzej u kome je proveo prethodno popodne.

"Napisali ste u vašem pismu", reče sveti otac, ne pomažući se nikakvim beleškama, "da postoje neke stvari teološke prirode o kojima biste voleli da porazgovarate sa mnom. Pretpostavljam da te stvari stoje u vezi sa vašom misijom."

O'Tul osmotri sedamdesetogodišnjeg Španca koji je bio duhovni vođa jedne milijarde katolika. Papina koža bila je maslinaste boje, imao je oštre crte lica, a gusta crna kosa bila mu je već poprilično osedela. Njegove smeđe oči bile su meke i bistre. On zacelo ne gubi vreme, pomisli O'Tul, prisativši se članka u katoličkom časopisu u kome je jedan od vodećih kardinala u upravi Vatikana hvalio Jovana-Pavla V zbog njegove poslovne delotvornosti.

"Da, sveti oče", uzvрати O'Tul. "Kao što znate, uskoro treba da se otisnem na putovanje koje je od najvećeg značaja za čovečanstvo. Kao katolik, suočen sam sa nekim pitanjima za koja sam pomislio da bi mi bilo od pomoći da ih raspravim sa vama." On zastade za trenutak. "Ja svakako ne očekujem da vi imate sve odgovore. Ali možda me malo možete upravit i zahvaljujući vašoj sakupljenoj mudrosti."

Papa klimnu i sačeka da O'Tul nastavi. Kosmonaut duboko udahnu vazduh. "Ono što me muži jeste problem spasenja, iako podozrevam da je to samo deo jednog većeg problema koji me čeka u nastojanju da izmirim Ramance sa našom verom."

Papa nabra veđe iz čega O'Tul zaključi da se nije najbolje izrazio. "Uopšte nemam poteškoća", pohita general da objasni, "sa zamišlju o tome da je Bog stvorio Ramance, to je lako pojmiti. Ali da li su se Ramanci kretali sličnom stazom duhovnog razvoja, te su stoga morali, u nekoj tački svoje istorije, takođe da budu iskupljeni, kao i ljudska bića na Zemlji? Ako je uistinu tako, da li je Bog poslao Isusa, ili možda nekog njegovog ramanskog parnjaka, da ih spase od grehova? Da li mi, ljudi, predstavljamo, u tom slučaju, evolucionu paradigmu koja se nebrojeno puta ponovila širom Vaseljene?"

Papin osmeh pretvori se gotovo u cerenje. "Zaboga, generale", reče on vedro, "veoma brzo ste projurili preko ogromne intelektualne teritorije. Morate znati da ja nemam spremne odgovore na takva duboka pitanja. Mudre glave crkve već skoro sedamdeset godina zaokupljene su pitanjima što ih je otvorila pojava Rame i, kao što bi se i očekivalo, naša razmatranja pojačana su u poslednje vreme usled otkrića druge svemirske letelice."

"Ali kakvo je vaše lično uverenje, vaša svetosti?" bio je uporan O'Tul. "Da li su stvorenja koja su sazdala ta dva neverovatna svemirska plovila načinila neki prvobitni greh, te im je stoga takođe bio potreban spasilac negde tokom njihove istorije? Da li je priča o Isusu jedinstvena za nas ovde na Zemlji, ili je to možda samo jedno malo poglavlje u knjizi gotovo beskrajne dužine koja obuhvata sva inteligentna bića i opšti uslov za sticanje spasenja?"

"Nisam siguran", uzvratil sveti otac posle nekoliko sekundi. "Ponekad mi je gotovo nemoguće da pojmem postojanje drugih inteligencija u bilo kom obliku, tamo, u ostatku Vaseljene. A onda, čim shvatim da ta inteligencija ne bi bila slična nama, počinjem da se borim sa prizorima i prikazama koje mi odvlače misli od teoloških pitanja koja ste vi postavili ovog jutra." Zastao je za trenutak, zadubljen u misli. "Ali uglavnom zamišljam da su i Ramanci u početku morali da steknu neki nauk, da Bog, naime, ni njih nije stvorio savršene, te stoga da je u nekom trenutku u njihovom razvoju On i njima morao poslati Isusa..."

Papa zastade i pomno se zagleda u generala O'Tula. "Da", nastavi on blago, "rekao sam Isusa. Pitali ste me za moje lično uverenje. Za mene je Isus i istinski spasilac i jedini Božji sin. On će biti taj koji će biti upućen i Ramancima, premda u različitom obličju."

O'Tulovo lice se ozari pri kraju pontifovog izlaganja. "Slažem se sa vama, sveti Oče", uzvratil on uzbuđeno. "Sve inteligenciju su, dakle, ujedinjene, širom Vaseljene, sličnim duhovnim iskustvom. U jednom sasvim stvarnom smislu, pod pretpostavkom da su Ramanci i Drugi takođe bili spaseni, mi smo svi braća. Uostalom, sazdani smo od istih osnovnih hemikalija. To znači da Raj neće biti obezbeđen samo za ljude, nego će se u njemu naći mesta i za sva ostala bića koja su shvatila Njegovu poruku."

"Jasno mi je kako ste mogli doći do tog zaključka", odvratil Jovan-Pavle. "Ali on svakako nije opšte prihvaćen. Čak i u krilu crkve ima onih koji sasvim drugačije vide Ramance."

"Mislite na grupu koja traži potporu u citiranju svetog Mikaela od Sijene?"

Papa klimnu.

"Što se mene tiče", reče general O'Tul, "smatram da je njihovo usko homocentrično tumačenje propovedi svetog Mikaela odveć ograničeno. Ustvrdivši da je vanzemaljska letelica mogla biti vesnik, kao Elija ili čak Isaija, koji predskazuje drugi Hristov dolazak, Mikael nije ograničio Ramance samo na tu posebnu ulogu u našoj istoriji, bez ikakve druge funkcije ili postojanja. On je samo objasnio jedno moguće viđenje ovog događaja iz ljudske duhovne perspektive."

Osmeh se ponovo pojavi na pontifovom licu. "Jasno mi je da ste razmišljanju o svemu ovome posvetili puno vremena i energije. Informacije koje sam dobio o vama bile su samo delimično tačne. U vašem dosjeu pominju se vaša predanost Bogu, crkvi i porodici. Ali malo se pominje vaše živo intelektualno zanimanje za teologiju."

"Smatram da je ova misija daleko najznačajniji zadatak u mom životu. Želim da budem siguran da ću ispravno služiti i Bogu i čovečanstvu. Pokušavam stoga da se pripremim na svaki mogući način, računajući tu i ustanovljenje da li Ramanci imaju ili nemaju duhovnu komponentu. To bi moglo da ima uticaja na moje delanje u okviru misije."

O'Tul je zastao nekoliko sekundi, a onda nastavio. "Kad smo već kod toga, vaša svetosti, da li su vaši istraživači došli do bilo kakvog dokaza o mogućoj duhovnosti Ramanaca na osnovu analize prvog susreta sa njima?"

Jovan-Pavle V odmahnu glavom. "Ne, nisu. Međutim, jedan od mojih najpobožnijih nadbiskupa, čovek čija religijska revnost ponekad zasenjuje njegovu logiku, drži da je strukturni raspored koji je ustanovljen u prvoj ramanskoj letelici - znate, simetrije, geometrijska ustrojstva, čak i sveprisutna shema suvišnosti koja se temelji na broju tri - znamenje hrama. Možda je u pravu. To naprosto ne znamo. Ne raspolazemo nikakvim dokazom o duhovnoj prirodi bića koja su sazdala taj prvi svemirski brod - ali ni protiv nje."

"Sjajno!" reče general O'Tul. To mi uopšte nije palo na pamet. Zamislite da je letelica uistinu stvorena kao neka vrsta hrama. To bi oborilo Dejvida Brauna." General se nasmeja. "Dr Braun, naime, smatra", objasni on, "da mi, uboga i neznalačka ljudska bića, nemamo nikakvih izgleda da ustanovimo svrhu takvog jednog svemirskog broda, budući da je tehnologija njegovih neimara toliko iznad naše moći poimanja da je uopšte ne bismo mogli shvatiti. Prema njegovom uverenju, svakako da ne može postojati nikakva ramanska religija. On smatra da su Ramanci morali ostaviti za sobom sva sujeverna trabunjanja eonima pre no što su stekli sposobnost da sazdaju jednu tako fantastičnu međuzvezdanu letelicu."

"Dr Braun je ateist, zar ne?" upita papa.

O'Tul klimnu. "Otvoreni. Uveren je da svako religijsko razmišljanje ugrožava valjano funkcionisanje mozga. Svako ko se ne slaže sa ovakvim viđenjem za njega je potpuni idiot."

"A ostali članovi posade? Imaju li i oni tako isključive stavove o ovoj stvari kao dr Braun?"

On je najneskriveniji ateista, premda podozrevam da Vejkfild, Tabori i Turgenjeva dele slično uverenje. Čudno, ali intuicija mi kaže da u srcu zapovednika Borzova postoji slaba tačka za religiju. To važi za većinu ljudi koji su preživeli Haos. U svakom slučaju, Valerij očigledno uživa u tome da me propituje o mojoj veri."

General O'Tul zastade za trenutak, upotpunjujući u glavi pregled religijskih uverenja ostalih članova misije "Njutn". "Dve Evropljanke, de Žardanova i Sabatini,

nominalno su katolikinje, premda nipošto predane. Admiral Hajlman luteran je za Uskrs i Božić. Takagiši meditira i proučava zen. Ne znam ništa o ostalo dvoje."

Pontif ustade i pride prozoru. "Negde tamo jedno neobično i čudesno svemirsko plovilo, koje su sazdala bića sa druge zvezde, hita ka nama. Mi mu upućujemo dvanaestočlanu ekipu u susret." On se okrenu prema generalu O'Tulu. "Taj svemirski brod mogao bi biti Božji glasnik, ali verovatno ćete jedino vi biti u stanju da ga prepoznate kao takvog."

O'Tul ništa nije uzvratilo. Papa se ponovo zagledao kroz prozor, ostavši bez reči skoro pun minut. "Ne, moj sine", reče on konačno blagim glasom, obraćajući se kako samome sebi, tako i generalu O'Tulu. "Nemam odgovore na vaša pitanja. Ima ih samo Bog. Morate se moliti da vam ih obznani kada vam budu potrebni." On se okrenu prema generalu. "Moram vam reći da mi je veoma drago što vas ove stvari tako silno zanimaju. Takođe se uzdam u to da vas je Bog hotimice odabrao za ovu misiju."

General O'Tul je razabrao da se audijencija bliži kraju. "Sveti oče", reče on, "još jednom vam hvala što ste me primili i što ste mi posvetili ovo vreme. Veoma sam počastvovan time."

Jovan-Pavle V se osmehnu i pride svom gostu. Zagrljao ga je na evropski način, a zatim otpratio generala O'Tula do vrata koja su vodila iz njegovih radnih odaja.

11. SVETI MIKAEL OD SIJENE

Izlaz iz stanice podzemne železnice nalazio se naspram ulaza u Park međunarodnog mira. Stigavši liftom na gornji nivo, general O'Tul našao se obasjan popodnevnom svetlošću u kojoj se kupalo i svetilište sa kupolom sa njegove desne strane, udaljeno nepunih dve stotine jardi. Sa leve strane, na suprotnoj strani parka, iza kompleksa administrativnih zgrada uzdizao se vrh drevnog rimskog Koloseuma.

Američki general uputio se žustrim korakom u park, a zatim krenuo desnom stazom koja je vodila do hrama. Obrevši se pokraj jednog ljupkog, malog vodoskoka, koji je sačinjavao deo spomenika posvećenog deci sveta, zastao je načas da bolje osmotri izvajana obličja koja su se tako životno igrala u hladnoj vodi. O'Tul je osećao kako ga prožima silno uzbuđenje. Kakav neverovatan dan, pomisli on. Prvo sam bio primljen u audijenciju kod pape, a sada mi se konačno ukazuje prilika da posetim svetilište svetog Mikaela.

Kada je Mikael od Sijene proglašen za sveca 2188, pedeset godina po njegovoj smrti (odnosno, što je bilo možda još značajnije, tri godine pošto je Jovan-Pavle V izabran za novog papu), odmah je postignuta opšta saglasnost oko toga da je upravo Park međunarodnog mira savršeno mesto za podizanje velikog svetilišta njemu u počast. Veliki park pružao se od Pjaca Venezija do Koloseuma, obuhvatajući poslednje ostatke starog rimskog foruma koji su nekako preživeli nuklearni holokast. Odabrali pravo mesto za svetilište predstavljalo je delikatan posao. Memorijal petoro mučenika, podignut u počast onim odvažnim muškarcima i ženama koji su se žrtvovali zarad ponovnog uspostavljanja reda u Rimu tokom meseci neposredno po katastrofi, godinama je predstavljao glavnu atrakciju hrama. Postojalo je prilično rasprostranjeno uverenje da se ne sme dopustiti da novi hram svetog Mikaela od Sijene baci u zasenak dostojanstven, otvoren, mermerni pentagon koji je zaposedao jugoistočni ugao parka od 2155.

Posle obimne rasprave odlučeno je da se svetište svetog Mikaela smesti na suprotan, severozapadni ugao parka, pri čemu će mu se temelji simbolično naći u samom epicentru nuklearne eksplozije, na samo deset jardi od mesta gde se uzdizao Trajanov stub do časa kada je, pod dejstvom silovite toplote u jezgri plamene kugle, u trenu pretvoren u paru. Prizemlje okruglog svetišta bilo je potpuno posvećeno meditiranju i bogoštovanju. Postojalo je dvanaest niša ili kapela povezanih sa glavnim brodom, šest sa kipovima i umetničkim delima sa klasičnim rimokatoličkim motivima, dok je preostalih šest izražavalo počast po jednoj od velikih religija sveta. Ova eklektička podela prizemlja hotimice je tako izvedena da se tu osećaju udobno i mnogi nekatolici koji su dolazili u hodočašće u svetište kako bi iskazali poštovanje uspomeni na voljeg svetog Mikaela.

General O'Tul nije se dugo zadržao na tom prvom nivou. Kleknuo je i izgovorio molitvu u kapeli svetog Petra, a zatim nakratko osmotrio znameniti drveni kip Bude u kućištu pokraj ulaza, ali kao i većina turista jedva je čekao da vidi freske na prvom spratu. O'Tula je zadivila kako veličina, tako i lepota ovih čuvenih slika istog časa kada je izišao iz lifta. Pravo ispred njega stajao je portret u prirodnoj veličini jedne ljupke osamnaestogodišnjakinje sa dugačkom plavom kosom. Stajala je povijena u jednoj sijenskoj crkvi na Badnje večer 2115, upravo spustivši na hladan kameni pod pletenu korpu u kojoj se, uvijena u čebe, nalazila beba kovrdžave kosice. Slika je prikazivala noć rođenja svetog Mikaela i bila je prva u nizu od dvanaest fresaka koje su potpuno okruživale unutrašnji deo svetišta, pričajući svečev životopis.

General O'Tul prišao je malom kiosku uz lift i iznajmio naročitu emitujuću audio kasetu u trajanju od četrdeset pet minuta. Bila je četvrtastog oblika, osnove deset centimetara, tako da se lako mogla smestiti u džep od kaputa. Uzeo je zatim jedan majušni prijemnik, koji je stajao na raspolaganju, i zakačio ga iza uha. Pošto je na biraču jezika odabrao engleski, pritisnuo je dugme sa natpisom "Uvod" i stao da sluša prijatan glas neke Engleskinje koji je počeo da mu objašnjava ono što će videti.

"Svaka od dvanaest freski visoka je šest metara", objašnjavala je žena, dok je general proučavao crte lica malog Mikaela na prvoj fresci. "Osvetljenje u sobi predstavlja kombinaciju prirodne svetlosti koja dopire spolja kroz naročite filtre i veštačke rasvete iz elektronske mreže u kupoli. Automatski senzori određuju uslove ambijenta i prave takvu mešavinu prirodne i veštačke svetlosti da je osvetljenje fresaka uvek savršeno.

Dvanaest panela na ovom nivou odgovaraju nišama u prizemlju. Sam raspored fresaka, koji hronološki prati svečev život, ide u smeru okretanja kazaljki na časovniku. Shodno tome, poslednja slika, koja prikazuje komemoraciju povodom Mikaelovog proglašenja za sveca u Rimu 2188, nalazi se odmah uz onu na kojoj je predloženo njegovo rođenje u sijenskoj katedrali sedamdeset dve godine ranije.

Freske je projektovala i naslikala ekipa od četiri umetnika, među kojima i majstor Feng Ji iz Kine, koji je iznenada prispeo u proleće 2190. bez prethodne najave. Uprkos činjenici da je izvan Kine veoma malo bilo poznato o njegovom umeću, ostala tri umetnika, Portugalac Roza da Silva, Meksikanac Fernando Lopez i Švajcarac Hans Rajhvajn, bez oklevanja su prihvatili Feng Jia u svoj tim na osnovu izuzetnih skica koje je doneo sa sobom."

O'Tul se osvrnu po okrugloj prostoriji dok je slušao lirski glas sa kasete. Ovog poslednjeg dana 2199. na prvom spratu svetišta svetog Mikaela nalazilo se više od dve stotine ljudi, računajući tu i tri grupe turista. Američki kosmonaut sporo je napredovao u

kružnom obilaženju, zaustavljajući se pred svakim panelom da bi pažljivo proučio umetničko delo i saslušao izlaganje sa kasete.

Najvažniji događaji iz života svetog Mikaela bili su detaljno predloženi na freskama. Drugi, treći, četvrti i peti panel prikazivali su njegove dane kao franjevačkog iskušenika u Sijeni, izučavalačko putovanje oko sveta za vreme Velikog Haosa, početak njegovih religijskih delatnosti po povratku u Italiju, kao i Mikealovo korišćenje zaliha kojima je raspolagala crkva u prehrani i smeštanju beskućnika. Šesta slika prikazivala je neumornog sveca u televizijskom studiju, kako prima donaciju od jednog imućnog japanskog poklonika. Tom prilikom je Mikael, koji je govorio osam jezika, u više navrata ponovio svoju poruku o temeljnom jedinstvu svih ljudi, kao i o neophodnosti da imućni vode računa o siromašnjima.

Sedma freska bila je Feng Jiov prikaz sukoba u Rimu između Mikaela i starog pape na umoru. Bilo je to remek-delo kontrasta. Koristeći blistavo boje i svetlost, slikar je predložio prizor energičnog, ustreptalog mladića, punog života, koga jedan svet nepravedno cenzuriše - i ostarelog prelata koji žudi za tim da svoje poslednje dane proživi u miru i spokoju. Izraz Mikaelovog lica govorio je o dve sasvim različite reakcije na ono što mu je bilo rečeno: bila je tu, s jedne strane, poslušnost prema papi, a s druge, odbojnost prema činjenici da je crkva više držala do stila i reda nego do suštine.

"Papa je Mikaela poslao u jedan manastir u Toskani", nastavio je audio-vodič, "i upravo se tamo odigrao završni preobražaj njegovog karaktera. Osmi panel prikazuje božansko ukazanje Mikaelu tokom njegove osame. Prema svedočanstvu sveca, Bog mu se obratio u dva navrata: prvi put usred jedne oluje, a drugi put kada se nebom pružala veličanstvena duga. Za vreme duge i silovite oluje Bog mu je, kroz žestoku grmljavinu, obznanio nove 'Zakone života' koje je Mikael potom izložio prigodom uskršnjeg jutrenja u Bolseni. Prilikom druge posete Bog je izvestio sveca da će njegova poruka stići do nakraj duge, kao i da će On 'dati vernima znak' za vreme uskršnje mise.

Najznamenitije čudo Mikaelovog života, koje je na televiziji imalo prilike da vidi preko milijarda ljudi, predloženo je na devetom panelu. Slika je prikazuje Mikaela kako drži uskršnju misu mnoštvu okupljenom na obala Bolsenskog jezera. Plah prolećni pljusak stušio se na masu, koja je uglavnom nosila poznate plave odore, osobene za njegove sledbenike. Ali dok je kiša padala svuda oko svetog Mikaela, nijedna kapljica nije nakvasila propovedaonicu ili akustičku opremu koja je korišćena da bi se pojačao njegov glas. Postojani, jarki snop svetlosti sa sunca obasjavao je lice mladog sveca dok je ovaj obznanjivao svetu nove Božje zakone. Upravo je to bio onaj trenutak kada je on nadrastao običnog religijskog vođu..."

General O'Tul isključio kasetu dok je prilazio desetoj i jedanaestoj slici. Ostatak priče bio mu je poznat. Posle mise u Bolseni Mikaela su ophrvale mnoge nevolje. Život mu se najednom promenio. Za samo dve nedelje većina njegovih dozvola za korišćenje kablovske televizije bila je opozvana. Priče o iskvarenosti i nemoralu među njegovim mladim poklonicima, čiji je broj dostigao na stotine hiljada samo u Zapadnom svetu, nisu silazile sa stubaca štampe. Usledio je jedan pokušaj ubistva, koji je u poslednjem trenutku osujetilo njegovo osoblje. Javili su se takođe neosnovani izveštaji u medijima da je Mikael sebe proglasio za drugog Hrista.

I tako su te se svetske vođe uplašile. Sve odreda. Postao si pretnja za svakoga među njima sa svojim zakonima života. A nikada nisu shvatili šta si podrazumevao pod konačnom evolucijom. O'Tul se zaustavi pred desetom freskom. Bio je to prizor koji je

znao napamet. Gotovo svaka obrazovana osoba na svetu takođe bi ga odmah prepoznala. Televizijski snimak poslednjih sekundi pre no što je eksplodirala bomba terorista prikazivan je svake godine 28. juna, prvog dana svetkovine svetog Petra i svetog Pavla i godišnjice onog dana kada su Mikael Balatrezi i gotovo milion drugih ljudi u trenu nestali u Rimu tog kobnog, ranog, letnjeg jutra 2138.

Pozvao si ih da dođu u Rim da ti se pridruže. Da pokažeš svetu da su se svi ujedinili. I ljudi su došli. Deseta slika prikazivala je Mikaela, u njegovoj plavoj odori, kako stoji visoko na stepenicama spomenika Vitoriju Emanuelu odmah uz Pjacu Veneciju. Bio je usred propovedi. More plaveti pružalo se u svim pravcima oko njega, prelivajući se u Forum Romanum iz zakrčene Via dei fjori imperiali što je vodila ka Koloseumu. Lica su bila pomno zaneta, uzbuđena, uglavnom mladolika; pogledi su bludili naviše i po spomenicima drevnog grada u nastojanju da makar na trenutak spaze mladića-čoveka koji se drznuo da ustvrdi kako zna za put, Božji put, iz očaja i beznada koji su se spustili na svet.

Majkl Rajan O'Tul, pedeset sedmogodišnji američki katolik iz Bostona, pao je na kolena i zaplakao, kao i hiljade pre njega, kada mu se pogled zaustavio na jedanaestom panelu u nizu. Slika je prikazivala neka mesta sa prethodnog panela, ali nešto više od jedan sat kasnije, jedan čas pošto je nuklearna bomba od sedamdeset pet kilotona, skrivena u reportažnim kolima blizu Trajanovog stuba, eksplodirala i uputila svoju pogubnu pečurku put neba povrh grada. Sve u krugu dve stotine metara oko epicentra u trenu je pretvoreno u paru. Nije više bilo ni Mikaela, ni Pjace Venecije, ni ogromnog spomenika Vitoriju Emanuelu. U središtu freske nalazila se samo jedna rupa. A oko te rupe, tamo gde isparavanje već nije bilo potpuno, nizali su se prizori agonije i užasa koji su uspevali da uzdrmaju čak i najstamenije ličnosti.

Blagi Bože, izusti kroz suze general O'Tul, pomози mi da shvatim poruku što proishodi iz života svetog Mikaela. Pomози mi da pojmm kako mogu da doprinesem, ma u koliko maloj meri, tvom sveopštem planu u koji smo svi uključeni. Vodi me dok se pripravljam da budem tvoj izaslanik kod Ramanaca.

12. RAMANI I ROMANI

"Pa, šta misliš?" Nikol de Žardan ustade i lagano se okrete pred kamerom pokraj monitora. Bila je odevena u pripijenu belu haljinu napravljenu od novih rastegljivih vlakana. Donji kraj haljine dosezao je malo ispod kolena, a duge rukave je obeležavala crna traka koja joj je prolazila ispod lakta, prostirući se od ramena do zglavka. Široki, ugljeno crni pojas slagao se i sa bojom trake i sa bojom kose, kao i sa bojom njenih cipela sa visokim potpeticama. Kosa joj je bila skupljena iza glave, a zatim joj je slobodno padala gotovo do struka. Jedini nakit bila joj je zlatna teniska narukvica sa tri niske malih dijamantata koju je nosila oko levog zglavka.

"Izgledaš divno, maman", odgovori njena kćerka Ženevjev sa ekrana. "Nikada te nisam videla da nabaciš haljinu i da opustiš kosu. Šta je sa tvojom uobičajenom trenerkom?" Četrnaestogodišnjakinja se kliberila. "I kada počinje žurka?"

"U devet i trideset", odvrati Nikol. "Kasno, što je vrlo moderno. Verovatno nećemo večerati još jedno sat posle toga. Poješću nešto u hotelskoj sobi pre nego što pođem da ne bih umrla od gladi."

"Maman, nemoj sada da zaboraviš svoje obećanje. Prošlonedeljni Aujourd'hui kaže da će moj omiljeni pevač, Žilijen L'Klerk, biti jedan od zabavljača na prijemu. Moraš mu reći da tvoja kćerka misli kako je apsolutno božanstven!"

Nikol se nasmeši svojoj kćerki. "Hoću, dušo, za tebe. Iako će to verovatno biti pogrešno protumačeno. Po onome što sam čula, tvoj monsieur L'Klerk misli da su sve žene na svetu zaljubljene u njega." Zastala je na trenutak. "Gde ti je deda? Učinilo mi se da si rekla da će ti se pridružiti za par minuta."

"Evo me", reče Nikolin otac kada mu se lice pojavilo na ekranu pored unuke. "Upravo sam dovršavao deo svog romana o Peteru Abelaru. Nisam očekivao da tako rano pozoveš." Pjer de Žardan je sada imao šezdeset godina. Uspešnan pisac istorijskih romana tokom mnogo godina, vodio je, posle rane smrti svoje supruge, život blagosloven bogatstvom i postignućem. "Izgledaš zapanjujuće!" uskliknuo je kada je video svoju kćerku u večernjoj odeći. "Jesi li tu haljinu kupila u Rimu?"

"U stvari, papa", reče Nikol i ponovo napravi krug da bi otac mogao da vidi čitavu haljinu, "kupila sam je za Fransoazino venčanje pre tri godine. Ali, razume se, nikada nisam imala priliku da je obučem. Misliš li da je previše prosta?"

"Nipošto", odvrati Pjer. "U stvari, mislim da je upravo savršena za tu vrstu ekstravagancije. Ukoliko bude kao na onim velikim gala zabavama na kakve sam nekada išao, tamo će svaka žena nositi najluđu i najskuplju odeću i nakit. Isticaćeš se svojim 'prostim' crnim i belim. Naročito sa tako spušenom kosom. Izgledaš savršeno."

"Hvala", reče Nikol. "Iako znam da si pristrasan, ipak volim da čujem tvoje komplimente." Pogledala je oca i kćerku, svoja jedina dva bliska druga tokom poslednjih sedam godina. "Stvarno sam neverovatno uznemirena. Ne verujem da ću biti ovoliko nervozna ni na dan kada budemo stigli do Rame. Često se na velikim zabavama kao što je ta osećam van svog elementa, a večeras imam neobičan predosećaj opasnosti koji ne umem da objasnim. Sećaš se, papa, kako sam se osećala dan pre nego što nam je pas umro kada sam bila mala."

Lice njenog oca postade ozbiljno. "Možda bi bolje bilo da razmisliš o tome da ostaneš u hotelu. Previše tvojih predosećaja u prošlosti bilo je tačno. Sećam se da si mi rekla da nešto nije u redu sa tvojom majkom dva dana pre nego što smo primili onu poruku..."

"Nije tako jak osećaj", umeša se Nikol. "A osim toga, šta bih mogla da pružim kao objašnjenje? Svi me očekuju, naročito štampa, kako kaže Franćeska Sabatini. Još je ljuta na mene zbog toga što sam odbila da joj dam lični intervju."

"Onda pretpostavljam da bi trebalo da ideš. Ali probaj da se malo zabaviš. Bar ovo jedno veče ne uzimaj stvari tako ozbiljno."

"I ne zaboravi da pozdraviš Žilijena L'Klerka", dodala je Ženevjev.

"Oboje ćete mi nedostajati kada dođe ponoć", reče Nikol. "Biće to prvi put da neću biti sa vama na novogodišnje veče još od 2194." Nikol zastade na trenutak, prisitivši se zajedničkih porodičnih slavlja. "Pazite se, oboje. Zna da vas mnogo volim."

"I ja tebe volim, maman", povikala je Ženevjev. Pjer joj mahnu u znak pozdrava.

Nikol isključi videofon i pogleda na časovnik. Bilo je osam sati. Još je imala na raspolaganju pun sat pre trenutka kada je trebalo da se sretne sa vozačem na recepciji. Prišla je kompjuterskom terminalu da naruči nešto za jelo. Sa nekoliko komandi zatražila

je činiju mešane supe i bočicu mineralne vode. Kompjuterski monitor joj je rekao da očekuje oboje za šesnaest do devetnaest minuta.

Stvarno sam sva napeta večeras, pomisli Nikol dok je listala magazin Italija i čekala na hranu. Udar na temu Italije bio je intervju sa Francuskom Sabatini. Članak je imao punih deset stranica i mora da je sadržavao dvadeset raznih fotografija "la bella signore". Intervjuista je naširoko priča o Francuskinin dva izuzetno uspešna dokumentarna projekta (prvi o modernoj ljubavi, drugi o drogama), istakavši činjenicu, usred pitanja o seriji o drogi, da je Francuska neprekidno pušila cigarete tokom razgovora.

Nikol pređe članak na brzinu, primetivši dok je čitala da postoje detalji o Francuski na koje nikada nije obratila pažnju. Ali šta je motiv? pitala se Nikol. Šta to ona želi? Pred kraj magazinske priče, intervjuista je pitao Francusku za mišljenje o druge dve žene u posadi misije "Njutn". "Imam osećaj da sam u stvari jedina žena u misiji", odgovorila je Francuska. Nikol uspori da pročita ostatak članka. "Ruski pilot Turgenjeva razmišlja i ponaša se kao muškarac, a francusko-afrička princeza Nikol de Žardan je namerno potisnula svoju ženstvenost, što je tužno, jer bi mogla da bude tako divna žena."

Nikol su samo blago naljutili Francuskinin slatkorečivi komentari. Zapravo su je više zabavili. Oseti nalet želje da se dokaže, ali onda ukori sebe zbog tako detinjaste reakcije. Pitaću Francusku o tom članku kada dođe trenutak, pomisli Nikol sa osmehom. Ko zna? Možda ću je čak pitati da li je zavođenje oženjenih muškaraca kvalifikuje kao žensko."

Četrdesetominutna vožnja od hotela do mesta gde je upriličena zabava, u Hadrijanovoj vili, koja se nalazila na granici predgrađa Rima, nedaleko od letovališta Tivoli, protekla je u potpunoj tišini. Drugi putnik u Nikolinim kolima bio je Hiro Jamanaka, najćutljiviji od svih kosmonauta. U svom televizijskom intervjuu pre dva meseca sa Jamanakom, iznervirana Francuska Sabatini, posle deset minuta i jednosložnih odgovora od po dve, tri reči na sva njena pitanja, upitala je Hiro da li su glasine o tome da je on android istinite.

"Šta?" pitao je Hiro Jamanaka.

"Jeste li android?" ponovila je Francuska sa obesnim osmehom.

"Ne", odvratio je japanski pilot, a crte su mu ostale apsolutno bez ikakvog izraza dok mu je kamera zumirala lice.

Kada kola skrenuše sa glavnog puta između Rima i Tivolija da bi prevezla poslednju milju do Ville Adriani, saobraćaj se zgusnu. Napredovanje je bilo vrlo sporo, ne samo zbog mnogih kola koja su vozila ljude na gala zabavu, već i zbog stotina radoznalih posmatrača i paparaca koji su se nanizali oko uskog kolskog prolaza.

Nikol duboko udahnu kada je automobil konačno stigao na kružni prilaz i stao. Iza obojenog prozora videla je gomilu fotografa i reportera spremnih da se bace na svakog ko izađe iz kola. Vrata joj se automatski otvoriše i ona polako kroči napolje, pritegovljavajući oko sebe crni kožni mantil i trudeći se da ne zapne potpeticama.

"Ko je to?" začula je neki glas kako pita.

"Franko, ovamo, brzo - to je kosmonaut de Žardanova."

Dođe do naleta aplauza i sevanja mnogih bliceva. Italijanski gospodin ljubaznog izgleda priđe i uze Nikol za ruku. Ljudi su se tiskali oko nje, nekoliko mikrofona joj je gurnuto u lice i činilo se da joj je upućeno stotinu istovremenih pitanja i zahteva na četiri ili pet jezika.

"Zbog čega ste odbili sve lične intervjue?"

"Molim vas, otvorite mantil da vam vidimo haljinu."

"Da li vas kosmonauti poštuju kao lekara?"

"Zastanite na trenutak. Nasmešite se, molim."

"Šta mislite o Franceski Sabatini?"

Nikol ne reče ništa dok je čovek iz obezbeđenja zadržavao gomilu i vodio je do električnih kola sa zastorom. Četvorosedna kola lagano su krenula uz dugački breg, ostavivši gomilu za sobom, a jedna ljubazna Italijanka u srednjim dvadesetim godinama na engleskom je objašnjavala Nikol i Hirou Jamanaki šta je to što vide oko sebe. Hadrijan, koji je vladao rimskom imperijom između 117. i 138. godine nove ere, sagradio je taj ogromni letnjikovac, rekla im je ona, zarad sopstvenog uživanja. To arhitektonsko remek-delo predstavljalo je mešavinu svih stilova gradnje koje je Hadrijan video tokom svojih putovanja do udaljenih provincija i imperator ga je lično saznao na tri stotine jutara ravnice u podnožju brda Tiburtini.

Početna vožnja kolima pored drevne skupine zgrada je očevidno predstavljala sastavni deo večernje svetkovine. Same osvetljene ruševine samo su neodređeno nagoveštavale nekadašnju slavu, jer krovova uglavnom nije bilo, svi dekorativni kipovi su odneti, a sa grubih kamenih zidova poskidani su svi ukrasi. Ali do trenutka kada su kola zaobišla ruševine Kanopusa, spomenika sagrađenog oko četvrtastog bazena u egipatskom stilu (bila je to petnaesta ili šesnaesta zgrada u kompleksu - Nikol je izgubila predstavu o tačnom broju) prava razmere vile konačno su se ukazale u svojoj svojoj ogromnosti.

Taj čovek je umro pre više od dve hiljade godina, pomisli Nikol, prisativši se svog znanja istorije. Jedan od najpametnijih ljudi koji su ikada živeli. Vojnik, vladar, lingvista. Nasmešila se kada se prisetila priče o Antinusu. Usamljen tokom najvećeg dela svog života. Osim kratke, sveprožimajuće strasti koja se svršila tragedijom.

Kola zastadoše na kraju kratke staze. Devojka vodič završi svoj monolog. "Da bi poštovala Pax Romanu, produžetak svetskog mira od pre dva milenijuma, italijanska vlada, potpomognuta velikodušnim poklonima korporacija pobrojanih ispod one statue sa vaše desne strane, odlučila je 2189. da podigne savršenu repliku Hadrijanovog Marinskog teatra. Možda se sećate da smo prošli kraj ruševina originala na početku vožnje. Cilj projekta rekonstrukcije bio je da pokaže kako bi izgledala poseta delu ovog letnjikovca za imperatorovog života. Zgrada je dovršena 2193. i od tada se stalno koristi za državne ceremonije."

Goste su primili formalno odeveni mladi Italijani, svi podjednako visoki i zgodni, koji su ih otpratili duž prilaza, do Dvorane filozofa i kroz nju, i najzad do Marinskog teatra. Na pravom ulazu izvršena je kratka bezbednosna provera, a potom su gosti bili slobodni da idu kud ih je volja.

Nikol je bila očarana zgradom. Ova je u osnovi bila kružnog oblika, nekih četrdeset metara u prečniku. Vodeni prsten je odvajao unutrašnje ostrvo na kom se nalazila ugrozma kuća sa pet odaja i velikim dvorištem od širokog prilaza sa ukrašenim stubovima. Nije bilo krova ni nad vodom, ni nad unutrašnjim delom prilaza, otvoreno nebo je davalo čitavom teatru divan osećaj slobode. Oko građevine gosti su se pomešali, pa su razgovarali i pili; usavršeni roboti-poslužiocci kotrljali su se po okolini i nosili velike poslužavnike sa šampanjcem, vinom i drugim alkoholnim pićima. Preko dva mala mosta koji su povezivali ostrvo sa kućom i dvorištem za trem i ostatak građevine, Nikol ugleda

desetak ljudi, sve odevene u belo, koji su radili na bifeu za posluživanje večere.

Neka pozamašna plavuša i njen mali, bačvasti, veseli muž, ćelavac sa parom staromodnih naočara, žustro su prilazili Nikol sa nekih tridesetak stopa udaljenosti. Nikol se pripremi za predstojeći udar, otpivši mali gutljaj koktela od šampanjca i vina od ribizle koji joj je nekoliko minuta ranije dao neobično uporan robot.

"Oh, madam de Žardan", reče čovek, mašući joj i hitro joj se približavajući. "Naprosto moramo da porazgovaramo sa vama. Moja žena je jedan od vaših najvećih obožavalaca." Počeo je da hoda uporedno sa Nikol i mahnulo svojoj ženi. "Dođi, Ćecilija", povikao je, "imam je."

Nikol duboko udahnu i prisili sebe da se široko nasmeši. Biće to jedna od onih večeri, rekla je sebi.

Najzad, mislila je Nikol, možda ću imati nekoliko minuta mira i tišine. Sedela je sama, leđa namerno okrenutih vratima, za stočićem u uglu odaje. Odaja se nalazila u najdaljem delu ostrvske kuće na sredini Marinskog teatra. Nikol je dovršila poslednjih nekoliko zalogaja obeda, a onda ih je sprala sa malo vina.

Uzdahnula je, pokušavajući bez uspeha da se priseti bar polovine ljudi koje je upoznala u poslednjih pola sata. Bila je poput omiljene fotografije, dodavali su je od osobe do osobe i svi su joj se divili. Grlili su je, ljubili, grabili, šticali, flertovali sa njom (i muškarci i žene), čak ju je neki bogati švedski brodograditelj zaprosio i pozvao je u svoj "zamak" pokraj Geteborga. Nikol jedva da je rekla koju reč ma kome od njih. Lice ju je bolelo od uglađenog smeškanja i malo joj se vrtelo od koktela vina i šampanjca.

"Tako mi glave na ramenima", čula je kako iza nje govori poznati glas, "verujem da dama u beloj haljini nije niko drugi do moja koleginica kosmonaut, ledena princeza lično, madam Nikol de Žardan." Nikol se okrete i vide kako se prema njoj tetura Ričard Vejrkild. Sudario se sa stolom, posegao za stolicom da održi ravnotežu i samo što joj se nije srušio u krilo.

"Izvini", nasmešio se i nekako uspeo da sedne pokraj nje. "Bojim se da sam popio malo više džina i tonika." Ispio je veliki gutljaj iz čaše koja je nekim čudom ostala neprolivena u njegovoj desnici. "A sada", reče i namignu, "ako ne mariš, malo ću da odremam pre delfinske predstave."

Nikol se nasmeja kada Ričardova glava uz pljesak udari o sto i kad ovaj počne da glumi nesvesticu. Nakon jednog trenutka šaljivo se nagla i digla mu jedan kapak. "Ako nemaš ništa protiv, drugar, nemoj da se onesvestiš dok mi ne objasniš onaj deo o delfinskoj predstavi."

Uz veliki napor Ričard sede i zakoluta očima. "Hoćeš da kažeš da ne znaš? Ti, koja uvek znaš sve planove i sve procedure? Nije moguće."

Nikol dokrajči vino. "Ozbiljno, Vejrkilde. O čemo to pričaš?"

Ričard otvori jedan od malih prozora i proturi ruku kroz njega, pokazavši bazen koji je okruživao kuću. "Veliki dr Luiđi Bardolini ovde je sa svojim inteligentnim delfinima. Francéska će ga predstaviti za petnaestak minuta." Piljio je u Nikol sa divljim izrazom. "Dr Bardolini će pokazati, ovde i večeras", povikao je, "da njegovi delfini mogu da prođu prijemni ispit na fakultetu."

Nikol se povuče nazad i pažljivo zagleda u kolegu. Stvarno je pijan, pomislila je. Možda se i on oseća van elementa kao ja.

Ričard je sada napeto gledao kroz prozor. "Ova žurka je stvarno zoo-vrt, zar ne?" rekla je Nikol posle dugog ćutanja. "Gde su samo našli..."

"To je to", prekide je naglo Vejkfild i trijumfalno tresnu rukom o sto. "Zbog toga mi mesto izgleda toliko poznato od trenutka kada smo ušli." Bacio je pogled na Nikol, koja ga je gledala kao da je sišao s uma. "To je minijaturni Rama, zar ne vidiš?" Skočio je na noge, nesposoban da zazdrži zadovoljstvo zbog svog otkrića. "Voda koja okružuje kuću je Cilindrično more, tremovi predstavljaju Središnju niziju, a mi, draga gospo, sedimo u gradu Njujorku."

Nikol je počela da shvata, ali nije mogla da sustigne hitre misli Ričarda Vejkfilda. "A šta dokazuje sličnost konstrukcije?" pitao je on glasno. "Šta to znači da su ljudski arhitekti pre dve hiljade godina sazdali teatar držeći se istih načela kao što su ona koja su korišćena na ramanskom brodu? Sličnost prirode? Sličnost kultura? Apsolutno ne."

Zastao je, svestan da ga Nikol napeto gleda. "Matematika", rekao je strasno. Zbunjeni izraz mu je kazivao da ga ona još ne razume u potpunosti. "Matematika", kazao je ponovo, iznenada zapanjujuće lucidan. "U tome je ključ. Ramanci gotovo sigurno nisu izgledali kao mi i očigledno su evoluirali na svetu koji se uveliko razlikuje od Zemlje. Ali mora da su razumeli istu matematiku kao i Rimljani."

Lice mu se ozarilo. "Ha!" ponovo je povikao i naterao Nikol da poskoči. Bio je zadovoljan sobom. "Ramani i Romani. Oko toga se sve večeras vrti. A na nekom stepenu razvoja između to dvoje je homo sapiens modernog vremena."

Nikol je vrtela glavom dok je Ričard uživao u radosti svoje domišljatosti. "Ne shvataš, draga gospo?" rekao je i pružio joj ruku da joj pomogne da ustane sa svog mesta. "Onda možda ti i ja treba da pođemo da gledamo delfinsku predstavu, a ja ću ti pričati o Ramancima tamo i Rimljanima ovde, o kupusu i kralju, o dam-di-dam i pečatnom vosku i o tome da li svinje imaju krila."

13. SREĆNA NOVA GODINA

Pošto su svi završili sa obedom i kada su tanjiri sklonjeni, Frančeska Sabatini se pojavila u središtu dvorišta sa mikrofonom i provela deset minuta zahvaljujući se sponzorima gala zabave. Onda je predstavila dr Luidija Bardolinija, nagovestivši da bi se tehnike kojima se on pionirski bavio da bi komunicirao sa delfinima mogle pokazati izuzetno korisne kada ljudi budu pokušali da razgovaraju sa vanzemalcima.

Ričard Vejkfild je nestao neposredno pre nego što je Frančeska počela govor, po svemu sudeći da nađe sobu za odmor i da dobije još jedno piće. Nikol ga je nakratko ugledala pet minuta kasnije, neposredno pošto je Frančeska završila sa uvodom. Okružile su ga dve privlačne italijanske glumice koje su se slatko smejale na njegove viceve. Mahnuo je Nikol i namignuo joj, pokazujući dve žene kao da su njegova dela sama po sebi razumljiva.

Dobro je, Ričarde, pomislila je Nikol i nasmešila se za svoj račun. Bar se jedno od nas društveno neprilagođenih dobro zabavlja. Sada je gledala kako Frančeska graciozno ide preko mosta i počinje da se povlači od vode kroz gužvu da bi Bardolini i njegovi delfini imali dovoljno prostora. Frančeska je bila odevena u pripijenu crnu haljinu, obnaženu na jednom ramenu, sa zvezdanom eksplozijom zlatnih šljokica na prednjem

delu. Zlatna ešarpa bila joj je vezana oko struka. Dugačka, plava kosa bila joj je upletena i pripijena uz glavu.

Ti stvarno pripadaš ovde, mislila je Nikol, iskreno se diveći Franceskinoj lakoći u velikim gomilama. Dr Bardolini počeo prvi deo svoje delfinske predstave i Nikol obrati pažnju na kružni bazen s vodom. Luidi Bardolini bio je jedan od onih kontroverznih naučnika čiji su radovi, doduše, briljantni, ali nikada tako izuzetni kao što on želi da drugi veruju. Bilo je istina da je razvio jedinstven način da komunicira sa delfinima i da je izolovao i identifikovao zvukove trideset ili četrdeset akcionih glagola iz skupine njihovog skičanja. Ali nije bilo istina, kao što je često tvrdio, da bi dva njegova delfina mogla da prođu fakultetski prijemni ispit. Na nesreću, zbog načina na koji je funkcionisala međunarodna naučna zajednica, ukoliko se tvoje najnečuvenije ili najnaprednije teorije nisu mogle nečim potkrepiti, ili su smatrane smešnim, onda su tvoja druga otkrića, koliko god valjana, često isto tako odbacivana. To ponašanje je uvelo endemski konzervativizam u nauku koji nije bio u potpunosti zdrav.

Za razliku od većine naučnika, Bardolini je bio briljantan šoumen. U poslednjem delu predstave, njegova dva najslavnija delfina, Emilio i Emilija, takmičili su se u testu inteligencije protiv dvoje vodiča iz letnjikovca, nasumce odabranih te večeri. Oblik takmičarskog testa bio je zavodljivo prost. Na dva od četiri velika elektronska ekrana (jedan par ekrana bio je u vodi, a drugi u dvorištu) prikazivana je matrica tri puta tri sa praznim mestom u donjem desnom uglu. Ostalih osam elemenata bili su popunjeni različitim slikama i oblicima. Delfini i ljudi podvrgnuti testiranju trebalo je da razaberu promenljive oblike složene sleva nadesno i odozgo nadole po matrici i onda da ispravno izaberu iz kompleta od osam mogućih rešenja prikazanih na drugom ekranu element koji bi trebalo postaviti u najniži desni ugao. Takmičarima je stajao na raspolaganju jedan minut da reše svaki problem. Delfini u vodi, kao i ljudi na zemlji iznad njih, imali su kontrolnu ploču sa osam dugmadi koju su mogli pritisnuti (delfini su koristili njuške) da pokažu svoj izbor.

Prvi problemi su bili laki i za ljude i za delfine. U prvoj matrici, u gornjem levom uglu nalazila se jedna bela lopta, dve bele lopte u drugoj koloni prvog reda i tri bele lopte u elementu matrice koji je odgovarao redu jedan i koloni broj tri. Pošto je prvi element drugog reda bila isto tako jedna lopta, pola bela i pola crna, i pošto je na početku trećeg reda bila još jedna lopta, ovog puta potpuno crna, bilo je lako očitati brzo čitavu matricu i odrediti da u prazni donji desni ugao dođu tri crne loptice.

Kasniji problemi nisu bili toliko laki. Sa svakom sledećom zagonetkom dodavano je više komplikacija. Ljudi su svoju prvu grešku napravili na osmoj matrici, delfini na devetoj. Sveukupno je dr Bardolini prikazao šesnaest različitih matrica, od kojih je poslednja bila toliko složena da je bilo potrebno prepoznati bar deset različitih promenljivih oblika da bi se valjano razaznalo šta treba postaviti kao poslednji element. Konačni zbir je bio izjednačen, ljudi 12, delfini 12. Oba para su se naklonila, a publika je zapljeskala.

Nikol je bila opčinjena vežbom. Nije bila sigurna da li veruje tvrdnji dr Bardolinija da je takmičenje bilo fer i nepripremljeno ranije, ali to joj nije bilo bitno. Ono što je smatrala zanimljivim bila je sama priroda takmičenja, ideja da se inteligencija može definisati u pojmovima sposobnosti da se identifikuju oblici i trendovi. Postoji li način da se izmeri sinteza? pomislila je. Kod dece. Ili čak kod odraslih.

Nikol je učestvovala u testu skupa sa ljudskim i delfinskim takmičarima i ispravno je rešila prvih trinaest problema, pogrešila kod četrnaestog zbog netačne početne pretpostavke, a upravo je ispravno dovršavala petnaesti kada se oglasila zujalica i označila kraj dozvoljenog vremena. Nije imala pojma gde da počne sa šesnaestim. A kako stoji stvar sa vama, Ramancima? pitala se kada se Francéska vratila do mikrofona da predstavi Ženevjevinu ljubav Žilijena L'Klerka. Da li biste bili u stanju da odgovorite na svih šesnaest za jednu desetinu vremena? Za jedan stoti deo? Progutala je knedlu kada je shvatila pun opseg mogućnosti. Ili možda čak za milioniti deo?

"Nisam živeo, dok tebe ne sretah... Nisam voleo, dok tebe ne spazih..." blaga melodija stare snimljene pesme plutala je kroz Nikolino sećanje i donela sliku od pre petnaest godina, sa drugog plesa s drugim čovekom, kada je još verovala da ljubav može da pobedi sve. Žilijen L'Klerk pogrešno protumači njene telesne signale i privuče je bliže sebi. Nikol odluči da se ne suprotstavlja. Već je bila vrlo umorna i, ako već treba reći istinu, prijalo joj je da je čvrsto drži muškarac po prvi put u poslednjih nekoliko godina.

Poštovala je svoj sporazum sa Ženevjev. Kada je monsieur L'Klerk dovršio svoju kratku grupu pesama, Nikol je prišla francuskom pevaču i prenela mu poruku svoje kćerke. Kao što je i predvidela, on je njen prilazak protumačio na sasvim drugačiji način. Produžili su razgovor dok je Francéska obznanjivala gostima zabave da sve do posle ponoći neće biti formalnog programa i da su gosti sve do tada slobodni da piju, jedu ili plešu uz snimljenu muziku. Žilijen ponudi svoju ruku Nikol i njih dvoje odoše nazad do trema, gde su potom sve vreme plesali.

Žilijen je bio zgodan muškarac, ali nije bio baš Nikolin tip. Najpre, bio je previše tašt za njen ukus. Sve vreme je govorio o sebi i nije obraćao pažnju kada je razgovor skretao na druge teme. Iako je bio nadaren pevač, nije imao drugih posebnih odlika. Ali, Nikol je razmišljala dok je njihov ples koji se produžavao terao druge goste da pilje u njih, dobar je plesač, a prijatno je kad sam ovako opuštena.

Tokom pauze u muzici Francéska pride da razgovara sa njima. "Baš fino, Nikol", rekla je, a njen otvoreni osmeh delovao je iskreno. "Drago mi je što vidim da uživaš." Pružila je malu tacnu sa tamnim čokoladnim lopticama posutih nečim belim, verovatno šećernim ukrasom. "Fantastične su", rekla je Francéska. "Napravila sam ih specijalno za posadu 'Njutna'."

Nikol uze jednu čokoladicu i ubaci je u usta. Bila je izvanredna. "Sada želim da te zamolim za jednu uslugu", produžila je Francéska posle nekoliko sekundi. "Pošto nikako nisam mogla da ugovorim lični intervju sa tobom, a naša pošta pokazuje da postoje milioni ljudi koji bi voleli da saznaju više o tebi, misliš li da bi mogla da dođeš do studija i da mi pokloniš deset ili petnaest minuta pre ponoći?"

Nikol je napeto piljila u Francésku. Unutrašnji glas odašiljao joj je upozorenje, ali um joj je nekako odbacivao poruku.

"Slažem se", rekao je Žilijen L'Klerk dok su dve žene gledale jedna drugu. "Štampa stalno govori o 'tajanstvenoj kosmonautkinji' ili te prikazuje kao 'ledenu princezu'. Pokaži im ono što si pokazala meni večeras, da si normalna, zdrava žena kao i sve druge."

Zašto da ne? odluči najzad Nikol, potiskujući unutrašnji glas. Ako to učinim ovde, bar neću morati da uplićem u celu stvar tatu i Ženevjev.

Pošli su prema provizornom studiju sa druge strane trema, kada Nikol ugleda Šigerua Takagišija na drugoj strani odaje. Bio je naslonjen na stub i pričao je sa trojicom

japanskih biznismena odevenih u formalna večernja odela. "Samo trenutak", reče Nikol svojim pratiocima, "odmah se vraćam."

"Tanošii šinen, Takagiši-san", pozdravila ga je Nikol. Japanski naučnik se okrete, najpre iznenađen, i nasmeši se kada ju je video da mu prilazi. Pošto je formalno upoznao Nikol sa svojim prijateljima, Takagiši započe uljudan razgovor.

"O genki desu ka?" pitao je.

"O kage sama de", odvrtila je. Nikol se naže svom japanskom kolegi i prošapta mu u uvo. "Imam samo jedan trenutak. Želela sam da vam kažem da sam pažljivo pregledala sve vaše snimke i da se u potpunosti slažem sa vašim ličnim lekarom. Nema razloga da se bilo šta kaže o anomaliji vašeg srca pred medicinskim komitetom."

Dr Takagiši je izgledao kao da mu je neko upravo saopštio da mu je žena rodila zdravog sina. Zaustio je da kaže Nikol nešto lično, ali se setio da je usred grupe svojih sunarodnika. "Domo arigato gozaimasu", rekao je prema Nikol koja je odlazila, dok su mu tople oči izražavale svu dubinu zahvalnosti.

Nikol se divno osećala dok je plesnim korakom išla prema studiju između Francéske i Žilijena L'Klerka. Rado je zastala da pozira pred upornim fotografima dok je sinjora Sabatini proveravala da li sva televizijska oprema ispravno radi za intervju. Gucnula je još malo šampanjca i vina od ribizle, u međuvremenu neobavezno pričajući sa Žilijenom. Najzad je sela pored Francéske ispod svetlosti pozornice. Kako je divno, mislila je neprekidno Nikol o prethodnom susretu sa Takagišijem, moći da pomogneš tom briljantnom čovečuljku.

Francéschino prvo pitanje bilo je dovoljno nevino. Pitala je Nikol da li je uzbuđena pred predstojeće lansiranje. "Razume se", odgovorila je Nikol. Onda je dala živ opis fizičkih vežbi kojima će kosmonautska posada biti podvrgnuta dok budu čekali na priliku za sastanak sa Ramom II. Čitav intervju je tekao na engleskom. Pitanja su išla normalnim redosledom. Od Nikol je zatraženo da opiše svoju ulogu u misiji, šta očekuje da pronade ("Stvarno ne znam, ali šta god da nađemo, biće izuzetno zanimljivo") i kako je uopšte došlo do toga da pođe na Svemirsku akademiju. Posle nekih pet minuta, Nikol se osećala opušteno i ugodno; činilo joj se da su ona i Francéska uhvatile uzajamni ritam.

Onda joj je Francéska postavila tri lična pitanja, jedno o njenom ocu, drugo o Nikolinoj majki i plemenu Senufo iz Obale Slonovače, a treće o njenom životu sa Ženevjev. Nijedno od njih nije bilo teško. Zbog toga je Nikol bila potpuno nespremna za poslednje Francéschino pitanje.

"Očigledno je sa fotografija vaše kćerke da je njena koža prilično svetlija od vaše", rekla je Francéska istim tonom i na isti način kao i pri svim ostalim pitanjima. "Boja Ženevjevine kože nagoveštava da joj je otac verovatno belac. Ko je otac vaše kćerke?"

Nikol oseti kako joj srce ubrzava dok je slušala pitanje. Onda vreme kao da se zaustavilo. Iznenađujuća poplava snažnih osećanja zahvati Nikol i ona se uplaši da će da zaplače. Blistava, vrela slika dva isprepletana tela odražena u velikom ogledalu suknu kroz njen um i natera je da jekne. Na trenutak je spustila pogled na svoje noge, pokušavajući da se povрати.

Glupačo, rekla je sebi dok se upinjala da primiri mešavinu besa, bola i upamćene ljubavi koja ju je tresnula poput plimskog talasa. Trebalo je da budeš pametnija. Ponovo joj zaprete suze, a ona im se odupre. Digla je pogled prema svetlima i Francéski. Zlatne šljokice na prednjem delu haljine italijanske novinarkе grupisale su se u jedan oblik, ili se

tako učinilo Nikoli. Videla je glavu u šljokicama, glavu ogromne mačke, blistavih očiju i usta sa oštrim zubima koja su upravo počinjala da se otvaraju.

Najzad, posle intervala koji se činio dug kao večnost, Nikol oseti da je ponovo uspostavila kontrolu nad osećanjima. Gnevno je gledala Francésku. "Non voglio parlare di quello", reče Nikol tiho na italijanskom. "Abbiamo terminato questa intervista." Ustala je, primetila da drhti, i ponovo sela. Kamere su i dalje snimale. Duboko je disala nekoliko sekundi. Najzad, Nikol ustade sa svoje stolice i izađe iz provizornog studija.

Želela je da pobegne, da se sakrije od svega, da ode negde gde bi bila sama sa svojim intimnim osećanjima. Ali bilo je to nemoguće. Žilijen je dohvati kada je napustila intervju. "Kakva kučka!" rekao je, mašući optužujućim prstom prema Francéski. Oko Nikol je bilo ljudi na sve strane. Svi su istovremeno govorili. Imala je problema da usredsredi oči i uši u čitavoj pometnji.

Iz daljine Nikol začu neku muziku koja joj je bila neodređeno poznata, ali pesma je bila dopola gotova pre nego što je razabrala da su to "Dobra stara vremena". Žilijen joj stavi ruku oko leđa, pa razdragano zapeva. Vodio je grupu od dvadesetak ljudi okupljenih oko njih u pevanju poslednjih taktova. Nikol mehanički otpeva poslednji stih i pokuša da održi ravnotežu. Iznenada se par vlažnih usana prislonio uz njene, a aktivni jezik je pokušavao da joj otvori usta i probije se unutra. Žilijen ju je grozničavo ljubio, fotografi su snimali na sve strane, buka je bila neverovatna. Nikol oseti da joj se vrti u glavi i učini joj se da će se onesvestiti. Stade žestoko da se bori i najzad uspe da se oslobodi Žilijenovog zagrljaja.

Nikol se zatetura unazad i nalete na besnog Redžija Vilsona. On je odgurnu u stranu u žurbi da dohvati jedan par zadubljen u duboki novogodišnji poljubac u svetlosti bliceva. Nikol ga je nezainteresovano posmatrala, kao da je u bioskopu, ili čak u snovima. Redži razdvoji par i diže desnu ruku kao da će da udari muškarca. Francéska Sabatini je zaustavljala Redžija dok se zbunjeni Dejvid Braun povlačio iz njenog zagrljaja.

"Skidaj ruke sa nje, ti kopilane", vikao je Redži, i dalje preteći američkom naučniku. "I nemoj misliti ni trenutka da ne znam šta radiš." Nikol nije mogla da poveruje u ono što je videla. Ništa od svega nije imalo nikakvog smisla. U roku od nekoliko sekundi odaja je bila puna stražara iz obezbeđenja.

Nikol je bila jedna od mnogih ljudi koje su odgurali iz gungule dok je uspostavljan red. Kada je napustila zonu studija, slučajno je naletela na Elen Braun koja je sama sedela na tremu, leđa oslonjenih o stub. Nikol je upoznala Elen i uživala u njenom društvu kada je išla u Dalas da popriča sa porodičnim lekarom Dejvida Brauna o njegovim alergijama. Elen je trenutno bila pijana i ni sa kim nije bila raspoložena za razgovor. "Govno jedno", čula ju je Nikol kako mrmlja, "nije trebalo da ti pokažem rezultate dok ih nisam sama objavila. Onda bi sve bilo drugačije."

Nikol je napustila gala zabavu čim je uspela da obezbedi sebi prevoz do Rima. Francéska je, neverovatno, pokušala da je otprati do limuzine kao da se ništa nije desilo. Nikol kratko odbi ponudu svoje koleginice kosmonauta i ode sama.

Tokom vožnje do hotela počeo je da pada sneg. Nikol se usredsredila na padajuće pahuljice i najzad je bila u stanju da dovoljno razbistri um da bi razmislila o večeri. U jednu stvar je bila apsolutno sigurna. Bilo je nečeg neuobičajenog i vrlo moćnog u onoj čokoladnoj kuglici koju je pojela. Nikol nikada ranije nije bila toliko blizu da u potpunosti izgubi kontrolu nad svojim emocijama. Možda je jednu dala i Vilsonu,

pomislila je Nikol. I to delom objašnjava njegovu erupciju. Ali zašto? - ponovo se upitala. Šta to pokušava da učini?

Stigavši u hotel, brzo se pripremila za krevet. Ali upravo kada je bila spremna da ugasi svetlo, Nikoli se učini da je čula lako kucanje na vratima. Zastala je i oslušnula, ali nekoliko sekundi nije bilo nikakvog zvuka. Samo što nije zaključila da se njene uši igraju sa njom, kada je ponovo začula kucanje. Nikol privuče hotelski ogrtač oko sebe i pažljivo se primače hotelskim vratima. "Ko je?" pitala je žestoko, ali neubedljivo. "Predstavite se."

Začula je šuškanje i parče presavijenog papira bi gurnuto ispod vrata. Nikol, i dalje na oprezu i uplašena, podiže papir i razmota ga. Na njemu su bile ispisane, originalnim načinom plemena Senufo njene majke, tri proste reči - Ronata. Omeh. Ovde. Ronata je bilo Nikolino ime kod Senufoa.

Mešavina panike i uzbuđenja natera Nikol da otvori vrata, ne proveravajući na monitoru ko je napolju. Na deset stopa od vrata, dok su njegove neverovatne oči bile prikovane za njene, stajao je prastari, sasušeni čovek lica obojenog zelenim i belim vodoravnim prugama. Bio je odeven u blistavo zeleni plemenski kostim dugačak do zemlje, sličan obrednoj odori, sa zlatnim visuljcima i mrežom linijasa iscrtanih bez ikakvog očiglednog značenja.

"Ome!" reče Nikol, a srce je zapreti da će joj iskočiti iz grudi. "Šta radiš ovde?" dodala je na jeziku Senufoa.

Stari crnac nije rekao ništa. Držao je jedan kamen i neku vrstu bočice, oboje u desnici. Posle nekoliko sekundi odlučno je zakoračio u sobu. Nikol se povlačila sa svakim njegovim korakom. Pogled mu nije napustio njen ni na trenutak. Kada su se našli nasred hotelske sobe i razdvojeni samo tri ili četiri stope, starac diže pogled prema tavanici i poče nekakav napev. Bila je to obredna pesma Senufoa, opšti blagoslov i prizivanje čini koje je koristio plemenski šaman stotinama godina da bi odagnao zle duhove.

Kada je dovršio napev, stari Omeh se ponovo zagleda u praunuku i poče da govori vrlo lagano. "Ronata", rekao je. "Ome je osetio jaku opasnost u ovom životu. Pisano je u plemenskim letopisima da će čovek od tri stoleća odagnati zle demone od žene bez sadruga. Ali Omeh ne može zaštititi Ronatu pošto Ronata napusti kraljevstvo Minove. Ovde", reče, uze je za ruku i stavi kamen i bočicu u nju, "neka ostane zauvek sa Ronatom."

Nikol se zagleda u kamen, glatki, blistavi oval nekih osam palaca dugačak i sa po četiri palca u ostale dve dimenzije. Kamen je uglavnom bio krem boje, sa nekoliko čudnih smeđih linija koje su mu se izvijale preko površine. Mala, zelena posuda nije bila veća od bočice za parfem.

"Voda sa jezera mudrosti može pomoći Ronati", reče Omeh. "Ronata će prepoznati trenutak kada treba da je ispije." On zabaci glavu i ozbiljno ponovi svoj prethodni napev, ovog puta zatvorenih očiju. Nikol je stajala kraj njega u zbunjenoj tišini, sa kamenom i bočicom u desnoj ruci. Kada je dovršio pesmu, Omeh viknu tri reči koje Nikol nije razumela. Onda se naglo okrenuo i brzo otišao prema otvorenim vratima. Preneražena, Nikol istrča na hodnik upravo na vreme da vidi kako njegova zelena odora nestaje u liftu.

14. ZBOGOM, HENRI

Nikol i Ženevjev su koračale sa rukom u ruci uz breg po lakom snegu. "Jesi li videla izraz onog Amerikanca kada sam mu rekla ko si?" nasmejala se Ženevjev. Bila je veoma ponosna na svoju majku.

Nikol prebaci svoje skije i štapove na drugo rame dok su prilazile hotelu. "Guten Abend", promumla starčić koji bi bio savršen Deda Mraz dok se probijao kraj njih. "Volela bih kada ti ne bi bila toliko žustra sa ljudima", reče Nikol, zapravo bez ikakvog stvarnog prekora prema svojoj kćeri. "Poneka je lepo ne biti prepoznat."

Pokraj ulaza u hotel nalazilo se malo skladište za skije. Nikol i Ženevjev zastadoše i ostaviše opremu u kasetu. Skijaške čizme zamenile su mekim krpljama, pa su ponovo izišle napolje na sve slabiju svetlost. Majka i kćerka zastale su na trenutak i zagledale se niz breg prema naselju zvanom Davos. "Znaš", reče Nikol, "danas sam u jednom trenutku, dok smo se trkale niz pistu prema Klostersu, osetila da ne mogu da poverujem da ću stvarno biti tamo napolju...", pokazala je prema nebu, "...za manje od dve nedelje, i da ću ići na sastanak sa tajanstvenim tuđinskim svemirskim brodom. Ponekad ljudski um ne želi da prihvati istinu."

"Možda je sve samo san", reče njena kćerka lagano.

Nikol se nasmeši. Volela je Ženevjevin osećaj za igru. Kad god bi svakodnevni napori teškog rada i tegobnih priprema stali da pritiskaju Nikol, uvek je mogla računati na to da će joj smirena priroda kćerke popraviti raspoloženje. Baš su bili prava trojka, njih troje što su živeli u Bovoau. Svako od njih je neizmerno mnogo zavisio od ostalo dvoje. Nikol nije volela da razmišlja o tome kako će rastanak od stotinu dana uticati na njihove skladne odnose.

"Da li te brine to što me neće biti toliko dugo?" pitala je Nikol Ženevjev dok su ulazile u predvorje hotela. Desetak ljudi je sedelo oko huktave vatre na sredini odaje. Neupadljivi, ali delotvorni švedski poslužitelj poslužio je vruće napitke družini posle skijanja. Nije bilo robota u hotelu Morozani, čak ni među sobnom poslugom.

"Ne mislim o tome na takav način", odvrtila je njena vesela kćerka. "Na kraju krajeva, moći ću da pričam s tobom preko videofona skoro svako veče. Vremenska razlika će čak dovesti do toga da sve ispadne zabavno. I izazovno." Prošle su kraj staromodne recepcije. "Osim toga", dodade Ženevjev, "tokom čitave misije biću u središtu pažnje u školi. Moj diplomski projekt je već zadat; napraviću psihološki portret Ramanaca zasnovan na mojim razgovorima sa tobom."

Nikol se ponovo nasmešila i klimnula. Ženevjevin optimizam uvek je bio zarazan. Baš je bilo šteta što...

"Oh, madam de Žardan." Nečiji glas joj poremeti tok razmišljanja. Upravnik hotela ju je pozivao sa recepcije. Nikol se okrete. "Imam poruku za vas", produžio je upravnik. "Rečeno mi je da je uručim vama lično."

Pružio joj je mali koverat bez ikakvih oznaka. Nikol ga otvori i vide najmanji delić vrha pozivnice. Srce joj ubrzano zakuca kada je ponovo zatvorila koverat. "Šta je to, majko?" pitala je Ženevjev. "Mora da je nešto posebno kada se isporučuje na ruke. U današnje vreme niko ne radi takve stvari."

Nikol pokuša da sakrije svoja osećanja od kćerke. "To je tajni memorandum o mom radu", slaga ona. "Isporučilac je napravio strašnu grešku. Nikako nije smeo da ga da čak ni Herr Grafu. Trebalo je da ga dostavi isključivo u moje ruke."

"Nove poverljive informacije o posadi?" pitala je Ženevjev. Ona i majka često su raspravljale o delikatnoj ulozi sanitetskog oficira na velikoj svemirskoj misiji.

Nikol klimnu. "Dušo", reče kćerki, "kako bi bilo da pođeš gore i kažeš dedi da ću doći za koji trenutak. I dalje planiramo večeru za sedam i trideset. Sada ću pročitati poruku i videti da li je potrebno da učinim nešto hitno."

Nikol poljubi Ženevjev i sačeka da joj kćerka uđe u liftu, a onda ponovo krenu napolje na laki sneg. Stala je pod uličnu svetiljku i otvorila koverat hladnim rukama. Imala je teškoća da kontroliše drhtave prste. Ti budalo, mislila je, ti nepažljiva budalo. Posle toliko vremena. A da je devojčica videla...

Grb je bio isti kao onog popodneva pre petnaest i po godina, kada joj je Daren Higin dao pozivnicu za večeru kraj olimpijskog centra za štampu. Nikol iznenadi snaga njenih emocija. Primirila se i konačno pogledala ostatak poruke ispod grba.

"Izvinim zbog obaveštenja u poslednji trenutak. Moramo se videti sutra. Tačno u podne. Kućica 8 na Vajsflohjohu. Dođi sama. Henri."

Sledećeg jutra Nikol je bila prva u redu za uspinjaču koja je nosila skijaše na vrh Vajsflohjoha. Popela se u blistava staklena kola sa još njih dvadesetoro i naslonila se na prozor kada su se vrata automatski zatvorila. Videla sam ga samo jednom u ovih petnaest godina, pomislila je, pa ipak...

Dok se uspinjača penjala, Nikol spusti na oči naočare za sneg. Bilo je zaslepljujuće jutro, ne mnogo različito od januarskog jutra pre sedam godina kada ju je otac pozvao iz vile. Imali su retko lep sneg prethodne noći u Bovoau i, posle mnogo moljanja, ona dopusti Ženevjev da ne ide u školu nego da ostane kod kuće i da se igra u snegu. U to vreme, Nikol je radila u bolnici u Turu i čekala obaveštenje o svojoj prijavi za Svemirsku akademiju.

Pokazivala je svojoj sedmogodišnjoj kćerki kako da napravi snežnog anđela kada ih je Pjer po drugi put pozvao iz kuće. "Nikol, Ženevjev, ima nešto specijalno u našoj pošti", rekao je. "Mora da je stiglo noćas." Nikol i Ženevjev su otrčale do vile u odeći za sneg dok je Pjer prikazivao puni tekst poruke na zidnom video-ekranu.

"Vrlo neobično", rekao je Pjer. "Izgleda da su nas pozvali na englesko krunisanje, uključujući i privatni prijem posle toga. To je izuzetno neuobičajeno."

"Oh, deda", rekla je Ženevjev uzbuđeno, "Hoću da idem. Možemo li da idemo? Hoću li upoznati pravog kralja i kraljicu?"

"Nema kraljice, dušo", odvrati njen deda, "osim ako nisi mislila na kraljicu majku. Ovaj kralj još nije oženjen."

Nikol je pročitala poziv nekoliko puta ne rekavši ništa. Pošto se Ženevjev smirila i otišla iz sobe, otac obgrli Nikol.

"Hoću da idem", rekla je tiho.

"Jesi li sigurna?" pitao je, odvojivši se i gledajući je upitno.

"Da", odgovorila je potvrdno.

Henri je pre te večeri nije video, mislila je Nikol dok je najpre proveravala svoj sat, a zatim opremu u pripremi za skijaški spust sa vrha. Tata je bio divan. Dopustio je da nestanem u Bovoau i gotovo niko nije znao da imam bebu dok Ženevjev nije napunila

skoro godinu dana. Henri nikada nije čak ni posumnjao. Bar ne do te noći u Bakingemskoj palati.

Nikol je još mogla da vidi sebe u redu za prijem. Kralj je kasnio. Ženevjev je bila nemirna. Najzad je Henri stajao naspram nje. "Poštovani Pjer de Žardan iz Bovoa u Francuskoj, sa kćerkom Nikol i unukom Ženevjev." Nikol se poklonila po svim propisima, a Ženevjev samo klimnu.

"Znači, to je Ženevjev", reče kralj. Sagao se na samo trenutak i podmetnuo ruku pod bradu deteta. Kada je devojčica digla glavu, video je nešto što je prepoznao. Okrenuo se da pogleda Nikol, sa tragovima pitanja u pogledu. Nikol nije otkrila ništa svojim osmehom. Pozivar je uzvikivao imena sledećih gostiju u redu. Kralj pođe dalje.

I tako si poslao Darena u hotel, pomisli Nikol dok se spuštala niz kratku padinu, a zatim okrenula prema malom uzvišenju i letela kroz vazduh sekundu ili dve. A on je pevušio i nakašljavao se i konačno me pitao da li bih došla na čaj. Nikol okrenu ivice skija prema snegu i naglo se zaustavi. "Reci Henriju da ne mogu", sećala se da je rekla Darenu u Londonu pre sedam godina.

Ponovo je pogledala na sat. Bilo je tek jedanaest sati, prerano da bi odskijala do kućice. Spustila se na jedno od sedišta žičare i ponovo odvezla na vrh.

Bilo je dva minuta posle podneva kada je Nikol stigla do male brvnare na rubu šume. Skinula je skije, zabila ih u sneg i otišla do glavnog ulaza. Nije se osvrćala na znakove upozorenja na sve strane oko nje, po kojima je pisalo da je EINTRITT VERBOTEN. Ni iz čega se pojaviše dva zdepasta čoveka, od kojih je jedan bukvalno skočio pred Nikol i vrata kućice. "U redu je", čula je poznati glas, "očekujemo je." Dvojica stražara nestadoše isto onako kao što su se i pojavila i Nikol ugleda Darena kako, nasmešen kao i uvek, ispunjava vrata brvnare.

"Ćao, Nikol", rekao je na svoj normalni, prijateljski način. Daren je ostario. Bilo je nekoliko mrlja sivila po njegovim slepoočnica i malo boje soli sa biberom u njegovoj kratkoj bradi. "Kako si?"

"Fino, Darene", odgovorila je, svesna da je već počela da se oseća nervozno, i pored svih lekcija koje je održala sebi. Podsetila je sebe da je sada profesionalka, na svoj način isto toliko neko i nešto koliko i kralj koga će upravo videti. Nikol onda oštro zakorači u brvnaru.

Unutra je bilo toplo. Henri je stajao leđima okrenut malom kaminu. Daren zatvori vrata iza nje i ostavi njih dvoje nasamo. Nikol odlučno skide šal i raskopča parku. Skinula je naočare za sneg. Gledali su jedno u drugo dvadeset, možda trideset sekundi, nijedno od njih nije prozborilo ni jednu reč, nijedno nije želelo da prekine snažni tok osećanja koji ih je nosio unazad do dva veličanstvena dana pre petnaest godina.

"Zdravo, Nikol", reče kralj konačno. Glas mu je bio mek i nežan.

"Zdravo, Henri", odvratila je. Pošao je oko kauča da bi joj prišao, možda da bi je dodirnuo, ali bilo je nečega u govoru njenog tela što ga je zaustavilo. Naslonio se na kauč.

"Zar nećeš da sedneš?" pozvao ju je.

Nikol zavrte glavom. "Više mi se dopada da stojim, ako nemaš ništa protiv." Čekala je još nekoliko sekundi. Oči im se ponovo sretoše u dubokom opštenju. "Henri", iznenada joj je izletelo, "zbog čega si me pozvao ovde? Mora da je važno. Nije normalno

za kralja Engleske da provodi dane sedeći u brvnari na padini švajcarske skijaške planine."

Henri pođe do ugla sobe. "Doneo sam ti poklon", rekao je kada se sagao sa leđima prema Nikol, "za tvoj trideset šesti rođendan."

Nikol se nasmeja. Deo napetosti popusti. "To je sutra", rekla je. "Poranio si jedan dan. Ali zašto..."

On joj pruži memorijsku kocku. "Ovo je najdragoceniji poklon koji sam ti mogao naći", rekao je ozbiljno, "i bilo je potrebno mnogo maraka iz kraljevske riznice da bi se prikupio."

Ona ga pogleda upitno.

"Neko vreme sam se brinuo zbog te tvoje misije", rekao je Henri, "i u početku nisam mogao da razumem zašto. Ali pre otprilike četiri meseca, jedne večeri dok sam se igrao sa princom Čarlsom i princezom Eleonorom, shvatio sam šta me brine. Moja intuicija mi kaže da će biti problema sa tom tvojom posadom. Znam da zvuči šašavo, naročito kad dolazi od mene, ali ne brinem se zbog Ramanaca. Onaj megaloman Braun je verovatno u pravu, Ramance baš briga za nas Zemljane. Ali ti treba da provedeš stotinu dana u zatvorenom prostoru sa jedanaestoro drugih..."

Video je da ga Nikol ne prati. "Evo", rekao je, "uzmi ovu kocku. Naterao sam svoje obaveštajne agente da načine kompletne dosjee o svakom članu posade misije 'Njutn', uključujući tu i tebe." Nikoline obrve se namrgodiše. "Informacije, od kojih se do većine ne može doći preko službenih fajlova MSA-e, potvrđuju moje lično mišljenje da tim sa 'Njutna' sadrži popriličan broj nestabilnih elemenata. Nisam znao šta da radim sa..."

"To te se ništa ne tiče", prekinula ga je Nikol gnevno. Bila je uvređena Henrijevim mešanjem u njen profesionalni život. "Zbog čega se mešaš u..."

"Hej, hej, smiri se, važi?" odvrati kralj. "Uveravam se da su moji motivi bili u potpunosti ispravni. Čuj", dodao je, "verovatno ti uopšte neće ni biti potrebne sve te informacije, ali pomislio sam da bi ti možda mogle biti korisne. Uzmi ih. Baci ih ako hoćeš. Ti si sanitetski oficir. Možeš da postupiš sa njima kako god želiš."

Henri je video da je upropastio sastanak. Otišao je i seo na stolicu naspram vatre. Leđa su mu bila okrenuta Nikoli.

"Pazi se, Nikol", promumlao je.

Razmišljala je jedan dugi trenutak, gurnula memorijsku kocku u parku i prišla kralju iza leđa. "Hvala ti, Henri", rekla je. Nikol pusti da joj ruka padne na njegovo rame. Nije se okrenuo. Posegao je svojom rukom i vrlo lagano isprepletao prste sa njenim. Ostali su u tom položaju skoro minut.

"Bilo je podataka koji su izmakli čak i mojim istražiteljima", rekao je tiho.

"Naročito jedna činjenica koja me je izuzetno zanimala."

Nikol je mogla da čuje sopstveno srce kroz pucketanje cepanica u kaminu. Glas u njoj je vikao: reci mu, reci mu. Ali drugi glas, pun mudrosti, savetovao joj je ćutanje.

Lagano je izvukla prste iz njegovih. Okrenuo se da bi je pogledao. Nasmešila se. Nikol pride vratima. Obmotala je ponovo šal i zatvorila parku pre nego što je izašla napolje. "Zbogom, Henri", rekla je.

15. SUSRET

Kombinovani svemirski brod "Njutr" načinio je takav manevar da je Rama ispunio prostrani terminal za osmatranje u kontrolnom centru. Tuđinski svemirski brod bio je ogroman. Površina mu je izgledala mutno, jednolično siva, a njegovo izduženo telo predstavljalo je geometrijski savršen cilindar. Nikol je ćutke stajala pokraj Valerija Borzova. Za njih dvoje, prvi pogled na čitavo ramansko plovilo u svetlosti Sunca bilo je trenutak za uživanje.

"Jesi li opazio bilo kakvu razliku?" reče Nikol posle podužeg vremena.

"Još ne", odvratio je Borzov. "Izgleda da su oba broda sišla sa iste proizvodne trake." Ponovo je zavladała tišina.

"Zar ne bi voleo da vidiš tu proizvodnu traku?" upita Nikol.

Valerij Borzov klimnu. Mala letelica, nalik šišmišu ili kolibriju, projuri kraj osmatračkog terminala u prednjem planu i udalji se u smeru Rame. "Spoljni dronovi utvrdiće sličnosti. Opskrbljeni su uskladištenim kompletom slika Rame I. Svaka izmena biće zabeležena i prijavljena u roku od tri sata."

"A ako ne bude neobjašnjivih razlika?"

"Onda ćemo nastaviti kao što je planirano", odgovori general Borzov sa osmehom. "Pristaćemo, otvoriti Ramu i pustiti unutrašnje dronove." Bacio je pogled na sat. "A sve to treba da se odigra u roku tokom naredna dvadeset dva sata, ukoliko sanitetski oficir potvrdi da je posada spremna."

"Posada je u dobrom stanju", izjavi Nikol. "Upravo sam završila ponovni pregled sinopsisa zdravstvenih podataka sa putovanja. Iznenađujuće su pravilni. Izuzev hormonalnih abnormalnosti kod sve tri žene, što nije u potpunosti neočekivano, tokom četrdeset dana nisu zabeležene nikakve anomalije."

"Znači, fizički smo spremni za polazak", reče zapovednik zamišljeno, "ali šta je sa našom psihološkom spremnošću? Da li te je uznemirila nedavna rasprava? Ili to možemo pripisati napetosti i uzbuđenju?"

Nikol je na trenutak ćutala. "Slažem se da su ova četiri dana posle pristajanja bila malo nezgodna. Razume se, znali smo za problem Vilsona i Brauna još pre lansiranja. Delimično smo ga rešili tako što smo držali Redžija na tvom brodu tokom najvećeg dela putovanja, ali sada, kada smo spojili dva broda i kada je posada opet kompletna, to dvoje izgleda da napadaju jedan drugoga u svakoj prilici. Naročito ako je Francéska u blizini."

"Dvaput sam pokušao da razgovaram sa Vilsonom dok su nam brodovi bili razdvojeni", reče Borzov ozlojeđenim tonom. "Nije hteo da razgovara. Ali jasno je da je zbog nečega vrlo ljut."

General Borzov priđe komandnoj ploči i počeo da se petlja oko tastature. Niz informacija stade da se pojavljuje na jednom monitoru. "Mora da se to tiče Sabatinijeve", nastavio je. "Vilson nije mnogo radio tokom putovanja, ali njegov dnevnik nagoveštava da je proveo neuobičajeno mnogo vremena na videofonu sa njom. I uvek je bio loše raspoložen. Čak je uvredio O'Tula." General Borzov se okrete i napeto pogleda Nikol. "Želim da znam da li moj sanitetski oficir ima bilo kakvu 'službenu' preporuku u pogledu posade, naročito u vezi sa odnosima između članova tima."

Nikol nije to očekivala. Kada je general Borzov zakazao ovaj poslednji "razgovor o zdravlju posade" sa njom, nije mislila da će ga proširiti i na mentalno zdravlje

dvanaestoro kosmonauta sa "Njutna". "Tražiš li profesionalnu psihološku procenu?" upita ona.

"Svakako", general Borzov pojača svoju raniju izjavu. "Želim od tebe A5401 koji se odnosi i na fiziološku i na psihološku spremnost svakog člana posade. Procedura jasno kazuje da komandujući oficir pre svake operacije mora zatražiti izveštaj o zdravstvenom stanju posade od sanitetskog oficira."

"Ali tokom simulacija tražio si samo podatke o fizičkom zdravlju."

Borzov se nasmešio. "Mogu da sačekam, madam de Žardan", rekao je, "ako želiš da dobiješ vremena za pripremanje izveštaja."

"Ne, ne", reče Nikol posle kraćeg razmišljanja. "Mogu da dam svoje mišljenje sada, a da ga službeno dokumentujem kasnije večeras." Oklevala je nekoliko sekundi pre nego što je produžila. "Ne bih stavila Vilsona i Brauna zajedno kao članove posade u bilo kojoj podgrupi, bar ne tokom prve operacije. I čak bih zazirala, iako to mišljenje u svakom slučaju nije toliko čvrsto, ubacivanju Francéske u grupu sa bilo kojim od njih dvojice. Ne bih postavljala nikakva druga ograničenja ma koje vrste pred posadu."

"Dobro. Dobro." Zapovednik se široko nasmeši. "Cenim tvoj izveštaj, i to ne samo zbog toga što potvrđuje moje lično mišljenje. Kao što znaš, te stvari umeju ponekad da budu prilično delikatne." General Borzov naglo promeni temu. "Sada bih hteo da ti postavim jedno drugo pitanje potpuno različite prirode."

"Šta je to?"

"Jutros mi je došla Francéska i predložila da sutra uveče priredimo zabavu. Tvrdi da je posada napeta i da joj je potreban neka vrsta opuštanja pre prve operacije unutar Rame. Slažeš li se sa njom?"

Nikol je razmišljala jedan trenutak. "Nije loša ideja", odvrtila je. "Napetost se definitivno pokazuje... ali kakvu je zabavu imala na umu?"

"Zajedničku večeru, ovde u kontrolnoj sobi, nešto vina i votke, možda čak i malo veselje." Borzov se nasmeši i položi ruku na Nikolino rame. "Tražim tvoje profesionalno mišljenje, razumeš, kao mog sanitetskog oficira."

"Razume se." Nikol se nasmeja. "Generale", dodala je, "ako misliš da je vreme da posada održi zabavu, biće mi drago da pomognem..."

Nikol dovrši svoj izveštaj i prebaci fajl preko mreže za podatke na Borzovljev kompjuter na vojnom brodu. Izuzetno je pazila na to da stvar formuliše tako da bude predstavljena kao "sukob ličnosti", a ne kao neka vrsta patološkog ponašanja. Za Nikol, problem između Vilsona i Brauna bio je jasan: ljubomora, čista i prosta, drevno zelenooko čudovište lično.

Bila je sigurna da je pametno izbeći da Vilson i Braun rade zajedno tokom operacija u unutrašnjosti Rame. Nikol je prekorevala sebe što nije sama pomenula tu temu pred Borzovim. Shvatala je da njen zadatak u okviru misije uključuje i mentalno zdravlje, ali je nekako imala teškoća da misli o sebi kao o psihijatru posade. Izbegavam to zbog toga što tu nije posredi objektivni proces, pomislila je. Još nemamo senzore koji bi mogli da izmere dobro ili loše mentalno zdravlje.

Nikol je išla niz hodnik sa kabinama članova posade. Sve vreme je pazila da drži jednu nogu na podu; toliko se privikla na bestežinsko stanje da joj je to gotovo postalo druga priroda. Nikoli je bilo drago što su neimari "Njutna" toliko potrudili da na najmanju meru smanje razlike između boravka u svemiru i na Zemlji. Posao kosmonauta

bio je izuzetno olakšan omogućavanjem posadi da se usredsredi na važnije elemente svoga posla.

Nikolina kabina bila je na kraju hodnika. Iako je svaki kosmonaut imao privatnu kabinu (kao ishod žustre rasprave između posade i sistemskih inženjera, koji su tvrdili da spavanje u parovima predstavlja delotvorniju upotrebu prostora), prostorije su bile vrlo male i skućene. Bilo je osam spavaćih soba na ovoj većoj letelici, koju su članovi posade nazivali "naučni" brod. Vojni brod je imao još četiri male spavaće sobe. Oba svemirska broda raspolagala su još salama za vežbanje i "lobijima", zajedničkim prostorijama opremljenim prijatnijim nameštajem, kao i nekim mogućnostima za zabavu koje nisu postojale u spavaćim sobama.

Kada je Nikol prošla kraj odaje Janoša Taborija, začula je njegov nepogrešivi smeh. Vrata su mu bila otvorena kao i obično. "Zar si stvarno očekivao", govorio je Janoš, "da menjam lovce i prepustim tvojim konjima da kontrolišu sredinu table? Ma hajde, Šig, možda nisam majstor, ali ipak učim na svojim greškama. Jednu od ranijih partija izgubio sam upravo zbog toga."

Tabori i Takagiši su, kao i obično, igrali partiju šaha posle večere. Skoro svake "noći" (posada je zadržala dvadeset četvoročasovni dan koji se podudara sa griničkim srednjim vremenom) njih dvojica su igrala šah oko jedan sat pre spavanja. Takagiši je imao titulu šahovskog majstora, ali je bio mekog srca i želeo je da ohrabri Taborija. Zbog toga je doslovce u svakoj igri, pošto bi postigao solidnu poziciju, dozvoljavao da mu odbrana bude načeta.

Nikol proturi glavu kroz vrata. "Uđi, lepotice", reče Janoš sa smeškom. "Gledaj me kako uništavam našeg azijskog prijatelja u ovom pseudo-cerebralnom nadmetanju." Nikol počne da objašnjava kako je pošla do vežbaonice, kada neobično stvorenje, veliko otprilike kao miš, protreča između njenih nogu i uđe u Taborijevu sobu. Ona se protiv svoje volje trže kada igračka, ili šta je već bilo, pođe prema dvojici muškaraca.

Mrkorep kos, što ima kljun
Murgav k'o kaloper,
I drozd, do grla pesme pun,
I carić kusoper...

Robot je pevao dok je hitao prema Janošu. Nikol se spusti na kolena i zagleda u neobičnu pridošlicu koja je imala donji deo tela kao čovek, a glavu magarca. Nastavila je da peva. Tabori i Takagiši prekidoše partiju i oboje se nasmejaše zbunjenom izrazu na Nikolinom licu.

"Hajde", reče Janoš, "reci mu da ga voliš. To bi učinila Titanija, vilinska kraljica."

Nikol sleže ramenima. Robot je na trenutak začutao. Kada Janoš ponovo počne da je nagovara, Nikol promrmlja: "Volim te" robotu visokom dvadeset centimetara.

Minijaturni Vratilo se okrete Nikoli. "Rekao bih, gospoja, da za to imate malo razloga. No istinu govoreći, ljubav i razlog dan-danas retko idu zajedno."

Nikol je bila zapanjena. Posegla je da podigne majušnu figuru, ali je zastala kada je čula drugi glas.

"Gospode, kakve su lude smrtnici ti. Gde je sad taj igrač koga sam pretvorio u magarca. Vratilo, gde si?"

Drugi mali robot, odeven poput vilenjaka, uskoči u kabinu. Kada je ugledao Nikol, skočio je sa poda i stao da lebdi u visini očiju nekoliko sekundi, dok su mu sićušna krila udarala mahnitom brzinom. "Ja Puk jesam, lepa gospo", rekao je, "ne videh te ranije." Robot se zatim spusti na pod i začuta. Nikol je zanemela.

"Ma šta to, za ime sveta..." zausti ona.

"Psst...", reče Janoš, dajući joj znak da ćuti. Pokazao je prema Puku. Vratilo je spavao u uglu blizu Janoševog ležaja. Puk je u međuvremenu našao Vratila i stao da ga prska ga finom, lakom prašinom iz male vreće. Dok su tri ljudska bića posmatrala, glava Vratila počela se menjati. Nikol je videla da se to mali komadi metala i plastike koji su činili magareću glavu preraspodeljuju, ali čak je i nju očarala potpunost preobražaja. Puk je odskakutao čim se Vratilo probudio sa novom, ljudskom glavom i stao da govori.

"Prividela mi se dozlaboga čudna prikaza", reče Vratilo. "Usnio sam san, da čoveku prosto pamet stane kakav je. Magarac bio ko bi se poduhvatio da izloži taj san."

"Bravo. Bravo", povika Janoš kada je stvorenje učutalo.

"O medeto", dodade Takagiši.

Nikol sede u jedinu nezauzetu stolicu i pogleda kolege. "A kad pomislim", rekla je i zavrtila glavom, "da sam zapravo kazala zapovedniku da ste vas dvojica u psihološkom pogledu zdravi." Zastala je dve ili tri sekunde. "Da li bi mi jedan od vas dvojice, moliću lepo, rekao šta se ovde događa?"

"Sve je to Vejkfildovo maslo", reče Janoš. "Čovek je apsolutno briljantan i, za razliku od nekih genija, i veoma promućuran. Osim toga, fanatično je zaljubljen u Šekspira. Ima čitavu porodicu ovih stvorenjaca, iako mislim da je Puk jedini koji leti, a Vratilo jedini koji menja oblik."

"Puk ne leti", reče Ričard Vejkfild, ulazeći u sobu. "Jedva da može da lebdi nad podom, a i to samo nakratko." Činilo se da je Vejkfildu neprijatno. "Nisam znao da ćeš ti biti ovde", rekao je Nikol. "Ponekad zabavljam ovu dvojicu usred njihove šahovske igre."

"Jedne noći", dodao je Janoš, pošto Nikol ništa nije uzvratila, "upravo sam predao partiju Šigu kada smo začuli nešto za šta smo pomislili da je tuča u hodniku. Nekoliko trenutaka kasnije, Tibalt i Merkucio uđu u sobu, psujući i mačujući se."

"To ti je hobi?" pitala je Nikol posle nekoliko sekundi, mahnuvši rukom prema robotima.

"Moja gospo", umeša se Janoš pre nego što je Vejkfild stigao da odgovori, "nikada, nikada ne brkaj strast sa hobiem. Naš cenjeni japanski naučnik ne igra šah iz hobija. A ovaj mladi čovek iz bardovog rodnog grada Stratforda na Ejvonu ne pravi te robote iz hobija."

Nikol baci pogled na Ričarda. Pokušavala je da zamisli energiju i rade koje je on morao uložiti u pravljenje tako složenih robota kao što su bili ovi koje je upravo videla. Da ne pominjemo nadarenost i, razume se, strast. "Baš upečatljivo", rekla je Vejkfildu.

Njegov osmeh obznani da je primio njenu pohvalu. Nikol se izvini i pođe iz kabine. Puk zazuja oko nje i stade u vratima.

Ako smo vas, senke mi,
Uvredili čime, vi,
da biste nam oprostili,
zamislite da ste snili.

Nikol se smejala kada je koraknula preko vilenjaka i mahnula u znak pozdrava svojim prijateljima.

Nikol je ostala u vežbaonici znatno duže nego što je očekivala. Obično je trideset minuta žestokog teranja bicikla ili trčanja u mestu bilo dovoljno da ukloni njenu napetost i da joj opusti telo za san. Ali ove večeri, sa ciljem misije tako nadomak ruke, bilo je potrebno da radi duže kako bi primirila svoj hiperaktivni sistem. Jedan deo njenih teškoća sastojao se od zaostale brige zbog izveštaja koji je unela u dokumenta i kojim je preporučila da Vilson i Braun budu razdvojeni na svim važnim aktivnostima tokom misije.

Jesam li prenaglila? upitala se. Da li me je general Borzov poljuljao u uverenju? Nikol se veoma ponosila svojom profesionalnom reputacijom i često je konstruktivno potvrđivala svoje najvažnije odluke. Pred kraj vežbe ponovo je ubedila sebe da je poslala odgovarajući izveštaj. Njeno umorno telo joj je reklo da je spremno za san.

Kada se vratila u sektor sa kabinama svemirske letelice, bilo je mračno svuda izuzev u hodniku. Kada je skrenula levo u bočni hodnik koji je vodio u njenu kabinu sobu, slučajno je bacila pogled kroz zajedničke prostorije prema maloj prostoriji u kojoj je držala medicinske zalihe. Čudno, pomislila je, naprežući pogled pri slabom svetlu. Izgleda da sam ostavila otvorena vrata ostave.

Nikol prođe kroz zajedničku prostoriju. Vrata ostave zaista su bila odškrinuta. Već je aktivirala automatsku bravu i stala da zatvara vrata, kada je začula šum u mračnoj sobi. Nikol posegnu unutra i upali svetlo. Iznenadila je Francésku Sabatini, koja je sedela u uglu za kompjuterskim terminalom. Na monitoru pred njom bila je prikazana nekakva informacija, a Francéska je u rukama držala usku bočicu.

"Oh, zdravo, Nikol", reče Francéska nonšalantno, kao da je za nju normalno da sedi u mraku za kompjuterom u odaji za medicinske zalihe.

Nikol lagano priđe kompjuteru. "Šta se dešava?" rekla je nehajno, dok joj je pogled preletao po informacijama na ekranu. Iz kodiranog zaglavlja, Nikol je videla da je Francéska zatražila od inventarskog potprograma da joj izlista sredstva za kontrolu rađanja koja se mogu naći na brodu.

"Šta je to?" upita Nikol, pokazavši na monitor. U glasu joj se javio se trag ljutnje. Svi kosmonauti su znali da je ostava sa medicinskim zalihama zabranjena teritorija za svakoga osim za sanitetskog oficira.

Pošto Francéska ništa nije odgovarila, Nikol se naljuti. "Kako si ušla ovamo?" upita je. Dve žene su bile razdvojene samo nekoliko centimetara u malom pregratku pokraj stola. Nikol iznenada posegnu i dogradi bočicu iz Francéske ruke. Dok je Nikol čitala etiketu, Francéska se probi kroz uski prostor i pođe prema vratima. Nikol otkri da tečnost u njenim rukama služi za izazivanje pobačaja i brzo pođe za Francéskom u hodnik.

"Hoćeš li objasniti ovo?" pitala je Nikol

"Samo mi daj bočicu, molim te", reče Francéska najzad.

"Ne mogu to da učinim", odgovori Nikol i zavrte glavom. "Ovo je vrlo jako sredstvo, sa ozbiljnim sporednim dejstvima. Šta si naumila da uradiš? Da ga ukradeš i da to prođe neprimećeno? Čim bih dovršila pregled inventara, znala bih da ga nema."

Dve žene su netremice gledale jedna drugu nekoliko dugih sekundi. "Čuj, Nikol", reče Francéska najzad, pošto joj je uspelo da se osmehne, "sve je ovo veoma prosto. Nedavno sam otkrila, na svoje zaprepašćenje, da sam u vrlo ranom stadijumu trudnoće.

Želim da pobacim embrion. To je intimna stvar i nisam želela da mešam ni tebe, niti ikoga drugog iz posade."

"Ne možeš biti trudna", brzo je odgovorila Nikol. "Videla bih to u tvojim biometrijskim podacima."

"Ima tek četiri ili pet dana. Ali sigurna sam. Već sam osetila promene u telu. A sada mi je došlo ono vreme u mesecu."

"Znaš koji su odgovarajući postupci za medicinske probleme", reče Nikol posle izvesnog oklevanja. "Ovo je moglo biti vrlo prosto, da upotrebim tvoj izraz, da si najpre došla do mene. Najverovatnije bih poštovala tvoj zahtev za poverljivošću. Ali sada si me stavila pred nedoumicu..."

"Hoćeš li da prekineš tu birokratsku lekciju", oštro je prekide Franćeska. "Stvarno me ne zanimaju ta prokleta pravila. Jedan muškarac mi je izazvao trudnoću i ja nameravam da uklonim fetus. Hoćeš li mi sada dati bočicu, ili moram da nađem drugi način?"

Nikol je bila besna. "Stvarno si neverovatna", odvrati ona Franćeski. "Da li si stvarno očekivala da ti dam ovu bočicu i da odem? Ne postavljajući nikakva pitanja? Može biti da si ti toliko galantna u pogledu svoga života i zdravlja, ali ja svakako nisam. Moram te najpre pregledati, proveriti tvoju medicinsku istoriju, odrediti starost embriona - tek ću tada razmotriti da li da ti prepisem to sredstvo. Osim toga, osećam se dužnom da ti istaknem da postoje i određena moralna i psihološka ograničenja..."

Franćeska se glasno nasmeja. "Poštedi me svojih ograničenja, Nikol. Nije mi potrebna u životu tvoja bovoaska moralnost više klase. Čestitam ti što si odgajila dete kao jedini roditelj. Moj položaj je mnogo drugačiji. Otac bebe je namerno prestao da uzima pilule, misleći da će trudnoća podgrejati moju ljubav prema njemu. Pogrešio je. Ova beba je neželjena. Treba li da to još plastičnije opišem..."

"Dosta", prekide je Nikol, gadljivo napućivši usne. "Pojednostosti tvog ličnog života stvarno me se ne tiču. Moram odlučiti šta je najbolje za tebe i za misiju." Zastala je. "U svakom slučaju, insistiram na odgovarajućem pregledu, uključujući komplet snimaka pelvične unutrašnjosti. Ukoliko odbiješ, neću odobriti pobačaj. I, razume se, bila bih prisiljena da podnesem potpuni izveštaj..."

Franćeska se nasmejala. "Ne moraš da mi pretiš. Nisam toliko glupa. Ukoliko se budeš osećala bolje ako mi nabiješ svoju smešnu opremu između nogu, onda samo napred. Ali daj da to napravimo što pre. Želim da ta beba leti iz mene pre izlaska u Ramu."

Nikol i Franćeska jedva da su izmenile desetak reči tokom sledećeg sata. Otišle su zajedno u malu ambulantu, gde je Nikol upotrebila svoje osetljive instrumente da odredi postojanje i veličinu emniona. Takođe je proverila Franćeskinu sposobnost da podnese tačnost za izazivanje pobačaja. Fetus je rastao u Franćeskinoj utrobi već pet dana. Ko li si ti? mislila je Nikol dok je na monitoru gledala mikroskopsku sliku majušne vrećice ugneždene u zidu materice. Čak ni na mikroskopu sonde nije bilo načina da se odredi da li je skupina ćelija živa. Ali već jesi živ. A najveći deo budućnosti već ti je programiran genima.

Nikol na štampaču napravi listu onoga što bi Franćeska mogla da očekuje u fizičkom pogledu pošto jednom proguta sredstvo. Fetus će biti spran, telo će ga odbaciti u sledeća dvadeset i četiri časa. Moglo bi biti blagih problema sa normalnom menstruacijom koji će smesta uslediti.

Frančeska je bez oklevanja ispila tečnost. Dok joj se pacijentkinja odevala, Nikol se u mislima vrati u vreme kada je po prvi put posumnjala u sopstvenu trudnoću. Nijednom nisam pomislila... i to ne samo zbog toga što joj je otac bio princ. Ne. Bilo je to pitanje odgovornosti. I ljubavi.

"Znam šta misliš", rekla je Frančeska kada je bila spremna da pođe. Stajala je kraj vrata ambulante. "Ali ne traći vreme. Imaš i sama dovoljno problema."

Nikol nije odgovorila. "I znači sutra malog kopilana više neće biti", rekla je Frančeska hladno, očiju umornih i besnih. "Prokleta dobra stvar. Svetu nije potrebno još jedno polu-crnče." Frančeska nije sačekala na Nikolin odgovor.

16. RAMO, RAMO, BLISTAJ SJAJAN

Spuštanje blizu ulaza u Ramu bilo je glatko i bez ikakvih nevolja. Sledeći prethodnicu zapovednika Nortona od pre sedamdeset godina, general Borzov naloži Jamanaki i Turgenjevoj da dovedu "Njutna" do tačke kontakta neposredno pored stomatarskog kružnog diska centriranog na obrtnoj osi divovskog cilindra. Skupina niskih struktura nalik kutijama za pilule privremeno je držala zemaljski svemirski brod na mestu spram blage centrifugalne sile koju je stvarao Rama što se obrtao. U roku od deset minuta snažne veze su čvrsto usidrile "Njutna" uz njegovu metu.

Veliki disk bio je, kao što se i predviđalo, spoljašnji kapak ramanske vazdušne komore. Vejkfild i Tabori su izašli sa "Njutna" u svojoj vanvrodskoj opremi i počeli da tragaju za skrivenim točkom. Točak, koji je predstavljao ručnu kontrolu ulaza u vazdušnu komoru, nalazio se tačno na predviđenom mestu. Okretao se kao što je bilo očekivano i otkrio otvor u spoljašnji omotač Rame. Pošto se ništa u vezi sa Ramom II nije razlikovalo od njegovog prethodnika, dvoje kosmonauta nastaviše ulaznu proceduru.

Četiri časa kasnije, posle podugačkog šetkanja napred-nazad duž pola kilometra koridora i tunela koji su povezivali ogromnu, šuplju unutrašnjost tuđinskog svemirskog broda sa spoljašnjom vazdušnom komorom, dvojica ljudi su dovršili otvaranje troje redundantnih cilindričnih vrata. Takođe su postavili transportni sistem koji će prenositi ljude i opremu od "Njutna" do Ramine unutrašnjosti. Taj transporter inženjeri sa Zemlje tako su konstruisali da klizi duž paralelnih brazdi koje su Ramanci usekli u zidove spoljašnjih tunela pre neznano koliko vekova.

Posle kratke pauze za ručak, Jamanaka se pridružio Vejkfildu i Taboriju i njih trojica stadoše da montiraju planiranu komunikacijsku relejnu stanicu Alfa na unutrašnjem kraju tunela. Oblik antene bio je naročito konstruisan da, ukoliko je druga ramanska letelica istovetna prvoj, omogućí dvosmernu komunikaciju između kosmonauta koji se nalaze na bilo kom mestu na stepeništu ili u severnoj polovini Središnje nizije. Glavni komunikacioni plan zahtevao je uspostavljanje još jedne velike relejne stanice, koja je trebalo da se zove Beta, u blizini Cilindričnog mora; te dve stanice će omogućiti jake veze svuda po severnom polucilindru, pa čak do ostrva zvanog Njujork.

Braun i Takagiši zauzeše svoje položaje u kontrolnom centru čim je potvrđeno stavljanje u dejstvo relejne stanice Alfa. Odbrojavanje do lansiranja dronova za unutrašnjost se nastavljalo. Takagiši je očigledno bio i nervozan i uzbuđen dok je dovršavao prepoletne testove na svom dronu. Braun je, pak, delovao opušteno, čak

bezbrizno, dok je privodio kraju pripreme. Franceska Sabatini je sedela pred višestrukim monitorima, spremna da odabere najbolje slike za direktni prenos na Zemlju.

General Borzov lično je obznanio glavne događaje čitavog postupka. Zastao je radi dramatičnog uzimanja daha pre nego što je izdao naredbu da se aktiviraju dva drona. Dronovi onda odleteše u mračnu prazninu Rame. Nekoliko sekundi kasnije, glavni ekran u kontrolnom centru, čija je slika direktno dolazila sa drona kojim je upravljao Dejvid Braun, nađe se preplavljen svetlošću pošto se prva raketa za osvetljavanje upalila. Kada je svetlo postalo normalnije, pojavili su se obrisi prvog širokougaonog snimka. Od početka je bilo predviđeno da ta prvobitna slika predstavlja složeni prikaz Severne polulopte koji će obuhvatiti čitavu teritoriju, od udubljenog kraja u kome su ušli, sve do Cilindričnog mora na središnjoj tački veštačkog sveta. Oštra slika koja se konačno sledila na ekranu bila je zapanjujuća. Jedno je bilo čitati o Rami i izvoditi simulacije unutar njegove replike; sasvim je drugo bilo naći se usidren za divovski svemirski brod u blizini Venerine orbite i bacati prvi pogled u unutrašnjost...

To što je prizor bio poznat jedva da je malo smanjilo začudnost slike. Na kraju glavčine u obliku kratera, sa početkom kod tunela, na sve strane se pružao kompleks terasa i rampi sve do glavnog tela cilindra. Tu glavčinu seklo je na tri jednaka dela troje lestvi koje su podsećale na široke železničke pruge i koje su se sve kasnije širile u ogromno stepenište sa po više od trideset hiljada stepenika. Kombinacija lestve/stepenište podsećala je na tri podjednako razmaknute žice kišobrana i omogućavala je spuštanje (ili penjanje) sa ravnog dna kratera do prostrane Središnje nizije optočene oko zidova obrtnog cilindra.

Severna polovina Središnje nizije prostirala se i ispunjavala najveći deo slike na ekranu. Ogromno prostranstvo bilo je podeljeno u četvorougona polja nepravilnih razmera, osim neposredno oko "gradova". Tri grada u širokougaonoj slici - skupine visokih, vitkih objekata koji su podsećali na zgrade podignute čovekovom rukom, povezane među sobom nečim što je podsećalo na autoputeve koji su se pružali duž granica između polja - posada je smesta prepoznala kao Pariz, Rim i London, kako su ih nazvali prvi istraživači Rame. Isto toliko upečatljive na slici bile su i tri dugačke, prave brazde ili doline u Središnjoj niziji. Ta tri linearna jarka, duga deset kilometara i široka stotinu metara, bili su smeštena na jednakim rastojanjima po krivini Rame. Tokom prvog susreta sa Ramom te doline predstavljale su izvore svetlosti koja je ispunila šuplji svet ubrzo po otapanju Cilindričnog mora.

Neobično more, masa vode koja je opasivala čitav cilindar, nalazilo se na najdaljem kraju slike. Još je bilo smrznuto, kao što se i očekivalo, a u središtu mu se nalazilo tajanstveno ostrvo ogromnih oblakodera koje je nazivano Njujorkom još od njegovog prvobitnog otkrića. Oblakoderi su se pružali preko kraja slike, visoki tornjevi koji su mamili da im se dođe u posetu.

Čitava posada ćutke je piljila u tu sliku skoro pun minut. Onda dr Dejvid Braun počeo da galami. "U redu, Ramo", rekao je ponosnim glasom. "Vidite li, svi vi, neverne Tome", povikao je, dovoljno glasno da bi ga svi čuli, "potpuno je jednak prvom." Franceskina video kamera se okrete da snimi Braunovo uzbuđenje. Najveći deo posade i dalje je bio bez reči, opčinjen pojedinostima sa monitora.

U međuvremenu, Takagišijev dron prenosio je uskougaone fotografije oblasti neposredno ispod tunela. Te slike su prikazivane na manjim ekranima oko kontrolnog centra. Slike će biti upotrebljene da se potvrde konstrukcije komunikacione i transportne

infrastrukture koja će se uspostaviti unutar Rame. Bio je to pravi "posao" ove faze misije - upoređivanje hiljada fotografija koje će snimiti ovi dronovi sa postojećim mozaičnim snimcima sa Rame I. Iako se najveći deo poređenja mogao obaviti digitalno (i prema tome automatski), uvek će biti razlika koje će zahtevati ljudsko razjašnjavanje. Čak i kada bi dva svemirska broda bila sasvim istovetna, različiti nivoi osvetljenja u vreme snimanja stvorili bi neke veštačke nepodudarnosti.

Dva časa kasnije poslednji dron se vratio do relejne stanice i početni pregled fotografskog ispitivanja bio je dovršen. Nije bilo nikakvih većih strukturnih razlika između Rame II i prethodne svemirske letelice, sve do razmere od stotinu metara. Jedina bitna oblast razlikovanja bilo je samo Cilindrično more, ali refleksije sa leda bile su odavno na zlom glasu kao pojava koju je teško obraditi direktnim digitalnim algoritmom za poređenje. Bio je to dug i uzbudljiv dan. Borzov je obznanio da će zadaci za posadu vezani za prvu operaciju bili objavljeni za jedan sat i da će "specijalna večera" biti poslužena u kontrolnom centru dva časa potom.

"Ne možeš to učiniti", povika besni Dejvid Braun, uletevši u odaju zapovednika bez kucanja i izvukavši štampani spisak zadataka za prvu operaciju.

"O čemu to pričaš?" odvratio je general Borzov. Braunovo nasilničko upadanje prilično ga je naljutilo.

"Mora biti da je neka greška" produži Braun glasno. "Ne očekuješ valjda da ostanem ovde na 'Njutnu' tokom prvog izlaska." Kada nije bilo odgovora od generala Borzova, američki naučnik promeni taktiku. "Hoću da znaš da ne prihvatom ovo. A ni rukovodstvu MSA se to neće dopasti.

Borzov ustade iza stola. "Zatvori vrata, dr Braune", rekao je mirno. Dejvid Braun tresnu kliznim vratima. "A sada slušaj ti mene jedan minut", nastavio je general. "Nije me briga koga poznaješ. Ja sam zapovednik ove misije. Ukoliko nastaviš da se ponašaš kao primadona, postaraću se da nikada ne kročiš unutar Rame."

Braun spusti glas. "Ali zahtevam objašnjenje", rekao je sa neprikrivenim neprijateljstvom. "Ja sam vodeći naučnik na ovoj misiji. Takođe sam vodeći zagovornik projekta 'Njutn' u medijima. Kako možeš da opravdaš to što me ostavljaš na 'Njutnu' dok devet drugih kosmonauta ide u Ramu?"

"Nema potrebe da opravdam svoje postupke", odvratio je Borzov, na trenutak uživajući u svojoj nadmoći nad nadmenim Amerikancem. Nagao se napred. "Ali da stvar bude jasna, kao i zato što sam predvideo ovaj tvoj detinjast ispad, reći ću ti zbog čega ne ideš u prvi izlaz. Postoje dva osnovna cilja naše prve posete: uspostavljanje komunikaciono/transportne infrastrukture i dovršavanje detaljnog pregleda unutrašnjosti kojim će se ustanoviti da li je ovaj svemirski brod u potpunosti jednak prvom..."

"To su kapsule već potvrdile", umešao se Braun.

"Prema dr Takagišiju, nisu", prekide ga Borzov. "On kaže da..."

"Sranje, generale, Takagiši neće biti zadovoljan dok se ne bude pokazalo da je svaki kvadratni centimetar Rame istovetan prvom brodu. Video si rezultate ispitivanja sa dronova. Zar još imalo sumnjaš da..."

Dejvid Braun zastade usred rečenice. General Borzov je lupkao prstima po stolu i gledao dr Brauna hladnim pogledom. "Hoćeš li me sada pustiti da dovršim?" reče najzad Borzov. Čekao je još nekoliko sekundi. "Šta god ti mislio", nastavio je zapovednik, "dr Takagiši je svetski priznat stručnjak za unutrašnjost Rame. Ne možeš ni za trenutak

ustvrditi da je tvoje znanje o pojedinostima ove letelice makar i blizu njegovog. Potrebno mi je svih pet svemirskih kadeta za radove na infrastrukturi. Dvoje novinara moraju ići unutra, ne samo zbog toga što postoje dva posebna zadatka, već i zato što je pažnja sveta sve vreme usredsređena na nas. Konačno, verujem da je važno za moje kasnije rukovođenje misijom da bar jednom lično odem unutra, a ja odabiram da to učinim sada. Pošto procedure jasno stavljaju do znanja da tokom ranih operacija bar tri člana posade moraju ostati izvan Rame, nije teško zaključiti..."

"Nisi me zavarao ni na trenutak", prekide ga gnevno Dejvid Braun. "Znam zbog čega se sve ovo dešava. Tražiš prividno logičan izgovor da sakriješ pravi razlog za moje isključenje iz prvog ekspedicionog tima. Ljubomoran si, Borzove. Ne možeš da podneseš činjenicu da me većina ljudi smatra pravim vođom ove misije."

Zapovednik je posmatrao naučnika preko petnaest sekundi, ne progovorivši pri tom ni reči. "Znaš, Braune", reče on najzad, "žao mi te je. Izuzetno si nadaren, ali tu nadarenost prevazilazi tvoje sopstveno mišljenje o njoj. Da nisi takav..." Ovog puta je na Borzova bio red da se zaustavi usred rečenice. Skrenuo je pogled. "Slučajno, pošto znam da ćeš se vratiti u svoju sobu i smesta kmečati MSA, trebalo bi verovatno da ti kažem da je sanitetski oficir u svom izveštaju o spremnosti posade otvoreno preporučio da te ne upućujem ni na kakve zajedničke dužnosti sa Vilsonom - zbog lične animoznosti koju ste obojica ispoljili."

Braunove oči se skupiše. "Hoćeš da kažeš da je Nikol de Žardan stvarno ispunila službeni memorandum u kome navodi Vilsona i mene po imenu?"

Borzov klimnu.

"Kučka", promrmlja Braun.

"Uvek je reč o tuđoj grešci, zar ne, dr Braune?" reče general Borzov i nasmeši se svom protivniku.

Dejvid Braun se okrete i izađe iz prostorije.

General Borzov naredio je da se za banket otvori nekoliko dragocenih boca vina. Zapovednik je bio odlično raspoložen. Francéskin predlog bio je dobar. Među kosmonautima je vladao nepobitni osećaj drugarstva dok su sastavljali male stolove u kontrolnom centru i pritezali ih uz pod.

Dr Dejvid Braun nije došao na banket. Ostao je u svojoj kabini dok se ostalih jedanaest članova posade gostilo piletinom i pirinčem. Francéska je nespretno javila da se Braun "ne oseća baš najbolje", ali kada se Janoš Tabori razdragano prijavio da ode i proveri u čemu je stvar, Francéska je žurno dodala da dr Braun želi da ga ostave na miru. Janoš i Ričard Vejkfild, koji su popili po nekoliko čaša vina, šegačili su se sa Francéskom za jednim krajem stola, dok su na drugom kraju Redži Vilson i general O'Tul učestvovali u živoj raspravi o nastupajućem prvenstvu u bezbolu. Nikol je sedela između generala Borzova i admirala Hajlmana i slušala njihova prisećanja na održavanje mira u danima posle Haosa.

Kada je obrok bio gotov, Francéska se izvinila. Ona i dr Takagiši nestadoše na nekoliko minuta. Kada su se vratili, Francéska zatraži od kosmonauta da okrenu stolice prema velikom ekranu. A onda, kada su pogašena svetla, ona i dr Takagiši pustiše projekciju pune spoljašnje slike Rame na monitor. To sada nije bio mutno sivi cilindar koga su svi prethodno videli. Ne, ovaj Rama bio je vešto obojen pomoću potprograma za procesiranje slike i sada je to bio crni cilindar sa zlatnožutim prugama. Kraj cilindra

delovao je gotovo kao lice. Na trenutak je u odaji zavládala tišina pre nego što je Francéska počela da recituje:

Tigre, tigre, blistaj sjajan,
U prašumi noći tajan,
Besmrtna ti ruka kakva
Simetriju groznu daje?

Nikol de Žardan oseti kako joj se hladni trnci penju uz kičmu dok je slušala kako Francéska počinje sledeći stih.

U kakvim je nebesima
Blesno oganj oka tvog?...

To je, posle svega, pravo pitanje, pomisli Nikol, Ko je napravio taj gargantuanski svemirski brod. To je mnogo važnije za našu konačnu sudbinu nego zašto.

Kakav čekić? Lanac kakav?
U kojoj peći bi mozak takav?
Na kom nakovnju? Koji stisak strašni
obgrli tebe u očaj posvemašnji?...

Sa druge strane stola, generala O'Tula je takođe hipnotisalo Francéskino recitovanje. Um mu se borio sa istim osnovnim pitanjem koje ga je morilo još od kako se prvobitno prijavio za misiju. Blagi bože, pitao se, Kako se ovi Ramanci uklapaju u tvoju Vaseljenu? Da li si njih stvorio prve, pre nas? Da li su nam na neki način rođaci? Zbog čega si ih poslao ovamo u ovom času?

Kada zvezde koplja odbaciše
Nebesa suzama svojim pokvasiše
Da li se On svom delu nasmešio,
Da li je tvorac jagnjeta i tebe stvorio?

Kada Francéska završi kratku pesmu, načas je usledila tišina, a onda je došlo do spontanog pljeska. Ona je skromno primetila da je dr Takagiši obezbedio sve potrebno znanje za procesiranje slike, a simpatični japanski kosmonaut se postićeno nakloni. Onda Janoš Tabori ustade sa svoje stolice. "Mislim da govorim u ime svih nas, Šig i Francéska, kada vam upućujem čestitke na ovoj originalnoj i izazovnoj predstavi", rekao je sa osmehom. "Zamalo, ali ne sasvim, da me navedete da ozbiljno uzmem ono što ćemo preduzeti sutra."

"A kada već govorimo o tome", reče general Borzov i ustade na čelu stola sa tek otvorenom bocom ukrajinske votke, iz koje je već povukao dva dobra gutljaja, "kucnuo je čas za starinsku rusku tradiciju - zdravice. Doneo sam samo dve boce ovog nacionalnog blaga i predlažem da ih obe podelimo, drugovi moji i kolege, ove vrlo posebne večeri."

Stavio je obe boce u ruke generala O'Tula, a Amerikanac spretno upotrebi raspršivač tečnosti da podeli votku i male, pokrivene čaše koje su podeljene oko stola.

"Kao što Irina Turgenjev zna", produžio je zapovednik, "na dnu boce ukrajinske votke uvek postoji jedan crvić. Predanje kaže da će onaj ko pojede crva imati posebne moći sledeća dvadeset četiri časa. Admiral Hajlman je označio dna dve čaše infracrvenim krstićima. Ono dvoje koji budu pili iz označenih čašica moći će da pojedu po jednog crvića zasićenog votkom."

"Fuj", reče Janoš trenutak kasnije, kada je dodao infracrveni skener Nikol. On je prvi proverio da na dnu njegove čašice nema infracrvenog krsta. "Ovo je takmičenje u kome mi je drago što gubim."

Nikolina čašica je imala oznaku na dnu. Ona je bila jedan od dvoje srećnih kosmonauta koji će moći da pojedu ukrajinskog crva za desert. Zatekla je sebe kako se pita: Moram li to da učinim? - a onda je potvrdno odgovorila na sopstveno pitanje kada je videla ozbiljni pogled na licu zapovednika. Oh, dobro, pomislila je, verovatno me neće ubiti. Sve parazite je alkohol verovatno učinio bezopasnim.

General Borzov podiže drugu čašicu sa krstom na dnu. General se nasmešio, stavio jednog majušnog crva u svoju čašicu, a drugog u Nikolinu, i podigao votku prema tavanici svemirskog broda.

"Pijmo svi za uspeh misije", rekao je. "Za svakog od nas, sledećih nekoliko dana i nedelja biće najveća pustolovina u životu. U doslovnom smislu reči, nas dvanaestoro predstavljamo ljudske ambasadore pred tuđinskom kulturom. Budimo odlučni u tome da damo sve od sebe kako bismo valjano predstavili svoju vrstu."

Skinuo je poklopac sa čašice, pazeći da je ne uzdrma, i onda sve ispio u jednom gutljaju. Progutao je crva celog. I Nikol je na brzinu pojela crva, zaključivši da je jedina stvar goreg ukusa koju je ikada stavila u usta bio onaj gnusni koren koji je pojela tokom obreda poro u Obali Slonovače.

Posle još nekoliko kratkih zdravica svetla u odaji počеше da tamne. "A sada", obznani general Borzov, načinivši širok gest, "pravo iz Stratforda, 'Njutn' vam ponosno predstavlja Ričarda Vejkfilda i njegove darovite robote." Prostorija se sasvim zamračila osim jednog kvadratnog metra sa leve strane stola koji je bio osvetljen reflektorom odozgo. Usred svetlosti stajao je presek nekog starog zamka. Ženski robot, visok dvadeset centimetara i odeven u starinsku odoru, koračao je po jednoj odaji. Na početku scene čitala je pismo. Ali posle nekoliko sekundi spustila je ruke uz bokove i počela da govori.

Glamis si ti, i Kodor; a i ono
Što je narečeno bićeš. Ali ja se
Prirode tvoje ne bojim; prepuna je
Mleka dobrote čovečanske da bi
Najprečim putem udarila. Ti
za veličinom čezneš...

"Poznajem tu ženu", reče Janoš sa osmehom Nikoli. "Već sam je negde upoznao."

"Pst", odvrati Nikol. Bila je opčinjena preciznošću pokreta Ledi Makbet. Taj Vejkfild je stvarno genije, pomišljala je. Kako samo uspeva da konstruiše tako neverovatne pojedinosti na tako malim stvarima? Nikol je zapanjio broj različitih izraza lica robota.

Dok se Nikol usredsređivala, majušna pozornica poče da joj pliva u glavi. Na trenutak je zaboravila da gleda robote u minijaturnoj predstavi. Glasnik je došao i rekao ledi Makbet da joj muž dolazi i da će kralj Dankan provesti noć u njihovom zamku. Nikol stade da posmatra kako se lice ledi Makbet ozaruje u ambicioznim naslućivanju, čim je glasnik otišao.

O, dodite, vi duhovi, što pravac
mislima ubilačkim dajete,
pa mene pola moga lišite
I svirepošću strašnom svu me
od glave do pete ispuniti;
Grubošću krv mi zgusnite...

Moj bože, pomisli Nikol, trepćući očima da se uveri da se ove ne igraju njome, ona se menja! I zaista je to činila. Kada je robot izgovorio reči: "Pa mene pola moga lišite", njen (ili njegov) oblik poče da se menja. Izbočine grudi na metalnoj odori, oblina bokova, čak i mekoća lica nestali su u potpunosti. Androgini robot je nastavio da glumi ledi Makbet.

Nikol je bila opčinjena i lebdela je u fantaziji koju su zajedno stvorili njena divlja mašta i naglo uzimanje alkohola. Novo lice robota nejasno je podsećalo na nekoga koga je poznavala. Začula je komešanje sa svoje desne strane i okrenula se, ugledavši Redžija Vilsona kako nešto živo raspravlja sa Frančeskom. Nikol stade da gledala tamo-amo od Frančeske do ledi Makbet. To je to, rekla je sebi, ova nova ledi Makbet podseća na Frančesku.

Nalet straha, predosećaj tragedije iznenada zahvati Nikol i gurnu je u užas. Nešto strašno će se dogoditi, govorio joj je um. Nekoliko puta je duboko udahnula i pokušala da se smiri, ali sablasno osećanje nije htelo da se povuče. Na maloj pozornici, kralja Dankana upravo je pozdravila ljupka domaćica. Sa svoje leve strane Nikol vide da Frančeska nudi generalu Borzovu poslednje gutljaje vina. Nikol nije mogla da pritomi paniku.

"Nikol, šta se dešava?" upita je Janoš. Video je da je uznemirena.

"Ništa", rekla je. Prikupila je svu snagu i digla se na noge. "Mora da mi nije prijalo nešto što sam pojela. Mislim da ću poći u svoju sobu."

"Ali propustićeš film posle večere", reče Janoš raspoloženo. Nikol se prisili da se bolno osmehne. Pomogao joj je da ustane. Nikol je čula kako ledi Makbet prekoreva svog muža zbog nedovoljne hrabrosti i preplavi je novi talas predosećajnog straha. Čekala je dok se nalet adrenalina nije povukao, a onda se tiho izvinula grupi. Lagano je otišla do svoje sobe.

17. SMRT VOJNIKA

U svom snu Nikol je imala deset godina i igrala se u grmlju iza kuće u pariskom predgrađu Šili-Mazaren. Iznenada joj se javio osećaj da joj majka umire. Devojčica se uspaničila. Potrčala je kući da kaže ocu. Mala, siktava mačka prepreči joj put. Nikol

stade. Začula je vrisak. Išla je stazom između drveća. Granje joj je grebalo kožu. Mačka ju je sledila. Nikol ču novi krik. Kada se probudila, prestrašeni Janoš Tabori je stajao nad njom. "U pitanju je general Borzov", reče Janoš. "Oseća užasan bol."

Nikol hitro skoči iz ležaljke, baci ogrtač preko ramena, dohvati prenosni medicinski komplet i pođe za Janošem u hodnik. "Izgleda kao upala slepog creva", napomenu on dok su žurili u zajedničku prostoriju. "Ali nisam siguran."

Irina Turgenjeva je klečala pored zapovednika i držala ga za ruku. Sam general bio je ispružen na kauču. Lice mu je bilo bledo, a čelo oznojeno. "Ah, doktor de Žardan je stigla." Uspeo je da se nasmeši. Borzov pokuša da ustane, lecnu se od bola i ponovo se spusti. "Nikol", reče on tiho, "u agoniji sam. Nikada u životu nisam iskusio ovako nešto, čak ni kada sam bio ranjen u vojsci."

"Kada je počelo?" upita ona. Nikol izvadi skener i biometrijski monitor da proveri sve vitalne statistike. U međuvremenu, Francéska i njena video kamera preselili su se na desnu stranu da bi snimali kako doktorica postavlja dijagnozu. Nikol joj nestrpljivo mahnu da se odmakne.

"Pre možda dva ili tri minuta", reče general Borzov sa naporom. "Sedeo sam ovde u stolici, gledao film i slatko se smejao, koliko se sećam, kada me je iznenada prozeo jak, oštar bol, ovde pri dnu desne strane stomaka. Osetio sam kao da me nešto pali iznutra."

Nikol programira skener da pretražuje poslednja tri minuta detaljnih podataka koje su snimale Hakamacuove sonde u telu Borzova. Odredila je početak bola, lako prepoznatljiv po brzini otkucaja srca i endokrinom lučenju. Onda je zatražila puni snimak sa svih kanala za kritično razdoblje. "Janoše", rekla je svom kolegi, "idi do ostave sa zalihama i donesi mi prenosnog dijagnostičara." Pružila je Taboriju kodnu karticu za vrata.

"Imaš blagu groznicu, što nagoveštava da ti se telo bori protiv neke infekcije", rekla je Nikol generalu Borzovu. "Svi unutrašnji podaci potvrđuju da osećaš jak bol." Kosmonaut Tabori se vratio sa malim elektronskim uređajem u obliku kutije. Nikol izvadi memorijsku kocku iz skenera i ubaci je u dijagnostičara. Kroz tridesetak sekundi monitor zatrepta i pojaviše se reči: VEROVATNOĆA APENDICITISA 94%. Nikol pritisnu taster i ekran prikaza druge moguće reakcije. Prema dijagnostičaru, verovatnoća nijedne od njih nije prelazila dva odsto.

Imam dve mogućnosti izbora u ovom trenutku", pomisli Nikol žustro kada se lice generala Borzova ponovo iskrivilo od bola. Mogu da pošaljem sve podatke dole na Zemlju radi kompletne dijagnoze, prema propisanoj proceduri... Bacila je pogled na sat i brzo proračunala dvostruko putovanje svetlosti plus minimalno trajanje dogovaranja lekara pošto se elektronska dijagnoza okonča. Do tog trenutka moglo bi biti prekasno.

"Šta kaže, doktore?" upita je general. Njegove oči su je molile da prekine bol što je pre moguće.

"Najverovatnija dijagnoza je upala slepog creva", odgovori Nikol.

"Prokletstvo", odvrati general Borzov. Obazro se po ostalima. Svi su bili tu osim Vilsona i Takagišija, koji su odlučili da ne gledaju film. "Ali neću da projekat čeka zbog mene. Preduzećemo prvi i drugi izlaz dok se ja oporavljam." Novi nalet oštrog bola natera ga da se trgnr, a lice mu se iskrivilo.

"Uh", reče Nikol. "Stvar još nije sigurna. Potrebno nam je još malo podataka." Ponovila je prethodno učitavanje podataka, koristeći sada i nova dva minuta informacija koje su snimljene otkako je stigla u zajedničku prostoriju. Ovoga puta dijagnoza je glasila

VEROVATNOĆA APENDICITISA 92%. Nikol se upravo spremala da rutinski proveri ostale dijagnoze kada je osetila snažni stisak zapovednika na svojoj ruci.

"Ukoliko to izvedemo brzo, pre nego što se skupi previše otrova u mom sistemu, onda je to jednostavna operacija za robota- hirurga, zar ne?"

Nikol klimnu.

"A ako utrošimo vreme za dobijanje dodatne dijagnoze sa Zemlje - jao - tada bi moje telo moglo biti podvrgnuto dubljoj traumi."

Čita mi misli, pomisli Nikol u prvi mah, a onda shvati da general samo iskazuje pomno poznavanje postupaka na 'Njutnu'.

"Da li to pacijent pokušava da da sugestiju doktoru?" upita Nikol i nasmeši se i pored Borzovljevog očiglednog bola.

"Nikada ne bih bio toliko drzak", odgovori zapovednik, uz prisenak blistanja u oku.

Nikol ponovo baci pogled prema monitoru. Na njemu je i dalje treptala poruka: VEROVATNOĆA APENDICITISA 92%. "Imaš li nešto da dodaš?" upita ona Janoša Taborija.

"Samo da sam video appendicitis i ranije", odgovori mali Mađar, "jednom, dok sam bio student, u Budimpešti. Simptomi su bili potpuno isti kao i ovde."

"U redu", reče Nikol. "Idi i pripremi RoHira za operaciju. Admirale Hajlmane, hoćete li, molim vas, sa kosmonautom Jamanakom pomoći generalu Borzovu da dođe do ambulate?" Okrenula se Francéska. "Shvatam da je ovo velika novost. Dozvoliću ti ulazak u operacionu salu pod tri uslova. Opraćeš se kao i sve ostalo hirurško osoblje. Stajaćeš ćutke uza zid sa kamerom. I apsolutno ćeš slušati svako naređenje koje ti uputim."

"Slažem se", klimnu Francéska. "Hvala."

Irina Turgenjev i general O'Tul su i dalje čekali u zajedničkoj prostoriji pošto je Borzov otišao sa Hajlmanom i Jamanakom. "Siguran sam da govorim za oboje", reče Amerikanac na svoj uobičajeni otvoren način. "Možemo li ti pomoći ma na koji način?"

"Janoš će mi pomagati dok RoHir izvodi operaciju. Ali par dodatnih ruku mogao bi mi biti od pomoći, u slučaju da iskrсне nešto nepredviđeno."

"Voleo bih da ja to budem", reče O'Tul. "Imam nešto bolničkog iskustva iz svog dobrotvornog rada."

"Sjajno", odvrati Nikol. "Sada pođite sa mnom na pranje."

RoHir, prenosni robot-hirurg koji je priključen misiji 'Njutn' baš zbog ovakvih situacija, nije spadao u klasu, govoreno pojmovima medicinske složenosti, potpuno autonomnih operacionih sala u naprednim bolnicama na Zemlji. Ali RoHir je bio tehnološko čudo svoje vrste. Mogao se spakovati u malu torbu i težio je samo četiri kilograma. Potrošnja energije bila mu je niska. I postojalo je više od stotinu različitih konfiguracija u kojima se mogao koristiti.

Janoš Tabori je raspakovao RoHira. Električni hirurg nije bogzna kako delovao u zapakovanom stanju. Svi njegovi vretenasti zglobovi i dodaci bili su uredno složeni radi lakog skladištenja. Pošto je Janoš proverio uputstvo za korišćenje RoHira, podigao je središnju upravljačku kutiju robota hirurga i postavio je, kao što je savetovano, kraj uzglavlja ambulantnog kreveta na kome je Borzov već ležao. Njegov bol se tek malo smanjio. Nestrpljivi zapovednik je požurivao sve redom.

Janoš ubaci kodnu reč koja je identifikovala operaciju. RoHir je automatski postavio svoje udove, uključujući i neobičnu četvoroprstu ruku-skalpel, u konfiguraciju neophodnu da se ukloni crvuljak slepog creva. Onda je Nikol ušla u sobu, ruku u rukavicama i tela prekrivenog belom hirurškom odećom.

"Jesi li završio proveru softvera?" rekla je.

Janoš zavrte glavom.

"Ja ću izvesti sve preoperativne testove dok se ti pereš", reče mu ona. Pokazala je Francéski i generalu O'Tulu, koji su stajali odmah sa druge strane vrata, da uđu u malu odaju. "Je li bolje?" upita ona zatim Borzova.

"Ne mnogo", zagroktao on.

"Dala sam ti laki sedativ. RoHir će ti dati punu anesteziju kao prvi korak operacije." Nikol je osvežila sećanje u svojoj kabini dok se oblačila. Poznavala je operaciju od početka do kraja; bila je to jedna od hirurških procedura koje su izvođene tokom probnih simulacija. Ubacila je fajl sa Borzovljevim ličnim podacima u RoHira, povezala elektronske veze koje će davati informacije o stanju pacijenta RoHiru tokom apendektomije i proverila da li je sav softver izvršio samotestiranje. Kao poslednju proveru, Nikol je pažljivo podesila par majušnih stereo kamera koje su radile skupa sa hirurškom rukom.

Janoš se vrati u sobu. Nikol pritisnu dugme na upravljačkoj kutiji robota hirurga i dve kopije operacione procedure behu brzo odštampane. Nikol uze jednu, a drugu pruži Janošu. "Jesu li svi spremni?" upita ona, sa očima na generalu Borzovu. Zapovednik "Njutna" potvrdno klimnu. Nikol uključi RoHira.

Jedna ruka robota hirurga ubrizga anestetik u pacijenta i samo minut kasnije Borzov je bio bez svesti. Dok je Francéskina kamera snimala sve pojedinosti te istorijske operacije (tu i tamo je šaptala komentare u svoj ultraosetljivi mikrofoni), ruka-skalpel RoHira, kojoj je pomagao par video očiju, napravi prve zareze neophodne da bi se izolovao sumnjivi organ. Nijedan ljudski hirurg ne bi mogao da bude tako brz i spretn. Naoružan baterijama senzora koji su svake sekunde proveravali stotine parametara, RoHir je razdvojio sve potrebno tkivo i ogolio crvuljak za samo dva minuta. Automatska procedura predviđala je potom kontrolni pregled u trajanju od trideset sekundni pre nego što robot hirurg preduzme uklanjanje organa.

Nikol se nađe nad pacijenta da osmotri izloženi crvuljak. "Pogledaj, brzo, Janoš", reče ona sa okom na digitalnom časovniku koji je merio vreme pregleda. "Deluje savršeno zdravo." Janoš se nađe sa drugog kraja operacionog stola. Bože moj, pomisli Nikol, pa mi ćemo ukloniti... Digitalni časovnik je pokazivao 00:08. "Prekini", povikala je. "Prekini operaciju." I Nikol i Janoš posegnuše za upravljačkom kutijom robota hirurga u istom trenutku.

U tom času čitav svemirski brod "Njutn" poskoči u stranu. Nikol je bila bačena unazad, o zid. Janoš polete napred i udari glavom u operacioni sto. Njegovi ispruženi prsti naleteše na upravljačku kutiju i onda se lagano opustiše kada se skljkao na pod. General O'Tul i Francéska bili su odbačeni prema daljem zidu. Bip! bip! iz jedne od Hakamacuovih sonde pokazivalo je da je neko u odaji u ozbiljnoj fizičkoj nevolji. Nikol letimično proveri da li su O'Tul i Sabatinijeva u redu, a onda stade da se bori protiv sile zaokretanja koja je i dalje dejstvovala da bi zauzela pređašnji položaj kraj operacionog stola. Sa velikim naporom prevukla se preko sale po podu, koristeći ukotvljene noge stola. Kada se našla kraj stola, primirila se, i dalje se držeći za noge, i ustala.

Krv zapljusnu Nikol kada joj se glava nađe iznad ravni operacionog stola. Ona se u neverici upilji u Borzovljevo telo. Čitav zasek bio je pun krvi, a RoHirova ruka-skalpel nalazila se zabijena unutra i očevidno i dalje sekla. To je komplet Borzovljevih sondi ispuštao bip! bip!, i pored činjenice da je Nikol naredbom ubacila znatno šire sigurnosne granice neposredno pre operacije.

Talas straha i mučnine zapljusnu Nikol kada je shvatila da robot nije prekinuo svoje hirurške aktivnosti. Čvrsto se držeći pred moćnom silom koja je pokušavala da je ponovo odgura do zida, nekako je uspela da dosegne upravljačku kutiju i da isključi napajanje. Skalpel se povuče iz lokve krvi i vrati u držač. Nikol onda pokuša da zaustavi snažno krvoliptanje.

Trideset sekundi kasnije neobjašnjiva sila prestade da dejstvuje isto onako naglo kao što se i pojavila. General O'Tul se uspenra na noge i stiže do sada očajne Nikol. Skalpel je naneo preveliku povredu. Zapovednik je na smrt krvario pred njenim očima. "Oh, ne. Oh, Bože", rekao je O'Tul dok je gledao osakaćeno telo prijatelja. Uporno pištanje se nastavljalo. Sada se oglašiše i alarmi životnog sistema oko stola. Francéska se povratila na vreme da snimi poslednjih deset sekundi života Valerija Borzova.

Bila je to vrlo duga noć za čitavu posadu Njutna. U sledeća dva sata posle operacije Rama je prošao kroz niz od još tri manevra, svaki poput prvog, u trajanju od jednog ili dva minuta. Zemlja je najzad potvrdila da su kombinovani manevri izmenili položaj, brzinu obrtanja i orbitu tuđinskog broda. Niko nije mogao da odredi tačnu svrhu manevrisanja; bile su to samo "promene orijentacije" koje su promenile nagib i krajnje tačke Ramine orbite. Ali, energija putanje nije bila bitno izmenjena - Rama je i dalje bio na hiperboličnoj trajektoriji udaljavanja od Sunca.

Sve na palubi "Njutna" i na Zemlji šokirala je nagla smrt generala Borzova. Štampa svih nacija upućivala mu je hvalospeve, a njegovi drugovi i saradnici hvalili su njegova brojna postignuća. Objavljeno je da je njegova smrt posledica nesrećnog slučaja koji se pripisivao nezgodnom trenutku pokretanja ramanskog svemirskog broda usred rutinske apendektomije. Ali u roku od osam sati posle smrti ljudi koji su se razumeli u stvari počeli su da postavljaju nezgodna pitanja. Zbog čega se ramanski svemirski brod pokrenuo baš u to vreme? Zašto zaštitni sistem RoHira nije prekinuo operaciju? Zbog čega sanitetski oficiri koji su nadgledali proceduru nisu bili u stanju da isključe napajanje pre nego što je bilo prekasno?

Nikol je Žardan je postavljala sebi ista pitanja. Već je prikupila dokumentaciju neophodnu u slučajevima kada se dogodi smrt u svemiru i zatvorila Borzovljevo telo u vakuumski kovčeg u zadnjem delu ogromnog depoa za zalihe vojnog svemirskog broda. Brzo je pripremila i zapisala svoj izveštaj o incidentu; O'Tul, Sabatinijeva i Tabori učinili su isto. Janoš nije pomenuo da je posegao za upravljačkom kutijom tokom ramanskog manevra. U to vreme Nikol nije smatrala da je taj propust bitan.

Tražena telekonferencija sa zvaničnicima MSA bila je izuzetno bolna. Nikol je preuzela na sebe breme sveg šupljoglavog i neprekidno ponavljalog propitivanja. Nekoliko puta bila je prisiljena da posegne duboko u svoje dodatne rezerve da ne bi izgubila živce. Nikol je očekivala da će Francéska u svom delu telekonferencije nagovestiti nestručnost dela medicinskog osoblja misije "Njutn", ali je italijanska novinarka bila poštena i objektivna u svojoj reportaži.

Posle kratkog intervju sa Francéskom, u kome je Nikol pričala o tome koliko je bila zgrožena u trenutku kada je prvi put videla da je Borzovljev zasek pun krvi,

sanitetski oficir se povukla u svoju odaju, navodno da se odmori i/ili odspava. Ali Nikol nije mogla da dozvoli sebi luksuz odmaranja. Ponavljala je i ponavljala u sebi kritične sekunde operacije. Da li je mogla da učini išta što bi promenilo ishod? Šta je moglo da objasni RoHirovu omašku da se automatski zaustavi?

U Nikolinom umu bilo je malo ili nimalo mesta za mogućnost da su RoHirovi algoritmi za zaštitu sadržali neku grešku; ne bi prošli sve rigorozne pretpoletne probe da su imali grešaka. Dakle, negde je moralo doći ili do ljudske greške (da li je Janoš, u svojoj žurbi, zaboravio da inicijalizuje neki ključni parametar za zaštitu od kvarova?) ili do nesrećnog slučaja tokom onih haotičnih sekundi koje su usledile po neočekivanom zaokretu. Njeno besplodno traganje za objašnjenjem i gotovo potpuna iscrpljenost učinili su je izuzetno potištenom kada je konačno zaspala. Za nju, jedan deo jednačine je bio vrlo jasan. Jedan čovek je umro, a ona je bila odgovorna.

18. POST MORTEM

Kao što se i očekivalo, dan posle smrti generala Borzova bio je pun strke. Istraga MSA se proširila i većina kosmonauta je bila podvrgnuta novom unakrsnom saslušavanju. Nikol su čak upitali koliko je bila trezna u vreme operacije. Neka pitanja bila su gnusna i Nikol, koja je pokušavala da zadrži energiju za sopstvenu istragu o događajima vezanim za tragediju, dvaput je izgubila strpljenje sa istražiteljima.

"Slušajte", uskliknula je u jednom trenutku, "do sada sam četiri puta objasnila da sam popila dve čaše vina i čašicu votke pre operacije. Priznala sam da nikada ne bih pila alkohol da sam znala da mi predstoji operacija. Iz ove perspektive čak uviđam da je možda jedan od dva sanitetska oficira trebalo da ostane potpuno trezan. Ali sve je to pametovanje posle svršenog čina. Ponavljam vam šta sam rekla ranije. Niti su moje prosuđivanje, niti moje fizičke sposobnosti pretrpeli ma kakav uticaj alkohola u vreme operacije."

Vrativši se u kabinu, Nikol je usredsredila pažnju na to zbog čega je RoHir nastavio operaciju kada je njegova unutrašnja zaštita trebalo da prekine sve aktivnosti. Prema uputstvu RoHira, bilo je očevidno da je bar dva zasebna senzorska sistema trebalo da pošalju signale greške centralnom procesoru robota hirurga. Akcelerometarski komplet morao je da obavesti procesor da su spoljašnji uslovi prevazišli prihvatljive granice zbog dejstva snažne bočne sile. Takođe je trebalo da stereo kamere prenesu poruku koja je pokazivala da se opažene slike razlikuju od predviđenih. Ali iz nekog razloga nijedan senzor nije uspeo da prekine operaciju koja se upravo odvijala. Šta se dogodilo?

Bilo je potrebno skoro pet sati da bi Nikol eliminisala mogućnost neke velike greške, bilo u softveru ili hardveru, u samom RoHiru. Proverila je da su učitani softver i baza podataka bili ispravni na taj način što je izvela poređenje koda sa standardnom uporednom verzijom softvera koji je opsežno testiran pre lansiranja. Isto tako je izolovala telemetrijske podatke sa stereo kamere i sa akcelerometra počev od nekoliko sekundi pošto se svemirski brod zaneo. Ti podaci su valjano preneti centralnom procesoru i trebalo je da dovedu do prekida postupka. Ali nisu. Zbog čega? Jedino moguće objašnjenje bilo je da je softver bio izmenjen ručnom komandom između trenutka učitavanja i izvođenja apendektomije.

Nikol je sada našla van svog polja stručnosti. Njeno poznavanje softvera i sistem inženjeringa već su bili rastegnuti do krajnjih granica kako bi mogla da ustanovi da nije bilo greške u učitanoj softveru. Određivanje da li su i kada komande mogle promeniti kod i parametre pošto je RoHira instaliran zahtevalo je nekoga ko je mogao da čita mašinski jezik i ko bi pažljivo proverio milijarde bita podataka snimljenih tokom čitave procedure. Nikolino istraživanje biće prekinuto sve dok ne bude našla nekoga ko bi joj mogao pomoći. Možda bi trebalo da odustanem? reče joj jedan unutarnji glas. Kako možeš? odvrati drugi glas, sve dok ne budeš sigurna u uzrok smrti generala Borzova. U korenu Nikoline želje da sazna odgovor počivala je očajnička želja da nepobitno dokaže da njegova smrt nije bila njena greška.

Okrenula se od svog terminala i sručila na ležaj. Dok je tamo ležala, prisetila se svoga iznenađenja tokom trideset sekundnog razdoblja pregleda, kada je Borzovljev crvuljak bio jasno vidljiv. On sasvim sigurno nije imao apendicitis, pomislila je. Bez ikakvog očiglednog razloga Nikol se vrati terminalu i ubaci drugi komplet podataka koje je dobila od elektronskog dijagnostičara neposredno pre no što je donela odluku da preduzme operaciju. Samo je nakratko bacila pogled na poruku VEROVATNOĆA APENDICITISA 92% na prvom ekranu, da bi odmahprešla na rezervnu dijagnozu. Ovog puta je REAKCIJA NA MEDIKAMENTE bila druga na listi mogućih uzročnika, sa verovatnoćom od četiri procenta. Nikol je sada naložila da podaci budu prikazani na drugi način. Zatražila je od statističke rutine da proračuna verovatan uzročnik simptoma, ako je utvrđena činjenica da to ne može biti upala slepog creva.

Rezultati blesnuše na ekranu u roku od nekoliko sekundi. Nikol se namrgodi. Prema podacima, ukoliko su se biometrijski podaci sa Borzovljeve sonde analizirali pod pretpostavkom da uzročnik abnormalnosti ne može biti apendicitis, onda je postojala verovatnopoća od 62% da je posredi bila reakcija na medikamente. Pre nego što je Nikol mogla da izvrši dodatne analize, začulo se kucanje na vratima.

"Napred", reče ona, nastavljajući da radi za terminalom. Nikol se okrete i vide Irinu Turgenjevu kako stoji na dovratku. Sovjetska žena pilot na trenutak nije ništa rekla.

"Zatražili su da pođem po tebe", oglasi se najzad Irina snebivljivo. Bila je veoma stidljiva sa svima izuzev sa sunarodnicima iz istočne Evrope, Taborijem i Borzovim. "Imamo sastanak posade dole u zajedničkoj prostoriji."

Nikol snimi privremeni fajl sa podacima i pridruži se Irini u hodniku. "O kakvom je sastanku reč?" upita ona.

"Organizacioni sastanak", odgovori Irina. Nije rekla više ništa.

Kada su dve žene stigle do prostorije, upravo je trajala vruća rasprava između Redžija Vilsona i Dejvida Brauna. "Da li onda treba da shvatim", govorio je dr Braun sarkastično, "da veruješ da je ramanski svemirski brod namerno odlučio da manevriše upravo u tom trenutku? Da li bi nam objasnio kako je taj asteroid od glupog metala saznao da general Borzov ima operaciju slepog creva baš u tom trenutku? I kad smo već tu, hoćeš li nam objasniti zašto nam je taj navodno neprijateljski svemirski brod dozvolio da se prikačimo na njega i nije učinio ništa da nas obeshrabri u nastavljanju naše misije?"

Redži Vilson se obazre po sobi radi podrške. "Ponovo sasecaš svojom logikom", uzvratila on, dok mu je nemoćni bes bio očigledan. "Ono što govoriš uvek na površini izgleda logično. Ali ja nisam jedini član posade koji smatra da je ta podudarnost uznemirujuća. Evo, tu je i Irina Turgenjeva. Ona mi je prva ukazala na tu vezu."

Dr Braun pokaza da je video dolazak dve žene. U načinu na koji je postavljao pitanja bilo je autoriteta koji je stavljao do znanja da on taj koji upravlja skupom. "Da li je to istina, Irina?" upita dr Braun. "Da li i ti smatraš, kao i Vilson, da je Rama pokušao da nam pošalje neku određenu poruku time što je obavio svoj manevar tokom generalove operacije?"

Irina i Hiro Jamanaka bili su dvoje kosmonauta koji su najmanje govorili tokom sastanaka posade. Dok su sve oči stajale okrenute prema njoj, Irina vrlo slabašno promrmlja: "Ne."

"Ali kada smo sinoć raspravljali..." obrati se Vilson sovjetskoj pilotkinji.

"Dosta je bilo o toj temi", umeša se dr Braun oholo. "Mislim da smo se složili, a sa tim se slažu i oficiri misije na Zemlji, da je manevar Rame samo puka podudarnost, a ne urota." Pogledao je zapenušnog Redžija Vilsona. "Sada treba da raspravimo neke mnogo važnije stvari. Hteo bih da zamolim admirala Hajlmana da nam ispriča šta je saznao o problemu rukovođenja."

Oto Hajlman ustade i stade da čita iz svojih zabeleški. "Prema procedurama misije 'Njutn', u slučaju smrti ili nesposobnosti oficira zapovednika, od posade se očekuje da izvrši sve zadatke koji su se trenutno izvodili u skladu sa prethodnim uputstvima. Međutim, čim se te aktivnosti 'koje su se trenutno izvodile' dovrše, kosmonauti treba da čekaju da Zemlja imenuje novog komandujućeg oficira."

Dejvid Braun se ponovo umeša u razgovor. "Admiral Hajlman i ja povelili smo raspravu o našem položaju pre otprilike jedan sat i brzo smo shvatili da imamo bitne razloge za zabrinutost. MSA se zaglibila u svoju istragu oko smrti generala Borzova. Nisu ni počeli da razmišljaju o njegovoj zameni. Jednom kada počnu, biće im potrebne nedelje da se odluče. Setite se, to je ista ona birokratija koja nikako nije mogla da izabere zamenika za Borzova, tako da su na kraju zaključili da mu ovaj nije ni potreban." Zastao je na nekoliko sekundi da bi dao mogućnost ostalim članovima posade da razmisle o onome što govori.

"Oto smatra da možda ne bi trebalo da čekamo da Zemlja odluči", nastavi dr Braun. "Njegova je zamisao da razvijemo sopstvenu upravljačku strukturu, koja bi bila prihvatljiva za sve nas ovde, a zatim da je pošaljemo u MSA kao preporuku. Admiral Hajlman misli da će je oni prihvatiti, jer će na taj način izbeći produžetak rasprave."

"Admiral Hajlman i doktor Braun došli su da me upoznaju sa tom idejom", umeša se sada Janoš Tabori, "i naglasili koliko bi bilo važno za nas da počnemo svoju misiju u Rami. Čak su predložili dvojno voćstvo, što mi je zvučalo prilično razložno. Pošto nijedan od nas ne raspolaže širokim iskustvom generala Borzova, rekli su da bi možda bilo dobro da odaberemo dvojicu vođa, na primer admirala Hajlmana i dr Brauna lično. Oto bi pokrивao oblasti vojnih i astronautičkih nauka; dr Braun bi predvodio istraživanje Rame."

"A šta biva ako se ne usaglase, ili im se oblasti odgovornosti poklope?" upita Ričard Vejkfild.

"U tom slučaju", odvrati admiral Hajlman, "izneli bismo stvar koja je u pitanju na glasanje pred sve kosmonaute."

"Nije li to zgodno?" upita Redži Vilson. Još je bio prilično ljut. Pravio je beleške na svojoj tastaturi, ali sada se digao da se obrati ostalim kosmonautima. "Baš se slučajno desilo da su Braun i Hajlman povelili računa o tom kritičnom problemu i tek tako su razvili

novu rukovodnu strukturu u kojoj je sva moć i odgovornost podeljena između njih dvojice. Da li to samo meni tu nešto izgleda neobično?"

"Ma, hajde, Redži", reče Francéska usiljeno. Spustila je video kameru pokraj sebe. "Ima zdrave logike u tom predlogu za predstavnika. Dr Braun je naš najstariji naučnik. Admiral Hajlman je bio blizak saradnik Valerija Borzova tokom niza godina. Nijedan od njih nema čvrstu, sveukupnu kontrolu nad svim vidovima misije. Razdvajanje dužnosti bi bilo..."

Redžiju Vilsonu bilo je, očevidno, teško da se raspravlja sa Francéskom. Pa ipak, prekinuo ju je pre nego što je završila. "Ne slažem se sa tim planom", rekao je prigušenim glasom. "Mislim da bi trebalo da imamo jedinstvenog vođu. A na osnovu onoga što sam primetio tokom vremena koje sam proveo sa posadom, postoji samo jedan kosmonaut koga bismo svi lako sledili.. To je general O'Tul." Mahnuo je prema svom sunarodniku Amerikancu. "Ako je ovde reč o demokratiji, predlažem ga za našeg novog zapovednika."

Došlo je do opšte zbrke čim je Redži seo. Dejvid Braun pokuša da uspostavi red. "Molim vas, molim vas", povika on, "dajte da idemo korak po korak. Hoćemo li da sami odlučimo o svom vođstvu, a zatim da ga saopštimo MSA kao svršenu činjenicu? Jednom kada svršimo sa tim pitanjem, možemo odrediti ko će nam biti vođa."

"Nisam razmišljao o tome pre ovog sastanka", reče Ričard Vejkfild. "Ali slažem se sa isključenjem Zemlje. Oni nisu živeli sa nama na ovoj misiji. Što je još važnije, ne nalaze se na svemirskom brodu povezanom za tuđinsku tvorevinu negde unutar orbite Venere. Mi smo oni koji će trpeti ukoliko se donese rđava odluka; trebalo bi da sami odlučimo o sopstvenoj organizaciji."

Bilo je jasno da se svima, sa mogućim izuzetkom Vilsona, više dopada ideja da sami odrede rukovodnu strukturu i da je zatim predstave MSA. "U redu", reče Oto Hajlman nekoliko minuta kasnije, "sada moramo izabrati svoje vođe. Jedan predlog za predstavnika je dat i on kaže da rukovodstvo treba podeliti između mene i dr Brauna. Redži Vilson je nominovao generala O'Tula kao novog zapovednika. Ima li drugih predloga ili rasprave povodom ovoga?"

Prostorijom je vladala tišina tokom možda deset sekundi. "Izvinite", reče onda general O'Tul, "ali hteo bih da uputim nekoliko primedbi." Svi upraviše pažnju na američkog generala. Vilson je bio u pravu. I pored O'Tulove poznate obuzetosti religijom (na koju nije prisiljavao nikoga drugog), njega je poštovala čitava kosmonautska posada. "Mislim da na ovoj tački moramo biti pažljivi da ne izgubimo kolektivni duh koji smo tako naporno razvijali tokom prošle godine. Preglasavanje oko ove stvari bilo bi loše. Osim toga, nije toliko bitno niti neophodno. Bez obzira na to ko da postane naš nominalni vođa, ili vođe, svako od nas je uvežban da obavlja određenu grupu funkcija. To ćemo činiti pod svim okolnostima."

Glave su klimale u znak saglasnosti po čitavoj prostoriji. "Što se mene tiče", nastavio je general O'Tul, "moram priznati da znam malo ili nimalo o onom vidu naše misije koji se odnosi na unutrašnjost Rame. Nikada nisam uvežbavao ništa drugo osim da upravljam sa dva svemirska broda koji sačinjavaju misiju 'Njutn', da se snađem u slučaju neke potencijalne vojne pretnje i da delam kao komunikacioni čvor na brodu. Nisam kvalifikovan za zapovednika." Redži Vilson zausti da se pobuni, ali O'Tul produži bez prekida. "Predlažem stoga da prihvatimo plan Hajlmana i Brauna i da nastavimo sa

svojim osnovnim zadatkom - naime, istraživanjem tog tuđinskog levijatana koji nam je došao sa zvezda."

U zaključku sastanka dvojica novih vođa obavestiše ostale kosmonaute da će gruba skica scenarija prvog izlaska biti spremna za pregled sledećeg jutra. Nikol pođe u svoju kabinu. Uz put je zastala i pokucala na vrata Janoša Taborija. Najpre nije bilo odgovora. Kada je kucnula drugi put, čula je kako je Janoš povikao: "Ko je?"

"To sam ja. Nikol", odgovori ona.

"Uđi", reče on.

Ležao je na leđima na malom ležaju sa netipičnim mrgođenjem na licu.

"U čemu je stvar?" upita Nikol.

"Oh, ništa", odgovori Janoš. "Samo me boli glava."

"Jesi li uzeo nešto?" zainteresova se Nikol.

"Ne. Nije tako ozbiljno." I dalje se nije smešio. "Šta mogu da učinim za tebe?" upita je gotovo neprijateljskim tonom.

Nikol je bila zbunjena. Prišla je temi oprezno. "Pa, pročitala sam tvoj izveštaj o Valerijevoj smrti..."

"Zašto si to učinila?" oštro je prekide Janoš.

"Da vidim da li je bilo nečega što smo mogli da učinimo na drugi način", odvrati Nikol. Bilo je očigledno da Janoš ne želi da razgovara o toj temi. Pošto je čekala nekoliko sekundi, Nikol ponovo progovori. "Izvini, Janoše. Namećem ti se. Vratću se drugi put."

"Ne. Ne", reče on. "Daj da svršimo odmah s tim."

Baš neobičan način da se stvar predstavi, pomisli Nikol dok je uobličavala svoje pitanje. "Janoše", reče ona, "nigde u izveštaju nisi pomenuo da si posegao za upravljačkom kutijom RoHira neposredno pre manevra. A ja se mogu zakleti da sam videla tvoje prste na tastaturi kada sam bačena na zid."

Nikol zastade. Nije bilo nikakvog izraza na Taborijevom licu. Gotovo kao da je mislio na nešto drugo. "Ne sećam se", reče on posle dužeg oklevanja, bez ikakvih osećanja. "Može biti da si u pravu. Možda mi je udarac u glavu obrisao taj deo sećanja."

Sad stani, reče Nikol sebi dok je proučavala kolegu. Ovde više ništa ne možeš saznati.

19. STICANJE ZRELOSTI

Ženevjev iznenada briznu u plač. "Oh, majko", reče ona. "Toliko te volim, a ovo je apsolutno užasno."

Tinejdžerka žurno ode iz vidokrugla kamere, a zameni je Nikolin otac. Pjer je nekoliko sekundi gledao u desnu stranu, da bi se uverio da ga unuka ne može čuti, a onda se okrenuo monitoru. "Poslednja dvadeset četiri časa za nju bila naročito teška. Znaš da si za nju idol. U nekim stranim novinama optužena si da si upropastila hirurški zahvat. Čak je večeras jedan američki reporter nagovestio da si bila pijana tokom operacije."

Zastao je. Napetost se pokazivala i na licu njenog oca. "I Ženevjev i ja znamo da nijedna od tih optužbi nije istinita. Volimo te neizmerno i šaljemo ti svu našu podršku."

Ekran se zatamni. Videofonski poziv potekao je od Nikol i ona se najpre razveselila što vidi porodicu. Ali posle njenog drugog emitovanja, pošto su joj se otac i kćerka ponovo pojavili na ekranu dvadeset minuta kasnije, bilo je očevidno da su

dogadaji na "Njutnu" poremetili i život u Bovoau. Ženevjev je bila naročito pogođena. Neprekidno je plakala dok je govorila o generalu Borzovu (srela ga je nekoliko puta i Rus joj je, sa svojim rođaćkim ponašanjem, bio naročito drag) i jedva joj je pošlo za rukom da se sabere pre nego što je ponovo briznula u plač pred sam kraj razgovora.

Dakle, i tebe sam osramotila, pomisli Nikol kada je sela na svoju ležaljku. Protrljala je oči. Bila je izuzetno umorna. Lagano, bez svesti o tome koliko je postala utučena, svukla se za počinak. Um su joj opsedale slike njene kćerke u školi u Lijnu. Nikol se lećnu kada je zamislila jednog od Ženevjevinih drugova kako je zapitkuje o operaciji i smrti generala Borzova. Draga kćeri, pomisli ona, moraš znati koliko te volim. Kada bih te samo mogla poštediti ovog bola. Nikol je želela da posegne i primiri Ženevjev, da je zagrlji, da podeli sa njom jedno od onih materinskih milovanja koja su odagnavala sve demone. Ali to se nije moglo izvesti. Ženevjev je bila stotinu miliona kilometara daleko.

Nikol je bila opružena na leđima na ležaju. Sklopila je oči, ali nije spavala. Bila je svesna duboke i sveobuhvatne usamljenosti, osećaja izdvojenosti mnogo jačeg od svega što je do tada iskusila u životu. Zнала je da žudi za nekakvim saosećanjem, za nekim ljudskim bićem koje će joj reći da je njen osećaj nedoraslosti situaciji preuveličan i da se ne slaže sa stvarnošću. Ali nije bilo nikoga. Otac i kćerka bili su joj na Zemlji. Od dvoje članova posade "Njutna" koje je najbolje poznavala, jedan je bio mrtav, a drugi se sumnjivo ponašao.

Omanula sam, mislila je Nikol dok je ležala u krevetu. Omanula sam na svom najvažnijem zadatku. Prisetila se drugog osećaja promašenosti, kada je imala samo šesnaest godina. U to vreme Nikol se takmičila za ulogu Jovanke Orleanke na velikom nacionalnom takmičenju povodom sedamsto pedesete godišnjice smrti device. Da je pobedila, Nikol bi predstavljala Jovanku u seriji parada koja je trajala preko dve godine. Potpuno se posvetila takmičenju, čitala sve knjige koje je mogla naći o Jovanki Orleanki i gledala brojne video predstave. Nikol je izbila na vrh skoro svake kategorije testiranja izuzev "podobnosti". Trebalo je da pobedi, ali nije. Otac ju je tešio, objašnjavajući joj da Francuska ipak još nije spremna da joj heroína bude tamnoputa.

Ali to nije bio baš pravi promašaj, pomisli sanitetski oficir misije "Njutn". A osim toga, tu je bio otac da me teši... Prizor majčinog pogreba pojavi se u Nikolinom umu. U to vreme je imala deset godina. Majka joj je otišla sama na Obalu Slonovače da poseti svoje afričke rođake. Anavi je bila u Niduguu kada je zarazna epidemija Hoganove groznice zapljusnula naselje. Nikolina majka je umrla brzo.

Pet dana kasnije Anavi je bila spaljena kao kraljica Senufoa. Nikol je plakala dok je Omeh pratio pesmom dušu njene majke na put kroz ničiji svet u zemlju priprema, gde su bića počivala dok su čekala da ih odaberu za novi život na Zemlji. Dok su plamenovi lomače rasli i kada je Anavina kraljevska odora počela da gori, Nikol obuze osećaj nenadoknadivog gubitka. I usamljenosti. Ali i taj put je otac bio uz mene, priseti se ona. Držao me je za ruku dok smo gledali majku kako nestaje. To je bilo lakše da se podnese dok smo zajedno. Bilo je mnogo samotnije dok je trajao Poro. I strašnije.

Još je mogla da se priseti mešavine užasa i bespomoćnosti koja je ispunila njeno sedmogodišnje telo na pariskom aerodromu tog prolećnog jutra. Otac ju je nežno

milovao. "Draga, draga Nikol", rekao je. "Mnogo ćeš mi nedostajati. Vрати mi se bezbedno."

"Ali zašto moram da idem, papa?" odvratila je. "I zbog čega ti ne ideš sa nama?"

Nagao se pored nje. "Ti ćeš postati deo naroda tvoje majke. Sva deca Senufoa prolaze Poro u sedmoj godini."

Nikol počeo da plače. "Ali, papa, ja ne želim da idem. Ja sam Francuskinja, ne Afrikanka. Ne dopadaju mi se ti čudni ljudi, ta vrućina i bube..."

Otac joj je čvrsto stavio ruke na obraze. "Moraš da pođeš, Nikol. Tvoja majka i ja smo se složili." Anavi i Pjer su zaista mnogo puta raspravljali o tome. Nikol je čitav život provela u Francuskoj. O svom afričkom nasleđu znala je samo ono čemu ju je naučila majka i što je saznala iz svojih dvomesečnih poseta Obali Slonovače sa porodicom.

Pjeru nije bilo lako da se saglasi da pošalje svoju voljenu kćerku na Poro. Znao je da je to primitivan obred. Isto tako je znao da je reč o kamenu temelju tradicionalne religije Senufoa i da je obećao Omehu, u vreme venčanja sa Anavi, da će se sva njihova deca vratiti u Nidogu za bar prvi ciklus Poroa.

Najteže za Pjera bilo je to što je morao da ostane kod kuće. Ali Anavi je bila u pravu. Bio je stranac. Ne bi mogao da učestvuje u Porou. Ne bi ga shvatio. Njegovo prisustvo bi skretalo pažnju devoјčice. Osećao je bol u srcu dok je ljubio ženu i kćerku i smeštao ih na avion za Abidžan.

Anavi je takođe osećala bojazan pred obredom sticanja zrelosti svog jedinog deteta, svoje devoјčice od jedva sedam godina. Dete je bilo nadareno za jezike i veoma je lako pohvatalo osnove jezika Senufoa. Ali nije bilo nikakve sumnje da druga deca imaju ozbiljne prednosti u odnosu na nju. Sva ostala su čitav život provela u domorodačkim naseljima i oko njih. Oblast im je bila poznata. Da malo olakšaju problem orijentacije, Anavi i Nikol su doputovale u Nidugu nedelju ranije.

Osnovna ideja Poroa bila je da život predstavlja niz faza ili ciklusa i da svaki prelaz treba da bude pažljivo obeležen. Svaki ciklus trajao je sedam godina. Bilo je tri Poroa u svakom normalnom životu Senufoa, tri preobražaja koja su bila neophodna pre nego što dete može da se pretvori u odraslog pripadnika plemena. I pored činjenice da su mnogi plemenski običaji nestali sa dolaskom modernih telekomunikacionih naprava u Obalu Slonovače tokom dvadeset prvog stoleća, Poro je ostao neodvojivi deo društva Senufoa. U dvadeset drugom stoleću, plemenski obredi doživljavali su svojevrstu renesansu, naročito pošto je veliki Haos pokazao većini afričkih lidera da je bilo opasno previše zavisiti od spoljašnjeg sveta.

Anavi je držala na licu dobro odglumljen osmeh čitavog onog popodneva kada je trebalo da dođu plemenski vračevi i da odvedu Nikol na Poro. Nije želela da se njen strah ili bojazan prenesu na kćerku. Svejedno, Nikol je videla da joj je majka uznemirena. "Ruke su ti hladne i znojave, mama", prošaptala je na francuskom kada je zagrlila Anavi pre odlaska. "Nemoj da brineš. Sa mnom će biti sve u redu." U stvari, Nikol, jedino smeđe lice u tucetu crnih devoјčica, delovala je gotovo veselo i nestrpljivo, kao da polazi u zabavni park ili zoološki vrt.

Ukupno je bilo četvoro kola, dvojica što su prevozila devoјčice, a dvojica pokrivena i neobjašnjena. Nikolina prijateljica od pre četiri godine, Lutuva, koja je zapravo bila jedna od njenih rođaka, objasnila je ostalim devoјčicama da se u drugim kolima nalaze vračevi i "sprave za mučenje". Nastala je duga tišina pre nego što je jedna devoјčica smogla hrabrosti da pita Lutuvu o čemu govori.

"Sve sam to sanjala pre dve noći", rekla je Lutuva samouvereno. "Paliće nam bradavice na grudima i gurati oštre predmete u sve rupe. A sve dok ne plaćemo, nećemo osećati bol. Ostalih pet devojčica u Nikolinim kolima, uključujući i Lutuvu, jedva da su progovorile koju reč tokom sledećeg sata.

Do zalaska sunca prevalile su dugačak dug put prema istoku, pored napuštene mikrotalasne stanice, do posebne oblasti znane samo plemenskim religijskim vođama. Šest vračeva diglo je privremena skloništa i počelo da loži vatru. Kada se smračilo, hrana i piće su podeljeni iskušenicama koje su sedele prekrštenih nogu oko vatre. Posle večere počeo je kostimirani ples. Omeh je pripovedao uz četiri plesa, od kojih se u svakom pojavljivala po jedna životinja iz tih krajeva. Ples je išao uz muzičku pratnju doboša i grubih udaraljki, a ritam je pružalo jednolično udaranje tam-tama. S vremena na vreme poneku naročito bitnu tačku u priči naglasio bi olifant, lovački rog od slonovače.

Neposredno pred spavanje Omeh, i dalje sa velikom maskom i perjanicom koja ga je označavala kao poglavicu, dade svakoj devojčici veliku torbu od antilopske kože i reče im da pažljivo pogledaju sadržinu. Unutra su bili boca vode, malo suvog voća i oraha, dve kriške domaćeg hleba, pribor za sečenje, nešto konopca, dve različite vrste nekakve masti i koren neke nepoznate biljke.

"Sutra izjutra svako dete biće odvedeno iz ovog logora", reče Omeh, "i ostavljeno na položaju ne previše daleko odavde. Dete će imati samo ove darove u antilopinoj koži. Od deteta se očekuje da samo preživi i da se vrati na to isto mesto do trenutka kada sunce bude puno na nebu sledećeg dana.

Koža sadrži sve što je neophodno osim mudrosti, hrabrosti i radoznalosti. Koren je nešto vrlo posebno. Jedenje mesnatog korena će preplašiti dete, ali mu može dati neuobičajenu snagu i vid."

20. BLAŽENI SAN

Devojčica je bila sama skoro dva sata pre nego što je stvarno shvatila šta joj se dešava. Omeh i jedan od mlađih vračeva ostavili su Nikol pokraj male lokve sa slankastom vodom, okružene sa svih strana visokom travom savane. Podsetili su je na to da treba da se vrati do sredine idućeg dana. Onda su otišli.

Nikol je najpre reagovala kao da je čitavo ovo iskustvo samo velika igra. Otvorila je torbu od antilopske kože i pažljivo pregledala sadržaj. Mentalno je razdelila hranu u tri dela, planirajući šta će da pojede za večeru, doručak i prepodnevnu užinu. Nije bilo previše hrane, ali mala Nikol je ocenila da će je biti dovoljno. S druge strane, kada je okom odmerila flašu da proveri zalihe vode, zaključila je da je zanemarljiva. Bilo bi dobro kada bi našla izvor čiste tekuće vode koju bi mogla da upotrebi u slučaju nevolje.

Sledeće Nikolino delo bilo je da napravi u mislima kartu svog položaja, obraćajući naročitu pažnju na oznake koje bi joj mogle pomoći da prepozna slanu lokvu iz daljine. Bila je izuzetno organizovana devojčica i tamo u Šili-Mazarenu često se igrala sama u pošumljenom kraju blizu svoje kuće. U sobi je Nikol držala mape šume koje je pažljivo iscertala rukom i na kojima su njena tajna skrivališta bila označena zvezdicama i kružićima.

Tek kada je naišla na četiri prugaste antilope koje su mirno pasle pod ravnomernim popodnevnom suncem Nikol po prvi put shvati koliko je izdvojena od

ostalnih. Njena prva reakcija bila je da potraži majku, da pokaže Anavi divne životinje koje je otkrila. Ali majka nije ovde, pomislila je devojčica, dok su joj oči pretraživale obzorje. Sasvim sam sama. Poslednje reči odjeknuše joj kroz um i ona oseti nezadrživo očajanje. Borila se protiv oćavanja i zagledala u daljinu ne bi li videla neki trag civilizacije. Bilo je ptica na sve strane, a na obzorju, na samoj granici njenog vidnog polja, pasle su neke životinje, ali nije bilo ni traga od ljudskih bića. Sasvim sam sama, reće Nikol sebi, a telom joj prostruja blaga drhtavica straha.

Prisetila se da je želela da nađe novi izvor vode i pošla u smeru velike skupine drveća. Devojčica nije imala predstavu o rastojanjima u otvorenoj savani. Iako se pažljivo zaustavljala svakih tridesetak minuta da bi proverila da li još ume da nađe put nazad do lokve, zapanjilo ju je da udaljena skupina kao da se uopšte nije primicala. Koraćala je i koraćala. Kako se popodne primicalo kraju, umorila se i ožednela. Stala je da bi popila malo vode. Istog trena okružije je ce-ce muve; zujale su joj u lice dok je pokušavala da pije. Nikol izvadi dve masti, omirisa obe i onom smrdljivijom namaza lice i ruke. Izbor joj je očigledno bio ispravan; i muvama je mast bila neprijatna i zato su se držale na odstojanju.

Stigla je do drveća otprilike sat pre mraka. Razveselila se kada je otkrila da je srećno naišla na malu oazu usred širokog poteza savane. U skupini drveća nalazio se jak izvor; voda je kuljala iz tla i obrazovala kružnu baru od nekih deset stopa u prećniku. Višak vode se slivao preko jednog ruba lokve i pretvarao u potoćić koji je tekao iz oaze nazad u savanu. Nikol je bila iscrpljena i znojava od dugog hoda. Voda lokve ju je mamila. Bez razmišljanja je svukla odeću izuzev gaćica i skoćila da zapliva.

Voda joj je osvežila i okrepila umorno telašće. Sa glavom pod vodom i zatvorenih očiju, plivala je i plivala i zamišljala da je na javnom bazenu u svom predgrađu Pariza. U mašti je otišla na piscine, kao što je obićno činila jednom nedeljno, i igrala se u vodi sa drugovima. Sećanja su je smirivala. Posle dugo vremena Nikol se prevali na leđa i nekoliko puta zamahnu. Otvorila je oči i zagledala se u drveće nad sobom. Zraci sunca kasnog popodneva izvodili su ćarolije dok su se probijali kroz granje i lišće.

Sedmogodišnja Nikol prestade da pliva i stade da gaca po vodi nekoliko sekundi, obazirući se oko lokve za odećom. Nije mogla da je vidi. Zbunjena, pažljivije je pogledala granicu lokve. I dalje nije videla ništa. U umu je ponavljala prizor svoga dolaska u lug i nepobitno se prisetila mesta gde je ostavila odeću i komplet od antilopske kože. Izišla je iz vode i pažljivije pogledala tu taćku. Ovo je to mesto, sasvim sigurno, pomislila je. A moje odeće i torbe nema.

Nije bilo načina da potisne paniku. Obuzela ju je u trenutku. Oči joj se ispuniše suzama, plać joj se ote iz grla. Zatvorila je oči i plakala, nadajući se da je sve to samo ružan san i da će se probuditi za nekoliko sekundi i videti majku i oca. Ali kada je ponovo otvorila oči, isti prizor i dalje je bio tu. Polunaga devojćica bila je sama u afrićkoj divljini bez hrane, bez vode i bez nade da će je spasti sve do podneva sutrašnjeg dana. A bio je skoro mrak.

Uz veliki napor Nikol najzad uspe da zagospodari i svojim strahom i suzama. Odućila je da potraži odeću. Tamo gde se ranije nalazila, našla je nekakve sveže tragove. Nikol nije mogla znati koja je vrsta životinja mogla da ostavi te tragove i zato je pretpostavila da je reć o jednoj od blagih antilopa koje je videla tog popodneva u savani. To ima smisla, pomislila je devojćica logićno. Ovo je verovatno najbolje pojilište u

čitavoj oblasti. Zastale su ovde i bile su im zanimljive moje stvari. Moje pljuskanje mora da ih je poplašilo.

Dok je svetlo nestajalo, sledila je tragove malom stazom između drveća. Posle kratkog hoda našla je torbu od antilopskeu kože, ili bar ono što je ostalo od nje, bačenu sa jedne strane staze. Bila je potpuno rastrgana. Sva hrana je nestala, boca sa vodom bila je gotovo potpuno prazna i sve je poispadalo osim masti i korena. Nikol dokrajči ono malo vode što je preostalo u boci i uze koren u desnu ruku. Bacila je izgnječene masti. Upravo se spremala da produži stazom kada je začula neki zvuk, na pola puta između kevtanja i krika. Zvuk je bio vrlo blizak. Staza se otvarala prema savani na nekih pedeset metara ispred nje. Nikol napregnu oči i učini joj se da je videla pokret, ali nije mogla da razazna ništa određeno. Onda je ponovo začula krik, ovoga puta glasniiji. Spustila se na stomak i polako stala da puzi po stazi.

Petnaest metara pre kraja luga bilo je malo uzvišenje. Sa te tačke mala Nikol vide izvor krika. Dva lavića su se igrala sa njenom zelenom haljinom. Njihova pažljiva majka bila je na suprotnoj strani, zagledana u sumrak savane. Nikol se užasnuto sledi kada je shvatila da nije u poseti zoološkom vrtu, da se nalazi u divljini i da je prava afrička lavica na samo dvadeset metara od nje. Tresući se od straha, stala je da se povlači, vrlo polako, vrlo tiho, da ne bi privukla pažnju na svoje prisustvo.

Nazad u blizini bazena potisnula je želju da skoči i da kao muva bez glave odjuri u savanu. Onda bi me lavica sigurno videla, mislila je ona. Ali gde da provede noć? Naći ću neku rupu između drveća, razmišljala je, podalje od staze. I mirno ležati. Onda ću možda biti bezbedna. I dalje držeći bocu i koren, Nikol tiho ode do izvora. Napila se i napunila bocu. Zatim je otpuzala u lug i našla rupu. A onda, ubeđena da je bezbedna koliko to već može biti u takvoj prilici, iscrpljena devojčica je zaspala.

Probudila se iznenada sa osećajem da bube mile svuda po njoj. Posegla je i protrljala goli stomak. Bio je prekriven mravima. Nikol vrisnu, a onda shvati šta je učinila. U magnovenju začu lavicu kako se lomata po žbunju, u potrazi za stvorenjem koje je ispustilo taj zvuk. Devojčica uzdrhta i poskida mrave štapom. Onda vide da je lavica gleda; divljačke oči probijale su tamu. Nikol samo što se nije onesvestila. U strahu se nekako prisetila šta je Omeh rekao o korenu. Stavila je zemljom prekrivenu biljku u usta i počela oštro da žvaće. Ukus je bio grozan. Prisilila je sebe da proguta.

Trenutak kasnije Nikol je jurila između drveća, a lavica ju je gonila. Granje i lišće joj je grebalo lice i grudi. Jednom se okliznula i pala. Kada je stigla do bare nije stala. Nikol potrča po vodi, noge jedva da su joj dodirivale površinu. Zamahnula je rukama. Pretvorile su se u krila, bela krila. Više nije doticala vodu. Bila je velika, bela čaplja koja je letela visoko po noćnom nebu. Okrenula se i videla zbunjeno lice lavice duboko ispod sebe. Smejući se, Nikol jače zamaha krilima i vinu se iznad drveća. Velika savana se prostre ispod nje. Mogla je da vidi preko stotinu kilometara ukrug.

Preletela je slanu lokvu, okrenula prema zapadu i opazila logorsku vatru. Obrušila se prema njoj, njeni ptičji krici probijali su mir noći. Omeh se prenu i probudi, ugleda usamljenu pticu kako se ocrtava na nebu i ispusti i sam ptičji zov. "Ronata?" kao da je pitao njegov glas. Ali Nikol nije odgovorila. Želela je da leti više, čak iznad oblaka.

Na drugoj strani, oblaci, mesec i zvezde bili su jasni i blistavi. Mamili su je. Učini joj se da u daljini čuje muziku, odzvanjanje kristalnih zvona, dok se dizala sve više i više. Pokušala je da mahne krilima. Jedva da su htela da se pokrenu. Pretvorila su se u kontrolne površine, koje su se sada ispružale da bi povećale potisak u ultra retkom

vazduhu. Njene repne rakete bljunuše plamen. Nikol je bila srebrni projektil, tanak i vitak, koji je ostavljao Zemlju za sobom.

Muzika je bila glasnija u orbiti. Tu je predstavljala veličanstvenu simfoniju, u potpunoj harmoniji sa divnom Zemljom ispod nje. Čula je kako joj neko doziva ime. Odakle? Ko bi mogao da je zove na ovom mestu? Zvuk je dopirao iza Meseca. Promenila je smer, okrenula vrh prema praznini svemira i ponovo uključila rakete. Prošla je pored Meseca, odlazeći od Sunca. Brzina joj se i dalje eksponencijalno povećavala. Iza nje Sunce je bilo sve manje i manje. Pretvorilo se u majušno svetlo i najzad potpuno nestalo. Na sve strane vladala je tama. Zadržala je dah i izbila na površinu vode.

Lavica je hodala tamo-amo po ivici bare. Nikol je jasno mogla da vidi sve mišiće na njenim moćnim ramenima i da očita izraz na njenom licu. Molim te, ostavi me na miru, reče Nikol. Neću povrediti ni tebe, ni tvoju decu.

"Poznajem ti miris", odgovori lavica. "Moji lavići su se igrali tim mirisom."

I ja sam lavić, produži Nikol, i želim da se vratim svojoj majci. Ali se bojim.

"Iziđi iz vode", odvrati lavica. "Daj da te vidim. Ne verujem da si ono što kažeš."

Sakupivši svu hrabrost, očiju prikovanih na lavicu, devojčica lagano iziđe iz vode. Lavica se nije pokrenula. Kada joj je voda dosegla do struka, Nikol skupi ruke u kolevku i počne da peva. Bila je to jednostavna, mirna melodija, koje se sećala sa početka života, kada bi je majka ili otac poljubili za laku noć, spustili u kolevku i ugasili svetlo. Male životinje obešene u vazduhu okretale su se i okretale, dok je blagi ženski glas pevao Bramsovu uspavanku.

"Lezi sad u smiraj ran... neka ti je blažen san."

Lavica se zanjiha, zguri i zapreti da će skočiti. Devojčica, i dalje blago pevajući, nastavi da hoda prema životinji. Kada je Nikol potpuno izišla iz vode i našla se na samo pet metara, lavica skoči u stranu i nestade u skupini drveća. Nikol nastavi da korača; smirujuća pesma davala joj je i utehu i snagu. Za samo nekoliko minuta bila je na rubu savane. Do izlaska sunca stigla je do lokve, gde je legla u travu i čvrsto zaspala. Omeh i vračevi Senufoa našli su je kako tu leži, polunaga i još usnula, kada se sunce našlo visoko na nebu.

Svega se sećala kao da je bilo juče. Pre skoro trideset godina, setila se dok je ležala i dalje budna na svom malom ležaju na "Njutnu", a lekcija koju sam naučila nikada nije prestala da mi bude korisna. Nikol pomisli na sedmogodišnju devojčicu koja se izgubila u potpuno tuđinskom svetu i ipak uspela da preživi. Zbog čega onda sada sažaljevam sebe? - pomislila je. Ono je bila mnogo gora situacija.

Povratak detinjeg iskustva dao joj je neočekivanu snagu. Nikol više nije bila utučena. Um joj je ponovo radio punom brzinom, pokušavajući da uobliči plan koji će joj dati kritične odgovore o tome šta se desilo tokom operacije na Borzovu. Odgurnula je usamljenost u stranu.

Nikol shvati da će morati da ostane na "Njutnu" tokom prvog izlaska ukoliko želi da obavi detaljnu analizu svih vidova incidenta sa Borzovim. Odlučila je da o tome izjutra porazgovara sa Braunom i Hajlmanom.

Posle dugo vremena, iscrpljena, žena usnu. Dok je lutala kroz svet sumraka koji razdvaja javu i san, Nikol je pevušila nekakvu melodiju. Bila je to Bramsova uspavanka.

Nikol je videla da Dejvid Braun sedi za stolom. Franćeska se nagla iznad njega i pokazivala nešto na velikoj karti raširenoj ispred njih. Nikol kucnu na vrata zapovednikove kancelarije.

"Zdravo, Nikol", reče Franćeska kada ova otvori vrata. "Šta možemo da učinimo za tebe?"

"Došla sam da vidim dr Brauna", odvrati Nikol. "U vezi sa mojim dužnostima."

"Uđi", reče Franćeska.

Nikol lagano uđe i sede na jednu od dve stolice nasuprot radnom stolu. Franćeska sede na drugu. Nikol pogleda zidove kancelarije. Oni su se definitivno promenili. Fotografije žene i dece generala Borzova, skupa sa njegovom omiljenom umetničkom slikom, prikazom usamljene ptice raširenih krila nad rekom Nevom u Lenjingradu, zamenile su ogromne karte predstojećih operacija. Karte, sve označene drugačijim naslovima (Prvi izlaz, Drugi izlaz i tako dalje) pokrivale su bočne table za objave s jednog kraja na drugi.

Kancelarija generala Borzova bila je topla i lična. Ova prostorija izgledala je beznadežno sterilna i odbojna. Dr Braun je okačio laminirane kopije dve svoje najslavnije međunarodne nagrade na zid iza radnog stola. Takođe je povećao visinu stolice, tako da je gledao nadole na svakog drugog u kabini ko je sedeo.

"Došla sam da porazgovaram o jednoj ličnoj stvari", reče Nikol. Zastala je nekoliko sekundi, očekujući da dr Braun zamoli Franćesku da napusti kabinu. Ovaj nije rekao ništa. Konačno, Nikol baci pogled prema Franćeski da bi očigledno pokazala šta joj smeta.

"Ona mi je pomaže u administrativnim poslovima", objasni dr Braun. "Otkrio sam da njen ženski instinkt često primećuje znakove koje bih ja potpuno propustio."

Nikol je ćutke sedela još nekih petnaest sekundi. Bila je spremna da razgovara sa Dejvidom Braunom. Nije očekivala da će biti neophodno da sve objašnjava i pred Franćeskom. Možda bi naprosto trebalo da odem, pomisli Nikol na trenutak, pomalo iznenađena što je Franćeskino prisustvo toliko nervira.

"Čitala sam zadatke za prvi izlaz", reče Nikol najzad, formalnim glasom, "pa bih želela da nešto zatražim. Moje dužnosti, onako kako su prikazane u redosledu zadataka, sasvim su minimalne. I Irina Turgenjev, čini mi se, ima malo zadataka za trodnevni izlaz. Predlažem da date moje nemedicinske zadatke Irini, a ja ću ostati na 'Njutnu' sa admiralom Hajlmanom i generalom O'Tulom. Pažljivo ću pratiti odvijanje misije i biću trenutno na raspoloženju ukoliko iskrasne bilo kakav bitan medicinski problem. Inače, Janoš može preuzeti medicinske dužnosti."

U kabini je ponovo zavladała tišina. Dr Braun pogledao Nikol, a zatim Franćesku. "Zašto želiš da ostaneš na 'Njutnu'?" javi se Franćeska posle dužeg vremena. "Mislila sam da jedva čekaš da vidiš unutrašnjost Rame."

"Kao što rekoh, stvar je uglavnom lične prirode", odgovori Nikol neodređeno. "I dalje sam izuzetno umorna od krize sa Borzovim, a imam i da završim puno administrativnih poslova. Prvi izlaz trebalo bi da bude samo provizoran. Volela bih da budem u potpunosti odmorna i spremna za drugi."

"Posredi je izuzetno nepropisan zahtev", reče dr Braun, "ali pod datim okolnostima, mislim da mu možemo udovoljiti." Ponovo je bacio pogled na Franćesku. "Ali voleli bismo da te zamolimo za jednu uslugu. Ukoliko ne ideš u Ramu, onda bi

možda bila spremna da s vremena na vreme zameni O'Tula kao oficira za komunikacije? U tom slučaju bi admiral Hajlman mogao da pođe unutra..."

"Svakako", odgovori Nikol pre nego što je Braun završio.

"Dobro. Onda pretpostavljam da smo se dogovorili. Promenićemo raspored za prvi izlazak. Ti ćeš ostati na 'Njutnu'." Kada je Braun završio, Nikol se i dalje nije micala sa stolice. "Ima li još nešto?" upita on nestrpljivo.

"U skladu sa našim procedurama, sanitetski oficir priprema dokumente o stanju kosmonauta pre svakog izlaska. Treba li da dam jedan primerak admiralu..."

"Daj sve te memorandume meni", prekide je dr Braun. "Admirala Hajlmana ne zanimaju lične stvari." Američki naučnik se zagleda pravo u Nikol. "Ali nema potrebe da pripremaš nove izveštaje za prvi izlazak. Pročitao sam sve dokumente koje si napisala za generala Borzova. Sasvim odgovaraju svrsi."

Nikol ne dopusti sebi da se povuče pred Braunovim prodornim pogledom. Dakle, znaš šta sam napisala o tebi i Vilsonu, pomislila je. I misliš da bi zbog toga trebalo da mi je neprijatno. E pa, vidiš, nije. Mišljenje mi se nije promenilo zbog toga što si sada nominalno ti zapovednik.

Te noći Nikol produži svoju istragu. Njena detaljna analiza biometrijskih podataka generala Borzova ukazala je na neobično visoke nivoe dve čudne hemikalije u njegovom sistemu neposredno pre smrti. Nikol nije mogla da utvrdi odakle su hemikalije dospele. Da li je uzimao neke lekove bez njenog znanja? Jesu li te hemikalije, za koje je bilo poznato da pojačavaju bol (korišćene su, prema njenoj medicinskoj enciklopediji, za testiranje osetljivosti na bol kod neurološki poremećenih pacijenata) nekako proizvedene u telu u nekoj vrsti alergijske reakcije?

A šta je sa Janošem? Zbog čega nije mogao da se seti da je posegao za upravljačkom kutijom? Zbog čega je bio ćutljiv i povučen posle Borzovljeve smrti? Neposredno posle ponoći zagledala se u tavanicu male spavaće kabine. Danas posada odlazi u Ramu i ja ću biti sama. Trebalo bi da čekam do tada sa nastavkom svoje analize. Ali nije mogla da čeka. Nije bila u stanju da potisne sva pitanja koja su joj preplavljala um. Da li možda postoji neka veza između Janoša i medikamenata u Borzovu? Da li je moguće da njegova smrt nije u potpunosti slučajna?

Nikol izvadi svoju ličnu torbu iz malenog plakara. Žurno ju je otvorila i njen sadržaj se rasu po vazduhu. Dohvatila je skupinu poznatih fotografija koje su joj lebdjele nad krevetom. Onda je prikupila najveći deo preostalih predmeta i vratila ih u tašnu. Nikol je zadržala u ruci memorijsku kocku koju joj je kralj Henri dao u Davosu.

Oklevala je pre nego što je ubacila kocku. Konačno, duboko udahnu i gurnu je u čitač. Na monitoru je smesta bilo prikazano osamnaest stavki menija. Mogla je da odabere svaki od dvanaest individualnih dosjea o kosmonautima ili šest različitih skupina statistike o posadi. Nikol pozva dosje Janoša Taborija. Postojala su tri podmenija njegove biografije: lični podaci, hronološki spisak i psihološka procena. Prema veličini fajlova na spisku videla je da hronološki sažetak sadrži najviše pojedinosti. Nikol najpre pozva lične podatke da bi se upoznala sa oblikom dosjea.

Kratka karta joj nije rekla mnogo toga što nije već znala. Janoš je imao četrdeset jednu godinu i nije bio oženjen. Kada nije bio na dužnosti za MSA, živeo je sam u svom stanu u Budimpešti, samo četiri bloka daleko od mesta na kome je živela njegova dvaput razvedena majka. Doktorirao je na tehniци na mađarskom univerzitetu 2183. Kao dodatak telesnim podacima kao što su visina i težina, odnosno broju braće i sestara, u karti su se

nalazila još dva broja: PI (procena inteligencije) i KS (koeficijent socijalizacije). Taborijevi brojevi su bili +3.37 za PI i 64 za KS.

Nikol se vrati u glavni meni i pozva registar pojmova da osveži sećanje u pogledu definicija PI i KS. Broj PI trebalo je da pokazuje ukupnu meru opšte inteligencije, zasnovanu na upoređenju sa sličnom učeničkom populacijom širom sveta. Svi studenti su radili grupu učeničkih testova u određenim razdobljima između dvanaeste i dvadesete godine. Indeks je zapravo predstavljao eksponent u decimalnom mernom sistemu. Broj PI jednak nuli označavao je prosek. Indeks PI od +1.00 je značio da je individua iznad 90% populacije; +2.00 je bio iznad 99% populacije; +3.00 iznad 99.9% itd. Negativni indeks PI je označavao inteligenciju ispod prosečne. Janoša je zbir od +3.37 smeštao po inteligenciji u sredinu gornje desetine jednog postotka stanovništva.

Brojevi KS imali su direktnije objašnjenje. I oni su bili zasnovani na skupini standardizovanih testova koje su radili svi učenici starosti između dvanaest i dvadeset godina, ali je ovde tumačenje bilo razumljivije. Najviši zbir je bio 100. Osobu koja je sakupila blizu 100 voleli su i poštovali doslovce svi, ona se mogla uklopiti u gotovo svaku grupu, bezmalo nikada nije bila svađalački ili turobno raspoložena i bila je vrlo pouzdana. Napomena u objašnjenju KS zbira tumačila je da pisani testovi nisu mogli precizno izmeriti osobine ličnosti u svim slučajevima, tako da je dobijene vrednosti trebalo koristiti sa rezervom.

Nikol se podseti da jednom upoređi PI i KS zbire svih kosmonauta. Onda je otvorila fajl hronološkog sažetka Janoša Taborija. Sledećih šest minuta predstavljali su iskustvo koje je otvorilo oči Nikoli. Kao sanitetski oficir proučavala je, razume se, službene lične fajlove svih članova posade, koje je priredila MSA. Ali ukoliko su informacije o Janošu Taboriju na memorijskoj kocki koju joj je dao kralj Henri bile tačne, onda su fajlovi MSA bili bolno nepotpuni.

Nikol je prethodno znala da je Janoš dvaput proglašen za najboljeg studenta tehnike na Mađarskom univerzitetu; nije znala da je dve godine bio predsednik Udruženja studenata homoseksualaca Budimpešte. Znala je da je pošao na Svemirsku akademiju 2192. i diplomirao za samo tri godine (zbog svoga prethodnog iskustva na velikim sovjetskim tehničkim projektima); nikada joj nije bilo rečeno da se prethodno dva puta prijavio za Akademiju i oba puta bio odbijen. I pored senzacionalnih rezultata na prijemnom ispitu, dva puta je doživeo neuspeh na ličnom razgovoru. Oba puta je odborom za razgovor predsedavao general Valerij Borzov. Janoš je bio aktivan u različitim organizacijama homoseksualaca do 2190. Potom se povukao iz svih i više nikada nije stupio niti je učestvovao u ma kojoj organizovanoj aktivnosti homoseksualaca. Nijedna od tih informacija se nije nalazila u fajlu MSA.

Nikol je zapanjilo ono što je saznala. Nije bila uznemirena time što je Janoš bio (ili je i dalje) homoseksualac; nije imala predrasuda u pogledu seksualne orijentacije. Ono što ju je najviše uznemirilo bila je verovatnoća da je službeni fajl namerno cenzurisao da bi se uklonilo svako pominjanje bilo njegove homoseksualnosti, bilo raniji dodiri sa generalom Borzovim.

Poslednji podaci u Taborijevom hronološkom sažetku takođe su predstavljali iznenađenje za Nikol. Prema dosjeu, šušalo se da je Janoš potpisao ugovorom sa Šmitom i Hagenestom, nemačkim izdavačkim konglomeratom, u poslednjoj nedelji decembra, neposredno pre lansiranja. Zadatak mu je bilo da pruža neodređene "konsultacije" u okviru širokog spiska postnjetnovskih medijskih aktivnosti zarad

podrške nečega što je bilo označeno kao projekat Braun-Sabatini. Kosmonautu Taboriju je za potpisivanje uplaćen početni honorar od tri stotine hiljada maraka. Tri dana kasnije njegova majka, koja je skoro godinu dana čekala jedan od novih veštačkih implanta za mozak što su smanjivali oštećenja izazvana Alzhajmerovom bolešću, stigla je na Bavorsku bolnicu u Minhenu radi izvođenja neurohirurške intervencije.

Očiju umornih i užagrenih, Nikol dovrši čitanje obimnog dosjea dr Dejvida Brauna. Tokom časova dok je proučavala njegov hronološki sažetak, stvorila je svoj poseban podfajl za one stavke koje su je naročito zanimale. Pre nego što je ponovo pokušala da zaspi, Nikol još jednom prelista taj posebni podfajl.

Leto 2161: Jedanaestogodišnjeg Brauna otac je prijavio u logor Longhorn i pored oštrog protivljenja majke. Tipičan letnji logor za dečake iz više klase u planinskom kraju u Teksasu, sa mnoštvom atletskih aktivnosti, streljaštvom, veslaštvom i pešačenjem po divljini. Dečaci su živeli po desetorica po barakama. Braun je smesta postao izuzetno neomiljen. Petog dana cimeri su ga uhvatili kada je dolazio sa tuširanja i obojili mu genitalije u crno. Braun je odbijao da izađe iz kreveta sve dok majka nije preputovala gotovo dve stotine milja da ga uzme i odvede kući. Otac je, izgleda, posle tog incidenta potpuno ignorisao sina.

Septembar 2166. Pošto se završio privatnu srednju školu, Braun se upisao kao student fizike u Prinstonu. Ostao je u Nju Džersiju samo osam nedelja. Diplomirao na SMU, živeći kod kuće.

Jun 2173: Doktorirao fiziku i astronomiju na Harvardu. Vilson Braunvel, mentor za disertaciju, nazvao je Brauna "ambicioznim, marljivim studentom."

Jun 2175: Braun je dovršio postdoktorsko istraživanje o evoluciji zvezda sa Brajanom Marčisonom u Kembridžu.

April 2180: Oženio se Žanetom Hadson iz Pasadene u Kaliforniji. Gospođa Hadson bila je postdiplomski student na Stenfordu. Jedino dete, kćerka Anđela, rođeno decembra 2184.

Novembar 2181: Odbijeno mu je doživotno mesto na odseku za astronomiju na Stenfordu zbog toga što su dva člana odbora za ocenu smatrala da je Braun falsifikovao naučne podatke u nekoliko od svojih brojnih stručnih publikacija. Odluka nije nikada povučena.

Januar 2184: Prijavljen za prvi savetodavni odbor 2184. Pripremio opsežne planove za seriju novih astronomskih teleskopa na nevidljivoj strani Meseca.

Maj 2187: Braun proglašen predsednikom odseka za fiziku i astronomiju na SMU u Dalasu, Teksas.

Februar 2188: Pesničenje sa Vendelom Tomasom, prinstonskim profesorom, za vreme održavanja skupa AAAS u Čikagu. Tomas je tvrdio da je Braun ukrao i publikovao ideje o kojima su zajedno raspravljali.

April 2190: Naelektrisao naučni svet time što je ne samo publikovao revolucionarne modele procesa u supernovama, već i predvideo da će se jedna obližnja supernova pojaviti sredinom marta 2191. Istraživanje je obavljao u saradnji sa doktorantom na SMU, Elen Bernstin iz Njujorka. Postdiplomski saradnici gospođice Bernštajn nagoveštavaju da su nove ideje zapravo bile njene. Braun postao slavan zahvaljujući svom odvažnom i ispravnom predviđanju.

Jun 2190: Braun se razveo sa ženom, od koje je bio razdvojen osamnaest meseci. Odvojili su se tri meseca pošto je gospođica Elen Bernstin počela svoj postdiplomski rad.

Decembar 2190: Venčao se sa gospođicom Bernstin u Dalasu.

Mart 2191: Supernova 2191a ispunila je noćno nebo svetlošću, kao što su to predvideli Braun i saradnici.

Jun 2191: Braun je potpisao dvogodišnji ugovor sa CBS-om kao naučni izveštač. Prešao na UBC 2194, a zatim, na preporuku agenta, 2197. na INN.

Decembar 2193. Braun je primio najviše odlikovanje MSA za istaknuta naučna dostignuća.

Novembar 2199: Potpisao ekskluzivni, višegodišnji, multimilionski ugovor u markama sa Šmitom i Hagenestom da "eksploatiš" sve moguće komercijalne vidove misije 'Njutn', uključujući tu knjige, video i obrazovni materijal. U grupi sa Francéskom Sabatini kao drugim glavnim učesnikom, dok su kosmonauti Hajlman i Tabori savetnici. Bonus za potpisivanje u iznosu od dva miliona maraka uplaćen na tajni račun u Italiji.

Alarm na satu ju je probudio pošto je spavala samo dva sata. Nikol se izvukla iz postelje i osvežila u pomičnom lavabou. Lagano je izašla na hodnik i krenula do zajedničke prostorije. Ostalih četvoro svemirskih kadeta okupili su se oko Dejvida Brauna u kontrolnom centru i uzbuđeno prelazili pojedinosti početnog izlaska.

"U redu", govorio je Ričard Vejkfild, "Prvi prioritet imaju laki individualni prenosnici na desnom i levom stepeništu i jedan lift za teške terete od glavčine do Središnje nizije. Onda ćemo postaviti privremeni kontrolni centar na ivici nizije, pa ćemo sastaviti i testirati tri rovera. Provizorno logorište večeras, osnovni logor sutra na položaju Beta blizu obale Cilindričnog mora. Ostavićemo sastavljanje i puštanje u pogon dva helikoptera za sutra, ledomobile i motorne čamce za dan tri."

"Odlično izložen sažetak", odvrati dr Braun. "Francéska će poći sa vas četvoro dok ovog jutra budete podizali infrastrukturu. Kada laki prenosnici budu postavljeni i funkcionalni, admiral Hajlman i ja ćemo vam se pridružiti skupa sa dr Takagišijem i gospodinom Vilsonom. Noćas ćemo svi spavati u Rami."

"Koliko imaš baklji za dugo osvetljavanje?" upita Janoš Tabori Irinu Turgenjev.

"Dvanaest", odgovori ona. "To bi trebalo da bude i previše za danas."

"A noćas, kada budemo pošli tamo da spavamo, biće to najmračnija noć koju je iko od nas video", reče dr Takagiši. "Neće biti meseca i zvezda, nikakvih odraza sa tla, ničega osim crnila na sve strane."

"Kolika će biti temperatura?" upita Vejkfild.

"Nismo sigurni", odgovorio je japanski naučnik. "Prve kapsula su nosile samo kamere. Ali temperatura u oblasti oko kraja tunela bila je ista kao na Rami I. Ukoliko to išta znači, onda bi trebalo da na logorištu bude oko deset ispod nule." Takagiši zastade na trenutak. "I da otopljava", produžio je. "Sada smo unutar orbite Venere. Očekujemo da se svetla upale u sledećih osam ili devet dana, kao i da se Cilindrično more otopi od dna prema površini ubrzo potom."

"Hej", našali se Dejvid Braun. "To zvuči kao da si se preobratio. Više ne uslovljavaš sve svoje izjave, samo neke od njih."

"Sa svakim podatkom koji kazuje da ovaj svemirski brod odgovara njegovom prethodniku od pre sedamdeset godina, raste verovatnoća da su istovetni. Do sada, ako izuzmemo tačan trenutak korekcionog manevra, dve letelice su bile iste."

Nikol pride grupi. "Gle, ko je ovde", reče Janoš sa svojim uobičajenim osmehom. "Naš peti i poslednji svemirski kadet." On primeti njene naduvane oči. "A naš novi zapovednik je bio u pravu. Stvarno izgledaš kao da će ti odmor prijati."

"Što se mene tiče", umeša se Ričard Vejkfild, "ja sam razočaran što će sada moj asistent prilikom sastavljanja rovera biti Jamanaka umesto madam de Žardan. Naš sanitetski oficir bar govori." Moraću da recitujem sebi Šekspira da ostanem budan." Munuo je Jamanaku u rebra. Japanski pilot zamalo da se nasmeši.

"Želela sam da vam svima poželim sreću", reče Nikol. "Kao što vam je dr Braun sigurno kazao, činilo mi se da sam previše umorna da bih bila od mnogo pomoći. Trebalo bi da budem sveža i spremna do druge operacije."

"Pa", primeti Frančeska Sabatini nestrpljivo pošto se njena kamera okrenula po sobi i uhvatila završni krupni plan svakog lica. "Jesmo li najzad spremni?"

"Krenimo", reče Vejkfild. I oni pođoše prema vazdušnoj komori u prednjem delu svemirskog broda "Njutn".

22. ZORA

Ričard Vejkfild radio je brzo u gotovo potpunoj tami. Nalazio se na pola puta na stepeništu Alfa, gde je gravitacija usled centrifugalne sile koju je stvaralo Ramino obrtanje narasla na više od jedne četvrtine g. Svetla sa njegovog šlema obasjavala su neposrednu okolinu. Gotovo da je završio novi stub nosač.

Proverio je zalihu vazduha. Već se smanjila na ispod polovine. Do sada je trebalo da se nađu dublje u Rami, bliže mestu gde bi mogli da udišu okolni vazduh. Ali potcenili su vreme koje će im biti potrebno da postave lake prenosnike. Zamisao je bila izuzetno jednostavna i nekoliko puta su je uvežbavali tokom simulacija. Gornji deo posla, dok su bili u blizini lestvi i bukvalno bez težine, bio je relativno lak. Ali na ovom nivou postavljanje svakog nosača bivalo je sve složenije, zbog sile teže koja se povećavala i menjala.

Tačno hiljadu stepenika iznad Vejkfilda Janoš Tabori je dovršavao vezivanje sidrišnih kablova oko metalnih prečki nanizanih po stepeništu. Posle skoro četiri časa zamornog, jednoličnog posla osećao se iscrpljeno. Sećao se argumenta koji je direktor gradnje potegao kada su on i Ričard predložili upotrebu specijalizovane mašine za postavljanje lifta. "Ne isplati se praviti robota za poslove koji se ne ponavljaju", rekao je čovek. "Roboti su dobri samo za poslove koji se ponavljaju."

Janoš baci pogled ispod sebe, ali je mogao da vidi samo do sledećeg nosača, dve stotine pedeset stepenika niz stepenište. "Da li je vreme za ručak?" upita Vejkfilda preko kompaka.

"Može biti", glasio je odgovor. "Ali kasnimo. Tek smo u 10,30 poslali Jamanaku i Turgenjevu na stepenište Gama. Sa trenutnom brzinom, imaćemo sreće ako danas završimo ove lake prenosnike i provizorno logorište. Moraćemo da odložimo lift za teške terete i rovere za sutra."

"Hiro i ja već jedemo", oboje začuše Irinu sa druge strane osnove cilindra. "Bili smo gladni. Završili smo nosač stolice i gornji motor za pola sata. Sada smo sišli do stuba broj 12."

"Dobar posao", reče Vejkfild. "Ali upozoravam vas da ste na lakom delu, oko lestvi i gornjeg sektoru stepeništa. Rad u bestežinskom stanju je igračka. Čekajte dok gravitacija postane merljivo drugačija na svakom novom položaju."

"Prema laserskom daljinomeru, kosmonaut Vejkfild se nalazi na tačno 8,13 kilometara od mene", čuše svi kada se umešao dr Takagiši.

"To mi ništa ne kazuje, profesore, ukoliko ne znam gde se nalaziš."

"Stojim na ispustu odmah pokraj naše relejne stanice, blizu dna stepeništa Alfa."

"Hajde, Šig, zar se vi istočnjaci nikada nećete složiti sa ostalim svetom? 'Njutn' je parkiran na vrhu Rame, a ti si na vrhu stepeništa. Ukoliko ne možemo da se složimo oko toga šta je gore, a šta dole, kako možemo da se nadamo da ćemo ikada izmenjivati tanana osećanja? A kamoli da igramo šah."

"Hvala, Janoš. Ja sam na vrhu stepeništa Alfa. Uzgred, šta to radite? rastojanje vam se brzo povećava."

"Ja klizim niz ogradu da se sastanem sa Ričardom za ručak. Ne dopada mi se da sam jedem ribice i čips."

"I ja silazim za ručak", reče Franćeska. "Upravo sam snimila izvanrednu demonstraciju Koriolisove sile sa Hirom i Irinom. Biće sjajna za časove osnova fizike. Biću tamo za pet minuta."

"Reci, sinjora..." Bio je to ponovo Vejkfild, "...misliš li da te možemo nagovoriti na neki pošten posao. Prekidamo svoj rad da bismo se prilagodili tvom filmovanju - možda bi i ti mogla da uradiš nešto za nas."

"Ja sam voljna", odgovori Franćeska. "Pomoći ću posle ručka. Ali sada bi mi dobro došlo malo svetla. Možeš li da upotrebiš jednu baklju i da me pustiš da snimim tebe i Janoša kako piknikujete nasred Stepeništa bogova?"

Vejkfild je programirao baklju za odloženo paljenje i popeo se osamdesetak stepenica do najbližeg ispusta. Kosmonaut Tabori dospeo je na isto mesto pola minuta pre nego što ih je svetlost preplavila. Nalazeći se dva kilometra iznad njih, Franćeska je prešla kamerom preko tri stepeništa i onda zumirala dve figure koje su prekrštenih nogu sedele na ispustu. Iz te perspektive, Janoš i Ričard izgledali su kao dva orla ugneždena na strmini visoke planine.

Do kasnog popodneva prenosnik Alfa bio je dovršen i spreman za testiranje. "Pustićemo te da budeš prva mušterija", reče Ričard Vejkfild Franćeski, "pošto si bila dobra da nam pomogneš." Stajali su u punoj gravitaciji u podnožju neverovatnog stepeništa. Trideset hiljada stepenika protezalo se u tminu veštačkih nebasa nad njima. Pored njih, na Središnjoj niziji, već su bili u pogonu ultralaki motor i samostalna energetska centrala prenosnika. Kosmonauti su preneli električne i mehaničke sisteme na leđima u nerasklopljenom stanju, a za sklapanje im je bilo potrebno manje od jednog sata.

"Male stolice nisu nerazdvojivo povezane sa kablovima", objasnio je Vejkfild Franćeski. "Na svakom kraju postoji mehanizam koji vezuje ili odvaja stolicu. Na taj način nije neophodno da imamo gotovo beskonačan broj sedišta.

Franćeska uz oklevanje sede na plastičnu strukturu odvojenu iz grupe sličnih korpi obešenih o bočni kabl. "Jesi li siguran da je bezbedno?" upita ona, zagledana u tamu iznad sebe.

"Razume se", nasmeja se Ričard. "Potpuno je isto kao na simulaciji. A ja ću biti u sledećoj stolici iza tebe, samo minut, odnosno četiri stotine metara niže. Ukupno za vožnju od dna do vrha treba četrdeset minuta. Prosečna brzina je dvadeset četiri kilometra na čas."

"A ja ne treba ništa ne radim", setila se Franćeska, "osim što ću čvrsto sedeti, držati se i da aktivirati svoj sistem za disanje jedno dvadeset minuta pre vrha."

"Ne zaboravi da staviš sigurnosni pojas", podseti je Vejkfild sa osmehom. "Ako bi kabl usporio ili stao blizu vrha, gde nemaš težinu, momenat bi te mogao gurnuti da zaploviš u ramansku prazninu." Iscerio se. "Ali s obzirom na to da čitav prenosnik ide pored stepeništa, u slučaju ma kakve nevolje mogla bi da iziđeš iz korpe i da se vratiš do glavčine stepenicama."

Ričard klimnu i Janoš Tabori uključi motor. Franćeska se odiže sa tla i ubrzo nestade nad njima. "Ja idem pravo do Game, čim budem siguran da si krenuo", reče Ričard Janošu. "Trebalo bi da drugi sistem bude lakši. Pošto ćemo raditi svi skupa, morali bismo da ga završimo najkasnije do 19,00."

"Pripremiću logor dok vi dođete do vrha", primeti Janoš. "Misliš li da ćemo noćas ipak ostati ovde?"

"To nema mnogo smisla", reče Dejvid Braun odozgo. On ili Takagiši čitavog dana su pratili sve komunikacije kosmonauta. "Roveri još nisu spremni. Nadali smo se da ćemo sutra malo da istražujemo."

"Ukoliko svako od nas spusti par podsistema", odvrati Vejkfild, "Janoš i ja bismo mogli da sastavimo jedan rover noćas pre spavanja. Drugi rover će verovatno biti funkcionalan sutra pre podneva, ukoliko se ne jave neke poteškoće."

"To je izvodljiv scenario", oglasi se Braun. "Da vidimo koliko smo napredovali i koliko ćemo svi biti umorni za tri sata."

Ričard se pope u svoju malu stolicu i sačeka da algoritam za automatski utovar u procesoru poveže njegovo sedište za kabl. "Uzgred", rekao je kada je počeo uspon, "mnogo ti hvala na današnjem dobrom raspoloženju. Možda ne bih izdržao bez svih onih viceva."

Janoš se nasmeši i mahnu prijatelju. Pogleda dignutog naviše iz svoje pokretne stolice, Ričard Vejkfild jedva da je mogao da razazna svetla sa Franćeskinog šlema. Na više je od sto spratova iznad mene, pomislio je. Ali na samo dva i po odstojanja odavde do glavčine. Ovo mesto je ogromno.

Posegao je u džep i izvadio prenosnu meteorološku stanicu za koju ga je Takagiši zamolio da je ponese. Profesor je želeo precizan profil svih atmosferskih parametara u severnoj polarnoj udubini Rame. Od naročitog značaja za njegove modele cirkulacije bili su gustina i temperatura vazduha u zavisnosti od rastojanja od vazdušne komore.

Vejkfild je gledao kako očitavanje pritiska, koje je počelo na 1,05 bara, pada ispod zemaljskog pritiska i nastavlja svoje ravnomerno, jednolično spuštanje. Temperatura se držala na hladnoći od -8 stepeni Celzijusove lestvice. Zavalio se u naslon i zatvorio oči. Bio je to neobičan osećaj, voziti se u korpi naviše i samo naviše u tami. Ričard utiša jačinu zvuka na jednom kanalu kompaka; jedini razgovor vodili su Jamanaka i Turgenjeva, a nijedno od njih dvoje nije imalo mnogo šta da kaže. Pojačao je jačinu Betovenove Šeste simfonije koja je svirala u pozadini na drugom kanalu.

Dok je slušao muziku, Ričard se iznenadio kako je njegov unutrašnji pogled na potočiće, cveće i zelena polja Zemlje prizivao moćan osećaj nostalgije. Za njega je bilo gotovo nemoguće da odmeri čudotvorni sled događaja koji ga je doveo od dečakog doma u Stratfordu najpre do Kembriđža, pa do Svemirske akademije u Koloradu i najzad ovde, na Ramu, gde se vozio na prenosniku u tami duž Stepeništa bogova.

Ne, Prospero, reče sebi, nijedan čarobnjak nije mogao izmisliti takvo mesto. Sećao se kada je kao dečak prvi put gledao Buru i prestrašio se prikaza sveta čije su tajne mogle biti izvan našeg poimanja. Nema čarolija, rekao je u to vreme. Postoje samo prirodne pojave koje ne možemo da objasnimo. Ričard se nasmeši. Prospero nije bio čarobnjak; bio je samo osujećeni naučnik.

Trenutak kasnije Ričarda Vekfilda ostavi bez daha najšokantniji prizor koji je ikada video. Dok mu je stolica jedrila naviše uporedo sa stepeništem, zora svanu na Rami. Tri kilometra ispod njega, usečene u Središnju niziju, dugačke prave doline koje su se pružale od ruba udubine do Cilindričnog mora iznenada eksplodiraše svetlošću. Šest linearnih sunaca Rame, po tri u svakom polucilindru, bili su pažljivo projektovani da donesu ravnomerno osvetljenje tuđinskom svetu. Prvo što je Vekfild osetio bili su vrtoglavica i mučnina. Visio je u vazduhu okačen o tanki kabl hiljadama metara iznad tla. Zatvorio je oči i pokušavao da se povрати. Nećeš pasti, rekao je sebi.

"Aieee", začu on urlik Hiroa Jamanake.

Iz potonjeg razgovora mogao je da zaključi da je Hiro, koga je prepala navala svetla, izgubio oslonac u blizini sredine stepeništa Gama. Čini se da je padao dvadeset ili trideset metara pre nego što je vešto (i uz puno sreće) uspeo da se uhvati za deo ograde.

"Jesi li dobro?" upita Dejvid Braun.

"Čini mi se", odgovori Jamanaka bez daha.

Kada je ta kratka kriza prošla, svi su počeli da govore uglas. "To je fantastično!" vikao je dr Takagiši. "Nivo osvetljenja je izvanredan. I sve to se dešava pre topljenja leda. Drugačije je. U potpunosti je drugačije."

"Pripremite mi drugi modul čim stignem na vrh", reče Franćeska. "Gotovo mi je nestalo filma."

"Kakva lepota. Kakva neopisiva lepota", dodade general O'Tul. On i Nikol de Žardan gledali su monitor na "Njutnu". Slika sa Franćeskine kamere direktno im je prenošena preko relejne stanice na glavčini.

Ričard Vekfild nije rekao ništa. Jednostavno je piljio, opčinjen svetom ispod sebe. Jedva da je mogao da razazna Janoša Taborija, mašineriju prenosnika i

poludovršeno logorište u podnožju stepeništa. Pa ipak mu je već i samo rastojanje do njih ukazivalo na razmere tog tuđinskog sveta. Dok je gledao preko stotina kvadratnih kilometara Središnje nizije, u svim pravcima je video opčinjavajuće prizore. Ali postojale su dve stvari koje su mu preplavile maštu i vidno polje: Cilindrično more i masivne, šiljate strukture u južnoj udubini nasuprot njemu, na rastojanju od pedeset kilometara.

Dok su mu se oči privikavale na svetlost, džinovski središnji vrh u južnoj udubini kao da je postajao sve veći i veći. Prvi istraživači su ga nazvali Veliki Rog. Da li je moguće da je stvarno visok osam kilometara? upita se Vejkfild. Šest manjih šiljaka koji su okruživali Veliki Rog u vidu šestougla i stajali povezani za njega i za zid Rame ogromnim lučnim nosačima, bili su veći od ičega što je čovek stvorio na Zemlji. Pa ipak su delovali patuljasto u poređenju sa obližnjim središnjim šiljkom koji je izbijao iz samog središta udubine i pružao se duž same obrtne ose cilindra.

U prednjem planu, na pola puta između Vejkfildovog položaja blizu severnog pola i mamutske konstrukcije na jugu, cilindrični svet bio je opasan plavkasto belim prstenom. Smrznuto more delovalo je nelogično i na pogrešnom mestu. Nikada se nije moglo otopiti, želeo je um da kaže, ili bi sva ta voda pala prema središnjoj osi. Ali Cilindrično more je u okviru obala držala centrifugalna sila Rame. Niko nije znao bolje od posade "Njutna" da bi na njegovoj obali ljudsko biće imalo istu težinu kao da stoji pokraj zemaljskog okeana.

Grad-ostrvo u sredini Cilindričnog mora je bio Ramin Njujork. Ričardu se njegovi oblakoderi nisu činili previše upečatljivi usred prizora koji je ponudila svetlost baklji. Ali pod rasvetom ramanskih sunaca bilo je jasno da tom gradu pripada središnja pozornica. Njujork je privlačio pogled sa svake tačke u unutrašnjosti Rame - krcato, ovalno ostrvo zgrada koje je predstavljalo jedini prekid u urednom prstenu Cilindričnog mora.

"Pogledajte samo Njujork!" povika dr Takagiši uzbuđeno u svoj kompak. "Mora biti da ima gotovo hiljadu zgrada visokih preko dvesta metara." Zastao je samo na sekundu. "Oni tamo žive. Znam to. Njujork nam mora biti cilj."

Posle početne provale došlo je do dugog ćutanja dok je svaki kosmonaut posebno upijao u svest suncem obasjani svet Rame. Ričard je sada jasno mogao da vidi Francésku, na četiri stotine metara iznad njega, dok mu je stolica prelazila spoj stepeništa i lestvi i počinjala da se približava glavčini.

"Admiral Hajlman i ja smo upravo na brzinu izmenjali misli", prekide Dejvid Braun tišinu, "uz nekoliko saveta dr Takagišija. Čini nam se da nema očiglednih razloga da promenimo planove za ovaj izlaz, bar ne za njegov uvodni deo. Ukoliko se ne dogodi još nešto neočekivano, produžićemo izvođenje onoga što je Vejkfild predložio. Dovršićemo dva prenosnika, spustiti rover da ga sklopimo kasnije večeras, pa ćemo svi spavati u logoru u podnožju stepeništa kao što je planirano."

"Ne zaboravite mene", povika Janoš u svoj kompak. "Ja sam jedini koji nema bog zna kakav pogled."

Ričard Vejkfild otkopča svoj sigurnosni pojas i zakorači na lestve. Pogledao je naniže tamo gde je stepenište nestajalo u daljini. "Primam te, kosmonaute Tabori. Stigli smo u stanicu Alfa. Kad god budeš dao signal, dići ćemo te da nam se pridružiš."

"...Uzevši u obzir neprekidno zlostavljanje od strane neurotičnog oca i emocionalne ožiljke koji mora da su mu ostali posle ranog venčanja sa britanskom glumicom Sarom Tajdings, kosmonaut Vejkfild je izuzetno dobro prilagođen. Imao je dve godine profesionalne terapije posle svog slavnog razvoda, okončane godinu dana pre nego što je stupio na Svemirsku akademiju 2192. Njegovi školski rezultati na Akademiji do današnjeg dana su neprevaziđeni; njegovi profesori elektrotehnike i računarstva tvrde da je, u trenutka kada je diplomirao, Vejkfild znao više od ijednog pripadika fakulteta...

...Izuzev opreznosti tamo gde je uključena prisnost (naročito sa ženama - on očigledno nije stupao u emocionalne veze posle raspada braka), Vejkfild ne iskazuje ništa od asocijalnog ponašanja uobičajenog kod zlostavljane dece. Iako mu je KS u mladosti bio nizak, postajao je manje nabusit kako je sazrevao i sada je mnogo manje rad da nameće svoju blistavost drugima. Poštenje i karakter su mu bez ijedne mrlje. Čini se da mu je cilj znanje, a ne moć ili novac..."

Nikol dovrši čitanje psihološkog profila Ričarda Vejkfilda i protrlja oči. Bilo je vrlo kasno. Proučavala je dosjee od kako je posada u Rami polegala. Probudiće se za svoj drugi dan u tom čudnom svetu za manje od dva sata. Njena šestočasovna smena kao oficira za komunikacije zapoćeće za trideset minuta. Dakle, od čitave rulje, pomisli Nikol, postoje samo trojica koji su van svake sumnje. Ono četvoro sa svojim tajnim medijskim ugovorima već su se kompromitovali. Jamanaka i Turgenjeva su nepoznate. Vilson je marginalno stabilan i ima sopstvene planove u svakom slučaju. Preostaju, dakle, O'Tul, Takagiši i Vejkfild.

Nikol opru ruke i umi se, pa ponovo sede za terminal. Izišla je iz Vejkfildovog dosjea i vratila se u glavni meni memorijske kocke. Prelazila je pogledom uporedne statističke podatke i odabrala dva displeja za uporedni prikaz na ekranu. S leve strane stajao je uređen niz zbirova PI za svakog člana posade; nasuprot njemu, sa desne strane, Nikol je - poređenja radi - prikazala indekse KS za dvanaestorku sa "Njutna".

PI KS

Vejkfild +5.58 O'Tul 86
Sabatini +4.22 Borzov 84
Braun +4.17 Takagiši 82
Takagiši +4.02 Vilson 78
Tabori +3.37 de Žardan 71
Borzov +3.28 Hajlman 68
de Žardan +3.04 Tabori 64
O'Tul +2.92 Jamanaka 62
Turgenjev +2.87 Turgenjev 60
Jamanaka +2.66 Vejkfild 58
Vilson +2.48 Sabatini 56
Hajlman +2.24 Braun 49

Iako je Nikol ranije na brzinu prešla većinu informacija u dosjeima, nije pročitala sve tabele svih članova posade. Neke indekse je sada videla prvi put. Naročito ju je iznenadio visoki koeficijent inteligencije Francéske Sabatini. Kakvo traćenje, pomislila je Nikol smesta. Sav taj potencijal proćerdan na tako prizemne ciljeve.

Prosečan nivo inteligencije posade bio je prilično upečatljiv. Svaki kosmonaut nalazio se u vršnom postotku populacije. Nikol je bila "jedna u hiljadu", a nalazila se u sredini dvanaestorke. Vejkfildov skor inteligencije bio je stvarno izuzetan i smeštao ga je u kategoriju "supergenija"; Nikol nikada ranije nije upoznala nekoga sa tako visokim rezultatom na standardizovanom testu.

Iako ju je psihijatrijsko obrazovanje naučilo da ne veruje pokušajima kvantifikacije ličnih osobina, Nikol zainteresovale i indeksi KS. Ona sama bi intuitivno stavila O'Tula, Borzova i Takagišija na vrh liste. Sva trojica su bili ljudi od poverenja, uravnoteženi i saosećajni. Ali zapanjio ju je Vilsonov visoki koeficijent socijalizacije. Mora da je bio druga osoba pre nego što se spandao sa Francskom. Nikol se nakratko upita zbog čega njen indeks KS nije viši od 71; onda se setila da je kao mlada žena bila više povučena i okrenuta sebi.

Dakle, kako stoji sa Vejkfildom? - upita se ona, shvativši da je on jedini valjan kandidat da joj pomogne da shvati šta se desilo sa RoHirovim softverom tokom Borzovljeve operacije. Da li je mogla da mu veruje? I da li je mogla da dobije Ričardovu pomoć, a da ne razotkrije neke od svojih neverovatnih sumnji. Nikol, reče ona sebi. Ako se ispostavi da je tvoja sumnja u urotu samo traćenje vremena...

Ali Nikol je bila ubeđena da ima dovoljno nerazjašnjenih pitanja da joj posluže kao garancija za nastavak istrage. Odlučila je da porazgovara sa Vejkfildom. Pošto je zaključila da bi mogla da doda i sopstvene fajlove u kraljevu memorijsku kocku, stvorila je novi fajl, devetnaesti, koji se naprosto zvao NIKOL. Pozvala je svoj program za obradu teksta i napisala kratak podsetnik:

3-3-00 Odredila sa sigurnošću da je RoHirov kvar tokom procedure sa Borzovim posledica spoljašnje ručne komande posle prvobitnog učitavanja i verifikacije. Vejkfild stavljen na listu za pomoć.

Nikol izvadi praznu memorijsku kocku iz fijke pored kompjutera. Iskopirala je na nju i podsetnik i sve informacije uskladištene na kocki koju joj je dao kralj Henri. Kada se obukla za radnu smenu u letачki kombinezon, rezervni kocku je stavila u džep.

General O'Tul je dremao u komandnom i kontrolnom kompleksu vojnog svemirskog broda kada je Nikol stigla da ga smeni. Iako vizuelni prikazi u manjoj letelici nisu bili tako zapanjujući kao oni u naučnom brodu, raspored vojnog "KKK" u komunikacionom centru bio je daleko nadmoćniji, naročito sa inženjerskog stanovišta. Svim komandama je lako mogao da upravlja jedan kosmonaut.

O'Tul se izvinio što nije bio budan. Pokazao je tri monitora koji su prikazivali isti prizor iz tri različita ugla - ostatak posade kako čvrsto spava u provizornom logorištu u podnožju stepeništa Alfa. "Ovih poslednjih pet sati nisu bili ono što bi mogla da nazoveš uzbudljivim", reče on.

Nikol se nasmeši. "Generale, ne moraš da mi se izvinjavaš. Znam da si na dužnosti skoro dvadeset četiri časa."

General O'Tul ustade. "Pošto si otišla", napravi on kratak pregled, proverivši svoj elektronski dnevnik na jednom od šest monitora ispred sebe, "završili su večeru i zatim počeli sklapanje prvog rovera. Automatski program za navigaciju nije prošao samotestiranje, ali je Vejkfild našao u čemu je problem - bubica u softveru u jednom od potprograma izmenjenih prilikom poslednje isporuke - i otklonio ga. Tabori je odvezao

rover na probnu vožnju pre nego što se posada pripremila za spavanje. Na kraju dana Franćeska je poslala na Zemlju dirljivu emisiju." Zastao je na trenutak. "Da li bi volela da je vidiš?"

Nikol klimnu. O'Tul aktivira najdalji televizijski monitor sa desne strane i Franćeska se pojavi u gro planu izvan obuhvaćenog logorišta. Scena je prikazivala deo dna stepeništa i opremu za prenosnik. "Vreme za spavanje na Rami", počela je. Digla je pogled i obazrela se. "Svetla na ovom neverovatnom svetu neočekivano su se upalila pre oko devet sati i pokazala nam sa više pojedinosti složeno delo naših inteligentnih srodnika sa druge strane zvezda." Montaža fotografija i kratkih video snimaka, od kojih su neke napravile sonde, a neke lično Franćeska tokom tog dana, prekinuše njeno pričanje o veštačkom "svetiću" koji se posada "upravo spremala da istražuje". Na kraju kratkog segmenta kamera se ponovo usredsredi na Franćesku.

"Niko ne zna zbog čega je ovaj drugi svemirski brod za manje od jednog stoleća zašao u naše malo područje na rubu galaksije. Možda ta veličanstvena kreacija nema objašnjenje koje bi makar i izdaleka bilo pojmljivo za nas, ljudska bića. Ali možda negde u ovom prostranom i preciznom svetu metala možemo naći ključ koji će odbraviti misterije što obavijaju stvorenja koja su sagradila ovu letelicu." Nasmejala se, a nozdrve joj dramatično uzdrhtaše. "A ako to učinimo, onda ćemo možda napraviti korak bliže upoznavanju samih sebe... a možda i svojih bogova."

Nikol je videla da je generala O'Tula dirnuo Franćeskin govor. I pored lične odbojnosti prema toj ženi, Nikol je morala mrgodno da prizna da je Franćeska nadarena. "Tako dobro hvata moja osećanja u pogledu ovog poduhvata", reče O'Tul. "Kako bih voleo da ja mogu da se izražavam tako jasno."

Nikola sede za konzolu i unese kod za preuzimanje. Sledila je proceduru navedenu na monitoru i proverila svu opremu. "U redu, generale", reče ona kada se okrenula u stolici, "verujem da odavde mogu da preuzmem."

O'Tul je i dalje oklevao iza nje. Bilo je očigledno da želi da razgovara. "Imao sam dugu raspravu sa sinjorom Sabatini pre tri noći", reče on. "O religiji. Rekla mi je da je postala agnostik pre nego što se konačno vratila crkvi. Rekla mi je da misli da ju je Rama ponovo obratio u katolikinju."

Nastala je duga tišina. Iz nekog razloga u Nikolin um dođe crkva iz petnaestog stoleća u starom naselju Sent Etjen d'Šinji, osamsto metara niz put od Bovoa. Setila se kako je stajala u crkvi sa ocem jednog divnog prolećnog dana i kako ju je općinilo svetlo koje se rasipalo kroz raznobojne vitraže.

"Da li je Bog stvorio boje?" upita Nikol oca.

"Neki kažu da jeste", odgovori on lakonski.

"A šta ti misliš, papa?" upita ona tada.

"Moram priznati", reče general O'Tul i Nikol prisili sebe da se vrati u sadašnjost, "da me je čitavo ovo putovanje uzdiglo u spiritualnom pogledu. Sada osećam da sam bliže Bogu nego ikada ranije. Ima nešto u razmišljanju o prostranstvu Vaseljene što čoveka čini poniznim i tera ga na..." Zastao je. "Žao mi je", počeo on da se izvinjava. "Nametnuo sam..."

"Ne", odgovori Nikol. "Ne, nisi. Tvoja me religijska sigurnost veoma bodri."

"Svejedno, nadam se da te nisam uvredio ni na koji način. Religija je vrlo lična stvar." Nasmehio se. "Ali ponekad je teško ne deliti svoja osećanja, naročito zbog toga što ste ti i sinjora Sabatini takođe katolikinje."

Kada je O'Tul napustio kontrolni kompleks, Nikol mu požele okrepljujući san. Pošto je otišao, izvadila je duplikat memorijske kocke iz džepa i smestila ga u čitač kocki u KKK. Na ovaj način sam bar, reče ona sebi, napravila rezervni primerak svojih izvora informacija. U um joj dođe slika Franćeske Sabatini kako napeto sluša filozofsko pomazanje O'Tula o religijskom značaju Rame. Ti si neverovatna žena, pomisli Nikol. Činiš štagod misliš da treba. Čak su ti prihvatljivi besmrtnost i licemerje.

Dr Šigeru Takagiši zurio je u opčinjenoj tišini prema tornjevima i sferama Njujorka na četiri kilometra udaljenosti. S vremena na vreme prišao bi teleskopu koji je privremeno postavio na strminu iznad Cilindričnog mora i proučavao tu pojedinost tuđinskog pejzaža.

"Znaš", reče on posle dužeg vremena kosmonautima Vejkfildu i Sabatinijevoj, "ne verujem da su izveštaji prve ekspedicije o Njujorku bili u potpunosti tačni. Ili je ovo drugačiji svemirski brod." Ni Ričard ni Franćeskaništa nisu odgovorili. Vejkfild je bio zauzet poslednjim pojedinostima sastavljanja ledomobila, a Franćeska je, kao i obično, snimala Vejkfildove napore.

"Izgleda da postoje tri dela grada koji su sigurno istovetna", nastavi dr Takagiši, obraćajući se pre svega sebi, "i tri podsklopa unutar svakog dela. Ali svih devet odeljaka nisu u potpunosti isti. Izgleda da ima malih razlika."

"Eto", reče Ričard Vejkfild i ustade sa zadovoljnim osmehom. "To bi trebalo da bude to. Pun dan pre nego što je planirano. Brzo ću proveriti sve važne funkcije."

Franćeska baci pogled na sat. "Već skoro sat kasnimo o odnosu na revidiranu satnicu. Hoćemo li ipak otići da bacimo pogled na brzinu na Njujork pre večere?"

Vejkfild sleže ramenima i pogleda Takagišija. Franćeska pride japanskom naučniku. "Šta ti kažeš, Šigaru? Hoćemo li na brzinu preko leda da pružimo ljudima na Zemlji pogled izbliza na Raminu verziju Njujorka?"

"U svakom slučaju", odgovori Takagiši. "Jedva čekam da..."

"Samo ako budete ponovo u logoru najkasnije do 19,30", prekide je Dejvid Braun. Bio je u helikopteru sa admiralom Hajlmanom i Redžijem Vilsonom. "Večeras treba da se pozabavimo ozbiljnim planiranjem. Možda će biti potrebno da revidiramo raspored za sutra."

"U redu", reče Vejkfild. "Ukoliko za sada zaboravimo na sistem čekrka i ako ne bude problema u nošenju ledomobila niz stepenice, trebalo bi da predemo more za deset minuta u dva smera. To bi nam ostavilo još mnogo vremena pošto se vratimo u logor."

"Nadleteli smo pretežan deo severne hemisfere", reče Braun. "Biota nema nigde. Gradovi izgledaju kao međusobni duplikati. Nije bilo iznenađenja nigde u Središnjoj niziji. Lično mislim da bi sutra trebalo da napadnemo tajanstveni sever."

"Njujork", povika Takagiši. "Naš cilj za sutra bi trebalo da bude detaljni pregled Njujorka." Braun nije odgovorio. Takagiši pride rubu strmine i zagleda se u led pedeset metara ispod. Sa njegove leve strane neupečatljivo usko stepenište urezano u strminu spuštalo se stepenicama sa malim razmacima. "Koliko je težak ledomobil?" upita Takagiši.

"Ne mnogo", odgovori Vejkfild. "Ali je kabast. Jesi li siguran da ne želiš da čekaš da montiram čekrke? Uvek možemo da predemo na drugu stranu sutra."

"Ja bih mogla da pomognem u nošenju", umešala se Franćeska. "Ukoliko ne budemo bar videli Njujork, nećemo moći da stavljamo učene primedbe na večerašnjem sastanku povodom planiranja."

"U redu", odvrati Ričard, vrteći glavom prema Frančeski, zabavljen njenom izjavom. "Sve za medije. Ja ću ići prvi, tako da najveći deo tereta padne na moja leđa. Frančeska, pođi u sredinu. Dr Takagiši, na vrh. Čuvajte se šina. Oštre su po rubovima."

Tokom silaska na površinu kraj Cilindričnog mora nije bilo nikakvih nepredviđenih događaja. "Bože", reče Frančeska Sabatini dok su se pripremali da pređu led, "baš je bilo lako. Zašto nam je sistem čekrka uopšte potreban?"

"Zbog toga što bi nam ponekad moglo zatrebati da nosimo i nešto drugo ili, daleko bilo, da se odbranimo tokom uspona ili spusta."

Vejkfild i Takagiši su seli u prednji deo ledomobila. Frančeska je bila u zadnjem delu sa svojom video kamerom. Takagiši se sve više vrpeljio kako su se primicali Njujorku. "Pogledajte samo to mesto", reče on kada se ledomobil našao na petstotinak metara od suprotne obale. "Može li biti ikakve sumnje da je ovo glavni deo Rame?"

Dok je trojka prilazila obali, zapanjujući prizor neobičnog grada prostro se pred njihovim očima i prekinuo svaki razgovor. Sve u njegovoj složenoj strukturi govorilo je o redu i svesnom delanju inteligentnih bića; pa ipak, prva grupa kosmonauta, pre sedamdeset godina, otkrila je da je isto toliko beživotan kao i ostatak Rame. Da li je taj prostrani kompleks, podeljen u devet delova, zaista bio izuzetno složena mašina, kao što su nagovestili prvi posetioci, ili je to izduženo i tanko ostrvo (deset kilometara sa tri) zaista predstavljalo grad čiji su stanovnici davno nestali?

Zaustavili su ledomobil na rubu smrznutog mora i peške pošli oko sve dok nisu našli stepenište koje je vodilo do zida-nasipa koji je okruživao grad. Uzbudeni Takagiši otkaska dvadeset metara ispred Vejkfilda i Sabatinijeve. Dok su se peli, otkrivalo se sve više pojedinosti grada.

Ričarda smesta zainteresovaše geometrijski oblici građevina. Kao dodatak normalnim, tankim oblakoderima, tu su bile rasute sfere, četvorougaoi objekti, čak i pokoji poliedar. I nepobitno su bili složeni u nekakvo ustrojstvo. Da, pomislio je dok su mu oči prelazile zapanjujući kompleks struktura, eno tamo dodekaedra, pa pentaedra...

Njegova matematička promišljanja naglo se prekidoše kada se sva svetla iznenada pogasiše i kada čitava unutrašnjost Rame uroni u tamu.

24. ZVUCI U TAMI

U prvi mah Takagiši nije mogao da vidi apsolutno ništa. Bilo je to kao da je iznenada oslepeo. Dvaput je zatreptao i stajao bez ikakvog pokreta u potpunoj tami. Trenutna tišina na komunikacionim vezama eruptira u beznadežnu galamu kada su svi kosmonauti istovremeno počeli da pričaju. Smireno, boreći se protiv sve većeg straha, Takagiši pokuša da se priseti prizora koji mu je počivao pred očima u trenutku kada su se svetla pogasila.

Stajao je na zidu koji je gledao na Njujork, otprilike metar od opasne ivice. U poslednjoj sekundi je pogledao na levu stranu i upravo nazro stepenište koje se spuštalo prema gradu na udaljenosti od možda dve stotine metara. Onda je scena iščezla...

"Takagiši", čuo je kako ga Vejkfild zove po imenu, "jesi li dobro?"

Okrenuo se da odgovori na pitanje i primetio da su mu kolena postala klecava. U potpunoj tami izgubio je orijentaciju. Koliko se stepeni okrenuo? Da li je bio okrenut

pravo prema gradu? Ponovo se prisetio poslednje slike. Vrh uzdignutog zida nalazio se na dvadeset ili trideset metara iznad nivoa grada. Pad bi bio smrtonosan.

"Ovde sam", oprezno uzvratila. "Ali previše sam blizu ivice." Spustio se na sve četiri. Metal je bio hladan pod njegovim šakama.

"Stižemo", reče Francéska. "Pokušavam da nađem svetlo na video kameri."

Takagiši utiša ton na kompaku i oslušnu glasove svojih kolega. Nekoliko sekundi kasnije video je svetlo u daljini. Jedva da je mogao da razazna obrise dvoje saputnika.

"Gde si, Šigeru?" upita Francéska. Svetlo njene kamere obasjavalo je samo prostor neposredno oko nje.

"Ovde gore. Ovde gore." Mahnuo je pre nego što je shvatio da ga ne mogu videti.

"Hoću potpunu tišinu", povika Dejvid Braun preko komunikacionog sistema, "sve dok svako ne bude izvestio o svom položaju."

Razgovor prestade posle nekoliko sekundi. "A sada", produži, "Francéska, šta se dešava tamo dole?"

"Penjemo se stepeništem uza zid, na strani Njujorka, Dejvide, otprilike sto metara od mesta na kome smo parkirali ledomobil. Dr Takagiši je bio ispred nas, već na vrhu. Imamo svetlo sa moje kamere. Idemo po njega."

"Janoše", reče zatim dr Braun, "gde si ti sa roverom broj 2?"

"Otprilike tri kilometra daleko od logora. Farovi odlično rade. Možemo se vratiti za desetak minuta."

"Vrati se i preuzmi upravljačku konzolu. Mi ćemo ostati u vazduhu pre nego što proveriš da je sistem za navođenje funkcionalan na tvojoj strani... Francéska, pazi se i vrati se u logor što pre možeš. I izveštavaj nas otprilike svaka dva minuta."

"U redu, Dejvide", reče ona. Francéska isključila kompak i ponovo pozvala Takagišija. I pored činjenice da je bio udaljen samo trideset metara, Francéski i Ričardu bio je potreban čitav minut da ga nađu u tami.

Takagiši oseti olakšanje kada je najzad došao u priliku da dodirne svoje kolege. Seli su pored njega na zid i stali da slušaju obnovljeni razgovor na kompaku. O'Tul i de Žardanova potvrdili su da nije bilo drugih приметnih promena na Rami u vreme kada su se svetla pogasila. Šest prenosnih naučnih stanica, već montiranih u tuđinskom brodu, nisu pokazivale nikakva bitna odstupanja. Temperatura, brzina i pravac vetra, seizmička očitavanja i spektroskopska očitavanja u spektru bliskom vidljivom bili su nepromenjeni.

"Dakle, svetla su se pogasila", reče Vejkfild. "Priznajem da je bilo strašno, ali nije baš Bog zna šta. Verovatno..."

"Pst", reče Takagiši iznenada. Posegao je nadole i isključio i svoj i Vejkfildov kompak. "Čuješ li taj šum?"

Vejkfildu se iznenadna tišina učinila isto onako uznemirujuća kao i potpuna tama pre nekoliko minuta. "Ne", reče on šapatom, pošto je slušao nekoliko sekundi, "ali moje uši nisu baš..."

"Pst." Sada je bio red na Francésku. "Pričaš li o onom visokom, grebuckavom zvuku?" prošapta ona.

"Da", reče Takagiši tiho, ali uzbuđeno. "Kao da nešto struže o metalnu površinu. Nagoveštava kretanje."

Vejkfild ponovo oslušnu. Možda je nešto i čuo. Možda mu se samo pričinjavalo. "Hajde", reče on ostalima, "da se vratimo do ledomobila."

"Čekaj", reče Takagiši kada se Ričard podigao. "Izgleda da je prestalo baš kada si progovorio." Nagao se prema Frančeski. "Ugasi svetlo", reče on blago. "Hajde da sedimo ovde u tami i da vidimo da li možemo ponovo da ga čujemo."

Vejkfild ponovo sede pored kolega. Sa ugašenim svetlima na kameri, oko njega je vladala potpuna tama. Jedini zvuk poticao je od njihovog disanja. Čekali su pun minut. Nisu čuli ništa. Upravo kada je Vejkfild hteo da zatraži da pođu, začuše zvuk iz smera Njujorka. Podsećao je na tvrde četke koje se vuku preko metala, ali postojao je i jedan visokofrekventni šum, kao da tanušni glas veoma brzo peva, koji je probijao gotovo neprekidno grebanje. Zvuk je nepobitno bio viši. I sablastan. Vejkfild oseti kako mu kičmom prolaze trnci.

"Imaš li kasetofon?" prošapta Takagiši Frančeski. Grebanje se prekide na zvuk Takagišijevog glasa. Trojka je čekala još petnaest sekundi.

"Hej, vi tamo, hej, vi tamo", začuše bučni glas Dejvida Brauna na kanalu za slučaj opasnosti. "Jeste li svi u redu? Već jako kasnite sa javljanjem."

"Da, Dejvide", odvrati Frančeska. "I dalje smo tu. Čuli smo neobičan zvuk iz Njujorka."

"Nije sada vreme za te stvari. Imamo pred sobom veliku krizu. Svi naši novi planovi počivali su na pretpostavci da će Rama biti neprekidno osvetljen. Treba da ih sada prekrojimo."

"Dobro", javi se Vejkfild. "Smesta krećemo sa zida. Ukoliko sve bude išlo kako treba, bićemo kod logora za manje od jednog sata."

Dr Šigeru Takagiši je oklevao da napusti Njujork sa nerešenom tajnom neobičnog zvuka. Ali savršeno je razumeo da sada nije vreme za naučno istraživanje grada. Dok je ledomobil hitao preko smrznutog Cilindričnog mora, japanski naučnik se smešio. Bio je srećan. Znao je da je čuo novi zvuk, nešto nepobitno drugačije od ma kog zvuka koji je katalogizirala prva ramanska ekipa. Bio je to dobar početak.

Kosmonauti Tabori i Vejkfild poslednji su se popeli prenosnikom pored stepeništa Alfa. "Takagiši je stvarno bio ljut na Brauna, zar ne?" reče Ričard Janošu dok je pomagao malom Mađaru da siđe sa stolice. Odlebdeli su uz nagib prema transporteru.

"Nikada ga nisam video tako besnog", odvrati Janoš. "Šig je predani profesionalac i izuzetno se ponosi svojim poznavanjem Rame. To što je Braun tako olako odbacio šum koji ste vi momci tamo čuli znači nedostatak poštovanja prema Takagišiju. Ne krivim Šiga što se iznervirao."

Popeli su se na transporter i aktivirali prenosni modul. Prostrana tmina Rame povlačila se iza njih dok su se kretali osvetljenim hodnikom prema "Njutnu".

"Bio je to baš neobičan zvuk", reče Ričard. "Stvarno me je naježio. Nisam imao pojma da li je to novi zvuk, ili su ga Norton i njegova grupa čuli pre sedamdeset godina. Ali znam da me je tamo na zidu uhvatila dobra drhtavica."

"Čak je i Frančeska na početku bila besna na Brauna. Želela je da napravi intervju sa Šigom za svoj noćni izveštaj. Braun ju je nagovorio da to ne čini, ali nisam siguran da ju je potpuno ubedio da ti čudni šumovi nisu novost. Srećom, dovoljna vest bilo je i samo gašenje svetla."

Dva muškarca sidoše sa transportera i primakoše se vazdušnoj komori. "Auf", reče Janoš, "Sav sam kao prebijen. Bila su to dva duga, napet dana."

"Aha", složio se Ričard. "Mislili smo da ćemo provesti sledeće dve noći u logoru. Umesto toga, vratili smo se ovamo. Pitam se kakva li nas iznenađenja čekaju sutra."

Janoš se nasmeši svome prijatelju. "Znaš li šta je smešno u svemu ovome?" reče on. Nije čekao da Vejkfild odgovori. "Braun stvarno veruje da je on zapovednik ove misije. Jesi li video kako je reagovao kada je Takagiši kazao da bismo mogli da istražujemo Njujork u mraku? Braun verovatno misli da je njegova odluka da se vratimo na 'Njutna' i prekinemo prvi izlaz."

Ričard pogleda Janoša sa zbunjenim osmehom. "Nije, razume se", nastavi Janoš. "Rama je doneo odluku da odemo. I Rama će odlučiti šta ćemo učiniti sledeće."

25. PRIJATELJ U NEVOLJI

U snu je ležao na futonu u riokanu iz sedamnaestog stoleća. Odaja je bila veoma velika, sve u svemu devet tatami ležaja. Sa njegove leve strane, u dvorištu sa druge strane uklonjene pregrade, nalazio se savršeni minijaturizovani vrt sa majušnim drvećem i veštačkim potokom. Čekao je neku mladu ženu.

"Takagiši-san, jesi li budan?"

Promeškoljio se i posegao za komunikatorom. "Halo", rekao je, a glas mu je odavao ošamućenost. "Ko je?"

"Nikol de Žardan", uzvрати glas. "Izvinjavam se što zovem ovako rano, ali moram da te vidim. Hitno je."

"Daj mi tri minuta", reče Takagiši.

Tačno tri minuta kasnije na njegovim vratima začulo se kucanje. Nikol ga pozdravi i uđe u kabinu. Nosila je memorijsku kocku. "Imaš li šta protiv?" reče ona i pokazala prema kompjuterskoj konzoli. Takagiši zavrte glavom.

"Juče je bilo šest zasebnih incidenata", reče Nikol ozbiljno, pokazujući neakve odraze na monitoru, "među koje spadaju i dve najveće aberacije koje sam ikada videla u podacima o tvom srcu." Pogledala ga je. "Jesi li siguran da ste mi ti i tvoj doktor dali kompletne ranije zapise?"

Takagiši klimnu.

"Onda imam razloga za brigu", nastavi ona. "Jučerašnje nepravilnosti ukazuju na to da se tvoja hronična dijastolna abnormalnost pogoršala. Možda je zalistak počeo da propušta više nego do sada. Možda je dugo razdoblje bestežinskog stanja..."

"Ili sam možda", prekide je Takagiši sa blagim osmehom, "bio previše uzbuđen, a višak adrenalina je pogoršao problem."

Nikol se zagleda u japanskog naučnika. "To je moguće, dr Takagiši. Jedna od većih nepravilnosti se pojavila nedugo pošto su se svetla pogasila. Pretpostavljam da je to bilo kada si slušao svoj 'čudni zvuk'."

"A da drugi, kojim slučajem, nije bio tokom moje rasprave sa dr Braunom na logorištu? Ukoliko je tako, to bi potvrđivalo moju hipotezu."

Kosmonaut de Žardanova dodirnu nekoliko tastera na konzoli i njen softver zađe u novi potprogram. "Da", reče ona, "izgleda da je tako. Drugi incident se odigrao dvadeset minuta pre početka našeg napuštanja Rame. To bi bilo pred kraj našeg sastanka." Pomerila se od monitora. "Ali ne mogu otpisati neobično ponašanje tvoga srca samo zbog toga što si bio uzbuđen."

Gledali su jedno u drugo nekoliko dugih sekundi. "Šta pokušavaš da mi kažeš, doktore?" reče Takagiši blago. "Hoćeš li mi odrediti da moram da se držim svoje kabine na 'Njutnu'? Sada, u najznačajnijem trenutku moje profesionalne karijere?"

"Razmišljam da to učinim", odgovori Nikol iskreno. "Tvoje zdravlje mi je važnije nego tvoja karijera. Već sam izgubila jednog člana posade. Nisam sigurna da li bih mogla da oprostim sebi ako izgubim i drugog."

Videla je preklinjući izraz na licu svog kolege. "Znam koliko su ti izlazi u Ramu kritični za tebe. Pokušavam da nađem neku vrstu opravdanja koje bi mi pomoglo da zaboravim jučerašnje podatke." Nikol sede na dalji kraj kreveta i skrenu pogled. "Ali kao doktor, a ne kosmonaut 'Njutna', nalazim da je to vrlo teško."

Čula je kako joj Takagiši prilazi i osetila njegovu blagu ruku na svom ramenu. "Znam koliko su za tebe poslednja dva dana bila teška", reče on. "Ali nije bila tvoja greška. Svima nam je jasno da je smrt generala Borzova bila neizbežna."

Nikol prepozna poštovanje i prijateljstvo u Takagišijevom pogledu. Zahvalila mu je svojim očima. "Izuzetno cenim ono što si učinila za mene pre lansiranja", nastavi on. "Ukoliko se sada osećaš dužnom da ograničiš moje aktivnosti, neću se protiviti."

"Prokletstvo", reče Nikol i brzo ustade, "nije to tako jednostavno. Skoro pun sat sam proučavala tvoje podatke od noćas. Pogledaj ovo. Zapisi iz proteklih deset sati savršeno su normalni. Nema ni traga od ma kakve anomalije. A nisi imao nijednog incidenta nedeljama. Do juče. Šta je sa tobom, Šig? Da li ti je srce bolesno? Ili samo uvrnuto?"

Takagiši se nasmeši. "Žena mi je jednom rekla da imam čudno srce. Ali pretpostavljam da je mislila na nešto sasvim drugo."

Nikol uključi skener i prikaza trenutne podatke na monitoru. "Eto nas opet." Zavrtela je glavom. "Znaci savršeno zdravog srca. Nijedan kardiolog na svetu ne bi se raspravljao o tom mom zaključku." Pošla je prema vratima.

"Dakle, kako glasi presuda, doktore?" upita Takagiši.

"Nisam još odlučila", odgovori ona. "Ti bi mogao da mi pomogneš. Postaraj se da se javi još jedna nepravilnost u sledećih par sati i olakšaj mi stvar." Mahnula mu je za pozdrav. "Vidimo se za doručak."

Ričard Vejkfild je izlazio iz svoje kabine kada je Nikol pošla niz hodnik posle susreta sa Takagišijem. Ona donese spontanu odluku da porazgovara sa njime o RoHirovom softveru.

"Dobro jutro, princezo", reče on kada joj je prišao. "Šta radiš budna u ovo doba? Nešto uzbudljivo, nadam se."

"U stvari", odvrati Nikol istim šaljivim tonom, "baš sam krenula da popričam sa tobom." Stao je da bi poslušao. "Imaš li jedan minut?"

"Za tebe, madam doktore", odgovori on sa preteranim osmehom, "imam dva minuta. Ali ne više. Da te podsetim, gladan sam. A ako se ne nahranim brzo kada sam gladan, pretvaram se u groznog džina-ljudoždera." Nikol se nasmeja. "Šta ti je na umu?" lako je dodao.

"Možemo li u tvoju kabinu?" upita ona.

"Znao sam. Znao sam", reče on, okrenuo se i brzo skliznuo prema vratima.

"Najzad se desilo, baš kao u mojim snovima. Inteligentna, divna žena namerava da izrazi neugasivu ljubav..."

Nikol nije mogla da priguši kikut. "Vejkfilde", prekinula ga je, i dalje se smešeći, "stvarno si beznadežan. Zar nikada nisi ozbiljan? Treba da porazgovaram s tobom o poslu."

"Auh, Boga mu", reče Ričard dramatično. "Posao. U tom slučaju ću te ograničiti na dva minuta koje sam ti dodelio ranije. I od posla postajem gladan... i nezgodan."

Ričard Vejkfild otvori vrata svoje kabine i sačeka da Nikol uđe. Ponudio joj je stolicu pred kompjuterskim monitorom i seo iza nje na ležaj. Okrenula se da bi ga pogledala. Na polici iznad ležaja nalazilo se tuce majušnih figura sličnih onima koje je videla ranije u Taborijevoj kabini i na Borzovljevom banketu.

"Dopusti mi da te upoznam sa delom svoje menažerije", reče Ričard, primetivši njenu radoznalost. "Srela si lorda i ledi Makbet, Puka i Vratila. Ovaj par su Tibalt i Mercurio iz Romea i Julije. Pored njih su Jago i Otelo, koje slede princ Hal, Falstaf i divna gospođa Žurka. Poslednji sa desne strane je moj najbliži prijatelj, Taj Bard, ili skraćeno TB."

Dok je Nikol gledala, Ričard okrenu prekidač u blizini uzglavlja ležaja i TB siđe niz male stepenice sa police do kreveta. Dvadeset centimetara visoki robot pažljivo je obišao pregibe krevetskog pokrivača i prišao da pozdravi Nikol.

"A kako će biti tvoje ime, lepa gospo?" reče TB.

"Ja sam Nikol de Žardan", odgovori ona.

"Zvuči francuski", reče robot smesta. "Ali ja ne volim francuske stvari. Bar ne Valoa." Robot kao da ju je pažljivo zagledao. "Više ličiš na dete Otela i Dezdemone."

Nikol je bila zapanjena. "Kako si to izveo?" upita ona.

"Objasniću ti kasnije", reče Ričard i mahnu rukom.

"Imaš li omiljeni Šekspirov sonet?" upita robot sada. "Ako imaš, izrecituj neki stih, ili daj TB-u broj."

"Videh gde laska..." priseti se Nikol.

"...jutro sunca puno", dodade robot.

Planinskom vrhu suverenim okom,
I ljubi polja u zeleno runo,
Zlatom svog lica - i sja nad potokom...

Mali robot je recitovao sonet uz tačne pokrete glave i ruke i sa širokim opsegom izraza lica. Kreativnost Ričarda Vejkfilda ponovo ostavi dubok utisak na Nikol. Setila se glavna četiri stiha soneta iz svojih fakultetskih dana i stala da ih mrmlja naporedio sa TB-om:

I moje sunce blistavoga sjaja
Jednog jutra sjaše mi sred čela;
Ali, vaj, samo jedan sat to traje,
A sad ga oblak skriva od mog tela...

Kada je robot završio strofu, Nikol, dirnuta gotovo zaboravljenim rečima, zateče sebe kako pljeska. "Zna li on sve sonete?" pitala je.

Ričard klimnu. "Plus još mnogo, mnogo poetskijih dramskih govora. Ali to nije njegova najistaknutija sposobnost. TB je isto tako i vrlo inteligentan robot. Može da vodi razgovor bolje nego..."

Ričard se zaustavi usred rečenice. "Izvini, Nikol. Monopolišem vreme. Rekla si da si došla da razgovaraš poslom."

"Ali već sam iskoristila svoja dva minuta", reče ona sa iskrom u oku. "Jesi li siguran da nećeš umreti od gladi ako ti budem oduzela još pet minuta?"

Nikol ukratko izloži rezultate svoje istrage u vezi sa neispravnošću softvera RoHira, skupa sa njenim zaključkom da algoritme za zaštitu mora da je onemogućila ručna komanda. Nagovestila je da ne ume da produži preduzetu analizu i da bi volela da joj Ričard malo pomogne. Nije raspravljala o svojim sumnjama.

"Trebalo bi da bude mačji kašalj", reče on sa osmehom. "Samo treba da nađem mesto u memoriji gde su uskladištene komande. To bi moglo da oduzme nešto vremena, s obzirom na veličinu memorijskog prostora, ali uopšte uzev, te memorije se prave sa logičnim arhitekturama. Ipak, ne shvatam zbog čega se baviš svim tim detektivskim poslom. Zbog čega naprosto ne upitaš Janoša i ostale da li su oni ubacili komande?"

"U tome je problem", odvrtila je Nikol. "Niko se ne seća da je zadao naredbu RoHiru u bilo kom trenutku posle konačnog učitavanja i verifikacije. Kada je Janoš udario glavom tokom manevra, učinilo mi se da su mu prsti na upravljačkoj kutiji. On se ne seća, a ja nisam sigurna."

Ričardove obrve se namrgodiše. "Malo je verovatno da se tek tako desilo da Janoš isključi zaštitu nasumičnom komandom. To bi značilo da je sveukupni dizajn glup." Razmišljao je jedan trenutak. "Ah, dobro", nastavio je, "nema potrebe za nagađanjem. Sada si mi probudila radoznalost. Baciću oko na problem čim budem mogao da napravim mali..."

"Prekid-prekid. Prekid-prekid." Oboje začuše glas Ota Hajlmana sa komunikatora. "Molim sve da smesta dođu u naučni kontrolni centar na sastanak. Iskrsele su nove stvari. Svetla unutar Rame su se upravo vratila."

Ričard otvori vrata i pođe za Nikol na hodnik. "Hvala ti na pomoći", reče Nikol. "To mi veoma znači."

"Zahvaljuj mi se tek kad budem nešto učinio", reče Ričard sa osmehom. "Ja sam na zlom glasu zbog obećanja... a sada, šta misliš da znače sve te igre sa svetlom?"

26. DRUGI IZLAZ

Dejvid Braun raširio je ogromni list hartije po stolu nasred kontrolnog centra. Franćeska ga je podelila u odeljke koji su predstavljali sate i sada je bila zauzeta zapisivanjem onoga što joj je on govorio. "Prokleti softver za planiranje misije previše je neprilagodljiv da bismo ga upotrebili u ovakvoj situaciji", reče dr Braun Janošu Taboriju i Ričardu Vejkfildu. "Dobar je samo kada se redosled trenutno planiranih aktivnosti podudara sa nekom od pretpoletnih strategija."

Janoš priđe jednom od monitora. "Možda je tebi lakši za upotrebu nego meni", nastavi dr Braun, "ali ja sam otkrio da mi je odjutros mnogo lakše da se oslonim na olovku i papir." Janoš pozva program za planiranje misije i počeo da unosi neke podatke.

"Sačekaj trenutak", umeša se Ričard Vejkfild. Janoš prestade da kuca po tastaturi i okrenu se da poslušaa kolegu. "Svi ćemo se naraditi ni zbog čega. Trenutno ne moramo da planiramo čitav sledeći izlaz. U svakom slučaju znamo da nam pri veći posao mora biti uspostavljanje baze. Na to će otići sledećih deset ili dvanaest časova. Ostatak planiranja izlaza može se obavljati paralelno sa time."

"Ričard je u pravu", dodade Francéska. "Pokušavamo da uradimo sve previše brzo. Hajde da pošaljemo svemirske kadete u Ramu da završe podizanje. Dok ne budu tu, možemo da razradimo detalje izlaza."

"To nije praktično", odvrati dr Braun. "Diplomci sa Akademije su jedini koji znaju koliko bi trebalo da traje koja inženjerska aktivnost. Ne možemo doneti pouzdan plan bez njih."

"Onda će jedno od nas ostati ovde sa vama", reče Janoš Tabori. Nasmehio se. "A možemo da pošaljemo Hajlmana ili O'Tula unutra, kao dodatnog radnika. To ne bi trebalo mnogo da nas uspori."

Zajednička odluka je doneta posle pola sata. Nikol će ponovo ostati na "Njutnu", bar dok se ne dovrši infrastruktura, i predstavljaa kadete tokom planiranja misije. Admiral Hajlman će ići u Ramu sa četvoro drugih profesionalnih kosmonauta. Završiće tri preostala posla na podizanju infrastrukture: sastavljanje ostalih vozila, montiranje novih dvanaest prenosnih osmatračkih stanica na Severnoj hemisferi i konstrukciju logorišta/komunikacionog kompleksa Beta na severnoj strani Cilindričnog mora.

Ričard Vejkfild je upravo ponavljao sve pojedinosti podzadataka sa svojom malom grupom, kada Redži Vilson, koji je bukvalno ćutao tokom čitavog jutra, iznenada skoči sa stolice. "Sve je to sranje", povika on. "Ne mogu da poverujem u sve te besmislice koje čujem."

Ričard prekide pregled. Doktori Braun i Takagiši, koji su već počeli da raspravljaju o rasporedu pri izlazu, iznenada ućutaše. Sve oči se okrenuše prema Redžiju Vilsonu.

"Jedan čovek je nastradao pre četiri dana", reče on, "ubio ga je, po svemu sudeći, onaj ili ono što upravlja ovim džinovskim svemirskim brodom. Ali mi smo svejedno otišli unutra da istražujemo. Zatim svetla počinju neočekivano da se pale i gase." Vilson se obazre po kabini i po ostatku posade. Oči su mu bile divlje. Čelo mu se znojilo. "I šta svi radimo? Ha? Kako odgovaramo na upozorenje koje su nam uputila stvorenja daleko naprednija od nas? Mirno sedimo i planiramo ostatak istraživanja njihove letelice. Zar niko od vas ne shvata? Oni ne žele da budemo ovde. Žele da odemo, da se vratimo na Zemlju."

Posle Vilsonovog izliva usledila je duža, neprijatna tišina. Konačno, general O'Tul pride Redžiju Vilsonu. "Redži", reče on tiho, "sve nas je uznemirila smrt generala Borzova. Ali niko od nas ostalih ne vidi nikakve veze..."

"Onda ste slepi, čoveče, svi ste slepi. Ja sam bio gore u onom prokletom helikopteru kada su se svetla pogasila. Jednog trenutka je bilo blistavo kao letnju dan, a sledećeg, puf, crno kao u grobu. Bilo je to uvrnuto, shvataš, čoveče. Neko je pogasio sva svetla. U ovoj raspravi nisam ni jedan jedini put čuo nekog da se upita zašto su se svetla pogasila. Šta je s vama, ljudi? Jeste li previše pametni da biste se plašili?"

Vilson je galamio nekoliko minuta. Stalno se vraćao istoj temi. Ramanci su planirali smrt generala Borzova, slali su upozorenje sa svetlima koja se pale i gase, biće još nesreća ako posada bude uporna sa istraživanjima.

General O'Tul je stajao pored Redžija tokom čitave epizode. Dr Braun, Francéska i Nikol žučno su raspravljali postrance, a onda Nikol pride Vilsonu. "Redži", reče ona mirnim glasom, prekinuvši njegov govor, "zbog čega ti i general O'Tul ne pođete sa mnom? Možemo da nastavimo ovaj razgovor, a da ne oduzimamo vreme ostatku posade."

Sumnjičavo ju je pogledao. "S tobom, doktorko? Zbog čega bih pošao sa tobom? Ti uopšte nisi bila tamo. Nisi videla dovoljno da bi išta znala." Vilson stade ispred Vejkfilda. "Ti si bio tamo, Ričarde", reče on. "Ti si video to mesto. Znaš kakve su inteligencija i moć bile potrebne da se napravi tako veliki svemirski brod i da se zatim lansira na put između zvezda. Hej, čoveče, mi nismo ništa za njih. Manji smo od mrava. Nemamo nikakvih izgleda."

"Slažem se sa tobom, Redži", reče Ričard Vejkfild mirno posle trenutka oklevanja. "Bar u pogledu poređenja naših mogućnosti. Ali nemamo nikakvih dokaza da su neprijateljski raspoloženi. Ili da uopšte mare da li istražujemo njihov brod ili ne. Naprotiv, već sama činjenica da smo živi..."

"Pogledajte", povika Irina Turgenjev iznenada. "Pogledajte monitor."

Samotna slika zaledila se na džinovskom ekranu kontrolnog centra. Stvorenje nalik na raka ispunjavalo je čitav kadar. Imalo je nisko, pljosnato telo, otprilike dva puta duže nego šire. Težina mu je bila oslonjena na šest nogu sa po tri zglavka. Dve kandže nalik makazama pružale su se ispred tela, a čitav niz manipulatora, koji su na prvi pogled neprijatno podsećali na majušne ljudske ruke, gnezdio se u blizini jednog otvora u njegovom oklopu. Podrobniji pogled je otkrivao da su manipulatori prava gvoždarska radnja raznih mogućnosti - bila su tu klešta, sonde, turpije, čak i nešto što je podsećalo na burgiju.

Njegove oči, ukoliko su to bile, stajale su duboko uvučene u zaštitne kapke i podignute poput periskopa iznad vrha ljuske. Same očne jabučice bile su kristalne ili pihtijaste, oštro plave boje, i bez ikakvog izraza.

Prema ispisu sa strane slike bilo je jasno da je snimak načinjen pre svega nekoliko trenutaka sa neke od dalekometnih sonde, na mestu približno pet kilometara južno od Cilindričnog mora. Kadar, snimljen teleskopskim sočivom, pokrivao je površinu od približno šest kvadratnih metara.

"Dakle, imamo društvo na Rami", reče Janoš Tabori. Ostali kosmonauti su zapanjeno gledali monitor.

Čitava posada se kasnije složila da slika biota u obliku raka na džinovskom ekranu ne bi bila toliko strašna da se nije pojavila baš u tom trenutku. Iako je Redžijevo ponašanje očigledno bilo poremećeno, u onome što je govorio bilo je dovoljno razuma da podseti svakoga od njih na opasnosti ekspedicije. Nijedan član posade nije bio potpuno lišen straha. Svi su se oni, tokom nekog ličnog trenutka, suočili sa neprijatnom činjenicom da superrazvijeni Ramanci možda nisu prijateljski nastrojeni.

Ali svi su uglavnom potiskivali svoj strah. Bio je to deo njihovog posla. Poput ranih astronauta na spejs-šatlu u Americi, koji su znali da im se vozilo svakog časa može raspasti ili eksplodirati, kosmonauti sa "Njutna" prihvatili su okolnost da im je misija skopčana sa rizicima koje nije moguće kontrolisati. Zdravo potiskivanje te činjenice uslovljavalo je da grupa izbegava da raspravlja o uznemirujućim temama, najvećim delom vremena, i da se usredsređuje na obaveznije stvari (i time lakše za kontrolisanje), kao što je redosled događaja sledećeg dana.

Redžijev ispad i istovremeno pojavljivanje rakolikog biota na monitoru izazvali su jednu od retkih ozbiljnih rasprava grupe tokom čitavog projekta. O'Tul je rano istakao svoje stanovište. Iako su ga Ramanci fascinirali, nije ih se plašio. Bog je smatrao da treba da ga pošalje na ovu misiju i, ukoliko On tako odabere, mogao je da odluči da ova neobična pustolovina bude poslednja u O'Tulovom životu. U svakom slučaju, šta god se desi biće volja Božja.

Ričard Vejkfild je izrazio stanovište koje je izgleda delilo još nekoliko članova posade. Za njega, čitav projekat je bio izazovno putovanje otkrića i proba lične hrabrosti. Nesigurnosti su u svakom slučaju bile prisutne, ali one su izazivale i uzbuđenja, pored opasnosti. Izuzetno uživanje u sticanju novih saznanja, skupa sa mogućom monumentalnom važnošću susreta sa vanzemaljskim artefaktom, predstavljali su više nego dovoljnu nadoknadu za rizik. Ričard ništa nije zahtevao od misije. Bio je siguran da je to vrhunac njegovog života; čak i kada ne bi doživeo kraj projekta, ipak bi vredelo. Učinio bi nešto važno tokom svog kratkog postojanja na Zemlji.

Nikol je pažljivo slušala raspravu. Sama nije mnogo govorila, ali je otkrila da se njeno sopstveno mišljenje kristališe dok je slušala razgovor. Uživala je u praćenju reakcija drugih kosmonauta, i verbalnih i neverbalnih. Šigeru Takagiši je očigledno bio na Vejkfildovoj strani. Oštro je klimao glavom sve vreme dok je Ričard govorio o uzbuđenju zbog učestvovanja u takvom projektu. Redži Vilson, sada povučen i verovatno postićen zbog svoje ranije tirade, nije mnogo govorio. Admiralu Hajlmanu je bilo neprijatno od početka do kraja. Čitav njegov doprinos se sveo da podseća druge na to koliko je vremena prošlo.

Neobično, ali dr Dejvid Braun nije dodao mnogo filofske raspravi. Uputio je nekoliko kratkih komentara i jednom ili dva puta se činilo da je na samoj ivici upuštanja u opširna objašnjavanja. Ali to nije učinio. Njegovo pravo verovanje u pogledu Rame nije se razotkrilo.

Franćeska Sabatini je na početku delovala kao neka vrsta posrednika ili prenosnika, postavljala je pitanja zarad razjašnjenja i održavala ravnomerni tok razgovora. Ali pred kraj rasprave ponudila je nekoliko ličnih, iskrenih komentara. Njen filofski pogled na misiju "Njutn" u potpunosti se razlikovao od onih koje su izrazili O'Tul i Vejkfild.

"Mislim da čitavu stvar prikazujete previše složenom i intelektualnom", reče ona pošto je Ričard izložio dugi panegirik o radostima saznanja. "Nije mi bilo potrebno da stupim u neka duboka ispitivanja duše pre nego što sam se prijavila da budem kosmonaut na 'Njutnu'. Prišla sam toj temi na isti način kao što činim kod većine svojih važnijih odluka. Proračunala sam odnos rizik/dobit. Procenila sam da korist - uzevši u obzir sve činioce, uključujući tu slavu, prestiž, novac, čak i pustolovinu - više nego opravdava rizik. A apsolutno se ne slažem sa Ričardom u jednom pogledu. Ukoliko poginem na ovoj misiji, neću biti nimalo srećna. Za mene, većina koristi od ovog projekta je odložena; ne mogu da ih upotrebim dok se ne vratim na Zemlju."

Franćeskini komentari pobudiše Nikolinu radoznalost. Želela je da postavi italijanskoj novinarki još neka pitanja, ali je zaključila da ovo nije ni pravo vreme ni pravo mesto za to. Po okončanju sastanka, i dalje ju je zanimalo ono što je Franćeska rekla. Da li je moguće da je život za nju zaista toliko jednostavan? upita se Nikol. Može li se sve procenjivati preko rizika i koristi? Prisetrila se odsustva osećajnosti kod Franćeske

kada je ispila tečnost za pobačaje. Ali šta je sa osnovnim načelima i vrednostima? Ili čak osećanjima? Kada se sastanak prekinuo, Nikol priznade sebi da joj je Francéska i dalje u velikoj meri zagonetka.

Nikol je pažljivo posmatrala dr Takagišija. Danas je bio mnogo pribraniji. "Doneo sam odštampanu strategiju izlazaka, dr Braune", reče on i mahnu gomilom papira debelom četiri palca, "da podsetim sve nas na njihove osnovne ciljeve koji su predstavljaju ishod više od godinu dana pažljivog planiranja misije. Mogu li da pročitam delove kratkog pregleda?"

"Ne mislim da je potrebno da to učiniš", odvrati Dejvid Braun. "Svi smo upoznati sa..."

"Ja nisam", prekide ga general O'Tul. "Voleo bih da to čujem. Admiral Hajlman me je zamolio da obratim pažnju i da ga ukratko obavestim o glavnim crtama."

Dr Braun mahnu Takagišiju da nastavi. Mali japanski naučnik pozajmi stranu iz Braunovog portofolija. Iako je znao da se Dejvidu Braunu više dopadalo da pođu za rakolikim biotima tokom drugog izlaza, Takagiši je i dalje pokušavao da ubedi ostale kosmonaute da aktivnost sa vrhunskim prioritetom treba da bude odlazak do grada Njujorka.

Redži Vilson se izvinio sat ranije i otišao u svoju kabinu da odspava. Preostalih pet članova posade na "Njutnu" proveli su najveći deo popodneva u nastojanjima, bez ikakvog uspeha, da se usaglase oko aktivnosti za drugi izlaz. Pošto su dvojica naučnika, Braun i Takagiši, imali bitno različita mišljenja o tome šta bi trebalo učiniti, jednoglasni dogovor nije bio moguć. U međuvremenu, iza njih na velikom monitoru povremeno su se pojavljivali snimci svemirskih kadeta i admirala Hajlmana na poslu u Rami. Trenutna slika je pokazivala Taboriju i Turgenjevu u logorištu pored Cilindričnog mora. Upravo su završili sastavljanje drugog motornog čamca i proveravali njegove električne podsisteme.

"...Redosled izlaza je pažljivo isplaniran", čitao je Takagiši, "da bi bio u skladu sa Smernicama misije i Dokumentom o prioritetima, MSA-NT-0014. Osnovni ciljevi prvog izlaza su uspostavljanje inženjerske infrastrukture i bar površno pretraživanje unutrašnjosti. Od naročite važnosti će biti identifikacija onih karakteristika drugog ramanskog svemirskog broda koje su na bilo koji način različite od prvog.

Izlaz broj dva je tako planiran da dovrši kartografisanje unutrašnjosti Rame, pri čemu se pre svega valja usredsrediti na oblasti neistražene pre sedamdeset godina, kao i na različitosti u unutrašnjosti opažene tokom prvog izlaza. Susreti sa biotima izbegavaće se tokom drugog izlaza, iako će prisustvo i lociranje raznih vrsta biota biti deo postupka kartografisanja.

Interakcija sa biotima biće odložena do trećeg izlaza. Tek posle pažljivog i dugotrajnog posmatranja biće preduzeti pokušaji da..."

"To je dovoljno, dr Takagiši", prekide ga Dejvid Braun. "Svi smo shvatili suštinu. Na nesreću, taj sterilni dokument je pripremljen mesecima pre lansiranja. O situaciji sa kojom smo sada suočeni nije se uopšte razmišljalo. Svetla nam se pale i gasne. A locirali smo i pratimo krdo od šest rakolikih biota odmah iza južnog ruba Cilindričnog mora."

"Ne slažem se", reče japanski naučnik uz sve dužno poštovanje. "Sam si rekao da nepredviđeni redosled osvetljenja ne predstavlja fundamentalnu razliku između dva svemirska broda. Nismo suočeni sa nepoznatim Ramom. Predlažem da planiramo izlaz u saglasnosti sa prvobitnim planom misije."

"Znači, ti daješ prednost posvećivanju čitavog ovog izlaza kartografisanju, uključujući tu ili možda čak i obuhvatajući detaljno istraživanje Njujorka?"

"Tačno tako, generale O'Tule. Čak i ukoliko se zauzme stav da 'neobični zvuci' koje smo čuli ja i kosmonauti Vejkfild i Sabatinijeva ne predstavljaju zvaničnu 'razliku', pažljivo kartografisanje Njujorka je očevidno jedna od aktivnosti sa najvećim prioritetom. A od vitalnog je značaja da to ostvarimo tokom ovog izlaza. Temperatura Središnje nizije već je narasla do -5 stepeni. Rama nas nosi sve bliže i bliže Suncu. Svemirski brod se greje od spolja prema unutra. Predviđam da će Cilindrično more početi da se topi počev od dna za tri ili četiri dana..."

"Nikada nisam rekao da Njujork nije legitiman cilj naših istraživanja", prekide ga ponovo Dejvid Braun, "ali od samog početka držim da bioti predstavljaju pravo naučno blago ovog putovanja. Pogledajte te neverovatne tvorevine", reče on i ispuni središnji ekran prizorom šest rakolikih biota koji su se lagano kretali jednim praznim sektorom na Južnoj hemisferi. "Možda više nikada nećemo imati priliku da uhvatimo jednog od njih. Kapsule su gotovo završile sa osmatranjem čitavog polucilindra i nijedan drugi biot nije primećen."

Ostali članovi posade, uključujući i Takagišija, pogledaše u monitor sa napetom pažnjom. Bizarna skupina vanzemaljaca, poređanih u trouglastoj formaciji sa nešto većim primerkom na čelu, primicala se rasutoj hrpi metalne parčadi. Vodeći rak je prišao pravo do prepreke, zastao nekoliko sekundi, a zatim upotrebio klešta da raskomada elemente gomile u manje delove. Dva raka u drugom redu prenosila su metalne komade na leđa preostala tri člana grupe. Taj novi materijal je povećao veličinu malih hrpa koje su se već nalazile na vrhovima ljski rakolikih biota u poslednjem redu.

"Mora da su to ramanski đubretari", reče Francéska. Svi su se nasmejali.

"Ali možete da vidite zbog čega želim da brzo delamo", nastavi je Dejvid Braun. "Upravo u ovom trenutku kratki snimak koji ste videli ide do svih televizijskih mreža na Zemlji. Preko milijardu naših bližnjih ljudi i žena gledaće ga sa istom mešavinom straha i opčinjenosti koju ste svi upravo osetili. Zamislite kakve ćemo laboratorije moći da napravimo da bismo proučavali ova stvorenja. Zamislite šta ćemo naučiti..."

"Zbog čega misliš da možeš da uhvatiš nekog od njih?" upita general O'Tul.

"Deluju mi prilično opasno."

"Sigurni smo da su ta stvorenja, iako izgledaju kao biološka, zapravo roboti. Otud naziv 'biot' koji je postao popularan tokom prve ekspedicije na Ramu i posle nje. Prema svim izveštajima Nortona i drugih kosmonauta sa Rame I, svaki takav biot je konstruisan da obavlja tačno određenu funkciju. Nemaju inteligenciju kakvu mi poznajemo. Trebalo bi da smo u stanju da ih nadmudrimo... i da ih ulovimo."

Krupni plan hvataljki nalik makazama pojavi se na ekranu. "Ne znam", reče general O'Tul. "Bio bih skloniji da sledim predlog dr Takagišija i da ih poprilično dugo posmatram pre nego što pokušam da ulovim nekog."

"Ne slažem se", reče Francéska. "Govoreći kao novinar, nema krupnije teme od pokušaja da uhvatimo jednu od tih stvari. Svi na Zemlji će gledati. Nikada nećemo imati drugu priliku poput ove." Zastala je na trenutak. "MSA nas pritiska za neku gromoglasnu vest. Incident sa Borzovim nije baš ubedio poreske obveznike sveta da se njihov novac za istraživanje svemira pametno troši."

"Zbog čega ne možemo da obavimo oba zadatka tokom istog izlaza?" upita general O'Tul. "Jedna grupa bi mogla da istražuje Njujork, a druga bi pošla za rakom."

"Nikako", odvrtila je Nikol. "Ukoliko je cilj izlaza hvatanje biota, onda sve naše snage treba da budu usmerene u tom pravcu. Upamtite, ograničeni smo i u ljudstvu i u vremenu."

"Na žalost", reče Dejvid Braun, sada sa bledim osmehom, "ovu odluku ne možemo doneti kao odbor. Pošto ne možemo da se saglasimo u potpunosti, ja moram doneti odluku... Dakle, cilj sledećeg izlaza biće hvatanje rakolikog biota. Pretpostavljam da će se admiral Hajlman složiti sa mnom. Ukoliko ne, stavićemo predlog na glasanje posade."

Sastanak se polako prekide. Dr Takagiši je želeo da iznese još jedan argument, da istakne da se većina vrsta biota koje su videli prvi istraživači Rame nije pojavila sve do topljenja Cilindričnog mora. Ali niko više nije želeo da sluša. Svi su bili umorni.

Nikol priđe Takagišiju i neprimetno aktivira svoj biometrijski skaner. Fajl upozorenja je bio prazan. "Čisto kao suza", reče ona sa osmehom.

Takagiši je pogleda vrlo ozbiljno. "Odluka nam je pogrešna", reče on mrgodno. "Trebalo je da pođemo u Njujork."

27. UHVATITI BIOTA

"Budi veoma oprezna", reče admiral Hajlman Francéska. "Uznemiruje me kada te gledam da se tako naginješ."

Sinjora Sabatini je ukotvila članke ispod sedišta helikoptera i sada se pružala kroz vrata. Držala je malu video kameru u desnoj ruci. Tri ili četiri metra ispod nje, očigledno ne obraćajući pažnju na zujavu mašinu nad njima, šest rakolikih biota metodično je koračalo. I dalje su stupali u falangi, nanizani poput prva tri reda kegla za kuglanje.

"Pođi iznad mora", doviknu Francéska Hirou Jamanaki. "Idu prema ivici i uskoro će ponovo skrenuti."

Helikopter se oštro nakrenu na levo i polete preko ruba pet stotina metara visoke litice koja je razdvajala južnu polovinu Rame od Cilindričnog mora. Obala je bila deset metara viša od svog severnog parnjaka. Dejvid Braun ostade bez daha kada ugleda smrznuto more pola kilometra ispod sebe.

"Pa to je smešno, Francéska", reče on. "Šta hoćeš time da postigneš? Automatska kamera u nosu koptra napraviće odgovarajuće snimke."

"Ova kamera je specijalno izrađena za veliko zumiranje", reče ona. "Osim toga, malo poskakivanja daje slikama veću dokumentarnu uverljivost." Jamanaka upravi letelicu nazad prema obali. Bioti su se sada nalazili na trideset metara pravo pred njima. Vodeći biot priđe rubu na pola dužine tela, zastade na delić sekunde, a zatim naglo okrete na desno. Novi zaokret za devedeset stepeni dovršio je manevar, tako da je biot sada stao da se kreće tačno u suprotnom smeru. Ostalih pet rakova su sledili svoga vođu, obavljajući svoje okrete red po red sa milimetarskom preciznošću.

"Ovaj put sam ga uhvatila", reče Francéska srećno i uvuče se u helikopter. "Pravo napred i pun kadar. I čini mi se da sam razabrala titraj pokreta u plavom oku vođe pre nego što je okrenuo."

Bioti su se sada udaljavali od litice svojom normalnom brzinom od deset kilometara na sat. Njihovo kretanje je ostavljalo blaga udubljenja u glinovitom tlu. Išli su putem uporednim svom prethodnom kretanju prema moru. Odozgo je čitava oblast

izgledala poput vrta u predgrađu u kome je deo trave pokošen - sa jedne strane tlo je bilo uređeno i isparcelisano, dok na teritoriji koju bioti još nisu prešli nije bilo pravilnog rasporeda u oznakama na tlu.

"Ovo bi moglo da postane dosadno", reče Francéska, a zatim razigrano poseže i obgrli Dejvida Brauna oko vrata. "Možda ćemo morati da se zabavimo nečim drugim."

"Posmatraćemo ih samo još jednu rundu. Kretanje im je prilično jednostavno." Nije obraćao pažnju na Francésino lako golicanje po vratu. Izgledalo je kao da nešto prebira po mislima. Posle dužeg vremena, Braun progovori u komunikator: "Šta ti misliš, dr Takagiši? Ima li još nečega što bismo trenutno mogli da učinimo?"

Iz naučnog kontrolnog centra na "Njutnu" dr Takagiši je pratio napredovanje biota na monitoru. "Bilo bi izuzetno korisno", reče on, "kada bismo mogli da otkrijemo više o njihovim senzorskim sposobnostima pre nego što pokušamo da uhvatimo nekog od njih. Do sada nisu reagovali na šumove, niti na vizuelnu stimulaciju iz daljine. Zapravo, izgleda da nisu ni primetili naše prisustvo. Kao što ćeš se sigurno složiti, još nemamo dovoljno podataka da bismo došli do ma kakvih konačnih zaključaka. Ukoliko bismo ih izložili čitavom opsegu elektromagnetnih frekvencija i kalibrisali njihov odziv, možda bismo dobili bolju predstavu..."

"Ali to bi trajalo dani", prekide ga Dejvid Braun. "A u krajnjoj liniji ipak bismo morali da rizikujemo. Ne mogu da zamislim šta bismo mogli da saznamo što bi nam konkretno izmenilo planove."

"Ukoliko više saznamo o njima", zaključio Takagiši, "mogli bismo da razradimo bolju, sigurniju proceduru za hvatanje. Moglo bi se čak dogoditi da saznamo nešto što bi nas u potpunosti odvratilo od..."

"Teško", glasio je nagli odgovor Dejvida Brauna. Što se njega ticalo, sa tom raspravom je bilo gotovo. "Hej, Tabori", povika on sada. "Kako vam ide sa kućicama, društvo?"

"Skoro smo gotovi", odgovori Mađar. "Najviše još trideset minuta. Onda ćemo biti spremni za dremku."

"Najpre ručak", umeša se Francéska. "Ne možete na spavanje na prazan stomak."

"Šta kuvaš, lepotice?" reče Tabori šaljivim tonom.

"Osso buco alla Rama."

"Dosta je", reče dr Braun. Zastao je nekoliko sekundi. "O'Tule", produžio je zatim, "možeš li sam da se snađeš sa 'Njutnom'? Bar tokom sledećih dvanaest sati?"

"Potvrđujem", glasio je odgovor.

"Onda pošalji dole ostatak posade. Do trenutka kada se budemo sreli na novom logorištu, trebalo bi da bude spremno za naseljavanje. Ručaćemo nešto i kratko odremati. Onda ćemo isplanirati lov na biota."

Ispod helikoptera, šest stvorenja nalik rakovima nastavljalo je svoj neumorni marš preko ogolelog tla. Četiri ljudska bića gledala su ih kako dolaze do jasno razaznatljive granice, na kojoj je tlo od zemlje i sitnog kamenja prelazilo u finu žičanu mrežu. Čim su dotakli usku stazu koja je delila dva odsečka, bioti napraviše krug na levo. Onda su krenuli prema moru linijom uporednom sa njihovom poslednjom putanjom. Jamanaka okrenu helikopter, poveća visinu i pođe prema logorištu Beta udaljenom deset kilometara preko cilindričnog mora.

Svi su bili u pravu, razmišljala je Nikol. Gledanje na monitoru nije ništa u poređenju sa ovim. Spuštala se prenosnikom u Ramu. Sada, pošto je prešla polovinu puta,

imala je vrtoglav pogled u svim pravcima. Prisetila se sličnog osećaja svojevremeno, kada je stajala na visoravni Tonto u nacionalnom parku Grand Kanjon. Ali ono je načinila priroda i trajalo je preko milijardu godina, reče ona sebi. Ramu je, međutim, sagradio neko. Ili nešto.

Stolica zastade na trenutak. Šigeru Takagiši siđe na kilometar ispod nje. Nikol nije mogla da ga vidi, ali je čula kako razgovara sa Ričardom Vejkfildom preko komunikatora. "Požuri", čula je kako viče Redži Vilson. "Ne dopada mi se da sedim ovde usred ničega." Nikol je uživala u tome da visi na prenosniku. Zapanjujući prizor oko nje privremeno je postao nepomičan i mogla je do mile volje da proučava svaku pojedinost koja bi joj se učinila naročito zanimljiva.

Posle još jednog zaustavljanja da bi se Vilson iskrcao, Nikol najzad poče sama da se približava podnožju stepeništa Alfa. Gledala je, opčinjena, kako se razlučivanje njenih očiju brzo popravilo tokom poslednjih trista metara spuštanja. Ono što je bila mrlja nerazgovetnih slika pretvorilo se u rover, trojicu ljudi, nešto opreme i mali logor koji je to okruživao. Posle još nekoliko sekundi mogla je da razazna svakoga od trojice ljudi. Nakratko se prisetila druge vožnje na žičari, prilikom boravka u Švajcarskoj pre dva meseca. Slika kralja Henrija na trenutak joj prođe kroz um. Zamenilo ju je nasmešeno lice Ričarda Vejkfilda upravo ispod nje. Davao joj je uputstva kako najbolje da siđe sa stolice.

"Nikada se neće potpuno zaustaviti", govorio je on, "ali će znatno usporiti. Otkopčaj sigurnosni pojas i onda dotakni tlo koračajući, kao da silaziš sa pokretne trake."

Dohvatio ju je oko struka i digao sa platforme. Takagiši i Vilson su već bili na zadnjem sedištu rovera. "Dobro došla na Ramu", reče Vejkfild.

"U redu, Tabori", produžio on u komunikator. "Svi smo tu i premni za polazak. Prebacujemo se na mod slušanja tokom vožnje."

"Brzo", požurivao ih je Janoš. "Jedva se uzdržavamo da ne pojedemo i vaš ručak... Uzgred, Ričarde, da li bi doneo kutiju sa alatom C kada dođeš? Pričali smo o mrežama i kavezima, pa će nam možda biti potreban raznovrsniji pribor."

"U redu", odgovori Vejkfild. Otrčao je do logorišta i ušao u jedinu veću kućicu. Izašao je sa dugačkom, četvrtastom, metalnom kutijom koja je očigledno bila veoma teška. "Do vraga, Tabori", reče on u radio, "šta se nalazi u njoj?"

Svi su čuli smeh. "Sve što može da ti zatreba da uloviš rakolikog biota. I još ponešto."

Vejkfild isključi primopredajnik i pope se u rover. Počeo je da vozi od stepeništa u smeru Cilindričnog mora. "Taj lov na biote je najgluplja prokleta stvar za koju sam ikada čuo", progunda Redži Vilson. "Neko će sigurno da nastrada."

U roveru je vladala tišina skoro pun minut. Sa desne trane, na granici svog vidnog polja, kosmonauti su jedva nazirali ramanski grad London. "Pa, kako izgleda kada si član drugog tima?" reče Vilson nikom određenom.

Posle neprijatne tišine dr Takagiši se okrete da bi mu se obratio. "Izvini, Vilsone", reče on uglađeno, "govoriš li ti to meni?"

"Nego šta", odvrati Vilson klimajući. "Zar ti niko nije rekao da si naučnik broj dva na ovoj misiji? Pretpostavljam da nije", produži Vilson posle kratke pauze. "Ali to nije čudno. Dole na Zemlji meni nikada ne bi palo na pamet da sam novinar broj dva."

"Redži, stvarno ne mislim da..." reče Nikol pre nego što je prekinuta.

"A što se tebe tiče, doktore...", Vilson se naže napred u roveru, "moglo bi se desiti da budeš jedini član trećeg tima. Načuo sam nešto kada su naše veličanstvene vođe Hajlman i Braun govorile o tebi. Voleli bi da te ostave na 'Njutnu' za stalno. Ali pošto bi nam tvoje veštine mogle zatrebati..."

"Dosta", umeša se Ričard Vjekfild. Glas mu je imao preteći prizvuk. "Mogao bi da prekineš da budeš tako neprijatan." Nekoliko napetih sekundi prođe pre nego što je Vjekfild ponovo progovorio. "Uzgred, Vilsone", reče on, sada prijateljskim tonom, "ukoliko se dobro sećam, ti si trkački zaludenik. Da li bi voleo da voziš ovaj bagi?"

Bio je to savršen predlog. Nekoliko trenutaka kasnije Redži Vilson obreo se na vozačkom sedištu pokraj Vjekfilda i divljački se smejao dok je ubrzavao rover po uskom krugu. Kosmonauti de Žardan i Takagiši su poskakivali na zadnjem sedištu.

Nikol je veoma pažljivo posmatrala Vilsona. Ponovo je neuravnotežen, razmišljala je. To je najmanje treći put u poslednja dva dana. Nikol pokuša da se priseti kada je poslednji put obavila puno skaniranje na Vilsonu. Nijednom još od dana posle Borzovljeve smrti. Kadete sam dva puta proverila u međuvremenu... prokletstvo", reče ona sebi, dopustila sam da me opsednutost Borzovim natera na nemarnost. Ona dade sebi zadatak da se seti da skanira svakog što je pre moguće kada bude stigla u logorište Beta.

"Uzgred, dragi moj profesore", reče Ričard Vjekfild kada je Vilson najzad izravnao pravac i krenuo prema logoru, "imam jedno pitanje za tebe." Okrenuo se i pogledao japanskog naučnika. "Jesi li razrešio naš 'čudni zvuk' od juče? Ili te je dr Braun ubedio da je reč o hiru naše kolektivne mašte?"

Dr Takagiši zavrte glavom. "Rekoh ti još tada da je to novi zvuk." Zagledao se u daljinu, preko neobjašnjivih mehaničkih polja Središnje nizije. "Ovo je drugačiji Rama. Znam to. Kvadrati šahovnice na jugu raspoređeni su na potpuno novi način i više se ne pružaju do obale Cilindričnog mora. Svetla se sada pale pre topljenja mora. I gase se naglo, bez postepenog zatamnjenja tokom nekoliko sati o kakvom su izveštavali prvi istraživači Rame. Bioti u obliku rakova sada se pojavljuju u krdima umesto pojedinačno." Zastao je, i dalje zagledan preko polja. "Dr Braun kaže da su te razlike trivijalne, ali ja mislim da nešto znače. Moguće je", reče Takagiši meko, "da dr Braun greši."

"Isto je tako moguće da je kompletan kućkin sin", reče Vilson gorko. Ubrzao je rover do maksimalne brzine. "Logore Beta, evo nas!"

28. EKSTRAPOLACIJA

Nikol završi sa ručkom od presovanog pačjeg mesa, obnovljenog prokelja i krompir pirea. Ostali kosmonauti su još jeli i za dugačkim stolom je privremeno vladala tišina. U uglu kraj ulaza jedan monitor pratio je položaj rakolikih biota. Kretanje im se nije promenilo. Odraz koji je prikazivao rakove kretao se jednim smerom nešto više od deset minuta, a zatim bi se okrenuo unazad.

"Šta biva kada završe parcelu?" upita se Ričard Vjekfild. Gledao je kompjutersku mapu oblasti okačenu o privremenu oglasnu tablu.

"Poslednji put su išli jednom od tih staza između odeljaka šahovnice sve dok nisu stigli do rupe", odvrati Franćeska sa drugog kraja stola. "Onda su bacili đubre u nju. Nisu uzeli ništa na ovoj novoj teritoriji, tako da možemo samo da nagađamo šta će raditi kada završe."

"Svi su ubeđeni da su naši bioti u stvari đubretari?"

"Dokazi su prilično jaki", reče Dejvid Braun. "Verovalo se da je slični usamljeni biot u obliku raka na koga je naišao Džimi Pak u prvom Rami takođe bio sakupljač đubreta."

"Laskamo sebi", umeša se Šigeru Takagiši. Dovršio je žvakanje poslednjeg zalogaja i progutao ga. "Dr Braun je lično bio onaj koji je prvi rekao da je malo verovatno da bismo mi, ljudi, ikada mogli shvatiti svrhu Rame. Naš trenutni razgovor me podseća na onu staru hindu poslovicu o slepcima koji su opipavali slona. Svi su ga opisivali drugačije, jer je svako dodirnuo samo mali deo životinje. Nijedan od njih nije bio u pravu."

"Ti ne smatraš da naši rakovi rade za Raminu službu za održavanje čistoće?" upita Janoš Tabori.

"Nisam to rekao", odvrati Takagiši. "Samo sam nagovestio da je tašto od nas što tako brzo zaključujemo da tih šest stvorenja nemaju druge svrhe osim čišćenja smeća. Naši osmatrački podaci su bolno neodgovarajući."

"Ponekad je neophodno ekstrapolisati", uključio se dr Braun iznervirano u razgovor, "čak i spekulisati na minimalnim količinama podataka. Sam znaš da se nova nauka zasniva na maksimumu verovatnoće, a ne na sigurnosti."

"Pre nego što se uključimo u neku ezoteričnu raspravu o nauci i njenoj metodologiji", prekide ih Janoš sa osmehom, "imam predlog za takmičenje za sve vas." Ustao je sa svoga mesta. "Zapravo, to je prvobitno bila Ričardova ideja, ali sam ja smislio kako da je pretvorimo u igru. Stvar stoji u vezi sa svetlom."

Janoš brzo otpi malo vode iz čaše. "Otkako smo došli ovamo u zemlju Ramaniju", započeo je formalno, "bilo je tri prelazna stadijuma u stanju osvetljenosti."

"Buu. Ua", povika Vejkfild. Janoš se nasmeja.

"U redu, momci", produži zatim mali Mađar na svoj uobičajeni, nemarni način, "u čemu je fazon sa svetlima? Uključila su se, ugasila, a sada se ponovo uključila. Šta će se desiti u budućnosti? Predlažem da napravimo kladionicu i uložimo, recimo, po dvadeset maraka po glavi. Svako od nas će dati predviđanje o ponašanju rasvete tokom ostatka misije, a onaj ko bude najbliži pokupiće šnur."

"Ko će da odredi porednika?" upita Redži Vilson sanjivo. Tokom prethodnog časa zevnuo je nekoliko puta. "I pored upečatljive skupine mozgova za ovim stolom, ne čini mi se da je iko uspeo da provali Ramu. Ja lično verujem da svetla neće slediti nikakvu pravilnost. Paliće se i gasiti nasumce da bismo i dalje nagađali."

"Zapiši to i pošalji modemom do generala O'Tula. Ričard i ja smo se složili da će on biti savršen sudija. Kada misija bude gotova, on će uporediti predviđanja sa stvarnošću i neko će da zaradi srećnu večeru za dvoje."

Dr Dejvid Braun odgurnu stolicu od stola. "Jesi li završio sa svojom igrom, Tabori?" pitao je. "Ako jesi", dodade on, ne čekajući na odgovor, "možda bismo mogli da raščistimo ovaj rusvaj od ručka i da krenemo po planu."

"Hej, šefe", odvrati Janoš, "samo pokušavam da malo olabavim stvari. Svi su postali napeti..."

Braun izađe iz kućice pre nego što je kosmonaut Tabori završio rečenicu.

"Šta ga grize?" upita Ričard Francéska.

"Izgleda mi da je napet zbog lova", odgovori Francéska. "Loše je raspoložen još od jutros. Možda ga je pritisla odgovornost."

"A možda je tupadžija", reče Vilson. I on se digao na noge. "Oдох ja da odremam."

Dok je Vilson izlazio iz prostrane kućice, Nikol se seti da je želela da proveri svima biometrijska očitavanja pre lova. Bio je to prilično jednostavan zadatak. Bilo joj je potrebno samo da stane blizu svakog kosmonauta tokom nekih petdeset pet sekundi i da potom očita kritične podatke na monitoru. Ukoliko nije bilo podataka u fajlovima upozorenja, čitava procedura se tu okončavala. Na ovoj proveri svi su bili čisti, uključujući i Takagišija. "Lepo ide", reče Nikol vrlo tiho svome japanskom kolegi.

Izišla je da potraži Dejvida Brauna i Redžija Vilsona. Kućica dr Brauna nalazila se na daljem kraju logorišta. Poput svih ostalih pojedinačnih staništa, njegova kućica podsećala je na visoki, uski šepir spušten na zemlju. Sve kućice bile su beličaste, visoke oko dva i po metra, sa kružnom osnovom od nešto manje od dva metra u prečniku. Napravljene su od superlakih, savitljivih materijala koji su objedinjavali jednostavno pakovanje i skladištenje sa izuzetnom snagom. Nikol je zapazila da kućice pomalo podsećaju na vigvame američkih indijanaca.

Dejvid Braun je bio u svojoj kućici, sedeći prekrštenih nogu na tlu ispred prenosnog kompjuterskog monitora. Na ekranu je bio tekst iz poglavlja o biotima u Takagišijevom Atlasu Rame. "Izvini, dr Braune", reče Nikol kada je promolila glavu kroz vrata.

"Da", reče on, "šta je?" Nije ni pokušao da prikrije ozlojeđenost zbog prekida.

"Treba da proverim tvoje biometrijske podatke", reče Nikol. "Nisi sniman još od prvog izlaza."

Braun joj uputi iznerviran pogled. Nikol se ne pomeri. Amerikanac sleže ramenima, napola zagrokta i ponovo se okrenu monitoru. Nikol je klekla pored njega i aktivirala skener.

"U kućici sa zalihama ima stolica na sklapanje", ponudi Nikol kada se dr Braun nelagodno promeškoltio na tlu. On nije obraćao pažnju na njenu primedbu. Zbog čega je tako grub prema meni? - zateče Nikol sebe kako se pita. Da li je to zbog onog izveštaja o Vilsonu i njemu? Ne - odgovori ona na sopstveno pitanje. To je zbog toga što nikada nizam bila odgovarajuće ponizna.

Podaci počеше da se pojavljuju na Nikolinom ekranu. Ona pažljivo otkuca nekoliko veličina koje su omogućavale prikazivanje upozoravajućih podataka. "Krvni pritisak ti je bio previsok tokom dugih intervala uglavnom tokom poslednja sedamdeset dva sata, uključujući skoro čitav današnji dan", reče ona bez osećanja. "Ta vrsta pravilnosti je obično povezana sa stresom."

Dr Braun prestade da čita o biotima i okrenu lice prema sanitetskom oficiru. Zagledao se u prikazane podatke bez razumevanja. "Ovaj dijagram govori o amplitudi i trajanju tvojih iskakanja iz dozvoljenih granica", reče Nikol, pokazujući na ekran. "Nijedno od tih zasebnih pojavljivanja samo za sebe ne bi bilo ozbiljno. Ali ukupni oblik je razlog za zabrinutost."

"Bio sam pod određenim pritiskom", progundā on, gledajući kako Nikol poziva druge prikaze koji su potvrđivali njenu prvobitnu tvrdnju. Mnogi Braunovi fajlovi upozorenja izlazili su iz zadatih granice.

Svetlosti su neprekidno treptale na njenom monitoru. "Kakav je najgori scenario?" zanimalo ga je.

Nikol odmeri svog pacijenta. "Kap sa paralizom ili smrću", odvrtila je. "Ukuliko stanje ostane isto ili se pogorša."

Zviznuo je. "Šta treba da učinim?"

"Najpre", odgovori ona, "treba da počneš više da spavaš. Tvoj metabolički profil pokazuje da si od smrti generala Borzova ukupno sakupio jedanaest časova valjanog odmora. Zbog čega mi nisu rekao da imaš problema sa nesanicom?"

"Mislio sam da je reč samo o uzbuđenju. Jedne noći sam čak popio pilulu za spavanje i nije delovala."

Nikoline veđe se nabraše. "Ne sećam se da sam ti dala pilule za spavanje."

Dr Braun se nasmeši. "Sranje", reče on, "zaboravio sam da ti kažem. Razgovarao sam sa Frančeskom Sabatini o svojoj nesanici jedne noći i ona mi je ponudila pilulu. Uzeo sam je bez razmišljanja."

"Koje noći je to bilo?" upita Nikol. Ponovo je promenila prikazivanje na monitoru i uzela još podataka iz memorijskih skladišta.

"Nisam siguran", reče dr Braun posle izvesnog oklevanja. "Mislim da je bilo..."

"Ah, evo ga", reče Nikol. "Vidim ga u hemijskoj analizi. Bilo je to trećeg marta, drugu noć posle Borzovljeve smrti. Dan kada ste ti i Hajlman izabrani kao združeni zapovednici. Sudeći po prekidu u ovim spektrometrijskim podacima, pretpostavljam da si uzeo jednu tabletu medvila."

"To vidiš iz mojih biometrijskih podataka?"

"Ne baš", nasmeši se Nikol. "Tumačenje nije jednoznačno. Kako si ono rekao tokom ručka? Ponekad je potrebno ekstrapolisati... i spekulisati."

Oči im se na trenutak sretoše. Da li bi to mogao biti strah? - upita se Nikol kada je pokušala da protumači ono što je razabrala u njegovom pogledu. Dr Braun skrenu pogled. "Hvala ti, doktore de Žardan", reče on kruto, "na izveštaju o mom krvnom pritisku. Pokušaću da se opustim i da se naspavam. I izvinjavam se što te nisam obavestio o tome da sam uzeo pilulu." Otpustio ju je pokretom ruke.

Nikol zausti da se pobuni protiv otpuštanja, ali odluči da to ne učini. Ionako ne bi poslušao moj savet, reče ona sebi dok je koračala prema Vilsonovoj kućici. A krvni pritisak mu u svakom slučaju nije opasno visok. Pomislila je o poslednja dva napeta minuta njihovog razgovora, pošto je zapanjila dr Brauna time što je tačno pogodila tip pilule za spavanje. Ima tu nešto što nije sasvim u redu. Šta li sam to propustila?

Začula je Redžija Vilsona kako hrče još pre nego što je stigla do vrata njegovog šatora. Posle kratke rasprave sa sobom, Nikol odluči da ga skanira pošto bude odspavao. Potom se vratila do svoje kućice i brzo usnula.

"Nikol. Nikol je Žardan." Glas joj se umešao u san i probudio je. "To sam ja. Frančeska. Moram nešto da ti kažem."

Nikola se lagano uspravi na ležaljci. Frančeska je već ušla u kućicu. Italijanka je imala svoj najpriateljskiji osmeh, onaj za koji je Nikol mislila da ga čuva isključivo za kameru.

"Pričala sam sa Dejvidom pre par minuta", reče Frančeska kada je prišla ležaljci, "i on mi je rekao za vaš razgovor posle ručka." Frančeska je i dalje govorila kada je Nikol zevnula i spustila noge na pod. "Naravno, vrlo me je zabrinulo kada sam čula za njegov krvni pritisak - ne brini, on i ja smo se već dogovorili da to neću pominjati - ali stvar koja

me je stvarno uznemirila bilo je kada me je podestio da ti uopšte nismo rekli za pilulu za spavanje. Tako me je sramota. Trebalo je da ti odmah kažemo."

Franческа je govorila prebrzo za Nikol. Pre samo nekoliko trenutaka bila je u dubokom snu, sanjala je o Bovoau, a sada je odjednom bila prisiljena da sluša stakato ispovedanje italijanskog kosmonauta.

"Možeš li da sačekaš jedan tren dok se ne probudim?" upita Nikol pospano. Nagla se pored Frančeske do improvizovanog stola i ispila čašu vode. Pila je lagano.

"A sada, treba li da shvatim", reče Nikol, "da si me probudila da mi kažeš da si dala dr Braunu pilulu za spavanje? Nešto što sam već znala?"

"Da", nasmešila se Franческа. "Hoću da kažem, to je jedan deo. Ali shvatila sam da sam zaboravila da ti kažem i za Redžija."

Nikol zavrte glavom. "Ne mogu da te pratim, Franческа. Pričaš li sada o Redžiju Vilsonu?"

Franческа je oklevala jednu sekundu. "Da", reče ona. "Zar ga nisi proverila skanerom odmah posle ručka?"

Nikol ponovo zavrte glavom. "Ne, već je spavao." Pogledala je na sat. "Planirala sam da ga skanim pre početka sastanka. Možda za jedno sat."

Franческа je bila rumena. "Pa", reče ona, "kada mi je Dejvid rekao da se medvil pokazao u njegovim biometrijskim podacima, pomislila sam..." zastala je usred rečenice. Činilo se kao da se pribira. Nikol je strpljivo čekala.

"Redži je počeo da se žali na glavobolje pre više od nedelju dana", nastavi Franческа najzad, "pošto su se dva broda misije 'Njutn' spojila za sastanak sa Ramom. Pošto smo on i ja bili bliski prijatelji, a on je znao za moje poznavanje droga - znaš, iz sveg mog rada na dokumentarnoj seriji - upitao me je da li bih mu dala nešto protiv glavobolje. Najpre sam odbila, ali sam najzad, pošto me je stalno gnjavio, dala malo nubitrola."

Nikol se namršti. "To je prejak lek za običnu glavobolju. Još ima doktora koji veruju da ga ne bi trebalo prepisivati ukoliko sve drugo nije otkazalo..."

"Kazala sam mu to", reče Franческа. "Bio je nepopustljiv. Ne znaš ti Redžija. Ponekad je teško raspravljati sa njim."

"Koliko si mu dala?"

"Ukupno osam pilula, količinu od dve stotine miligrama."

"Nikakvo čudo što se ponašao tako čudno." Nikol se naže i uze džepni kompjuter sa kraja stola. Ušla je u medicinsku bazu podataka i pročitala kratku stavku o nubitrolu. "Ovde nema mnogo podataka", reče ona. "Moraću da zamolim O'Tula da mi emituje pun paragraf iz medicinske enciklopedije. Ali ukoliko se dobro sećam, zar nije bilo rasprava o tome da nubitrol ostaje nedeljama u sistemu?"

"Ne sećam se", odvrati Franческа. Pogledala je na monitor u Nikolinim rukama i brzo pročitala tekst. Nikol se iznervirala. Zaustila je da je prekori zbog toga, ali se predomisli u poslednjem trenutku. Dakle, dala si medikamente i Dejvidu i Redžiju, razmišljala je ona. Na površinu sećanja nejasno joj izroni slika Frančeske kako pruža Valeriju Borzovu čašu vina nekoliko sati pre njegove smrti. Čudna hladnoća prođe Nikolinim telom. Da li joj je intuicija bila ispravna?

Nikol se okrete i prostreli Frančesku hladnim osmehom. "Sada kada si priznala da si se igrala doktora i apotekara sa Dejvidom i Redžijem, ima li još nešto što bi htela da mi kažeš?"

"Na šta to misliš?" upita Frančeska.
"Jesi li davala droge i drugim članovima posade?"
Nikol oseti kako joj srce ubrzava kada je Frančeska prebledela, iako jedva primetno, i za trenutak oklevala pre nego što je odgovorila.

"Ne. Ne, razume se da nisam", glasio je njen odgovor.

29. LOV

Helikopter je vrlo lagano spuštao rover ka tlu. "Koliko još ima?" upita Janoš Tabori preko komunikatora.

"Oko deset metara", odvrati Ričard Vejkfild odozdo. Stajao je na tački oko stotinu metara južno od ruba Cilindričnog mora. Iznad njega rover je visio na kraju dva duga kabla. "Pazi da ga meko spustiš. U šasiji ima vrlo osetljive elektronike."

Hiro Jamanaka navede helikopter u najužu moguću visinsku petlju dok je Janoš pri tome elektronskim putem produžavao kablove za po nekoliko centimetara. "Kontakt", povika Vejkfild. "Na zadnjim točkovima. Prednji treba da siđu još metar."

Frančeska Sabatini otrča do boka rovera da bi snimila istorijsko spuštanje na Južni polucilindar Rame. Na pedeset metara od litice, u blizini kućice koja je služila kao privremeni štab, ostali kosmonauti su se pripremali za početak lova. Irina Turgenjeva je proveravala instalaciju kabla sa klopkom u drugom helikopteru. Dejvid Braun se nalazio sam na nekoliko metara od kućice i razgovarao preko radija sa admiralom Hajlmanom u logorištu Beta. Njih dvojica su pretresali pojedinosti plana za lov. Vilson, Takagiši i de Žardanova posmatrali su dovršavanje operacije spuštanja rovera.

"Sada znamo ko je pravi šef ove ekipe", govorio je Redži Vilson svojim sadruzima. Pokazao je Dejvida Brauna. "Ovaj prokleti lov više liči na vojnu operaciju od svega što smo do sada uradili, pa ipak zapoveda naš najstariji naučnik, dok najviši oficir rukuje telefonima." Pljunuo je na tlo. "Hriste, imamo li ovde dovoljno opreme? Dva helikoptera, rover, tri različite vrste kaveza - da ne pomenemo nekoliko velikih kutija elektronskih i mehaničkih govornarija. Ta jedna račja kopilad nema nikakvih izgleda."

Dr Takagiši prinese lasersko tražilo očima. Brzo je našao metu. Na pola kilometra prema istoku bioti-rakovi ponovo su se približavali rubu litice. U njihovom kretanju ništa se nije promenilo. "Potrebna nam je sva ta oprema zbog nesigurnosti", reče Takagiši tiho. "Niko ne zna šta će se dogoditi."

"Nadam se da će se svetlo ugasiti", nasmeja se Vilson.

"Spremni smo na to", umeša se Dejvid Braun koji se upravo pridružio trojci kosmonauta. "Ljuštire rakova su poprskane lako fluorescentnim materijalom i imamo mnogo baklji. Dok si se ti vajkao zbog dužine našeg poslednjeg sastanka, mi smo dovršavali planove snabdevanja." Oštro je prostrelao pogledom svog sunarodnika. "Znaš, Vilsone, mogao bi bar da pokušaš..."

"Prekid-prekid", zaustavi ga glas Ota Hajlmana. "Novosti. Vruće novosti. Upravo sam dobio poruku od O'Tula da će INN prenositi našu hajku uživo, sa početkom kroz dvadeset minuta."

"Dobar posao", odvrati Braun. "Do tada bi trebalo da budemo spremni. Vidim da je Vejkfild krenuo ovamo sa roverom." Bacio je pogled na sat. "A rakovi će ponovo

okrenuti za nekoliko sekundi. Uzgred, Oto, da se kojim slučajem možda i dalje ne protiviš mome predlogu da klopkom uhvatimo vodećeg biota?"

"Da, Dejvide, protivim se. Mislim da je to nepotreban rizik. Ono malo što znamo nagoveštava da je vodeći rak najmoćniji. Zbog čega da reskiramo? Svaki biot bi bio neprocenjivo blago kada bismo ga preneli na Zemlju, naročito ukoliko i dalje funkcionise. Možemo da se pobrinemo i o vodi pošto jednog manjeg budemo imali u vreći."

"Onda pretpostavljam da sam po tom pitanju nadglasan. I dr Takagiši i Tabori se slažu sa tobom. Isto tako i general O'Tul. Nastavićemo sa planom B. Ciljni biot biće broj četiri, poslednji zdesna kada se budemo bližili otpozadi."

Rover koji je vozio Vejkfilda i Sabatinijevu stigao je u okolinu kućice istovremeno kada i helikopter. "Dobar posao, ljudi", reče dr Braun kada su Tabori i Jamanaka iskočili iz helikoptera. "Malo dođi do daha, Janoš. Onda pođi preko i proveri da li su Turgenjeva i kablovska klopka spremni. Hoću da budete u vazduhu za pet minuta."

Okrenuvši se prema ostalima, Braun dodade: "U redu, to je to. Vilson, Takagiši i de Žardanova u rover sa Vejkfildom. Franćeska, ti ideš sa mnom u drugi helikopter sa Hiroom."

Nikol pođe prema roveru, ali je Franćeska presrete. "Jesi li ikada koristila ovako nešto?" Italijanska novinarka pruži video kameru veličine male knjige.

"Jednom", odgovori Nikol, proučavajući kameru u Franćeskinoj ruci, "pre jedanaest ili dvanaest godina. Snimala sam jednu od dr Delonovih operacija na mozgu. Pretpostavljam..."

"Čuj", prekide je Franćeska, "treba mi pomoć. Izvini što nisam popričala sa tobom ranije, ali nisam znala... uglavnom, treba mi još jedna kamera, na zemlji, naročito sada kada idemo uživo na INN. Ne tražim čuda. Ti si jedina koja..."

"Šta je sa Redžijem?" odvrati Nikol. "On je drugi novinar."

"Redži neće da pomogne", reče Franćeska brzo. Dr Braun je pozva da dođe u helikopter. "Hoćeš li, Nikol? Ili da zamolim nekog drugog?"

Zašto da ne? - prođe Nikol kroz um. Nemam druga posla ukoliko ne dođe do neke vanredne situacije.. "Naravno", odvratila je.

"Hvala ti milion puta", uzviknu Franćeska kada je pružila Nikoli kameru i ortčala do helikoptera koji ju je čekao.

"Vidi, vidi", reče Redži Vilson kada je Nikol prišla roveru sa kamerom u rukama. "Vidim da je našeg broorskog doktora regrutovao novinar broj jedan. Nadam se da si tražila minimalnu nadnicu."

"Olabavi, Redži", odvrati Nikol. "Ne smeta mi da pomažem drugima kada lično nemam da radim ništa posebno."

Vejkfild uključi rover i počeo da vozi istočno, prema biotima. Štab je namerno podignut u oblasti koju su rakovi već "počistili". Nabijeno zemljište veoma je olakšavalo napredovanje rovera. Našli su se na stotinu metara od biota za manje od tri minuta. Iznad njih, dva helikoptera su kružili nad rakovima. Podsetili su Vilsona na lešinare koji se vrte oko umiruće životinje.

"Šta tačno želiš da uradim?" upita Nikol Franćesku preko primopredajnika u roveru.

"Pokušaj da ideš paralelno sa biotima", odgovori Franćeska. "Verovatno možeš da trčiš naporedo sa njima, bar za izvesno vreme. Najvažniji trenutak je kada Janoš bude pokušao da zategne omču."

"Ovde smo svi spremni", izjavi Tabori nekoliko sekundi potom. "Samo dajte naredbu."

"Da li se ovo prenosi?" upita Braun Franćesku. Ona klimnu. "U redu", reče on Janošu. "Kreni."

Iz jednog helikoptera izviri dugački, debeli kabl sa nečim što je ličilo na preokrenuto vedro na jednom kraju. "Janoš će pokušati da usmeri klopku na ciljnog biota", objasni Vejkfild Nikol, "i pustiti da ova prirodno sklizne preko rubova ljuštore. Onda će pojačati potezanje i dići biota sa tla. Stavićemo raka u kavez pošto se vratimo do logorišta Beta."

"Da vidimo na šta liče odozdo", začu Nikol Franćesku. Rover je sada bio pored biota. Nikol iziđe i počeo da trči pokraj njih. Najpre je bila preplašena. Iz nekog razloga nije očekivala da budu tako veliki i tako neobičnog izgleda. Njihov metalni odsjaj podsećao ju je na hladnu spoljašnjost mnogih novih zgrada Pariza. Dok je trčala blatom, bioti su se nalazili na dva metra od nje. Sa automatskim fokusiranjem i kadriranjem Nikoli nije bilo teško da snimi valjane slike.

"Ne idi ispred njih", opomenu je dr Takagiši. Nije bilo potrebe da se brine. Nikol nije zaboravila šta su učinili sa onom hrpom metala.

"Slike su ti stvarno vrlo dobre", zabruja Franćeskin glas sa prijemnika u roveru. "Nikol, pokušaj da ubrzaš do vodećeg biota i zatim da malo po malo kasniš, puštajući kameru da prelazi preko svih redova." Čekala je dok Nikol nije prišla čelu biota. "Auh. To je savršeno. Sada shvatam zbog čega smo sa sobom povel i olimpijskog šampiona."

U prva dva pokušaja Janoš je promašio sa klopkom. Međutim, treći put ona se savršeno spusti na leđa raka broj četiri. Rubovi mreže, ili korpe, prostreše se sa strane ljuštore. Nikol je počinjala da se znoji. Trčala je već četiri minuta. "Od sada", reče Franćeska iz helikoptera, "usredsredi se samo na ciljnog raka. Priđi najbliže što smeš."

Nikol smanji rastojanje do najbližeg raka na metar. Jednom samo što se nije okliznula i ledeni osećaj je svu zapljusnu. Kada bih im pala na put, pomislila je, napravili bi mleveno meso od mene. Kamera joj je bila usmerena na zadnjeg desnog raka kada je Janoš počeo da zateže kablove.

"Sada!" povika on. Klopka sa zarobljenim biotom počeo da se diže sa tla. Sve se desilo vrlo brzo. Ciljni biot upotrebi svoje hvataljke nalik makazama da preseče jedno od metalnih vlakana klopke. Ostalih pet biota nakratko zastade, možda čitavu sekundu, a onda svi napadoše klopku svojim hvataljkama. Metalna mreža bila je potpuno iscepana, a biot oslobođen za ciglih pet sekundi.

Nikol zapanji ono što je videla. I pored toga što joj je srce lupalo, nastavila je da snima. Vodeći biot sada se spusti na tle. Ostalih pet ga okruži u zbijenom krugu. Svaki biot se povezao jednom hvataljkom za biota u središtu, a drugom za svog desnog suseda. Formacija je bila dovršena za manje od sledećih pet sekundi. Bioti su bili zabravljani i nepomični.

Franćeska je prva progovorila. "Apsolutno neverovatno", kriknu ona uzbuđeno. "Upravo smo naježili svako ljudsko biće na Zemlji."

Nikol oseti Ričarda Vejkfilda pokraj sebe. "Jesi li dobro?" upita je on.

"Mislim da jesam", reče ona. I dalje se tresla. Njih dvoje baciše pogled na biote. Nije bilo pokreta.

"Protivnički igrači su prešli u odbrambeni položaj", reče Redži Vilson iz rovera. "Trenutni rezultat je Bioti 7, Ljudi 0.

"Pošto si toliko ubeđen da nema opasnosti, slažem se da produžimo. Ali moram priznati da mene lično uznemirava novi pokušaj. Te stvari očigledno komuniciraju između sebe. I ne čini mi se da žele da budu zarobljene."

"Oto, Oto", odvrati dr Braun. "Ova procedura je samo direktno usavršenje one koju smo probali prvi put. Hvatač će se prilepiti za ljušturuu raka i omotati svoje tanke niti oko čitavog štita. Ostali bioti neće biti u stanju da upotrebe svoje hvataljke. Neće biti mesta između kabla i ljuske."

"Admirale Hajlmane, govori dr Takagiši." U njegovom glasu bilo je nepobitne zabrinutosti dok je govorio u komunikator. "Moram da prijavim svoje najoštrije protivljenje da se ovaj lov nastavi. Već smo videli koliko malo poznajemo ta stvorenja. Kao što je Vejkfild rekao, naš pokušaj da uhvatimo jednog od njih u klopku očigledno je aktivirao njihov glavni mehanizam zaštite. Nemamo predstavu o tome kako će reagovati sledeći put."

"Svi to shvatamo, dr Takagiši", umeša se Dejvid Braun pre nego što je Hajlman mogao da odgovori. "Ali postoje dodatni činioci koji prevazilaze nesigurnost. Najpre, kao što je Francëska istakla, čitava Zemlja će ponovo gledati ukoliko odmah krenemo ponovo za biotima. Čuo si šta je Žan-Klod Revuar rekao pre dvadeset minuta - već smo učinili više za istraživanje svemira nego bilo ko drugi još od prvobitnih sovjetskih i američkih kosmonauta u dvadesetom veku. Drugo, sada smo pripremljeni da dovršimo lov. Ukoliko prekinemo pokušaje i vratimo svu opremu u Betu, protačićemo premnogo vremena i napora. Najzad, nema očigledne opasnosti. Zbog čega neprekidno praviš tako mračna predviđanja? Videli smo samo da su se bioti pozabavili nekom vrstom odbrambene aktivnosti."

"Profesore Braune..." slavni japanski naučnik oproba poslednji put da se obrati razumu, "...molim te, pogledaj oko sebe. Pokušaj da zamisliš sposobnosti stvorenja koja su stvorila ovu zapanjujuću letelicu. Pokušaj da prihvatiš mogućnost da možda, samo možda, ono što činimo može biti shvaćeno kao neprijateljski čin i nekako saopšteno inteligenciji koja upravlja ovom letelicom. Pretpostavimo da kao ishod toga mi, kao predstavnici ljudske vrste, izložimo opasnosti ne samo sebe, već isto tako, u nekom širem smislu, svu našu braću..."

"Bla, bla", podsmehnu se Dejvid Braun. "Kako je moguće da ja budem optužen za nesputane spekulacije...?" Slatko se nasmejao. "To je besmislica. Svi dokazi idu u prilog tome da su svrha i funkcije ovog Rame isti kao kod njegovog prethodnika i da on uopšte nije svestan našeg postojanja. Samo to što se jedna jedina podvrsta robota vezuje između sebe kada je ugrožena nema opšte značenje." Obazro se po ostalima. "Rekao bih da je dosta priče, Oto. Ukoliko nemaš ništa protiv, krenućemo da uhvatimo biota."

Došlo je do kratkog oklevanja sa druge strane Cilindričnog mora. Onda kosmonauti začuše potvrđan odgovor admirala Hajlmana. "Nastavi, Dejvide. Ali ne rizikuj bez potrebe."

"Misliš li da smo stvarno u opasnosti?" upitao Hiro Jamanaka dr Takagišija dok su Braun, Tabori i Vejkfild razmatrali novu taktiku hvatanja. Japanski pilot je gledao u

daljinu prema masivnim strukturama Južne udubine i razmišljao, možda po prvi put, o ranjivosti njihovog položaja.

"Verovatno ne", odvratio njegov sunarodnik, "ali je ludački preduzimati takav..."

"Ludački je savršen izraz za to", prekide ga Redži Vilson. "Ti i ja smo jedini glasno izrazili neslaganje sa produžetkom ove budalaštine. Ali sve je učinjeno da naši predlozi zazvuče glupo i čak kukavički. Ja bih lično voleo kada bi jedna od tih prokletinja izazvala cenjenog dr Brauna na dvoboj. Ili još bolje, kada bi munja ošinula iz jednog od onih šiljaka tamo."

Pokazao je na velike rogove koje je Hiro Jamanaka prethodno posmatrao. Vilsonov glas se izmeni i u njemu se javi uplašeni prizvuk. "Preterali smo sve granice ovde. Osećam to u vazduhu. Upozoreni smo da nam preti opasnost od sila koje niko od nas ne može čak ni početi da razume. Ali mi ne obraćamo pažnju na upozorenja."

Nikol se okrete od svojih kolega i baci pogled na živahni sastanak oko planiranja koji se odigravao na petnaest metara od nje. Inženjeri Vejkfild i Tabori nepobitno su uživali u izazovu koji je predstavljalo nadmudrivanje biota. Nikol se pitala da li im Rama zaista šalje neku vrstu upozorenja. Bla, bla, reče ona sebi, ponovivši izraz Dejvida Brauna. Nevoljno se stresla, prisativši se onih nekoliko sekundi kada su rakoliki bioti uništili metalnu klopku. Previše sam to ozbiljno shvatila. Kao i Vilson. Nema razloga za strah.

Da, kada se ponovo okrenula i pogledala kroz dvogled da bi proučila formaciju biota na pola kilometra odatle, u njoj se javio opipljivi strah koji nije mogla da rasprši. Šest rakova se nisu pomerili skoro dva sata. I dalje su bili ukočeni u prvobitnom rasporedu. Koji ti je stvarno cilj, Ramo? upita se Nikol po ko zna koji put. Njeno sledeće pitanje sasvim ju je prenerazilo. Nikada ga ranije nije uobličila u svesti. I koliko nas će se vratiti na Zemlju da ispiča tvoju priču?

Za drugi pokušaj hvatanja Francéska je želela da bude na zemlji pokraj biota. Kao i prethodni put, Turgenjeva i Tabori nalazili su se u prvom helikopteru, skupa sa najvažnijom opremom. Braun, Jamanaka i Vejkfild bili su u drugom helikopteru. Dr Braun je pozvao Vejkfilda da mu pomogne savetima; Francéska je, razume se, nagovorila Ričarda da snimi za nju poneku sliku iz vazduha kao upotpunjenje automatskim slikama iz helikopterskog sistema.

Redži Vilson je vozio roverom kosmonaute na tlu do položaja biota. "Dakle, evo najzad jednog valjanog posla za mene", reče on dok su se primicali položaju vanzemaljskih rakova. "Šofer." Zagledao se u udaljenu tavanicu Rame. "Čujete li, druškani. Ja sam mnogostran. Umem da činim raznorazne stvari." On pogleda Francésku pokraj njega na prednjem sedištu. "Uzgred, madam Sabatini, jeste li planirali da se zahvalite Nikoli za spektakularni posao? Njeni akcioni snimci sa tla bili su ti koji su privukli publiku tokom poslednjeg prenosa."

Frančeska je bila zauzeta proveravanjem video opreme i najpre nije obratila pažnju na Redžijevu primedbu. Kada je ponovio svoje podbadanje, odvrtila je, ne dižući pogled: "Mogu li da podsetim gospodina Vilsona da mi nisu potrebni njegovi dosadni saveti o tome kako da se bavim svojim poslom?"

"Nekada beše vreme", progundā Redži za svoj groš, vrteći glavom, "kada su se stvari veoma razlikovale." Bacio je pogled na Francésku. Nije bilo nikakvog nagoveštaja da ga makar sluša. "Dok sam još verovao u ljubav", reče on glasnije. "Pre nego što sam naučio o neveri. Ili ambiciji i sebičnosti vezanoj za nju."

Trgao je silovito volan rovera ulevo i zaustavio vozilo na četrdesetak metara od biota. Francéska iskoči bez reči. Tri sekunde kasnije ćeretala je sa Dejvidom Braunom i Ričardom Vejkfildom o video pokrivanju hvatanja. Uvek uglađeni dr Takagiši zahvalio se Redžiju Vilsonu što je vozio rover.

"Stižemo", povika Tabori odozgo. Uspeo je da namesti visećeg hvatača u odgovarajući položaj u drugom pokušaju. Hvatač je bila obla, teška lopta otprilike dvadeset centimetara u prečniku, sa tucetom malih rupa ili udubljenja po površini. Lagano je bačena na središte ljuštore jednog od spoljašnjih biota. Zatim je Janoš, prenevši rafal naredbi iz lebdećeg helikoptera do procesora u hvataču, naredio ispuštanje prikupljenih metalnih niti umotanih unutar hvatača. Rakovi se nisu ni pomerili kada su se niti obmotale oko ciljnog biota.

"Šta misliš, inspektore?" povika Janoš Ričardu Vejkfildu u drugom helikopteru.

Ričard pregleda neobičnu aparaturu. Debeli kabl bio je povezan sa prstenastom alkom na zadnjem delu helikoptera. Petnaest metara niže, metalna lopta počivala je na leđima odabranog biota, a tanke niti pružale su se iz lopte oko gornjeg i donjeg dela štita. "Izgleda dobro", odvrati Ričard. "Sada preostaje samo jedno pitanje. Da li je helikopter jači od njihovog zajedničkog zahvata?"

Dejvid Braun naredi Irini Turgenjev da digne lovinu. Ona lagano poveća brzinu obrtaja krakova i pokuša da se podigne. Male opuštenosti kabla nestade, ali bioti jedva da su se pomerili. "Ili su vrlo teški, ili se nekako drže za tlo", reče Ričard. "Trgni ih naglo."

Izenadni pokret kabla podiže na trenutak čitavu formaciju biota u nebo. Helikopter se napinjavao dok je masa biota visila na dva ili tri metra iznad tla. Dva raka koji nisu bili povezani sa odabranim biotom prvi su otpali i sručili se u nepokretnu hrpu nekoliko sekundi posle dizanja sa tla. Ostala tri raka su duže izdržala, ukupno deset sekundi, pre nego što su konačno odvojili hvataljke sa svoga sadruga i pali na tlo. Začuse se opšti povici radosti i čestitke dok se helikopter penjao na veću visinu.

Franéska je snimala scenu hvatanja sa rastojanja od oko deset metara. Pošto su poslednja tri biota, uključujući vođu, popustila svoj stisak na ciljnom raku i pala na ramansko tle, ona se zabaci da snima helikopter kako ide ka obali Cilindričnog mora sa svojom lovinom. Bilo joj je potrebno dve ili tri sekunde da shvati da joj svi nešto viču.

Vodeći biot i njegova dva pratioca nisu se sručili u gomilu kada su pali na tlo. Iako malo oštećeni, bili su aktivni i u pokretu samo nekoliko trenutaka posle pada. Dok je Francéska snimala odlazak helikoptera, vodeći biot je osetio njeno prisustvo i pošao prema njoj. Ostala dva su sledila na jedan korak iza njega.

Nalazili su se na samo četiri metra kada je Francéska, i dalje snimajući, shvatila da je sada ona plen. Okrenula se i počela da trči. "Beži u stranu", zaurla Ričard Vejkfild u komunikator, "oni umeju da idu samo pravo."

Franéska je trčala u cik-cak, ali su je bioti i dalje sledili. Prvobitni priliv adrenalina joj je pomogao da poveća rastojanje između nje i rakova na deset metara. Ali kako je počinjala da se zamara, neumorni bioti počеше da joj se primiču. Oklznula se i gotovo pala. Do trenutka kada je Francéska povratila ritam koraka, vodeći biot se nalazio na ne više od tri metra udaljenosti.

Redži Vilson je pojurio prema roveru čim je postalo jasno da bioti gone Francésku. U času kada se našao za upravljačem vozila, pošao je ka njoj punom brzinom. Prvobitna namera mu je bila da je pokupi i odveze sa puta napada biota. Ali bili su joj preblizu, i zato Redži Vilson odluči da udari tri raka sa strane. Začu se tresak metala kada

je lako vozilo naletelo na biote. Redžijev plan je upalio. Momenat udarca je zaneo Redžija i rakove nekoliko metara u stranu. Neposredne pretnje po Francésku više nije bilo.

Ali bioti nisu bili onesposobljeni. Daleko od toga. I pored činjenice da je jedan od rakova-sledbenika izgubio nogu i da je vodećem biotu neznatno oštećena jedna hvataljka, u nekoliko sekundi svi se dadoše na posao na olupini. Počeli su da seku rover u komade svojim hvataljkama, a zatim su koristili strahotnu zbirku soni i turpija da iskidaju komade u još sitniju parčad.

Redžija je na trenutak ošamutio udarac rovera u biote. Vanzemaljski rakovi su bili teži nego što je očekivao i oštećenje koje je naneo vozilu bilo je ozbiljno. Čim je shvatio da su bioti i dalje aktivni, spremio se da skoči iz rovera. Ali nije mogao. Noge su mu bile zarobljene ispod oborene upravljačke table.

Njegov neobuzdani užas nije potrajao duže od deset sekundi. Niko nije mogao da učini ništa. Prestravljeni krici Redžija Vilsona odjekivali su bespućem Rame dok su ga bioti kidali u komade baš kao da je i on deo rovera. Sve je bilo obavljeno brzo i sistematično. I Francéska i automatske kamere u helikopteru su snimile poslednje sekunde njegovog života. Slike su prenošene uživo na Zemlju.

30. POST MORTEM II

Nikol je ćutke sedela u svojoj kućici u logorištu Beta. Nije mogla da obriše iz uma jezivu sliku lica Redžija Vilsona, izobličienog od užasa dok su ga sekli u komade. Pokušala je da prisili sebe da misli na nešto drugo. I šta sada? - pitala se. Šta će sada da bude sa misijom?

Napolju, u Rami, ponovo je vladao mrak. Svetla su naglo nestala pre tri sata, posle razdoblja osvetljenja trideset četiri sekunde kraćeg od prethodnog dana Rame. Nestajanje rasvete trebalo je da izazove mnogo rasprave i nagađanja. Ali nije. Nijedan kosmonaut nije želeo da razgovara ni o čemu. Strašno sećanje na smrt Redžija Vilsona preteško je počivalo na svima.

Uobičajeni sastanak posade posle večere odložen je do jutra, jer su Dejvid Braun i admiral Hajlman učestvovali u proširenoj sednici sa zvaničnicima MSA na Zemlji. Nikol nije uzela udela ni u jednom razgovoru, ali joj nije bilo teško da zamisli njihov sadržaj. Shvatala je da postoji vrlo realna mogućnost da misija sada bude prekinuta. Povika javnosti mogla bi to zahtevati. Na kraju krajeva, bili su svedoci jednog od najjezivijih prizora...

Nikol pomisli na Ženevjev koja je sedela pred televizorom u Bovoau i gledala kako bioti metodično razdiru kosmonauta Vilsona. Uzdrhtala je. Onda je prekorila sebe zbog toga što je zaokupljena sobom. Pravi užas, reče ona sebi, mora da je bio u Los Anđelosu.

Srela se sa porodicom Vilsonovih dva puta tokom ranih zabava, neposredno pošto je objavljen sastav posade. Nikol se naročito sećala dečaka. Ime mu je bilo Rendi. Imao je sedam ili osam godina, bio je krupnook i lep. Voleo je sport. Doneo je Nikol jednu od svojih najdražih stvari, program sa Olimpijade iz 2184. u gotovo savršenom stanju i zamolio je da potpiše stranu o ženskom troskoku. Pomilovala ga je po kosi, a on joj se zahvalio širokim osmehom.

Slika Rendija Vilsona koji gleda na televiziji kako mu otac gine bila je previše za nju. Suze joj se prikupiše u uglovima očiju. Kakva je mora ova godina morala biti za tebe, mališa, pomislila je. Udarni talas života. Najpre radost zbog toga što su ti oca odabrali za kosmonauta. Onda sve besmislice sa Francéskom i razvodom. A sada ta strašna tragedija.

Nikol je postajala potištena, a um joj je i dalje bio previše aktivan za san. Zaključila je da joj je potrebno društvo. Otišla je do susedne kućice i blago zakucala na vrata.

"Ima li nekog tamo napolju?" začu glas iznutra.

"Hai, Takagiši-san", odvrati ona. "Mogu li unutra?"

Prišao je vratima i otvorio ih. "Ovo je neočekivano iznenađenje", reče on. "Da li je poseta profesionalna?"

"Ne", odgovori ona kada je ušla. "Strogo neformalna. Nisam mogla da spavam. Pomislila sam..."

"Dobrodošla si da me posetiš u svako vreme", reče on sa prijateljskim osmehom. "Nisu potrebni nikakvi razlozi." Posmatrao ju je nekoliko sekundi. "Duboko me je uznemirilo ono što se dogodilo danas po podne. Osećam se odgovornim. Mislim da nisam dovoljno učinio da zaustavim..."

"Ma hajde, Šigeru", odvrtila je Nikol. "Nemoj da si smešan. Nisi ti kriv. Bar si se pobunio. Ja sam doktor, a nisam rekla ništa."

Oči su joj besciljno lutale po Takagišijevoj kućici. Pokraj njegove ležaljke, postavljenu na malo parče tkanine na podu, Nikol vide neobičnu belu figuricu sa crnim oznakama. Prišla joj je i spustila se na kolena. "Šta je to?" upita ona.

Dr Takagišiju je bilo malo neprijatno. Prišao je Nikoli i podigao majušnog, debelog orijentalca. Držao ga je između palca i kažiprsta. "To je nasleđeni necuke iz porodice moje žene", reče on. "Napravljen je od slonovače."

Pružio je čovečuljka Nikol. "On je kralj bogova. Njegova pratilja, slična bucmasta kraljica, počiva na stolu pokraj kreveta moje žene u Kjotu. Nekada, pre nego što su slonovi postali ugroženi, mnogi su ljudi skupljali takve figurice. Porodica moje žene poseduje izvanrednu zbirku."

Nikol stade da proučava čovečuljka u ruci. Imao je dobroćudni, uzvišeni osmeh na licu. Zamislila je divnu Mačiko Takagiši u Japanu i na nekoliko sekundi zavidela im na bračnoj vezi. Tako nešto događaje poput Vilsonove smrti čini mnogo podnošljivijim, pomislila je.

"Hoćeš li da sedneš?" upita je dr Takagiši. Nikol se smesti na kutiju kraj ležaja, pa su razgovarali dvadesetak minuta. Uglavnom su izmenjivali sećanja na svoje porodice. Nekoliko puta su izdaleka dotakli popodnevenu nesreću, ali su izbegavali detaljnu raspravu o Rami i misiji 'Njutn'. Obama su im bile potrebne smirujuće slike njihovih svakodnevnih života na Zemlji.

"A sada", reče Takagiši, pošto je završio šoljicu čaja i spustio je na kraj stola pored Nikol, "imam neobičan zahtev za dr de Žardan. Hoćeš li, molim te, da odeš do svoje kućice i da doneseš opremu za biometriju? Voleo bih da me skeniraš."

Nikol počeo da se smeje, ali opazi ozbiljnost na licu svog kolege. Kada se vratila sa skanerom nekoliko minuta kasnije, dr Takagiši joj objasni svoj zahtev. "Danas po podne", reče on, "dva puta sam osetio vrlo oštar bol u grudima. Bilo je to tokom

uzbuđenja, pošto je Vilson naleteo na biote i pošto sam shvatio..." Nije završio rečenicu. Nikol klimnu i uključi instrument za skeniranje.

Nijedno od njih nije reklo ništa tokom sledeća tri minuta. Nikol je proveravala sve podatke upozorenja, prikazane dijagrame i karte ponašanja njegovog srca i neprekidno vrtela glavom. Kada je završila, okrenula se prijatelju sa turobnim osmehom. "Imao si slab srčani udar", reče ona dr Takagišiju. "Možda i dva, jedan odmah za drugim. A srce ti se od tada sve vreme ponaša nepravilno." Videla je da je očekivao tu vest. "Žao mi je", reče ona. "Imam sa sobom neke lekove koje ti mogu dati, ali to je samo privremena mera. Moramo se smesta vratiti na 'Njutna' da bismo se pobrinuli za taj problem kako valja."

"Pa...", on se blede nasmeši, "...ukoliko su nam predviđanja ispravna, onda će u Rami za oko dvanaest sati ponovo biti osvetljeno. Pretpostavljam da ćemo tada poći."

"Verovatno", odgovori ona. "Odmah ću o tome porazgovarati sa Braunom i Hajlmanom. Pretpostavljam da ćemo ti i ja poći odmah ujutro."

Posegao je i uzeo je za ruku. "Hvala ti, Nikol", reče on.

Okrenula se. Po drugi put za jedan sat u uglovima očiju pojaviše joj se suze. Nikol izađe iz kućice dr Takagišija i pođe prema kraju logora da razgovara sa Dejvidom Braunom.

"Ah, ipak si ti", začu ona glas Ričarda Vejkfilda u tami. "Bio sam siguran da spavaš. Imam novosti za tebe."

"Zdravo, Ričarde", reče Nikol kada je figura sa svetiljkom u rukama izronila iz tame.

"Nisam mogao da spavam", reče on. "Previše jezivih slika u mojoj glavi. Pa sam odlučio da poradim na tvom problemu." Nasmešio se. "Bilo je lakše nego što sam mislio. Hoćeš li da dođeš do moje kućice da ti objasnim stvar?"

Nikol je izgledala zbunjena. Bila je obuzeta onim što će reći Braunu i Hajlmanu o Takagišiju. "Sećaš se, zar ne?" upita Ričard. "Problem sa RoHirovim softverom i ručnim komandama."

"Na tome si radio?" upita ona. "Ovde dole?"

"Svakako. Samo je trebalo da kažem O'Tulu da mi emituje potrebne podatke. Dođi da ti pokažem."

Nikol zaključa da susret sa dr Braunom može da sačeka još koji minut. Pošla je sa Ričardom. On kucnu o jednu kućicu dok su prolazili kraj nje. "Hej, Tabori, pogodi šta?" povikao je. "Zatekao sam našu dražesnu damu doktora kako šeta po pomrčini. Hoćeš li da nam se pridружиš?"

Okrenuo se prema Nikol.

"Najpre sam njemu objasnio neke pojedinosti", reče Ričard. "U kućici ti je bio mrak, pa sam mislio da spavaš."

Janoš se pojavi na vrata manje od minut kasnije i pozdravi Nikol smeškom. "U redu, Vejkfilde", reče on, "ali nemoj da bude dugo. Najzad me je uhvatio dremež."

U svojoj kućici britanski inženjer je sa očiglednim uživanjem objasnio šta se desilo robotu hirurgu kada se "Njutn" neočekivano zaneo. "Bila si u pravu, Nikol", reče on, "kada si govorila o komandama koje su ručno zadate RoHiru. I te komande su zaista isključile normalne algoritme za zaštitu. Ali nijedna nije ubačena pre Raminog manevra."

Vejkfild se nasmeši i produži, pažljivo zagledan u Nikol da bi se uverio da ona sledi njegovo objašnjenje. "Očigledno je Janoš zadao tri komande kada je pao i zakačio

prstima upravljačku kutiju. To je bar RoHir pomislio; saopšteno mu je da su mu upućene tri komande. Razume se, predstavljale su obično smeće. Ali RoHir to nije mogao znati.

Možda sada možeš da pojmiš nešto od mora koje proganjaju projektante sistemskog softvera. Naprosto nema načina da iko predvidi sve moguće slučajnosti. Projektanti su načinili zaštitu od jedne nenamerno zadate naredbe - na primer, ako neko očee upravljačku kutiju tokom operacije - ali ne od nekoliko uzastopnih pogrešnih naredbi. Tokom projektovanja čitavog sistema, ručne komande se u suštini smatraju sredstvom za slučaj vanrednih situacija. Zbog toga imaju najveći prioritet u strukturi prekida RoHirovog softvera i uvek se smesta procesiraju. Međutim, konstrukcija potvrđuje da može postojati pojedinačna 'pogrešna' naredba i ima sposobnost da je odbaci i da pređe dalje na sledeći prioritetni prekid, u koga spada i zaštita od greške."

"Izvini", reče Nikol. "Izgubio si me. Kako može konstrukcija da bude struktuirana tako da odbaci jednu pogrešnu komandu, ali ne i nekoliko? Mislila sam da ih taj prosti procesor prima u nizu."

Ričard se okrete svom prenosivom kompjuteru i, radeći na osnovu beležaka, pozva na monitor masu brojeva poređanih po redovima i kolonama. "Evo operacija, razloženih u jednu po jednu instrukciju, koje je softver RoHira izveo posle ručnih komandi."

"Ponavljaju se", primeti Janoš, "svakih sedam operacija."

"Tačno tako", odvrati Ričard. "RoHir je pokušao tri puta da procesira prvu ručnu komandu, nijednom nije uspeo, a zatim je prešao na sledeću komadnu. Softver je funkcionisao tačno onako kako je projektovan..."

"Ali zašto se", upita Tabori, "posle vratio na prvu naredbu?"

"Zbog toga što projektanti softvera nikada nisu pomišljali na mogućnost višestrukih pogrešnih ručnih naredbi. Ili bar nisu tu mogućnost ugradili u konstrukciju. Unutrašnji upit softvera postavlja pitanje posle procesiranja svake naredbe da li postoji još neka ručna komanda u baferu. Ukoliko ne, onda softver odbacuje prvu naredbu i slobodan je da rukuje sledećim prekidom. Ali ukoliko postoji, softveru se saopštava da upamti odbačenu naredbu i procesira sledeću. E sada, ukoliko su dve naredbe uzastopce odbačene, softver pretpostavlja da je neispravan hardver komandnog procesora i ponovo pokušava da procesira istu ručnu naredbu. Možeš da shvatiš ovo rezonovanje? Pretpostavimo da jedna..."

Nikol je nekoliko sekundi slušala Ričarda i Janoša kako pričaju o redundantnim podsistemima, naredbama u baferu i naredbodavnim strukturama. Imala je vrlo malo znanja i o zaštiti u slučaju greške i izvođenju redundancije i nije mogla da sledi izmenu misli. "Samo trenutak", umešala se posle dužeg vremena, "opet ste me izgubili. Upamtite, ja nisam inženjer. Zar niko ne može da mi da kratak sadržaj na normalnom engleskom?"

Vejkfild stade da se izvinjava. "Oprosti, Nikol", reče on. "Poznato ti je šta je to softver zasnovan na strukturi prekida?" Klimnula je. "I upoznata si sa načinom na koji se upravlja prioritetima u takvom sistemu? Dobro. Onda je objašnjenje prosto. Prekidi zasnovani na podacima sa akcelometra i sistema za snimanje slike imaju niži prioritet od ručnih naredbi koje je nenamerno uneo Janoš kada je pao. Sistem se zatvorio u softversku petlju dok je pokušavao da procesira pogrešne naredbe i nije uopšte imao prilike da primeti signale greške sa senzorskih podsistema. Zbog toga je skalpel nastavio da seče."

Iz nekog razloga Nikol je bila razočarana. Objašnjenje je bilo sasvim jasno, a ona u svakom slučaju nije želela da analiza ukaže na Janoša ili ma kog drugog člana posade. Ali bilo je previše prosto. Nije vredelo sveg uloženog vremena i energije.

Nikol sede na ležaj u kućici Ričarda Vejkfilda. "Toliko što se tiče misterije", reče ona.

Janoš sede pored nje. "Razvedri se, Nikol", reče on. "To je dobra vest. Sada smo bar sigurni da nismo pogrešili u postupku inicijalizacije. Postoji logično objašnjenje za ono što se desilo."

"Sjajno", odvrati ona sarkastično. "Ali general Borzov je i dalje mrtav. A sada i Redži Vilson." Nikol pomisli na neuravnoteženo ponašanje američkog novinara tokom poslednjih nekoliko dana i priseti se svog ranijeg razgovora sa Frančeskom. "Da nije kojim slučajem", reče ona spontano, "neko od vas dvojice čuo da se general Borzov žali na glavobolju ili neke druge neprijatnosti? Naročito na dan banketa?"

Vejkfild zavrte glavom. "Ne", reče Janoš, "zašto pitaš?"

"Pa, zatražila sam od prenosnog dijagnostičara da mi na osnovu Borzovljevih biometrijskih podataka da verovatnog uzročnika njegovih simptoma, pod uslovom da nije imao upalu slepog creva. Najverovatniji razlog na listi bila je reakcija na medikamente. Verovatnoća šezdeset dva posto. Pomislila sam da je možda u pitanju reakcija na neki lek."

"Stvarno?" reče Janoš, probuđene radoznalosti. "Zbog čega mi ranije nisi kazala ništa o tome?"

"Htela sam... nekoliko puta", odgovori Nikol. "Ali činilo mi se da te ne zanima. Sećaš li se kada sam svratila do tvoje sobe na 'Njutnu' dan posle smrti generala Borzova? Bilo je to odmah posle sastanka posade. Prema načinu na koji si odgovorio zaključila sam da ne želiš da se vraćaš na..."

"Bože." Janoš zavrte glavom. "Kako mi ljudi ne uspevamo da saobraćamo. Bila je to obična glavobolja. Ništa više i ništa manje. U svakom slučaju nisam nameravao da stvorim utisak da ne želim da pričam o Valerijevoj smrti."

"Kad je već reč o saobraćanju", reče Nikol, pošto se umorno digla sa ležaja, "moram da vidim dr Brauna i admirala Hajlmana pre nego što pođem u krevet." Pogledala je Vejkfilda. "Mnogo ti hvala na pomoći, Ričarde. Volela bih da mogu da kažem da se sad osećam bolje."

Nikol priđe Janošu. "Izvini, prijatelju", reče ona. "Trebalo je da podelim čitavu istragu sa tobom. Verovatno bi bila gotova mnogo brže..."

"U redu je", odvrati Janoš. "Ne brini o tome." Nasmehio se. "Dođi. Poći ću s tobom do moje kućice."

Nikol začu glasan razgovor unutra pre nego što je zakucala na vrata kućice. Dejvid Braun, Oto Hajlman i Frančeska Sabatini raspravljali su kako da odgovore na poslednja uputstva sa Zemlje."

"Preteruju", govorila je Frančeska. "I to će shvatiti čim budu imali vremena da razmisle. Nije ovo prva misija koja je pretrpela gubitak ljudskog života."

"Ali naredili su nam da se vratimo na 'Njutna' što je pre moguće", pobuni se admiral Hajlman.

"Zato ćemo sutra ponovo porazgovarati sa njima i objasniti im zbog čega želimo da najpre ispitamo Njujork. Takagiši kaže da će more početi da se topi za dan ili dva, pa

ćemo ionako morati da odemo. Osim toga, Vejkfild, Takagiši i ja smo zaista čuli nešto one noći, iako mi Dejvid ne veruje."

"Ne znam, Franćeska", zausti dr Braun, a onda začu Nikolino kucanje. "Ko je?" upita oštro.

"Kosmonaut de Žardanova. Imam važnih medicinskih informacija..."

"Slušaj, de Žardanova", rekide je Braun brzo, "imamo puno posla. Zar to ne može da sačeka do jutra?"

U redu, reče Nikol sebi. Mogu da sačekam do jutra. Ionako nije bila preterano željna da odgovara na pitanja dr Brauna o stanju Takagišijevog srca. "Rodžer", reče ona glasno, smejući se u sebi što je upotrebila taj vojni izraz.

Za nekoliko sekundi Nikol začu kako rasprava ponovo počinje iza nje. Lagano je koračala do svoje kućice. Sutra mora biti bolji dan, mislila je dok je puzala na svoj ležaj.

31. ČUDO IZ ORVIJETA

"Laku noć, Oto", reče Dejvid Braun kada je nemački admiral napustio kućicu. "Vidimo se ujutro." Dr Braun zevnu i protegli se. Pogledao je na časovnik. Preostalo je nešto manje od osam sati do ponovnog paljenja svetla.

Svukao je letački kombinezon i popio malo vode. Upravo se spuštao na ležaj kada Franćeska uđe u kućicu. "Dejvide", reče ona, "imamo još problema." Prišla je i kratko ga poljubila. "Pričala sam sa Janošem. Nikol sumnja da je Valerij bio drogiran."

"Štaaa?" odvrati on. Seo je na ležaljci. "Kako je moguće? Nije bilo nikakvog..."

"Očevidno su postojali neki dokazi u njenim biometrijskim podacima i ona ih je lukavo našla. Pomenula je to Janošu večeras."

"Nisi reagovala kada ti je rekao, je li? Hoću da kažem, moramo biti apsolutno..."

"Razume se da nisam", odgovori Franćeska. "Uostalom, Janoš nikada ne bi posumnjao nešto ni za hiljadu godina. On je totalno nevinašce. Bar kada su takve stvari u pitanju."

"Prokleta žena", reče Dejvid Braun. "I prokleta njena biometrija." Protrljao je lice rukama. "Kakav dan. Najpre onaj tupavi Vilson pokušava da izigrava heroja. A sad ovo... Rekao sam ti da je trebalo da uništimo sve podatke o operaciji. Bilo bi lako uništiti centralne fajlove. Onda stvari nikada ne bi..."

"I dalje bi imala svoje biometrijske zapise", usprotivi se Franćeska. "Tamo su osnovni dokazi. Morao bi da budeš apsolutni genije da uzmeš podatke o samoj operaciji i zaključiš bilo šta." Sela je i prislonila glavu dr Brauna uz grudi. "Naša velika greška nije bila kada nismo uspeli da uništimo fajlove. To bi izazvalo sumnjičavost u MSA. Greška nam je bila kada smo potcenili Nikol de Žardan."

Dr Braun se oslobodi njenog zagrljaja i ustade. "Prokletstvo, Franćeska, sve je to tvoja greška. Nije trebalo da pustim da me nagovoriš na to. Sve vreme sam znao..."

"Sve vreme si znao...", prekide Franćeska oštro svog sadruga, "...da ti, Dejvid Braun, nećeš ići na Ramu u prvom izlasku. Sve vreme si znao da će tvoji budući milioni kao heroja i istaknutog vođe ekspedicije biti ozbiljno dovedeni u pitanje ako ostaneš na 'Njutnu'." Braun prestade da odmerava sobu koracima i okrete se Franćeski. "Sve vreme si znao", produži ona blaže, "da i ja imam skrivenog interesa da pođeš na taj izlazak. I da možeš računati na mene za podršku."

Uzela ga je za ruke i povukla nazad prema ležaju. "Sedi, Dejvide", reče Franćeska. "Već smo prošli kroz ovo mnogo puta. Nismo mi ubili generala Borzova. Naprosto smo mu dali drogu koja izaziva simptome upale slepog creva. Zajedno smo doneli tu odluku. Da Rama nije počeo da manevriše i da robot hirurg nije otkazao, plan bi nam savršeno uspeo. Borzov bi danas bio na 'Njutnu' i oporavljao se od operacije slepog creva, a ti i ja vodili bismo istraživanje Rame."

Dejvid Braun izvuče ruke iz njenih i poče da ih trlja. "Osećam se tako... tako nečisto", reče on. "Nikada pre nisam učinio nešto slično. Hoću da kažem, dopadalo se to nama ili ne, delom smo odgovorni za smrt Borzova. Možda i za Vilsonovu. Mogli bi nas optužiti." Ponovo je zavrteo glavom. Na licu mu je bio izgubljen izraz. "Trebalo bi da budem naučnik", reče on. "Šta mi se to desilo? Kako sam se umešao u takve stvari?"

"Poštedi me svoje pravednosti", reče Franćeska oštro. "I ne zavaravaj se. Nisi li ti čovek koji je ukrao najvažnije astronomsko otkriće decenije od devojke postdiplomca? A zatim se venčao sa njom da bi je učutkao zauvek? Tvoj integritet je kompromitovan još vrlo, vrlo davno."

"To nije fer", reče dr Braun cmizdravo. "Većinom sam bio pošten. Osim..."

"Osim kada je bilo važno i kada ti je mnogo zavisilo od toga. Koja hrpa dreka!" Franćeska ustade i poče da odmerava kućicu koracima. "Vi muškarci ste takvi prokleti licemer. Održavate svoje razmetljive predstave o sebi sa neverovatnim racionalizacijama. Nikada ne priznajete sebi ko ste stvarno i šta stvarno hoćete. Većina žena je poštenija. Mi priznajemo svoje ambicije, želje, čak i svoje najosnovnije nedostatke. Priznajemo svoje slabosti. Suočavamo se sa sobom onakvim kakve jesmo, a ne onakvim kakve bismo volele da budemo."

Vratila se ležaju i ponovo uzela Dejvidove ruke u svoje. "Zar ne vidiš, dragi?" reče ona ozbiljno. "Ti i ja smo srodne duše. Naš savez je zasnovan na najjačoj mogućoj vezi - obostranom interesu. Oboje nas pokreću isti ciljevi - moć i slava."

"Zvuči grozno", reče on.

"Ali je istina. Čak i ako ne želiš to da priznaš sebi. Dejvide, dragi, zar ne vidiš da tvoja neodlučnost potiče iz nemogućnosti da priznaš svoju pravu prirodu. Pogledaj me. Ja tačno znam šta hoću i nikada me ne zbunjuje donošenje odluka o tome šta treba da radim. Ponašanje mi je automatsko."

Američki fizičar je dugo ćutke sedeo pored Franćeske. Posle izvesnog vremena okrenuo se i spustio joj glavu na rame. "Najpre Borzov, a sada Vilson", reče on sa uzdahom. "Osećam se kao premlaćen; voleo bih da se ništa od svega ovoga nije dogodilo."

"Ne možeš odustati, Dejvide", reče ona, milujući mu glavu. "Predaleko smo otišli. A velika nagrada nam je sada nadohvat ruke."

Franćeska pruži ruke prema njemu i poče da mu svlači majicu. "Bio je to dug i težak dan", govorila je smirujuće. "Hajde da probamo da ga zaboravimo." Dejvid Braun sklopi oči dok mu je milovala lice i grudi.

Franćeska se naže nad njega i lagano ga poljubi u usta. Nekoliko trenutaka kasnije naglo stade. "Vidiš", reče ona, "sve dok smo zajedno, možemo da crpemo snagu jedno iz drugog." Stala je pred Dejvida i naterala ga da otvori oči.

"Požuri", reče on nestrpljivo, "već sam..."

"Ne brini toliko o tome", odvrati Franćeska i lenjo stade da mu svlači pantalone, "sa mnom nikada nisi imao problema." Franćeska se ponovo nasmeši kada mu je

razmakla noge i prislonila njegovo lice o svoje grudi. "Upamti", reče ona, lagano mu svlačeći gaćice slobodnom rukom, "ja nisam Elen."

Proučavala je Dejvida Brauna dok je spavao kraj nje. Napetost i uznemirenost koji su preovlađivali njegovim licem pre samo nekoliko minuta zamenio je bezbrižni osmeh dečaka. Muškarci su tako jednostavni, pomisli Franćeska. Orgazam je savršeno sredstvo protiv bola. Volela bih da je i nama tako lako.

Skliznula je sa malog ležaja i ponovo se obukla. Franćeska je bila vrlo pažljiva, kako ne bi uznemirila svog usnulog prijatelja. Ali ti i ja i dalje imamo pravi problem, reče ona sebi dok je završavala sa odevanjem, kojim se moramo brzo pozabaviti. A biće utoliko teže što imamo posla sa ženom.

Franćeska iziđe iz kućice u tminu Rame. Bilo je nekoliko upaljenih svetiljki u blizini skladišta na drugom kraju bivaka, ali inače je logorište Beta bilo u tami. Svi ostali su spavali. Upalila je malu barterijsku lampu i pošla južno, ka Cilindričnom moru.

Šta to želiš, madam Nikol de Žardan? pitala se dok je koračala. I gde ti je slabost, tvoja Ahilova peta? Nekoliko minuta Franćeska je listala sdvoju celokupnu memoriju u vezi sa Nikol, pokušavajući da nađe ma koji nedostatak ličnosti ili karaktera koji bi mogla da iskoristi. Novac nije odgovor. Ni seks, bar ne sa mnom. Ona se nevoljno nasmeja. A svakako ne sa Dejvidom. Tvoj prezir prema njemu suviše je očigledan.

A ucena? upita se Franćeska dok se primicala obali Cilindričnog mora. Sećala se Nikoline oštre reakcije na njeno pitanje o Ženevjevinom ocu. Možda, pomisli ona, kada bih znala odgovor na to pitanje... ali ne znam.

Franćeska je privremeno bila osujećena. Nije mogla da smisli nikakav način da kompromituje Nikol de Žardan. Svetla logora iza nje već su bila jedva vidljiva. Franćeska ugasi svetiljku i vrlo pažljivo sede sa nogama preko ruba litice.

To što su joj noge visile nad smrznutim ledom Cilindričnog mora vrati joj niz bolnih uspomena iz detinjstva u Orvijetu. U jedanaestoj godini, i pored baraža zdravstvenih upozorenja koja su je saletala sa svih strana, prkosna Franćeska odlučila se da počne da puši. Svakog dana posle škole krenula bi svojim putem niz breg do doline podno grada i sela na obalu svog omiljenog potoka. Tamo bi ćutke pušila, čin usamljene pobune. Tih lenjih popodneva živela je u izmaštanom svetu zamkova i princeza, milionima kilometara od svoje majke i očuha.

Sećanje na te trenutke odrastanja izazvaše u Franćeski neodoljivu želju da puši. Uzimala je svoje nikotinske pilule tokom čitave misije, ali one su zadovoljavale samo njenu fizičku naviku. Nasmejala se sebi i posegla u posebni džep svog letačkog kombinezona. Franćeska je sakrila tri cigarete u specijalnu posudu koja će ih održati u svežem stanju. Rekla je sebi pre polaska sa Zemlje da su cigarete tu "za slučaj vanrednog stanja"...

Pušenje cigarete na vanzemaljskoj letelici bilo je još nečuvenije nego pušenje u jedanaestoj godini. Franćeska požele da podvrisne od oduševljenja kada je zabacila glavu i ispustila dim u ramanski vazduh. Od tog čina se osetila slobodno, nesputano. Najednom, i pretnja koju je predstavljala Nikol de Žardan nekako više nije delovala ozbiljno.

Dok je pušila, Franćeska se prisetila silne usamljenosti te devoјčice koja se prikradala padinama starog Orvijeta. Isto se tako setila strašne tajne koju je zauvek zaključala u srcu. Franćeska nikome nije ispričala o svom očuhu, u svakom slučaju ne svojoj majci, i retko je uopšte razmišljala o tome. Ali dok je sedela na obali Cilindričnog mora, bol iz detinjstva iskrsnu u njoj u oštrom pražnjenju.

Počelo je odmah posle mog jedanaestog rođendana, pomisli ona, zaronivši u pojedinosti svog života od pre osamnaest godina. Najpre nisam imala pojma šta taj kopilan hoće. Još jednom je duboko uvukla dim cigarete. Čak i pošto je počeo da mi donosi poklone bez razloga.

Bio je direktor njene nove škole. Kada je prvi put podvrgnuta kompletnu testova sposobnosti, Franćeska je postigla najviši rezultat u istoriji Orvijeta. Izbila je izvan skale, pravo čudo. Do tada, on je nije nikada primećivao. Venčao se sa njenom majkom osamnaest meseci ranije i skoro smesta potom postao otac dvojice blizanaca. Franćeska je bila smetnja, još jedna gladna usta, ništa više od dela majčinog nameštaja.

Nekoliko meseci bio je naročito prijatan prema meni. Onda je majka otišla da poseti teta Karlu na nekoliko dana. Bolna sećanja brzo dođoše, poput bujice navreše joj u um. Prisetila se zadaha vina u dahu očuha, njegovog znoja na svom telu, svojih suza kada je izišao iz njene sobe.

Mora je trajala više od godinu dana. Silom joj se nametao svaki put kada majke nije bilo kod kuće. Onda ga je jedne večeri, dok se oblačio i gledao u drugom pravcu, Franćeska udarila u potiljak svojom aluminijumskom palicom za bezbol. Očuh joj se srušio na pod, okrvavljen i bez svesti. Odvukla ga je u dnevnu sobu i tamo ostavila.

Više me nikada nije ni pipnuo, priseti se Franćeska, gaseći pikavac u ramanskom zemljištu. Bili smo stranci u istoj kući. Od tada sam provodila najveći deo vremena sa Robertom i njegovim prijateljima. Čekala sam priliku. Bila sam spremna kada je naišao Karlo.

Tokom leta 2184. Franćeska je napunila četrnaestu. Provela je najveći deo tog leta dangubeći po glavnom trgu Orvijeta. Njen stariji brat Roberto upravo je dobio diplomu turističkog vodiča za katedralu na trgu. Stari Duomo, glavna turistička atrakcija u gradu, podizan je u fazama, počev od četrnaestog stoleća. Crkva je bila umetničko i arhitektonsko remek-delo. Freske Luke Sinjorelija u njenoj kapeli San Brizio bile su nadaleko slavljene kao najbolji primeri maštovitosti slikarstva petnaestog stoleća izvan Vatikana.

Proglašenje za službenog turističkog vodiča kroz Duomo smatrano je popriličnim dostignućem, naročito u devetnaestoj godini. Franćeska se izuzetno ponosila Robertom. Ponekad ga je pratila na turama, ali samo pod uslovom da su se prethodno dogovorili da ga ne sramoti svojim sarkazmima.

Jednog avgustovskog popodneva, odmah posle ručka, elegantna limuzina zaustavila se na pjaci pokraj Duoma, a šofer je zatražio vodiča iz turističkog biroa. Gospodin iz limuzine nije obezbedio rezervaciju i Roberto je bio jedini na raspolaganju. Franćeska je sa velikom radoznalošću gledala kako niski, zgodni muškarac, u svojim kasnim tridesetim ili ranim četrdesetim godinama, izlazi sa zadnjeg sedišta i predstavlja se Robertu. Već skoro stotinu godina automobilima je bio zabranjen pristup u gornji Orvijeto, osim sa posebnom dozvolom, što je Franćeski stavilo do znanja da čovek mora biti krupna zverka.

Kao i uvek, Roberto započe turu reljefima koje je izvajao Lorenzo Maitani na spoljašnjim portalima crkve. I dalje radoznala, Franćeska je stajala odmah sa strane i u tišini pušila, dok je njen rođak objašnjavao značaj neobičnih demonskih figura na dnu jednog stuba. "Ovo je jedna od najranijih predstava pakla", reče Roberto i pokaza skupinu danteovskih figura. "Predstave pakla iz četrnaestog veka podrazumevale su krajnje doslovno tumačenje biblije."

"Ha!" umeša se Franćeska iznenada, baci cigaretu na kaldrmu i pođe prema Robertu i zgodnom strancu. "Bila je to isto tako vrlo muška predstava pakla. Obratite pažnju da većina demona ima dojke, a naslikani gresi su najvećim delom seksualni. Muškarci su uvek verovali da su stvoreni savršeni; žene su ih naučile grehu."

Stranca je zapanjila pojava te štrkljaste tinejdžerke koja je oduvavala dim sa usta. Smesta je primetio njenu prirodnu lepotu i bilo mu je jasno da je vrlo bistra. Ko je mogla da bude?

"To mi je rođaka, Franćeska", reče Roberto, očevidno postidjen zbog njene upadice.

"Karlo Bjanki", reče čovek i pruži ruku. Dlan mu je bio vlažan. Franćeska diže pogled prema njegovom licu i razabra na njemu da se muškarac zanima za nju. Oseti kako joj srce udara u grudima. "Ukoliko slušaš Roberta", reče ona koketno, "onda ćeš dobiti samo službenu turu. On izostavlja sočne pojedinosti."

"A ti, mlada damo..."

"Franćeska", reče ona.

"Da, Franćeska. Držiš li ti sopstvenu turu?"

Franćeska mu uputi najslabi osmeh. "Mnogo čitam", reče ona. "Znam sve o umetnicima koji su radili na katedrali, naročito o slikaru Luki Sinjoreliju." Zastala je na trenutak. "Jesi li znao", nastavi ona, "da je Mikelandelo dolazio ovde da proučava Sinjorelijeve aktove pre nego što je oslikao svod Sikstinske kapele?"

"Ne, nisam." Karlo se srčano nasmeja. Već je bio očaran. "Ali sada znam. Hodi. Pridruži nam se. Možeš da dodaš ponešto onome što tvoj rođak Roberto kaže."

Dopadao joj se način na koji je sve vreme piljio u nju. Bilo je to kao da joj se divi, kao da je lepa slika ili ogrlica sa draguljima; oči mu nisu propuštale ništa dok su bez ikakvog stida šetale po njenoj figuri. A njegov laki smeh ju je podbadao. Franćeskin komentari postajali su sve nepristojniji i drskiji.

"Vidiš onu jadnu devojčicu na leđima demona?" reče ona dok su gledali zbunjujuću izložbu genijalnosti koju su izražavale Sinjorelijeve freske u kapeli San Brizio. "Izgleda kao da trti onog demona otpozadi, zar ne? Znaš ko je ona? Njeno lice i golo telo predstavljaju Sinjorelijevu devojkicu. Dok je on ovde rmbačio dan za danom, ona je počela da se dosađuje i odlučila da smota ponekog dasu sa strane. Luka je stvarno šiznuo. I zato ju je prikovao ovde. Osudio je da zauvek jaše demona."

Kada je prestao da se smeje, Karlo upita da li misli da je ženina kazna pravedna. "Naravno da nije", odvrati četrnaestogodišnjakinja. "To je samo još jedan primer muškog šovinizma iz petnaestog veka. Muškarci su smeli da tucaju koga god hoće i nazivani su plodnim; ali čekaj samo da žena pokuša da se zadovolji..."

"Franćeska!" prekide je Roberto. "Stvarno! To je previše. Majka bi te ubila kada bi čula šta pričaš..."

"Moja majka je nebitna u ovom trenutku. Pričam o dvostrukom moralu kakav i danas postoji. Pogledaj samo..."

Karlo Bjanki jedva je mogao da poveruje u svoju sreću. Bogati modni kreator iz Milana, čovek koji je postigao međunarodnu slavu do tridesete godine, slučajno je, nekim ćefom, odlučio da iznajmi kola do Rima umesto da ide uobičajenim ekspres vozom. Njegova sestra Monika mu je uvek pričala o lepoti Duoma u Orvijeku. Zaustavljanje na tom mestu predstavljalo je još jednu odluku u minut do dvanaest. A sad! Auh, auh. Devojka je bila izvanredan zalogajčić.

Pozvao je Francésku na večeru kada je tura bila gotova. Ali kada su stigli do ulaza u najbolji restoran u Orvijeku, devojka zastade. Karlo je shvatio. Odveo ju je do radnje i kupio joj skupocenu novu haljinu, uz odgovarajuće cipele i popratne stvari. Zapanjio se koliko je lepa. A tek joj je četrnaesta!

Franческа nikada ranije nije pila stvarno kvalitetno vino. Sada je to činila kao da je posredi voda. Svako jelo bilo je tako ukusno da je doslovce cičala. Karla je opčinila ta žena-dete. Dopadao mu se način na koji je puštala da joj cigareta visi iz ugla usta. Bila je tako neizveštačena, tako savršeno bezobzirna.

Kada je jelo bilo gotovo, već je pao mrak. Франческа pođe sa njim do limuzine parkirane ispred Duoma. Dok su išli uskom ulicom, ona se naže i šaljivo ga gricnu za uvo. Spontano ju je privukao sebi i nagradio ga je eksplozivni poljubac. Navala u slabinama sveg ga obuze.

I Франческа je to osetila. Nije oklevala ni sekunde kada je Karlo predložio da se provozaju u kolima. Do trenutka kada je limuzina stigla do predgrađa Orvijeta, već je sedela raširenih nogu preko njega na zadnjem sedištu. Trideset minuta kasnije, kada su svršili sa vođenjem ljubavi po drugi put, Karlo nije mogao da podnese pomisao da se rastane sa tom neverovatnom devojkom. Upitao je Франческу da li bi volela da pođe sa njim do Rima.

"Andiamo", odvrati ona sa osmehom.

I tako smo otišli do Rima, a zatim na Kapri, priseti se Франческа. Pariz na nedelju dana. U Milanu si me ostavio da živim sa Monikom i Luidijem. Zbog spoljnog utiska. Muškarci se uvek toliko brinu za spoljne utiske.

Франческино dugo sanjarenje se prekide kada joj se učini da je čula korake u daljini. Oprezno je ustala u tami i oslušnula. Bilo joj je teško da čuje išta izuzev sopstvenog disanja. Onda je začula zvuk ponovo, više na levo. Uši joj rekoše da zvuk dopire sa leđa. Nalet straha preplavi je slikama bizarnih stvorenja koja napadaju logor sa leđa. Ponovo je oslušnula, vrlo pažljivo, ali nije čula ništa.

Франческа se okrenu logoru. Volela sam te, Karlo, reče sebi, ako sam ikada volela nekog muškarca. Čak i pošto si počeo da me deliš sa prijateljima. Još više davno sahranjenog bola izbi na površinu i Франческа počeo da se bori sa ostrim gnevom. Sve dok nisi počeo da me tučeš. To je uništilo sve. Dokazao si da si pravo đubre.

Франческа vrlo odlučno odgurnu sećanja u stranu. A sada, gde smo ono stali? pomislila je dok se približavala svojoj kućici. Ah, da. Tema je bila Nikol de Žardan. Koliko ona stvarno zna? I šta da učinimo tim povodom?

32. ISTRAŽIVAČ NJUJORKA

Majušni sat na ruci probudi dr Takagišija iz dubokog sna. Nekoliko trenutaka bio je neusredsređen, nesposoban da se priseti gde je. Seo je na svoj ležaj i protrljao oči. Posle dužeg vremena prisetio se da je unutar Rame i da je alarmni signal podešen da ga probudi posle pet sati sna.

Obukao se u tami. Kada je završio, uzeo je veliku torbu i preturao po njoj nekoliko sekundi. Zadovoljan njenim sadržajem, zabacio je remen preko ramena i otišao do vrata kućice. Dr Takagiši pažljivo proviri. Nije mogao da vidi svetla ni u jednoj kućici. Duboko je udahnuo i na prstima izišao kroz vrata.

Vodeći svetski autoritet o Rami iziđe iz logora u smeru Cilindričnog mora. Kada je stigao do obale, polako je sišao do ledene površine po stepenicama urezani u pedesetmetarsku liticu. Takagiši sede na najniži stepenik, skriven u podnožju litice. Izvadio je specijalne klinove i pričvrstio ih na đon svojih cipela. Pre nego što je izišao na led, naučnik podesi svoj lični navigacioni uređaj da bi mogao da drži stalan pravac kada napusti obalu.

Kada je bio na otprilike dve stotine metara od obale, dr Takagiši posegnu u džep da bi izvadio prenosivi monitor vremenskih prilika. Ovaj pade na led i napravi kratki, zveketavi zvuk u tihoj noći. Takagiši ga podiže posle nekoliko sekundi. Monitor mu reče da je temperatura minus dva stepena Celzijusa i da blag vetar duva preko leda brzinom od osam kilometara na čas.

Takagiši duboko udahnu i zapanji se neobičnim, ali poznatim mirisom. Zbunjen, ponovo je udahnuo, ovog puta usredsređen na miris. Nije bilo nikakve sumnje - bio je to dim cigarete! Žurno je ugasio lampu i nepomično se zaustavio na ledu. Um mu je pohitao dvostrukom brzinom u potraku za objašnjenjem. Francéska Sabatini bila je jedini kosmonaut koji je pušio. Da li ga je nekako sledila kada je napustio logor? Da li je videla svetla kada je proveravao svoj monitor vremena?

Osluškiavao je šumove, ali nije čuo ništa u ramanskoj noći. I dalje je čekao. Kada mirisa cigarete nije bilo nekoliko minuta, dr Takagiši produži put preko leda, zastajkujući na svakih četiri ili pet koraka da bi se uverio da ga niko ne sledi. Najzad je ubedio sebe da Francéske nema iza njega. Ipak, oprezni Takagiši nije ponovo upalio lampu sve dok nije prešao više od kilometar i počeo da se brine da nije skrenuo sa pravca.

Ukupno mu je bilo potrebno četrdeset pet minuta da stigne do suprotne obale mora i do ostrvskog grada Njujorka. Kada se našao na stotinu metara od obale, japanski naučnik izvadi veću svetiljku iz torbe i uključi njen moćni snop. Sablasni obrisi oblakodera odaslaše mu uzbuđene trnce niz kičmu. Najzad je bio tu! Najzad je mogao da potraži odgovore na pitanja svog života neometan nečijim proizvoljnim planom.

Dr Takagiši je tačno znao gde želi da ide u Njujorku. Svaka od tri kružne sekcije Njujorka bila je dalje podeljena u tri ugaone oblasti, poput pite isečene na kriške. U središtu svake od tri glavne sekcije bilo je središnje jezgro, ili trg, oko koga su bile raspoređene ostale zgrade i ulice. Kao dečak u Kjotu, pošto je pročitao sve što je mogao naći o prvoj ekspediciji na Ramu, Takagiši se pitao kako bi to bilo stajati u središtu jednog od tih tuđinskih trgova i gledati naviše u građevine koje su stvorila bića sa druge zvezde. Bio je ubeđen ne samo u to da se tajne Rame mogu odgonetnuti proučavanjem Njujorka, već i u to da su tri trga najverovatnija mesta za otkrivanje zagonetne namene međuzvezdane letelice.

Mapa Njujorka koju su nacrtali raniji istraživači Rame bila je podjednako čvrsto usečena u Takagišijev um kao i mapa Kjota u kom je rođen i odrastao. Ali prva ekspedicija imala je samo ograničeno vreme za istraživanje Njujorka. Od devet funkcionalnih celina, samo je jedna detaljno kartografisana; raniji kosmonauti jednostavno su pretpostavili, na osnovu ograničenih posmatranja, da su sve tri jedinice identične.

Dok je oštri ritam koraka nosio Takagišija sve dublje i dublje u zloslutnu tišinu jednog dela središnje sekcije, počeo da se pomaljaju neke neznatne razlike između tog dela Rame i onoga koji je proučavala Nortonova posada (istraživali su susednu krišku). Raspored najvećih ulica u dve jedinice bio je isti; međutim, kako se dr Takagiši više

primicao trgu, manje ulice su se odvajale od nje na način drugačiji od onog o kakvom su izveštavali prvi istraživači. Naučnik u Takagišiju često ga je prisiljavao da zastane i pribeleži sva odstupanja na džepnom kompjuteru.

Zašao je u oblast koja je neposredno okružavala trg, gde su se ulice prostirale u koncentričnim krugovima. Prešao je tri avenije i našao se naspram ogromnog oktaedra, visokog preko stotinu metara, sa ogledalastom unutrašnjošću. Snop njegov moćne svetiljke odražavao se o površinu i zatim odbijala od zgrade do zgrade oko njega. Dr Takagiši lagano obiđe oktaedar u potrazi za ulazom, ali ga nije našao.

Na druge strane osmostrane strukture, na središtu trga, bio je široki, kružni prostor bez zgrada. Šigeru Takagiši odlučno obiđe čitav obim kruga, proučavajući okolne zgrade dok je koračao. Nije stekao nikakav novi uvid u namenu struktura. Kada bi se u ravnomernim razmacima okrenuo prema unutra da pogleda sam trg, nije video ništa neobično ili naročito vredno pažnje. Pa ipak, uneo je u svoj kompjuter položaj mnogih niskih, jednoličnih, metalnih kutija koje su delile trg u odeljke.

Kada se ponovo našao sa prednje strane oktaedra, dr Takagiši posegnu u torbu i izvadu tanku šestougaonu ploču gusto prekrivenu elektronikom. Prostro je naučnu aparaturu po trgu i proveo deset minuta proveravajući primopredajnikom da li svi naučni instrumenti valjano funkcionišu. Kada je japanski naučnik u potpunosti proverio opremu, brzo je napustio oblast trga i pošao ka Cilindričnom moru.

Takagiši je bio nasred druge koncentrične avenije kada je začuo kratak, ali glasan prasak iza sebe na trgu. Obazro se, ali se nije okrenuo. Nekoliko sekundi kasnije začuo je drugačiji zvuk. Ovaj je Takagiši prepoznao sa prvog izlaska: kako povlačenje metalnih četki, tako i prateće visokofrekventno pevanje. Okrenuo je snop svetiljke u smeru trga. Zvuk se prekide. Isključio je lampu i tiho stao nasred avenije.

Nekoliko minuta kasnije povlačenje četke ponovo otpoče. Takagiši se prikrade preko dve avenije i počeo da obilazi oktaedar u smeru šuma. Kada se gotovo našao na trgu, bip-bip iz njegove torbe prekide mu koncentraciju. Do trenutka kada je isključio alarm, koji je pokazivao da je naučna oprema koju je upravo razmestio po trgu već u kvaru, Njujork je bio potpuno tih. Dr Takagiši stade ponovo da čeka, ali se ovoga puta zvuk nije vratio.

Duboko je udahnuo da bi se primirio i povratio svu hrabrost. Nekako mu radoznalost pobedi strah i dr Takagiši se vrati na trg naspram oktaedra da bi otkrio šta se desilo sa naučnom opremom. Najpre ga je iznenadilo to što je šestougaona ploča nestala sa tačke na kojoj ju je ostavio. Gde je mogla da se izgubi? Ili šta ju je moglo odneti?

Takagiši je znao da je na pragu naučnog otkrića od neizmernog značaja. Isto tako, bio je prestravljen. Boreći se protiv silovite želje da pobegne, obasjao je trg velikom svetiljkom, nadajući se da će naći objašnjenje za nestanak naučne stanice. Zrak se odrazi na malom parčetu metala trideset do četrdeset metara bliže središtu trga. Takagiši je instinktivno prozreo da odraz potiče od paketa sa instrumentima. Požurio je do njega.

Klekao je i počeo da pregleda elektroniku. Nije bilo nikakvog očiglednog oštećenja. Upravo je izvadio primopredajnik da otpočne metodičnu proveru svih naučnih instrumenata, kada opazi neki predmet nalik užetu otprilike petnaest centimetara u prečniku na rubu svetlosnog polja lampe koji je obasjavao naučni paket. Dr Takagiši podiže svetiljku i pride predmetu. Imao je pruge, crne i zlatne, i prostirao se dvanaestak metara, nestajući iza metalnog zaklona visokog oko tri metra. Opipao je debelo uže. Bilo je meko i rutavo pri vrhu. Kada je pokušao da ga prevrne da bi mu opipao donji deo,

predmet poče da se pokreće. Takagiši ga smesta ispusti i stade da posmatra kako lagano puzi prema zaklonu. Pokrete je pratio zvuk četki koje trljaju metal.

Dr Takagišiju se učini da može da čuje sopstvene udare srca. Ponovo stade da se bori sa željom da pobegne. Prisetio se tog časa jutarnjih meditacija, dok je bio student, u vrtu svog učitelja zena. Naredio je nogama da pođu u smeru zaklona.

Crno i zlatno uže nestade. Na trgu je vladala tišina. Takagiši pride zaklonu, držeći svetlosni snop upravljen ka tlu, na mestu gde je poslednji put video debelo uže. Obišao je ugao i okrenuo snop ka zaklonu. Nije mogao da poveruje u ono što mu se ukazalo pred očima. Masa crnih i zlatnih pipaka migoljila se pod svetlošću.

Visokofrekventno pištanje iznenada mu eksplodira u ušima. Dr Takagiši pogleda preko levog ramena i bi kao gromom ošinut. Oči mu se iskolačiše. Vrisak mu se izgubi kada se zvuk pojača, a tri pipka posegoše da ga dotaknu. Zidovi srca mu popustiše i on se sruči, već mrtav, u zahvat neverovatnog stvorenja.

33. NESTALA OSOBA

"Admirale Hajlmane?"

"Da, generale O'Tule?"

"Jesi li sam?"

"Svakako. Upravo sam se probudio pre nekoliko minuta. Neću se sastati sa dr Braunom još jedan sat. Zašto zoveš tako rano?"

"Dok si spavao, primio sam šifrovanu, strogo poverljivu poruku iz vojnog štaba VEV. Reč je o Trojstvu. Želeli su da znaju status."

"Šta je posredi, generale?"

"Da li je ova veza bezbedna, admirale? Jesi li isključio automatsko snimanje?"

"Sada jesam."

"Postavili su dva pitanja. Da li je Borzov umro, ne rekavši nikome svoj RQ? Da li iko više među posadom zna za Trojstvo?"

"Ti znaš odgovore na oba pitanja."

"Želeo sam da proverim da nisi razgovarao sa dr Braunom. Zahtevali su da to proverim sa tobom pre nego što šifrujem svoj odgovor. Šta misliš, čemu sve to?"

"Ne znam, Majkl. Možda je neko na Zemlji postao nervozan. Vilsonova smrt ih je verovatno uplašila."

"Mene svakako jeste. Ali ne do tog stepena da počnem da razmišljam o Trojstvu. Pitam se, znaju li oni nešto što mi ne znamo?"

"Pa, pretpostavljam da ćemo to prilično skoro doznati. Svi zvaničnici MSA su zahtevali da napustimio Ramu prvom zgodnom prilikom. Nije im se čak dopala naša odluka da dopustimo posadi da se najpre odmori nekoliko sati. Ovaj put ne verujem da će se predomisлити."

"Admirale, sećaš li se hipotetičke rasprave sa generalom Borzovim tokom leta, o uslovima pod kojima bismo aktivirali Trojstvo?"

"Neodređeno. Zašto?"

"Da li se i dalje ne slažeš sa njegovim zahtevom da moramo znati zbog čega se Trojstvo uzima za moguće? U to vreme si rekao da ti lično ne moraš da shvatiš razloge ukoliko Zemlja misli da je velika opasnost neizbežna."

"Plašim se da te ne sledim, generale. Zbog čega mi postavljaš ta pitanja?"

"Voleo bih tvoju dozvolu, Oto, pošto šifrujem odgovor vojnom štabu VEV, da otkrijem zašto nas baš u ovom trenutku pitaju za status Trojstva. Ukoliko smo ugroženi, imamo pravo da znamo."

"Možeš da zatražiš dodatna objašnjenja, Majkl, ali kladio bih se da im je pitanje čisto rutinsko."

Janoš Tabori se probudio dok je u Rami i dalje bio mrak. Navlačeći letачki kombinezon, napravio je u glavi spisak aktivnosti potrebnih da se biot u obliku raka prenese na "Njutna". Ukoliko naređenje da napuste Ramu bude potvrđeno, moraće da krenu ubrzo posle zore. Janoš pristupi formalnoj proceduri za evakuaciju zabeleženoj na njegovom džepnom kompjuteru i dopuni je dodavanjem novih zadataka povezanih sa biotom.

Proverio je sat. Do zore je preostalo još samo petnaest minuta, pod pretpostavkom da je Ramin dnevni ciklus ravnomeran. Janoš se nasmeja samom sebi. Rama je doneo toliko iznenađenja da nije bilo nikakve sigurnosti da će se svetla vratiti u očekivanom trenutku. Ali ukoliko to učine, Janoš je želeo da posmatra ramanski "izlazak sunca". Mogao je doručkuje posle zore.

Stotinu metara do njegove kućice kakoliki biot bio je nepokretan, kao i sve vreme otkako je prethodnog dana odvojen od svojih sadruga. Janoš ga obasja svetiljkom kroz čvrsti, providni zid kaveza i proverio ima li ikakvih znakova da se biot pokrenuo tokom noći. Pošto je utvrdio da biot nije promenio položaj, Janoš pođe iz logora Beta u pravcu mora.

Dok je čekao na nalet svetla, zateče sebe kako razmišlja o kraju razgovora sa Nikol prethodne noći. Bilo je nečeg ne sasvim ispravnog u njenom uzgrednom otkriću mogućeg uzročnika bola generala Borzova one noći kada je umro. Janoš se živo priseti zdravog crvuljka; nije bilo sumnje da prvobitna dijagnoza nije bila ispravna. Ali zašto Nikol nije govorila sa njim o alternativnoj dijagnozi vezanoj za droge? Naročito ukoliko je sprovodila istragu o tome...

Janoš dođe do neizbežnog zaključka da je dr de Žardan ili izgubila poverenje u njegovu sposobnost ili je nekako posumnjala da je i lično mogao dati droge generalu Borzovu, ne savetujući se sa njom. U svakom slučaju, trebalo je da otkrije šta je mislila. Zatim mu umom prođe čudna ideja, rođena iz njegovog sopstvenog osećanja krivice. Može li biti, upita se, da je Nikol nekako saznala za projekat Šmit-Hagenest i da sumnja u sve četvoro nas?

Po prvi put, Janoš se upita da li je možda bol Valerija Borzova bio neprirodan. Prisetio se haotičnog sastanka njih četvoro dva sata pošto je Dejvid Braun saznao da će ostati na "Njutnu" tokom prvog izlaska. "Moraš porazgovarati sa njim, Oto", rekao je očajni dr Braun admiralu Hajlmanu. "Moraš ga ubediti da se predomisli."

Oto Hajlman je tada izjavio da je malo verovatno da će general Borzov izmeniti raspored zadataka zbog njegovog zahteva. "U tom slučaju", odvratio je tada dr Braun besno, "možemo da kažemo zbogom svim dodatnim nagradama u svom ugovoru."

Tokom čitavog sastanka Franćeska Sabatini je ostala ćutljiva i naizgled bezbrižna. Kada je polazio, Janoš je našuo kako je dr Braun napada. "A zašto si ti tako mirna?" upitao ju je on. "I tebi predstoji gubitak kao i svima ostalima. Ili imaš plan o kom ja ne znam ništa?"

Janoš je nazro Frančeskin osmeh samo na delić sekunde. Učinilo mu se tada da deluje nekako neobično samouvereno. Sada, dok je kosmonaut Tabori čekao svitanje na Rami, taj osmeh se vratio i stao da ga progoni. Dobro upućena u droge, Frančeska je bila itekako sposobna da generalu Borzovu da nešto što će izazvati simptome upale slepog creva. Ali zašto bi učinila nešto tako... tako žestoko nepošteno, samo da ojača vrednost njihovog medijskog projekta posle misije?

Rama je ponovo u trenutku postao preplavljen svetlošću. Kao i uvek, bila je to gozba za oči. Janoš se lagano okretao, zagledao u svim pravcima i proučavao obe udubine divovske strukture. Dok su svetla sada blistavo sjala, on odlučio da porazgovara sa Frančeskom prvom prilikom.

Neobično, ali Irina Turgenjeva je prva postavila to pitanje. Kosmonauti su skoro završili doručak. Zapravo, dr Braun i admiral Hajlman su već ustali od stola da stupe u još jedan od svojih beskonačnih razgovora sa rukovodnom strukturom MSA. "Gde je dr Takagiši?" reče ona nevino. "On je poslednji član posade od koga bih očekivala da zakasni na bilo šta."

"Mora da je prespavao signal budilnika", odgovori Janoš Tabori i odgurnu svoju stolicu na sklapanje od stola. "Idem da vidim šta je s njim."

Kada se Janoš vratio minut kasnije, bio je zbunjen. "Nije tamo", reče i sleže ramenima. "Pretpostavljam da je otišao u šetnju."

Nikol de Žardan iznenada oseti prazninu u stomaku. Naglo je ustala, ne dovršivši doručak. "Treba da pođemo da vidimo gde je", reče ona sa neprikrivenom zabrinutošću, "ili neće biti spreman kada budemo polazili."

Svi kosmonauti su opazili Nikolino uzbuđenje. "Šta se tu dešava", upita Ričard Vejkfild dobroćudno. "Jedan naš naučnik malo se prošetala izjutra za svoj groš, a doktor družine digne paniku?" Uključio je radio. "Alo, dr Takagiši, gdegod da si. Ovde Vejkfild. Hoćeš li nam, molim te, reći da je s tobom sve u redu, da bismo mogli da dovršimo doručak."

Nastade duga tišina. Svaki član posade znao je da je nošenje komunikatora sa sobom apsolutna obaveza u svakoj prilici. Mogao si da isključiš emitovanje, ali si morao slušati pod svim i svakakvim kolnostima.

"Takagiši-san", reče potom Nikol sa prizvukom hitnje u glasu. "Jesi li dobro? Molim te, odgovori." Tokom duge tišine koja je usledila, osećaj praznine u Nikolinom stomaku pretvori se u veliki čvor. Nešto užasno se desilo sa njenim prijateljem.

"Već sam vam objasnio dva puta, dr Maksvel", reče očajno Dejvid Braun. "Nema nikakvog smisla izvršiti evakuaciju dela posade. Najdelotvorniji način traganja za dr Takagišijem jeste da iskoristimo puno osoblje. Pošto ga nađemo, čistićemo se sa Rame u najvećoj žurbi. A da vam odgovorim na poslednje pitanje, ne, ovo nije urota dela posade da se izbegne podvrgavanje propisima o evakuaciji."

Okrenuo se admiralu Hajlmanu i pružio mu mikrofona. "Prokletstvo, Oto", progundao on, "pričaj ti sa tim birokratskim blesanom. Misli da može bolje da rukovodi misijom od nas, iako je sto miliona kilometara daleko."

"Dr Maksvele, ovde admiral Hajlman. U potpunosti se slažem sa dr Braunom. Uostalom, sa ovako dugim kašnjenjem u komuniciranju, ne možemo dopustiti sebi raspravu. Nastavićemo sa svojim planom. Kosmonaut Tabori će ostati ovde sa mnom u Beti i pakovati tešku opremu, uključujući i biota. Ja ću upravljati potragom. Braun,

Sabatinijeva i de Žardanova će preći led do Njujorka, najverovatnijeg odredišta ukoliko je profesor sam otišao. Vejkfild, Turgenjeva i Jamanaka će ga potražiti u helikopterima."

Zastao je na trenutak. "Nema potrebe da žurno odgovarate na ovu emisiju. Potraga će već otpočeti kada stigne vaša sledeća poruka."

U svojoj kućici, Nikol je vrlo pažljivo pakovala medicinske zalihe. Ukorila je sebe što nije predvidela da bi dr Takagiši mogao pokušati da poslednji put poseti Njujork. Napravila si novu grešku, reče Nikol sebi. Najmanje što možeš učiniti jeste da budeš spremna kada ga nađeš.

Znala je proceduru ličnog pakovanja napamet. Pa ipak, sasvim je smanjila zalihe hrane i vode da bi bila sigurna da je ponela sve što bi povređenom ili bolesnom dr Takagišiju moglo zatrebati. Nikolina osećanja prema dvoje pratilaca u potrazi za japanskim naučnikom bila su mešovita, ali joj nije palo na pamet da je grupa mogla biti hotimice isplanirana. Svi su znali za Takagišijevu opčinjenost Njujorkom. Pod datim okolnostima, nije bilo iznenađenje što su je Braun i Sabatinijeva pratili do područja pretrage.

Neposredno pre nego što će Nikol napustiti kućicu, ugledala je Ričarda Vejkfilda na vratima. "Smem li unutra?" upita on.

"Svakako", odvratila je.

Ušao je sa neuobičajenom nesigurnošću, kao da je zbunjen ili se stidi. "Šta je bilo?" upita Nikol posle neprijatne tišine.

Nasmešio se. "Pa", reče glupo, "pre par minuta mi se činilo kao dobra ideja. Sada mi deluje malo glupo - možda čak i detinjasto." Nikol primeti da drži nešto u desnoj šaci. "Doneo sam ti nešto", nastavi on. "Amajliju, pretpostavljam. Pomislio sam da bi to možda ponela do Njujorka."

Kosmonaut Vejkfild otvori šaku. Nikol prepozna figuricu princa Hala. "Možeš da kažeš šta god hoćeš o hrabrosti, razboritosti i svemu tome, ali ponekad je važnije imati malo sreće."

Nikol je bila iznenađujuće dirnuta. Uzela je figuricu od Vejkfilda i sa divljenjem stala da proučava njene majušne pojedinosti. "Ima li princ posebnih osobina za koje treba da znam?" upita ona sa osmehom.

"Oh, da", ozari se Ričard. "Voli da provodi oštroumne večeri po krčmama sa debelim vitezovima i drugim nezgodnim karakterima. Ili da se bori protiv odmetnutih vojvoda i plemića. Ili da se udvara predivnim francuskim princezama."

Nikol se blago zarumene. "Ako budem usamljena, pa poželim da me princ zabavi, šta treba da uradim?" upita ona.

Ričard priđe Nikol i pokaza joj majušnu tastaturu odmah iznad stražnjice princa Hala. "Uzvratiće na mnoge komande", reče Ričard i pruži joj veoma malu palicu, veličine čiode. "Ovo savršeno ulazi u svaki komandni prorez. Probaj 'P' za pripovedanje, ili 'A' za akciju, ako hoćeš da ti pokaže šta ume."

Nikol stavi malog princa i palicu u džep letaćkog kombinezona. "Hvala ti, Ričarde", reče ona. "Baš slatko od tebe."

Vejkfild se zajapuri. "Pa, znaš, nije to bogzna šta. Nego je baksuz navalio na nas, pa sam pomislio, hoću da kažem, možda..."

"Hvala ti opet, Ričarde", prekide ga Nikol. "Cenim tvoju brigu." Zajedno su izašli iz kućice.

34. ČUDNA DRUŽINA

Dr Dejvid Braun je spadao u onu vrstu apstraktnih naučnika koji niti su voleli mašine, niti su imali poverenja u njih. Većina njegovih objavljenih radova bila je posvećena teorijskim temama zbog toga što se užasavao formalnosti i detalja empirijske nauke. Empiristi su morali da se bace instrumentima i, što je još gore, inženjerima. Dr Braun je smatrao da nijedan inženjer nije ništa više od proslavljenog stolara ili vodoinstalatera. Podnosio je njihovo postojanje samo zbog toga što su mu neki od njih bili neophodni da bi mu teorije uopšte bile proverene stvarnim podacima.

Kada je Nikol bezazleno postavila dr Braunu nekoliko jednostavnih pitanja o funkcionisanju ledomobila, Franćeska nije mogla da suzdrži kikut. "Nema on pojma", odvratila italijanska novinarka, "i baš ga briga. Da li možeš da poveruješ da taj čovek ne ume čak ni da vozi električna kolica? Gledala sam ga kako preko trideset minuta pilji u prostog robota za procesiranje hrane i bez uspeha pokušava da utvrdi kako da ga upotrebi. Umro bi od gladi kada mu niko ne bi pomagao."

"Ma, hajde, Franćeska", odvratila Nikol kada se dve žene popeše na prednja sedišta ledomobila, "nemoguće da je toliko loš. Na kraju krajeva, mora da koristi sve lične kompjutere i komunikacione uređaje, kao i sisteme za procesiranje slike na 'Njutnu'. To znači da sigurno preteruješ."

Ton razgovora bio je lak i bezopasan. Dr Braun se pogurio na zadnjem sedištu i ispustio uzdah. "Vas dve izuzetne žene svakako imate i pametnije stvari za razgovor. Ukoliko nemate, možda biste mi mogle objasniti zbog čega je poludeli japanski naučnik utekao iz logora usred noći."

"Prema Maksvelovom asistentu, onom uvlakačkom nikogoviću Milsu, mnogi ljudi na Zemlji misle da su našeg dobrog japanskog doktora kidnapovali Ramanci."

"Ma hajde, Franćeska. Budi ozbiljna. Zašto bi dr Takagiši odlučio da ode sasvim sam?"

"Čini mi se", reče Nikol polako, "da je bio nestrpljiv u pogledu planiranog procesa istraživanja. Znao je vatroeno veruje u važnost Njujorka. Posle incidenta sa Vilsonom... pa, bio je prilično siguran da će biti naređena evakuacija. Do trenutka kada se vratimo unutra, ako se uopšte vratimo, Cilindrično more bi se možda otopilo i bilo bi teže doći do Njujorka."

Prirodna iskrenost terala je Nikol da kaže Braunu i Sabatinijevoj o Takagišijevim problemima sa srcem. Ali intuitivni osećanje joj je nalagao da ne veruje svojim pratiocima. "Naprosto, ne izgleda kao tip koji bi tek tako otišao", reče dr Braun. "Pitam se da li je čuo ili video nešto."

"Možda je imao glavobolju ili iz nekog razloga nije mogao da spava", predloži Franćeska objašnjenje. "Redži Vilson je imao običaj da luta noću kada je imao muke sa glavom."

Dejvid Braun se nađe napred. "Uzgred", reče on Nikol, "Franćeska mi kaže da su Vilsonovu nestabilnost mogle pojačati pilule koje je upotrebljavao. Ti izgleda da dobro poznaješ svoje medikamente. Na mene je ostavilo izuzetan utisak kako si brzo prepoznala onu pilulu za spavanje koju sam uzeo."

"Kada je već reč o medikamentima", dodade Franćeska posle kraće pauze, "Janoš Tabori je pomenuo nešto o razgovoru sa tobom u vezi sa Borzovljevom smrću. Možda ga

nisam dobro razumela, ali učinilo mi se da si rekla da je u pitanju mogla biti reakcija na droge."

Ravnomerno su se vozili preko leda. Razgovor je bio ravnog tona, gotovo nemaran. Nije bilo očiglednog razloga za sumnjičavost. Pa ipak, reče Nikol dok je uobličavala odgovor na Frančeskinu primedbu, poslednja dva komentara delovala su previše glatko. Gotovo uvežbano. Okrenula se da pogleda dr Brauna. Verovala je da Frančeska može da se pretvara bez ikakvog napora, ali Nikol je bila sigurna da bi mogla da kaže na osnovu Braunovog izraza lica da li su njihova pitanja unapred spremljena ili ne. On se malo promeškolji pod njenim čvrstim pogledom.

"Kosmonaut Tabori i ja imali smo razgovor o generalu Borzovu i počeli smo da nagađamo o tome šta mu je moglo izazvati bol", reče Nikol bezizražajno. "Na kraju krajeva, slepo crevo mu je bilo savršeno zdravo, tako da je nešto drugo moralo biti odgovorno za njegove trenutne tegobe. Tokom razgovora, pomenula sam Janošu da bi trebalo razmotriti reakciju na droge kao jedan od mogućih uzroka. To nije bila vrlo čvrsta izjava."

Činilo se da je dr Braun odahnuo i smesta je promenio temu. Međutim, Nikolin odgovor nije zadovoljio Frančesku. Ukoliko ne grešim, naša gospođa novinarka ima još pitanja, premišljala je Nikol. Ali ih neće postaviti smesta. Gledala je Frančesku i videla je da Italijanka ne obraća pažnju na Braunov monolog na zadnjem sedištu. Dok je raspravljao o reakciji Zemlje na Vilsonovu smrt, Frančeska je bila duboko zamišljena.

Na trenutak je vladala tišina kada je Braun završio svoj komentar. Nikol se obazre po miljama leda, upečatljivim liticama na rubovima Cilindričnog mora i oblakoderima Njujorka pred njom. Rama je bio veličanstven svet. Na trenutak je osetila ujed krivice zbog svog nepoverenja u Frančesku i dr Brauna. Sramota da mi ljudi nikada nismo u stanju da vučemo u istom pravcu, reče Nikol sebi. Čak ni kada smo suočeni s beskrajem.

"Ne shvatam kako ti je to pošlo za rukom", Frančeska iznenada prekide tišinu. "Posle sveg tog vremena, čak ni video tabloidi nemaju valjano zasnovan trag. A nije potrebna genijalnost da se utvrdi kada se to moralo odigrati."

Dr Braun je bio potpuno izgubljen. "O čemu pričaš, za ime sveta?" upita on.

"Naš slavni sanitetski oficir", odvrati Frančeska. "Zar ti se ne čini upečatljivo da posle sveg tog vremena identitet oca njene kćerke i dalje nije poznat u javnosti?"

"Sinjora Sabatini", uzvratila Nikol smesta na italijanskom, "kao što sam jednom već rekla, ta tema te se nimalo ne tiče. Neću da podnosim takvo mešanje u moj privatni život..."

"Samo sam htela da te podsetim, Nikol", prekide je Frančeska brzo, takođe na italijanskom, "da i ti imaš tajni koje ne bi želela da se otkriju."

Dr Braun je prazno piljio u dve žene. Nije razumeo ni reč u poslednjoj izmeni replika i zbunila ga je očigledna napetost. "Dakle, Dejvide", reče Frančeska tutorskim glasom, "pričao si nam o raspoloženju Zemlje. Misliš li da će nam narediti da pođemo kući? Ili ćemo samo prekinuti ovaj izlazak?"

"Izvršni odbor VEV je sazvaio posebno zasedanje kasnije ove nedelje", odgovori on uz zbunjeno oklevanje. "Dr Maksvel trenutno pretpostavlja da će nam biti naloženo da napustimo projekat."

"To bi bilo tipično preterivanje grupe vladinih zvaničnika čija je osnovna namera da smanje dodatne rizike. Prvi put u istoriji odgovarajuće pripremljena ljudska bića istražuju unutrašnjost letelice koju je izgradila druga inteligencija. Pa ipak, na Zemlji

političari nastavljaju da se ponašaju kao da se ništa neobično nije desilo. Nesposobni su za vizije. To je neverovatno."

Nikol de Žardan nije slušala ostatak Francéskinog razgovora sa dr Braunom. Um joj je i dalje bio usredsređen na raniji razgovor. Mora biti da veruje da imam dokaze o drogama u Borzovu, reče Nikol sebi. Nema drugog mogućeg objašnjenja za pretnju.

Kada su stigli do ruba leda, Francéska je provela deset minuta u postavljanju robotske kamere i zvučne opreme za snimak koji je prikazivao njih troje kako se pripremaju da "istražuju tuđinski grad" ne bi li našli svog nestalog kolegu. Nikolini protesti dr Braunu o traćenju vremena prođuše neopaženi. Međutim, činjenicu da je ozlojeđena učinila je očiglednom time što je odbila da učestvuje u video sekvenci. Dok je Francéska dovršavala pripreme, Nikol se uspela na obližnje stepenište i počela da proučava grad oblakodera. Iza i ispod nje, Nikol je čula Francésku kako ističe dramatičnost trenutka pred milionima gledalaca na Zemlji.

"Stojim ovde na rubovima tajanstvenog ostrvskog grada Njujorka. To je veoma blizu tačke na kojoj smo dr Takagiši, kosmonaut Vejkfild i ja ranije ove nedelje čuli neobične zvuke. Imamo razloga da verujemo da je Njujork bio profesorovo odredište kada se sinoć uputio iz logora Beta na usamljeno i neovlašćeno istraživanje..."

Šta se dogodilo sa profesorom? Zbog čega ne odgovara na pozive na kompaku? Juče smo bili svedoci užasne tragedije kada je novinar Redži Vilson, rizikujući sopstveni život da spase ovog reportera, ostao zarobljen u roveru i kada nije mogao da izbegne moćne kandže rakolikih biota. Da li je slična sudbina zadesila našeg stručnjaka za Ramu? Da li su vanzemaljska bića koja su izgradila ovu neverovatnu letelicu pre mnogo eona možda stvorila složenu zamku napravljenu da uhvati i na kraju uništi sve bezazlene posetioce? Ne možemo znati za sigurno. Ali mi..."

Sa osmatračnice na vrhu zida Nikol je pokušavala da ne obraća pažnju na Francésku i da zamisli u kom je pravcu dr Takagiši mogao otići. Proverila je karte u džepnom kompjuteru. Svakako je otišao prema tačnom geometrijskom središtu grada, zaključila ona. Bio je siguran da postoji neko značenje u geometriji.

35. U JAMU

Koračali su zbunjujućim lavirintom ulica tek dvadeset minuta, ali bi već bili beznađežno izgubljeni bez ličnih navigatora. Nisu imali određen plan za potragu. Naprosto su lutali gore-dole po ulicama kvazi-nasumičnim putem. Svaka tri ili četiri minuta admiral Hajlman javljao se dr Braunu i grupa za potragu je morala da traži položaj sa koga je jačina signala bila zadovoljavajuća.

"Ovom brzinom", primeti Nikol kada su još jednom začuli slabašni glas Ota Hajlmana u komunikatoru, "pretraga će nam potrajati večno. Dr Braune, zbog čega ne ostanesh na jednom mestu. Onda bismo Francéska i ja..."

"Prekid, prekid." Čuli su Ota jasnije kada je Dejvid Braun otišao do prostora između dve visoke zgrade. "Jeste li primili poslednju emisiju?"

"Bojim se da nismo, Oto", odvrati dr Braun. "Hoćeš li, molim te, da je ponoviš?"

"Jamanaka, Vejkfild i Turgenjeva su pokrili donju trećinu severnog polucilindra. Nema ni traga od Takagišija. Malo je verovatno da je otišao dalje prema severu, osim ako

se nije uputio u neki od gradova. U tom slučaju trebalo je da negde vidimo njegove tragove. Tako da ste verovatno na pravom putu.

U međuvremenu ovde imamo velike vesti. Naš zarobljeni rakoliki biot počeo je da se pokreće pre dva minuta. Pokušava da pobegne, ali do sada njegove alatke jedva da su zagrebale kavez. Tabori grozničavo radi da sagradi veći, jači kavez oko čitave konstrukcije. Ja vraćam Jamanakin kopter u Betu da bi on mogao da pomogne Taboriju. Trebalo bi da bude ovde za koji čas... Čekajte... Hitna poruka od Vejkfilda... Uključujem ga."

Britanski naglasak Ričarda Vejkfilda bio je nepogrešiv, iako ga je trojka u Njujorku jedva čula. "Pauci", povika on u znak odgovora na pitanje admirala Hajlmana. "Sećate li se biota-pauka koga je secirala Lora Ernst? Pa, vidimo šest takvih odmah iza južne litice. Ima ih svuda po privremenoj kućici koju smo tamo sagradili. A nešto je očigledno popravilo ona dva mrtva rakolika biota, jer braća našeg zarobljenika vuku se prema južnom polu..."

"Snimanje!" vrisnu Francéska Sabatini u radio. "Simate li prizor?"

"Šta je bilo? Izvinjavam se, nisam razumeo."

"Francéska bi želela da zna da li snimate", pojasni admiral Hajlman.

"Razume se, ljubavi", reče Ričard Vejkfild. "I automatski sistem za snimanje u helikopteru i ručna kamera koju si mi jutros dala rade bez prekida. Paukoliki bioti su neverovatni. Nikada nisam video da se nešto kreće tako brzo... Uzgred, ima li ikakvog traga od našeg japanskog profesora?"

"Ne još", povika Dejvid Braun iz Njujorka. "Sporo napredujemo u ovom lavirintu. Osećam se kao da tražim iglu u plastu sena."

Admiral Hajlman ponovi stanje potrage za nestalom osobom za Vejkfilda i Turgenjevu u helikopteru. Ričard onda reče da se vraćaju u Betu da uzmu gorivo. "A šta je sa tobom, Dejvide?" upita Hajlman. "Kada se sve uzme u obzir, uz potrebu da ona kopilad na Zemlji budu informisana, zar ne misliš da bi trebalo da se i ti vratiš u Betu? Kosmonauti Sabatinijeva i de Žardanova mogu da nastave potragu za dr Takagišijem. Ukoliko bude trebalo, možemo da pošaljemo nekoga da te zameni kada te helikopter pokupi."

"Ne znam, Oto, nisam..." Francéska isključi dugme za predaju na radiju Dejvida Brauna usred odgovora. On je ošinu oštrim pogledom koji brzo omekša.

"Treba da popričamo o tome", reče ona čvrsto. "Reci mu da ćeš ga pozvati za koji minut."

Nikol je bila zgrožena razgovorom koji je usledio između Francéske Sabatini i Dejvida Brauna. Činilo se da nijedno od njih ni najmanje nije briga za sudbinu dr Takagišija. Francéska je uporno zahtevala da se ona smesta vrati u Betu da bi se lično pozabavila sveim novim događajima. Dr Braun je bio zabrinut zbog toga što je udaljen od "osnovnog" delanja ekspedicije.

Svako od njih je dokazivalo da su njegovi razlozi za povratak važniji. Šta ako oboje napuste Njujork? Ne, to bi ostavilo kosmonauta de Žardanovu samu. Možda bi i ona trebalo da pođe sa njima, pa da ponovo započnu potragu za Takagišijem kroz nekoliko sati, kada se stvari malo smire...

Nikol konačno eksplodira. "Nikad", povika iznenada na njih, "nikad u životu nisam videla tako sebične..." Nije mogla da smisli odgovarajuću imenicu. "Jedan kolega nam je nestao i gotovo sigurno mu je neophodna naša pomoć. Možda je ranjen ili umire,

ali vas dvoje jedino umete da raspravljate o svojim beznačajnim povlasticama. Stvarno ogavno."

Zastala je na sekundu da dođe do daha. "Da vam kažem jednu stvar", produži Nikol, i dalje besna. "Ja sada ne idem do Bete. Nije me briga hoćete li mi narediti. Ostajem ovde i dovršavam potragu. Bar su moju prioriteti jasni. Znam da je čovekov život važniji od slike u javnosti, položaja, pa čak i glupavog medijskog projekta."

Dejvid Braun dvaput zatrepta, kao da ga je neko ošamario. Franćeska se nasmeši. "Vidi, vidi", reče ona, "znači naš povučeni sanitetski oficir zna više nego što smo verovali." Pogledala je Dejvida, a zatim Nikol. "Hoćeš li da nas izviniš na trenutak, dušo? Moramo da raspravimo par stvari nasamo."

Franćeska i dr Braun odoše do podnožja oblakodera na rastojanju od nekih dvadeset metara i počеше živu raspravu. Nikol se okrete na drugu stranu. Bila je besna na sebe što je izgubila živce. Naročito je bila ljuta što je otkrila svoje poznavanje ugovora sa Šmitom i Hagenestom. Pretpostaviće da mi je Janoš rekao, pomisli ona. Na kraju krajeva, bili smo bliski prijatelji.

Franćeska pođe da se pridruži Nikol, dok se dr Braun radiom javljao admiralu Hajlmanu. "Dejvid zove helikopter da dođe po njega kod ledomobila. Ubeđuje me da ume da nađe put napolje. Ja ću ostati ovde sa tobom i tragati za dr Takagišijem. Na taj način mogu bar da fotografišem Njujork."

Nije bilo osećanja u Franćeskinoj izjavi. Nikol nije mogla da joj pročita raspoloženje. "Druga stvar", dodade Franćeska. "Obećala sam Dejvidu da ćemo završiti potragu i biti spremne za povratak u logor za četiri časa ili manje."

Dve žene jedva da su uopšte nešto progovorile tokom prvog sata potrage. Franćeska se zadovoljila time da pusti Nikol da bira put. Svakih petnaest minuta su se zaustavljale da se jave radiom logoru Beta i da izveste o svom položaju. "Sada ste na oko dva kilometra južno i četiri kilometra istočno od ledomobila", reče im Ričard Vejkfild kada su se zaustavile radi obroka. On je odabran za praćenje njihovog napredovanja. "Nalazite se malo istočno od središnjeg trga."

Najpre su otišle na središnji trg, jer je Nikol mislila da je Takagiši pošao tamo. Našle su otvoreni, kružni trg sa mnogobrojnim niskim strukturama, ali nije bilo ni traga od njihovog kolege. Od tada, Franćeska i Nikol su posetile još dva trga i pažljivo prečešljavale po dužini dva središnja odsečka pite. Nisu našle ništa. Nikol priznade da joj ponestaje ideja.

"Ovo je neverovatno mesto", javi se Franćeska kada je počela da ruča. Sedele su na četvrtastoj metalnoj kutiji otprilike metar visokoj. "Moji snimci jedva da nagoveštavaju to osećanje. Sve je tako tiho, tako visoko, tako... tuđinsko."

"Neke od tih zgrada ne bi mogle biti opisane bez tvojih snimaka. Poliedri, na primer. Postoji po jedan u svakom odsečku, sa većim odmah na drugoj strani trga. Pitam se šta predstavljaju, ako uopšte nešto predstavljaju? I zbog čega su postavljeni tamo gde jesu?"

Emocionalna napetost između dve žene ostala je potisnuta. Malo su popričale o onome što su videle svoga puta preko Njujorka. Franćesku su naročito općinile visoke rešetkaste strukture koje su otkrile na spoju između dva visoka oblakodera u središnjoj jedinici. "Šta misliš, čemu služi ta stvar u vidu rešetke ili mreže?" upita ona lenjo. "Mora da ima dvadeset hiljada okaca i mora da je visoka pedeset metara."

"Mislim da je smešno da i pokušamo da razumemo ma šta od ovoga", reče Nikol i mahnu rukom. Završila je sa ručkom i pogledala pratilju. "Jesi li spremna za nastavak?"

"Ne baš", reče Franćeska čvrsto. Počistila je ostatke svog ručka i stavila ih u vreću za otpatke na letačkom odelu. "Ti i ja i dalje imamo nedovršenog posla."

Nikol je pogleda upitno. "Mislim da je vreme da skinemo maske i da se iskreno suočimo jedna sa drugom", reče Franćeska tonom koji je zazvučao varljivo prijateljski. "Ukoliko sumnjaš da sam dala Valeriju Borzovu nekakvo sredstvo onoga dana kada je umro, zbog čega me to otvoreno ne upitaš?"

Nikol je posmatrala protivnicu nekoliko sekundi. "Jesi li?" upita ona posle poduže stanke.

"Da li ti misliš da jesam?" odvrati Franćeska šaljivo. "I ako jesam, zbog čega?"

"Ti igraš istu igru na drugom nivou", reče Nikol posle kratke pauze. "Ne želiš da priznaš bilo šta. Samo želiš da otkriješ koliko znam. Ali nije mi potrebna tvoja ispovest. Nauka i tehnologija su na mojoj strani, Franćeska. Istina će na kraju izbiti na videlo."

"Sumnjam", reče Franćeska nemarno. Skočila je sa kutije. "Istina uvek beži onima koji tragaju za njom." Nasmejala se. "Hajde sad da nađemo profesora."

Na zapadnoj strani središnjeg trga dve žene naiđoše na još jednu jedinstvenu strukturu. Iz daljine je podsećala na ogromni ambar. Vrh njenog crnog krova lako se mogao nalaziti na četrdeset metara iznad tla i bio je duži od stotinu metara. Postojale su dve naročito upečatljive stvari u vezi sa ambarom. Najpre, dva kraja zgrade stajala su otvorena. Drugo, iako čovek spolja nije mogao da vidi ništa unutra, svi zidovi i krov su iznutra bili providni. Franćeska i Nikol su na smenu proveravale da se ne radi o optičkoj varci. Onaj ko se nalazio unutar ambara zaista je mogao da vidi u svim smerovima izuzev dole. Zapravo, susedni svetlucavi oblakoderi bili su tako razmešteni da se sve okolne ulice vide iz unutrašnjosti ambara.

"Fantastično", reče Franćeska dok je snimala Nikol kako stoji sa druge strane zida.

"Dr Takagiši mi je kazao", reče Nikol kada je obišla iza ugla, "da je nemoguće poverovati da Njujork nema nikakvu svrhu. Ostatak Rame? Možda. Ali niko nije mogao stračiti toliko vremena i napora bez nekog razloga."

"Zvučiš gotovo religiozno", reče Franćeska.

Nikol pogleda svoju italijansku koleginicu. Sada me podbada, reče Nikol sebi. Baš je briga šta ja govorim. Možda je ne zanima šta bilo ko govori.

"Hej. Pogledaj ovo", reče Franćeska posle kratkog ćutanja. Ušla je malo u unutrašnjost ambara i pokazivala na tlo. Nikol uđe i stade pored nje. Pred Franćeskom u podu bila je urezana uska pravougla jama. Jama je bila duga oko pet metara, metar i po široka i prilično duboka, možda i čitavih osam metara. Najveći deo dna bio je u senci. Zidovi jame izgledali su ravni i potpuno okomiti, bez ijednog znaka neravnina.

"Evo ovamo još jedne. A tamo još jedne..." Ukupno je bilo devet jama, sve konstruisane na potpuno isti način, rasute po južnoj strani ambara. Na severnoj polovini, devet malih lopti počivalo je na površini u pažljivo odmerenom nizu. Nikol zateče sebe kako želi nekakvu vrstu uputstva, vodiča koji će joj objasniti značenje ili svrhu svih tih objekata. Počela je da se oseća izgubljeno.

Prešle su gotovo čitavu dužinu ambara kada iz komunikatora začuše slabašni signal za slučaj opasnosti. "Mora da su našli dr Takagišija", reče Nikol glasno kada je pojurila iz jednog od otvorenih krajeva ambara. Čim više nisu bile pod krovom, jačina

signala za slučaj opasnosti gotovo im probi bubne opne. "U redu. U redu", javi se ona radiom. "Čujemo vas. Šta je bilo?"

"Pokušavamo da vas dobijemo već dva minuta", začu ona glas Ričarda Vejkfilda. "Gde ste, kog đavola, bile? Upotrebio sam signal za slučaj opasnosti samo zbog njegovog većeg pojačanja."

"Nalazimo se unutar neverovatnog ambara", odvrati Francéska iza Nikol. "Poseća na nadrealistički svet, sa jednosmernim ogledalima i čudnim odrazima..."

"To je sjajno", prekide je Ričard, "ali nemamo vremena za ćaskanje. Vi, dame, odjurite pravo do najbliže tačke na Cilindričnom moru. Helikopter će doći po vas za deset minuta. Došli bismo pravo u Njujork kada bi bilo mesta za sletanje."

"Zašto?" upita Nikol. "Čemu odjednom sva ta žurba?"

"Vidite li Južni pol sa mesta gde se nalazite?"

"Ne. Previše zgrada nam zaklanja vidik."

"Nešto čudno se dešava oko malih rogova. Ogromne munje skaču od šiljka do šiljka. Upečatljiva predstava. Svi osećamo da će se desiti nešto neuobičajeno." Ričard je oklevao jednu sekundu. "Treba smesta da napustite Njujork."

"U redu", odvrati Nikol. "Pošle smo."

Isključila je primopredajnik i okrenula se Francéski. "Jesi li čula kako je glasan postao signal za slučaj opasnosti kada smo izašle iz ambara?" Nikol razmisli nekoliko sekundi. "Materijal zidova i krova ove zgrade svakako blokira radio-sigale." Lice joj potom sinu. "To objašnjava šta se desilo sa Takagišijem - mora da je unutar ambara, ili nečeg sličnog."

Francéska nije mogla da sledi Nikolino rezonovanje. "Pa šta?" reče ona i napravi poslednji panoramski snimak ambara svojom video kamerom. "To sada stvarno nije bitno. Moramo požuriti da stignemo na helikopter."

"Možda se nalazi baš u nekoj od ovih jama ovde", nastavi Nikol uzbuđeno.

"Svakako. To se moglo desiti. Istraživao je po mraku. Mogao je da upadne... Čekaj ovde", reče ona Francéski. "Treba mi samo trenutak."

Nikol utrča u ambar i nađe se pokraj jedne rupe. Držeći se za ivicu jame jednom rukom, obasjala je dno snopom svetiljke. Tamo je bilo nečega! Sačekala je nekoliko sekundi da joj se oči usredsrede. Bila je to hrpa nekakvog materijala. Hitro je prešla do sledeće jame. "Doktore Takagiši!" povika ona. "Jesi li tu, Šig?" pozva ona na japanskom.

"Hajde!" doviknu Francéska Nikol sa kraja ambara. "Idemo. Ričard je zvučao vrlo ozbiljno."

U četvrtoj jami senke su Nikoli veoma otežavale da vidi dno čak i sa snopom svoje svetiljke. Mogla je da razazna nekakve predmete, ali šta je to bilo? Legla je na stomak i malo se spustila u jamu pod drugim uglom da bi pokušala da potvrdi da bezoblična masa pod njom nije telo njenog prijatelja.

Svetla Rame počese da se pale i gase. Unutar ambara, optički efekat je bio zapanjujući. I dezorijentisao je. Nikol diže pogled da vidi šta se dešava i izgubi ravnotežu. Telo joj većim delom skliznu u jamu. "Francéska!" kriknu ona i pritisnu ruke o suprotni zid jame da bi se zadržala. "Francéska, potrebna mi pomoć", povika Nikol ponovo.

Nikol je čekala skoro pun minut pre nego što je zaključila da kosmonaut Sabatini mora da je napustila oblast ambara. Ruke su joj se brzo zamarale. Samo su joj stopala i krajevi nogu počivali bezbedno na podu ambara. Glava joj je bila kraj jednog zida jame

osamdesetak centimetara ispod nivoa tla. Ostatak tela visio joj je u vazduhu, a od pada ga je čuvao samo snažni pritisak njenih ruku o zid.

Svetla nastaviše da se pale i gase u kratkim razmacima. Nikol diže glavu da vidi može li da dosegne vrh jame jednom rukom, održavajući se u mestu drugom. Nije bilo nikakve nade. Glava joj je bila preduboko u jami. Čekala je još nekoliko sekundi, očajanje joj je raslo dok joj se zamor ruku povećavao. Najzad Nikol pokuša da istovremeno zabaci telo naviše i da dograbi rub jame u jednom pokretu. Zamalo da uspe. Ruke nisu mogle da joj zaustave momenat kretanja naniže kada je počela da pada. Noge su joj pošle za telom u rupu i ona udari glavom o zid. Srušila se bez svesti na dno jame.

36. KURS SUDARA

I Franćesku je prenerazilo kada su svetla Rame iznenada počela da treptću. Njen prvobitni poriv bio je da potrči unutra, ispod krova ambara. Jednom kada se nađe tamo, osećala bi se nešto zaštićenije. Šta se to sada dešava? - pomisli ona dok ju je odražena svetlost sa susednih zgrada prisiljavala da zatvori oči kako joj se ne bi zavrtelo u glavi.

Kada je začula Nikolin poziv za pomoć, Franćeska pojuri da pomogne svojoj kolegini kosmonautu. Međutim, saplela se preko jedne lopte i udarila koleno pri padu. Kada se digla, Franćeska vide u treptavom svetlu da je Nikolin položaj vrlo nesiguran. Bili su joj vidljivi samo krajevi cipela. Franćeska je stajala sasvim mirno i čekala. Um joj je već brzao napred. U sećanju je imala gotovo savršenu sliku jama, uključujući i prilično tačnu procenu dubine. Ako upadne, povrediće se, pomislila je, možda čak i poginuti. Franćeska se priseti glatkih zidova. Neće moći da se popne napolje.

Treptava svetla davala su čitavom prizoru sablastan prisinak. Dok je Franćeska gledala, Nikolino telo stade da se diže gotovo izvan jame, a ruke joj zagrabiše oslonac na rubu. U sledećim bleskovima svetlosti cipele joj izmeniše ugao u odnosu na jamu i onda naglo nestadoše. Franćeska nije čula vrisak.

Da se nije kontrolisala, Franćeska bi odjurila do jame i pogledala u nju. Ne, reče ona sebi, i dalje stojeći među malim loptama, ne smem da pogledam. Ukoliko je kojim slučajem i dalje pri svesti, mogla bi da me vidi. Tada ne bih imala izbora.

Franćeska je već razmišljala o mogućnostima koje joj je pružao Nikolin pad. Bila je sigurna, na osnovu ranijeg razgovora, da Nikol namerava da pruži sve od sebe da bi dokazala da je Borzov progutao drogu za izazivanje bola poslednjeg dana svog života. Nije čak bilo isključeno da Nikol prepozna tu posebnu supstancu i zatim, na kraju, pošto nije bila uobičajena, da prati njenu nabavku sve do Franćeske. Scenario je bio malo verovatan, čak i neubedljiv. Ali se ipak mogao odigrati.

Franćeska se seti kako je iskoristila svoja specijalna ovlašćenja da kupi dimetildeksil, zajedno sa skupinom drugih stvari, u bolničkoj apoteci u Kopenhagenu pre dve godine. U to vreme bilo je nagoveštaja da ta droga, u vrlo malim dozama, može izazvati blago osećanje euforije kod pojedinaca izloženih visokom stresu. Jedan jedini novinski članak u nepoznatoj švedskoj publikaciji za mentalno zdravlje sledeće godine sadržavao je informaciju da veća doza dimetildeksila izaziva akutni bol koji simulira apendicitis.

Dok je Franćeska žustro koračala od ambara u smeru severa, prodorni um joj je prelazio sve mogućnosti. Izvodila je svoje uobičajeno poređenje rizik/korist. Osnovna

tema sa kojom je bila suočena, sad kad je ostavila Nikol u jami, bila je da li da kaže istinu o Nikolinom padu ili ne. Ali zbog čega si je ostavila tamo? - pitao bi neko. Zašto nam nisi javila radiom da je pala i ostala kraj nje dok ne dođe pomoć?

Zato što sam bila zbunjena i uplašena, a svetla su treptala. A Ričard je zvučao toliko zabrinuto povodom našeg odlaska. Pomislila sam da bi bilo lakše da porazgovaramo svi skupa u helikopteru. Da li je to bilo uverljivo? Jedva. Ali bilo je lako držati se toga. Dakle, i dalje imam mogućnost da kažem delimičnu istinu, pomisli Franćeska dok je prolazila kraj oktaedra u blizini središnjeg trga. Shvatila je da je otišla predaleko prema istoku, proverila svog lični navigator i zatim promenila smer. Svetla Rame nastavila su da treptaju.

A kako stoji stvar sa mojim drugim izborom? Vejkfild je govorio sa nama dok smo bile odmah pored ambara. On zna gde smo. Grupa za potragu bi je svakako našla. Osim ako... Franćeska je stade da ponovo razmišlja o mogućnosti da Nikol na kraju nagovesti da je ona učestvovala u drogiranju Borzova. Skandal koji bi to izazvalo bio bi pojačan neprijatnom istragom i verovatno kriminalnim gonjenjem. U svakom slučaju, Franćeskina reputacija bila bi ukaljana, a njena buduća novinarska karijera ozbiljno kompromitovana.

Sa druge strane, sa Nikol van slike, postojala je bukvalno nulta verovatnoća da će iko ikada saznati da je Franćeska drogirala Borzova. Jedina osoba koja je znala činjenice bio je Dejvid Braun, a on je bio saučesnik u uroti. Osim toga, mogao je da izgubi još više od nje.

Dakle, nedoumica je, pomisli Franćeska, mogu li ili ne mogu da izmislim uverljivu priču koja istovremeno smanjuje mogućnost da nađu Nikol i ne ukazuje na mene ako je nađu. To je vrlo težak zadatak.

Približavala se Cilindričnom moru. Lični navigator joj je govorio da se nalazi na samo šest stotina metara. Prokletstvo, odgovori Franćeska sebi pošto je pažljivo razmislila o svom položaju, u stvari nemam potpuno bezbednu mogućnost. Moram odabrati jedno ili drugo. U svakom slučaju postoji značajan rizik.

Franćeska prestade da se kreće prema severu i stade da korača napred-nazad između dva oblakodera. Dok je koračala, tlo ispod njenih nogu počeo da drhti. Sve se treslo. Spustila se na kolena da se umiri. Čula je slabašno glas Janoša Taborija na radiju. "U redu je, nemojte da se uzbuđujete. Izgleda da naša letelica započinje manevrisanje. Mora biti da je to razlog svih upozorenja... Uzgred, Nikol, gde ste ti i Franćeska? Hiro i Ričard se spremaju da uzlete helikopterom."

"Ja sam u blizini mora, na možda dva minuta", odgovori Franćeska. "Nikol se vratila da nešto proveriti."

"U redu", odvrati Janoš. "Jesi li tu, Nikol? Čuješ li me, kosmonaute de Žardan?" Na radiju je bila tišina.

"Kao što znaš, Janoš", ubaci se Franćeska, "komunikacije su ovde vrlo nepravilne. Nikol zna gde treba da dođe do helikoptera. Sigurna sam da će brzo stići." Zastala je na trenutak. "Gde su ostali? Jesu li svi u redu?"

"Braun i Hajlman razgovaraju radiom sa Zemljom. Rukovodstvo MSA je sigurno već van sebe. Zahtevali da napustimo Ramu još pre nego što je manevar počeo."

"Upravo ulazimo u helikopter", reče Ričard Vejkfild. "Bićemo tu za koji minut."

Gotovo je. Donela sam odluku, reče Franćeska u sebi kada je Ričard završio. Osećala je neobično olakšanje. Smesta je počela da ponavlja svoju priču. "Bile smo blizu

velikog oktaedra na središnjem trgu kada je Nikol opazila prolaz sa desne strane koji nismo primetile ranije. Ulica koja je vodila do tog prolaza bila je izuzetno uska i ona je primetila da je verovatno posredi oblast u koju komunikacije ne mogu da prodru. Već sam bila umorna - koračale smo vrlo brzo. Rekla mi je da produžim do helikoptera..."

"I više je nisi videla?" prekide je Ričard Vejkfild. Franćeska zavrte glavom. Ričard je stajao na ledu pokraj nje. Ispod njih, led je vibrirao dok se drugi manevar nastavljao. Svetla su ponovo bila upaljena. Prestala su da trepću kada je manevar počeo.

Pilot Jamanaka je sedeo u kabini helikoptera. Ričard pogleda na sat. "Ima skoro pet minuta otkako smo sleteli. Nešto mora da joj se desilo." Obazro se oko sebe. "Možda će izići na nekom drugom mestu."

Ričard i Franćeska se popeše u helikopter i Jamanaka uzlete. Kružili su gore-dole po obali ostrva, dvaput su napravili krug oko napuštenog ledomobila. "Probij se malo u Njujork", predloži Vejkfild. "Možda ćemo moći da je primetimo."

Iz helikoptera bilo je bukvalno nemoguće videti tlo u gradu. Kopter je morao da nadleće najviše građevine. Ulice su bile vrlo uske, a senke su se poigravale sa očima. Jednom se Ričardu učinilo da je video nešto između zgrada, ali se ispostavilo da je reč o optičkoj varki.

"Dobro, Nikol, dobro. Gde si, kog đavola?"

"Vejkfilde..." prodorni glas dr Brauna zaori se u helikopteru, "...hoću da vas troje smestra dođete u Betu. Moramo da održimo sastanak." Ričarda iznenadi što čuje dr Brauna. Janoš je nadgledao njihovu komunikacionu vezu otkako su napustili Betu.

"U čemu je frika, šefe?" odvrati Vejkfild. "Još se nismo sastali sa Nikol de Žardan kao što je bilo dogovoreno. Treba svakog časa da izađe iz Njujorka."

"Saopštiću vam pojedinosti kada dođete ovamo. Moramo da donesemo neke vrlo teške odluke. Siguran sam da će se de Žardanova javiti radiom kada stigne do obale."

Nije im bilo potrebno mnogo vremena da pređu smrznuto more. U blizini logora Beta Jamanaka spusti helikopter na uzdrhtalo tlo i troje kosmonauta siđe. Ostalih četvoro članova posade ih je čekalo.

"Ovo je neverovatno dug manevar", reče Ričard sa osmehom kada se primakao ostalima. "Nadam se da Ramanci znaju šta rade."

"Verovatno znaju", reče dr Braun ozbiljno. "Zemlja bar misli da znaju." Pažljivo je pogledao na sat. "Prema odeljenju za navigaciju u kontroli misije, očekujemo da ovaj manevar traje još devetnaest minuta, dodaj ili oduzmi par sekundi."

"Otkud znaš?" raspitivao se Vejkfild. "Jesu li Ramanci sleteli na Zemlju i uručili plan leta dok smo mi istraživali ovde gore?"

Niko se nije nasmejao. "Ukoliko vozilo ostane pri ovom položaju i ubrzanju", reče Janoš sa neuobičajenom ozbiljnošću, "onda će za devetnaest minuta biti na kursu sudara."

"Sudara sa čime?" upita Franćeska.

Ričard Vejkfild na brzinu obavi par proračuna u glavi. "Sa Zemljom?" upita najzad, nagađajući. Janoš klimnu.

"Isuse!" uskliknu Franćeska.

"Tačno tako", reče Dejvid Braun. "Ova misija prelazi u problem Zemljine bezbednosti. Izvršni odbor VEV drži sastanak u ovom trenutku da bi razmotrio sve mogućnosti. Rečeno nam je najjačim mogućim izrazima da moramo napustiti Ramu čim

se manevar okonča. Ne treba da ponesemo ništa izuzev rakolikog biota i ličnih stvari. Mi smo..."

"Šta je sa Takagišijem? I de Žardanovom?" upita Vejkfild.

"Ostavićemo ledomobil tu gde jeste, skupa sa roverom ovde u Beti. Njima se lako upravlja. I dalje ćemo biti u radio-vezi preko 'Njutna'." Dr Braun pogledao Ričarda pravo u oči. "Ukoliko je ova svemirska letelica stvarno na kursu sudara sa Zemljom", reče on dramatično, "naši lični životi više nisu naročito bitni. Izmeniće se čitav tok istorije."

"Ali šta ako navigacioni inženjeri greše? Šta ukoliko se samo slučajno desilo da Rama manevriše tako da izgleda da je na kursu sudara sa Zemljom? Moglo bi biti..."

"Izuzetno malo verovatno. Sećaš li se niza kratkih, odsečnih manevara u vreme Borzovljeve smrti? Izmenili su orijentaciju Ramine orbite tako da se sudar sa Zemljom može postići jednim dugim manevrom u tačno određeno vreme. Inženjeri na Zemlju shvatili su to pre trideset i šest sati. Javili su radiom pre zore generalu OI'Tulu da očekuje manevar. Nisam želeo da kažem ništa dok ste svi bili napolju u potrazi za Takagišijem."

"To objašnjava zbog čega su svi toliko zapeli da se gubimo odavde", primeti Janoš.

"Samo delimično", nastavi dr Braun. "Očevidno na Zemlji vlada drukčije mišljenje o Rami i Ramancima. Rukovodstvo MSA i svetski lideri iz izvršnog odbora VEV očevidno su ubeđeni da je Rama neumoljivo neprijateljski raspoložen."

Zastao je nekoliko sekundi, kao da ocenjuje sopstveno držanje. "Lično mislim da reaguju emocionalno, ali ne mogu ih ubediti da se ponašaju drugačije. Ja sam ne vidim nikakve dokaze neprijateljstva, već samo nezanimanje i neobraćanje pažnje na veoma podređena stvorenja. Ali televizijski izveštaj o Vilsonovoj smrti je naneo štetu. Stanovništvo sveta ne može da bude ovde pokraj nas, ne može da pojmi veličanstvenost ovog mesta. Mogu samo da reaguju instinktivno na užas..."

"Ako misliš da Ramanci nemaju neprijateljske namere", prekide ga Franćeska, "kako onda objašnjavaš ovaj manevar? Nemoguće je da je reč o pukoj podudarnosti. Oni ili ono iz nekog razloga su odlučili da pođu prema Zemlji. Nikakvo čudo da su ljudi tamo dole prestravljeni. Seti se, prvi Rama ni na koji način nije pokazao da je primetio svoje posetioce. Ovo je dramatično različit odziv. Ramanci nam govore da znaju za..."

"Stani malo. Stani malo", reče Ričard. "Mislim da prebrzo donosimo zaključke. Imamo još dvanaest minuta pre nego što počnemo da pritiskamo alarmnu dugmad."

"U redu, kosmonaute Vejkfilde", reče Franćeska, prisativši se sada da je reporter i uključivši svoju video kameru, "da bi ostalo zabeleženo, šta mislite da će značiti ako ovaj manevar zaista bude kulminirao putanjom koja vodi do sudara sa Zemljom?"

Kada je Ričard konačno progovorio bio je vrlo ozbiljan. "Narode Zemlje", reče on dramatično, "ukoliko Rama zaista promeni kurs da bi posetio našu planetu, to ne mora obavezno da znači da je reč o neprijateljskom činu. Nema ničega, ponavljam, ničega, što je iko od nas video ili čuo, a što bi nagoveštavalo da nam vrsta koja je sagradila ovu letelicu želi ikakvo zlo. Smrt kosmonauta Vilsona u svakom slučaju je bila uznemirujuća, ali je tu pre posredi izolovana reakcija specijalne grupe robota nego deo nekakvog zlokobnog plana.

Vidim ovaj veličanstveni svemirski brod kao jedinstvenu mašinu, gotovo organsku u svojoj složenosti. Neobično je inteligentna i programirana za preživljavanje na duge staze. Niti je neprijateljska, niti prijateljska. Lako je mogla biti konstruisana da

prati dolazeće satelite i proračunava odakle stiže svemirski brod koji je posećuje. Ramina promena orbite sa ciljem da dođe u blizinu Zemlje možda prema tome ne znači ništa više do njegov standardni odgovor na susret započet od strane druge vrste sposobne da putuje kosmosom. Može biti da naprosto dolazi da sazna više o nama."

"Vrlo dobro", reče Janoš Tabori sa osmehom. "To je bilo na samoj granici filosofije."

Vejkfild se nervozno nasmeja.

"Kosmonaute Turgenjeva", reče Francéska, promenivši smer kamere, "da li se slažete sa svojim kolegom? Odmah posle smrti generala Borzova otvoreno ste izrazili zabrinutost da je možda neka 'viša sila', pri čemu ste mislili na Ramance, možda umešala prste u njegovu smrt. Kako se sada osećate?"

Obično povučena sovjetska žena-pilot upilji se pravo u kameru svojim tužnim, naduvenim očima. "Da", reče ona, "mislim da je kosmonaut Vejkfild briljantan inženjer. Ali nije odgovorio na neka teška pitanja. Zbog čega je Rama manevrisao baš tokom Borzovljeve operacije? Zbog čega su bioti isekli Vilsona u komade? Gde je profesor Takagiši?"

Irina Turgenjeva zastade na trenutak da bi ovladala svojim osećanjima. "Nikada nećemo naći Nikol de Žardan. Rama je možda samo mašina, ali mi kosmonauti smo već videli koliko može da bude opasan. Ukoliko je krenuo za Zemlju, plašim se za svoju porodicu, svoje prijatelje, za čitavo čovečanstvo. Nema načina da predvidimo šta može učiniti. I bićemo nemoćni da ga zaustavimo."

Nekoliko minuta kasnije Francéska Sabatini odnese svoju automatsku video kameru napolje do smrznutog jezera za poslednju sekvencu. Pažljivo je proverila vreme pre nego što je uključila kameru tačno petnaest sekundi pre nego što je manevar trebalo da se okonča. "Slika koju vidite skače gore-dole", reče ona svojim najboljim novinarskim glasom, "zbog toga što se tlo pod nama ovde na Rami neprekidno trese otkako je ovaj manevar otpočeo pre četrdeset sedam minuta. Prema navigacionim inženjerima, manevar će prestati u sledećih nekoliko sekundi ukoliko je Rama promenio kurs da bi se sudario sa Zemljom. Njihovi proračuni, razume se, zasnovani su na pretpostavci o namerama Rame..."

Frančeska zastade usred rečenice i duboko udahnu. "Tlo se više ne trese. Manevar je gotov. Rama je sada na putanji sudara sa Zemljom."

37. NASUKANA

Kada je Nikol došla k svesti, bila je ošamućena i imala je velikih teškoća da zadrži ma kakvu misao u umu. Glava ju je bolela i osećala je oštar bol u leđima i nogama. Nije znala šta joj se desilo. Jedva je bila u stanju da nađe bocu sa vodom i da popije koji gutljaj. Mora da sam doživela potres mozga, pomisli Nikol dok se vraćala u san.

Bio je mrak kada se Nikol ponovo probudila. Ali um joj više nije bio u magli. Znala je gde se nalazi. Prisetila se da je tražila Takagišija i da je skliznula u jamu. Nikol se takođe setila da je dozivala Francésku i da je bolno, užasno pala. Smesta je izvukla komunikator iz pojasa letačkog kombinezona.

"Halo, posado 'Njutna'", reče ona dok se lagano dizala. "Ovde kosmonaut de Žardanova. Bila sam, ovaj, možda je najbolji izraz indisponirana. Pala sam u rupu i onesvestila se. Sabatinijeva zna gde sam..."

Nikol prekide monolog i stade da čeka. Nije bilo odgovora iz njenog prijemnika. Pojačala je prijem, ali je uspela samo da uhvati neke čudne statičke smetnje. Već je mrak, pomislila je, a prethodno je bilo svetla najviše dva sata... Nikol je znala da razdoblja osvetljenosti u Rami traju oko trideset sati. Zar je toliko dugo bila bez svesti? Ili je Rama ponovo povukao neočekivan potez? Pogledala je na ručni sat, koji je pokazivao koliko je vremena proteklo od početka druge ekspedicije, i napravila brzi proračun. Dole sam trideset dva sata. Zbog čega niko nije došao?

Nikol počne da razmišlja o poslednjem minutu pre pada. Pričale su sa Vejkfildom, a zatim je ona otrčala da proveri jame. Ričard je stalno proveravao njihov položaj kada su bili u dvosmernoj vezi, a Francéska je tačno znala...

Da li se nešto moglo desiti čitavoj posadi? Ali ako nije, zbog čega je niko nije otkrio? Nikol se nasmeši sebi dok se borila sa nagoveštajem panike. Razume se, razmišljala je, našli su me, ali sam ja bila bez svesti, pa su odlučili da.... Drugi glas u njenoj glavi reče joj da te misli nemaju nikakvog smisla. Pod svim okolnostima bila bi izvađena iz jame da su je našli.

Nevoljno je zadrhtala kada se na najkraći trenutak uplašila da možda neće biti nikada pronađena. Nikol prisili svoj um da promeni temu i počne pregled fizičkih povreda koje je pretrpela prilikom pada. Prešla je pažljivo prstima po svim delovima lobanje. Bilo je nekoliko čvoruga, među kojima i jedna vrlo velika na potiljku. Mora da je ona uzrok potresa mozga, nagađala je. Ali nije bilo frakture lobanje, a ono malo krvarenja do koga je došlo prestalo je još pre više sati.

Proverila je ruke i noge, zatim leđa. Bilo je modrica na sve strane, ali nekim čudom nijedna kost nije bila slomljena. Povremeni oštri bol odmah ispod vrata nagovestio je da joj je ili naprsnuo pršljen, ili da je prignječila neki nerv. Sve ostalo će se zalečiti. Otkriće da joj je telo preživelo manje ili više neoštećeno privremeno joj je popravilo raspoloženje.

Nikol zatim počne da pregleda svoje novo carstvo. Pala je usred duboke, ali uske pravougaone jame. S kraja na kraj imala je šest koraka, a jedan i po popreko. Uz pomoć svetiljke i pružene ruke, ocenila je dubinu rupe na osam i po metara.

Jama je bila prazna ako se izuzme hrpa metalnih delova, velikih od pet do petnaest centimetara, nagomilana uz jedan zid rupe. Nikol ih pažljivo pogleda pod snopom svetiljke. Bilo ih je sveukupno stotinak i možda desetak različitih pojedinačnih tipova. Neki su bili dugačkii i pravi, drugi zakrivljeni, par uzglobljenih - podsećali su Nikol na otpatke sa industrijskog otpada iz moderne čeličane.

Zidovi jame izgledali su potpuno ravni. Materijal zidova delovao je Nikol kao hibrid metala i stene. Bio je hladan, veoma hladan. Nije bilo nikakvih nepravilnosti, nikakvih nabora koji bi mogli poslužiti kao oslonac, ništa što bi je ohrabrilo da poveruje da se može popeti napolje. Pokušala je da zagrebe ili odbije parče sa površine zida uz pomoć svoje prenosive medicinske opreme. Nije mogla ni da je okrzne.

Obeshrabrena savršenom konstrukcijom zidova, Nikol pređe do metalne hrpe da vidi ima li načina da sastavi lestve ili skelu, neku vrstu oslonca koji bi je izdigao do tačke na kojoj bi se mogla popeti napolje sopstvenom snagom. Ni to je nije ohrabrilo. Metalni

komadi bili su mali i tanki. Brz mentalni proračun reče joj da tu nema dovoljno mase da pruži oslonac njenoj težini.

Nikol se još više obeshrabri kada pojede obrok na brzinu. Shvatila je da je ponela sa sobom vrlo malo hrane i vode jer je želela da ponese dodatnu medicinsku opremu za Takagišija. Čak i ukoliko je pažljivo racionira, voda će joj potrajati samo jedan dan, a hrana ne više od trideset šest sati.

Obasjala je svetiljkom prostor pravo naviše. Snop se odrazi od krova ambara. Razmišljanje o ambaru ponovo ju je podsetilo na događaje koji su prethodili padu. Nikol se priseti pojačane amplitude signala za slučaj opasnosti kada je izašla iz zgrade. Sjajno, pomisli ona očajno, unutrašnjost ambara je verovatno mrtva zona za radio-prijem. Nije čudo da me niko nije čuo.

Spavala je, jer nije mogla da radi ništa drugo. Osam sati kasnije Nikol se uz trzaj probudi iz zastrašujućeg sna. Sedela je sa ocem i kćerkom u dražesnom provincijskom restoranu u Francuskoj. Bio je veličanstven prolećni dan; Nikol je videla cveće u bašti kraj restorana. Kada je kelner došao, stavio je ispred Ženevjev tanjir puževa sa povrćem i maslacom. Pjer je dobio pravu planinu od porcije piletine kuvane sa pečurkama i sosom sa vinom. Kelner se nasmešio i otišao. Nikoli je lagano svitalo da za nju nije bilo ničega...

Nikada ranije nije imala dodira sa pravom gladi. Čak i tokom Poroa, pošto su joj lavići odneli hranu, Nikol nije bila ozbiljno gladna. Rekla je sebi pre sna da će pažljivo racionirati preostalu hranu, ali to je bilo pre nego što su grčevi od gladi zasenili sve ostalo. Sada Nikol drhtavim rukama razdera paketiće sa hranom i jedva se zaustavi da ne pojede svu preostalu zalihu. Umotala je jadne ostatke, gurnula ih nazad u džep i zarila lice u ruke. Nikol dopusti sebi da se zaplače prvi put otkako je pala.

Isto tako dopustila je sebi da shvati kako je umiranje od gladi jeziva smrt. Nikol pokuša da zamisli kako bi to bilo da slabi od gladi i da zatim zauvek nestane. Da li bi to bio postepeni proces, svaki uzastopni korak užasniji od prethodnog? Onda neka dođe brzo, reče Nikol glasno, u trenutku napustivši svu nadu. Digitalni časovnik joj je svetleo u mraku i odbrojavao poslednje dragocene minute njenog života.

Prošlo je nekoliko sati. Nikol je bila sve slabila i očajnija. Sedela je pognute glave u uglu jame. Ali upravo kada se spremala da se preda u potpunosti i da prihvati sigurnost smrti, iz nje dopre drugi glas, bodri, optimistički glas koji je odbio da joj dopusti da se preda. Rekao joj je da je svaki trenutak života dragocen i divan, da je i sama svest, u ma kom trenutku, bila najveće čudo prirode. Nikol lagano, duboko udahnu i otvori oči. Ukoliko treba da umrem ovde, reče ona sebi, onda bar neka umrem sa stilom. Odlučila je da provede ono vreme koje joj je još preostalo usredsredivši se na najizuzetnije trenutke svojih trideset šest godina.

Nikol je još zadržala sićušnu nadu da će biti spasena. Ali uvek je bila praktična žena i logika joj je govorila da se ono što joj je preostalo od života verovatno može meriti satima. Tokom tog izleta bez žurbe u svoja dragocena sećanja, Nikol je nekoliko puta zaplakala bez ikakvog susprezanja; suze radosnice od vraćene prošlosti; opore suze, jer znala je, dok je oživljavala svaku epizodu, da joj je to verovatno poslednja poseta tom posebnom delu sećanja.

Nije bilo pravila u njenom lutanju kroz životom koji je proživela. Nije svrstavala u kategorije, odmeravala ili upoređivala svoja iskustva. Nikol ih je naprosto ponovo preživljavala onako kako su joj dolazila, svaki stari događaj preobražen i obogaćen njenom pojačanom svešću.

Majka joj je zauzimala posebno mesto u sećanjima. Zbog toga što je umrla kada je Nikol imala samo deset godina, majka joj je zadržala sve prideve kraljice ili boginje. Anavi Tiaso zaista je bila divna i kraljevska, ugljenocrna Afrikanka neobičnog dostojanstva. Sva Nikolina spominjanja na nju bila su okupana u blago, blistavo svetlo.

Prisetila se majke u dnevnoj sobi njihovog doma u Šili- Mazarenu kako maše Nikoli da dođe i sedne joj u krilo. Anavi je svako veče pred spavanje čitala knjigu svojoj kćerki. Većina priča bile su bajke o prinčevima, zamkovima i divnim, srećnim ljudima koji su savladavali svaku prepreku. Glas njene majke bio je blag i mek. Pevala je uspavanke Nikoli dok su devojčicini kapci sve više i više otežavali.

Nedelje njenog detinjstva bile su posebni dani. U proleće otišle bi do parka i igrale se na prostranim travnatim poljima. Majka je učila Nikol da trči. Devojčica nikada nije videla nešto tako divno kao što je njena majka, koja je još kao mlada žena bila sprinter međunarodne klase, dok skladno trči preko livade.

Razume se, Nikol se živo sećala pojedinosti svog puta sa Anavi do Obale Slonovače radi Poroa. Majka je bila ta koja ju je čuvala tokom noći u Niduguu pre obreda. Tokom dugih, strašnih noći, devojčica Nikol borila se sa svojim strahovima. I svakog dana, smireno i strpljivo, majka joj je odgovarala na sva pitanja i podsećala je da su mnoge, mnoge devojčice prolazile kroz obred sazrevanja bez nepotrebnih teškoća.

Nikolino najdraže sećanje na to putovanje odnosilo se na hotelsku sobu u Abidžanu, noć pre nego što su se ona i Anavi vratile u Pariz. Ona i majka raspravljale su o Porou samo u prolazu tokom trideset sati pošto su Nikol i druge devojčice završile sa obredom. Anavi je još nije pohvalila. Doduše, Omeh i starci iz naselja rekli su Nikoli da je bila izuzetna, ali jednoj sedmogodišnjakinji nijedna hvala nije toliko važna kao majčina. Nikol je prikupila hrabrost neposredno pre večere.

"Jesam li bila dobra, mama?" upita devojčica oprezno. "Hoću da kažem, na Porou."

Anavi briznu u suze. "Jesi li bila dobra? Jesi li bila dobra?" Obavila je duge, gipke ruke oko kćerke i digla je sa poda. "Oh, dušo", reče joj majka kada je podigla Nikol visoko iznad glave, "toliko se ponosim tobom da mi dođe da puknem." Nikol skoči u majčino naručje, pa su se grlile, smejale i plakale petnaest minuta.

Nikol je ležala na leđima na dnu jame, a suze izazvane sećanjem klizile su joj postrance preko lica i slivale se u uši. Skoro sat je razmišljala o svojoj kćerki, počev od rođenja i zatim idući kroz svaki važniji događaj Ženevjevinog života. Nikol se prisećala zajedničkog putovanja za Ameriku od pre tri godine, kada je Ženevjev imala jedanaest godina. Kako su bliske bile na tom putovanju, naročito onog dana kada su pešačile niz stazu Južnog Kaibaba do Grand Kanjona.

Nikol i Ženevjev zaustavljale su se kraj svakog međaša duž staze i proučavale tragove dve milijarde godina na površini planete Zemlje. Ručale su na ispustu koji je gledao na isušenu pustaru visoravni Tonto. Te noći, majka i kćerka su raširile vreće za spavanje, bok uz bok, odmah pokraj moćne reke Kolorado. Pričale su, delile snove i držale se za ruke čitave noći.

Ne bih išla na taj put, prođe Nikoli kroz glavu, dok je počinjala da razmišlja o svom ocu, da nije bilo tebe. Ti si znao da je pravo vreme za odlazak. Nikolin otac predstavljao je kamen temeljac njenog života. Pjer de Žardan bio je njen prijatelj, ispovednik, intelektualni sadrug i najvatrenija pristalica. Bio je tu kada je rođena, kao i

kasnije, svakog bitnog trenutka njenog života. On joj je najviše nedostajao dok je ležala na dnu jame unutar Rame. On je bio taj koga bi odabrala za svoj poslednji razgovor.

Nije bilo nijednog izdvojenog sećanja na njenog oca koje bi iskočilo pred nju, koje je zahtevalo obnavljanje pre nego sva druga. Nikolina mentalna montaža Pjera obuhvatala je i sve događaje njenog vlastitog života. Nisu svi bili srećni. Jasno se prisetila, na primer, kako su njih dvoje stajali u savani nedaleko od Nidugua, ćutke se držali za ruke i oboje tiho plakali dok je Anavina pogrebna lomača plamtela u afričkoj noći. Mogla je da oseti njegove ruke oko sebe i dok je beskrajno jecala posle svog neuspeha, u petnaestoj godini, da pobedi na nacionalnom takmičenju za Jovanku Orleanku.

Živeli su zajedno u Bovoau, neobičan par, od godine smrti njene majke sve dok Nikol nije završila treću godinu studija na univerzitetu u Turu. Bio je to idiličan život. Nikol je lutala šumama oko njihove vile pošto bi se biciklom vratila kući iz škole. Pjer je pisao romane u radnoj sobi. Uveče bi Margareta zazvonila i pozvala ih na večeru pre no što bi se popela na sopstveni bicikl, poslala gotovog za taj dan, i vratila svome mužu i deci u Lijnu.

Nikol je leti putovala sa ocem po čitavoj Evropi i posećivala srednjovekovne gradove i zamke koji su predstavljali osnovna poprišta radnje njegovih istorijskih romana. Nikol je više znala o Eleonori Akvitanskoj i njenom mužu, Henriju Plantagenetu, nego o trenutnim političkim liderima Francuske i zapadne Evrope. Kada je Pjer 2181. dobio nagradu "Mari Reno" za istorijski roman, otišla je s njim u Pariz na svečanu dodelu. Nikol je sedela u prvom redu prostranog auditorijuma, odevena u belu suknju koju je posebno za nju napravio krojač i bluzu u čijem joj je odabiru pomogao Pjer, i slušala kako govornik veliča dostignuća njenog oca.

Nikol je i sada umela da izdeklamuje delove govora njenog oca prilikom prijema nagrade. "Često su me pitali", kazao je njen otac pred kraj svog izlaganja, "da li sam prikupio mudrosti koju bih voleo da podelim sa budućim pokolenjima." Onda se zagledao pravo u svoju publiku. "Svojoj najdražoj kćerci Nikol i svim mladim ljudima sveta nudim jednostavnu istinu. U svom životu našao sam dve stvari vrednije od svega - učenje i ljubav. Ništa drugo, ni slava, ni moć, niti sama dostignuća radi sebe, ne mogu imati toliko trajnu vrdnost. Jer kada ti životu dođe kraj, ukoliko možeš reći: 'Učio sam' i 'Voleo sam', moći ćeš da kažeš i 'Bio sam srećan'."

Bila sam srećna, reče Nikol dok su joj se nove suze slivale postrance niz lice, i to uglavnom zbog tebe. Nikada me nisi razočarao. Čak ni u mom najtežem trenutku. Sećanja joj se vratiše, kao što je i znala da će učiniti, letu 2184, kada joj se život ubrzao tako neverovatnom brzinom da je izgubila kontrolu nad njegovim smerom. Tokom pukog šestonedelnog razdoblja Nikol je dobila zlatnu medalju na olimpijadi, stupila u kratku, ali burnu ljubavnu vezu sa princem od Velsa i vratila se u Francusku da saopšti ocu da je trudna.

Nikol se sećala ključnih trenutaka tog vremena kao da su se desili juče. Nijedno osećanje njenog života nije se moglo uporediti sa radošću i ushićenjem koje je osetila dok je stajala na pobedničkom postolju u Los Anđelesu, sa zlatnom medaljom oko vrata, dok su joj u ušima odzvanjali poklici stotine hiljada ljudi. Bio je to njen trenutak. Skoro čitavu nedelju bila je mezinčje svetskih medija. Našla se na naslovnoj stranici svih novina, istaknuta je u svakoj većoj emisiji o sportu.

Posle njenog poslednjeg intervjua u televizijskom studiju pokraj olimpijskog stadiona, jedan mladi Englez prijatnog osmeha predstavio joj se kao Daren Higin i

uručio joj koverat sa porukom. Unutra je bila rukom pisana pozivnoca za večeru ni sa kim drugim do sa princom od Velsa, čovekom koji će potom postati Henri XI od Velike Britanije.

Večera je bila čarobna, priseti se Nikol, na trenutak zaboravivši svoj očajni položaj u Rami. Bio je divan. Sledeća dva dana bila su apsolutno prekrasna. Ali trideset devet časova potom, kada se probudila u Henrijevoj spavaćoj sobi u Vestvudu, bajka se iznenada okončala. Njen princ, koji je bio toliko pažljiv i strastan, sada se mrštio i bio osoran. Dok je neiskusna Nikol bezuspešno pokušavala da shvati šta je to pošlo kako ne valja, lagano joj je svanulo da je sa njenom maštarijom gotovo. Bilo je to samo osvajanje, setila se, trenutni sjaj. Nisam bila pogodna za trajnu vezu.

Nikol nikada neće zaboraviti poslednje reči koje joj je princ rekao u Los Anđelesu. Vrzmao se oko nje dok se ona žurno pakovala. Nije mogao da shvati zbog čega je toliko uznemirena. "Šta si očekivala?" reče on konačno, nepobitno iznerviran. "Da ćemo odjahati u zalazak sunca i živeti dugo i srećno? Hajde, Nikol, ovo je stvarni svet. Moraš shvatiti da narod Britanije nikada ne bi prihvatio meleskinju za kraljicu."

Nikol je pobegla pre nego što joj je Henri video suze. I tako, draga moja Ženevjev, reče Nikol sebi na dnu jame u Rami, napustila sam Los Anđeles sa dva nova blaga. Imala sam zlatnu medalju i divnu devojčicu u telu. Misli joj brzo preleteše preko sledećih nemirnih nedelja do očajnog, samotnog trenutka kada je konačno prikupila hrabrosti da razgovara sa ocem.

"Ne... ne znam šta da radim", rekla je Nikol oprezno Pjeru tog septembarskog jutra u dnevnoj sobi njihove vile u Bovoau. "Znam da sam te užasno razočarala - i sebe sam razočarala - ali želela sam da te pitam da li mogu. Hoću da kažem, ukoliko to želim, papa, mogu li ostati ovde i pokušati..."

"Razume se, Nikol", prekide je otac. Blago je plakao. Bio je to jedini put da ga je Nikol videla da plače posle smrti njene majke. "Učinićemo što je najbolje", reče on dok ju je grlio.

Bila sam tako srećna, pomisli Nikol. Bio je toliko pun razumevanja. Nikada me nije optužio. Nikada nije ništa pitao. Kada sam mu rekla da je Henri otac i da ne želim da to iko sazna, a najmanje Henri ili dete, obećao mi je da će čuvati moju tajnu. To je i učinio.

Svetla se iznenada upališe i Nikol ustade da pogleda svoju tamnicu pod novim uslovima. Samo je središte jame bilo potpuno osvetljeno; oba kraja ostala su u senci. Dok je razmatrala svoju situaciju, osećala se neverovatno veselo i raspoloženo.

Digla je pogled prema krovu ambara i kroz njega prema bezličnom nebu Rame. Nikol pomisli na svojih poslednjih nekoliko sati i oseti iznenadni poriv. Nije izgovorila nijednu molitvu više od dvadeset godina, ali se sada spustila na kolena u punoj svetlosti na središtu jame. Dragi Bože, reče ona, znam da je malčice prekasno, ali hvala ti za moju majku, moga oca i moju kćerku. I za sva čuda života. Nikol baci pogled prema tavanici. Smešila se, a oko joj je blistalo. A trenutno, dragi Bože, baš bi mi dobro došlo malo pomoći.

Majušni robot krupnim koracima iziđe na svetlo i izvuče mač iz korica. Engleska vojska je stigla pred Arfler.

Još jednom na prodor, mili prijatelji,
Na juriš još jednom, ili preplavite
Zid leševima engleskim. U miru
Čoveku ništa nije priličnije
No tiha skromnost, smernost. Ali kada
Oluja rata u uhu nam jekne,
Bud'te tigrovi, napnite mišiće...

Henri V, novi kralj Engleske, produži da bodri svoje imaginarne vojnike. Nikol se smešila dok je slušala. Provela je skoro čitav sat prateći Vejkfildovog princa Hala od razvrata njegove mladosti, preko bojnih polja na kojima se sukobljavao sa Hotspurom i drugim pobunjenicima, pa sve do prestola Engleske. Nikol je samo jednom čitala tri drame o Henriju, a to je bilo pre više godina, ali je bila vrlo upoznata sa tim istorijskim razdobljem zbog svoje životne opčinjenosti Jovankom Orleankom.

"Šekspir te je pretvorio u nešto što nikada nisi bio", reče ona glasno malom robotu kada se nagla da ugura Ričardovu palicu u otvor za isključivanje. "Bio si ratnik, svakako, protiv toga niko ne bi mogao ništa da kaže. Ali bio si isto tako hladan i bezdušan osvajač. Naterao si Normandiju da krvvari pod tvojim silničkim jarmom. Gotovo si ugasio život u Francuskoj."

Nikol se nervozno nasmeja sebi. Evo me, pomisli ona, kako razgovaram sa neživim keramičkim princom visokim dvadeset centimetara. Prisetila se osećanja beznađa od pre jednog sata kada je ponovo pokušala da smisli način da pobjegne. Okolnost da joj vreme ističe bila je pojačana kada je ispila pretposlednji gutljaj vode. Ah, dobro, pomisli ona i opet se okrete princu Hala, to je bar bolje od samosažaljevanja.

"A šta još umeš, mali moj prinče?" upita Nikol. "Šta biva ako ubacim iglu u prorez označen sa 'R'?"

Robot se aktivirao, napravio nekoliko koraka i najzad prišao njenom levom stopalu. Posle dugog ćutanja princ Hal progovori, ne bogatim glasom glumca koji je koristio tokom ranijih recitala, već Vejkfildovim britanskim tonom. "'R' znači razgovor, prijateljice moja, a ja raspolazem popriličnim repertoarom. Ali ne govorim dok najpre ti nešto ne kažeš."

Nikol se nasmeja. "U redu, prinče Hale", reče ona posle kratkog razmišljanja, "pričaj mi o Jovanki Orleanki."

Robot je oklevao, a zatim se namrštio. "Bila je veštica, draga gospo, spaljena na lomači u Ruanu deceniju posle moje smrti. Tokom moje vladavine, severom Francuske upravljale su moje armije. Ta francuska veštica, tvrdeći da ju je poslao Bog..."

Nikol prestade da sluša i trže glavu kada senka pređe preko nje. Učinilo joj se da je ugledala nešto kako preleće krov ambara. Srce počeo da joj mahnito lupa. "Ovde. Ovde sam", povika ona iz sveg glasa. Princ Hal je u pozadini mrmorio kako je uspeh Jovanke Orleanke imao za tužnu posledicu povratak njegovih osvajačkih snaga u oblast Francuske. "Tako engleski. Tako tipično engleski", reče Nikol kada je još jednom ugurala iglu u dugme za isključivanje princa Hala.

Nekoliko trenutaka kasnije senka je bila ogromna i potpuno je zamračila dno jame. Nikol diže pogled i srce joj se zaustavi pod grlom. Nadneseno nad jamom, raširenih lepetavih krila, nalazilo se džinovsko stvorenje nalik na pticu. Nikol se trže i vrisnu i protiv svoje volje. Stvorenje proturi vrat u jamu i ispusti skupinu glasova. Zvuci su bili oštri, pa ipak blago melodični. Nikol je ostala paralizovana. Stvorenje ispusti gotovo istu skupinu glasova, a zatim pokuša - bez uspeha, jer su mu krila bila prevelika - da se lagano spusti u usku jamu.

Tokom tog kratkog razdoblja Nikol, čiji je traumatski užas ustupio mesto normalnom strahu, počeo da proučava ogromnog letećeg tuđina. Njegovo lice, osim dva blaga oka koja su bila duboko plava i okružena smeđim prstenom, podsećalo ju je na pterodaktile koje je videla u francuskom muzeju istorije prirode. Kljun je bio prilično dug i povijen. Usta su bila bezuba, a na obe kandže, podužno simetrične oko trupa, bilo je po četiri oštra prsta.

Nikol proceni da je masa avijana oko stotinu kilograma. Njegovo telo, izuzev lica i kljuna, krajeva krila i kandži, bilo je prekriveno gustim, crnim materijalom koji je podsećao na somot. Kada je postalo jasno da avijan neće moći da sleti na dno jame, ovaj ispusti dve oštre note, podiže se i nestade.

Nikol se nije pokrenula tokom prvog minuta pošto je stvorenje otišlo. Onda je sela i pokušala da pribere misli. Adrenalin izazvan strahom i dalje joj je kružio telom. Pokušala je da razmisli racionalno o onome što je videla. Prva misao bila je da je stvar biot, poput svih ostalih pokretnih stvorenja ranije viđenih na Rami. Ako je to biot, reče ona sebi, onda je izuzetno usavršen. Predstavila je sebi ostale biote koje je videla, kao i rakove sa Južne hemisfere, odnosno široku skupinu raznolikih neobičnih tvorevina koje je snimila prva ramanska ekspedicija. Nikol nije mogla da ubedi sebe da je avijan biot. Bilo je nečega u vezi sa očima...

Ona začu lepet krila u daljini i telo joj se napregnu. Nikol se skupi u senovitom uglu baš kada je ogromno leteće telo ponovo zamračilo svetlo u jami. Ne, bila su tu dva tela. Prvi avijan se vratio sa pratiocem, poprilično većim od njega. Nova ptica proturi vrat dole i zagleda se u Nikol svojim plavim očima dok je visila nad jamom. Onda ispusti zvuk, glasniji i manje melodičan od prethodnih, a zatim nakrenu vrat da bi pogledala pratioca. Dok su dva avijana nadugačko i naširoko brbljala, Nikol primeti da je ovaj novi prekriven glatkom površinom, poput linoleuma, ali da u svim ostalim pogledima, izuzev po veličini, odgovara prvom posetiocu. Posle dužeg vremena nova ptica se podiže i neobični par slete na ivicu jame, i dalje brbljajući. Čutke su posmatrali Nikol minut ili dva. A onda, posle kratkog razgovora, nestadoše.

Nikol je bila iscrpljena posle napada straha. Nekoliko minuta pošto su je leteći posetioci napustili, skupila se i zaspala u uglu jame. Čvrsto je spavala nekoliko sati. Probudio ju je glasni zvuk, prasak koji stade da odzvanja ambarom poput pucnja vatrenog oružja. Probudila se brzo, ali nije čula više neobjašnjivih zvukova. Telo ju je podsećalo da je gladna i žedna. Izvukla je ono što joj je preostalo od hrane. Da napravim dva malecka obroka od ovoga? - upita se ona umorno, ili da sve pojedem sada i da prihvatim šta god mi sledi?

Uz dubok uzdah, Nikol odluči da dovrši preostalu hranu i vodu u jednom poslednjem obroku. Mislila je da bi joj to dvoje moglo pružiti dovoljno snage da privremeno zaboravi na glad. Grešila je. Dok je Nikol ispijala poslednji gutljaj vode iz

boce, um su joj bombardovale slike flaša izvorske vode koje su ona i njena porodica uvek imale za stolom u Bovoau.

Iz daljine se začu novi glasni prasak kada je Nikol završila obrok. Ona zastade da oslušne, ali ponovo je zavladała tišina. Mislila su joj preovlađivale zamisli o bekstvu, koje su sve na neki način uključivale avijane da joj pomognu da izide iz jame. Bila je besna na sebe što nije pokušala da komunicira sa njima dok je imala priliku. Nikol se nasmeja sebi. Razume se, mogle su odlučiti da me pojedu. Ali ko zna da li je umiranje od gladi bolje nego da te pojedu.

Nikol je bila ubeđena da će se avijani vratiti. Možda joj je sigurnost bila pojačana bezizlaznošću njenog položaja, ali ona svejedno počela da pravi planove šta da radi kada se budu vratili. Zamišljala je sebe kako govori: Zdravo. Ustaje ispruženog dlana i hrabro otići do središta jame, pravo ispod nadnetog stvorenja. Nikol će zatim upotrebiti posebnu skupinu gestova da bi prenela poruku o svojoj mucu - pokazujući naizmenično najpre sebe, a zatim jamu, saopštiće im da ne može da pobegne; mašući prema avijanima i krovu ambara zamoliće ih za pomoć.

Dva glasna, oštra zvuka vratiše Nikol u stvarnost. Posle kratke pauze ona začu još jedan prasak. Nikol stade da pretražuje kroz poglavlje "Okolina" u svom kompjuterizovanom Atlasu Rame, a zatim se nasmeja sebi što nije smesta shvatila šta se dešava. Glasni zvuci označavali su lomljenje leda dok se Cilindrično more topilo od dna. Rama se i dalje nalazio unutar orbite Venere (iako ga je, neznano Nikoli, poslednji letni manevar smestio na putanju čija se udaljenost od Sunca sada ponovo povećavala) i Sunčev doprinos je najzad podigao temperaturu u Rami iznad tačke mržnjenja vode.

Atlas je upozoravao na silovite olujne vetrove, uragane što će ih stvoriti toplotna nestabilnost atmosfere koja će uslediti po topljenju mora. Nikol ode do središta jame. "Hajde, ptice, ili već šta ste", povika ona. "Dođite, izbavite me, dajte mi priliku da pobegnem."

Ali avijani se nisu vratili. Nikol je sedela budna u uglu tokom deset časova, lagano klonući, dok je učestanost glasnih prasaka najpre dostigla vrhunac, a zatim postepeno slabila. Vetar počela da duva. Najpre je to bio samo lahor, ali do trenutka kada je pucanje leda koji se lomi prestalo, pretvorio se u buru. Nikol se potpuno obeshrabrila. Dok je ponovo padala u san rekla je sebi da će se verovatno probuditi još najviše jedan do dva puta.

Vetar je šibao Njujork dok je uragan besneo satima. Nikol se beživotno skupila u uglu. Slušala je urlanje vetra i setila se sedenja u skijaškoj kućici tokom mećave u Koloradu. Pokušala je da se priseti ugodnosti skijanja, ali nije mogla. Glad i iscrpljenost oslabili su joj i maštu. Nikol je sedela vrlo mirno, uma bez ikakvih misli izuzev što se povremeno pitala kako bi to izgledalo umreti.

Nije mogla da se seti da je zaspala, ali sa druge strane nije mogla da se seti ni buđenja. Um joj je govorio da je nešto upalo u njenu rupu. Ponovo je bilo mračno. Nikol ispuza iz svog kraja jame prema kraju sa hrpom metala. Nije upalila svetiljku. Naletela je na nešto i trglala se, a zatim ga je opipala rukama. Predmet je bio veliki, krupniji od košarkaške lopte. Spoljašnjost mu je bila glatka i bio je ovalnog oblika.

Nikol postade napetija. Našla je svetiljku u letačkom kombinezonu i obasjala predmet. Bio je beličast i jajastog oblika. Pažljivo ga je pregledala. Kada ga je jako pritiskala, malo se ugnuo pod pritiskom. Mogu li ga pojesti? - upita je njen um; glad joj je bila toliko oštra da nije brinula o tome šta bi joj to moglo učiniti.

Nikol izvadi nož i uz teškoće uspe da napravi zasek. Grozničavo je odrezala parče i ugurala ga u usta. Bilo je bez ikakvog ukusa. Nikol ga ispljuni i poče da plače. Besno je šutnula predmet i ovaj se otkotrlja. Učini joj se da je čula nešto. Nikol posegnu i jako ga gurnu, ponovo ga prevrte. Da, reče ona sebi, da. Bio je to zvuk mućkanja.

Sečenje spoljašnjeg dela njenim nožem bilo je sporo. Posle nekoliko minuta Nikol uze svoju medicinsku opremu i poče da obrađuje predmet moćnim skalpelom. Štagod da je predstavljao, predmet je bio napravljen od tri različita i jasno razdvojena sloja. Omotač je bio čvrst, poput kože fudbalske lopte, i relativno težak za rukovanje. Zatim je sledila meka, vlažna, bogata, plava masa koja je po sastavu podsećala na dinju. Unutra, u središtu, bilo je nekoliko decilitara zelenkaste tečnosti. Drhteći od iščekivanja, Nikol zaroni sakupljene šake u prerez i prinese tečnost usnama. Ova je bila čudnog, medicinskog ukusa, ali delovala je osvežavajuće. Otpila je dva žustra gutljaja, a onda su se umešale godine njenog medicinskog školovanja.

Boreći se protiv želje da pije još, Nikol ubaci sondu svog spektrometra mase da izvrši analizu hemijskog sastava. Toliko je žurila da je napravila grešku sa prvim uzorkom i morala je da ponovi proces. Kada su se rezultati analize pojavili na malom modularnom monitoru koji se mogao povezati sa bilo kojim od njenih instrumenata, Nikol poče da plače od sreće. Tečnost je neće otrovati. Naprotiv, bila je bogata belančevinama i mineralima u onim vrstama hemijskih veza koje je njeno telo moglo procesirati.

"Dobro, dobro!" povika Nikol glasno. Brzo je ustala i gotovo se onesvestila. Sada pažljivije, sela je na kolena i započela gozbu svog života. Pila je tečnost i jela vlažno meso dok joj stomak nije bio pun do vrha. Onda je usnula dubokim, zadovoljnim snom.

Nikolina osnovna briga kada se probudila bila je da odredi količinu "mana dinje", kako ju je nazvala, koja joj je stajala na raspolaganju. Bila je halapljiva, i znala je to, ali to je već pripadalo prošlosti. Sada joj je bilo potrebno da preraspodeli mana dinju sve dok nekako ne bude mogla da obezbedi pomoć avijana.

Nikol pažljivo izmeri dinju. Ukupna težina bila joj je prvobitno gotovo deset kilograma, ali sada je preostalo nešto više od osam. Procenila je da nejestivi spoljašnji deo iznosi približno dva kilograma, što joj je ostavljalo šest kilograma hrane, podeljenih približno ravnomerno između tečnosti i bogatog plavog mesa. Da vidimo, pomisli ona, tri kilograma tečnosti znači...

Nikolino razmišljanje prekide ponovno pojavljivanje svetlosti. Da, reče ona sebi, bacivši pogled na ručni sat, tačno na vreme, sa uobičajenim sekularnim pomakom. Digla je pogled sa sata i prvi put ugledala jajoliki predmet pri punoj svetlosti. Prepoznavanje je bilo trenutno. Oh, moj Bože, pomisli Nikol dok je prilazila i prevlačila prstima preko smeđih linija što su se migoljile preko krem-bele površine. Gotovo sam zaboravila. Posegla je u svoj letački kombinezon i izvadila uglačani kamen koji joj je Omeh dao tokom novogodišnje večeri u Rimu. Upiljila se u njega, a zatim bacila pogled na ovalni predmet u jami. Oh, moj Bože, ponovi Nikol.

Vratila je kamen u džep i izvadila malu zelenu bocu. "Ronata će znati kada je vreme da pije", čula je ponovo reči svog pradede. Nikol sede u ugao i isprazni bočicu jednim gutljajem.

Nikolino vidno polje smesta poče da se muti. Sklopila je oči na sekundu. Kada ih je ponovo otvorila, zaslepila ju je navala blistavih boja koje su kuljale prema njoj u geometrijskim likovima kao da se to ona kreće veoma brzo. U središtu vidnog polja, negde u daljini, crna tačka pojavi se iz pozadine među blistavim skupinama crvenih i žutih oblića koja su se smenjivala. Nikol se usredsredi na tačku, dok je ova nastavljala da raste. Hitala je prema njoj i širila se da joj ispuni vidno polje. Videla je čoveka, starog crnca, kako trči preko afričke savane usred savršene zvezdane noći. Nikol mu je jasno razabrala lice dok se okretao da bi počeo da se penje uz kamenitu planinu. Čovek je ličio na Omeha, ali isto tako, nekako čudnovato, i na njenu majku.

Hitao je uz kamenitu planinu zapanjujućom pokretljivošću. Na vrhu stade kao silueta, raširenih ruku, i zagleda se u nebo sa mladim Mesecom na obzorju. Nikol začu zvuk raketnog motora i okrete se na levu stranu. Gledala je kako se mali svemirski brod spušta na površinu Meseca. Dva čoveka u svemirskim odelima spuštala su se niz lestve. Čula je kako Nil Armstrong govori: "Ovo je mali korak za jednog čoveka, ali ogroman skok za čovečanstvo."

Baz Oldrin se pridruži Armstrongu na lunarnoj površini i obojica pokazaše na desno. Gledali su u starog crnca koji je stajao na obližnjem mesečevom kamenu. Ovaj se nasmeši. Zubi su mu bili veoma beli.

Lice mu stade da se povećava u Nikolinom vidnom polju dok je lunarni predeo iza postepeno nestajao. On poče lagani napev na jeziku Senufoa, ali Nikol najpre nije mogla da razabere šta govori. Iznenada je shvatila da se obraća njoj i da može da razume svaku reč. "Ja sam jedan od tvojih predaka iz daleke prošlosti", reče on. "Kao dečak otišao sam da meditiram one noći kada su se ljudi spustili na mesec. Kako sam bio žedan, napio sam se vode iz Jezera mudrosti. Odleteo sam najpre na Mesec, gde sam razugovarao sa astronautima, a potom na druge svetove. Sreo sam se sa Velikima. Rekli su mi da ćeš ti doći da širiš priču o Minoveu među zvezdama."

Dok je Nikol gledala, starčeva glava poče da raste. Zubi mu postadoše opaki, dugački, oči žute. Pretvorio se u tigra i skočio joj na vrat. Nikol vrisnu kada oseti zube na grlu. Spremila se da umre. Ali tigar omlitavi; strela mu je bila duboko zarivena u bok. Nikol začu nekakav zvuk i diže pogled. Njena majka, odevena u veličanstvenu, lepršavu crvenu odoru i sa zlatnim lukom, trčala je skladno prema zlatnoj kočiji zaustavljenoj usred vazduha. "Majko... čekaj", povika Nikol.

Figura se okrenu. "Bila si zavedena", reče njena majka. "Moraš da budeš pažljivija. Mogu te spasti samo tri puta. Čuvaj se onoga što ne možeš videti, ali znaš da je tu." Anavi se pope u kočije i uze uzde. "Ne smeš umreti. Volim te, Nikol." Krilati crveni konji dizali su se sve više i više, sve dok Nikol više nije mogla da ih vidi.

Obojene šare vratiše se u njeno vidno polje. Nikol je sada čula muziku, napre negde u daljini, zatim bliže. Bila je sintetična, poput zvuka kristalnih zvona. Divna, očaravajuća, eterična. Začuo se glasni pljesak. Nikol je sedela u prvom redu na koncertu sa ocem. Na pozornici je neki istočnjak, kose do poda, pogleda ukočenog u nekoj vrsti zanosa, stajao pokraj tri neobično oblikovana instrumenta. Zvuci su bili svuda oko nje. Terali su je na plač.

"Dodi", reče joj otac. "Moramo poći." Dok je Nikol gledala, otac joj se pretvorio u vrapca. On joj se nasmeši. Zalepršao je svojim vrapčijim krilima i oni zajedno poleteše, ostaviše koncert za sobom. Muzika nestade. Vazduh je šibao oko njih. Nikol vide divnu

dolinu Loare i nazre njihovu Vilu u Bovoau. Bila je srećna što ide kući. Ali njen otac-vrabac spusti se umesto toga u Šinon, dalje niz Loaru. Dva vrapca sleteše na drvo na posedu zamka.

Ispod njih, stojeći na oštrom decembarskom vazduhu, Henri Plantagenet i Eleonora Akvitanska raspravljali su o nasleđivanju prestola Engleske. Eleonora pride drvetu i primeti vrapce. "Hej, zdravo, Nikol", reče ona, "nisam znala da si ovde." Kraljica Eleonora poseže naviše i pomilova vrabicu po trbuhu. Nikol je uživala u mekoti njenog dodira. "Upamti, Nikol", reče ona, "sudbina je važnija od ma kakve ljubavi. Možeš izdržati sve ako si sigurna u svoju sudbinu."

Nikol oseti miris vatre i shvati da su potrebni negde drugde. Ona i njen otac uspeše se, okrenuše severno prema Normandiji. Vatra je brzo rasla. Začuše krik poziva za pomoć i žurno zalepršaše krilima.

U Ruanu jedna obična devojka gledala je u njih dok su se primicali sa svetlom u očima. Vatra pod njom stigla joj je do stopala; prvi vonj goruće puti digao se u vazduh. Devojka spusti oči u molitvi dok joj je sveštenik držao nad glavom improvizovani krst. "Blažen Isus", reče ona, suze su joj se slivale niz obraze.

"Spašćemo te, Jovanka", povika Nikol, dok su se ona i njen otac spuštali na krcati trg. Jovanka ih obgrli dok su je oslobađali sa stuba. Vatra eksplodira oko njih i sve pocrne. U sledećem trenutku Nikol je ponovo letela, ali ovog puta kao velika bela čaplja. Bila je sama unutar Rame i letela je visoko nad gradom Njujorkom. Zanese se da izbegne jednog avijana, koji ju je gledao u šoku.

Nikol je videla sve u Njujorku sa neverovatnim pojedinostima. Bilo je to kao da ima oči širokog spektra sa velikim brojem sočiva različitog opsega. Opazila je kretanje na četiri različita mesta. U blizini ambara, biot u obliku stonoge lagano je hodao prema južnom kraju zgrade. U blizini svakog od tri središnja trga, toplota je izbijala iz podzemnih izvora i stvarala obojene slike u njenom infracrvenom vidnom polju. Nikol napravi krug naniže prema ambaru i bezbedno slete u jamu.

40. POZIV TUĐINACA

Moram se pripremiti za spasenje, reče Nikol sebi. Završila je punjenje boce zelenkastom tečnošću iz središta mana dinje. Kada je pažljivo isekla vlažno meso i smestila komadiće u odeljke starog kontejnera za hranu, Nikol ponovo sede u uobičajeni ugao.

Auh, pomisli ona, vraćajući se sa divljeg mentalnog putovanja na koje je pošla kada je ispila sadržinu bočice. Šta to bi, za ime sveta? Nikol se priseti vizije za vreme Poroa, kada je još bila mala, i kratkog razgovora sa Omehom o tome tri godine potom, kada se Nikol vratila u Nidugu zbog majčinog pogreba.

"Kuda je Ronata otišla?" upita je Omeh jedne večeri kada su starac i devojčica bili zajedno sami.

Smesta je znala šta je pita. "Pretvorila sam se u veliku belu pticu", odgovori ona. "Letela sam iza sunca i meseca do velike praznine."

"Ah", reče on, "Omeh je tako i mislio."

A zašto ga tada nisi pitala šta ti se desilo? - naučnica u odrasloj Nikol upita nekadašnju, desetogodišnju sebe. Onda bi možda nešto od ovoga sada imalo smisla. Ali

Nikol je nekako znala da je ta vizija iznad svake analize, da je postojala u oblasti nedokučivoj za deduktivne procese zahvaljujući kojima je nauka bila toliko moćna. Pomisli umesto toga na majku, o tome kako je divna bila u lepršavoj, crvenoj odori. Anavi ju je spasla od tigra. Hvala ti, majko, pomisli Nikol. Požele da je duže razgovarala sa njom.

Bio je to neobičan zvuk, kao od desetine neobuvenih nogu beba na podu od linoleuma, i nepobitno je stizao prema njoj. Nikol nije imala mnogo vremena da se iščuđava. Nekoliko sekundi kasnije glava i antene biota stonoge pojaviše se na rubu njene jame i, ne usporavajući ni na koji način, produžiše pravo niz zid na suprotnom kraju.

Biot je ukupno bio dugačak četiri metra. Spustio se niz zid bez teškoća, prislanjao je svaku od svojih šezdeset nogu pravo na glatku površinu i držao se nekom vrstom sisaljki. Nikol stavi ranac na leđa, pa sačeka da ugrabi priliku. Pojavljivanje biota nije je baš toliko iznenadilo. Posle onoga što je videla u svojoj viziji, bila je sigurna da će biti spasena na neki način.

Stonogi biot sastojao se od petnaest povezanih, zglavkastih članaka, sa po četiri noge na svakom, i od insektolike glave sa bizarnom skupinom senzora, od kojih su dva bila dugačka i tanka, podsećajući na antene. Nagomilana hrpa metala na drugom kraju jame očigledno je predstavljala njegove rezervne delove. Dok je Nikol gledala, biot zameni tri noge, oklop jednog segmenta i čvornovate ispuste sa strane glave. Za čitav proces bilo je potrebno manje od pet minuta. Kada je završio, biot pođe uza zid.

Nikol skoči na leđa stonogog biota kada je tri četvrtine njegovog tela pošlo naviše. Iznenadna dodatna težina bila je prevelika. Biot izgubi oslonac i pade, skupa sa Nikol, nazad u jamu. Nekoliko trenutaka kasnije on ponovo pokuša da se uspuže uza zid. Ovoga puta Nikol je čekala dok se čitava dužina stonoge nije našla na zidu, u nadi da će jačina dodatnih članaka nešto pomoći. Nije vredelo. Biot i Nikol sručiše se na gomilu.

Jedna prednja noga bila mu je ozbiljno oštećena u padu, tako da je biot obavio neophodne opravke pre nego što je pokušao da se popne uza zid po treći put. Nikol je u međuvremenu izvadila najjači hirurški konac iz svog ranca i vezala jedan kraj dugog, osmostruko presavijenog komada za zadnje članke biota. Na drugom kraju hirurškog konca načinila je petlju. Pošto je najpre navukla rukavice da zaštiti ruke, a zatim napravila pojas da je konac ne bi posekao, Nikol veza petlju oko struka.

Ovo bi mogla biti katastrofa, shvati Nikol dok je zamišljala sve moguće ishode svog plana. Ukoliko se vlakna ne budu držala, mogla bih pasti. Drugi put možda neću imati toliko sreće.

Stonoga stade da puže uza zid kao i pre. Posle nekoliko malih koraka, pošto se u potpunosti izdužio, biot oseti Nikolinu težinu odozdo. Ali, ovaj put nije pao. Boreći se, biot uspe da lagano produži svoj put naviše. Nikol je držala telo pod pravim uglom u odnosu na površinu, kao da se penje uz stenu, stežući pri tom vlakno hirurškog konca obema rukama.

Nikol se nalazila na četrdesetak centimetara iza poslednjeg članka biota dok su se peli uza zid. Kada je glava biota dosegla vrh jame, Nikol je bila gotovo dopola napolje. Njeno lagano i ravnomerno uspinjanje nastavljalo se dok je, članak za člankom, deo biota napuštao jamu nad njom. Ali nekoliko minuta potom, napredovanje joj se značajno uspori, a zatim potpuno prestade kada je broj članaka stonoge koji su preostali na zidu spao na četiri. Tek oko metar biota nalazilo se na zidu, ali se ovaj svejedno nije više mogao ni pomaći. Nikol je previše napregla spojeve zadnjih članaka.

Mračne mogućnosti potekoše Nikolinim mislima dok je visila na preko šest metara iznad dna jame. Pa ovo je sjajno, pomisli ona sarkastično, dok je napeto stezala vlakno hirurškog konca i čvrsto se upirala nogama o zid. Postoje tri moguće posledice, a nijedna nije dobra. Nit bi se mogla prekinuti. Biot bi mogao pasti. Ili bih mogla ostati zauvek obešena ovde.

Nikol razmotri mogućnosti izbora. Jedini plan koji je mogla smisliti sa makar razumnom verovatnoćom uspeha - a i dalje je bio vrlo opasan - bio je da se popne uz vlakno hirurškog konca do zadnjeg članka, a zatim da se nekako, koristeći telo ili noge stonoge kao uporišta, snagom sopstvenih mišića probije do vrha jame.

Nikol baci pogled naniže i seti se prvog pada. Mislim da ću najpre malo pričekati i videti hoće li se ova mašina ponovo pokrenuti. Prođe jedan minut. Zatim još jedan. Nikol duboko udahnu. Posegla je visoko uz nit hirurškog konca i podigla se uza zid. Ponovila je postupak drugom rukom. Sada je bila odmah iza zadnjeg članka. Nikol poseže i dohvati jednu nogu, ali čim je pokušala da osloni na nju makar i delić težine, ova se odvoji od zida.

Toliko što se tiče tog plana, pomisli ona posle trenutka užasa. Zaustavila se odmah iza biota. Nikol ponovo stade da veoma pažljivo proučava stonogu. Oklop svakog članka bio je napravljen od komada koji su se preklapali. Možda bi bilo moguće uhvatiti se za neku od tih ljuski... Nikol se priseti svoja prva dva pokušaja da jaše na leđima biota. Tada je popustila snaga sisaljki na nogama biota, pomisli ona. Sada je biot najvećim delom na ravnom tlu iznad mene. Trebalo bi da može da me izdrži.

Nikol shvati da jednom kada se nađe na leđima biota više neće imati nikakvu zaštitu od pada. Da proveriti zamisao, privukla se do vrha hirurškog konca i dohvatila ljusku oklopa. Uspela je da se čvrsto uhvati. Jedino pitanje bilo je može li ljuska da izdrži njenu težinu. Nikol oproba njenu jačinu dok se drugom rukom držala za hirurški konac radi bezbednosti. Za sada je dobro.

Nikol dogradi ljusku na zadnjem članku biota i oprezno se pridiže, a zatim popusti svoj stisak na hirurškom koncu. Omotala je noge oko bokova tela stonoge i stala da se pridiže sve dok nije uspela da uhvati sledeću ljusku. Noge zadnjeg članka odvojiše se od zida, ali se stonoga inače nije pomakla.

Ponovila je postupak još dva puta, krećući se od članka do članka. Nikol je bila gotovo na vrhu. Dok je završavala poslednji uspon, nakratko se preplašila kada je biot skliznuo nekoliko centimetara nazad u jamu. Pripivši se bez daha, čekala je dok biot nije ponovo bio stabilan, a zatim otpuzala do prvog članka koji se nalazio na ravnom tlu. Dok je gamizala, biot ponovo počeo da hoda, ali Nikol se skotrlja na stranu i slete na leđa na tle. "Haleluja", povika ona.

Dok je stajala na zidu oko Njujorka i gledala uzburkane vode Cilindričnog mora, Nikol se upita zbog čega joj niko nije odgovorio na pozive u pomoć. Funkcija za samotestiranje na njenom radiju pokazivala je da je uređaj ispravan, pa ipak je tri puta bez ikakvog uspeha pokušavala da uspostavi vezu sa ostatkom posade. Nikol je bila vrlo dobro upoznata sa komunikacionim vezama koje su stajale na raspolaganju kosmonautima. Odsustvo odgovora značilo je da istovremeno nema članova posade na šest do osam kilometara oko nje i da relejna stanica Beta ne funkcioniše. Kada bi Beta radila, pomisli Nikol, mogli bi da razgovaraju sa mnom sa svih mesta, čak i sa "Njutna".

Nikol reče sebi da je posada van svake sumnje na palubi vlastitog svemirskog broda, u pripremama za novi izlazak, i da je komunikacionu stanicu Beta verovatno

onesposobio uragan. Ali uznemiravalo ju je da je prošlo već četrdeset pet časova od početka topljenja, a čak preko devedeset časova otkako je pala u jamu. Zbog čega je niko nije tražio?

Nikoline oči pretraživale su nebo u potrazi za nekim nagoveštajem prisustva helikoptera. U atmosferi je sada bilo i oblaka, kao što se i predviđalo. Topljenje Cilindričnog mora bitno je izmenilo vremenske prilike na Rami. Temperatura je приметно porasla. Nikol baci pogled na termometar i potvrdi procenu da sada ima četiri stepena iznad nule.

Najverovatnija situacija jeste, razmišljala je Nikol, vrativši se pitanju gde su joj kolege, da će brzo doći nazad. Treba da ostanem u blizini ovog zida da bi me lako opazili. Nikol nije tračila mnogo vremena na razmišljanje o drugim, manje verovatnijim scenarijima. Samo je nakratko razmotrila mogućnost da je posada doživela veliku nesreću i da trenutno niko nije u mogućnosti da traga za njom. Ali čak i u tom slučaju, reče ona sebi, treba da sledim isti pristup. Stići će pre ili kasnije.

Da joj prođe vreme, Nikol uze uzorak iz mora i izvrši analizu. U njemu je bilo veoma malo organskih otrova koje je našla prva ramanska ekspedicija. Možda su nabujali i izumrli dok sam ja još bila u jami, pomisli ona. Uglavnom, do sada su bukvalno nestali. Nikol primeti za svoj račun da bi u slučaju preke potrebe dobar plivač mogao da pređe na drugu stranu bez čamca. Međutim, sećanje na slike biota-ajkula i drugih žitelja mora o kojima su izveštavali Norton i njegova posada unekoliko joj izmeni procenu.

Nikol je nekoliko sati hodala bedemom. Dok je sedela i ćutke jela ručak od mana dinje (i razmišljala o načinu na koji bi mogla da izvadi ostatak dinje, u slučaju da je ne spasu u sledeća sedamdeset dva sata) začu iz Njujorka nešto što joj je ličilo na krik. Smesta je pomislila na dr Takagišija.

Još jednom je oprobala radio. Ništa. Nikol ponovo proveri nebo za nekim tragom helikoptera. I dalje je raspravljala sa sobom da li da napusti ovaj položaj na zidu ili ne, kada začu novi krik. Ovog puta je bolje obratila pažnju na mesto odakle je dopro. Pronašla je najbliže stepenište i pošla južno, u središte Njujorka.

Nikol još nije obnovila mapu Njujorka uskladištenu u njenom kompjuteru. Kada je prešla prstenaste ulice u okolini središnjeg trga, zastala je u blizini oktaedra i unela sva svoja nova otkrića, uključujući ambar sa jamama i sve ostalo čega je mogla da se seti. Trenutak kasnije, dok se Nikol divila lepoti bizarne, osmostrane građevine, ona začu treći krik. Samo, ovog puta bio je više nalik na kreštanje. Ukoliko je to bio Takagiši, očigledno je ispuštao neobične zvuke.

Pretrčala je otvoreni trg, pokušavajući da se približi izvoru zvuka dok joj je još bio svež u umu. Dok se Nikol primicala zgradama sa druge strane, kreštanje se ponovo zaori. Ovog puta čula je i odgovor. Prepoznala je zvuke. Zvučali su poput glasova dva avijana koja su je posetila dok je bila u jami. Nikol postade opreznija, ali nastavi u smeru zvuka. Činilo joj se da dopire iz oblasti u okolini mreže kojoj se Francéska Sabatini toliko divila.

Za manje od dva minuta Nikol je stajala između dva visoka oblakodera povezana pri zemlji gustom mrežom koja se dizala pedeset metara u vazduh. Na visini od nekih dvadeset metara, avijan plišanog tela otimao se iz klopke. Kandže i krila avijana bili su upleteni u niti mreže. On ponovo kriknu kada je ugledao Nikol. Njegov veći pratilac, koji je trenutno kružio oko vrha građevina, obruši se prema njoj.

Nikol se pribi uz fasadu jedne zgrade dok se avijan primicao. On zakrešta na Nikol, kao da je grdi, ali je nije dotakao. Onda plišani avijan nešto reče i, posle kratke izmene poruka, krupna, linoleumska ptica povuče se do obližnje terase na rastojanju od dvadesetak metara.

Kada se primirila (i držeći na oku većeg avijana na njegovoj osmatračnici), Nikol pride mreži i pogleda je. Ona i Franćeska nisu imale vremena dok su tragale za Takagišijem, tako da je to bila prva Nikolina prilika za detaljni pregled. Mreža je bila napravljena od materijala nalik užetu, oko četiri centrimetra u prečniku, koji je bio elastičan u određenoj meri. Bilo je na hiljade mesta preseka u mreži, a na svakom od njih nalazilo se malo zadebljanje ili čvor. Čvorovi su bili donekle lepljivi, ali ne dovoljno da bi Nikol pomislila kako je čitava rešetka neka vrsta paukove mreže za hvatanje letećih stvorenja.

Dok je proučavala donji deo mreže, slobodni avijan prelete Nikolinu glavu i spusti se blizu svog zarobljenog prijatelja. Pazeći da se ne upetlja i sam, igrao se kandžama sa pojedinačnim vlaknima. Isto je tako uz određene teškoće rastezao i savijao užad. Onda linoleumska ptica pažljivo kroči do mesta na kome joj se nalazio drug i nespretno pokuša da pokida ili razveže veze mreže koje su držale drugog avijana. Kada je to završila, ogromna ptica zakorači nazad i zagleda se u Nikol.

Šta to radi? - reče Nikol sebi. Sigurna sam da pokušava da mi nešto kaže... Kada se Nikol nije pomerila, avijan uz napor ponovi čitavu predstavu. Ovog puta Nikol pomisli da je shvatila da tuđinsko stvorenje pokušava da joj kaže da ne može da oslobodi svog prijatelja. Nikol se nasmeši i mahnu. A onda, i dalje stojeći u dnu rešetke, vezala je nekoliko susednih užadi jedno za drugo. Kada ih je potom razvezala, dva avijana kreštanjem izraziše svoje odobravanje. Ona ponovo postupak dva puta i zatim pokaza rukom najpre sebe, a zatim plišano stvorenje zarobljeno nad njom.

Dode do naleta razgovora na njihovom glasnom, ponekad melodičnom jeziku, a onda se veći član para vrati na svoju terasu. Nikol je gledala naviše u plišano stvorenje. Ono se upetljalo na tri mesta; na svakom je njegovo otimanje za posledicu imalo još čvršće zaplitanje u elastičnu užad. Nikol je nagađala da avijana mora da su zahvatili siloviti uraganski vetrovi i da je bačen u mrežu tokom prethodne noći. Užad se verovatno deformisala pod naletom udara, a kada se vratila u svoj normalni oblik, velika ptica je ostala zarobljena u mreži.

Uspon nije bio težak. Mreža je bila pažljivo pričvršćena za dve građevine, a uže je bilo dovoljno teško da se Nikol nije mnogo njerala. Ali dvadeset metara iznad tla prilično je visoko, više od normalne šestospratnice, i zato Nikol nije bilo svejedno kada je stigla do mesta na kome je bio zarobljen avijan.

Bila je zadihana od napora uspona. Oprezno se nagla prema avijanu da bi se uverila da nije nešto pogrešno shvatila u njihovom neobičnom saobraćanju. Tuđinska ptica ju je napeto sledila svojim krupnim, plavim očima.

Jedno krilo bilo je upetljano veoma blizu glave avijana. Nikol se upusti u pokušaj oslobađanja krila, najpre obmotavši mrežu oko svog članka da bi bila sigurna da neće pasti. Posao je polako napredovao. U jednom trenutku Nikol zapahnu moćni dah stvorenja. Prepoznao taj miris, reče Nikol sebi. Za Nikol je bio potreban samo trenutak da poveže miris sa mana dinjom koju je prethodno jela. Znači, i ti jedeš istu stvar? -

pomisli Nikol. Ali odakle nam to stiže? Nikol požele da može da razgovara sa tim čudnim i divnim stvorenjima.

Borila se sa prvim čvorom. Bio je vrlo čvrsto stegnut. Plašila se da ne povredi krilo stvorenja ako jače povuče. Nikol posegnu u ranac i izvadi najjači skalpel.

Drugi avijan se u trenutku okomi na nju; blebetao je, kreštao i gotovo na smrt prestrašio Nikol. Nije hteo da ode i da joj dozvoli da nastavi dok se Nikol nije udaljila od zarobljene ptice i pokazala njenom pratiocu kako skalpel može da preseče nit mreže.

Uz skalpel, operacija oslobađanja bila je brzo okončana. Plišani avijan vinu se u vazduh, dok su mu melodični, radosni krici odzvanjali po čitavoj oblasti. Njegov sadrug pridruži mu se u slavlju sopstvenim kricima i njih dvoje zaplesaše, gotovo poput ljubavnika, u vazduhu nad mrežom. Trenutak kasnije nestade ih i Nikol se lagano spusti na tlo.

Nikol je bila zadovoljna sobom. Sada je bila spremna da se vrati na zid i sačeka spas za koji je bila sigurna da će neumitno doći. Pošla je prema severu, pevajući narodnu pesmu sa Loare koju je upamtila iz mladosti.

Posle nekoliko minuta, Nikol je ponovo dobila društvo. Tačnije, dobila je vodiča. Kad god bi skrenula na pogrešnu stranu, plišani avijan, koji joj je leteo nad glavom, počeo bi sa neverovatnom galamom. Buka bi prestala tek kada bi Nikol okrenula u pravom smeru. Baš me zanima kuda idemo? - upita se Nikol.

U oblasti trga, na ne više od četrdeset metara od oktaedra, avijan se strmoglavi prema potpuno bezazlenom parčetu metalnog tla. On nekoliko puta udari kandžama i onda se nadnese nad tu tačku. Neka vrsta poklopca skliznu u stranu i stvorenje nestade sa trga. Zatim dva puta izlete, reče nešto prema Nikol i onda ponovo siđe.

Nikol shvati poruku. Mislim da sam pozvana u kućnu posetu da se upoznam sa porodicom, reče ona sebi. Nadajmo se da ja nisam ta koju planiraju za večeru.

41. PRAVI PRIJATELJ

Nikol nije imala pojma šta da očekuje. Nije se plašila dok je prilazila i gledala u rupu u tlu. Preovlađujuće osećanje u njoj bila je radoznalost. Na trenutak se uplašila mogućnosti da spasilačka ekipa naiđe dok se ona nalazi pod tlom, ali Nikol ubedi sebe da bi se oni zacementirali kasnije.

Četvrtasti poklopac bio je veliki, dugačak otprilike deset metara i širok šest metara. Kada avijan vide da ga Nikol sledi, on ulete u rupu, pa je čekao na trećem ispustu. Nikol čučnu kraj otvora i zagleda se u dubinu. Videla je nekakva svetla u blizini, a još više ih je treptalo u dubini pod njom. Nije mogla da proceni tačno do koje dubine se tunel pruža, ali očigledno je išao na više od dvadeset ili trideset metara.

Spuštanje nije bilo lako za vrstu koja ne leti. Vertikalni tunel je u suštini bio velika rupa sa nizom širokih ispusta sa strane. Svaki ispust bio je potpuno iste veličine, dug oko pet metara i širok jedan metar, a svi su bili razdvojeni jedan od drugog po dubini za oko dva metra. Nikol je morala da bude vrlo pažljiva.

Ono malo svetla što ga je bilo u okomitom tunelu dopiralo je iz otvora prema trgu i iz nekih svetiljki obešenih o zidove na svaka četiri ispusta. Svetiljke su bile obavijene providnim omotačima koji su istovremeno bili gipki i nalik hartiji. U svakoj svetiljci

nalazila se mala, plamteća vatra, zajedno sa nekom tečnom materijom za koju je Nikol pretpostavila da je gorivo.

Prijatelj plišanog tela strpljivo je posmatrao Nikol tokom spuštanja i uvek je bio na tri ispusta ispod nje. Nikol je imala osećaj da bi je u slučaju klizanja avijan uhvatio u padu, ali nije želela da proveri tu hipotezu. Um joj je hitao ogromnom brzinom. Nikol je već zaključila da stvorenja ni u kom slučaju nisu bioti. To je značilo da su neka tuđinska vrsta. Ali nemoguće je da su Ramanci, razmišljala je Nikol. Nivo njihovog tehnološkog razvoja potpuno je neusaglašen sa ovim svemirskim brodom.

Nikol se priseti časova istorije o bednim i zaostalim Majama koje su konkvistadori našli u Meksiku. Španci su zaključili da je nemoguće da su predaci tih neobrazovanih i siromašnih ljudi ikada mogli sagraditi tako upečatljiva poprišta verskih obreda. Da li je moguće da se to desilo i ovde? - upita se Nikol. Da li je moguće da su ti neobični avijani jedino što je preostalo od glavne vrste koja je konstruisala ovu letelicu?

Dvadesetak metara ispod površine Nikol začu nešto što ju je podsetilo na žubor vode. Šum se pojačao kada se spustila na ispust koji je zapravo predstavljao produžetak vodoravnog tunela koji se prostirao pored nje. Sa druge strane okomitog hodnika Nikol ugleda sličan mračni prolaz koji je išao u suprotnom smeru, isto tako uporedo sa površinom.

Njen pticoliki vodič bio je, kao i obično, tri ispusta pod njom. Nikol pokaza niz tunel iza sebe. Stvorenje dolete blizu nje i sistematski poče da leti čas nad jednim, čas nad drugim ispustom ispod Nikol, pokazujući savršeno jasno da očekuje da Nikol nastavi da se spušta.

Nikol nije želela da se preda tako lako. Izvadila je bocu i napravila pokret kao da pije. Onda je pokazala iza sebe u mračni tunel. Avijan je lepetao oko nje, činilo se da odmerava odluku, a zatim je preleteo preko Nikoline glave u pomrčinu. Četrdeset sekundi kasnije Nikol ugleda svetlo u daljini koje je sve više raslo kako joj se primicalo. Avijan se vratio, noseći veliku baklju u jednoj kandži.

Nikol je sledila avijana petnaestak metara. Stigli su do odaje, sa leve strane u tunelu, u kojoj se nalazila velika cisterna puna vode. Sveža voda slivala se u cisternu sa slavine ugrađene u zid. Nikol izvadi spektrometar mase i proveri tečnost. Bila je to bukvalno čista H₂O; drugih čestica nije bilo u većoj koncentraciji od jednog dela u milion. Pazeći da se dostojanstveno ponaša, Nikol zaroni ruke i stade da pije sa mlaza. Bilo je neverovatno ukusno.

Kada se napila, Nikol produži tunelom u istom smeru. Avijan pomahnita; leteo je gore-dole i neprekidno blebetao, sve dok Nikol nije okrenula smer i vratila se u glavni okomiti tunel. Kada je nastavila da se spušta, zapazila je da je osvetljenost okoline primetno opala. Nikol baci pogled iznad sebe. Otvor prema trgu Njujorka sada je bio zatvoren. Nadam se da to ne znači da ostajem ovde zauvek, pomisli ona.

Dvadeset metara ispod površine, još jedan par mračnih, vodoravnih tunela pružao se pod pravim uglom na glavni hodnik. Na tom drugom nivou plišani avijan, i dalje noseći baklju, povede Nikol niz jedan od vodoravnih tunela na rastojanju od nekih dve stotine metara. Ušla je za pticom u prostranu, kružnu odaju visoke tavanice. Avijan upotrebi baklju da upali nekoliko svetiljki u zidu oko sobe. Onda je nestao. Nije ga bilo skoro jedan sat. Nikol je sedela strpljivo koliko god je to mogla, najpre se obazirući po crnoj odaji, koja ju je podsećala na pećinu ili kriptu. Nije bilo nikakvih ukrasa. Posle

dužeg vremena Nikol se usredsredi na razmišljanje kako da obavesti avijane da je spremna da ode.

Kada joj se plišani prijatelj konačno vratio, sa sobom je doveo četiri prijatelja. Nikol je čula kako lepeću krilima u hodniku i neprekidno brbljaju. Njen ptičji prijatelj (za koga je Nikol pretpostavila da je ženka) i još dva stvorenja linoleumske površine uleteše prvi. Sleteli su i zatim nespretno prišli Nikol da bi je dobro pogledali. Kada su seli na suprotni kraj odaje, još jedno stvorenje plišanog tela, smeđe, a ne crno, ulete posle svih. U kandžama je nosilo malu mana dinju.

Dinja je spuštена pred Nikol. Svi avijani su gledali, puni iščekivanja. Nikol glatko odreza skalpelom jednu osminu dinje, podiže je da ispije mali gutljaj zelenkaste tečnosti iz sredine, a zatim odnese ostatak dinje domaćinima. Ovi odobravajuće zakreštaše, diveći se preciznosti zaseka dok su jedno drugom dodavali dinju.

Nikol je gledala avijane kako jedu. Delili su dinju između sebe i ni jednog jedinog trenutka nijedan deo nije ispušten. Dva plišana avijana bila su iznenađujuće umešna i elegantna sa svojim kandžama, vrlo su malo brljali i nije im ostajalo nimalo otpadaka. Veći avijani bili su mnogo nespretniji; način na koji su se hranili podsećao je Nikol na zemaljske životinje. Poput Nikol, nijedan avijan nije jeo tvrdi, spoljašnji omotač mana dinje.

Kada je obed bio gotov, avijani koji uopšte nisu razgovarali dok su jeli prikupiše se u krug tokom nekoliko sekundi. Gužva se prekinula kada je smeđi plišanko proćeretao nešto što se Nikoli učinilo nalik na pesmu. Jedno po jedno, oni doleteše do nje da je još jednom поближе pogledaju.

Nikol ćutke sede i upita se šta će se desiti sledeće. Avijani su ostavili svetla u trpezariji (ili dvorani za gozbe, ili šta je već bila), ali spoljašnji hodnik bio je ugljeno crn. Očigledno su želeli da ona ostane gde jeste, bar neko vreme. Već je dugo prošlo otkako je Nikol poslednji put spavala, a sada je bila prijatno otežala od hrane. Oh, dobro, reče ona sebi i sklopča se na podu posle kraće rasprave sa samom sobom, možda će me kratka dremka osvežiti.

U snu je čula kako je neko zove po imenu, ali bilo je to iz velike daljine. Morala je da se napregne da mu čuje glas. Nikol se probudi sa trzajem i pokuša da se priseti gde je. Pažljivo je slušala, ali nije čula ništa. Kada je pogledala na sat, videla je da je spavala četiri časa. Bolje bi bilo da iziđem odavde, pomisli Nikol. Uskoro će biti mrak, a ja ne želim da propustim priliku da budem spasena.

Izišla je u hodnik i upalila malu svetiljku. Nikol je stigla do okomitog tunela za manje od minut. Smesta je počela da je uspinje uz ispuste. Malo ispod mesta na kome je zastala tokom spuštanja da bi se napila vode, Nikol začu neobičan šum iznad sebe. Zastala je da bi došla do daha. Malo se nagla u razjapljenu rupu i obasjala svetiljkom prostor nad sobom, u smeru zvuka. Nešto veliko kretalo se napred-nazad po delu prvog nivoa isturenom u okomiti tunel.

Nikol se oprezno uspuza uz ispust odmah ispod nove pojave i čućnu ispod njega. Šta god to bilo, pokrivalo je svaki kvadratni centimetar ispusta pred ulazom u tunel jednom u svakih pet sekundi. Nikol ga nikako nije mogla izbeći. Nikako nije mogla da se podigne gore i zatim pređe na sledeći ispust za manje od pet sekundi.

Prišla je jednom kraju ispusta i napeto stala da sluša zvuk nad sobom. Kada se stvar okrenula i pošla u suprotnom smeru, Nikol isturi glavu preko ivice sledećeg nivoa. Predmet se brzo kretao ritmičnim koracima i otpozadi izgledao baš kao oklopljeni tenk.

Bacila je pogled samo nakratko, jer se gornji kraj tenka hitro okrenuo oko sebe dok se ovaj pripremao da ponovo pređe svoje polje.

Jedno je sigurno, reče Nikol sebi dok je stajala na nižem ispustu. Taj tenk je neka vrsta stražara. Nikol se pitala raspolaže li ikakvim senzorima - očigledno nije davao ni znaka da ju je čuo - ali je zaključila da ne sme dozvoliti sebi da pokuša to otkriti. Ne bi bio baš neki stražar ako ne bi mogao ni da vidi uljeza.

Nikol polako siđe niz ispuste do nivoa trpezarije. Bila je teško razočarana, a sada i ljuta na sebe što je uopšte sišla u jazbinu avijana. Pa ipak, nije joj se činilo da ima smisla da je avijani drže kao zarobljenika. Na kraju krajeva, nije li stvorenje pozvalo Nikol da ga poseti kada mu je ona spasla život?

Nikol je zbunio i stražar-tenk. Njegovo prisustvo bilo je zbunjujuće, u potpuno neskladu sa nivoom tehnološkog razvoja svega ostalog u jazbini. Šta mu je bila namena? Odakle je došao? Sve čudnije i čudnije, pomisli Nikol.

Kada je ponovo bila na drugom nivou ispod tla, Nikol se obazre da vidi ima li drugog izlaza iz jazine. Sa suprotne strane okomitog hodnika nalazila se istovetna skupina ispusta. Kada bi mogla da skoči na drugu stranu, onda bi možda...

Pre nego što je ozbiljno razmotrila taj plan, Nikol je morala da proveri da li još jedan tenk, ili odgovarajući stražar, kojim slučajem ne čuva i naspramni vodoravni tunel na prvom nivou. Nije mogla da vidi sa mesta na kom je stajala, i zato, gundajući na sebe zbog svoje gluposti, Nikol se ponovo pope na ispuste sa svoje strane da bolje pogleda hodnik. Imala je sreće. Ispust pred suprotnim tunelom bio je prazan.

Do trenutka kada se ponovo vratila na drugi podzemni nivo, Nikol je bila iscrpljena od penjanja. Piljila je preko hodnika i ka svetlostima u ponoru pod sobom. Gotovo bi sigurno poginula kada bi pala. Nikol je prilično dobro procenjivala rastojanja i računala je da od ruba dugog ispusta pred njenim tunelom do ruba na drugoj strani ima oko četiri metra. Četiri metra, pomišljala je, najviše četiri i po. Ako računamo malo razmaka na obe strane, treba mi skok od pet metara da bih ga prešla. U letačkom kombinezonu sa rancem.

Nikol se priseti onog nedeljnog popodneva u Bovoau od pre četiri godine, kada je Ženevjev imala deset godina i kada su majka i kćerka gledale olimpijadu 2196. na televiziji. "Da li i sada možeš da skočiš daleko, mama?" pitala je devojčica, sa teškom mukom zamišljajući svoju majku kao olimpijskog šampiona.

Pjer ju je nagovorio da povede Ženevjev na atletske polje pored srednje škole u Lijnu. Bila je daleko najbolja u troskoku, ali posle trideset minuta zagrevanja i uvežbavanja, Nikol je uspela da skoči u dalj šest i po metara. Ženevjev nije bila bogzna kako impresionirana. "Mama", reče njena kćerka dok su se vraćale biciklom kući kroz zeleni predeo, "Danijelina starija sestra može da skoči gotovo toliko, a samo je student na fakultetu."

Sećanje na Ženevjev probudi duboku tugu u Nikol. Žudela je da čuje kćerkin glas, da joj pomogne da sredi kosu, da pođe sa njom na veslanje na mali, privatni ribnjak pored Bremea. Nikada ne cenimo dovoljno vreme koje nam je na raspolaganju, pomisli ona, sve dok nam ga ne ponestane.

Nikol se okrete da pođe niz tunel do mesta na kom su je ostavili avijani. Nije htela da pokuša sa skokom. Bilo je previše opasno. Ako bi se okliznula...

"Nikol de Žardan, gde si, do đavola?" Nikol se sledi u trenutku kada je začula poziv, veoma slab, iz velike daljine. Da li joj se učinilo? "Nikol?" začu ona ponovo. Bio

je to nepobitno glas Ričarda Vejkfilda. Otrčala je nazad do okomitog tunela i zaustila da viče. Ne, pomisli brzo, to bi ih probudilo. Neće mi biti potrebno više od pet minuta. Mogu da skočim...

Adrenalin je priticao Nikol neverovatnom brzinom. Ona se zaletela i vinu preko provalije sa velikom rezervom prostora. Uspela se ispustiti vratolomnom brzinom. Pri vrhu ponovo začu Vejkfilda kako je zove.

"Ovde sam, Ričarde. Ispod tebe", povika ona. "Ispod trga."

Nikol stiže do najvišeg ispusta i počela da gura poklopac. Nije htela da se pokrene. "Sranje", povika ona kada je zbunjeno Ričard prošao negde u blizini. "Ričarde, dođi ovamo. Gde mi čuješ glas. Udaraj po tlu."

Ričard počela da mlati po poklopcu. Vikali su jedno na drugo. Galama je bila zaglušujuća. Daleko pod sobom Nikol začu lepet krila. Avijani, koji su se dizali u tunel, počeli da krešte i blebeću.

"Pomozite mi", povika Nikol na njih kada se primakose. Pokazala je na poklopac. "Prijatelj mi je napolju."

Ričard je i dalje udarao. Samo dva avijana koja su prvobitno našla Nikol u jami stigose do mesta gde se sada nalazila. Letela su oko nje, lepetala krilima i kreštala na pet drugih koji su bili na nižem nivou. Stvorenja su se očigledno raspravljala, jer avijan od crnog pliša dva puta izduži vrat prema svojim drugovima i ispusti zastrašujući krik.

Poklopac se iznenada otvorio. Ričard je morao da se zadrži da ne bi pao unutra. Kada je pogledao u rupu, on ugleda Nikol sa dva džinovska pticolika stvorenja, od kojih jedno prolete pokraj njega kada je Nikol ispuzala iz otvora. "Tako mi pakla", uskliknu on, dok su mu oči pratile let avijana.

Nikol je bila preplavljena radošću. Potrčala je u Vejkfildovo naručje. "Ričarde, oh, Ričarde", reče ona, "tako mi je drago što te vidim."

On joj se nasmeši i uzvрати zagrljaj. "Da sam znao da tako misliš", reče on, "došao bih ranije."

42. DVA ISTRAŽIVAČA

"Da raščistimo. Kažeš mi da si sam? I da nemamo načina da pređemo Cilindrično more?"

Ričard klimnu. Bilo je to previše za Nikol. Pre pet minuta bila je ushićena. Njene muke konačno su bile okončane. Zamišljala je kako se vraća na Zemlju i ponovo sreće sa ocem i kćerkom. A sada joj je on govorio...

Brzo je otišla od njega i naslonila glavu na jednu od građevina koje su okruživale trg. Suze su joj se slivale niz obraze dok je davala oduška razočaranju. Ričard ju je sledio na rastojanju.

"Žao mi je", reče Ričard.

"Nije to tvoja greška", odvrati Nikol kada je povratila držanje. "Naprosto mi nije palo na pamet da bih mogla videti nekog od članova posade, a da ipak ne budem spasena..." Ona se zaustavi. Nije bilo pošteno od nje da tera Ričarda da se oseća krivim. Prišla mu je i prisilila sebe da se nasmeši.

"Obično nisam ovoliko osetljiva", reče Nikol. "I prekinula sam te usred priče." Ona zastade da obriše oči. "Pričao si mi kako su bioti-ajkule jurili za motornim čamcem. Prvi put si ih ugledao kada si bio na pola puta preko mora?"

"Manje-više", odvrati Ričard. Njeno razočaranje ga je utišalo. On pokuša da se nervozno nasmeje. "Sećaš li se, posle jedne od simulacija, kada nas je komisija za nadzor kritikovala zbog toga što nismo najpre poslali u vodu bespilotnu verziju motornog čamca, čisto da bismo se uverili da u novom dizajnu nema nečeg posebnog što bi na neki način poremetilo 'ekološku ravnotežu'? Dakle, u to vreme sam mislio da su njihove primebde smešne. Sada nisam toliko siguran. Ti bioti-ajkule jedva da su i primećivali plovila sa 'Njutna', ali moj motorni čamac velike brzine nepobitno ih je razljutio."

Ričard i Nikol sedošē skupa na jednu od sivih metalnih kutija razbacanih oko oblasti trga. "Uspeo sam da ih izbegnem jednom", produži Ričard, "ali sam imao izuzetnu sreću. Kada više nisam imao izbora naprosto sam iskočio i zaplivaο. Srećom po mene, uglavnom su se dale za čamcem. Nisam video nijednu dok sam plivao sve dok se nisam našao na samo sto metara od obale."

"Koliko sada ima ukupno vremena otkako si u Rami?" upita Nikol.

"Oko sedamnaest sati. Napustio sam 'Njutna' dva sata posle zore. Protraćio sam previše prokletog vremena pokušavajući da popravim komunikacionu stanicu na Beti. Ali bilo je to nemoguće."

Nikol mu opipa letački kombinezon. "Osim tvoje kose, čak i ne vidim da si bio moker."

Ričard se nasmeja. "Oh, čuda tvoraca tkanine. Možeš li da poveruješ da je ovo odelo bilo gotovo suvo do trenutka kada sam presvukao izolacioni deo? Do tada sam imao problema da ubedim čak i samog sebe da sam proveo onih dvadeset minuta plivajući u hladnoj vodi." On pogleda prijateljicu. Vrlo lagano se opuštala. "Ali iznenađuje me, kosmonaute de Žardanova, što mi nisi postavila najvažnije pitanje. Kako sam znao gde se nalaziš?"

Nikol je izvadila skaner i očitavala Ročardove biometrijske podatke. Sve je bilo unutar dozvoljenih granica, i pored njegovog nedavnog iscrpljujućeg plivanja. Malo je sporo shvatila njegovo pitanje. "Znao si gde sam?", reče ona najzad i namršti se. "Mislila sam da si tek tako lutao po okolini..."

"Ma hajde, gospo. Njujork je mali, ali nije toliko mali. Unutar zidova ima dvadeset pet kvadratnih kilometara teritorije. A radio je potpuno nepouzdan u ovoj okolini." Nasmešio se. "Da vidimo, kada bih na svakom kvadratnom metru zastao i pozvao te po imenu, trebalo bi da te pozovem dvadeset pet miliona puta. Sa jednim pozivom svakih deset sekundi - što mi daje vremena da oslušnem ima li odgovora i da pređem na sledeći kvadratni metar - to bi bilo šest poziva na minut. Znači, bilo bi mi potrebno četiri miliona minuta, što je neznatno manje od šezdeset hiljada sati, ili dve i po hiljade zemaljskih dana..."

"U redu, u redu", prekide ga Nikol. Najzad se smejala. "Reci mi, kako si znao gde sam."

Ričard ustade. "Smem li?" reče on dramatično i posegnu prema džepu na grudima Nikolinog letačkog odela.

"Pretpostavljam", odgovori ona. "Iako mi ne pada na pamet šta..."

Ričard gurnu ruku u njen džep i izvadi princa Hala. "On me je doveo do tebe", reče Vejfkild. "Dobar si ti čovek, moj prinče, ali izvesno vreme mislio sam da si me izdao."

Nikol nije imala pojma o čemu Ričard priča. "Princ Hal i Falstaf imaju usaglašene navigacione markere", objasni on. "Emituju petnaest jakih impulsa svake sekunde. Sa Falstafom učvršćenim u mojoj kućici u Beti i sa odgovarajućim primopredajnikom na logorištu Alfa, bio sam u stanju da te sledim uz pomoć triangulacije. I zato sam tačno znao gde si - bar u pogledu x/y koordinata. Moj jednostavni algoritam za praćenje ne predviđa i izlete u z."

"Tako bi jedan inženjer nazvao moju posetu jazbini avijana?" reče Nikol sa novim osmehom. "Izlet u z?"

"To je jedan od načina da se stvar opiše."

Nikol zavrte glavom. "Stvarno te ne shvatam, Vejfkilde. Ako si zaista sve vreme znao gde sam, zbog čega si, do vraga, toliko čekao..."

"Zbog toga što smo te izgubili, ili smo mislili da smo te izgubili, pre nego što smo te našli... kada sam se vratio da uzmem Falstafa."

"Jesam li ja otupavela tokom poslednje nedelje, ili je ova vrteška objašnjavanja sve smušenija?"

Sada je bio na Ričarda red da se nasmeje. "Možda bi trebalo da ti malo suvislije izložim stvari." On zastade da bi sredio misli. "Stvarno sam se naljutio", počeo on, "tamo, tokom juna, kada je Inženjerska grupa za upravljanje odlučila da ne upotrebi navigacione snopove kao pomoćne lične lokatore. Upozoravao sam, bezuspešno, da bi moglo doći do vanrednih situacija, ili nepredviđenih okolnosti, u kojima bi odnos signal-šum na redovnim linijama veze pao ispod praga. Zato sam opremio tri sopstvena robota za svaki slučaj..."

Nikol je proučavala Ričarda Vejfkilda dok je govorio. Zaboravila je da je istovremeno zapanjujući i zabavan. Bila je sigurna da bi mogao da priča na tu temu pun sat, samo kada bi mu postavljala prava pitanja.

"...Onda je Falstaf izgubio signal", nastavio je on. "Lično nisam bio prisutan u to vreme, jer sam se pripremao da dođem sa Hiroom Jamanakom da pokupim tebe i Francésku helikopterom. Ali Falstaf ima mali rekorder i vremenski beleži sve podatke. Kada se nisi pojavila, ponovo sam pustio podatke iz rekordera i otkrio da se signal naglo prekinuo.

Vratio se samo nakratko, dok smo koji minuta potom razgovarali preko radija, ali nekoliko sekundi posle poslednjeg razgovora signal je zauvek nestao. Sve kao da je ukazivalo na hardverski kvar. Pomislio sam da je princ Hal otkazao. Kada je Francéska rekla da si otišla sa njom sve do trga, onda sam postao doslovce siguran da je princ Hal..."

Nikol je slušala samo jednim uhom, ali joj se pažnja vrati kada je Ričard pomenuo Francésku. "Stoj", prekide ga Nikol i podiže ruku. "Šta kažeš da ti je rekla?"

"Da ste ti i ona zajedno napustile ambar i da si nekoliko minuta kasnije pošla od nje da potražiš Takagišija..."

"To je čisto sranje", reče Nikol.

"Šta hoćeš time da kažeš?"

"To je laž. Apsolutna i potpuna neistina. Upala sam u onu rupu o kojoj sam ti pričala još dok je Frančeska bila tamo, ili bar ne više od jednog minuta pošto je otišla. Nije me uopšte videla posle toga."

Ričard razmisli na trenutak. "To objašnjava zbog čega te je Falstaf izgubio. Sve vreme si bila u ambaru i signal je bio blokiran." Sada je na njega bio red da bude zbunjen. "Ali zbog čega bi Frančeska izmislila takvu priču?"

To bih i ja volela da znam, reče Nikol sebi. Mora da je namerno otrovala Borzova. Zbog čega bi inače hotimice...

"Da li je bilo nečega između vas dve?" nastavi Ričard. "Oduvek mi se činilo da primećujem..."

"Verovatno malo ljubomore", prekide ga Nikol, "i to u oba smera. Frančeska i ja smo udaljene svetlosnim godinama."

"To slobodno možeš da ponoviš", zakikota se Ričard. "Proveo sam dobar deo godine u davanju znakova da te smatram inteligentnom, zanimljivom i privlačnom. Pa ipak, nikada nisam primio ništa izuzev uzdržanog i ugladenog profesionalnog odziva. Sa druge strane, Frančeska primeti i ukoliko je slučajno pogledaš postrance."

"Postoje i druge, bitnije razlike", odvrati Nikol, ne baš nezadovoljna zbog toga što je Ričard konačno rečima izrazio svoje zanimanje za nju kao ženu.

Na trenutak dođe do pauze u razgovoru. Nikol baci pogled na asovnik. "Ali ne želim više da traćim vreme na razgovore o Frančeski Sabatini", reče ona. "Za sat će ponovo biti mrak, a mi treba da isplaniramo bekstvo sa ostrva. Isto tako treba da razmotrimo određene, ovaj, logističke teme, kao što su hrana, voda i druge stvari o kojima ne bih pričala i zbog kojih je zarobljeništvo u maloj rupi bilo prilično odvratno."

"Doneo sam prenosnu kućicu - ako nam zatreba."

"Sjajno", odvrati Nikol, "prisetiću se toga kad bude padala kiša." Automatski je posegla u ranac za mana dinjom, ali nije izvadila kutiju sa hranom. "Uzgred", reče ona Ričardu, "jesi li doneo nešto ljudske hrane?"

Kućica se pokazala korisnom kada su se spremali za spavanje. Odlučili su da je postave odmah pored središnjeg trga. Nikola je osećala da je bezbednija kada je u blizini avijana. U izvesnom smislu, bili su joj prijatelji i mogli bi joj pomoći ako bi se ukazala potreba. Isto tako, bili su jedini znani izvor hrane. Ričard i Nikol zajedno su imali jedna dovoljno hrane i vode da im potraje dva ramanska dana.

Nikol se nije protivila Ričardovom predlogu da podele kućicu. On je u prvi mah galantno ponudio da spava napolju, "ukoliko će ti zbog toga biti udobnije", ali kućice su bile dovoljno prostrane za dve ležaljke sve dok nije bilo drugog pokušaja. Razgovor im je bio vrlo olakšan time što su ležali na pola metra rastojanja. Nikol podrobno opisa sate svog samovanja, izostavivši samo deo o bočici i viziji. To je za nju bilo previše lična stvar da bi je podelila sa nekim. Ričarda je opčinila čitava njena priča, a avijani su mu potpuno obuzeli pažnju.

"Hoću da kažem", reče on i osloni glavu na lakat, "probaj da razmisliš kako su se, do đavola, stvorili ovde. Na osnovu onoga što si rekla, ako se izuzme tenk-stražar - a ja se potpuno slažem sa tobom da je tu reč o anomaliji - nisu napredniji od preistorijskih ljudi. Kakva bi to bila frka da saznamo njihovu tajnu.

Ne možeš u potpunosti odbaciti mogućnost da su bioti", produži on, jedva susprežući oduševljenje. "Možda nisu upečatljivi u biološkom pogledu, ali, Isuse, kao

veštačka inteligencija vrhunski su domet." On sede na svom ležaju. "Zamisli samo šta bi to značilo u oba slučaja. Moramo otkriti sve te odgovore. Ti si lingvista, možda možeš da naučiš da razgovaraš sa njima."

Nikol je sve to zabavilo. "Da li ti je palo na pamet, Ričarde", pitala je ona, "da će sva ova rasprava postati akademska ako nas niko ne spase?"

"Nekoliko puta." Ričard se nasmeja. Ponovo je legao. "Onaj prokleti Hajlman me je odveo na stranu, neposredno pre nego što ću se vratiti u Ramu, i rekao mi da svojim povratkom ovde 'kršim sve procedure'. Dao mi je reč da se neće vraćati po mene ni pod kojim uslovima."

"Pa zašto si se onda vratio?"

"Nisam u potpunosti siguran", reče on polako. "Znam da sam želeo da uzmem Falstafa i da vidim nije li nekim slučajem primio još signala sa tvog odašiljača. Ali mislim da je bilo i drugih razloga. Misija je sve više postajala politička nego naučna. Bilo mi je očigledno da će birokrate na Zemlji prekinuti pohod, 'iz bezbednosnih razloga' i da se posada neće vratiti na Ramu. Znao sam takođe da će se političke rasprave nastaviti još dan ili dva." Zastao je na sekundu. "A želeo sam da poslednji put pogledam najneverovatniji prizor svoga života."

Nikol je ćutala jedan trenutak. "Očigledno se nisi plašio", reče ona blago, "jer ni sada ne pokazuješ nikakvog znaka straha. Zar te misao da bi mogao biti ostavljen da umreš na Rami nimalo ne uznemirava?"

"Malo", odgovori Ričard. "Ali umiranje u uzbudljivoj situaciji bolje je od življenja u dosadnoj." Ponovo se digao na lakat. "Tri godine sam čekao ovu misiju. Od početka sam smatrao da imam dobrih izgleda da budem odabran. Izuzev mojih robota i Šekspira, u mom životu nema ničega osim rada. Nemam ni porodicu, niti prijatelje o kojima treba da mislim..."

Glas mu se izgubi. "A povratka se bojim isto toliko koliko i smrti. Ričard Vejkfild, kosmonaut 'Njutna', ima bar jasno određen cilj." Želeo je da kaže još nešto, ali se zaustavio. Ričard ponovo leže i sklopi oči.

43. EGZOBIOLOŠKA PSIHOLOGIJA

"Postoji još jedan razlog zbog koga se ne treba odreći nade", reče Ričard veselo čim je Nikol otvorila oči, "a zaboravio sam da ga pomenem sinoć."

Nikol se uvek vrlo sporo budila. Čak i kao dete. Volela je da uživa u poslednjem delu sna pre nego što će se suočiti sa oporom stvarnošću. Kod kuće, i Ženevjev i Pjer znali su da ne treba da joj govore ništa važno dok ne popije jutarnju kafu. Ona zatrepala prema Ričardu, koji je upalio malu svetiljku u prostoru između njih.

"Ova svemirska letelica sada ide prema Zemlji", reče on. "Čak i ako 'Njutn' ode, pre ili kasnije ovamo bi mogao doći novi ljudski svemirski brod."

"O čemu to pričaš?" upita Nikol, dižući se i trljajući oči.

"U sinoćnjem uzbuđenju", odvrati Ričard, "ispustio sam jednu od bitnih stvari. Manevar - pretpostavljam da si ga propustila jer si bila onesvešćena na dnu one jame - stavio je Ramu na kurs sudara sa Zemljom. Zbog toga je naša evakuacija postala imperativ."

Ričard primeti da Nikol pilji u njega kao da je sišao sa uma. "Svemirski brod je i dalje na hiperboli u odnosu na Sunce", pojasni on, "ali juri punom brzinom prema Zemlji. Sudarićemo se za dvadeset tri dana."

"Ričarde", reče Nikol, žudeći svim srcem za šoljicom sveže kafe, "ne dopadaju mi se vicevi rano s jutra. Ako tračiš energiju izmišljajući..."

"Ne, ne", prekide je on. "Ozbiljan sam. Istina je. Veruj mi."

Nikol izvadi džepni termometar u proveri ga. "Onda mi reci, moj inženjerski geniju, zbog čega temperatura ovde unutra i dalje raste? Ukoliko se sada udaljavamo od Sunca, zar ne bi trebalo da opada?"

"Hajde, mučni malo glavom, Nikol", zavrte Ričard glavom. "Termalni doprinos Sunca na spoljašnjosti Rame vrlo se lagano širi difuzijom kroz omotač, a zatim prema unutrašnjosti. Toplotna provodnost očigledno je vrlo niska. Ne verujem da će temperatura doseći vrhunac još najmanje dve nedelje."

Nikol se priseti osnova termodinamike, shvativši da je ono što je govorio imalo smisla. Bilo je još rano jutro za toplotnu difuziju. Idejom da se Rama sada kreće prema Zemlji stade da joj odzvanja u glavi. Zamolila je Ričarda za gutljaj vode. Šta se to ovde dešava? - pomisli ona. Zbog čega Rama sada ide prema našoj planeti?

Ričard mora da joj je čitao misli. "Trebalo je da čuješ šasave rasprave o tome zašto je Rama izmenio putanju i šta će najverovatnije učiniti. Održana je sedmočasovna konferencija na tu temu."

Glasno se nasmejao. "MSA ima nekog službenika, mislim da je Kanađanin, koji je specijalizovao egzobiološku psihologiju. Možeš li da poveruješ u to? Taj idiot je stvarno učestvovao na konferenciji i nudio uvid u motive iza manevra Ramanaca." Ričard oštro zavrte glavom. "Sve birokratije su iste. Iscede sav život iz stvarno kreativnih ljudi i umesto njih uvedu papirdžije bez mozga."

"I šta je bio zaključak skupa?" upita Nikol posle kraćeg ćutanja.

"Većina normalnih ljudi pretpostavlja da će Rama ući na orbitu oko Zemlje i početi da provodi pasivno osmatranje iz daljine. Ali oni su ostali u manjini. Normalnost i logika otišli su na odmor, po mom mišljenju. Čak je i Dejvid Braun - koji se, kako mi se čini, ponašao vrlo čudno kada smo se vratili na 'Njutna' - obznanio da postoji visoka verovatnoća da će Rama učiniti nešto neprijateljsko. On je razjasnio svoj stav izjavivši da to zapravo neće biti neprijateljski čin; međutim, njegovi pokušaji da sazna više o Zemlji mogli bi za posledicu imati akcije koje bismo mi primili kao neprijateljske."

Uzbuđeni Ričard sada je ustao. "Jesi li ikada u životu čula takve baljezgarije? A dr Braun je bio jedan od suvislijih govornika. Čitavo savetodavno telo MSA pitano je za mišljenje u pogledu toga koji projektovani scenario smatra najverovatnijim. Misliš li da je ta hrpa nikogovića mogla da odgovori prosto sa: 'Ja verujem u mogućnost A, direktni sudar sa uništenjem i promenom klime kao posledicom', ili 'ja sam pre za mogućnost C, Zemljina orbita sa ratobornim namerama'? Ne, do đavola! Svako od njih morao je da održi nekakvu lekciju. Onaj uvrnuti dr Aleksandar, koji ti je postavljao sva ona pitanja na tvom otvorenom sastanku u novembru vezanom za biometrijska merenja, protraćio je čak petnaest minuta objašnjavajući kako je Ramino postojanje ukazalo na grešku u organizacionom planu MSA. Kao da ikoga za to u ovom času boli dupe!" Ričard ponovo sede i osloni lice o ruke. "Čitava stvar postala je neverovatna."

Nikol je sada bila u potpunosti budna. "Zaključujem", reče ona i sede na svoj ležaj, "sudeći na osnovu tvoje očigledne iznerviranosti, da se nisi složio sa preovlađujućim mišljenjem."

Ričard klimnu. "Gotovo tri četvrtine velike grupe koja je učestvovala na skupu - što je uključivalo sve kosmonaute 'Njutna', kao i većinu starijih naučnika i službenika MSA - bilo je ubeđeno da će ramanski manevar biti štetan za Zemlju na neki bitan način. Gotovo svi su se usredsredili na istu temu. Pošto prvi Rama izgleda uopšte nije obraćao pažnju na naše postojanje, raspravljali su oni, činjenica da je Rama II izmenio putanju da bi došao na sastanak sa Zemljom pokazuje da ova svemirska letelica funkcioniše na drugačijim načelima. Sa tim zaključkom se svakako slažem. Ali ne mogu da razumem zbog čega svi obavezno zaključuju da je Ramina akcija neprijateljska. Meni se čini isto tako verovatno da su tuđinci mogli biti motivisani radoznalošću, ili čak željom da na neki način budu naši dobročinitelji."

Britanski inženjer na trenutak zastade da bi razmislio. "Francéska kaže da ispitivanja javnog mnjenja na Zemlji pokazuju da je velika većina običnih ljudi, prema njoj gotovo devedeset posto, prestravljena Raminim prilaskom. Digli su graju na političare da učine nešto."

Ričard otvori kućicu i izađe na mračni trg. Lagano je obasjao oktaedar svetiljkom. "Na drugom sastanku, osamnaest časova kasnije, doneta je odluka da tim sa 'Njutna' više ne odlazi u Ramu. Tehnički, ja nisam prekršio to naređenje, jer sam napustio 'Njutna' pre službenog proglašenja. Ali bilo je očigledno da naređenje dolazi."

"Dok vođe planete Zemlje raspravljaju o tome šta da učine sa svemirskim brodom veličine asteroida koji ide pravo na njih", reče Nikol izlazeći na trg iza njega, "ti i ja imamo opipljiviji problem. Moramo preći Cilindrično more." Uspela je da se bledo nasmeši. "Hoćemo li malo istraživati dok razgovaramo?"

Ričard usmeri svetiljku prema dnu jame. Mana dinja bila je jasno prepoznatljiva, ali pojedinačne komade u hrpi nabacanog metala bilo je izuzetno teško razaznati. "Znači, to su rezervni delovi biota-stonoge?"

Nikol klimnu. Klečali su jedno pored drugog na ivici. "Čak i po danu, krajevi jame su u senci. Želela sam da budem sigurna da ne gledam u Takagišijevo telo."

"Voleo bih da pogledam kako stonogi biot popravlja sebe." Ričard ustade i pride zidu ambara. Kucnuo je. "A stručnjacima za materijale dopala bi se ova stvar. Normalni radio talasi su blokirani u oba smera, a spolja ne možeš da vidiš unutrašnjost. Pa ipak, zid je na neki način providan ako se nalaziš u ambaru i gledaš napolje." On se okrete prema Nikol. "Donesi skalpel ovamo. Da vidimo možemo li da odsečemo parče."

Nikol je pokušavala da odluči treba li jedno od njih da siđe u jamu i da donese dinju. To ne bi moralo da bude preteško, pod pretpostavkom da hirurški konac izdrži. Posle dužeg vremena, ona izvadi skalpel i pride Ričardu.

"Nisam sigurna da bi trebalo da to učinimo", reče ona. Oklevala je pre nego što je prislonila skalpel na zid ambara. "Najpre, skalpel bi se mogao oštetiti. Možda će nam biti potreban kasnije. Drugo, ovaj, to bi se moglo smatrati vandalizmom."

"Vandalizmom?" uzvratil on retorički. Ričard uputi Nikol čudan pogled. "Kako neobično homocentrična predstava." On sleže ramenima i pođe prema kraju ambara. "Nije bitno", reče potom, "verovatno si u pravu u pogledu skalpela."

Ričard unese nekoliko podataka u džepni kompjuter i poče da proučava mali monitor kada mu Nikol pride. "Ti i Frančeska ste stajale upravo ovde, je li tako?" Nikol mu potvrdno odgovori. "Onda si ti otišla u ambar da pogledaš u jednu jamu?"

"Već smo jednom prošli sve ovo", odvrati Nikol, "Zašto opet pitaš?"

"Mislim da je Frančeska videla kada si upala u jamu i namerno nas navela na pogrešan trag sa pričom kako si odlutala u potragu za našim japanskim profesorom. Nije želela da te iko nađe."

Nikol je piljila u Ričarda u tami. "Slažem se", lagano je odvrtila, "ali zašto ti to misliš?"

"To je jedino objašnjenje koje ima ikakvog smisla. Imao sam bizaran susret sa njom neposredno pre nego što sam pošao napolje. Ušla je u moju sobu pretvarajući se da želi intervju, navodno da bi otkrila zašto se vraćam na Ramu. Kada sam pomenuo Falstafa i tvoj navigacioni signal, isključila je kameru. Onda se vrlo uzбудila i postavila mi mnogo iscrpnih tehničkih pitanja. Pre nego što je pošla, rekla mi je da je ubeđena da niko od nas nije ni trebalo da uđe u Ramu. Učinilo mi se da će me preklinjati da se ne vratim.

Mogu da shvatim da nije želela da otkrijem da je pokušala da te ostavi u toj jami", produži Ričard posle kratke stanke. "Ono što ne mogu da shvatim jeste razlog zbog koga te je uopšte ostavila tamo."

"Sećaš li se one noći kada si mi objasnio zbog čega je otkazala zaštita RoHira?" reče Nikol posle trenutka razmišljanja. "Iste noći sam pitala tebe i Janoša da li je neko od vas dvojice video generala Borzova..."

Dok su se vraćali u smeru središnjeg trga i kućice, Nikol provede petnaest minuta objašnjavajući Ričardu čitavu svoju hipotezu o uroti. Rekla mu je za medijski projekat, za droge koje je Frančeska dala i Dejvidu Braunu i Redžiju Vilsonu, kao i za svoje lične odnose sa svima njima. Nije mu rekla za memorijsku kocku. Ričard se složi s njom da dokazi deluju vrlo ubedljivo.

"Znači, ti misliš da te je ostavila u jami da ne bi bila raskrinkana kao urotnik?"

Nikol klimnu.

Ričard zviznu. "Onda se sve uklapa. Bilo mi je očigledno da Frančeska vodi predstavu kada smo se vratili na 'Njutna'. I Braun i Hajlman su primali naredbe od nje." On obgrli Nikol jednom rukom. "Ne bih voleo da mi ta žena bude neprijatelj. Očigledno nema nimalo obzira."

44. JOŠ JEDNA JAZBINA

Ričard i Nikol imali su i većih briga od Frančeske. Kada su se vratili na središnji trg, otkrili su da je njihova kućica nestala. Ponovljeno kucanje na poklopac avijana nije proizvelo nikakav odziv. Neizvesnost njihovog položaja postade jasna oboma.

Ričard postade neraspoložen i nepristupačan. Izvinio se Nikol, rekavši da je to karakteristika njegove ličnosti da se povlači od ljudi kada se oseća nesigurno. Nekoliko sati se igrao sa svojim kompjuterom, tek tu i tamo zastajući da postavi Nikol pitanja o geografiji Njujorka.

Nikol se opružila na ležaljki i počela da razmišlja o preplivavanju Cilindričnog mora. Nije bila naročito dobar plivač. Tokom treninga bilo joj je potrebno oko petnaest minuta da prepliva jedan kilometar. To je bilo u mirnom plivačkom bazenu. Za prelazak mora bila bi prisiljena da pliva pet kilometara po hladnoj, uzburkanoj vodi. A mogla bi je pratiti dražesna stvorenja kao što su bioti-ajkule.

Veseli debeljko visok dvadeset centimetara prekide njeno premišljanje. "Da li biste izvolele piće, lepa gospo?" upita je Falstaf. Nikol se okrete i poče da proučava robota izbliza. On diže veliki vrč neke tečnosti i ispi ga, prolivši malo sebi na bradu. Obrisao se rukavom i onda podrignuo. "A ako nećeš da piješ", reče on teškim britanskim naglaskom i gurnu ruku u nakitnjak, "onda bi te možda ser Džon mogao naučiti kojoj stvari ispod pokrivača." Majušno lice se nepobitno opsceno kliberilo. Bilo je grubo, ali vrlo smešno.

Nikol se nasmeja. Isto učini i Falstaf. "Promućuran nisam za sebe", reče robot, "razlog te promućurnosti u drugim je ljudima."

"Znaš", reče Nikol Ričardu, koji je posmatrao sa rastojanja od nekoliko metara, "ako se ikada umoriš od posla astronauta, mogao bi da zaradiš milione na dečjim igračkama."

Ričard priđe i podiže Falstafa. Zahvalio se Nikoli na pohvali. "Kako ja vidim stvari, imamo tri mogućnosti", reče on potom vrlo ozbiljno. "Možemo da preplivamo more, možemo da istražimo Njujork u potrazi za materijalom od koga bismo načinili nekakav čamac, ili možemo da čekamo ovde dok neko ne dođe. Nisam preveliki optimista u pogledu naših izgleda ni u jednom od tih slučajeva."

"Šta onda predlažeš?"

"Predlažem kompromis. Dok bude svetla, hajde da pažljivo istražimo glavne oblasti grada, naročito oko tri trga, i da vidimo možemo li naći išta što bi nam moglo biti od koristi u gradnju čamca. Odvojicemo jedan ramanski dan, možda dva, za istraživanje. Ukoliko ništa ne iskrсне, plivaćemo. Ne verujem da ćemo ikada videti spasilačku grupu."

"Slažem se. Ali volela bih da najpre učinimo jednu stvar. Najblaže rečeno, nemamo mnogo hrane. Ošćala bih se bolje kada bismo najpre izvadili mana dinju, pre nego što nastavimo istraživanje. Na taj način bismo mogli da budemo zaštićeni od iznenađenja."

Ričard se složi da bi obezbeđivanje zalihe hrane verovatno bilo razborit početni korak. Ali nije mu se dopala zamisao ponovnog korišćenja hirurškog vlakna. "Imala si sreće u mnogo pogleda", reče on Nikoli. "Ne samo što se nit nije otkinula, nego ti čak nije ni skliznula sa pojasa koji si napravila. Međutim, potpuno ti je prosekla rukavice na dva mesta i gotovo presekla pojas."

"Imaš drugu ideju?" upita Nikol.

"Materijal mreže je očigledan izbor", odvrati Ričard. "Trebalo bi da bude savršen, pod uslovom da ne bude problema da ga uzmemo. Onda bih mogao da siđem u jamu i da te poštedim nevolja..."

"Greška", prekide ga Nikol. Nasmejala se. "Sa svim dužnim poštovanjem, Ričarde, sada nije trenutak za mačo-razmetanje. Korišćenje mreže je sjajna ideja. Ali previše si težak. Ako se nešto desi, nikada ne bih bila u stanju da te izvučem." Potapšala ga je po ramenu. "Nadam se da ti ovo ne vređa osećanja, ali od nas dvoje ja imam atletske predispozicije."

Ričard odglumi povređeni ponos. "Ali šta bi sa tradicijom? Muškarci uvek iskazuju fizičku snagu i spretnost. Zar se ne sećaš crtača iz našeg detinjstva?"

Nikol se nasmeja svim srcem. "Da, dragi moj", reče ona lako. "Ali ti nisi Popaj. A ja svakako nisam Oliva."

"Nisam siguran da ću to moći da podnesem", reče on i oštro zavrte glavom. "Da u trideset četvrtoj godini otkrijem da nisam Popaj... Kakav udarac mom samopoštovanju." On blago obgrli Nikol. "Šta kažeš?" produži on, "da probamo da još malo spavamo pre nego što dođe svetlo?"

Nijedno od njih nije moglo da spava. Ležali su jedno pored drugog na ležaljkama nasred otvorenog trga, svako obuzeto sopstvenih mislima. Nikol začu kako se Ričardovo telo miče. "I ti si budan?" reče ona šapatom.

"Aha", odvrati on. "Čak sam brojao i Šekspirove likove bez uspeha. Stigao sam do preko sto."

Nikol se diže na lakat i pogleda prijatelja. "Reci mi, Ričarde", reče ona, "odakle potiče ta tvoja obuzetost Šekspirom? Znam da si odrastao u Stratfordu, ali mi je teško da zamislim kako je jedan inženjer poput tebe, zaljubljen u kompjutere, proračune i raznorazne spravice, mogao da postane toliko opčinjen dramom."

"Moj terapeut rekao mi je da je to bio 'eskapistički poriv'", odvrati Ričard nekoliko sekundi kasnije. "Pošto mi se nije dopadao stvarni svet i njegovi ljudi, rekao je on, ja sam izmislio drugi. Osim što nisam morao da ga stvaram ni iz čega. Samo sam proširio divnu vaseljenu koju je već izradio jedan genije."

Šekspir je bio moj bog", produži Ričard trenutak kasnije. "Kada sam imao devet ili deset godina, zastao bih u onom parku pokraj Ejvona - onaj pored svih pozorišta, sa kipovima Hamleta, Falstafa, leđi Makbet i princa Hala - i provodio popodnevne časove izmišljajući nove priče o svojim omiljenim likovima. Na taj način sam odlagao odlazak kući do poslednjeg mogućeg trenutka. Užasavao sam se boravka sa ocem... Nikada nisam znao šta će učiniti..."

Ali to te sigurno ne zanima..." prekide Ričard iznenada priču, "...svi imaju sećanja na traume iz detinjstva. Trebalo bi da pričamo o nečem drugom."

"Treba da pričamo o svemu što osećamo", odvrati Nikol, iznenadivši čak i samu sebe. "To je nešto što ja gotovo nikada ne radim", dodala je blago.

Ričard se okrenu i pogleda prema njoj. Lagano je ispružio ruku. Blago je obavila prste oko njegovih. "Otac mi je radio za Britansku železnicu", reče on. "Bio je vrlo bistar čovek, ali nespretn u društvenom pogledu, pa je imao teškoća da nađe odgovarajući posao za sebe kada je završio fakultet u Saseksu. Vremena su tada još bila teška. Ekonomija je tek počinjala da se oporavlja od Velikog haosa..."

Kada mu je moja majka rekla da je trudna, osetio se obuzet odgovornošću za sve to. Počeo je da traži bezbedno, sigurno mesto. Uvek je imao dobre rezultate na testovima, a vlada je naterala sve nacionalne transportne monopoliste, uključujući i železnicu, da upošljava ljude na osnovu objektivnih rezultata testova. I tako je moj otac postao otpravnik poslova u Stratfordu.

Mrzeo je taj posao. Bio je dosadan i ponavljajući, nije predstavljao nikakav izazov za čoveka sa diplomom. Majka mi je pričala da se, kada sam ja bio vrlo mali, prijavljivao za druge položaje, ali izgleda da je svaki put uprskao na razgovoru. Kasnije, kada sam bio stariji, nije više ni pokušavao. Sedeo je kod kuće i vajakao se. I pio. A onda je kinjio sve oko sebe."

Nastala je duga tišina. Ričard je imao teškoća u borbi protiv demona svog detinjstva. Nikol mu steže ruku. "Žao mi je", reče ona.

"I meni je bilo", odvrati Ričard sa blagim prekidom u glasu. "Bio sam tek dečkić sa neverovatnom naklonošću prema čudesnom i ljubavljaju prema životu. Došao bih kući oduševljen nečim novim što sam naučio ili nečim što mi se desilo u školi, a otac bi mi samo režao.

Jednom, kada sam imao samo osam godina, došao sam iz škole rano popodne i počeo da se svađam sa njim. Imao je slobodan dan i pio je, kao i obično. Majka je bila u trgovini. Ne sećam se oko čega je počelo, ali pamtim da sam mu rekao da greši u pogledu neke trivijalne činjenice. Kada sam nastavio da se raspravljam sa njim, iznenada me je udario po nosu svom snagom. Odleteo sam prema zidu dok mi je iz slomljenog nosa kuljala krv. Od tog vremena, sve dok nisam napunio četrnaestu i osetio da mogu da se sam odbranim, nikada nisam ušao u tu kuću kada je on tamo, ako nisam bio siguran da mi je i majka kod kuće."

Nikol je pokušala da zamisli odraslog čoveka koji pesnicom udara osmogodišnje dete. Kakav je to čovek u stanju da slomi nos sopstvenom sinu? - upita se ona.

"Uvek sam bio vrlo stidljiv", nastavio je Ričard, "i ubedio sam sebe da sam nasledio očevu društvenu neprilagodljivost, pa zbog toga nisam imao mnogo prijatelja svog uzrasta. Ali ipak sam žudeo za ljudskim odnosima." Digaio je pogled prema Nikol i zastao, prisećajući se. "Napravio sam sebi prijatelje od Šekspirovih likova. Čitao sam njegove drame svakog popodneva u parku i zaranjao u njegov svet mašte. Čak sam pamtio čitave scene. Onda bih pričao sa Romeom, Arijelom ili Žakom dok sam se vraćao kući."

Nikol nije imala teškoća da predstavi sebi ostatak priče. Zamišljam te kao adolescenta, pomisli ona. Usamljenog, nespretnog, emocionalno potisnutog. Tvoja opsjednutost Šekspikom omogućila ti je bekstvo od bola. Sva pozorišta su ti bila blizu kuće. Video si kako svi tvoji prijatelji oživljavaju na pozornici.

Gonjena naglim porivom Nikol se naže i poljubi Ričarda lako u obraz. "Hvala ti što si mi sve ovo ispričao", reče ona.

Čim se razdanilo, otišli su do mreže. Nikol se iznenadila kada je videla da su svi rezovi koje je napravila dok je oslobađala avijana popravljani. Mreža je bila kao nova. "Očigledno je biot za popravke već bio ovde", primeti Ričard, koji više nije bio naročito impresioniran posle svih čuda koja su već iskusili.

Odrežali su nekoliko dugačkih komada mreže i pošli prema ambaru. Uz put, Ričard je proveravao elastičnost materijala. Otkrio je da se istežao za oko petnaest odsto, kao i da se uvek vraćao u prvobitni položaj, iako ponekad vrlo sporo. Vreme povratka bitno se menjalo u zavisnosti od toga koliko je dugo komad bio potpuno istegnut. Ričard je već počinjao da analizira unutrašnju strukturu užeta kada su stigli u ambar.

Nikol nije traćila vreme. Vezala je jedan kraj materijala mreže oko objekta nalik panju neposredno izvan ambara i spustila se niz zid. Ričardova uloga bila je da obezbedi da ništa ne pođe naopačke i da bude pri ruci ukoliko iskrсне nešto nepredviđeno. Na dnu jame, Nikol uzdrhta kada se prisetila koliko se bespomoćno osećala pre samo dva dana. Ali brzo je upravila pažnju na svoj zadatak, zabivši improvizovanu dršku napravljenu od njenih medicinskih sondi duboko u mana dinju, a zatim vezavši drugi kraj drške za ranac. Uspon joj je bio žustar i bez ikakvih nepredviđenih događaja.

"Pa", nasmešila se Ričardu i dala mu dinju da je nosi. "Hoćemo li produžiti sa planom A?"

"U redu", odvrati on. "Sada znamo odakle nam stiže sledećih deset obroka."

"Devet", ispravi ga Nikol uz osmeh. "Neznatno sam promenila prvobitnu procenu, pošto sam te dva puta gledala kako jedeš."

Ričard i Nikol otpešačili su brzo od ambara do zapadnog trga. Prešli su otvorenu oblast uzduž i popreko i pročešljali obližnje ulice, ali nisu našli ništa što bi im pomoglo da sagrađe čamac. Međutim, Ričard se susreo sa stonogim biotom; ovaj je zašao na trg usred njihove potrage i zatim pošao dijagonalno preko njega. Ričard je učinio sve moguće da bi naterao biota da se zaustavi, čak je legao ispred njega i tukao ga po glavi svojim rancem. Nije imao uspeha. Nikol se smejala kada se Ričard vratio do nje, malo iznerviran.

"Ta stonoga je apsolutno beskorisna", požali se on. "Šta, kog đavola, radi? Ništa ne nosi. Nisam uspeo da otkrijem da ima ikakvih senzora. Samo veselo putuje po okolini."

"Tehnologija naprednih vanzemaljskih vrsta..." podseti ona Ričarda na jedan od njegovih najomiljenijih citata, "...neće moći da se razlikuje od magije."

"Ali ta prokleta stonoga nije magična", odvrati on, malo iznerviran Nikolinim smehom, "tupava je, do đavola!"

"A šta bi učinio da je stala?" upita ga Nikol.

"Pa ispitao bih je, razume se. Šta si mislila?"

"Mislim da bi bilo bolje da usredsredimo energiju na druge oblasti", odvrati ona. "Ne mogu da zamislim kako bi nam biot- stonoga mogao pomoći da odemo sa ovog ostrva."

"Pa", reče Ričard malo oštro, "meni je već očigledno da smo celu stvar počeli naopačke. Ništa nećemo naći na površini. Bioti je verovatno stalno čiste. Trebalo bi da potražimo novu rupu pod zemljom, poput jazbine avijana. Mogli bismo da upotrebimo multispektralni radar da nađemo mesta na kojima tlo nije čvrsto."

Bilo im je potrebno mnogo vremena da otkriju položaj druge rupe, iako se nije nalazila na više od dve stotine metara od zapadnog trga. Najpre su Ričard i Nikol suviše ograničili sebe u potrazi. Ali posle jednog sata najzad su se uverili da je tlo pod trgov svuda čvrsto. Proširili su potom potragu, uključivši male ulice i prolaze po okolini, dalje od koncentričnih avenija. U jednoj ulici-čorsokaku sa visokim zgradama na tri strane otkrili su novi poklopac na središtu puta. Nije bio skriven ni na koji način. Ovaj drugi poklopac bio je iste veličine kao i onaj u jazbini avijana, pravougaonik dug deset metara i širok šest metara.

45. NIKI

"Misliš li da se poklopac avijana otvara na isti način?" upita Nikol, kada je Ričard vrlo pažljivo pretražio okolinu i otkrio ravnu ploču na jednoj zgradi koja je, činilo se, nepobitno bila smeštena na pogrešno mesto. Oštar pritisak na ploču izazvao je otvaranje poklopca."

"Verovatno", odgovori on. "Poći ćemo kasnije nazad da proverimo."

"Onda ova mesta nisu naročito bezbedna", reče Nikol. Njih dvoje uputi se nazad do ulice i kleknu da pogleda u rupu. Široka, strma rampa spuštala se nadole i nestajala u tami pod njima. Mogli su da vide samo desetak metara unutar rupe.

"Izgleda kao jedan od onih drevnih parkinga za automobile", primeti Ričard. "Iz vremena kada su svi imali automobile." Kročio je na kosinu. "Čak i deluje kao beton."

Nikol je gledala kako joj se prijatelj lagano kreće po kosini. Kada se Ričardova glava našla ispod nivoa tla, on se okrete i reče joj. "Zar nećeš i ti ovamo?" Upalio je svetiljku i osvetlio mali, vodoravni prostor još nekoliko metara niže.

"Ričarde", reče Nikol odozgo, "mislim da bi trebalo da porazgovaramo o ovome. Ne bih volela da ostanemo zaglavljani..."

"Aha!" uskliknu Ričard. Čim mu je noga dotakla prvo odmorište, neke svetiljke oko njega automatski obasjaše sledeću fazu spusta. "Kosina skreće u suprotnom smeru", povika on, "i nastavlja naniže. Izgleda isto." Okrenuo se i nestao iz Nikolinog vidnog polja.

"Ričarde", Nikol sada dreknu, pomalo očajno, "hoćeš li, molim te, stati na trenutak? Moramo popričati o onome što radimo."

Nekoliko sekundi kasnije Ričardovo nasmevano lice ponovo se pojavi. Dvoje kosmonauta počeo da rapravlja o mogućnostima koje su im stajale na raspolaganju. Nikol je navaljivala da ona treba da ostane napolju, u Njujorku, čak i ako Ričard bude nastavio istraživanje. Na taj način će bar, smatrala je ona, biti sigurno da neće ostati zarobljeni u rupi.

Dok je pričala, Ričard je stajao na prvom odmorištu i osvrtao se po oblasti oko sebe. Zidovi su bili napravljeni od istog materijala koji je Nikol zatekla u jazbini avijana. Male, izdužene svetiljke, ne bez sličnosti sa normalnim fluorescentnim svetiljkama na Zemlji, protezale su se duž zida i osvetljavale prolaz.

"Pomeri se malo na trenutak, molim te?" doviknu Ričard usred njihovog razgovora.

Najpre zbunjena, Nikol se pomeri od ulaza u pravougaonu rupu. "Dalje", začu ona kako Ričard viče. Nikol pođe i stade uza zid jedne od okolnih zgrada.

"Da li je ovo dovoljno daleko?" uzviknu ona u času kada poklopac rupe počeo da se zatvara. Nikol potrča ka otvoru i pokuša da zaustavi kretanje poklopca, ali je ovaj bio pretežak. "Ričarde", krikнула je ona kada je rupa nestala ispod nje.

Nikol stade da tuče po poklopcu i priseti se sopstvenog osećanja osujećenosti kada je bila zarobljena u jazbini avijana. Brzo je otrčala do zgrade i pritisnula ugrađenu ploču. Ništa se nije dogodilo. Prođe gotovo pun minut. Nikol se uznemiri. Otrčala je nazad na ulicu i počela da doziva kolegu.

"Tu sam, odmah ispod poklopca", odgovori on, što donese Nikoli prilično olakšanje. "Našao sam još jednu ploču u blizini prvog odmorišta i pritisnuo je. Mislim da otvara ili zatvara poklopac, ali možda ima konstantu vremenskog kašnjenja. Sačekaj neki minut. Nemoj pokušavati da otvoriš poklopac. I nemoj stajati preblizu njega."

Nikol se povuče i stade da čeka. Ričard je bio u pravu. Nekoliko minuta kasnije poklopac se otvori i on se pojavi iz rupe sa velikim osmehom na licu. "Vidiš", reče on, "rekao sam ti da se ne brineš... A sada, šta ima za ručak?"

Dok su silazili niz nagib, Nikol začu poznati zvuk tekuće vode. U maloj odaji, dvadesetak metara iza odmorišta, našli su slavinu i cisternu istovetne onima iz jazbine avijana. Ričard i Nikol napuniše boce svežom, ukusnom vodom.

Izvan te odaje nije bilo vodoravnih tunela koji su vodili u oba smera, već samo još jedan spust koji je silazio novih pet metara niže. Zrak Ričardove lampe lagano je prelazio tamnim zidovima u blizini odaje sa vodom. "Pogledaj, Nikol", reče on i pokaza nešto što je predstavljalo jedva приметnu promenu u materijalu koji je korišćen za gradnju. "Vidiš, pruža se i na drugu stranu."

Sledila je njegov snop dok je ovaj opisivao dugi kružni luk po zidu. "Izgleda kao da je bilo bar dve faze u gradnji."

"Tačno", odvrati on. "Možda je i ovde bilo vodoravnih tunela, bar na početku, pa su kasnije zazidani." Nijedno od njih nije više ništa reklo dok su nastavljali silazak. Istovetne kosine išle su napred-nazad. Kad god bi Ričard i Nikol dotakli novo odmorište, osvetlila bi se sledeća kosina za spuštanje.

Bili su pedeset metara ispod površine kada se tavanica nad njima otvorila i kada su se kosi prilazi okončali ogromnom pećinom. Kružni pod pećine imao je nekih dvadeset pet metara u prečniku. Četiri mračna tunela, visoka po pet metara i na jednakom rastojanju od po devedeset stepeni oko kruga, vodila su iz pećine.

"Eci, meci, peci, pec", reče Ričard.

"Uzeću pec", reče Nikol. Pošla je prema jednom tunelu. Kada se našla na dva metra od ulaza, svetla u najbližem delu tunela se upališe.

Ovog puta je na Ričarda došao red da okleva. Pažljivo se zagledao u tunel i napravio nekoliko brzih zapisa u kompjuter. "Zar ti se ne čini da tunel blago skreće nadesno? Vidiš, tamo gde se svetla završavaju?"

Nikol klimnu. Pogledala je preko Ričardovog ramena da vidi šta ovaj radi. "Pravim mapu", reče on kao odgovor na njeno pitanje. "Tezej je imao konac, a Ivica i Marica mrvice hleba. Mi smo ih sve nadmašili. Nisu li kompjuteri divna stvar?"

Nasmešila se. "Pa, šta pretpostavljaš?" upita Nikol kada su krenuli kroz tunel. "Hoće li da bude Minotaur, ili kućica od kolačića sa opakom vešticom?"

Baš bi nam bilo potrebno malo sreće, pomisli Nikol. Strah joj je rastao kako su prodirali sve dublje u tunel. Prisetila se onog jezivog trenutka užasa u jami kada je prvi put ugledala avijana kako se nadnose odozgo, kljuna i kandži pruženih prema njoj. Ledeni trnci prodoše joj kičmom. Eto ga opet, reče ona sebi, taj osećaj da će se desiti nešto strašno.

Zastala je. "Ričarde", reče ona, "ne dopada mi se ovo. Trebalo bi da se krenemo nazad..."

Oboje su istovremeno čuli šum. Bio je nepobitno iza njih, nazad u blizini kružne pećine koju su upravo napustili. Zvučao je poput oštarih četki koje se vuku uz metal.

Ričard i Nikol se zagriše. "To je isti zvuk", prošapta on, "koji sam čuo prve noći na Rami, kada smo bili na zidinama Njujorka."

Tunel iza njih blago je skretao na levo. Kada pogledaše nazad u tom smeru, na granici njihovog vidnog polja svetla su bila pogašena. Ali kada su čuli zvuk po drugi put, skoro istovremeno se u daljini upališe svetla, nagovestivši da se nešto nalazi u blizini tunela.

Nikol poskoči. Mora da je prešla sledećih dvesta metara za trideset sekundi, i pored letačkog kombinezona i ranca. Zastala je i sačekala Ričarda. Nijedno od njih nije ponovo začulo zvuk, niti su se nova svetla upalila na udaljenom kraju tunela.

"Izvini", reče Nikol kada je Ričard najzad stigao. "Uspaničila sam se. Mislim da sam provela previše vremena u ovoj tuđinskoj zemlji čuda."

"Isuse", odvrati Ričard uz neodobravajuće mrštenje. "Nikada nisam video da neko trči tako brzo." Mrgođenje mu se pretvori u osmeh. "Nemoj da si mi neraspoložena, Niki", reče on. "I ja sam se uprpio. Ali, za razliku od tebe, sledio sam se na mestu."

Nikol je i dalje duboko udisala vazduh, zagledana u Ričarda. "Kako si me to nazvao?" upita ona pomalo ratoborno.

"Niki", odvrati on. "Pomislio sam da je došao trenutak da izmislim svoje posebno ime za tebe. Zar ti se ne dopada?"

Nikol je ostala bez reči punih deset sekundi. Um joj je bio milionima kilometara i petnaest godina daleko, u hotelskoj sobi u Los Anđelosu, dok joj je telo zapljuskivao talas za talasom zadovoljstva. "To je bilo izuzetno, Niki, stvarno divno", rekao je princ nekoliko minuta potom. Te noći, pre petnaest godina, kazala je Henriju da je ne zove Niki, da to zvuči kao ime neke sisate igračice ili kurvice.

Ričard joj zapucketa prstima ispred lica. "Hej, hej? Ima li koga kod kuće?"

Nikol se nasmeši. "Naravno, Ričarde", odvrati ona. "Slažem se sa Niki - sve dok ne počneš stalno da ga koristiš."

Nastavili su da koračaju lagano tunelom. "Dakle, gde si se onomad vratila?" upita Ričard.

Na mesto o kome ti nikada neću pričati, pomisli Nikol. Zbog toga što je svako od nas zbir svega onoga što je ikada iskusio. Samo vrlo mladi imaju čistu tablu. Svi mi ostali moramo živeti zauvek sa svime što smo ikada bili. Provukla je ruku ispod Ričardove. I imati sluha da znamo kada to treba da zadržimo za sebe.

Činilo se da tunel nema kraja. Ričard i Nikol su gotovo odlučili da se vrate kada su naišli na jedan mračni ulaz sa desne strane. Bez oklevanja, oboje uđoše unutra. Svetla se smesta upališe. Unutar odaje, na velikom zidu sa leve strane, nalazilo se dvadeset pet pljosnatih, pravougaonih objekata, poređanih u pet urednih redova sa po pet kolona u svakom. Suprotni zid bio je prazan. Nekoliko sekundi posle ulaska, dvoje kosmonauta začuše visokofrekventni, piskavi zvuk sa tavanice. Nakratko se napeše, ali se opustiše kada se pištanje nastavilo, a nije bilo novih iznenađenja.

Držali su se za ruke i prišli kraju dugačke, uske odaje. Objekti na zidovima bile su fotografije, od kojih je većina, kako su ubrzo razabrali, snimljena negde u unutrašnjosti Rame. Veliki oktaedar iz blizine središnjeg trga bio je prikazan na nekoliko fotografija. Preostale slike bile su ravnomerno raspodeljene između prizora zgrada Njujorka i širokougaonih snimaka panorame unutrašnjosti Rame.

Ričarda su naročito opčinile tri fotografije. Prikazivale su vitke čamce aerodinamičkih krivina koji su sekli Cilindrično more; na jednoj fotografiji, ogromni talas se upravo obrušavao preko velikog broda. "Eto šta nam je potrebno", reče Ričard uzbuđeno Nikoli. "Kada bismo našli jedan takav, našim nevoljama došao bi kraj."

Pištanje nad njima nastavljalo se sa vrlo malo modulacije. Snop svetlosti kretao se sa slike na sliku u trenucima kada bi pištanje zastalo. Nikol i Ričard lako su zaključili da se nalaze u obilasku nekakvog muzeja, ali više ni u šta drugo nisu mogli biti sigurni. Nikol sede uza zid. "Imam mnogo nevolja sa svim ovim", reče ona. "Osećam da sam potpuno izgubila svaku kontrolu."

Ričard sede pokraj nje. "I ja", klimnu on. "A ja sam tek stigao u Njujork. Mogu da zamislim kako na tebe sve ovo deluje."

Jedan trenutak su ćutali. "Znaš li šta me najviše uznemiruje?" upita Nikol, pokušavajući da izrazi na nekakav način bespomoćnost koju je osećala. "Reč je o tome koliko sam malo shvatala i cenila sopstveno neznanje. Pre nego što sam pošla na ovo putovanje, mislila sam da poznajem opšte dimenzije odnosa između sopstvenog znanja i znanja čovečanstva. Ali ono što me obara na ovoj misiji jeste to koliko sićušno čitavo ljudsko znanje deluje u poređenju sa onim što bi se moglo doznati. Zamisli samo, zbir svega što ljudska bića znaju ili će ikad znati možda nije ništa više od beskonačno malog delića Enciklopedije galaktike..."

"To jeste zastrašujuće", prekide je Ričard oduševljeno. "I uzbudljivo u isti mah... Ponekad, kada se nađem u knjižari ili biblioteci, sveg me obuzmu stvari koje ne znam. Onda me zahvati snažna želja da pročitam sve knjige, jednu po jednu. Zamisli kako bi to bilo naći se u pravoj biblioteci, onoj koja sadrži znanje svih vrsta širom Vase ljene... Vrti mi se u glavi i od same pomisli na to."

Nikol mu se okrete i pljesnu sebe po nozi. "U redu, Ričarde", reče ona šaljivo, promenivši raspoloženje, "sada pošto smo ponovo utvrdili koliko smo glupi, šta dalje planiramo? Računam da smo već prešli dobar kilometar ovog tunela. Kuda ćemo poći odavde?"

"Predlažem da produžimo još petnaest minuta u istom smeru. Prema mom iskustvu, tuneli uvek nekud vode. Ukoliko ništa ne nađemo, okrenućemo se nazad."

Pomogao je Nikol da ustane i blago je zagrljio. "U redu, Niki", reče on i namignu. "Još pola milje napred."

Nikol se namršti i zavrte glavom. "Dvapat je dovoljno za jedan dan", reče ona i pruži ruku Ričardu.

46. BOLJA POLOVINA HRABROSTI

Ogromna, kružna rupa ispod njih protezala se u pomrčinu. Samo je gornjih pet metara bilo obasjano. Metalni šiljci, dugi oko metar, virili su iz zidova, svi razdvojeni od svojih suseda istim rastojanjem.

"Ovo je nepobitno krajnje odredište tunela", promrmlja Ričard za sebe. Imao je teškoća da ugradi ovu ogromnu, cilindričnu rupu sa šiljcima po zidovima u opštu predstavu o Rami. On i Nikol dvapat su obišli perimetar. Čak su se vratili nekoliko stotina metara niz drugi, susedni tunel, zaključivši prema njegovoj blagoj zakrivljenosti nadesno da verovatno polazi iz iste pećine kao i tunel kojim su došli dovde.

"Pa", reče najzad Ričard i sleže ramenima, "krećemo." Stavio je nogu na jedan šiljak da proverii može li da mu izdrži težinu. Bio je čvrst. Stavio je levu nogu na novi šiljak i spustio se još jedan nivo desnom nogom. "Razmak je gotovo savršen", reče on i baci pogled nazad na Nikol, "ne bi trebalo da bude teško da se siđe."

"Ričarde Vejkfilde", reče Nikol sa ruba jame, "pokušavaš li ti to da mi kažeš da nameravaš da se spustiš u taj bezdan? I da očekuješ da te sledim?"

"Ništa ja ne očekujem od tebe", odvrati on. "Ali ne vidim svrhu u tome da se sada okrenemo nazad. Kakva nam je alternativa? Da se vratimo tunelom do kosine i izlaza? Zašto? Da ustanovimo da li nas je neko našao? Videla si fotografije čamaca. Možda su

pravo ispod nas na dnu. Možda tu čak postoji skrivena reka koja ispod tla teče do Cilindričnog mora."

"Možda nas", reče Nikol i počeo lagano da se spušta pošto je Ričardovo napredovanje upalilo novi niz svetiljki ispod njih, "jedna od onih stvari što prave neobičan šum čeka dole na dnu."

"Ustanoviću to odmah", reče Ričard. "Hej vi, tamo dole. Nas dva ljudska stvorenja upravo silazimo." Mahnuo je i na trenutak izgubio ravnotežu.

"Nemoj toliko da se razmećeš", reče Nikol, silazeći do njega. Zastala je da dođe do daha i da se obazre. Oba stopala su joj počivala na šiljcima, a druga dva čvrsto je držala rukama. Mora da sam poludela, reče ona sebi. Pogledaj samo to mesto. Lako je zamisliti stotinu gnusnih smrti. Ričard se spusti niz još jedan par šiljaka. A pogledaj njega. Zar je potpuno imun na strah? Ili je samo nehajan? Stvarno deluje kao da uživa u svemu ovome."

Treći niz svetiljki obasjao je mrežu na suprotnom zidu ispod njih. Visila je između šiljaka i sa rastojanja pri slaboj svetlosti delovala je poput smanjene verzije objekta zakačenog između dva oblakodera u Njujorku. Ričard požuri oko jednog cilindra da pogleda mrežu. "Dođi ovamo", doviknu od Nikol. "Mislim da je posredi isti prokleti materijal."

Mreža je za zid bila učvršćena malim klinovima. Na Ričardovo navaljivanje, Nikol odseče parče i pruži mu ga. On ga rastegli, pa je gledao kako vraća svoj prethodni oblik. Stao je da mu proučava unutrašnju strukturu. "I jeste ista stvar", reče on. Obrve mu se namrštiše. "Ali šta to, do đavola, znači?"

Nikol je stajala pokraj njega i nemarno obasjavala svetiljkom dubine ispod njih. Upravo je htela da predloži da se popnu i potraže poznatiji teren, kada joj se učini da je opazila odraz sa poda dvadesetak metara ispod njih. "Imam jedan predlog", reče Nikol Ričardu. "Dok ti proučavaš uže te mreže, ja ću sići još nekoliko metara. Možda smo blizu dna ovog šašavog bunara šiljaka, ili šta je već. Ako nismo, onda ćemo otići sa ovog mesta."

"U redu", reče Ričard odsutno. Već je počeo sa ispitivanjem užeta mreže, koristeći mikroskop koji je izvadio iz ranca.

Nikol se okretno spusti na dno. "Mislim da bi bilo bolje da siđeš", doviknu ona Ričardu. "Ima još dva tunela, jedan veliki i jedan mali. Plus još jedna rupa u središtu..." Smesta se našao kraj nje, krenuvši čim je video da je donja platforma obasjana svetlošću.

Ričard i Nikol sada su stajali na tri metra širokoj terasi na dnu cilindra sa šiljcima. Terasa je obrazovala prsten oko jedne manje rupe iz čijih zidova su takođe virili šiljci. Sa njihove leve i desne strane, mračni, zasvođeni tuneli bili su urezani u stenu ili metal koji je bio osnovni konstrukcioni materijal prostranog podzemnog sveta. Tunel sa njihove leve strane bio je visok pet do šest metara; majušni tunel sa suprotne strane, sto osamdeset stepeni oko prstena, bio je visok samo pola metra.

Protegnute kroz oba tunela i prodirući do pola širine terase u prsten pružale su se dve male, paralelne trake od nepoznatog materijala pričvršćene za pod. Trake su bile veoma blizu jedna drugoj u malom tunelu, a više razmaknute u drugom. Ričard je klekao i stao da razgleda trake pred većim tunelom kada je začuo udaljenu tutnjavu. "Čuj", reče on Nikoli i njih dvoje nagoni ustuknu.

Tutnjava se pojača i pretvori u fijuk, kao da se nešto hitro kreće kroz vazduh. Daleko u tunelu, koji se pružao prav kao strela, Ričard i Nikol videše kako se pale svetla.

Oni se napregoše. Nije bilo potrebn da dugo čekaju na razjašnjenje. Vozilo koje je podsećalo na vagon podzemne železnice na vazdušnom jastuku pojavi se na vidiku i stade da juri prema njima, iznenada se zaustavivši sa prednjom ivicom malo preko ruba traka na podu.

Ričard i Nikol su ustuknuli kada je vozilo pojurilo prema njima. Oboje su bili opasno blizu ivice prstena. Nekoliko sekundi ćutke su stajali i gledali u aerodimanično obličje koje se uzdizalo pred njima. Onda pogledaše jedno u drugo i istovremeno prsnuše u smeh. "U redu", reče Nikol nervozno, "shvatam. Prešli smo u novu dimenziju. U ovoj je tek donekle teško naći stanicu podzemne železnice... Sve ovo je potuno apsurdno. Silazimo niz cev sa šiljcima i završimo na stanici metroa... Ne znam kako je sa tobom, Ričarde, ali meni je dosta. Sve bih dala za dva normalna avijana i mana dinju..."

Ričard ode iza vozila. Bočna vrata se otvoriše i oboje ugleđaše osvetljenu unutrašnjost. Nije bilo sedišta, samo tanke, cilindrične šipke, postavljene bez neke očigledne pravilnosti, koje su se pružale na rastojanju od tri metra od tavanice do poda. "Sigurno ne ide daleko", reče Ričard, proturivši glavu kroz vrata, ali ostavljajući noge napolju na terasi. "Nigde nema sedišta."

Nikol pride da i sama pogleda. "Možda nemaju staraca niti bogalja - a sve prodavnice su u blizini kuće." Ponovo se nasmejala kada se Ričard nagao dublje ukola da bi jasnije osmotrio tavanicu i zidove. "Nemoj da ti na um padaju šašave ideje", reče ona. "Bilo bi to zajemčeno ludilo kada bismo se popeli u ta kola. Ukoliko ne ostanemo bez hrane, pa nam je to poslednja nada."

"Pretpostavljam da si u pravu", odvrati Ričard. Bio je nepobitno razočaran kada se povukao iz kola. "Ali kakva neverovatna..." Zastao je usred rečenice, zureći prema platformi na suprotnoj strani terase. Tamo, nasred sada osvetljenog ulaza u mali tunel, istovetno vozilo, deset puta manje od onoga pokraj njega, lebdelo je iznad poda. Nikol je sledila Ričardov pogled.

"To mora da je put za Liliput", reče Nikol. "Džinovi silaze na nekom drugom spratu, a stvorenja normalne veličine idu ovim metroom. Sve je sasvim jednostavno."

Ričard brzo obiđe prsten. "Pa to je savršeno", reče on glasno, skide ranac i stavi ga na terasu pokraj sebe. Počeo je da pretura po jednom od većih odeljaka.

"Šta to radiš?" upita Nikol radoznalo.

Ričard izvadi dve male figure iz ranca i pokaza joj ih. "Savršeno", ponovio je, sa nepogrešivim uzbuđenjem. "Možemo da pošaljemo princa Hala i Falstafa. Biće mi potrebna samo dva minuta da im podesim softver."

Ričard je već prostro džepni kompjuter na terasu pokraj robota i dao se na posao. Nikol sede leđima uza zid između dva šiljka. Bacila je pogled prema Ričardu. Stvarno je retka zverka, pomisli ona sa divljenjem, razmišljajući o satima koje su proveli zajedno. Genije, to je očigledno. Gotovo bez prepređenosti i zlobe. A nekako je zadržao radoznalost deteta.

Nikol se iznenada oseti vrlo umorno. Nasmešila se dok je posmatrala Ričarda. Bio je sav zaokupljen poslom. Nikol na trenutak zatvori oči.

"Izvini što mi je bilo potrebno toliko dugo", reče joj Ričard. "Stalno su mi na um padale nove stvari koje bi trebalo dodati, a morao sam i da preuredim vezu..."

Nikol se vrlo sporo budila iz sna. "Koliko smo dugo ovde?" reče ona kada je zevnula.

"Malo više od jednog sata", odgovori Ričard pogruženo. "Ali sve je spremno. Spreman sam da pošaljem momke u podzemnu."

Nikol se obazre oko sebe. "Kola su i dalje tu", primeti ona.

"Mislim da rade kao svetla. Kladim se da će ostati na stanici sve dok budemo na platformi."

Nikol ustade i protegli se. "Dakle, evo plana", reče Ričard. "Imam upravljački primopredajnik u ruci. Hal i ser Džon imaju audio, video i IC senzore koji će neprekidno skupljati podatke. Možemo odabrati koji ćemo kanal nadzirati na kompjuterima i slati nove naredbe kada to bude potrebno."

"Ali hoće li signali prodirati kroz zidove?" upita Nikol, prisativši se iskustva sa ambarom.

"Sve dok ne budu morali da putuju kroz previše mnogo materijala. Sistem je konstruisan tako da mu je ostavljena poprilična rezerva u pogledu odnosa signal-šum da bi izdržao određeno slabljenje.... Osim toga, veća kola podzemne došla su nam pravom linijom. Nadam se da će slično biti i sa ovima."

Ričard oprezno položi dva robota na terasu i zapovedi im da odu prema kolima metroa. Vrata se otvoriše na obe strane kada su se primakli. "Spomenite me gospođi Žurki", reče Falstaf dok se penjao u kola. "Bila je glupo čeljade, ali dobrog srca."

Nikol uputi Ričardu zbunjen pogled. "Nisam im obrisao sve ranije programe", nasmeja se on. "S vremena na vreme verovatno će nasumično izgovoriti po koju besmisleni primedbu."

Dva robota stajala su u kolima podzemne minut ili dva. Ričard im žurno proveri senzore i izvrši još jednu grupu kalibracija na monitoru. Duže vremena potom vrata kola podzemne najzad se zatvoriše; vozilo je sačekalo još deset sekundi, a zatim je odjurilo u tunel.

Ričard zapovedi Falstafu da se okrene napred, ali kroz prozor se nije moglo videti mnogo toga. Bila je to iznenađujuće duga vožnja velikom brzinom. Ričard oceni da su mala kola metroa prešla nekoliko kilometara pre nego što su najzad usporila i stala.

Ričard je sačekao izvesno vreme pre nego što je naredio dvojici robota da iziđu iz kola. Želeo je da bude siguran da nisu izišli na međustanici. Međutim, nije bilo potrebe za brigu; prva puna skupina snimaka sa princa Hala i Falstafa pokazivala je da je podzemna stvarno stigla do kraja linije.

Dva robota iziđoše na platformu kraj vozila i napraviše još fotografija okoline. Stanica podzemne imala je stubove i lukove, ali u suštini bila je jedna jedina dugačka, povezana odaja. Ričard je na osnovu snimaka procenio da se tavanica nalazi na visini od dva metra. Naredio je Halu i Falstafu da pođu dugačkim hodnikom koji je vodio nalevo, pod pravim uglom na šine podzemne.

Hodnik se završavao pred novim tunelom, ovog puta visokim jedva pet centimetara. Dok su roboti pregledali pod, otkrivši dve majušne trake koje su im se pružale gotovo do nogu, kola podzemne železnice minijaturnih razmera dođoše na stanicu. Sa otvorenim vratima i osvetljenom unutrašnjošću, Ričard i Nikol ustanoviše da su nova kola podzemne železnice istovetna, izuzev po veličini, sa ono dvoje koja su videli ranije.

Kosmonauti se sedeli zajedno sa kolenima na terasi i sa zanimanjem posmatrali mali kompjuterski monitor. Ričard naredi Falstafu da snimi princa Hala kako stoji pored

sićušne stanice podzemne železnice. "Sama kola", reče Ričard Nikol, pošto je proučio sliku, "visoka su manje od dva centimetra. Šta će se voziti u njima? Mravi?"

Nikol zavrtne glavom i ne reče ništa. Ponovo je osećala zbunjenost. U tom trenutku razmišljala je o svojoj prvobitnoj reakciji na Ramu, kada je doputovala transporterom od glavčine do komunikacione stanice na vrhu stepeništa Alfa. Nikada, čak ni u svojoj najnesputanijoj mašti, pomisli ona, prisativši se strahopoštovanja pred tim prvim panoramskim prizorom, nisam predviđala da će biti toliko novih tajni. Prvi istraživači jedva da su zagrebali po površini...

"Ričarde", reče Nikol, poremetivši sopstvene misli.

On zapovedi robotima da pođu nazad hodnikom, a zatim diže pogled sa monitora.

"Da?" reče on.

"Koliko je debeo trup Rame?"

"Ukupno oko četiri stotine metara, čini mi se", uzvratila on sa malo zbunjenim izrazom. "Ali to je na jednom kraju. Nemamo pouzdanog načina da saznamo koliko je trup debeo na nekom drugom mestu. Norton i posada javili su da se dubima Cilindričnog mora veoma menjala - od svega četrdeset metara na jednoj tački do sto pedeset drugde. To bi mi nagovestilo debljinu trupa od najmanje nekoliko stotina metara."

Ričard brzo proverila monitor. Princ Hal i Falstaf su gotovo stigli do stanice na kojoj su sišli sa podzemne železnice. On im odasla naredbu za zaustavljanje i okrete se Nikol. "Zašto pitaš? Ne liči na tebe da postavljaš beskorisna pitanja."

"Ovde dole očigledno postoji čitav neistraženi svet", odvratio Nikol. "Bio bi potreban čitav život..."

"Nemamo toliko na raspolaganju", prekida je Ričard uz osmeh. "Bar ne normalan život... Ali da se vratimo tvom pitanju o debljini; seti se da je nivo tla čitavog južnog polucilindra četiri stotine pedeset metara iznad nivoa severnog. Znači, ukoliko ne postoje neke bitne strukturalne nepravilnosti - a mi ih spolja u svakom slučaju nismo videli - debljina na jugu trebalo bi da bude bitno veća."

Ričard je čekao da Nikol nešto doda. Kada je ona nastavila da ćuti i posle nekoliko sekundi, on se okrenu monitoru i nastavi sa svojim posrednim istraživanjem uz pomoć robota.

Postojao je dobar razlog za Nikolino pitanje o debljini trupa. U umu je imala jednu sliku koje nikako nije mogla da se otrese. Nikol je zamišljala kako stiže do kraja jednog od tih dugačkih, podzemnih tunela, otvara vrata, a tamo je zaslepljuje svetlost Sunca. Ne bi li to bilo neverovatno, pomisli ona, biti inteligentno stvorenje koje živi u ovom lavirintu prigušene svetlosti i tunela i onda, slučajnošću, nabasati na nešto što bi neopozivo izmenilo čitavu tvoju predstavu o Vaseljenu? Kako bi mogao da se vratiš...

"Šta je sad to, za ime sveta?" upita Ričard. Nikol zastade u mentalnom lutanju i usredsredi se na monitor. Princ Hal i Falstaf su ušli u neku veliku odaju na suprotnom kraju stanice podzemne železnice i sada su stajali pred masom neke mlitave, sunderaste mreže nalik paukovoju. Infracrveni snimak čitavog prizora pokazivao je ugneždenu loptu unutar paučinaste mreže koja je zračila toplinu. Na Nikoljin predlog, Ričard zapovedi robotima da obiju objekat i istraže ostatak te nove oblasti.

Odaja je bila ogromna. Pružala se u veću daljinu nego što je bila rezolucija video uređaja koje su nosili roboti. Tavanica je bila visoka dvadesetak metara, a dva bočna zida bila su razdvojena više od pedeset metara. Nekoliko drugih sličnih loptastih objekata, zatvorenih u sunderastu masu, videlo se rasuto po odaji u daljini. Mreža koja se pružala

gotovo čitavim putem preko odaje, ali se prekidala pet metara iznad tla, visila je sa visoke tavanice u prednjem planu. Druga mreža jedva se razaznavala nekih stotinak metara iza prve.

Ričard i Nikol počеше da raspravljaju šta roboti treba da učine sledeće. Nije bilo drugih izlaza niti iz stanice podzemne železnice, ni iz ogromne odaje. Panoramski snimak odaje nije otkrivao ništa zanimljivo osim lopti okruženih sunderastom spoljašnjošću. Nikol je želela da vrate robote i da napuste jazbinu. Ričardova radoznalost zahtevala je makar nasumično ispitivanje jednog od loptastih objekata.

Dva robota bila su u stanju da se uz određene poteškoće uzveru po mrežastom materijalu i da prodru kroz njega da bi stigla do lopte u središtu. Jedna od namena spoljašnjeg materijala bila je očigledno da upija toplotu. Kada su roboti stigli do ugneždene lopte, njihovi unutrašnji monitori sevnuše upozorenjem da spoljašnja temperatura prelazi bezbedne granice funkcionisanja.

Ričard se hitro pokrenu. Gotovo neprekidno zadajući naredbe robotima, utvrdio je da je lopta doslovce neprobojna i da je verovatno načinjena od teške metalne legure vrlo čvrste površine. Falstaf nekoliko puta udari rukom po lopti; zvuk koji je nastajao bio je brzo prigušen, što je nagoveštavalo da je lopta puna nečega, verovatno tečnosti. Dva robota upravo su stala da se probijaju iz sunderaste mreže kada su im audio sistemi uhvatili zvuk četki koje se taru o metal.

Ričard pokuša da ubrza njihovo bekstvo. Hal je bio u stanju da ubrza korak, ali je Falstafa, kod koga se temperatura podsistema previše podigla tokom prilaska sferi, unutrašnja procesorska logika sprečila da ubrza delanje. Zvuk četki bivao je sve glasniji.

Kompjuterski monitor na terasi između dvoje kosmonauta bio je podeljen na dva dela. Princ Hal stigao je do ruba sundera, dotakao tlo i pošao prema podzemnoj železnici ne čekajući pratioca. Falstaf nastavi da se lagano spušta kroz mrežu. "Previše posla za čoveka koji pije", promumla on dok je puzao preko nove prepreke.

Zvuk povlačenja preko metala naglo se prekide i Falstafova kamera napravi sliku izguženog, kožastog objekta sa crnim i zlatnim prugama. Nekoliko trenutaka kasnije slika sa kamere pocrne i oglasi se alarm malog robota "Sledi potpuno zakazivanje". Ričard i Nikol su nazreli još jedan prizor sa Falstafa; ovaj je pokazivao nešto što je podsećalo na džinovsko oko gledano izbliza, crnu, želatonožnu masu prošaranu plavim. Onda se sve emisije sa robota, uključujući i telemetrijske signale za slučaj opasnosti, naglo prekidoše.

Ne više od sekunde potom audio sistem princa Hala uhvati zvuk nalik razbijanju stakla. Ričard naredi robotu da se okrene u smeru zvuka i Halova kamera snimi usamljeni crno-žuti pipak u vazduhu. Pipak je razbio prozor i primicao se robotu. I Ričard i Nikol u istom trenutku shvatiše šta se događa. Stvar je bila na vrhu podzemne železnice! Stizala je prema njima!

Nikol munjevito poče da se penje uz šiljke. Ričard je protraćio nekoliko dragocenih sekundi na podizanje svog kompjuterskog monitora i odlaganje sve svoje opreme u ranac. Začuo je alarm princa Hala "Sledi potpuno zakazivanje", kada se nalazio na pola puta uz šiljke. Ričard se okrete da pogleda upravo kada su se kola podzemne železnice zaustavila u tunelu ispod njega.

Od onoga što je ugledao krv mu se sledila. Na vrhu kola bilo je krupno, tamno stvorenje čije se središnje telo, ako je zaista to bilo posredi, spljoštilo uz krov. Prugasti pipci pružali su se u svim pravcima. Njih četiri probilo je prozor voza i dograbilo robota. Stvor brzo side sa kola podzemne i omota jedan od osam pipaka oko najnižih šiljaka.

Ričard više nije gledao. Uspentrao se uz ostatak cilindra i potrčao kroz tunel na vrhu, sledeći korake Nikol koji su se čuli daleko ispred njega.

Dok je trčao, Ričard primeti da tunel blago skreće na desno. Prisetio se da, iako to nije tunel koji su koristili ranije, ovaj ipak treba da ih odvede do kosog prilaza. Posle nekoliko stotina metara Ričard zastade da oslušne zvuke svog progonitelja. Nije čuo ništa. Upravo je dva puta duboko udahnuo i ponovo potrčao kada mu uši uhvatiše užasan vrisak ispred njega. Bila je to Nikol. Oh, sranje, pomisli on dok je hitao da je nađe.

47. PROGRESIVNE MATRICE

"Nikada, nikada u čitavom životu", reče Nikol Ričardu, "nisam videla nešto što me je tako uplašilo." Dvoje kosmonauta sedeli su leđima oslonjeni o podnožje jednog od oblakodera koji su okruživali zapadni trg. Oboje su još teško disali, iscrpljeni od mahnitog bekstva. Nikol povuče dug gutljaj vode.

"Upravo sam počinjala da se opuštam", produži ona. "Čula sam te kako hitaš za mnom - i ništa više. Odlučila sam da zastanem u muzeju i sačekam da me stigneš. Uopšte mi nije palo na pamet da smo u 'drugom' tunelu.

Trebalo je da mi bude očigledno, jer je otvor bio na pogrešnoj strani. Ali u tom trenutku nisam razmišljala logično... Uglavnom, kročila sam u odaju, svetla su se upalila i on je bio tu, na ne više od tri metra ispred mene. Učinilo mi se da mi je srce potpuno prestalo da kuca..."

Ričard se priseti kako je Nikol uletela u njegovo naručje i jecala nekoliko sekundi. "To je Takagiši... punjen kao jelen ili tigar... u otvoru sa desne strane", reče ona jecavo, u grčevima. Kada se malo pribrala, njih dvoje sišli su zajedno u tunel. Ričard je takođe doživeo šok: u otvoru, uspravljen odmah kraj ulaza, nalazio se kosmonauta sa 'Njutna', Šigeru Takagišija. Bio je odeven u letački kombinezon i izgledao je tačno onako kao kada ga je poslednji put video u logorištu Beta. Lice mu je bilo razvučeno u prijatan osmeh, a ruke su mu bile opušteno uz bokove.

"Šta je to, kog đavola?" upita Ričard i dvaput trepnu, radoznalosti jedva malo jače od užasa. Nikol je skrenula pogled. Iako je već videla taj prizor, punjeni Takagiši bio je previše životan za nju.

Ostali su u velikoj odaji samo minut. Tuđinski stručnjak za prepariranje napravio je čuda i na avijanu slomljenog krila koji je visio sa tavanice pokraj Takagišija. Uza zid, iza japanskog naučnika, bila je Ričardova i Nikolina kućica koja je nestala dan ranije. Šestougaona elektronska tabla sa 'Njutnove' prenosne naučne stanice stajala je na podu pokraj Takagišijevih nogu, nedaleko od modela biota-buldožera u prirodnoj veličini. Replike drugih biota bile su razmeštene po odaji.

Ričard počeo da proučava raznoliku skupinu biota kada su začuli poznati šum povlačenja četki po metalu, koji je stizao iza njih iz tunela. Nisu više gubili nimalo vremena. Njihov beg niz tunel i uz kosi prilaz prekinut je samo kratkim zaustavljanjem kod cisterne da dopune zalihe sveže vode.

"Dr Takagiši bio je blag, osetljiv čovek", govorila je Nikol Ričardu, "sa strasnim odnosom prema svom poslu. Neposredno pre lansiranja posetila sam ga u Japanu i on mi je rekao da mu je životna ambicija bila da istražuje drugi ramanski svemirski brod."

"Kakva šteta što je umro tako neprijatnom smrću", mrgodno odvrati Ričard. "Pretpostavljam da ga je taj oktopauk, ili jedan od njegovih prijatelja, svakako odmah odvuкао ovde dole u kabinet stručnjaka za prepariranje. Očigledno nisu traćili vreme da bi ga stavili na izložbu."

"Znaš, ne verujem da su ga oni ubili", reče Nikol. "Možda sam beznadežno naivna, ali ne vidim nikakvih dokaza nasilne intervencije na njegovoj... njegovoj statui."

"Misliš da su ga samo na smrt preplašili?" odvrati Ričard sarkastično.

"Da", reče Nikol čvrsto. "U svakom slučaju, to je moguće." Provela je sledećih pet minuta objašnjavajući Ričardu stanje Takagišijevog srca.

"Iznenaduješ me, Nikol", odvrati Ričard kada je pažljivo saslušao njeno objašnjenje. "Potpuno sam te pogrešno zamišljao. Smatrao sam da si gospođica Revnosna, koja sve radi strogo po propisima. Nikada nisam poverovao da imaš sopstvene duše. Da ne pominjemo snažnu crtu samilosti."

"U ovom trenutku nije najjasnije da li je to vrlina. Da sam verno sledila pravila, Takagiši bi bio živ i zdrav sa svojom porodicom u Kjotu."

"I propustio bi najznačajnije iskustvo svoga žiota... što me dovodi do zanimljivo pitanja, draga doktorice. Svakako si svesna, dok sedimo ovde, da verovatnoća ne ide u prilog našem bekstvu. Po svoj prilici ćemo oboje umreti, ne videvši drugo ljudsko lice. Šta misliš o tome? Kako se tvoja smrt, ili ma koja smrt, kada je već reč o tome, uklapa u tvoju sveukupnu predstavu stvari?"

Nikol pogleda Ričarda. Iznenadio ju je ton njegovog pitanja. Pokušala je bez uspeha da mu pročita izraz lica. "Ne plašim se, ako si na to mislio", odgovori ona pažljivo. "Kao doktor često sam razmišljala o smrti. I razume se, pošto mi je majka umrla još dok sam bila veoma mlada, bila sam prisiljena da razmišljam o toj temi još kao dete."

Zastala je na trenutak. "Što se mene tiče, znam da bih volela da ostanem živa sve dok Ženevjev ne odraste - da budem baka njenoj deci. Ali ostajanje u životu nije najvažnija stvar. Život mora imati sadržaj da bi bio vredan. A da bi se dostigao sadržaj, čovek mora biti spreman i na poneki rizik... nisam baš sabrana, je li?"

Ričard se nasmeši. "Ne", reče on, "ali mi se dopada opšti pravac tvojih razmišljanja. Pomenula si ključnu reč. Sadržaj... jesi li ikada razmišljala o samoubistvu?"

"Ne", odvrati Nikol, zavrtevši glavom. "Nikada. Uvek je bilo previše razloga za život." Mora da postoji neki povod za njegovo pitanje, pomisli ona. "A šta je sa tobom?" upita ona posle kratkog ćutanja. "Jesi li ti razmišljao o samoubistvu zbog bola koji ti je zadavao otac?"

"Neobično, ali nisam", odgovori on. "To što me je otac tukao nikada me nije navelo da izgubim želju za životom. Bilo je previše toga da se uči. A znao sam da ću ga prerasti i na kraju postati svoj čovek." Nastala je kratka pauza pre nego što je nastavio. "Ali postojalo je jedno razdoblje u mom životu kada sam ozbiljno pomišljao na samoubistvo", reče Ričard. "Bol i bes bili su toliko veliki da mi se činilo da ih neću izdržati."

Zaćutao je, izgubljen u mislima. Nikol je strpljivo čekala. Na kraju proturi ruku ispod njegove. "Pa, prijatelju moj", reče ona lako, "možeš mi to ispričati jednog dana. Nijedno od nas nije naviklo da deli sa drugim svoje najdublje tajne. Možda ćemo to naučiti u svoje vreme. Ja nameravam da počnem tako što ću ti ispričati zbog čega verujem da nećemo umreti i zbog čega smatram da najpre treba da odemo i da istražimo oblast oko istočnog trga."

Nikol nije nikada pričala nikome, čak ni ocu, o svom "putovanju" tokom Poroa. Pre nego što je završila pripovedanje Ričardu, Nikol ne samo da je obuhvatila ono što joj se desilo kao sedmogodišnjakinji za vreme Poroa, već je i prepričala sve o Omehovoj poseti u Rimu, proročanstvu Senufoa o "ženi bez sadruga" koja rasipa svoje nasleđe "među zvezdama" i o pojedinostima njene vizije kada je ispila bočicu na dnu jame.

Ričard je ostao bez reči. Čitava skupina priča bila je toliko strana njegovom matematičkom umu da čak nije ni znao kako da reaguje. Piljio je u Nikol sa zapanjenošću i užasom. Mnogo kasnije, pošto mu je bilo neugodno zbog ćutanja, on zausti da govori. "Ne znam šta da kažem..."

Nikol prinese prst usnama. "Ništa ne treba da kažeš", reče ona. "Čitam ti reakciju na licu. Možemo sutra da popričamo o tome, kada budeš imao malo vremena da razmisliš o svemu što sam ti ispričala."

Nikol zevnu i pogleda na sat. Izvadila je ležaljku iz futrole i razmotala je po tlu. "Iscrpljena sam", reče ona Ričardu. "Ništa ne proizvodi tako trenutni zamor kao malo užasa. Vidimo se za četiri sata."

"Tragamo već sat i po", reče Ričard nestrpljivo. "Pogledaj mapu. Nema mesta u krugu od pet stotina metara oko središta trga na kome nismo bili bar dva puta."

"Onda smo nešto uradili pogrešno", odvrati Nikol. "U mojoj viziji bilo je tri izvora topline." Ričard se namršti. "Ili budi logičan, ako ti se tako više dopada. Zašto bi bilo tri trga, a samo dve podzemne jazbine? Sam si rekao da Ramanci uvek postupaju po razumnim planovima."

Stajali su pred dodekaedrom okrenutim prema istočnom trgu. "I još nešto", promrmlja Ričard za svoj groš. "Koja je svrha svih tih prokletih poliedara? Postoji po jedan u svakom sektoru, a tri najveća su na trgovima... čekaj trenutak", reče on, kada su mu oči prešle sa jedne od dvanaest stranica dodekaedra na naspramni oblakoder. Glava mu se onda brzo okrenu po trgu. "Da li je moguće?" reče on. "Ne", odvrati on, "bilo bi to nemoguće."

Ričard vide da Nikol pilji u njega. "Imam ideju", reče on uzbuđeno. "Može biti da je potpuno bez osnova... sećaš li se dr Bardolinija i njegovih progresivnih matrica? Sa delfinima? ... Šta ako su Ramanci ovde u Njujorku takođe ostavili sklopove sa malim razlikama koje se menjaju od trga do trga i od sekcije do sekcije? ... Čuj, nije to ništa luđe od tvojih vizija."

Ričard je već bio na kolenima na tlu i radio sa mapama Njujorka. "Mogu li da uzmem i tvoj kompjuter?" upita on Nikol nekoliko minuta kasnije. "To bi ubrzalo proces."

Ričard Vejkfild je satima ostao uz kompjutere, mrmljao sebi u bradu i pokušavao da reši zagonetku Njujorka. Objasnio je Nikol, kada je na njeno navaljivanje napravio prekid za obrok, da se položaj treće rupe može odrediti samo ako bude valjano shvatio geometrijske odnose između poliedara, tri trga i svih oblakodera koji stoje naspram osnovnim stranica poliedara u svakom od devet sektora. Dva sata pre mraka Ričard žurno otrča do susednog sektora da dobavi dodatne podatke koji još nisu bili ubačeni u kompjuterske mape.

Nije prestao ni posle mraka. Nikol je prespavala prvi deo petnaestočasovne noći. Kada se probudila posle pet sati, Ričard je i dalje grozničavo radio na projektu. Nije čak

ni čuo kada se Nikol nakašljala. Ona se tiho podiže i stavi mu ruke na ramena. "Moraš malo da odspavaš, Ričarde", reče ona.

"Gotovo sam uspeo", reče on. Videla je podočnjake ispod njegovih očiju kada se okrenuo. "Neće potrajati duže od jednog sata."

Nikol se vrati do svog ležaja. Kada ju je Ričard kasnije probudio, bio je pun oduševljenja. "Zamisli", rekao je sa osmehom. "Postoji tri moguća rešenja, svako od njih saglasno sa svim pravilnostima." Brzo je koračao gotovo čitav minut. "Možemo li da pođemo sada da pogledamo?" upita on molećivo. "Ne verujem da ću moći da spavam dok ne otkrijem."

Nijedno od tri Ričardova rešenja za položaj treće jazbine nije bilo u blizini trga. Prvo se nalazilo na dalje od kilometar, na rubu Njujorka, nasuprot severnom polucilindru. On i Nikol nisu tamo našli ništa. Onda su marširali sledećih petnaest minuta po mraku do drugog mogućeg položaja, tačke vrlo blizu jugoistočnog ugla grada. Ričard i Nikol su krenuli niz označenu ulicu i pronašli poklopac tačno na mestu koje je predvideo Ričard. "Haleluja", povika on i raširi vreću za spavanje pored poklopca. "Ura za matematiku."

Ura za Omeha, pomisli Nikol. Više joj se nije spavalo, ali nije bila preterano željna da sama istražuje po mraku novu teritoriju. Šta ide prvo, upita se ona dok je budna ležala na svom ležaju, intuicija ili matematika? Koristimo li modele da nam pomognu da nađemo istinu? Ili najpre znamo istinu, a onda razvijamo matematiku da je objasnimo?

Kada je svanuo dan, oboje su ustali. "Dani se malo skraćuju", objasni Ričard Nikol. "Ali zbir dana i noći i dalje ostaje nepromenjen i iznosi četrdeset šest sati, četiri minuta i četrnaest sekundi."

"Koliko još ima pre nego što stignemo do Zemlje?" upita Nikol dok je gurala ležaljku u zaštitni omot.

"Dvadeset dana i tri sata", odvrati on pošto se obratio kompjuteru. "Jesi li spremna za novu pustolovinu?"

Klimnula je. "Pretpostavljam da znaš i kako da nađeš ploču koja otvara taj poklopac?"

"Ne", reče on poverljivo, "ali se kladim da ga nije teško naći. A kada budemo našli ovu ploču, otvor jazbine avijana biće igrarija zbog toga što ćemo imati čitav sistem."

Deset minuta kasnije Ričard pritisnu jednu metalnu ploču i treći poklopac se otvori. U tu treću rupu spuštalo se širokim stepeništem prekinutim povremenim odmorištima. Ričard uze Nikol za ruku dok su koračali niz stepenice. Koristili su svetiljke da pronađu put, jer nije bilo svetlosti koje bi im osvetljavale silazak.

Soba sa vodom bila je na istom mestu kao i u ostalim podzemnim jazbinama. Nije bilo zvukova u vodoravnim tunelima koji su vodili od središnjeg stepeništa na bilo kom od dva glavna nivoa. "Mislim da ovde niko ne živi", reče Ričard.

"Bar ne za sada", odvrati Nikol.

48. DOBRO DOŠLI, ZEMLJANI

Ričard je bio zbunjen. U prvoj odaji kraj jednog od gornjih vodoravnih tunela našao je niz čudnovatih naprava koje je uspeo da dešifruje za manje od jednog sata. Sada je umeo da reguliše svetla i temperaturu u svim zasebnim delovima podzemne jazbine.

Ali ako je bilo toliko lako i ako su sve jazbine bile slično konstruisane, zbog čega avijani nisu koristili svetla koja su im data? Dok su doručkovali, Ričard je propitivao Nikol o pojedinostima vezanim za jazbinu avijana.

"Previđaš osnovnije stvari", reče Nikol, pošto je zagrizla mana dinju. "Sami avijani nisu bitni. Pravo pitanje je gde su Ramanci? I zbog čega su uopšte ostavili te rupe ispod Njujorka?"

"Možda su svi oni Ramanci", odvrati Ričard. "Bioti, avijani, oktopauci - možda svi potiču sa iste planete. Na početku svi su bili jedna srećna porodica. Ali kako su prolazile godine i pokolenja, različite vrste razvijale su se u različitim pravcima. Konstruisane su pojedinačne jazbine i..."

"Ima previše problema sa tim scenarijom", prekide ga Nikol. "Najpre, bioti su nepobitno mašine. Avijani možda jesu, a možda nisu. Oktopauci gotovo sigurno nisu, iako je tehnološki nivo koji je bio neophodan da se stvori ovaj svemirski brod po svoj prilici pretpostavljao takav napredak na polju veštačke inteligencije koji mi ne možemo ni da zamislimo. Ali intuicija mi kaže da su te stvari organske."

"Mi ljudi nikada ne bismo bili u stanju da razlikujemo živo biće i svestranu mašinu koju je napravila stvarno napredna vrsta."

"Slažem se sa tim. Ali taj problem nikako ne možemo rešiti sami. Osim toga, postoji još jedno pitanje o kome bih želela da porazgovaram sa tobom."

"Šta?" upita Ričard.

"Da li su avijani, oktopauci i te podzemne oblasti postojali i na Rami I? Ukoliko je tako, kako to da ih je Nortonova posada u potpunosti prenebregla? Ako nije, zašto se oni nalaze samo na ovom svemirskom brodu?"

Ričard je ćutao nekoliko sekundi. "Vidim na šta ciljaš", reče on konačno.

"Osnovna pretpostavka uvek je bila da su svemirski brod Ramu stvorila pre više miliona godina nepoznata bića iz neke druge oblasti Galaksije i da se ona ne mešaju niti su u bilo kom pogledu zainteresovana za sve ono što se događa tokom putovanja ovih letelica. Ukoliko su napravljena toliko davno, zbog čega bi se dva broda koja su verovatno sazdana u maltene isto vreme toliko razlikovala?"

"Počinjem da verujem da je naš kolega iz Kjota bio u pravu", odgovori Nikol.

"Možda ipak postoji neka pravilnost u svemu tome. Prilično sam ubeđena da je Nortonova posada bila pažljiva i precizna tokom svog istraživanja i da su sve razlike između Rame I i Rame II stvarne. Čim priznamo da su dve svemirske letelice različite, suočavamo se sa težom temom. Zbog čega su različite?"

Ričard je dovršio obrok i sada je odmeravao koracima slabo osvetljen tunel.

"Vodila se upravo takva rasprava pre nego što je odlučeno da se prekine misija. Na telekonferenciji glavno pitanje je bilo zbog čega su Ramanci izmenili kurs da bi se susreli sa Zemljom? Pošto prvi svemirski brod nije to učinio, to je smatrano čvrstim dokazom da je Rama II različit. A ljudi koji su učestvovali na sastanku nisu znali ništa o avijanima i oktopaucima."

"Generalu Borzovu bi se dopali avijani", primeti Nikol posle kraćeg ćutanja.

"Smatrao je da je letenje najveće zadovoljstvo na svetu." Nasmejala se. "Jednom mi je rekao da mu je tajna nada da postoji reinkarnacija i da će se on jednom vratiti kao ptica."

"Bio je dobar čovek", reče Ričard i na trenutak prestade da korača. "Mislim da nikada nismo umeli da valjano cenimo njegove sposobnosti."

Kada je Nikol vratila krišku mana dinje u ranac i pripremila se da nastavi istraživanje, ona se nasmeši svom uzmuvanom prijatelju. "Još jedno pitanje, Ričarde?" Klimnuo je.

"Misliš li da smo se do sada sreli sa Ramancima? Pod time mislim na stvorenja koja su napravila ovu letelicu. Ili na njihove naslednike."

Ričard oštro zavrte glavom. "Apsolutno ne", reče on. "Možda smo se sreli sa nekim od njihovih tvorevina. Ili možda čak i sa drugim vrstama sa iste planete. Ali glavne likove još nismo videli."

Belu sobu našli su sa leve strane u vodoravnom tunelu na drugom nivou ispod površine. Do tada, istraživanje je postalo gotovo dosadno. Ričard i Nikol su sišli niz mnogo tunela i zavirili u čita niz praznih soba. Četiri puta su našli skup naprava za regulisanje svetlosti i temperature. Sve dok nisu stigli do Bele sobe, nisu videli ništa zanimljivo.

I Ričard i Nikol bili su zapanjeni kada su ušli u odaju čiji su zidovi bili obojeni snežno belo. Pored boje, odaja je bila izuzetna i po tome što su u jednom uglu bili natrpani predmeti koji su, pokazalo se posle pobližeg razgledanja, bili sasvim poznati. Bili su tu češalj i četka, prazna kutijica za ruž, nekoliko novčića, zbirka ključeva, čak i nešto što je podsećalo na stari voki-toki. Na drugoj gomili nalazili su se prsten i ručni sat, tuba paste za zube, turpijica za nokte i mala tastatura sa latiničnim slovima. Ričard i Nikol bili su preneraženi. "U redu, genije", reče ona i mahnu rukom. "Objasni ovo, ako možeš."

Podigao je tubu paste za zube, odvio kapicu i pritisnuo. Iz nje izide beli materijal. Ričard gurnu prst u njega, a zatim ga stavi u usta. "Fuj", reče on i ispljunu pastu. "Donesi ovamo spektrometar mase."

Dok je Nikol ispitivala zubnu pastu složenim medicinskim instrumentima, Ričard je dizao jedan po jedan predmet. Sat ga je naročito opčinio. Zaista je pokazivao vreme, odbrojavajući sekunde, iako neznano na osnovu koje referentne tačke. "Jesi li ikada bila u svemirskom muzeju na Floridi?" upita on Nikol.

"Ne", odgovori ona rasejano.

"Imaju izložbu običnih stvari koje je posada ponela na prvu misiju na Ramu. Ovaj sat izgleda tačno kao onaj na izložbi - dobro se sećam, jer sam kupio sličan u prodavnici suvenira kraj muzeja."

Nikol priđe sa zbunjenim izrazom na licu. "Ta stvar nije zubna pasta, Ričarde. Ne znam šta je to. Spektar je zapanjujući, sa mnoštvom superteških molekula."

Nekoliko minuta dvoje kosmonauta preturalo je po neobičnoj zbirci predmeta i pokušavalo da nađe nekog smisla u svom poslednjem otkriću. "Jedno je sigurno", reče Ričard dok je bezuspešno nastojao da otvori voki-toki, "ovi predmeti nepobitno su povezani sa ljudskim bićima. Jednostavno ih je previše da bi posredi bila samo neobična podudarnost između dve vrste."

"Ali kako su dospeli ovamo?" upita Nikol. Pokušavala je da upotrebi četku, ali bodljice su bile previše meke za njenu kosu. Pogledala ju je pažljivije. "Ovo nije prava četka", izjavi ona. "Izgleda kao četka, na dodir je kao četka, ali je beskorisna za kosu."

Sagla se i digla turpijicu za nokte. "A pomoću ovoga se ljudski nokti ne mogu turpijati." Ričard priđe da vidi o čemu to ona govori. Još se borio sa voki-tokijem. S odbojnošću ga je odbacio i uzeo turpijicu za nokte koju mu je Nikol pružila.

"Znači, te stvari izgledaju kao da su ljudske, ali nisu?" reče on, povukavši turpijicu uz svoj najduži nokat. Nokat ostade nepromenjen. Ričard vrati turpijicu Nikol. "Šta se ovde dešava?" upita on osujećenim tonom.

"Sećam se da sam čitala jedan naučnofantastični roman dok sam bila na fakultetu", reče Nikol nekoliko sekundi kasnije, "u kome se vanzemaljska vrsta upoznala sa ljudskim bićima isključivo gledajući naše najstarije televizijske programe. Kada su se konačno sreli sa nama, ponudili su nam kutije sa cerealijama i druge predmete koje su svemirci videli u našim televizijskim reklamama. Kutije su bile napravljene po propisima, ali sadržine ili uopšte nije bilo, ili je bila sasvim pogrešna."

Ričard nije pažljivo slušao Nikol. Igrao se ključevima i pregledao skupinu predmeta u odaji. "Dakle, šta sve te stvari imaju zajedničko?" reče on, uglavnom za sebe.

Oboje su došli do istog odgovora nekoliko sekundi kasnije. "Sve ih je posedovala Nortonova posada", rekoše Ričard i Nikol u jedan glas.

"Znači da su dva ramanska svemirska broda morala imati neku vrstu komunikacione veze", reče Ričard.

"A ovi predmeti ostavljeni su ovde namerno, da nam pokažu da je poseta Rami I primećena i snimljena."

"Paukoliki bioti koji su pregledali Nortonove logore i opremu mora da su bili opremljeni senzorima za snimanje slike."

"I sve ove stvari napravljene su prema slikama emitovanim sa Rame I na Ramu II."

Posle Nikoline poslednje primedbe oboje su začutali, svako sledeći sopstveni tok misli. "Ali zbog čega žele da saznamo sve to? Šta bi trebalo sada da radimo?" Ričard ustade i počeo da korača po sobi, a onda, iznenada, stade da se smeje. "Zar to ne bi bilo neverovatno", reče on, "kada bi se ispostavilo da je Dejvid Braun na kraju krajeva ipak u pravu. Možda se Ramanci zaista nimalo nisu zanimali za ono što su otkrili, ali su programirali svoje svemirske brodove da se ponašaju kao da ih zanimaju svi posetioči? Mogli su laskati onim vrstama na koje naiđu tako što će vršiti korekcije pravca leta i praviti proste predmete. Koja neverovatna ironija. Pošto su sve nezrele vrste verovatno beznadežno okrenute sebi, posetioči ramanskim letelicama bili bi potpuno obuzeti pokušajima da shvate pretpostavljenu poruku..."

"Mislim da si se zaleteo", prekide ga Nikol. "U ovoj tački samo znamo da je ovaj svemirski brod očigledno primio slike sa Rame I i da su kopije malih, svakodnevnih predmeta koje je nosila Nortonova posada ostavljene ovde, u ovoj sobi, da bismo ih mi našli."

"Pitam se da li je tastatura beskorisna kao i sve ostalo", reče Ričard kada ju je podigao. Otkucao je tasterima reč "Rama". Ništa se nije desilo. Pokušao je sa "Nikol". I dalje ništa.

"Zar se ne sećaš kako su stari modeli radili?" upita Nikol i nasmeši se. Uzela je tastaturu. "Imali su zasebno dugme za uključivanje." Pritisnula je jedno neobeleženo dugme u gornjem desnom uglu tastature. Deo naspramnog zida skliznu u stranu i otkri veliku, crnu, kvadratnu površinu, sa stranicom dugom oko jedan metar.

Mala tastatura zasnivala se na onima koje su bile povezivane sa portabl kompjuterima prilikom prve misije na Ramu. Imala je četiri reda sa po dvanaest znakova, uz dodatno dugme za uključivanje u gornjem desnom uglu. Dvadeset šest latiničnih slova, deset arapskih brojki i četiri matematičke funkcije bili su dati na četrdeset

pojedinačnih tastera. Ostalih osam tastera sadržali su na površini simbole geometrijskih figura i, kao dodatak na to, mogli su se postaviti u položaj "gore" ili "dole". Ričard i Nikol brzo su naučili da su ti posebni tasteri prave komande ramanskog sistema. Metodom pokušaja i greške takođe su utvrdili da je posledica kucanja po bilo kom pojedinačnom tasteru bila funkcija položaja ostalih sedam tastera. Zbog toga je pritiskanje određenih komandnih tastera moglo dati 128 različitih rezultata. Sistem je ukupno omogućavao 1024 zasebne funkcije koje su se mogle zadati sa tastature.

Pravljenje kompjuterskog rečnika bilo je zamoran posao. Ričard se dobrovoljno prijavio za tu dužnost. Koristeći sopstveni kompjuter da pravi beleške, počeo je sa procesom razvoja osnova jezika za prevođenje posebnih komandi tastature. Prvobitni cilj bio je jednostavan - da uspeju da koriste ramanski kompjuter kao sopstveni. Jednom kada se dobije prevod, svaki zadati ulaz na portabl kompjutere sa 'Njutna' sadržaće, kao deo izlaza, podatke o tome koja skupina pritisaka na ramanskoj tabli proizvodi sličan odziv na crnom ekranu.

Čak i sa Ričardovom inteligencijom i uz pomoć kompjutera, zadatak je bio zastrašujući. Isto tako, bio je to posao koji se nije mogao lako razdeliti na dvoje. Na Ričardov predlog, Nikol je dvaput izišla iz jazbine tokom prvog ramanskog dana koji su proveli u Beloj sobi. Oba puta pošla je na duge šetnje oko Njujorka, s vremena na vreme bacajući pogled na nebo ne bi li ugledala helikopter. Prilikom drugog izlaska, Nikol je otišla do ambara u kome je pala u jamu. Do tada se već toliko toga dogodilo da je njeno užasno iskustvo sa dna podsećalo na davnu istoriju.

Često je razmišljala o Borzovu, Vilsonu i Takagišiju. Svi kosmonauti znali su prilikom polaska sa Zemlje da je misija skopčana sa rizicima. Često su uvežbavani da rukuju vozilima u slučajevima opasnosti, kao i da rešavaju probleme sa svemirskim brodom, za koje bi se moglo ispostaviti da im ugrožavaju život. Ali nijedno od njih nije verovalo da će biti smrtnih slučajeva na misiji. Kada bismo Ričard i ja nestali ovde u Njujorku, primeti Nikol za sebe, onda bi gotovo pola posade bilo nastradalo. To bi bila najgora katastrofa otkako smo ponovo započeli svemirske misije sa ljudskom posadom.

Stajala je pokraj ambara, na gotovo istoj tački sa koje su poslednji put ona i Frančeska razgovarale sa Ričardom preko komunikatora. Dakle, zbog čega si lagala, Frančeska? - upita se Nikol. Jesi li mislila da će moj nestanak na neki način učutkati sumnje?

Onog poslednjeg jutra u logoru Beta, pre nego što su ona i ostali pošli u potragu za Takagišijem, Nikol je emitovala sve beleške iz svog portabl kompjutera na Rami preko mrežnog sistema do radnog stola u svojoj odaji na 'Njutnu'. U to vreme Nikol je prebacila podatke da bi oslobodila memoriju u svom putnom kompjuteru, ukoliko joj ova zatreba. Ali sve je tamo, priseti se ona, ako to neki marljivi detektiv ikada potraži- droge, Dejvidov krvni pritisak, čak i skriveno pominjanje abortusa. I, razume se, Ričardovo rešenje kvara RoHira.

Za vreme svoje dve šetnje Nikol je ugledala nekoliko stonogih biota, jednom čak i buldožera, na samoj granici svog vidnog polja. Nije videla avijane, i nije ni čula, niti ugledala oktopauka. Možda oni izlaze samo noću, razmišljala je dok se vraćala da večera sa Ričardom.

"Gotovo da nam je ponestalo hrane", reče Nikol. Zapakovali su ono što je preostalo od mana dinje i nagurali u Ričardov ranac.

"Znam", odvrati on. "Imam plan kako da nam nabaviš još."

"Ja?" upita Nikol. "Zbog čega je to moj posao?"

"Pa, pre svega, zahteva samo jednu osobu. Rad sa grafikom na ramanskom kompjuteru dao mi je ideju. Drugo, nemam vremena. Mislim da sam na samoj granici provaljivanja u operativni sistem. Postoji dvestotinak naredbi koje ne mogu da objasnim drugačije nego tako da omogućuju ulazak na novi nivo, neku vrstu prostora višeg reda u hijerarhiji."

Ričard je objasnio Nikoli tokom večere da je naučio kako da upotrebljava ramanski kompjuter kao one na Zemlji. Umeo je da skladišti i nalazi podatke, da izvodi matematičke proračune, konstruiše grafiku, čak da stvara nove jezike. "Ali nisam ni počeo da mu stvarno koristim mogućnosti", rekao je on tada. "Večeras i sutra moram mu razotkriti još tajni. Ponestaje nam vremena."

Njegov plan za nabavku hrane bio je, zaista, varljivo jednostavan. Posle duge ramanske noći (tokom koje Ričard svakako nije spavao više od tri sata) Nikol ode to središnjeg trga da ostvari plan. Na osnovu analize progresivnih matrica, Ričard joj je dao tri moguća položaja ploča za otvaranje poklopca iznad jazbine avijana. Bio je tako uveren u svoju analizu da nije čak hteo ni da raspravlja sa njom šta da uradi ako ne bude našla ploču. Ričard je bio u pravu. Nikol je lako našla ploču. Onda je otvorila poklopac i povikala niz okomiti tunel. Nije bilo nikoga.

Obasjala je svetiljkom tamu ispod sebe. Tenk-stražar bio je na dužnosti i išao je napred-nazad pred vodoravnim tunelom koji je vodio u odaju sa vodom. Nikol ponovo povika. Nije želela da silazi čak ni do prve terase, ukoliko je to ikako moguće. Iako ju je Ričard uveravao da će doći da je spase ako bude kasnila, Nikol nije uživala u mogućnosti da ponovo bude zarobljena sa avijanima.

Da li je to čula udaljeno brbljanje? Nikol pomisli da jeste. Uzela je jedan od novčića koje je našla u Beloj sobi i bacila ga u okomiti tunel. Ovaj odlete duboko dole, udarivši u terasu negde u blizini drugog glavnog nivoa. Ovog puta začulo se glasno brbljanje. Jedan avijan uzlete u snop njene svetiljke, preko glave tenka-stražara. Nekoliko trenutaka potom, poklopac počeo da se zatvara i Nikol je morala da se odmakne.

Raspravljala je o toj mogućnosti sa Ričardom. Nikol je čekala nekoliko minuta, a onda je ponovo pritisnula ploču. Kada je drugi put povikala prema dubinama jazbine avijana, odgovor je smesta došao. Ovog puta njen prijatelj, avijan od crnog pliša, izlete na pet metara od površine i zagraja na nju. Nikoli je bilo jasno da joj je rečeno da odlazi. Ali pre nego što se avijan okrenuo, Nikol izvadi kompjuterski monitor i aktivira snimljeni program. Dve mana dinje pojaviše se na ekranu u grafičkoj predstavi. Dok je avijan gledao, dinje se obojiše, a potom glatki rez prikaza strukturu i boju unutar jedne od njih.

Avijan od crnog pliša doleteo je bliže otvoru da bi bolje pogledao. Sada se okrenuo i zakreštao prema pomrčini ispod sebe. Posle nekoliko sekundi, druga poznata ptica, verovatno parnjak crnog, kadifenog pavijana, dolete i spusti se na prvu terasu ispod zemlje. Nikol ponovi sliku. Dve ptice počeoše da se dogovaraju, a zatim poleteše dublje u jazbinu.

Minuti su prolazili. Nikol je povremeno čula brbljanje iz dubina hodnika. Posle dužeg vremena njena dva prijatelja se vratiše; svaki je u kandžama nosio malu mana

dinju. Sleteli su na trg u blizini otvora. Nikol pođe prema dinjama, ali avijani nastaviše da ih drže. Ono što je usledilo, bilo je (pretpostavljala je Nikol) dugo predavanje. Dve ptice grajale su i pojedinačno i zajedno, sve vreme je gledajući i često lupkajući po dinjama. Posle petnaest minuta, očigledno zadovoljni što su preneli poruku, avijani uzleteše, napraviše krug oko trga i nestadoše u svojoj jazbini.

Mislim da su mi pričale da su zalihe dinja male, pomisli Nikol, dok je išla nazad prema istočnom trgu. Dinje su bile teške. Stavila je po jednu u svaki od dva ranca koje je ispraznila tog jutra pre nego što je pošla iz Bele sobe. Ili, možda, da ubuduće ne treba da ih uznemiravam. Štagod bilo, više nećemo biti dočekani dobrodošlicom.

Pomislila je da će Ričard biti van sebe od oduševljenja kada se bude vratila u Belu sobu. I bio je, ali ne zbog Nikol i mana dinja. Imao je osmeh na licu od uha do uha, a jednu ruku je držao iza leđa. "Čekaj dok ti ne pokažem šta imam", reče on dok je Nikol praznila rančeve. Ričard stavi ruku ispred sebe i otvori je. U šaci se nalazila usamljena crna lopta otprilike deset centimetara u prečniku.

"Ni u kom slučaju nisam utvrdio svu logiku, niti koliko informacija mogu uneti u jedan zahtev", reče Ričard. "Ali uspostavio sam osnovno načelo. Možemo da tražimo i primamo 'stvari' uz pomoć kompjutera."

"Šta hoćeš time da kažeš?" upita Nikol, koja još nije bila sigurna zbog čega se Ričard toliko uzbudio oko male, crne lopte."

"Napravili su ovo za mene", reče on i ponovo joj pruži loptu. "Zar ne shvataš? Negde ovde imaju fabriku i mogu da prave stvari za nas."

"Onda možda 'oni', ko god da su, mogu početi da prave za nas malo hrane", reče Nikol. Malo ju je ozlojedilo to što joj Ričard nije ni čestitao, niti joj se zahvalio na dinjama. "Avijani nam verovatno više neće davati."

"To neće biti problem", reče Ričard. "Na kraju, kada budemo naučili pun opseg procesa postavljanja zahteva, možda ćemo moći da naručujemo ribu i čips, odrezak i pržene krompire, bilo šta, sve dok ono što poželimo budemo mogli da izjavimo nedvosmislenim naučnim terminima."

Nikol se upiljila u svog prijatelja. Sa nepočešljanom kosom, neobrijanim licem, podočnjacima i divljačkim osmehom, na trenutak je ličio na begunca iz ludnice.

"Ričarde", upita ona, "hoćeš li malo da usporiš? Ako si pronašao sveti gral, možeš li da odvojiš bar sekundu da mi to objasniš?"

"Pogledaj na ekran", reče on. Koristeći tastaturu nacrtao je krug, zatim ga je obrisao i napravio kvadrat. Za manje od jednog minuta Ričard pažljivo nacrtava kocku u tri dimenzije. Kada je završio grafiku, stavio je osam funkcijskih tastera u određeni položaj i potom pritisnuo taster sa crtežom malog kvadrata. Skupina neobičnih simbola pojavila se na crnom monitoru. "Ne brini", reče Ričard, "nije potrebno da razumemo pojedinosti. Naprosto, pitaju za dimenzije kocke."

Zatim Ričard unese niz podataka sa normalne alfanumeričke tastature. "A sada", reče on i okrete se prema Nikol, "ukoliko sam sve učinio kako treba, dobićemo kocku, napravljenu od istog materijala kao i ova lopta, za oko deset minuta."

Jeli su malo od novih dinja dok su čekali. Imale su isti ukus kao i prethodna. Odrezak i prženi krompiri bili bi neverovatno dobri, pomisli Nikol, kada se iznenada bočni zid podiže za pola metra iznad tla, a u otvoru se pojavi crna kocka.

"Čekaj jedan trenutak, još je ne diraj", reče Ričard kada Nikol priđe da bi bolje videla. "Pogledaj ovamo!" on obasja svetiljkom tamu iza kocke. "Iza tih zidova nalaze se

prostrani tuneli", reče on, "i mora biti da vode do fabrika toliko savršenih da ih ne bismo mogli ni prepoznati. Zamisli samo! Mogu čak da prave predmete prema narudžbi."

Nikol je počinjala da shvata zbog čega je Ričard toliko oduševljen. "Sada imamo mogućnost da upravljamo svojom sudbinom na makar mali način", produži on. "Ukoliko uspem da provalim program dovoljno brzo, mogli bismo da zatražimo hranu, možda čak i ono što nam treba da napravimo čamac."

"Bez glasnih motora, nadam se", bocnu ga Nikol.

"Bez motora", složi se Ričard. Dovršio je dinju i vratio se tastaturi.

Nikol počne da se brine. Ričard je tokom čitavog ramanskog dana uspeo da dođe samo do još jednog otkrića. Sve što je imao da pokaže posle trideset osam sati posla (spavao je samo osam sati tokom čitavog razdoblja) bio je jedan novi materijal. Umeo je da napravi "lake" crne predmete kao prva lopta, čija je specifična težina bila bliska balzovom drvetu, ili "teške" crne predmete, gustine slične hrastovini ili boru. Iscrpljivao se svojim radom. I nije mogao, ili nije hteo, da deli išta od svog tereta sa Nikol.

Šta ako mu je prvo otkriće bilo puka sreća? - upinita se Nikol, dok se pela uz stepenice radi jutarnje šetnje. Nije mogla da se ne brine zbog protraćenog vremena. Preostalo je još samo šesnaest dana do Raminog susreta sa Zemljom. Nije bilo ni traga od spasilačkog tima. U pozadini njenog uma stajala je misao da su možda Ričard i ona potpuno napušteni.

Pokušala je prethodne večeri da porazgovara sa Ričardom o njihovim planovima, ali on je bio iscrpljen. Ričard nije reagovao ni na koji način kada mu je Nikol pomenula da je vrlo zabrinuta. Kasnije, kada je pažljivo izložila sve raspoložive mogućnosti i upitala ga za mišljenje šta da rade, primetila je da je zaspao. Kada se sama Nikol probudila posle kraćeg dremeža, Ričard je već ponovo radio za tastaturom i nije dozvoljavao da mu pažnju skrenu bilo doručak, bilo razgovor. Nikol se soplela na sve veću gomilu crnih predmeta na podu kada je napustila Belu sobu radi rane jutarnje vežbe.

Nikol se osećala vrlo usamljeno. Poslednjih pedeset sati, koje je provela uglavnom sama, prošlo je vrlo sporo. Jedini uzmak koji joj je pružao zadovoljstvo bilo je čitanje. Imala je u memoriji kompjutera tekst pet knjiga. Jedna je bila njena medicinska enciklopedija, ali ostale četiri bile su za razonodu. Kladim se da je sva Ričardova privatna memorija popunjena Šekspirom, pomisli dok je sedela na zidu koji je okruživao Njujork. Gledala je prema Cilindričnom moru. U velikoj daljini, jedva vidljiva kroz dvogled zbog izmaglice i oblaka, razaznavala se severna udubina, kroz koju su prvi put ušli u Ramu.

U kompjuteru je imala dva očeva romana. Nikolino omiljeno štivo bila je Kraljica svih doba, priča o mladim danima Eleonore Akvitanske, počev od njene mladosti na vojvodskom dvoru u Poatjeu. Priča je sledila Eleonoru kroz venčanje sa Lujem Kapeom od Francuske, njihov krstaški pohod do Svete zemlje i njen neobični lični zahtev za poništenjem braka. Roman je dostizao vrhunac u Eleonorinom razvodu od Luja i veridbi sa mladim i uzbudljivim Henrijem Plantagenetom.

Drugi roman Pjera de Žardana u memoriji njenog kompjutera bio je njegovo opšte prihvaćeno remek-delo Ja, Ričard Lavljeg Srca, mešavina dnevnika glavnog lika i unutrašnjih monologa tokom dve zimske nedelje krajem dvanaestog veka. U romanu Ričard i njegovi vojnici, tek iskrcani za novi krstaški pohod, logoruju u blizini Mesine, pod zaštitom normanskog kralja Sicilije. Dok tamo boravi, slavni kralj-ratnik i homoseksualni sin Eleonore Akvitanske i Henrija Plantageneta u izlivu samoispitivanja oživljava glavne lične i istorijske događaje svoga života.

Nikol se sećala dugih rasprava sa Ženevjev, pošto je njena kćerka prethodnog leta pročitala roman Ja, Ričard. Mladu tinejdžerku očarala je priča i ona je iznenađivala majku postavljanjem izuzetno inteligentnih pitanja. Razmišljanje o Ženevjev nagna Nikol da se zapita šta li joj kćerka u tom trenutku radi u Bovoau. Rekli su joj da sam nestala, nagađala je Nikol. Kako to u vojsci zovu? Nastradali u akciji?

U očima njenog uma Nikol je videla kćerku kako se svakog dana vraća iz škole na biciklu. "Ima li nekih vesti?" pita verovatno Ženevjev dedu kada pređe prag vile. Pjer samo u tuži zavrti glavom.

Sada ima već dve nedelje od kako me je neko poslednji put zvanično video. Da li se još nadaš, draga kćeri? Nesrećnu Nikol zahvati neodoljiva želja da razgovara sa Ženevjev. Na trenutak, ne priznajući stvarnost, Nikol nije mogla da prihvati činjenicu da je odvojena od kćerke milionima kilometara i da nema načina da razgovara sa njom. Digla se da se vrati do Bele sobe, razmišljajući u privremenom pomračenju da će odatle moći da telefonira Ženevjev.

Kada je nekoliko sekundi potom povratila pribranost, Nikol je bila zapanjena kako joj je um lako obmanuo sebe. Zavrtela je glavom i sela na zid koji je gledao na Cilindrično more. Ostala je na zidu skoro dva sata, a misli su joj slobodno letele po raznolikim temama. Pred kraj tog razdoblja, dok se spremala za povratak u Belu sobu, misli joj se usredsrediše na Ričarda Vejkfilda. Pokušavala sam, moj britanski prijatelju, reče Nikol sebi. Bila sam otvorenija sa tobom nego sa bilo kim od Henrija. Ali to je samo stvar moje zle sreće, da se nađem ovde sa nekim ko ima još manje samopouzdanja od mene.

Nikol je osećala neodređenu tugu dok je koračala niz stepenice do drugog nivoa i skretala desno u vodoravni tunel. Tuga joj se izmenila u iznenađenje kada je ušla u Belu sobu. Ričard je skočio sa male crne stolice i pozdravio je zagrljajem. Obrijao se i očešljao kosu. Čak je i očistio nokte. Položena na crni sto nasred odaje bila je pažljivo isečena mana dinja. Po jedno parče nalazilo se na dva crna tanjira pred stolicama.

Ričard privuče stolicu i pokaza Nikoli da sedne. Obišao je sto i seo na svoju stolicu. Posegao je preko stola i uzeo Nikol za obe ruke. "Želeo sam da se izvinim", reče on silovito, "zbog toga što sam bio takva seljačina. Poslednja dva dana ponašao sam se vrlo rđavo.

Pomišljao sam na hiljadu stvari koje sam želeo da ti kažem tokom ovih sati dok sam čekao", reče on uz oklevanje, dok mu je napregnuti osmeh plesao na usnama, "ali većine ne mogu da se setim... Znam da sam želeo da ti objasnim koliko su mi silno značili princ Hal i Falstaf. Bili su mi najbliži prijatelji... Nije mi bilo lako da podnesem njihovu smrt. Moj bol je još veoma jak..."

Ričard ispi gutljaj vode i proguta ga. "Ali više od svega", reče on, "žao mi je što ti nisam rekao kako si ti spektakularna osoba. Inteligentna, privlačna, bistra, osetljiva - sve ono što sam ikada sanjao da ću naći u jednoj ženi. I pored našeg položaja, plašio sam se da ti kažem šta osećam. Pretpostavljam da moj strah od odbacivanja seže vrlo duboko."

Suze navreše na uglove Ričardovih očiju i počеше da mu se slivaju niz obraze. Blago je drhtao. Nikol je videla kako je neverovatan napor to bilo za njega. Prinela mu je ruke uz obraze. "I ja mislim da si ti vrlo poseban", reče ona.

50. VEČNO ĆE ŽIVETI NADA

Ričard je i dalje radio sa ramanskim kompjuterom, ali se ograničio na kratka razdoblja i uključivao Nikol kada god je mogao. Šetali su zajedno i ćaskali kao stari prijatelji. Ričard je zabavljao Nikol izvođenjem čitavih scena iz Šekspira. Imao je izuzetno pamćenje i pokušavao je da igra obe strane u ljubavnim scenama iz Romea i Julije, ali svaki put kada bi prešao u falseto, Nikol bi prsnula u smeh.

Jedne noći pričali su više od sat o Omehu, plemenu Senufoa i Nikolinim vizijama. "Jasno ti je da mi je teško da prihvatim fizičku realnost nekih od tih priča", reče Ričard, pokušavajući da opiše svoju radoznalost. "Pa ipak, priznajem da ih smatram potpuno općinjavajućim." Kasnije je pokazao britko zanimanje za analiziranje simbolike njenih vizija. Bilo je očigledno da priznaje Nikoline mistične osobine kao jedan od činilaca njene bogate ličnosti.

Spavali su zagrljeni pre nego što su vodili ljubav. Kada su konačno imali odnos, bilo je to blago i bez žurbe i oboje su bili iznenađeni njegovom lakoćom i zadovoljstvom koje im je pružio. Nekoliko noći potom, Nikol je ležala sa glavom na Ričardovim grudima i ćutke leljala na ivici sna. Ričard je bio duboko zamišljen. "Pre nekoliko dana", reče on i probudi je pokretom, "pre nego što smo postali ovako bliski, rekao sam ti da sam svojevremeno razmišljao o samoubistvu. U to vreme plašio sam se da ti ispričam tu priču. Da li bi želela da je čuješ sada?"

Nikol otvori oči. Okrenula se i naslonila bradu na njegov stomak. "Aha", rekla je. Pridigla se i poljubila ga u oko pre nego što je počeo da priča.

"Pretpostavljam da znaš da sam bio oženjen Sarom Tajdings kada smo oboje bili vrlo mladi", počeo on. "Isto tako, bilo je to pre nego što se proslavila. Bila joj je prva godina sa Kraljevskim Šekspirovim društvom, koje je izvodilo Romea i Juliju, Kako vam drago i Simbelina u Stratfordu. Sara je igrala Rozalindu i Juliju i u obe uloge bila je fantastična.

U to vreme imala je osamnaest godina, tek što je završila školu. Zaljubio sam se u nju prve noći kada sam je video kao Juliju. Slao sam ruže u njenu garderobu svake večeri i trošio veći deo ušteđevine da vidim sve njene predstave. Otišli smo na dve duge večere, a onda sam je zaprosio. Pristala je više iz zapanjenosti, nego iz ljubavi.

Otišao sam u Kembridž radi bavljenja istraživanjima kada je prošlo leto. Živeli smo u skromnom stanu, a ona je putovala do londonskog pozorišta. Išao sam sa njom kad god sam mogao, ali posle nekoliko meseci studije su počele da zahtevaju veći deo mog vremena."

Ričard prekide priču i baci pogled na Nikol. Ona se nije ni pokrenula. Ležala je jednim delom preko njega sa osmehom punim ljubavi na licu. "Nastavi", rekla je blago.

"Sara je bila adrenalinski zavisnik. Žudela je za uzbuđenjem i raznolikošću. Svakodnevno i naporno ju je ljutilo. Kupovina bakaluka, na primer, bila je za nju ogromna gnjavaža. Bilo joj je previše teško da uključi ekran i odluči šta će da naruči. Isto tako je smatrala da je ma koja vrsta plana neverovatno ograničava.

Vođenje ljubavi moralo je svaki put da se izvodi u drugom položaju ili da ga prati druga muzika; inače je bilo lanjski sneg. Izvesno vreme bio sam dovoljno kreativan da bih je zadovoljavao. Takođe sam vodio računa o rutinskim stvarima da bih je oslobodio petljivine sa kućnim poslovima. Ali dan ima samo ograničen broj sati. Na kraju, i pored

mojih solidnih mogućnosti, studije počele su da trpe, jer sam trošio svu energiju da bih joj život učinio zanimljivijim.

Kada je prošlo godinu dana otkako smo se venčali, Sara je poželela da iznajmi stan u Londonu, kako ne bi morala da dugo putuje svake noći posle predstave. U stvari, već je provodila dve noći nedeljno u Londonu, navodno sa jednom od svojih prijateljica glumica. Ali karijera joj se strelovito uspinjala i imali smo mnogo novca, tako da nije bilo razloga da se usprotivim.

Nedugo potom glasine o njenom ponašanju počele su da se šire na sve strane. Odlučio sam da ne obraćam pažnju na njih, u strahu, pretpostavljam, da ona ne odluči da prizna kada je budem pitao. Onda me je kasno jedne noći, dok sam učio za ispit, telefonom pozvala neka žena. Bila je vrlo pristojna, iako očigledno uznemirena. Rekla mi je da je žena glumca Hjua Sinklera, i da gospodin Sinkler - koji je u to vreme glumio sa Sarom u američkoj drami Po svakom vremenu - ima ljubavnu vezu sa mojom ženom. 'U stvari', reče mi ona, 'on je u vašem stanu upravo u ovom trenutku.' Gospođa Sinkler počela da plače, a onda prekide vezu."

Nikol pruži ruku i blago pomilova Ričarda po obrazu. "Učinilo mi se da su mi grudi eksplodirale", reče on, prisećajući se bola. "Bio sam besan, užasnut, mahnit. Otišao sam do stanice i uzeo posleponoćni voz do Londona. Kada me je taksi ostavio pred Sarinim stanom, otrčao sam do vrata.

Nisam kucao. Odjurio sam uz stepenice i zatekao njih dvoje kako spavaju goli u krevetu. Digao sam Saru i tresnuo je o zid - još se sećam zvuka kada joj je glava udarila u ogledalo. Onda sam u besu nasrnuo na njega, pesničio mu i pesničio lice, sve dok se nije pretvorilo u bezobličnu, krvavu masu. Bilo je odvratno..."

Ričard zastade i počela da plače bez glasa. Nikol mu obujmi rukom grudi koje su se nadimale. "Dragi, dragi", reče ona.

"Bio sam životinja", nastavi on. "Bio sam gori nego što je ikada bio moj otac. Ubio bih ih da me nisu sprečili ljudi iz susednog stana."

Nekoliko minuta nijedno od njih nije reklo ni reči. Kada je Ričard ponovo progovorio, glas mu je bio prigušen, gotovo dalek. "Sledećeg dana, posle policijske stanice, reportera žute štampe i niza uzajamnih optužbi sa Sarom, pozeleo sam da se ubijem. To bih i učinio, samo da sam imao pištolj. Razmišljao sam o groznim alternativama - pilule, da isečem vene žiletom ili da skočim sa mosta - kada me je pozvao jedan kolega-student da mi postavi neka složena pitanja o relativnosti. Posle petnaest minuta razmišljanja o gospodinu Ajnštajnu, samoubistvo mi je potpuno izišlo iz vidokruga. Razvod, to svakako. Život bez žena, vrlo verovatno. Ali smrt nije dolazila u obzir. Nisam mogao da prerano okončam svoju ljubav prema fizici." Glas mu se utiša.

Nikol obrisa oči i stavi svoje ruke u njegove. Nagla je svoje golo telo na Ričardovo i poljubila ga. "Volim te", reče ona.

Nikolin zvučni alarm označio je da je na Rami ponovo dan. Još deset dana, pomisli ona posle brzog proračuna u glavi. Sada bi bilo najbolje da ozbiljno porazgovaramo.

Alarm je probudio i Ričarda. On se okrete i nasmeši ženi sa kojom je spavao. "Dušo", reče Nikol, "kucnuo je čas..."

"Reče morž, da pričamo o mnogo čemu."

"Hajde, budi ozbiljan. Treba da odlučimo šta ćemo da radimo. Prilično je očigledno da nećemo biti spaseni."

"Slažem se", reče Ričard. Seo je i pružio ruku preko Nikolinog ležaja da uzme košulju. "Užasavao sam se ovog trenutka danima. Ali pretpostavljam da smo konačno došli do tačke u kojoj moramo razmotriti mogućnost preplivavanja na drugu stranu."

"Ne misliš da ima načina da napravimo čamac od naše crne tvari?"

"Ne", odgovori on. "Jedan materijal je previše lak, a drugi pretežak. Verovatno bismo mogli da napravimo hibrid koji bi bio plovao, kada bismo imali eksere, ali bez jedara ipak bismo morali da preveslamo na drugu stranu... Kako izgleda, nema nam druge do da plivamo."

Ričard ustade i priđe crnom kvadratu na zidu. "Moji luckasti planovi nisu upalili, ha?" Lako je potapšao kvadrat. "A nameravao sam da napravim odrezak i krompiriće, kao i čamac."

"Najbolji planovi miševa i ljudi uvek se izjalove."

"Kako je čudan pesnik bio stari Robi. Nikada nisam shvatao šta ljudi vide u njemu."

Nikol završi odevanje i počeo da radi vežbe istezanja. "Auf", reče ona, "potpuno sam van forme. Danima nisam imala nikakve fizičke aktivnosti." Nasmešila se Ričardu, koji ju je podozrivo pogledao. "To se ne računa, ti idiote."

"Kod mene se računa", reče on sa osmehom. "To je otprilike jedina vrsta fizičkih vežbi koja mi se ikada dopadala. Mrzeo sam kada smo na Akademiji imali one posebne vikende 'fizičkog treninga'."

Ričard položi male kriške mana dinje na crni sto. "Još tri obroka posle ovoga", reče on bez osećanja. "Mislim da bi bilo najbolje da zaplivamo pre nego što ponovo padne mrak."

"Nećeš da pođemo odmah ovog jutra?" upita Nikol.

"Ne", odvrati on. "Kako bi bilo da pođeš na obalu i odabereš mesto? Sinoć sam otkrio nešto na kompjuteru što me je zapanjilo. Neće nam dati ni hranu, ni čamac sa jedrima, ali može biti da sam se najzad probio u novu vrstu strukture."

Posle doručka, Nikol poljubi Ričarda u znak pozdrava i ode na površinu. Nije joj bilo potrebno dugo da osmotri obalu. Stvarno nije bilo razloga da radije odaberu jedan deo obale umesto nekog drugog. Turobna stvarnost skorog plivanja pritisnu Nikol. Sva je prilika, reče ona sebi, da ni ja ni Ričard nećemo biti živi kada na Rami ponovo padne mrak.

Pokušala je da zamisli kako bi to bilo da je pojede biot- ajkula. Da li bi to bila brza smrt? Ili bi se udavila svesna da su joj noge upravo odsećene? Nikol se strese na tu misao. Možda bi trebalo da pokušamo da dobijemo još jednu dinju... Znala je da to nema svrhe. Pre ili kasnije, morali su da preplivaju.

Nikol okrete leđa moru. Bar su ovih poslednjih nekoliko dana bili dobri, reče ona sebi, ne želeći da više razmišlja o njihovoj sudbini. Bio je izvanredan sadrug. U svakom pogledu. Dopustila je sebi na trenutak luksuz da se priseti zadovoljstva koje su delili. Nikol se zatim nasmeši i pođe nazad prema jazbini.

"Ali u šta to gledam?" upita Nikol kada nova slika blesnu na crnom ekranu.

"Nisam sasvim siguran", odvrati Ričard. "Znam samo da sam upao u nekakvu dugačku listu. Sećaš li se one konfiguracije naredbi koja daje redove simbola sličnih sanskritu? Pa, listao sam po tom haotičnom nizu i najzad primetio pravilnost. Zaustavio

sam se na početku perioda, izmenio položaj poslednja tri tastera i ponovo pritisnuo dvotačku. Iznenada se na ekranu pojavila slika. A svaki put kada bih otkucao alfanumerički simbol, slika se menjala."

"Ali otkud znaš da gledaš senzorski izlaz?"

Ričard unese naredbu i slika se izmeni. "Tu i tamo ugledam nešto što prepoznajem", reče on. "Pogledaj ovo, na primer. Zar ne bi to moglo biti stepenište Beta gledano kamerom iz centra Središnje nizije?"

Nikol stade da proučavala sliku. "Moguće, reče ona, "ali ne vidim kako bi mogao da budeš siguran."

Ričard ponovo naredi ekranu da se promeni. Sledeće tri slike bile su neraspoznatljive. Četvrta je prikazivala nekakvo obličje koje se uzdizalo ka vrhu ekrana. "A ova", reče on, "zar ne bi to mogao biti jedan od malih rogova, posmatran sa senzora u blizini vrha velikog roga?"

Koliko god se trudila, Nikol nije mogla da predstavi sebi kakav bi bio pogled sa vrha džinovskog šiljka u središtu južne oblasti. Ričard je nastavio da menja slike. Samo je otprilike jedna od pet bila makar delimično jasna. "Negde u ovom sistemu svakako postoje algoritmi za izoštravanje", reče on sebi. "Ako ih otkrijem, mogao bih da slike dovedem u žižu."

Nikol je videla da se Ričard sprema za nov dugotrajni rad. "Mogu li najpre da ti malo skrenem pažnju?" reče ona, poseže prema njemu i poljubi ga u usta.

"Pretpostavljam da možeš", odvrati on i ispusti tastaturu na pod. "Verovatno bi mi koristilo da pročistim misli."

Nikol je bila usred divnog sna. Nalazila se ponovo kod kuće u svojoj vili u Bovoau. Ričard je sedeo pored nje na kauču u dnevnoj sobi i držao je za ruku. Otac i kćerka bili su nasuprot njih u foteljama.

San joj prekinu Ričardov uporni glas. Kada Nikol otvori oči, njen ljubavnik stajao je nad njom, dok mu je glas poigravao od oduševljenja. "Čekaj dok ne vidiš ovo, draga", reče on i pruži ruku da je podigne. "Fantastično! Neko je i dalje ovde."

Nikol otrese san iz svog uma i pogleda crni kvadrat na koji je Ričard pokazivao. "Možeš li da poveruješ?" reče on, skaćući od uzbuđenja. "Nema nikakve sumnje. Vojni brod je još na svom mestu."

Nikol tek tada shvati da gleda sliku izvan Rame. Zatreptala je i počela da sluša Ričardovo nesređeno objašnjenje. "Kada sam jednom utvrdio kod parametara za izoštravanje, gotovo svaka slika postala je jasna. Onaj komplet slika koje sam ti pokazao ranije mora biti da predstavlja direktni prenos sa stotina Raminih senzora za vizuelno snimanje. A mislim da sam utvrdio kako da pristupim i drugim senzorskim bazama podataka."

Ričard je bio ushićen. Obuhvatio je Nikol rukama i digao je sa tla. Grlio ju je i ljubio i skakao po sobi kao lud.

Kada se konačno malo smirio, Nikol provede skoro pun minut u proučavanju slike projektovane na crni kvadrat. Bio je to nepobitno vojni brod misije "Njtn"; mogla je da pročita oznake. "Dakle, naučni svemirski brod je otišao kući", primeti ona Ričardu.

"Da", odgovori on, "kao što sam i očekivao. Plašio sam se da neće biti nijednog i da ćemo posle preplivavanja mora i dalje biti zarobljeni, ovog puta u većem zatvoru."

Ista briga mučila je i Nikol. Ona se nasmeši Ričardu. "Onda je srazmerno jednostavno, zar ne? Preplivamo preko Cilindričnog mora i otpešaćimo do ličnog prenosnika. Neko će nas već čekati na vrhu."

Nikol počeo da pakuje stvari. Ričard je u među vremenu i dalje menjao slike na ekranu. "Šta to sada radiš, dragi?" upita Nikol blago. "Mislila sam da ćemo poći na plivanje."

"Još nisam prošao čitavu senzorsku listu otkako sam pronašao parametre za izoštrjenje slike", odvrati Ričard. "Hoću da budem siguran da ne propuštamo ništa kritično. Biće mi potreban još otprilike jedan sat."

Nikol prestade da se pakuje i sede pred ekran pokraj Ričarda. Slike su zaista bile zanimljive. Neke su prikazivale prizore izvan Rame, ali većina je poticala iz unutrašnjosti, uključujući i podzemne jazbine. Jedan veličanstven rakurs poticao je sa vrha ogromne odaje u kojoj su vrele lopte u svojoj sunderastoj paučini počivale na podu ispod obešenih mreža. Ričard i Nikol posmatrali su sliku jedan trenutak, nadajući se da će ugledati crnog i zlatnog oktopauka, ali nisu opazili nikakvo kretanje.

Bili su blizu kraja liste kada ih oboje zapanji slika donje trećine stepeništa Alfa. Tamo su niz stepenice silazile četiri ljudske figure u svemirskim odelima. Ričard i Nikol gledali su pet sekundi prilike kako se spuštaju, a onda su eksplodirali od radosti. "Dolaze!" reče Ričard i podiže ruke uvis. "Bićemo spaseni!"

51. MREŽA ZA BEKSTVO

Ričard je postajao nestrpljiv. On i Nikol stajali su na zidinama Njujorka više od jedan sat i pretraživali nebo u potrazi za nekim znakom helikoptera. "Gde su, kog đavola?" režao je on. "Treba samo petnaest minuta roverom od podnožja stepeništa Alfa do logorišta Beta."

"Možda gledaju negde drugde", reče Nikol ohrabrujuće.

"Smešno", reče Ričard. "Svakako bi najpre otišli do Bete - a čak i kada ne bi mogli da poprave komunikacioni sistem, bar bi našli moju poslednju poruku. Rekao sam da krećem motornim čamcem do Njujorka."

"Verovatno znaju da u gradu nema mesta za sletanje helikoptera. Možda i sami dolaze čamcem."

"A da najpre ne pogledaju mogu li nas naći iz helikoptera? Malo verovatno." Ričard okrete pogled sa neba i stade da traži jedro. "Čamac. Čamac. Kraljevstvo za čamac."

Nikol se nasmeja, ali Ričard jedva uspe da se malo nasmeši. "Dva čoveka mogla bi da sastave jedrenjak iz skladištu u Beti za manje od trideset minuta", besneo je on. "Prokletstvo, šta ih zadržava?"

U osujećenosti Ričard uključi primopredajnik komunikatora. "Slušajte ovamo, momci. Ako ste igde u blizini Cilindričnog mora, javite se. A onda žurno ovamo. Stojimo na zidu i dosta nam je čekanja."

Nije bilo odgovora. Nikol sede na zid. "Šta radiš?" upita Ričard.

"Mislim da se ti brineš za nas oboje", odvrati ona. "A ja sam se umorila od stajanja i mahanja rukama." Ona se zagleda preko Cilindričnog mora. "Bilo bi mnogo lakše", reče Nikol zavidljivo, "kada bismo mogli da preletimo na drugu stranu."

Ričard nakrivi glavu i zagleda se u nju. "Sjajna ideja", reče on posle nekoliko sekundi. "Kako to da nam ranije nije pala na pamet?" Smesta je seo i počeo da proračunava nešto na kompjuteru. "Kukavice umiru mnogo puta pre sopstvene smrti", mumlao je on za svoj groš, "a hrabri oseću ukus smrti samo jednom."

Nikol je gledala kako joj prijatelj mahnito udara po tastaturi. "Šta radiš?" upita ona i proviri mu preko ramena prema kompjuterskom monitoru.

"Tri!" dreknu on kada je završio proračun. "Tri treba da bude dovoljno." Ričard pogleda zbunjenu Nikol. "Hoćeš li da čuješ najnečuveniji plan u međuplanetnoj istoriji?" upita je on.

"Zašto da ne?" uzvratila ona sa sumnjičavim osmehom.

"Napravićemo za sebe mreže od materijala rešetke, a avijani će sa nama preleteti Cilindrično more."

Nikol je nekoliko sekundi gledala u Ričarda. "Pod pretpostavkom da možemo da napravimo mreže", reče ona sumnjičavo, "kako da nagovorimo avijane da obave svoj deo posla?"

"Ubedićemo ih da je to u njihovom interesu", odvratio Ričard. "Ili ćemo im zapretiti na neki način... Ne znam, ti možeš da poradiš na tome."

Nikol je i dalje bila podozriva. "U svakom slučaju", produži Ričard, dohvati je za ruku i pođe sa zida, "to je mnogo bolje nego da stojimo ovde i čekamo na helikopter ili čamac."

Posle pet sati i dalje nije bilo ni traga od spasilačke ekipe. Kada su završili sa pravljjenjem mreža, Ričard ostavi Nikol na zidu i ode u Belu sobu da ponovo proveri skupinu senzora. Vratio se sa novošću da mu se učinilo da vidi ljudske figure u blizini logorišta Beta, ali da je rezolucija na tom kadru naročito loša. Kao što su se dogovorili, Nikol je svakih pola sata upućivala pozive komunikatorom. Nije bilo odgovora.

"Ričarde", reče ona, dok je on programirao neku grafiku na svom kompjuteru, "šta misliš, zbog čega je spasilački tim koristio stepenište?"

"Ko zna?" odvratio on. "Možda se lični prenosnik pokvario, a nije ostao nijedan inženjer."

"Meni izgleda čudno", premišljala je Nikol. Nešto u vezi s tim me uznemirava, pomisli ona, ali se ne usuđujem da to podelim sa Ričardom sve dok ne budem umela sve da objasnim. On ne veruje u intuiciju. Nikol baci pogled na sat. Dobro je što smo racionirali dinju. Ako se spasilački tim ne pojavi i ako ovaj ludi plan ne upali, nećemo plivati do sledećeg dana.

"Preliminarna konstrukcija je gotova", reče Ričard glasno. On mahnu Nikoli da mu pride. "Ukoliko se slažeš sa mrežnim crtežom", reče on i pokaza na monitor u ruci, "onda ću da produžim sa detaljnom grafikom."

Na slici su tri velika avijana, svaki sa po užetom obavijenim oko tela, leteli u jatu preko mora. Ispod njih je visila, okačena o tri užeta, štrkljasta ljudska figura koja je sedela u nesigurnoj mreži. "Izgleda mi dobro", reče Nikol, ni na trenutak ne pomislivši da bi sve to moglo zaista da se ostvari.

"Ne mogu da poverujem da ovo radimo", primeti Nikol i pritisnu ploču da drugi put otvori jazbinu avijana.

Njihov prvi pokušaj da obnove kontakt imao je za posledicu očekivano odbijanje. Drugi put Ričard je bio taj koji je povikao u jazbinu avijana. "Slušajte ovamo, vi avijani", zareža on svojim najstrašnijim glasom, "hoću da popričam sa vama. Smesta. Da ste se odmah stvorili ovde." Nikol je morala da suzbije smeh.

Ričard počeo da baca crne predmete u jazbinu. "Vidiš", nacerio se on, "znao sam da će ove proklete stvari ipak za nešto vredeti." Najzad začuše izvesne kretnje na dnu okomitog tunela. Ista dva avijana koja su ugledali mnogo puta ranije izlete povrh jazbine i zakrešta na Ričarda i Nikol. Nisu ni pogledali na monitor koji im je Ričard pokazivao. Kada su završili sa kreštanjem, avijani preleteše preko tenka-stražara i poklopac se ponovo završi.

"Ne vredi, Ričarde", reče Nikol kada je zatražio da treći put otvori poklopac. "Čak i naši prijatelji okrenuli su se protiv nas." Zastala je pre nego što je pritisnula ploču. "Šta ćemo ako nas napadnu?"

"Neće napasti", reče Ričard i pokaza Nikoli da otvori poklopac. "Ali za svaki slučaj, hoću da ostaneš tamo. Ja ću se pozabaviti našim pernatim prijateljima."

Iz jazbine se začu galama čim se poklopac podigao treći put. Ričard smesta počeo da uzvraća vikom i da baca crne predmete niz tunel. Jedan od njih pogodi tenka-stražara i izazva malu eksploziju, kao puščani pucanj.

Dva uobičajena avijana poleteše do otvora i zagrajaše na Ričarda. Njihova tri ili sačetiri druga bila su odmah iza njih. Galama je bila neverovatna. Ričard nije uzmicao. Vikao je i pokazivao na kompjuterski monitor. Najzad je uspeo da im skrene pažnju.

Grupa avijana stala je da gledala grafičku predstavu leta preko mora. Ričard onda podiže mrežu levom rukom i ponovo pusti demonstraciju na monitoru. Usledila je mahnita rasprava među avijanima, ali na kraju Ričard oseti da je izgubio. Kada su još dva avijana preletela preko tenka-stražara, Ričard siđe u jazbinu do prvog ispusta. "Stanite", dreknuo je koliko ga grlo nosi.

Prijatelj crnog plišanog avijana nasrnu na njega; njegov preteći kljun nije bio na više od metar od Ričardovog lica. Buka od sveg kreštanja i graje bila je zaglušujuća. Ričard se nije pokolebao. I pored protivljenja avijana, spustio se do drugog ispusta. Sada ne bi mogao da pobegne kada bi poklopac počeo da se zatvara.

Ponovo je pridigao mrežu i pokazao na monitor. Hor kreštavih glasova uputi mu odgovor. A onda, kroz halabuku avijana, on začu novi zvuk, poput sirene za uzbunu koja najavljuje protivpožarnu vežbu u školi ili bolnici. Svi avijani smesta učutaše. Nemo su se spustili po ispustima i zagledali u tenak-stražara.

Jazbina je bila čudno tiha. Posle nekoliko sekundi Ričard začu lepet krila i nekoliko trenutaka potom novi avijan izlete u okomiti tunel. Lagano se podigao do njegove visine i stao da lebdi naspram njega. Imao je sivo plišano telo i oštre, sive oči. Dva debela, blistavo crvena prstena, poput trešnje, bila su mu obmotana oko vrata.

Stvorenje počeo da proučava Ričarda, a onda slete na ispust naspram njega, sa druge strane tunela. Avijan koji se nalazio na tom mestu žurno mu se skloni s puta. Kada je siva plišana ptica progovorila, bilo je to blago i vrlo jasno. Kada je govor bio gotov, crni plišani avijan uzlete do novopridošlice i očigledno objasni uzrok galame. Dva avijana su nekoliko puta pogledala Ričarda. Poslednji put, kada je pomislio da možda klimanje njihovih glava označava poziv, Ričard ponovo prikaza grafički let i podiže mreže. Ptica sa prstenovima boje trešnje prillete do njega da pogleda поближе.

Stvorenje se zatim naglo pokrenu, preplašivši Ričarda, i on se zamalo sunovrati sa ispusta. Ono što je mogao biti smeh avijana učutkalo je nekoliko reči sivog plišanog vođe, koji je zatim duže od minut sedeo sasvim nepomično, kao da razmišlja. Posle duže pauze, vođa avijana mahnu kandžom prema Ričardu, raširi ogromna krila i vinu se kroz otvor na dnevno svetlo.

Nekoliko sekundi Ričard se nije pomerio. Veliko stvorenje se podiže u nebo iznad jazbine, a za njim uskoro poleteše i dva poznata avijana. Nekoliko trenutaka kasnije Nikolina glava pojavi se u otvoru. "Dolaziš li?" upita ona. "Ne znam kako si to izveo, ali izgleda da su naši prijatelji spremni."

52. LET 302

Ričard čvrsto priteže mrežu oko Nikolinog struka i butina. "Noge će ti visiti", reče on, "i najpre, dok se vlakna mreže budu istezala, imaćeš osećaj da padaš."

"Šta ako dotaknem vodu?" upita Nikol.

"Moraš imati poverenja da će avijani dovoljno visoko leteti da ti se to neće desiti", odvrati Ričard. "Mislim da su sasvim inteligentni, naročito onaj sa crvenim prstenovima."

"Misliš li da je to kralj?" upita Nikol i udobnije namesti mrežu.

"Verovatno njegov ekvivalent", odgovori Ričard. "Od samog početka jasno je stavio do znanja da namerava da leti u središtu formacije."

Ričard je koračao strmim usponom prema zidu i nosio sva tri užeta mreže u rukama. Avijani su ćutke sedeli zajedno i gledali prema moru. Pokorno su dozvolili da im priveže mrežu oko sredine tela, odmah iza krajeva krila. Onda su gledali njegov kompjuterski monitor kada im je ponovo prikazao grafičku predstavu poletanja. Trebalo je da avijani polete zajedno, polako, da zategnu vezove mreže iznad Nikoline glave, a zatim da je podignu pravo uvis pre nego što se upute na sever, preko mora.

On proverio da li su čvorovi sigurni, a zatim se vrati do Nikol u podnožju uspona. Bila je na samo pet metara iznad vode. "Ukoliko se, kojim slučajem, avijani ne vrate po mene", reče joj Ričard, "ne čekaj zauvek. Kada pronađeš spasilački tim, sastavi jedrilicu i dođi ovamo. Ja ću biti dole u Beloj sobi." Duboko je udahnuo. "Neka ti je sa srećom, draga", dodade Ričard. "Upamti da te volim."

Nikol je na osnovu lupanja srca znala da je trenutak poletanja konačno došao. Lagano je poljubila Ričarda u usta. "I ja volim tebe", promrmljala je.

Kada su se odvojili iz zagrljaja, Ričard mahnu avijanima na zidu. Sivi plišani avijan oprezno se podiže u vazduh, a njegova dva sadruga krenuše smesta za njim. Oni zalebdeše u formaciji pravo iznad Nikol. Osetila je kako se tri užeta zatežu i na trenutak se podigla u vazduh.

Nekoliko sekundi potom, kada je elastično vlakno počelo da se rasteže, Nikol ponovo počeo da pada prema tlu. Avijani poleteše više, pošavši preko vode, i Nikol se oseti kao da je jo-jo; poskočila je gore-dole kada se uže isteglo, a zatim sa trzajem skupilo pošto se avijani hitro digoše na veću visinu.

Bio je to uzbudljiv let. Jednom je dotakla vodu, ovlašno, dok je još bila blizu obale. Nakratko se prestrašila, ali avijani je brzo podigoše pre nego što joj se išta drugo ovlažilo osim stopala. Pošto se materijal mreže potpuno istegao, putovanje je postalo

prilično glatko. Nikol je sedela u mreži i držala se rukama za dva od tri užeta, dok su joj stopala visila na oko osam metara iznad vrhova talasa.

Središnji deo mora bio je prilično miran. Otprilike na pola puta Nikol ugleda dve velike, tamne figure kako plivaju ispod nje, uporedo sa njenim pravcem kretanja. Bila je sigurna da su to bioti-ajkule. Opazila je u vodi još dve ili tri druge vrste, uključujući jednu dugačku i tanku poput jegulje, koja se podigla iz vode i posmatrala je kako proleće. Auf, pomisli Nikol dok je gledala vodu, baš mi je drago što ne plivam.

Sletanje je bilo lako. Nikol se brinula da avijani možda neće shvatiti da se na suprotnoj strani mora nalazi pedesetmetarska padina. Nije trebalo da se brine. Dok su se primicali litici na severnom polucilindru, avijani blago povećale visinu. Nikol je oprezno spuštana na desetak metara od ivice.

Ogromne ptice sleteše u njenoj blizini. Nikol se iskobelja iz mreže i pride avijanima. Srdačno im se zahvalila i pokušala da ih potapše po glavama, ali se se ovi trzali od njenog dodira. Stvorenja su se odmarala nekoliko minuta, a onda, na znak svoga vođe, poleteše preko mora prema Njujorku.

Nikol iznenadi jačina njenih osećanja. Klekla je i poljubila tlo. Tek tada je shvatila da zapravo nije očekivala da će ikada bezbedno pobeći iz Njujorka. Na trenutak, pre nego što je počela da traži dvogledom spasilački tim, oživela je sve što joj se desilo od onog sudbonosnog prelaska ledomobilom. Ono što je bilo pre Njujorka daleko je od mene čitav život, reče ona sebi. Sada se sve promenilo.

Ričard odveza mrežu sa vođe avijana i baci je na tlo. Sada su sve ptice bile slobodne. Stvorenje sa sivim plišanom telom nakrenu vrat da vidi da li je Ričard završio. Bogato, trešnji nalik crvenilo njegovih prstenova bilo je još jasnije na punom dnevnom svetlu. Ričard se upita šta su, zapravo, ti prstenovi i šta označavaju, znajući da postoji velika verovatnoća da više nikada neće videti veličanstvene tuđine.

Nikol pride Ričardu. Kada je sleteo, strasno ga je zagrlila. Avijani su ponosito gledali, iskazujući radoznalost. I oni se, pomisli Nikol, sigurno čude nama. Lingvista u njoj zamisli kako bi to bilo stvarno govoriti sa vanzemaljskom vrstom, početi sa razumevanjem kako funkcioniše potpuno drugačija inteligencija...

"Pitam se kako da im kažemo zbogom i hvala", govorio je Ričard.

"Ne znam", odvrati Nikol, "ali bilo bi baš lepo..."

Zastala je i pogledala vođu avijana. Ovaj pozva ostala dva stvorenja da pridru i sve tri ptice stadoše okrenute prema Ričardu i Nikol. Na znak, sve raširiše krila najviše što mogu i napraviše krug. Načinile su jedan pun okret po krugu, a zatim se vratile u pravu liniju, okrenute ljudima.

"Dodi", reče Nikol. "To možemo da uradimo."

Nikol i Ričard stadoše jedno pored drugog, pruženih ruku i okrenuše se svojim ptičjim prijateljima. Nikol onda položi ruke na Ričardova ramena i napravi pun krug sa njim. Ričard, koji ponekad nije bio naročito spretan, sapleo se jednom, ali je uspeo da dovrši okret. Nikol je zamišljala da se vođa avijana smeši kada se ona i Ričard poravnaše posle okreta.

Tri avijana uzleteše nekoliko sekundi potom. Dizali su se sve više i više u nebo, sve dok se nisu našli na granici Nikolinog vidnog polja. Onda su poleteli južno, preko mora, prema svom domu.

"Srećno", prošapta Nikol kada su otišli.

Spasilački tim nije bio u blizini logorišta Beta. Zapravo, Ričard i Nikol im nisu videli ni traga tokom tridesetominutne vožnje roverom duž obale Cilindričnog mora. "Mora da su ti momci stvarno tupavi", rogoborio je Ričard. "Moja poruka tamo na Beti bila je jasno vidljiva. Da li je moguće da do sada nisu još ni stigli dovde?"

"Preostalo je manje od tri sata do mraka", odvrati Nikol. "Možda su se već vratili na 'Njutna'."

"U redu, onda, do đavola s njima", reče Ričard. "Hajde da nešto prezagledamo, a onda krećemo do ličnih prenosnika."

"Misliš li da treba da ostavimo malo dinje za kasnije?" upita Nikol nekoliko minuta potom, dok su jeli. Ričard je zbunjeno pogleda. "Za svaki slučaj", dodade ona.

"Kakav slučaj?" usprotivi se Ričard. "Čak i da ne nađemo tu idiotsku spasilačku družinu i da moramo sami da se popnemo uz stepenište, svejedno ćemo se počistiti odavde odmah posle mraka. Upamti, ostajemo bez težine na vrhu stepeništa."

Nikol se nasmejši. "Pretpostavljam da sam po prirodi oprezna", reče ona. Vratila je nekoliko zalogaja dinje nazad u kontejner.

Prešli su tri četvrtine puta prema prenosniku i stepeništu Alfa kada su opazili četiri ljudske prilike u svemirskim odelima. Činilo se kao da napuštaju skupinu građevina označenih kao ramanski Pariz. Figure su koračale u smeru suprotnom od rovera.

"Rekoh ti da su ti tipovi idioti", uskliknu Ričard. "Nemaju dovoljno pameti ni da skinu svemirska odela. Mora da su posebna ekipa, poslata u rezervnoj letelici misije 'Njutnovoj', samo da nas nađe i vrati nazad."

On okrenu rover preko Središnje nizije u smeru ljudi. Ričard i Nikol zajedno počеше da viču kada su se našli na stotinu metara, ali ljudi u svemirskim odelima nastavljali su svoju sporu procesiju prema zapadu. "Verovatno ne mogu da nas čuju", predloži Nikol objašnjenje. "Još imaju na sebi šlemove i komunikacionu opremu."

Iznervirani Ričard pritera rover na pet metara od kolone, zaustavi ga i žurno iskoči. Brzo je potrčao do vođe, sve vreme vičući. "Hej, momci", dreknu on, "ovde smo, iza vas. Samo treba da se okrenete..."

Ričard sleđeno zastade dok je gledao u prazni izraz na licu predvodnika. Prepoznao je to lice. Isuse, bio je to Norton! On i protiv svoje volje uzdrhta kada mu trnci prodoše kičmom. Ričard jedva uspe da im skoči sa puta kada četvoročlana kolona lagano produži kraj njega. Ošamućen od šoka, ćutke je osmotrio tri preostala lica, od kojih nijedno nije izmenilo izraz dok su prolazili. Bila su to tri preostala kosmonauta sa misije u Ramu I.

Nikol se nađe uz njega nekoliko sekundi pošto je poslednja prilika promakla. "Šta je bilo?" upita ona. "Zašto nisu stali?" Krv je potpuno nestala iz Ričardovog lica. "Dragi, jesi li dobro?"

"To su bioti", promumla Ričard. "Prokleti ljudski bioti."

"Štaaa?" odvrati Nikol sa tragom užasa na licu. Brzo je otrčala do čela kolone i zagledala se u lice iza stakla šlema. Bio je to nepobitno Norton. Svaka crta na licu, čak i boja očiju i nagoveštaj brkova, bili su apsolutno savršeni. Ali oči nisu govorile ništa.

I kretanje tela, sada kada je obratila pažnju na to, delovalo je veštački. Svaki par koraka bio je pokret koji se ponavljao. Postojale su samo neznatne izmene od figure do figure. Ričard je u pravu, pomisli Nikol. To su ljudski bioti. Mora biti da su napravljeni na osnovu slika, kao zubna pasta i četka. Panika joj na trenutak preplavi grudi. Ali nije

nam potrebna spasilačka ekipa, reče ona sebi, smirujući bojazan, vojni brod je i dalje usidren na vrhu cilindra.

Ričarda je ošamutilo otkriće ljudskih biota. Sedeo je u roveru nekoliko minuta, ne želeći da vozi, i postavljao Nikoli i sebi pitanja na koja nikako nije mogao odgovoriti. "Dakle, šta se ovde dešava?" neprekidno je ponavljao. "Jesu li svi ti bioti zasnovani na stvarnim vrstama kakve se mogu naći negde u Vaseljenu? I zbog čega ih uopšte izrađuju?"

Pre nego što su se odvezli do prenosnika, Ričard je zahtevao da oboje načine mnogo metara video snimaka ljudskih biota. "Avijani i oktopauci su zapanjujući", reče on, dok je pravio specijalni snimak izbliza pokreta "Nortonove" noge, "ali ova traka ima da raspameti svakoga."

Nikol ga podseti da je preostalo manje od dva sata do mraka i da će možda još biti potrebno da se popnu uz Stepenište bogova. Zadovoljan što je snimio bizarnu kolonu za večnost, Ričard se spusti u vozačko sedište i pođe prema stepeništu Alfa.

Nije bilo potrebe da izvedu ma kakav test da bi videli da li prenosnik ispravno radi; upravo se kretao kada su se dovezli do njega. Ričard iskoči iz rovera i otrča u kontrolnu sobu.

"Neko se spušta", reče on i pokaza uz prenosnik.

"Ili nešto", turobno reče Nikol.

Pet minuta činilo se poput večnosti. Najpre ni Ričard ni Nikol ništa nisu govorili. Ali potom Ričard predloži da možda sednu u rover za slučaj da zatreba da pobegnu na brzinu.

Oboje usmeriše dvoglede prema dugačkom kablju koji se protezao naviše prema nebesima. "Čovek je!" kriknu Nikol.

"To je general O'Tul", reče Ričard nekoliko trenutaka kasnije.

Zaista je bilo tako. General Majkl Rajan O'Tul, američki vazduhoplovni oficir, spuštao se ličnim prenosnikom. Još se nalazio na nekoliko stotina metara iznad Ričarda i Nikola i nije ih ugledao. Bio je zauzet proučavanjem lepote tuđinskog predela oko sebe uz pomoć dvogleda.

General O'Tul se pripremao da napusti Ramu poslednji put kada je, dok se dizao uz prenosnik, opazio nešto što je podsećalo na tri ptice kako lete prema jugu na nebu Rame. General je odlučio da se vrati da vidi može li ponovo da nađe te ptice. Nije bio spreman za radosne pozdrave koji su ga čekali kada je stigao do kraja spusta.

53. TROJSTVO

Kada je Ričard Vejkfild napustio "Njutna" da bi se vratio u Ramu, general O'Tul je bio poslednji član posade sa kojim se pozdravio. General je strpljivo čekao dok ostali kosmonauti nisu završili razgovor sa Ričardom. "Stvarno si siguran da hoćeš to da učiniš?" upita Janoš Tabori svog britanskog prijatelja. "Znaš da će za koji sat odbor proglasiti zabranu odlaska na Ramu."

"Do tada", nasmeši se Ričard Janošu, "ja ću već biti na putu prema Beti. Tehnički, neću prekršiti njihovo naređenje."

"To je sranje", oštro se umeša admiral Hajlman. "Dr Braun i ja zapovedamo ovom misijom. Obojica smo ti rekli da ostaneš na 'Njutnu'."

"A ja sam vama rekao nekoliko puta", uzvratu Ričard čvrsto, "da sam unutar Rame ostavio neke lične stvari koje su mi veoma važne. Osim toga, vi znate podjednako dobro kao i ja da ne postoji ništa što bi ma ko od nas mogao da radi tokom sledećih nekoliko dana. Pošto odluka o odustajanju jednom bude doneta, sve predviđene aktivnosti biće obustavljene. Dobićemo naređenje kada da prekinemo dokovanje i uputimo se na Zemlju."

"Podsetiću te još jednom", odvratu Oto Hajlman, "da ono što radiš smatram činom neposlušnosti. Kada se budemo vratili na Zemlju, nameravam da protiv tebe..."

"Prištedi dah, molim te, Oto", prekide ga Ričard. Nije bilo prekora u njegovom glasu. Podesio je svoje svemirsko odelo i počeo da stavlja šlem. Kao i uvek, Franćeska je snimala prizor video kamerom. Bila je čudnovato ćutljiva još od svog privatnog razgovora sa Ričardom pre jednog sata. Činila se odsutna, kao da joj je um negde drugde.

General O'Tul priđe Ričardu i pruži ruku. "Nismo proveli mnogo vremena zajedno, Vejkfild", reče on, "ali uvek sam cenio tvoj rad. Neka ti je tamo sa srećom. Nemoj bespotrebno rizikovati."

Ričarda iznenadi generalov topli osmeh. Očekivao je da će američki oficir oružanih snaga pokušati da ga nagovori da ne ide. "Veličanstveno je u Rami, generale", uzvratu Ričard. "Deluje kao mešavina Grand Kanjona, Alpa i piramida - sve ujedno."

"Izgubili smo već četiri člana posade", odvratu O'Tul. "Hoću da te vidim ovde živog i zdravog. Bog te blagoslovio."

Ričard dovrši rukovanje sa generalom, stavi šlem i kroči prema vazdušnoj komori. Nekoliko trenutaka potom, kada je Vejkfild otišao, admiral Hajlman počeo da kritikuje generalovo ponašanje. "Razočaravaš me, Majkl", reče on. "Po tom toplom oproštaju mladić je mogao zaključiti da zapravo odobravaš to što čini."

O'Tul se suoči sa nemačkim generalom. "Vejkfild ima hrabrosti, Oto", reče on. "I ubeđenja. Ne plaši se ni Ramanaca ni disciplinskih sudova MSA. Cenim tu vrstu samopouzdanja."

"Besmislica", usprotivi se Hajlman. "Vejkfild je galamdžijski i drski školarac. Znaš šta je ostavio unutra? Par onih glupavih šekspirovskih robota. Taj naprosto ne voli da prima naređenja. Hoće sve da radi kako se njemu sviđa."

"To ga čini vrlo sličnim nama ostalima", primeti Franćeska. Odaja je bila tiha na trenutak. "Ričard je vrlo pametan", reče ona prigušenim tonom. "Verovatno ima razloga što se vraća u Ramu, koje niko od nas ne shvata."

"Samo se nadam da će se vratiti pre mraka, kao što je obećao", reče Janoš. "Nisam siguran mogu li podneti da izgubim još jednog prijatelja."

Kosmonauti jedan po jedan izadoše iz prostorije u hodnik. "Gde je dr Braun?" upita Janoš Franćesku dok je koraćao kraj nje.

"Sa Jamanakom i Turgenjevom. Prave nove rasporede dužnosti za povratak kući. Kako smo malobrojni, biće potrebno mnogo preusmeravanja po dužnostima pre no što pođemo." Franćeska se nasmeja. "Čak me je pitao mogu li da budem pomoćni navigacioni inženjer. Možeš li to da zamisliš?"

"Lako", odvratu Janoš. "U ovom trenutku verovatno bi mogla da naučiš bilo koju inženjersku dužnost."

Iza njih Hajlman i O'Tul polagano su išli hodnikom. Kada su stigli do ogranka koji je vodio do njihovih privatnih odaja, general O'Tul okrete se da pođe. "Samo trenutak", reče Oto Hajlman. "Treba da popričamo o nečem drugom. Zbog te proklete

stvari sa Vejkfildom zamalo da to smetnem s uma. Možeš li da dođeš do mog ureda za otprilike jedan sat?"

"U suštini", reče Oto Hajlman i pokaza dešifrovani kriptogram na monitoru, "to je velika promena u proceduri Trojstva. Stvar, međutim, nije iznenađujuća. Sada kada znamo mnogo više o Rami, očekivalo bi se da će se raspored unekoliko promeniti."

"Ali nikada nismo predviđali upotrebu svih pet oružja", odvrati O'Tul. "Dodatni par je ukrcan samo za slučaj zakazivanja prva tri. Tolika megatonaža mogla bi pretvoriti Ramu u paru."

"To i jeste osnovna namera", reče Hajlman. Zavalio se u stolicu i nasmešio. "Onako između nas", reče on, "mislim da se na generalsko osoblje tamo dole vrši veliki pritisak. Smatra se da su Ramine sposobnosti prvobitno silno potcenjene."

"Ali zašto žele da stave dva najveća oružja u prolaz za transporter? I jedna megatonska bomba sigurno bi postigla željeni ishod."

"A šta ako iz nekih razloga ne eksplodira? Mora da postoji rezerva." Hajlman se razdragano nasloni na radni sto. "Mislim da ova promena procedure jasno određuje strategiju. One dve bombe na kraju obezbediće da konstrukciona celina letelice bude u potpunosti uništena - to je neophodno kao jamstvo da Rama neće moći da manevriše posle udara. Ostale tri bombe razmeštene su po unutrašnjosti kako bi se obezbedilo da nijedan deo Rame ne ostane pošteđen. Podjednako je važno da eksplozije dovedu do dovoljne promene brzine kako bi svi preostali komadi promašili Zemlju."

General O'Tul načas predstavi sebi prizor džinovskog svemirskog broda koji uništava pet nuklearnih bombi. Nije to bila prijatna slika. Jednom, pre petnaest godina, on i dvadeset drugih generala iz VEV-a odleteli su na južni Pacifik da posmatraju eksploziju bombe od sto kilotona. Inženjersko osoblje VEV-a ubedilo je političke vođe i svetsku štampu da je po jedna nuklearna proba neophodna "otprilike svakih dvadeset godina" da bi se proverilo da li će sve staro oružje zaista moći da se upotrebi u slučaju vanredne situacije. O'Tul i njegova grupa posmatrali su demonstraciju, navodno da bi naučili što je više moguće o dejstvu nuklearnog oružja.

General O'Tul bio je duboko u svojim uspomenama, prisećajući se užasa od koga je osetio trnce po kičmi pred tom vatrenom loptom koja se uzdiže put mirnog neba južnog Pacifika. Nije ni primetio kada mu je admiral Hajlman postavio pitanje. "Izvini, Oto", reče on. "Misli su mi malo odlutale."

"Pitao sam te šta misliš, koliko će im biti potrebno da daju odobrenje za Trojstvo."

"Misliš, u našem slučaju?" reče O'Tul u neverici.

"Razume se", odvrati Hajlman.

"Ne mogu ni da zamislim", uzvratila O'Tul brzo. "Oružje je uključeno u inventar misije isključivo kao odbrambeno sredstvo od eventualnih neprijateljskih akcija Ramanaca. Čak se sećam i osnovnog scenarija - neizazvan napad tuđinskog svemirskog broda na Zemlju, sa korišćenjem oružja visoke tehnologije koja nadilaze sposobnosti naše odbrane. Trenutna situacija je u potpunosti drugačija."

Nemački admiral stade da proučava američkog kolegu. "Niko nije do sada mogao da zamisli svemirski brod Ramu na kursu sudara sa Zemljom", reče Hajlman. "Ukoliko ne izmeni putanju, izbušiće ogromnu rupu u površini i baciti uvis toliku prašinu da će temperatura iznad čitavog sveta značajno opasti tokom nekoliko godina... tako bar naučnici kažu."

"Ali to je besmisleno", pobuni se O'Tul. "Čuo si raspravu tokom nedavne konferencije. Nijedna razumna osoba ne veruje da će Rama zaista udariti u Zemlju."

"Sudar je samo jedan od nekoliko scenarija katastrofe. Šta bi ti učinio da moraš da doneseš odluku? Uništenje Rame je jedino bezbedno rešenje. Niko ne gubi."

Vidljivo potresen razgovorom, Majkl O'Tul se povuče sa sastanka sa admiralom Hajlmanom i pođe do svoje sobe. Prvi put otkako je došao u vezu sa misijom "Njutn", O'Tul pomisli da će mu možda stvarno biti naređeno da upotrebi svoj RQ kod kako bi aktivirao oružje. Nikada ranije, čak ni na trenutak, nije mu palo na pamet da su bombe u metalnim kontejnerima u stražnjem delu vojnog broda išta više od sredstva sa umanjeње straha civilnih političara.

Dok je sedeo za kompjuterskim terminalom u svojoj kabini, zabruinuti O'Tul priseti se reči Armanda Urbine, meksičkog mirovnog aktiviste, koji je zagovarao potpuno razoružanje nuklearnog arsenala VEV. "Kao što smo videli i u Rimu i u Damasku", rekao je senjor Urbina, "ukoliko oružje postoji, može se upotrebiti. Samo ako oružja uopšte nema može biti jemstva da ljudska bića nikada više neće trpeti užase nuklearnog uništenja."

Ričard Vejkfild nije se vratio pre spuštanja noći na Rami. Pošto je komunikacionu stanicu Beta uragan izbacio iz upotrebe ("Njutn" je posmatrao otapanje Cilindričnog mora i nastajanje olujnih vetrova telemetrijskim uređajima relejno vezanim preko stanice Beta pre nego što je ova zamukla), Ričard je izišao iz dometa komunikacija kada se našao na pola puta preko Središnje nizije. Njegova poslednja poruka Janošu Taboriju, koji se dobrovoljno prijavio da opslužuje komunikacionu vezu, bila je tipično vejkfildovska. Dok su signali iz unutrašnjosti Rame slabili, Janoš je, lakim tonom, pitao Ričarda kako želi da ga upamte 'njegovi obožavaoci' u slučaju da ga 'proguta Veliki galaktički zloduh'.

"Reci im da sam voleo Ramu ne mudro, već predobro", uzviknu Ričard u svoj komunikator.

"Šta to bi?" bio je zbunjen Oto Hajlman. Admiral je došao po Janoša da rasprave neki inženjerski problem na "Njutnu".

"Uništio ju je", reče Janoš, pokušavajući bez uspeha da ponovo dobije signal.

"Ko je koga uništio... o čemu to pričaš?"

"Nije bitno", odgovori Janoš, okrete se u stolici i zalebde u vazduhu. "A sada, šta mogu da učinim za vas, Herr admirale?"

Okolnost da se Ričard nije vratio nikoga nije zabrinula sve do nekoliko sati posle sledeće ramanske zore. Kosmonauti koji su ostali na "Njutnu" ubedili su sebe prethodne noći da se Vejkfild zaneo nekim poslom ("Verovatno popravljajući komunikacionu stanicu Beta", predloži Janoš objašnjenje), izgubio račun o vremenu i odlučio da ne pođe sam na put noću. Ali kada se izjutra nije vratio, mračne slutnje počese da prožimaju članove posade.

"Ne znam zašto to ne priznamo", reče Irina Turgenjeva posle dužeg ćutanja svih prisutnih za vreme obeda. "Ni Vejkfild se neće vratiti. Štagod da je uhvatilo Takagišija i de Žardanovu, uhvatilo je i njega."

"To je smešno, Irina", odvrati strasno Janoš.

"Da", reče ona. "To si stalno govorio. Još od samog početka, kada je general Borzov isečen u komade. Zatim je posredi bio nesrećan slučaj kada je rakoliki biot napao Vilsona. Onda je kosmonaut de Žardanova nestala je u prolazu..."

"Slučajnosti", povika Janoš, "sve slučajnosti!"

"Ti si glup, Janoš", povika Irina na njega. "Svemu i svakome veruješ. Treba da raznesemo ovu prokletu stvar u paramparčad pre nego što donese još..."

"Prekinite, prekinite", reče Dejvid Braun kada je dvoje istočnovevropskih kolega nastavilo da raspravlja u istom tonu.

"U redu je", dodade general O'Tul. "Svi smo malo napeti. Nema potrebe da se svađamo."

"Hoće li iko poći da potraži Ričarda?" emocionalni Janoš postavi pitanje nikome posebno.

"Ko bi bio toliko lud..." poče Irina.

"Ne", umeša se admiral Hajlman čvrsto. "Rekao sam mu da je ta poseta neovlašćena i da nećemo poći za njim ni pod kakvim uslovima. Osim toga, dr Braun i dvoje pilota kažu mi da jedva možemo da odletimo sa dva 'Njutnova' broda kući uz osoblje koje nam je preostalo - a njihova analiza pretpostavljala je da je Vejkfild sa nama. Ne smemo više rizikovati."

Nastala je duga i turobna tišina za trpezarijskim stolom. "Planirao sam da ovo saopštim svima kada obrok bude gotov", reče konačno Dejvid Braun i ustade pokraj stolice, "ali izgleda mi da bi grupi i sada koristile dobre vesti. Pre jedan sat primili smo naređenja. Treba da pođemo prema Zemlji za S-14 dana, dakle kroz nešto manje od jednu sedmicu. Do tada ćemo uvežbavati osoblje za nove zadatke, odmoriti se za povratak kući i obezbediti da svi inženjerski sistemi 'Njutna' funkcionišu kako treba."

Kosmonauti Turgenjeva, Jamanaka i Sabatinijeva pokličem izraziše odobravanje. "Ako se u međuvremenu ne predviđa povratak na Ramu", upita Janoš, "zbog čega toliko čekamo? Sigurno bismo se mogli dobro pripremiti i za tri do četiri dana."

"Ako sam dobro shvatio", odvrati dr Braun, "dvojica naših vojnih kolega imaju poseban zadatak koji će im oduzeti najveći deo vremena - a i ponešto od našeg - tokom sledeća tri dana." Bacio je pogled na Hajlmana. "Hoćeš li da im kažeš?"

Admiral Hajlman ustade sa svog mesta. "Treba najpre da raspravim pojedinosti sa generalom O'Tulom", reče on zvonkim glasom. "Objasnićemo to svima izjutra."

O'Tulu nije bilo potrebno da mu Hajlman pokaže poruku koja je stigla pre samo dvadeset minuta. Znao je šta u njoj stoji. U saglasnosti sa predviđenom procedurom, tamo su se nalazile samo tri reči: Produžiti sa Trojstvom.

54. JEDNOM HEROJ

Majkl O'Tul nije mogao da zaspi. Preturao se po krevetu, puštao omiljenu muziku i ponavljao nebrojeno puta "Zdravomariju" i "Oče naš". Ništa nije vredelo. Žudeo je za nekim skretanjem misli, nečim što će ga naterati da zaboravi na dužnosti i da da duši malo oduška.

"Produžiti sa trojstvom", reče on sebi najzad i usredsredi se na pravi razlog svog nemira. Šta je to tačno značilo? Upotrebiti telekomandovane viljuškare, otvoriti kontejnere, izvaditi oružje (bilo je otprilike veličine frižidera), proveriti podsisteme, staviti bombe u nosače, preneti ih do glavčine Rame, prebaciti do lifta za velike terete...

I šta još? - pomisli on. Još jedna stvar. Neće oduzeti više od minuta po svakom oružju, ali bila je daleko najvažnija. Svaka bomba imala je udvojene male numeričke

tastature sa strane. On i admiral Hajlman trebalo je da upotrebe tastature da ubace posebne redoslede brojeva - to se nazivalo RQ kodom - pre nego što se oružje moglo aktivirati. Bez tih kodova bombe bi ostale apsolutno usnule zauvek.

Prvobitne rasprave da li terba uključiti nuklearno oružje ili ne u ograničene zalihe "Njutna" odjekivale su nedeljama po hodnicima vojnih štabova VEV. Glasanje koje je usledilo okončano je neznatnom većinom. Odlučeno je da "Njutn" ponese nuklearno oružje, ali da bi se stišala sveopšta zabrinutost, rešeno je i da se sprovedu oštre bezbednosne mere koje će ga sačuvati od neovlašćene upotrebe.

Tokom istih sastanaka, vojno rukovodstvo VEV izbeglo je pobunu javnosti tako što je kao strogo poverljivu klasifikovalo činjenicu da "Njutn" nosi nuklearne bombe na svoj sastanak sa Ramom. Čak ni civilnim članovima posade "Njutna" nije rečeno za postojanje oružja.

Tajna radna grupa za bezbednosne procedure Trojstva sastala se sedam puta na četiri različita mesta širom sveta pre lansiranja "Njutna". Da bi postupak korišćenja učinili neosetljivim na neispravne elektronske signale, za aktiviranje oružja odabrane su ručne komande. Na taj način ni ludak na Zemlji ni prestravljeni kosmonaut na "Njutnu" nije mogao aktivirati proces prostom elektronskom komandom. Trenutni šef personala VEV, blistavi, ali bezosećajni privrženik discipline po imenu Kazuo Norimoto, izrazio je zabrinutost da je bez elektronskih komandi vojska previše zavisna od ljudi odabranih za misiju. Međutim, uveravali su ga da je daleko bolje zavisiti od nekog oficira na "Njutnu" nego se brinuti zbog teroriste ili fanatika koji bi nekako saznao za šifru za aktiviranje.

Ali šta ako nekog od vojnih oficira misije "Njutn" zahvati panika? Kako zaštititi sistem od jednostranog čina nuklearnog rata nekog člana posade? Kada su rasprave okončane, odabrani bezbednosti sistem bio je relativno jednostavan. Biće tri vojna oficira u posadi. Svako od njih imaće RQ kod poznat samo njemu. Ručno uneseni podaci bilo koja dva od tih dugih brojeva nizova aktiviraće oružje. Sistem je na taj način bio zaštićen i od neposlušnog i od preplašenog oficira. To je delovalo kao potpuno sigurno rešenje.

Ali naša trenutna situacija nikada nije uzeta u obzir u analizama mogućih slučajeva, pomisli O'Tul, dok je ležao na ležaljki. U slučaju ma kakve opasnosti, bilo vojne ili civilne, svaki od nas trebalo je da odredi zamenika i da ga uputi u svoj kod. Ali ko je mogao da pomisli da je operacija slepog creva opasna? Valerijev RQ umro je sa njim. Što znači da sada sistem zahteva dvojicu od dvojice.

O'Tul se preturi na stomak i pritisnu lice u jastuk. Sada je jasno shvatao zbog čega je još budan. Ako ne ubacim svoj kod, bombe se ne mogu upotrebiti. Prisetio se ručka na vojnom brodu sa Valerijem Borzovim i Otom Hajlmanom tokom spokojnog putovanja prema Rami. "Reč je o savršenom spoju discipline i uravnoteženosti", našalio se sovjetski general, "i to je verovatno odigralo ulogu u našem ličnom izboru. Oto će povući obarač na najmanju provokaciju, a ti, Majkl, bićeš u agoniji oko moralnosti makar ti i život bio ugrožen. Ja sam tu da razrešim čvor."

Ali ti si mrtav, reče general O'Tul sebi, a nama je naređeno da aktiviramo bombe. Digao se sa ležaljke i prišao radnom stolu. Kao što je radio čitavog života kada bi se našao suočen sa donošenjem neke teške odluke, O'Tul izvadi malu elektronsku beležnicu iz džepa i napravi dve kratke liste, jednu koja je sumirala razloge da sledi naređenja za uništenje Rame i drugu koja je sadržala razloge protiv toga. Nije imao strogo logičkih razloga da se suprotstavi naredbi za uništenje - džinovska letelica verovatno je beživotna

mašina, troje njegovih kolega gotovo je sigurno mrtvo, a nagoveštena je nipošto bezazlena pretnja Zemlji. Ali O'Tul je ipak oklevao. Bilo je nečeg u ispoljavanju tako izrazitog neprijateljstva što je vređalo njegova osećanja.

Vratio se na ležaljku i okrenuo na leđa. Dragi bože, pomoli se on, zagledan u tavanicu, kako da znam šta je ispravno u ovoj situaciji? Molim te, pokaži mi put.

Samo trideset sekundi pošto ga je probudio jutarnji alarm, Oto Hajlman začu blago kucanje po vratima. General O'Tul uđe nekoliko trenutaka potom. Amerikanac je već bio obučen. "Rano si ustao, Majkl", reče admiral Hajlman, pipajući za jutarnjom kafom, koja se već pet minuta automatski grejala.

"Želeo sam da porazgovaram sa tobom", reče O'Tul prijatnim glasom. Uviđavno je sačekao da Hajlman uzme kafu.

"O čemu?" upita admiral.

"Želeo bih da odložiš jutarnji sastanak."

"Zašto?" odvrati Hajlman. "Potrebna nam je pomoć ostatka posade, kao što smo ti i ja zaključili sinoć. Što duže čekamo sa početkom, veći su izgledi da će nam odložiti polazak."

"Još nisam spreman", reče O'Tul.

Obrve admirala Hajlmana se namrgodiše. Ispio je dugi gutljaj kafe i osmotrio sadruga. "Shvatam", reče on tiho. "A šta ti je još potrebno pre nego što budeš spreman?"

"Hteo bih da porazgovaram sa nekim, možda sa generalom Norimotom, da bih shvatio zbog čega uništavamo Ramu. Znam da smo ti i ja juče razgovarali o tome, ali hoću da čujem razloge osobe koja daje naređenja."

"Dužnost je oficira da sledi naređenja. Postavljanje pitanja može se smatrati za prekršaj discipline..."

"Shvatam ja sve to, Oto", prekide ga O'Tul, "ali nismo u ratnom stanju. Ne odbijam da se pokorim naredbi. Samo želim da budem siguran..." Glas mu se utiša i O'Tul se zagleda u daljinu.

"Siguran u šta?" upita Hajlman.

O'Tul duboko udahnu. "Siguran da radim pravu stvar."

Organizovan je video sastanak sa Norimotom i uobičajeni skup posade "Njutna" je odložen. Pošto je u Amsterdamu bila duboka noć, prošlo je neko vreme pre nego što je šifrovana poruka mogla biti poslata i predstavljena šefu osoblja VEV. Na svoj tipični način, general Norimoto je zatim zahtevao još nekoliko sati da pripremi svoj odgovor, kako bi mogao da dobije "zajedničko mišljenje osoblja" o onome što će reći generalu O'Tulu.

General i admiral Hajlman sedeli su zajedno u vojnom kontrolnom centru "Njutna" kada je počela Norimotova emisija. General Norimoto bio je odeven u punu vojnu uniformu. Nije se nasmešio kada je pozdravio oficire "Njutna". Stavio je naočare i počeo da čita pripremljeni tekst.

"Generale O'Tule, pažljivo smo razmotrili pitanja sadržana u vašoj poslednjoj emisiji. Sve vaše nedoumice nalazile su se na spisku tema razmatranih ovde na Zemlji pre nego što smo doneli odluku da nastavimo sa 'Trojstvom'. Prema posebnim uslovima sadržanim u operativnim protokolima MSA-VEV, vi i ostatak vojnog personala 'Njutna' trenutno ste deo mog posebnog osoblja; prema tome, ja sam vaš naredbodavni oficir. Poruku koja vam je odaslata morate smatrati naređenjem."

Na licu generala Norimota načas se pojavi titraj osmeha. "Pa ipak", nastavi on da čita, "zbog značaja akcije sadržane u naređenju i vaše očevidne zabrinutosti u vezi sa njenim posledicama, evo tri obrazloženja koja bi trebalo da vam pomognu da shvatite našu odluku:

Jedan. Ne znamo da li je Rama prijateljski ili neprijateljski nastrojen. Nemamo načina da dođemo do dodatnih podataka koji nam mogu pomoći da to razrešimo.

Dva. Rama juri prema Zemlji. Mogao bi udariti u našu matičnu planetu, preduzeti neprijateljske akcije pošto se jednom nađe u našoj okolini, ili izvršiti dobročinstva o kojima u ovom času ne možemo ništa znati.

Tri. Izvođenjem 'Trojstva' dok je Rama još na deset ili više dana daleko, možemo jemčiti bezbednost planete, bez obzira na Ramine namere ili buduće akcije."

General je zastao na najkraći trenutak. "To je sve", zaključio on. "Nastavite sa 'Trojstvom'."

Ekran se ugasi. "Jesi li zadovoljan?" upita Hajlman.

"Pretpostavljam", uzdahnu O'Tul. "Nisam čuo ništa novo, ali drugo nije trebalo ni da očekujem."

Admiral Hajlman pogleda na sat. "Protraćili smo gotovo čitav dan", reče on. "Hoćemo li da održimo sastanak posade posle večere?"

"Bolje ne", odvrati O'Tul. "Ova epizoda me je iznurila, a sinoć jedva da sam uopšte spavao. Više bih voleo da sačekamo do jutra.

Ujutro, general O'Tul nije došao na sazvani sastanak posade. Telefonirao je Hajlmanu i zamolio generala da nastavi raspravu bez njega. O'Tul se izvinio da je 'gadno pokvario stomak'. Sumnjao je da admiral Hajlman veruje u njegovo opravdanje, ali to zapravo nije bilo bitno.

O'Tul je pratio sastanak na televizoru u svojoj kabini i nijednom ga nije ni prekinuo da bi nešto rekao. Činilo se da nijedan kosmonaut nije iznenađen što "Njutn" nosi nuklearni arsenal. Hajlman je temeljito objasnio šta treba da se radi. Zatražio je pomoć Jamanake i Taborija, kao što su se dogovorili on i O'Tul, i u kratkim crtama izložio redosled događaja koji će biti zaključeni upotrebom oružja u unutrašnjosti Rame za sedamdeset dva sata. To bi posadi ostavilo još tri dana da se pripremi za polazak.

"Kada će bombe eksplodirati?" upita nervozno Janoš Tabori pošto je admiral Hajlman završio.

"Biće podešene da eksplodiraju šezdeset sati posle našeg predviđenog polaska. Prema analitičkim modelima, trebalo bi da izađemo iz oblasti razletanja odlomaka za dvanaest sati, ali iz razloga bezbednosti određeno nam je u proceduri da oružje ne bude aktivirano dok se ne budemo nalazili na dvadeset četiri časa leta odavde... Ukoliko nam polazak bude odložen zbog neke krize, uvek možemo poništiti vreme detonacije elektronskom komandom."

"To zvuči spokojavajuće", primeti Janoš.

"Ima li još pitanja?" upita Hajlman.

"Samo jedno", reče Janoš. "Dok razmeštamo stvari po unutrašnjosti Rame, pretpostavljam da bi bilo u redu ako malo pogledamo unaokolo u potrazi za našim izgubljenim prijateljima. U slučaju da možda lutaju..."

"Rokovi su vrlo uski, kosmonaute Tabori", odvrati admiral, "a za samo postavljanje u unutrašnjosti Rame imamo na raspolaganju tek nekoliko sati. Na nesreću,

zbog odlaganja početka ove operacije, instaliraćemo oružje na predviđeni položaj dok u Rami bude mrak."

Sjajno, pomisli O'Tul u svojoj kabini. Još jedna stvar na moju dušu. Ali, sve u svemu, admiral Hajlman je izvanredno vodio sastanak. Baš lepo što Oto ništa nije rekao o kodu, pomisli O'Tul. Verovatno je zaključio da ću se opametiti. I po svojoj prilici je u pravu.

Kada se O'Tul probudio posle kratkog spavanja, već je prošao ručak i on je umirao od gladi. Nije bilo nikog u trpezariji osim Francéske Sabatini; dovršavala je kafu i proučavala neke inženjerske podatke na kompjuterskom monitoru.

"Jesi li bolje, Majkl?" upita ona kada ga je ugledala.

Klimnuo je. "Šta to čitaš?" upita O'Tul.

"Uputstvo za izvršni softver", odvrati Francéska. "Dejvid se veoma brine da bez Vejkfilda nećemo znati čak ni da li 'Njutnov' softver radi ispravno ili ne. Sada učim kako da očitam dijagnostički izlaz samotestiranja."

"Auf", zviznu O'Tul. "To je poprilično teško za jednog novinara."

"Pa baš i nije toliko zapetljano." Francéska se nasmeja. "A i izuzetno je logično. Možda ću u sledećoj karijeri biti inženjer."

O'Tul napraviu sebi sendvič, uze pakovanje mleka i pridruži se Francéski za stolom. Stavila je ruku na njegovu podlakticu. "Kada već pričamo o budućim karijerama, Majkl, jesi li razmislio o svojoj?"

On je pogleda upitno. "O čemu to pričaš?"

"Nalazim se u stupici svoje uobičajene profesionalne nedoumice, dragi moj prijatelju. Moje dužnosti kao novinara u neposrednom su sukobu sa mojim osećanjima."

O'Tul prestade da žvaće. "Hajlman ti je rekao?"

Klimnula je. "Nisam glupa, Majkl. Otkrila bih pre ili kasnije. A to je velika, velika priča. Možda jedna od najvećih na misiji. Možeš li da predstaviš sebi naslov večernjih novina: 'Američki general odbija da izvrši naređenje da uništi Ramu. Direktan prenos u pet!'"

General počeo da se brani. "Nisam odbio. Procedura 'Trojstva' ne zahteva da ubacim kod sve dok oružje ne bude izvađeno iz kontejnera..."

"I bude spremno za smeštanje u nosače", dovrši Francéska rečenicu. "Što će se dogoditi kroz otprilike osamnaest časova. Sutra izjutra, ako sam tačno izračunala... Nameravam da budem u blizini kako bih snimala taj istorijski događaj." Digla se od stola. "I, Majkl, ukoliko se to pitaš, nisam pomenula tvoju poruku Norimotu ni u jednom izveštaju. Možda ću tvoj razgovor sa njim pomenuti u svojim memoarima, ali njih neću objaviti bar u sledećih pet godina."

Francéska se okrete i zagleda pravo u O'Tulove oči. "Preko noći ćeš se od međunarodnog heroja pretvoriti u propalicu, prijatelju moj. Nadam se da se vrlo, vrlo pažljivo razmotrio svoju odluku."

55. MIKAELOV GLAS

General O'Tul proveo je po podne u svojoj kabini i pratio na monitoru kako Tabori i Jamanaka proveravaju nuklearno oružje. Bio je izuzet, zbog svog navodnog

poremećaja stomaka, sa propisanog zadatka provere nuklearnog oružja. Procedura je bila iznenađujuće jednostavna i neposredna; nikome ne bi palo na pamet da joj je cilj da se uništi najveličanstvenija konstrukcija koju je čovečanstvo ikada ugledalo.

Pre večere O'Tul posla poziv svojoj ženi. "Njutn" se sada velikom brzinom približavao Zemlji i kašnjenje između predaje i prijema bilo je kraće od tri minuta. Staromodni dvosmerni razgovori ponovo su postali mogući. Njegov razgovor sa Ketlin bio je srdačan i ticao se svakidašnjih stvari. General O'Tul nakratko pomisli da podeli svoju moralnu dilemu sa ženom, ali je shvatio da videofon nije siguran i odlučio je da to ne učini. Oboje su izrazili uzbuđenje što će se ponovo videti u bliskoj budućnosti.

General je večerao sa posadom. Janoš je bio u jednom od svojih galamdžijskih raspoloženja i zabavljao je ostale pričama o popodnevu sa "mecima", kako je uporno nazivao nuklearne bombe. "U jednom času", reče Janoš Francéski, koja se neprekidno smejala otkako je priča počela, "poslagali smo sve metke na tlo i poređali ih u niz, kao domine. Tako sam prepao Jamanaku da se usrao od straha. Preturio sam prednju i sve ostale su odmah popadale, klang, bang, u svim pravcima. Hiro je bio siguran da će eksplodirati."

"Zar nisi pomislio da možeš da oštetiš neku kritičnu komponentu?" upita Dejvid Braun.

"Nisam", odvrati Janoš. "Uputstva koja mi je dao Hajlman kažu da ne bih mogao da oštetim te stvari ni da ih bacim sa vrha Trampovog tornja. Osim toga", dodade on, "još nisu funkcionalne. Je li tako, Herr admirale?"

Hajlman klimnu, a Janoš se baci na novu priču. General O'Tul odluta u mislima, uzalud se upirući da odagna poređenje tih metalnih predmeta na vojnom brodu sa pečurkastim oblakom na Pacifiku...

Francéska prekide njegovo sanjarenje. "Imaš hitan poziv na privatnoj vezi, Majkl", reče ona. "Predsednik Botvel će govoriti kroz tobom za pet minuta."

Razgovor za stolom se prekide. "Pa", reče Janoš sa osmehom, "mora biti da si krupna zverka. Ne poziva pucač Botvel bilo koga."

General O'Tul se pristojno izvini svima za stolom i ode u svoju kabinu. Mora biti da zna, razmišljao je dok je nestrpljivo čekao na vezu. Ali, razume se. On je predsednik Sjedinjenih Država.

O'Tul je bio obožavatelj bezbola, a njegov omiljeni tim bili su Red Soksi iz Bostona. Bezbol je ukinut u jeku Velikog haosa, godine 2141, ali nova grupa vlasnika vratila je lige četiri godine kasnije. Kada je Majkl imao šest godina, 2148, njegov otac odveo ga je do Fenvej Doma da gleda utakmicu između red Soksa i havanskih Hurikejna. Bio je to početak životne ljubavi za O'Tula.

Šerman Botvel bio je levoruku pucač za Red Sokse između 2172. i 2187. Bio je izuzetno popularan. Rođen je u Misuriju, a njegova prirodna skromnost i staromodna posvećenost teškom radu bili su isto tako izuzetni kao i 527 pogodaka koje je postigao tokom svojih šesnaest godina u prvoj ligi. Tokom poslednje godine njegove bezbol karijere, Botvelova žena poginula je u užasnoj nesreći na moru. Šermanova odluka bez ikakvog roptanja da se posveti odgovornosti podizanja dece kao jedini roditelj bila je hvaljena na sve strane.

Tri godine kasnije, kada se oženio Lindom Blek, dragom kćerkom guvernera Teksasa, mnogima je postalo očigledno da Šerman ima na umu političku karijeru.

Napredovao je velikom brzinom. Najpre pomoćnik guvernera, a zatim guverner i predsjednički kandidat. Godine 2196. ubedljivom većinom izglasan mu je pristup u Belu kuću; predviđalo se da će glatko pobediti kandidata hrišćanskih konzervativaca na idućim opštim izborima 2200.

"Halo, generale O'Tule", reče čovek u plavom odelu, sa prijateljskim osmehom, koji se pojavio na ekranu. "Ovde Šerman Botvel, tvoj predsednik."

Predsednik nije koristio beleške. Nagao se napred u jednostavnoj stolici, laktova oslonjenih na butine i šaka sklopljenih ispred sebe. Govorio je kao da sedi pored generala O'Tula u nečijoj dnevnoj sobi.

"Pratio sam misiju 'Njutn' sa velikim zanimanjem - kao i svi ostali u mojoj porodici, uključujući Lindu i četvero dece - još od lansiranja. Ali naročito sam pažljiv postao u poslednjih nekoliko nedelja, otkako ssu se tragedije okomile na vas i vašim hrabrim kolegama. Uf, uf. Ko bi ikada i pomislio da takve stvari kao što je ramanski brod mogu uopšte da postoje. Stvarno je to neverovatno...

Uglavnom, ako sam dobro razumeo naše predstavnike u VEV-u, izdata je naredba da se uništi Rama. Ja znam da se takve odluke ne donose lako i da zahtevaju ogromnu odgovornost od ljudi kao što ste ti. Pa ipak, ubeđen sam da je to pravi potez.

Da, generale moj, ja znam da je to ispravno. A tu vam je i moja kćerka Kortni - ima osam godina - koja se budi se morama skoro svake noći. Gledali smo kada ste pokušavali da uhvatite onog bi-ota, onog što izgleda kao rak, i jao, to je bilo stvarno užasno. Sada Kortni zna - sve je bilo na televiziji - da Rama ide di-rektno na Zemlju i stvarno se plaši. Prestravljena je. Misli da će čitavu državu preplaviti te stvari što liče na rakove i da će nju i njene prijatelje raskomadati kao novinara Vilsona.

Govorim vam sve ovo, generale, zato što znam da ste suočeni sa velikom odlukom. A čuo sam u poverenju da možda oklevate da uništite taj đavolski svemirski brod i sva njegova čuda. Ali, generale, ja sam pričao Kortni o vama. Rekao sam joj da ćete vi i vaša posada razneti Ramu u parčiće znatno pre nego što stigne do Zemlje.

Zato sam zvao. Da vam kažem da računam na tvas. Baš kao i Kortni."

General O'Tul je mislio, pre nego što je saslušao predsednika, da će moći da iskoristi njegov poziv i izložiti svoju nedoumicu pred vođom naroda Amerike. Zamišljao je da bi čak mogao da upita pucača Botvela o prirodi vrste koja uništava da bi se zaštitila pred pretnjom koja nije mnogo verovatna. Ali posle praktično savršenog kratkog govora bivšeg igrača bezbola, O'Tul nije imao ništa da kaže. Kako da odbiješ da uslišiš takvu molbu? A sve Kortni Botvel sa čitave planete računale su na njega.

Pošto je odspavao pet sati, O'Tul se probudi u tri časa. Bio je svestan da je suočen sa najvažnijim odlukom svog života. Činilo mu se da je sve što je dotad radio, njegova karijera, religijske studije, čak i porodične delatnosti, predstavljalo samo pripremu za ovaj trenutak. Bog mu je poveruo veliku odluku. Ali šta je Bog želeo da učini? O'Tulovo čelo obli se znojem kada je klekao pred Isusovom slikom na krstu iza stola.

Dragi Gospode, reče on i ozbiljno sklopi dlanove, čas mi se primakao, a ja i dalje ne vidim jasno volju tvoju. Bilo bi mi lako da samo sledim naređenja koja su mi data i da učinim ono što svi žele. Ali da li je to i tvoja želja? Kako da budem siguran?"

Majkl O'Tul sklopi oči i počeo da se moli da mu se ukaže pravac, sa žarom koji je prevazilazio sve što je do tada osetio. Dok se molio, prisetio se drugog vremena, pre mnogo godina, kada je bio mladi pilot koji je radio u okviru privremenih mirovnih snaga

u Gvatemali. O'Tul i njegovi ljudi probudili su se jednog jutra i otkrili da su njihovu malu vazduhoplovnu bazu potpuno opkolili desničarski teroristi koji su pokušavali da obore na kolena mladu i neiskusnu demokratsku vladu. Subverzivci su želeli avione. U zamenu za njih jemčiće bezbedan prolaz za O'Tula i njegove ljude.

Major O'Tul uzeo je petnaest minuta da razmisli i da se pomoli pre nego što je odlučio da se upusti u borbu. U nastaloj bitki avioni su uništeni, a gotovo polovina njegovih ljudi je izginula, ali simboličko uporište protiv terorizma ohrabrilo je mladu vladu i mnoge druge u Srednjoj Americi u vreme kada su se siromašne zemlje očajnički borile da prevaziđu opustošenost posle dve decenije krize. O'Tul je dobio orden časti, najviše odlikovanje VEV-a, za svoje poduhvate u Gvatemali.

Na palubi "Njutna", mnogo godina kasnije, proces odlučivanja generala O'Tula bio je znatno manje jednostavan. U Gvatemali mladi major nije morao mnogo da se pita o moralnosti svoga čina. Međutim, dobijeno naređenje da uništi Ramu bilo je sasvim drugačije. Prema O'Tulovom mišljenju, tuđinski brod nije preduzeo nikakve ratoborne korake. Osim toga, on je znao da je naredba bila zasnovana pre svega na dva činioca: strahu od toga šta bi Rama mogao da učini i galami ksenofobičnog javnog mnjenja. Istorijski posmatrano, i strah i javno mnjenje bili su na rđavom glasu zbog svoje nepostojanosti u pogledu moralnosti. Kada bi nekako mogao da dozna šta je prava namera Rame, onda bi mogao...

Pod slikom Isusa iza radnog stola u njegovoj kabini nalazio se mali kip mladog čoveka kovrdžave kose i krupnih očiju. Ta figura svetog Mikaela od Sijene pratila je O'Tula na svim putovanjima na koja je išao otkako se venčao sa Ketlin. Kada mu je pogled pao na statuu, u glavi mu se rodi jedna pomisao. General O'Tul otvori jednu ladicu u svom stolu i izvadi elektronsku svetu knjigu. Uključio je napajanje, proverio meni svete knjige i pristupio listi propovedi Svetog Mikaela.

Pod odrednicom 'Rama' general pronađe skupinu različitih srodnih referenci. Onu koju je tražio bila je jedina označena masnim slovima. Taj referenca predstavljala je znamenitu svečevu 'Raminu propoved', izrečenu u logoru pred grupom od pet hiljada Mikealovih sledbenika tri nedelje pre holokasta u Rimu. O'Tul počeo da čita.

"Moje današnje obraćanje želim da posvetim temi koju je pomenula sestra Džudi na našem savetu, naime, šta je osnova moje izjave da bi vanzemaljski svemirski brod zvani Rama mogao lako biti prva obznana drugog dolaska Hristovog. Shvatite da u ovom času nemam nikakvih jasnih otkrovenja ni u jednom, ni u drugom smeru; međutim, Bog mi je nagovestio da će glasnici sledećeg dolaska Hrista morati da budu izuzetni, ili ih narodi Zemlje uopšte neće opaziti kao takve. Puki anđeo ili dva što duvaju u trube na nebu neće biti dovoljni. Glasnici moraju počinuti zaista spektakularne stvari da bi privukli pažnju.

Postoji prethodni slučaj, utvrđen u proročanstvima Starog zaveta, koja previđaju dolazak Hrista, o proročanskim najavama što se obznanjuju na nebu. Ilijine kočije behu Rama tih vremena. One su, u tehnološkom pogledu, podjednako nadmašivale mogućnosti poimanja posmatrača kao što je to danas sa Ramom slučaj. U tom smislu, postoji određena skladnost, simetrija koja nije bez saglasnosti sa Božjim redom.

Ali ono što je najvećma ulilo nadu u vezi sa dolaskom prvog svemirskog broda Rama pre osam godina - a kažem 'prvog' zato što sam siguran da će ih biti još - jeste okolnost da je taj dolazak nagnao čovečanstvo da o sebi počne da razmišlja u

vanzemaljskoj perspektivi. Prečesto ograničavamo sopstvene predstave Boga, pa, shodno tome, i sopstvene duhovnosti. Mi pripadamo Vaseljenu. Mi smo njena deca. Čista je slučajnost to što su se naši atomi uzdigli do svesti ovde, na ovoj posebnoj planeti.

Rama nas prisiljava da razmišljamo o sebi, i o Bogu, kao o bićima Vaseljene. Znamenje je Njegove mudrosti to što upravo sada šalje takvog glasnika. Jer kao što sam rekao mnogo puta, već mnogo kasnimo sa svojom konačnom evolucijom, sa shvatanjem da je čitava ljudska rasa jedinstveni organizam. Pojavljivanje Rame novi je signal da je došlo vreme da se promenimo i da počnemo konačnu evoluciju."

General O'Tul spusti svetu knjigu i protrlja oči. Čitao je propoved i ranije, zapravo neposredno pre nego što će se u Rimu sresti sa papom, ali mu se nekako tada nije činio toliko važna kao sada. Dakle, šta si ti, Ramo? - upita se on. Pretnja po Kortni Botvel ili glasnik Hristovog drugog dolaska?

Tokom sata pre doručka general O'Tul je i dalje oklevao. Uistinu nije znao kakva će mu biti odluka. Na njemu je teško počivala činjenica da mu je upućeno neposredno naređenje pretpostavljenog oficira. O'Tul je bio sasvim svestan da se zakleo, kada se prihvatio dužnosti, ne samo da će izvršavati naređenja, već i da će braniti sve Kortni Botvel sa cele planete. Da li je imao ikakvih dokaza da je ova posebna naredba toliko nemoralna da treba da prekrši datu zakletvu?

Sve dok je general O'Tul o Rami mislio kao o običnoj mašini, nije bilo preteško da učestvuje u njegovom uništenju. Na kraju krajeva, taj čin neće ubiti nijednog Ramanca. Ali šta je ono Vejkfild rekao? Da je ramanski svemirski brod verovatno inteligentniji od ijednog živog bića na Zemlji, uključujući tu i ljude? A zar ne bi trebalo da nadmoćna mašinska inteligencija ima posebno mesto među Božjim tvorevinama, možda čak iznad nižih oblika života?

General O'Tul najzad popusti pred umorom. Naprosto mu nije preostalo dovoljno energije da se uhvati ukoštac sa beskonačnom bujicom pitanja bez odgovora. Uz oklevanje, odlučio je da prekine unutrašnju raspravu i da se pripremi da izvrši naređenja.

Njegov prvi čin bio je da upamti svoj RQ kod, posebni niz od 50 celih brojeva između 0 i 9 koji su znali samo on i procesori unutar nuklearnog oružja. O'Tul je lično uneo svoj kod i proverio da li je ispravno zapamćen u svakom oružju pre nego što je misija "Njutn" lansirana sa Zemlje. Niz brojeva bio je dug da bi se sasvim smanjili izgledi da se on otkrije elektronskom rutinom za pretraživanje. Svakom vojnom oficiru sa "Njutna" savetovano je da načini takav niz koji zadovoljava dva kriterijuma: ko treba da bude gotovo nemoguće zaboraviti i ne sme biti nešto jednostavno, kao svi telefonski brojevi u porodici, nešto što bi spoljašnja strana mogla lako da pronađe u njihovim ličnim podacima.

Iz sentimentalnih razloga, O'Tul je želeo da devet brojeva u kodu budu njegov datum rođenja, 29.3.'42. i datum rođenja njegove žene, 7.2.'46. Znao je da bi svaki stručnjak za dešifrovanje smesta potražio tako očigledan izbor i zato je general odlučio da sakrije datume rođenja među pedeset brojeva. Ali šta je bilo sa preostalim četrdeset jednim brojem? Taj broj, četrdeset jedan, zaokupljao je O'Tula još od one zabave sa pivom i picom na njegovoj drugoj godini na MIT-u. Tada je jedan od njegovih drugova, blistavi mladi numerički teoretičar čije ime je davno zaboravio, rekao O'Tulu, usred neke pijane rasprave, da je 41 "vrlo poseban broj, početni celi broj u najdužem neprekidnom nizu kvadratnih prostih brojeva."

O'Tul nikada nije u potpunosti shvatio na šta se tačno misli pod izrazom "kvadratni prosti broj". Međutim, shvatao je, i to ga je opčinilo, da se niz 41, 43, 47, 53, 61, 71, 83, 97 i tako dalje - gde se svaki sledeći broj dobija uvećanjem razlike prethodna dva broja za dva - sastoji od tačno četrdeset uzastopnih prostih brojeva. Niz prostih brojeva završavao se tek kada se ispostavilo da četrdeset prvi član nije više prosti broj - naime $41 \times 41 = 1681$. O'Tul je podelio tu malu informaciju sa nekim samo jednom u životu - sa svojom ženom Ketlin na njen četrdeset prvi rođendan - ali je ona na to reagovala tako ravnodušno da je on više nikada nije nikome pomenuo.

Ali bila je savršena za njegovu tajnu šifru, naročito ukoliko bi je valjano sakrio. Da bi načinio svoj broj od pedeset cifara, general O'Tul je najpre sastavio niz od četrdeset jednog broja, od kojih je svaki bio zbir prve dve brojke u odgovarajućem članu specijalnog niza kvadratnih prostih brojeva koji počinje sa 41. Na taj način, "5" je bio početni broj, koji je predstavljao 41, "7" je bio za 43, "1" za 47 ($4+7=11$, a zatim se izvrši "odsecanje" desetice), "8" za 53 i t dalje. O'Tul je zatim razmestio brojeve dva datuma rođenja, koristeći preokrenuti Fibonačijev niz (34, 21, 13, 8, 5, 3, 2, 1, 1) da odredi položaj devet novih brojki u prvobitnom nizu od četrdeset jednog broja.

Nije bilo lako upamtiti taj broj, ali general nije želeo da ga zapiše i da ga nosi do procesa aktiviranja. Kada bi zapisao svoj kod, onda bi svako mogao da ga upotrebi, sa njegovim dopuštanjem ili bez njega, i mogućnost da se predomisli bila bi mu uskraćena. Jednom kada je upamtio niz, O'Tul je uništio sve svoje proračune i vratio se u trpezariju da doručkuje sa ostalim kosmonautima.

"Evo ti jednog primerka mog koda, Franćeska, i jedan za tebe, Irina, a poslednji ide Hirou Jamanaki. Izvini, Janoš", reče admiral Hajlman sa širokim osmehom, "ali ponestalo mi je metaka. Možda će general O'Tul dopustiti da uneseš njegov kod u neku bombu."

"U redu je, Herr admirale", reče Janoš suvo. "U životu mogu bez nekih povlastica."

Hajlman je pravio veliku predstavu od aktiviranja nuklearnog oružja. Svoj broj od pedeset brojki odštampao je u više primeraka i uživao je objašnjavajući kosmonautima koliko je bio pametan kada je smišljao kod. A sada, sa neuobičajenom velikodušnošću, dozvoljavao je ostatku posade da učestvuje u procesu.

Franćeski se to dopalo. O'Tulu pade na pamet da je verovatno Franćeska predložila takvu predstavu Hajlmanu, ali general nije traćio vreme na razmišljanje o tome. O'Tul je bio previše zauzet zapanjenošću zbog toga kako je miran postao. Posle duge agonije kopanja po sopstvenoj duši, izgledalo je da će obaviti svoju dužnost bez tegoba.

Admiral Hajlman se zbunio dok je unosio svoj kod (priznao je da je nervozan) i privremeno je izgubio račun gde je stao u nizu. Sistemski inženjeri predvideli su takvu mogućnost u ugradili su dve svetiljke, jednu zelenu i jednu crvenu, odmah iznad numeričke tastature na boku bombe. Posle svakog desetog broja jedna od dve svetiljke osvetlila bi se, pokazujući da li je prethodna dekada brojeva uspešno upoređena. Komitet za bezbednost izrazio je zabrinutost da takva "dodatna" osobina kvari sistem (lakše je dešifrovati pet nizova od po deset brojeva nego jedan od pedeset), ali ponavljani testovi sa ljudstvom pre lansiranja pokazivali su da su svetla neophodna.

Na kraju druge dekade brojki, pred Hajlmanom je zatreptala crvena svetiljka. "Nešto sam pogrešio", reče on, očigledno se postidevši.

"Glasnije", reče Francéska sa mesta na kom je snimala. Vešto je kadrirala ceremoniju, tako da su i oružje i nosači bili u kadru.

"Pogrešio sam", izjavi admiral Hajlman. "Sva ta galama mi je skrenula pažnju. Moram sačekati trideset sekundi pre nego što ponovo počnem."

Kada je admiral Hajlma uspešno dovršio svoj kod, dr Braun je uneo kod za aktivaciju drugog oružja. Činilo se da se gotovo dosađuje; u svakom slučaju način na koji je po tastaturi nimalo nije odavao oduševljenje. Irina Turgenjeva aktivirala je treću bombu. Dala je kratku, ali temperamentnu izjavu koja je podvlačila njeno verovanje da je uništenje Rame apsolutno neophodno.

Ni Hiro Jamanaka ni Francéska ništa nisu rekli. Međutim, Francéska je ostavila utisak na ostatak posade time što je svojih prvih trideset brojeva unela iz sećanja. Budući da - bar zvanično - sve do pre jednog sata nije imala prilike da vidi Hajlmanove brojeve i da od tada nije bila nasamo duže od dva minuta, njeno postignuće je bilo zaista izuzetno.

Potom je došao red na generala O'Tula. Vedro se smeškajući, lako je prišao prvom oružju. Ostali kosmonauti zapljeskaše, izražavajući time poštovanje prema generalu i priznajući njegovu unutrašnju borbu. On je zamolio sve prisutne da čute, objasnivši da je upamtio čitav niz brojeva. Onda je O'Tul uneo prvu dekadu brojki.

Zastao je na sekundu kada je zablistalo zeleno svetlo. U tom trenutku u umu mu blesnu slika sa jedne freske na drugom spratu hrama svetog Mikaela u Rimu. Mladi čovek u plavoj odori, očiju dignutih prema nebesima, stajao je na stepeništu spomenika Vitorija Emanuela i izgovarao molitvu pred mnoštvom punim poštovanja. General O'Tul začu glas, glasno i razgovetno. Glas je rekao: "Ne."

General se hitro okrete. "Da li je neko nešto rekao?" upita on, zagledan u ostale kosmonaute. Oni zavrteše glavama. Zbunjen, pokušao je da se priseti druge dekade brojki. Ali nije vredelo. Srce je počelo da mu vratolomno bije. Um mu je ponavljao i ponavljao: Kakav je to bio glas? Njegove odlučnosti da izvrši dužnost nestade.

Majkl O'Tul duboko udahnu, ponovo se okrete i pođe preko ogromnog doka. Kada je prošao pokraj svojih zapanjenih kolega, admiral Hajlman povika: "Šta to radiš?"

"Idem u svoju sobu", reče O'Tul, ne prekidajući hod krupnim koracima.

"Zar nećeš da aktiviraš bombe?" uzvрати dr Braun iza njega.

"Ne", odvrati general O'Tul. "Bar ne za sada."

56. USLIŠENA MOLITVA

General O'Tul ostao je u svojoj kabini do kraja dana. Admiral Hajlman navratio je otprilike jedan sat po O'Tulovom neuspehu da unese kod. Posle kratkog, neobaveznog razgovora (Hajlman je bio užasan u takvim stvarima), admiral postavi glavno pitanje.

"Jesi li spreman da nastaviš aktiviranje?"

O'Tul zavrte glavom. "Jutros sam mislio da jesam, Oto, ali..." Nije bilo potrebe da išta više kaže.

Hajlman se diže sa stolice. "Naredio sam Jamanaki da odnese prva dva metka do prolaza u Rami. Biće tamo do večere ukoliko se predomisliš. Ostala tri ostaće za sada na

doku." Zagledao se u svog kolegu nekoliko sekundi. "Nadam se da ćeš uskoro doći sebi, Majkl. Već imamo gadnih nevolja sa štabom."

Kada je Franćeska došla sa kamerom dva sata kasnije, na osnovu njenog izbora reči bilo je jasno da je stav prema generalu, bar među preostalim kosmonautima, da O'Tul pati od akutne nervne napetosti. Nije bio nepokoran. Nije davao nikakve izjave. Niko od ostalih članova posade ne bi podnosio ove alternativne mogućnosti, jer bi u poređenju sa ovim sve delovale rđavo. Ne, bilo je očigledno da nešto nije u redu sa njegovim živcima.

"Rekla sam svima da te ne uznemiravaju pozivima", reče Franćeska samilosno, kada se obazrela po kabini, dok je njen televizijski um već kadrirao prizore za predstojeći intervju. "Telefoni su zvrjali kao ljudi, naročito otkako sam jutros poslala traku." Prišla je radnom stolu, gledajući predmete po njemu. "Da li je to Mikaek od Sijene?" upita Franćeska i podiže malu statuu.

O'Tul uspe da se blede nasmeši. "Da", reče on. "A mislim da znaš i ko je čovek na krstu sa one slike."

"Vrlo dobro", odvrati Franćeska. "Vrlo dobro, zaista... Slušaj, Majkl, ti znaš šta sledi. Želela bih ovaj intervju da bih te predstavila u najboljoj mogućoj svetlosti. Nije da bih sa tobom sve želela da obavim u rukavicama, razumeš, ali hoću da budem sigurna da će oni vuci tamo dole saslušati i tvoju stranu priče..."

"Već vrište za mojom kožom?" prekide je O'Tul.

"Oh, da", odgovori ona. "A biće još gore. Što više odugovlačiš sa aktiviranjem bombi, više besa će biti usmereno na tebe."

"Ali zašto?" pobuni se O'Tul. "Nisam počinio nikakav zločin. Naprosto sam odložio aktiviranje oružja čija razorna moć prevazilazi..."

"To je nebitno", odvrati Franćeska. U njihovim očima, nisi obavio svoj posao, naine nisi zaštitio narode Zemlje. Prestravljeni su. Ne shvataju oni sva ova vanzemaljska sranja. Rečeno im je da će Rama biti uništen, a sada si ti odbio da ukloniš njihove noćne more."

"Noćne more", promumla O'Tul. "Tačno je to Botvel..."

"Šta je bilo sa predsednikom Botvelom?" upita Franćeska.

"Oh, ništa", reče on. Sklonio je pogled pred njenim ispitivačkim očima. "Šta još?" upita O'Tul nestrpljivo.

"Kao što rekoh, volela bih da izgledaš što je bolje moguće. Ponovo se počeslaj i obuci novu uniformu, a ne letački kombinezon. Naneću malo šminke na tvoje lice da ne deluješ toliko ispijeno." Vratila se radnom stolu. "Stavićemo tvoje porodične slike tako da se jasno vide odmah pokraj Isusa i Mikaela. Pažljivo promisli šta ćeš da kažeš. Razume se, pitaću te zbog čega jutros nisi uspeo da aktiviraš oružje."

Franćeska priđe i stavi ruku na O'Tulovo rame. "U svom uvodu nagovestiću da si bio napet. Ne želim da guram svoje reči u tvoja usta, ali priznavanje izvesne slabosti verovatno će ostaviti dobar utisak. Naročito u tvojoj zemlji."

General O'Tul meškoltio se dok je Franćeska dovršavala pripreme za intervju. "Moram li to da učinim?" upita on, osećajući se sve neugodnije dok je Franćeska preuređivala kabinu.

"Samo ako želiš da bar neko pomisli da nisi Benedikt Arnold", glasio je njen kratki odgovor.

Janoš dođe da ga poseti neposredno pre večere. "Tvoj intervju sa Frančeskom bio je veoma dobar", slagao je on. "Bar si dodirnuo neke moralne teme koje svi treba da razmotrimo."

"Bilo je glupo od mene što sam se upustio u one filozofske zapetljancije", zareža O'Tul. "Trebalo je da poslušam Frančeskin savet i da za sve optužim svoj zamor."

"Pa, Majkl", reče Janoš, "šta je učinjeno, učinjeno je. Nisam došao ovamo da pretresamo dnevne događaje. Siguran sam da si ti to već učinio mnogo puta. Došao sam da vidim mogu li ti pomoći."

"Ne verujem, Janoše", odvrati on. "Ali cenim tvoju predusretljivost."

Nastala je duga pauza u razgovoru. Konačno, Janoš ustade i polako krenu ka vratima. "I šta ćeš sad?" zapita on tiho.

"Kada bih i sam znao", odgovori O'Tul. "Ne čini mi se da sam sposoban da donesem bilo kakav plan."

Kombinovani svemirski brod "Njutn"-Rama nastavio je da hita prema Zemlji. Sa svakim danom koji bi minuo nadnoseća pretnja Rame postajala je sve veća: ogromni cilindar koji je hiperboličnom brzinom jurio ka tački razornog sudara, do koje će neumitno stići ukoliko ne uslede nove korekcije putanje. Procenjeno je da će mesto sudara biti u državi Tamil Nadu, u južnoj Indiji, nedaleko od grada Maduraija. Fizičari su svake večeri bili na televizijskim vestima i objašnjavali šta se može očekivati. Udarne talasi i erupcije postali su pojmovi o kojima se vatreno raspravljalo na večernjim skupovima.

Majkla O'Tula svetska štampa je pretvorila u zlikovca. Frančeska je bila u pravu. Čak je bilo i predloga da ga treba osuditi i pogubiti na "Njutnu" zbog neizvršavanja naređenja. Čitav život ispunjen značajnim postignućima i nesebičnim doprinosima namah je zaboravljen. Ketlin O'Tul bila je prisiljena da napusti porodični stan u Bostonu i da se skloni kod prijatelja u Mejn.

General je sve više mučila vlastita neodlučnost. Znao je da nanosi nepopravljivu štetu svojoj porodici i sopstvenoj karijeri ovim neuspehom da aktivira oružje. Ali svaki put kada bi ubedio sebe da je spreman da izvrši naređenje, ono glasno i zvonko "ne" odjeknulo bi mu u ušima.

O'Tul je bio tek na mahove koherentan u svom poslednjem intervjuu sa Frančeskom, dan pre nego što će naučni brod poći za Zemlju. Postavljala mu je neka vrlo teška pitanja. Kada ga je Frančeska upitala zbog čega Rama, ako će već ući na orbitu oko Zemlje, još nije počeo da skreće, general je na trenutak došao sebi i podsetio je da je vazdušno kočenje - trošenje energije u atmosferi u vidu toplote - najefikasniji metod da se ostvari orbita oko nekog planetnog tela sa atmosferom. Ali kada mu je pružila priliku da potkrepi svoju izjavu, da obrazloži kako bi se Rama mogao preoblikovati da dobije aerodinamične površine, O'Tul ništa nije odgovorio. Samo je rasejano piljio u nju.

O'Tul izađe iz svoje kabine za poslednju večeru, noć pre no što su Braun, Sabatinijeva, Tabori i Turgenjeva pošli kući. Njegovo prisustvo pokvarilo je poslednji zajednički obed. Irina je bila izuzetno neprijatna prema njemu, otrovno je napadala generala i odbijala da sedi sa njim za istim stolom. Dejvid Braun uopšte nije obraćao pažnju na njega i umesto toga izabrao je da raspravlja, upuštajući se u zamarajuće pojedinosti, o laboratoriji koja je građena u Teksasu da prihvati uhvaćenog biota-raka. Samo su se Frančeska i Janoš ponašali prijateljski, tako da se general O'Tul vratio u svoju kabinu odmah posle večere i nije se formalno oprostio ni sa kime.

Sledećeg jutra, manje od jednog sata pošto je naučni brod otišao, O'Tul se javi admiralu Hajlmanu i zatraži da se sastanu. "Znači, konačno si se predomislio?" reče Nemac uzbuđeno, kada mu je general ušao u ured. "Dobro. Još nije prekasno. Tek je S-12 dana. Ukoliko požurimo, još možemo da ispalimo bombe u S-9."

"Bližim se, Oto", odvrati O'Tul, "Ali još nisam tu. Pažljivo sam razmišljao o svemu ovome. Postoje još dve stvari koje bih voleo da učinim. Želeo bih da razgovaram sa papom Jovanom-Pavlom i voleo bih da odem unutra i lično vidim Ramu."

O'Tulov odgovor potpuno je srušio Hajlmana. "Sranje", reče on. "Opet stara pesma. Verovatno ćemo..."

"Ne shvataš, Oto", reče Amerikanac. Napeto je piljio u svog kolegu. "Ovo je dobra vest. Ako se ne dogodi nešto u potpunosti neočekivano, bilo tokom mog razgovora sa papom ili dok istražujem Ramu, biću spreman da unesem svoj kod onog minuta kada izađem."

"Jesi li siguran?" upita Hajlman.

"Dajem ti reč", odvrati O'Tul.

General O'Tul ništa nije skrivao u svojoj dugoj, emotivnoj poruci papi. Bio je svestan da mu prisluškuju vezu, ali to više nije bilo važno. Jedna jedina stvar bila mu je na umu: da donese odluku o aktiviranju nuklearnog oružja čiste savesti.

Nestrpljivo je čekao odgovor. Kada se papa Jovan-Pavle V konačno pojavio na ekranu, sedeo je u istoj odaji u Vatikanu gde je O'Tul bio u audijenciji odmah posle Božića. Papa je u desnoj ruci držao malu elektronsku beležnicu i povremeno je bacao pogled na nju dok je govorio.

"Molio sam se za tebe, sine moj", počeo pontif svojim odmerenim engleskim, "naročito tokom poslednje nedelje tvog ličnog nemira. Ne mogu ti reći šta da radiš. Nemam nijedan odgovor više od tebe. Možemo se samo nadati da će ti Bog, u Svojoj mudrosti, pružiti nedvosmislen odgovor na tvoje molitve.

Međutim kao odgovor na neke tvoje verske upite, mogu ti uputiti sledeće komentare. Nudim ti ih u nadi da će ti pomoći... Ne mogu reći da li je glas koji si čuo pripadao svetom Mikaelu, ili si doživeo ono što je poznato kao religijsko iskustvo. Mogu da potvrdim da postoji jedna kategorija ljudskog iskustva, koja se obično naziva verskom zbog nedostatka boljeg naziva; ona postoji i može se objasniti čisto racionalnim ili naučnim terminima. Saul od Tarzusa nepobitno je bio zaslepljen svetlošću nebeskom, što je doprinelo njegovom prelasku u hrišćanstvo, u okviru koga će kasnije postati apostol Pavle. Tvoj glas možda je uistinu pripadao svetom Mikaelu. Samo ti možeš to da znaš.

Kao što smo raspravljali pre tri meseca, Bog je svakako stvorio Ramance, ko god da su. Ali On je isto tako stvorio viruse i bakterije koji izazivaju patnje ljudske i smrt. Ne možemo slaviti Boga, bilo pojedinačno ili kao vrsta, ako ne preživimo. Ne čini mi se verovatnim da bi Bog očekivao da ništa ne preduzmemo ako nam je ugrožen i sam opstanak.

Moguća uloga Rame kao glasnika drugog Hristovog dolaska teško je pitanje. Postoje sveštenici unutar crkve koji se slažu sa svetim Mikaelom, iako predstavljaju izrazitu manjinu. Većina nas smatra da su ramanske letelice previše duhovno jalove da bi bile glasnici. One su neverovatna inženjerska čuda, to svakako, ali u vezi sa njima ne postoji ništa što bi nagoveštavalo ma kakvu toplinu, samilost ili bilo koju drugu iskupljujuću osobinu kakve se povezuju sa Hristom. Prema tome, izgleda malo verovatno da Rama ima ma kakav strogo verski značaj.

Na kraju, to je ipak odluka koju moraš sam doneti. Moraš nastaviti da se moliš, kao što, siguran sam, i sam shvataš, ali možda bi trebalo da očekuješ malo manje fanfara u Božjem odgovoru. On se ne obraća svima na isti način; niti će ti ijedna Njegova poruka doći na isti način. Molim te, upamti još jednu stvar. Dok istražuješ Ramu u potrazi za voljom Božjom, molitve mnogih sa Zemlje ići će sa tobom. Možeš biti siguran da će ti Bog dati odgovor; tvoj izazov je da ga prepoznaš i ispravno protumačiš."

Jovan-Pavle završi svoju emisiju blagoslovom i molitvom Gospodu. General O'Tul automatski kleknu i poče da izgovara reči zajedno sa svojim duhovnim predvodnikom. Kada se ekran ugasio, on obnovi u sebi ono što mu je pontif rekao i oseti se umireno. Mora da sam na pravom tragu, reče O'Tul sebi. Ali ne smem očekivati nebesko obznanjenje uz prateće trube.

O'Tul nije bio spreman za svoju silovitu emotivnu reakciju na Ramu. Možda su posredi bile same razmere svemirskog broda, toliko većeg od svega što su ikada sazdala ljudska bića. Možda su jačini njegovih osećanja doprineli dugi boravak u zatvorenom prostoru "Njutna" i uzrujano stanje u kome se nalazio. Koji god da su bili razlozi, Majkla O'Tula potpuno je ošamutio spektakularni prizor koji mu se ukazao pred očima kada se otisnuo na samotno putovanje u džinovski svemirski brod.

Nije bilo određenog detalja koji je preovlađivao ostatkom O'Tulovog uma. Grlo mu se steglo, a na oči su mu navrle suze izazvane osećanjem čuđenja u nekoliko posebnih prilika: dok se spuštao ličnim prenosnikom tokom prvog silaska i gledao preko Središnje nizije, sa dugim, blistavim trakama koje su predstavljale izvor svetlosti Rame; dok je stajao pokraj rovera na obali Cilindričnog mora i kroz dvogled posmatrao tajanstvene oblakodere Njujorka; i dok je glupo treptao mnogo puta, kao i svi kosmonauti pre njega, pred džinovskim rogovima i zidinama koji su ukrašavali južnu stranu. Preovlađujuća osećanja kod O'Tula bili su strahopoštovanje i divljenje, slični onima koje je iskusio kada je prvi put ušao u jednu od starih evropskih katedrala.

Proveo je ramansku noć u Beti, koristeći jednu kućicu viška koju su ostavili kosmonauti na drugom izlasku. Našao je Vejkfildovu poruku od pre dve nedelje i na trenutak je osetio želju da sklopi jedrilicu i pređe do Njujorka. Ali O'Tul se obuzda i usredsredi se na pravu svrhu svoje posete.

Priznao je sebi da, iako je Rama spektakularno dostignuće, veličanstvenost ovog artefakta ne sme bitnije uticati na njegovo procenjivanje. Da li je u onome što je video bilo ičega što bi ga nagnalo da izmeni svoj zaključak donet uz prilično oklevanja? Ne, turobno odgovori on na sopstveno pitanje. Kada su se svetla ponovo upalila unutar džinovskog cilindra, O'Tul je bio uveren da će pre sledeće ramanske noći aktivirati oružje.

Pa ipak, još je odugovlačio. Provozao se duž cele obale, razgledao Njujork i ostale prizore sa različitih tačaka i posmatrao petstometarsku liticu sa druge strane mora. Tokom poslednjeg prolaska kroz logorište Beta O'Tul odluči da ponese sa sobom raznorazne drangulije, uključujući i nekoliko ličnih stvari koje su ostavili drugi članovi posade za vreme svog žurnog povlačenja sa Rame. Nije mnogo stvari izbeglo uragan, ali on pronađe nekoliko suvenira koji su bili zarobljeni po uglovima uz kutije sa zalihama.

General O'Tul dugo je spavao pre nego što je poterao rover nazad do podnožja prenosnika. Shvativši šta će učiniti kada dođe do "Njutna", O'Tul kleče i pomoli se poslednji put pre uspona. Ubrzo potom, tokom vožnje, dok se još nalazio na manje od

pola kilometra iznad Središnje nizije, okrenuo se u stolici i zagledao preko ramanske panorame. Uskoro će sve ovo nestati, pomisli O'Tul, biće progutano u sunčevoj vatri koju je oslobodio čovek. Oči mu se digoše sa nizije i upraviše ka Njujorku. Učini mu se tog časa da je ugledao neku crnu mrlju kako se kreće na ramanskom nebu.

Drhtavim rukama on prinese dvogled očima. Kroz nekoliko sekundi O'Tul razabra uvećanu mrlju. Brzo je promenio uvećanje dvogleda i mrlja se podeli u tri dela; svaki od njih predstavljao je pticu koja se u jatu kretala u velikoj daljini. O'Tul zatrepta, ali se slika nije promenila. Ramanskom nebom zaista su letele tri ptice!

Radost ispuni generala O'Tula. Uskliknuo je od zadovoljstva dok je sledio ptice dvogledom sve dok ih više nije mogao videti. Preostalih trideset minuta vožnje do vrha stepeništa Alfa činili su mu se kao večnost.

Američki oficir smesta se pope na drugo sedište i ponovo poče da se spušta u Ramu. Očajnički je želeo da još jednom vidi te ptice. Kada bih nekako mogao da ih fotografišem, pomisli on, nameravajući da se ponovo odveze do Cilindričnog mora ako to bude potrebno, onda bih svima mogao dokazati da na ovom neverovatnom svetu ima i živih stvorova.

Sa dva kilometra iznad tla, O'Tul je uzalud tragao za pticama dok se spuštao. Tek malo obeshrabren neuspehom u potrazi, našao se potom preneražen onim što je ugledao kada je spustio dvogled sa očiju i pripremio se da siđe sa sedišta. Ričard Vejkfild i Nikol de Žardan stajali su jedno pored drugog u podnožju lifta.

General O'Tul ih čvrsto steže u zagrljaj, a onda, dok su mu se suze radosnice slivale niz obraze, kleknu na tlu Rame. "Dragi Bože", prozborio je, dok je nudio nebu svoju nemu molitvu zahvalnicu. "Dragi Bože", ponovio je.

57. TROČLANA DRUŽINA

Troje kosmonauta živo je razgovaralo duže od jednog sata. Bilo je toliko toga da se kaže. Kada je Nikol ispričala o užasu koji je iskusila kada je naišla na mrtvog Takagišija u jazbini oktopauka, O'Tul je na trenutak ćutao, a zatim je zavrteo glavom. "Ovde ima toliko neodgovorenih pitanja", reče on, zagledan u visoku tavanicu. "Jesi li ipak neblagonaklon, posle svega?" upita on retorički.

Ričard i Nikol stadoše da hvale generalovu odvažnost da ne unese kod za aktiviranje oružja. Oboje su bili zgroženi odlukom VEV-a da se uništi Rama. "Bespogovorno je neoprostivo upotrebiti nuklearno naoružanje protiv ovog broda", reče Nikol. "Ubeđena sam da on u osnovi nije neprijateljski raspoložen. I verujem da je Rama manevrisao da dođe do Zemlje zbog toga što ima određenu poruku za nas."

Ričard lako ukori Nikol zbog toga što je zasnovala svoje mišljenje više na osećanjima, nego na činjenicama. "Možda", uzvratila ona, "ali sada postoji i ozbiljna logička greška u toj odluci o uništenju. Konačno imamo čvrste dokaze da je ova letelica bila u vezi sa svojom prethodnicom. Postoje dobri razlozi za pretpostavku da je tamo negde napolju već i Rama III i da verovatno hita u ovom pravcu. Ukoliko ramanska flota jeste neprijateljski raspoložena, Zemlja nema načina da pobegne. Možemo uspeti da uništimo ovaj drugi svemirski brod - ali pri tom ćemo gotovo sigurno uzbuniti sledeću letelicu. Pošto je njihova tehnologija znatno naprednija od naše, ne bismo imali mogućnosti da preživimo njihov usredsređeni napad."

General O'Tul sa divljenjem pogleda Nikol. "To je izvanredna poenta", reče on. "Šteta što nisi mogla da uzmeš udela u raspravama pri MSA. Uopšte nam nije ni palo na pamet..."

"Kako bi bilo da nastavimo ovaj razgovor po povratku na 'Njutn'? upita Ričard iznenada. "Prema mom satu, za trideset minuta ponovo će biti mrak, a do tada nijedno od nas neće stići do vrha lifta. Ne želim da se vozim po mraku duže nego što je neophodno."

Svako od troje kosmonauta verovao je da napuštaju Ramu poslednji put. Dok su prolazili poslednji minuti razdoblja osvetljenosti, svako od njih napeto je gledao veličanstveni tuđinski predeo koji se protezao u daljinu. Za Nikol, preovlađujuće osećanje bilo je ushićenje. Po prirodi oprezna u očekivanjima, sve do tog trenutka na prenosniku nije dopuštala sebi snažno zadoboljstvo proisteklo iz uverenosti da će ponovo držati u rukama svoju voljenu Ženevjev. Um joj je sada preplavila idilična lepota Bovoa i detaljno je zamišljala radost prizora ponovnog susreta sa svojim ocem i kćerkom. To bi se moglo odigrati već za nedelju ili deset dana, reče Niko sebi, puna iščekivanja. Do trenutka kada je stigla na vrh stepeništa, imala je teškoća da obuzda oduševljenje.

Dok se vozio, Majkl O'Tul je ponovo razmotrio odluku o aktiviranju. Kada se mrak spustio na Ramu, najednom i u predviđenom trenutku, on dovrši razvoj plana da obavesti Zemlju o svojoj odluci. Smesta će se javiti rukovodstvu MSA. Nikol i Ričard će ukratko izneti svoje priče, a potom će Nikol izložiti svoje razloge zbog kojih misli da bi uništenje Rame bilo 'neoprostivo'. O'Tul je bio ubeđen da će tada naređenje da aktivira oružje biti povučeno.

General upali svetiljku neposredno pre no što će njegovo sedište dosegnuti vrh stepeništa. Iskoračio je u bestežinsku okolinu i zaustavio se kraj Nikol. Sačekali su Ričarda, a onda su zajedno produžili oko prilazne rampe do prolaza transportera na rastojanju od samo stotinu metara. Kada se trojka ukrcala na transporter i pripremila da prođe kroz trup Rame do "Njutna", snop sa Ričardove svetiljke pade na veliki metalni objekat na strani prolaza. "Da li je to bomba?" upita on.

Nuklearno oružje zaista je podsećalo na predimenzionisani metak. Kako neobično, pomisli Nikol, uzdrhtavši kada je iznenada prodoše žmarci trnci. Razume se, mogla je biti bilo kog oblika. Pitam se kakva li je podsvesna aberacija nagnala konstruktore da izaberu baš to obličje...

"Ali kakva je ono čudna spravica na vrhu?" upita Ričard O'Tula.

General se namrgodi dok je zagledao nepoznati objekat obasjan snopom svetiljke. "Ne znam", priznade on. "Nikada je ranije nisam video." Sišao je sa transportera. Ričard i Nikol su ga sledili.

General O'Tul lagano priđe oružju i počeo da proučava neobični dodatak učvršćen iznad numeričke tastature. Bila je to debela ploča, nešto veća od same tastature, pričvršćena zavrtnjima na uglovima uz bok oružja. Na donjoj stranu ploče, trenutno uvučeno, nalazilo se deset majušnih udaraljki - tako su bar izgledale O'Tulu. Pretpostavka se obistinila kada se nekoliko sekundi potom jedna udaraljka ispružila i pogodila broj "5" na tastaturi nekoliko centimetara niže. Posle "5" sledilo je velikom brzinom "7", a potom još osam brojeva pre nego što je zablistalo zeleno svetlo da označi uspešno dovršavanje prve dekad.

Posle nekoliko sekundi aparat unese još deset brojki i upali se novo zeleno svetlo. O'Tul se sledi od užasa. Moj Bože, pomisli on, pa to je moj kod! Nekako su ga provalili...

Njegove panike nestade trenutak kasnije kada je, posle treće dekade brojki, crveno svetlo obznanilo da je učinjena greška.

"Očigledno su", uzvratu general O'Tul ubrzo potom na Ričardovo pitanje, "sklepali tu napravu da bi uneli kod u mom odsustvu. Ispravne su im samo prve dve dekade. Na trenutak sam se uplašio..." O'Tul zastade, svestan snažnih osećanja koja su se komešala u njemu.

"Mora da su pomislili da se nećeš vratiti", reče Nikol ubeđenim tonom.

"Ako su to učinili Hajlman i Jamanaka", odvrati O'Tul. "Razume se, ne možemo u potpunosti izostaviti mogućnost da su napravu ovde postavili tuđinci... ili možda čak bioti."

"Izuzetno malo verovatno", primeti Ričard. "Konstrukcija je previše gruba."

"U svakom slučaju", reče O'Tul i otvori ranac da izvadi alatke kojima će isključiti aparat, "nemam nameru da rizikujem."

Na "Njutnovom" kraju prolaza, O'Tul, Vejlfild i de Žardanova nađoše drugu bombu opremljenu istim uređajem. Trojka je najpre posmatrala kako ovaj otkucava probu koda - sa istim ishodom, greškom negde u trećoj dekadi - a zatim su onesposobili i njega. Posle toga su otvorili glavčinu i izišli iz Rame.

Niko ih nije pozdravio kada su kročili u vojni brod misije "Njutn". General O'Tul je pretpostavio da i admiral Hajlman i Jamanaka spavaju, pa je smesta otišao do njihovih kabina. Ionako je želeo da razgovara sa Hajlmanom nasamo. Ali ove dvojice nije bilo ni u njihovim kabinama. Zapravo, nije im bilo potrebno mnogo vremena da ustanove da dvojice kosmonauta nema nigde u srazmerno maloj oblasti za život i rad na vojnom brodu.

Pretraga skladišne oblasti u stražnjem delu broda takođe je bila uzaludna. Međutim, trojka otkri da nema jedne od kapsula za izlazak iz letelice. To otkriće otvorilo je novu grupu zbunjujućih pitanja. Gde su Hajlman i Jamanaka mogli poći u kapsuli? I zašto su prekršili osnovno pravilo projekta da na "Njutnu" mora uvek da ostane bar jedan član posade?

Troje kosmonauta bilo je zbunjeno kada su se vratili u kontrolni centar da rasprave moguće smerove svog delovanja. O'Tul je prvi pomenuo zloduha prljave igre. "Mislite li da su se ti oktopauci, ili čak i bioti, mogli uvući na brod? Na kraju krajeva, nije teško ući na 'Njutna' ukoliko nije u modu za samozaštitu."

Niko nije želeo da izrazi ono što su sve troje mislili. Ukoliko je neko ili nešto zarobilo ili pobilo njihovu dvojicu kolega na brodu, onda je to još moglo biti u okolini, a tada bi i oni sami bili ugroženi...

"Zašto ne pozovemo Zemlju i objavimo da smo živi?" reče Ričard i prekide tišinu.

General O'Tul se nasmeši. "Sjajna ideja." On pride do konzole kontrolnog centra i uključi ploču. Na velikom ekranu pojavi se standardni status sistema. "Čudno", primeti general. "Prema ovome, trenutno nemamo video vezu sa Zemljom. Samo telemetriju najniže brzine. Zbog čega bi konfiguracija sistema za obradu podataka bila izmenjena?"

Ubacio je jednostavnu skupinu komandi da bi uspostavio normalnu višekanalnu vezu velike brzine sa Zemljom. Roj poruka greške pojavi se na ekranu. "Šta je ovo, do đavola?" uskliknu Ričard. "Izgleda kao da je video sistem mrtav." On se okrete O'Tulu. "Ovo je tvoja specijalnost, generale. Šta misliš da sve ovo znači?"

General O'Tul bio je veoma ozbiljan. "Ne dopada mi se to, Ričarde. Ovoliko grešaka video sam samo jednom ranije - tokom jedne do naših ranih simulacija, kada je

neki zvekan zaboravio da učita komunikacioni softver. Mora biti da imamo veliki otkaz softvera. Verovatnoća toliko mnogo hardverskih grešaka za tako kratko vreme praktično je ravna nula."

Ričard predloži da O'Tul podvrgne video komunikacioni softver standardnoj samoproveri. Tokom testiranja, dijagnostički nalaz iz printera javio je da su baferi greške u algoritmu za samotestiranje već prepunjeni kada je bilo završeno manje od jednog postotka procedure. "Znači vidkom-softver je nepobitno otišao do đavola", reče Ričard, analizirajući dijagnostičke podatke. On unese nekoliko naredbi. "Biće potrebno podosta vremena da se ovo sredi."

"Samo trenutak", prekide ga Nikol. "Kako bi bilo da najpre pokušamo da razaberemo izvestan smisao u svim ovim novim informacijama pre nego što se latimo nekog određenog zadatka?" Dva muškarca prestadoše sa onim što su radili i sačekaše da ona produži. "Na brodu nema Hajlmana, Jamanake i jedne kapsule", reče Nikol, lagano koračajući po kontrolnom centru, "a neko je pokušao da automatski aktivira dve nuklearne bombe u prolazu. U međuvremenu, iznenada je pomahnitao vidkom-softver, pošto je prethodno ispravno funkcionisao stotinama dana - računajući i pretpoletne simulacije. Ima li ijedan od vas neko razumno objašnjenje za sve to?"

Nastala je duga tišina. "Pretpostavka generala O'Tula da je reč o neprijateljskoj invaziji moglo bi da prođe", reče najzad Ričard. "Hajlman i Jamanaka možda su pobjegli da se spasu, a tuđinci su mogli namerno da udese softver."

Nikol nije bila ubeđena. "Ništa što sam do sada videla ne nagoveštava da su ma kakvu tuđinci, pa makar i bioti, kada je već o tome reč, dospeli unutar 'Njutna'. Ukoliko ne otkrijemo neke dokaze..."

"Možda su Hajlman i Jamanaka pokušavali da provale generalov kod", primetii Vejfkild, "pa su se uplašili..."

"Stop. Stop", uzviknu Nikol iznenada. "Nešto se dešava sa ekranom." Dva muškarca okrenuše se upravo na vreme da vide kako se na monitoru materijalizuje lice admirala Ota Hajlmana.

"Zdravo, generale O'Tule", reče Hajlman uz osmeh sa velikog ekrana. "Ovu video traku aktivirao je tvoj ulazak u 'Njutnovu' vazdušnu komoru. Kosmonaut Jamanaka i ja pripremili smo je neposredno pre nego što smo se otisnuli u jednoj kapsuli tri sata pre S-9 dana. Naređeno nam je da se evakuišemo manje od jednog sata pošto si ti krenuo da istražuješ Ramu. Odugovlačili smo koliko god smo mogli, ali smo na kraju morali da poslušamo naređenje.

Naređenja za tebe jednostavna su i neposredna. Treba da uneseš svoj aktivacioni kod u dva oružja u prolazu za transportere, kao i u tri preostala na doku. Zatim treba da pođeš u poslednjoj kapsuli ne više od osam sati posle toga. Nemoj da se brineš zbog elektronskih naprava koje funkcionišu na dve bombe unutar Raminog trupa. Vojni štab je naredio da ih postavimo kako bismo isprobali jednu novu, strogo poverljivu tehniku za dešifrovanje. Otkrićeš da ih je lako onesposobiti kleštima i/ili makazama za sečenje žice.

Dopunski pogonski sistem za slučaj opasnosti dodat je na kapsulu, a njen softver programiran je da je odvede na bezbedan položaj, gde ćeš se sastati sa tegljačem MSA. Treba samo da uneseš tačno vreme polaska. Međutim, moram naglasiti da su novi algoritmi za navigaciju kapsulom valjani samo ukoliko napustiš 'Njutna' pre S-6 dana.

Posle tog vremena, rečeno mi je da parametri za navođenje postaju sve manje pouzdani i da će biti gotovo nemoguće izvesti spasavanje."

Nastala je kratka pauza u Hajlmanovoj poruci, a glas mu poprimi oštiji ton hitnje. "Nemoj više tračiti vreme, Majkl. Aktiviraj oružje i pođi pravo u kapsulu. Već smo je snabdeli hranom i drugim stvarima koje će ti biti neophodne... Srećno na putu kući. Vidimo se na Zemlji."

58. HOBSONOV IZBOR

"Siguran sam da su Hajlman i Jamanaka bili izuzetno pažljivi", objasni Ričard Vejkfild. "Verovatno su pošli rano da bi mogli da ponesu dodatne zalihe. A sa tim lakim kapsulama, svaki kilogram može da bude kritičan."

"Koliko kritičan?" upita Nikol.

"Pa - može značiti razliku između ulaska na bezbednu orbitu oko Zemlje - ili proletanja pored nje tolikom brzinom da ne bismo mogli da budemo spaseni."

"Da li to znači", upita general O'Tul ozbiljno, "da će kapsulu moći da upotrebi samo jedno od nas?"

Ričard je zastao pre nego što je odgovorio. "Bojim se da je to moguće; stvar zavisi od vremena polaska. Moraćemo da izvršimo neke proračune na brzinu da bismo to tačno odredili. Ali lično ne vidim razloga zbog čega ne bismo razmislili o tome da poletimo sa čitavim ovim svemirskim brodom. Na kraju krajeva, uvežbavan sam za pomoćnog pilota... Doduše, raspoložemo samo ograničenom kontrolom, budući da je brod prilično veliki, ali ako izbacimo sve što nam nije apsolutno neophodno, možda bismo mogli da uspemo... Ponovo, biće potrebno da izvedemo neke proračune."

Nikol je dobila zadatak od generala O'Tula i Ričarda da proveri zalihe koje su smeštene u kapsulu, da odredi koliko su odgovarajuće, a zatim da proceni masu i zapreminu potrebnu za dva ili tri putnika. Kao dodatak, Ričard, kome se i dalje više dopadalo da do Zemlje odleti u vojnom brodu, zatražio je od Nikol da proveri skladišne liste "Njutna" i proceni koliko mase mogu da izbacе sa broda.

Dok su O'Tul i Vejkfild koristili kompjutere u kontrolnom centru, Nikol je sama radila u ogromnom skladištu. Najpre je veoma pažljivo pregledala preostalu kapsulu. Iako je kapsule normalno koristila jedna osoba za lokalne aktivnosti izvan letelice, ove su bile konstruisane i kao sredstva za bekstvo u slučaju nužde. Dvoje ljudi moglo je da sedi iza čvrstog, providnog prednjeg prozora sa jednonedeljnim zalihama na policama u stražnjem delu male kabine. Ali troje? - upita se Nikol. Nemoguće. Neko bi morao da se ugura u prostor polica. A onda ne bi bilo pogodnog mesta za zalihe. Nikol na trenutak pomisli kako bi to izgledalo biti sabijen među male police tokom sedam ili osam dana. Bilo bi još gore nego u jami u Njujorku.

Pregledala je zalihe koje su Hajlman i Jamanaka žurno nabacali u kapsulu. Izbor hrane bio je manje ili više ispravan, kako po količini tako i po raznovrsnosti, za jednonedeljno putovanje; međutim, medicinski komplet bio je bolno nedovoljan. Nikol napravi nekoliko pribeleški, izradi ono što je smatrala valjanom listom potrepština za dvočlanu posadu i proceni masu i zahteve za prostorom. Onda je pošla po skladištu.

Oči joj privuče nuklearno oružje u obliku hitaca koje je mirno ležalo na boku odmah pokraj vazdušne komore kapsule. Nikol pride i dodirnu bombe, a zatim nemarno

prelađe prstima po uglačanoj metalnoj površini. Dakle, to je prvo veliko oružje uništenja, pomisli ona, posledica blistave fizike dvadesetog veka.

Kako tužan komentar naše vrste, reče Nikol u sebi dok je koračala između nuklearnih bombi. Posetilac dolazi da nas vidi. Ne govori naš jezik, ali otkriva gde živimo. Kada skrene za ugao naše ulice, dok još ne znamo njegovu nameru, mi ga raznesemo u zaborav.

Lagano je išla preko skladišta prema prostorijama za dnevni boravak, svesna dubokog osećanja tuge u sebi. Tvoj problem, reče Nikol sebi, jeste to što uvek očekuješ previše. Od sebe. Od onih koje voliš. Čak i od ljudske rase. A mi smo još previše nezreli kao vrsta.

Trenutni nalet mučnine prisili Nikol da na trenutak zastane. Šta je to? - pomisli ona. Zar mi je muka od tih bombi? Krajičkom uma Nikol se seti sličnog osećaja mučnine od pre petnaest godina, na drugom satu svog leta iz Los Anđelosa prema Parizu. Nemoguće, reče ona sebi. Ali proveriću da bih bila sigurna...

"To je drugi razlog zbog koga nas troje ne može da stane u jednu kapsulu. Nemoj da si neraspoložena, Nikol. Čak i kada bi fizički prostor mogao da primi naša tela i neophodne zalihe, sposobnost kapsule da izmeni brzinu sa svom tom masom jedva da je dovoljna da ona uđe na orbitu oko Sunca. Izgledi da nas spasu bili bi doslovce ravni nuli."

"Pa", odvrati Nikol Ričardu, pokušavajući da zvuči veselo, "bar imamo drugu mogućnost. Možemo poći kući u ovoj velikoj letelici. Prema mojim procenama, možemo da izbacimo preko deset hiljada kilograma..."

"Bojim se da to nije bitno", prekide je general O'Tul.

Nikol pogleda Ričarda. "O čemu on to priča?"

Ričard Vejkfild ustade i pride Nikol. Uzeo je njene ruke u svoje. "Upropastili su i navigacioni sistem", reče Ričard. "Njihovi automatski algoritmi za pretragu, veliki programi za žvakanje brojki koji su upotrebljeni za pokušaje dešifrovanja O'Tulovog koda, upisani su u kompjutere opšte namene preko navigacionih i vidkom potprograma. Ovaj brod je beskoristan kao modul za transport."

Glas generala O'Tula bio je dalek i lišen uobičajenog bodrog prizvuka. "Mora da su se dali na posao odmah pošto sam otišao. Ričard je pročitao komandne bafere i otkrio da je softver za dešifrovanje aktiviran manje od dva sata posle mog odlaska."

"Ali zašto bi onespobili 'Njutna'?" upita Nikol.

"Zar ne shvataš?" upita O'Tul strasno. "Prioriteti su se izmenili. Ništa nije bilo toliko važno koliko ispaljivanje nuklearnog oružja. Nisu želeli da traće vreme da signali idu do Zemlje i nazad. Zbog toga su prebacili proračune ovde, odakle je svaki sledeći kandidat za kod mogao da se odašlje sa kompjutera bez kašnjenja."

"Da bismo bili fer prema kontroli misije", umeša se Ričard, počevši da korača po prostoriji, "moramo priznati da je potpuno natovaren vojni brod misije 'Njutn' zapravo manje sposoban za menjanje orbite nego dvosedna kapsula sa pomoćnim pogonskim sistemom. Prema tome, u očima stručnjaka za bezbednost pri MSA nije bilo povećanja rizika usled onespobljavanja ove letelice."

"Ali ništa od svega toga nije ni trebalo da se dogodi", pobuni se general.

"Prokletstvo! Zašto nisu mogli naprosto da sačekaju moj povratak?"

Nikol naglo sede na jednu od raspoloživih stolica. U glavi joj se mutilo i ona oseti trenutnu vrtoglavicu. "Šta je bilo?" upita Ričard i uzburjano joj pride.

"Danas sam tu i tamo osećala mučninu", odvrati Nikol. "Mislim da sam trudna. Znaću sigurno za dvadeset minuta." Nasmejala se zapanjenom Ričardu. "Izuzetno je retko da žena ostane trudna u razmaku od devedeset dana posle injekcije neutrabriolata. Ali dešavalo se i pre. Ne mislim da..."

"Čestitam", iznenada je prekide oduševljeni general O'Tul. "Nisam imao pojma da vas dvoje planirate porodicu."

"Ni ja", odvrati Ričard, koji je i dalje delovao šokirano. Čvrsto je zagrlio Nikol i stisnuo je uz sebe. "Ni ja", ponovio je.

"Nema više rasprave na tu temu", reče general O'Tul Ričardu čvrstim glasom. "Čak i da Nikol ne nosi u utrobi tvoje dete. Ustrajao bih u tome da vas dvoje odete u kapsuli i ostavite mene ovde. To je jedina razumna odluka. Najpre, obojica znamo da je masa kritičan parametar, a ja sam daleko najteži od sve troje. Kao dodatak tome, star sam, a vas dvoje ste mladi. Dalje, ti umeš da pilotiraš kapsulom; ja se ni jedan jedini put nisam uvežbavao u njoj. Osim toga", dodade on suvo, "mene čeka preki sud na Zemlji zbog odbijanja da izvršim naređenje."

A što se tebe tiče, dragi moj doktore", produži O'Tul nekoliko trenutaka potom, "nema potrebe da ti kažem da nosiš vrlo posebnu bebu. On ili ona biće jedino ljudsko dete ikada začeto u vanzemaljskom svemirskom brodu." On ustade i obazre se. "A sada", reče on, "predlažem da otvorimo bocu vina i da proslavimo poslednje zajedničko veče."

Nikol je posmatrala kako je general O'Tul otklizio do ostave. Otvorio ju je i počeo da pretura po njoj. "Biću sasvim zadovoljna i voćnim sokom, Majkl", reče ona. "Sada ionako ne bi trebalo da popijem više od jedne čaše vina."

"Razume se", odvrati on žustro. "Na trenutak sam smeo s uma. Ponadao sam se da bismo mogli da učinimo nešto posebno večeras. Želeo sam da poslednji put podelim..." General O'Tul zastade i donese vino i sok do stola. Pružio je čaše Ričardu i Nikol. "Želeo bih da oboje znate", reče on tiho, sada ublaženog raspoloženja, "da ne mogu da zamislim bolji par od vas dvoje. Želim vam sve najbolje, naročito sa bebom."

Troje kosmonauta pilo je u tišini nekoliko sekundi. "Svi to znamo, zar ne?" reče general O'Tul jedva čujno. "Projektili mora da već putuju. Šta misliš, koliko još imamo na raspolaganju, Ričarde?"

"Sudeći po onome što je admiral Hajlman govorio na snimku, rekao bih da će prvi projektil stići do Rame za S-5 dana. To bi bilo u saglasnosti sa dospevanjem kapsule izvan polja domašaja krhotina i sa brzinom razletanja koju će steći preostali komadi svemirskog broda."

"Izgubili ste me ", reče Nikol. "O kakvim to projektilima pričate?"

Ričard se naže prema njoj. "I Majkl i ja smo sigurni", reče on ozbiljno, "da je VEV naredio da se na Ramu ispale projektili. Nemaju nikakva jemstva da će se general ikada vratiti na 'Njutna' i uneti svoj kod. A algoritam za pretragu sa automatskim otkucavanjem u najboljem slučaju predstavlja veliki rizik. Samo lansiranje projektila jemči da Rama neće imati mogućnosti da nam ošteti planetu."

"Prema tome, preostalo mi je malo više od četrdeset osam sati za poslednje pomirenje sa Bogom", reče general O'Tul pošto je razmišljao nekoliko sekundi.

"Proživio sam bogat život. Imam mnogo toga na čemu sam zahvalan. Poći ću u Njegovo naručje bez žaljenja."

59. SUDBINSKI SAN

Dok je Nikol protezala ruke iznad glave i u stranu, zakačila je Ričarda sa leve strane i jednu od posuda sa vodom koja je malo virila iz police iza nje. "Biće pretrpano", primeti ona, vrpoljeći se u sedištu.

"Da, svakako", odvrati Ričard rasejano. Pažnja mu je bila upravljena na pokazivače ispred pilotskog sedišta u kapsuli. On unese nekoliko komandi i sačeka odziv. Kada ovaj konačno dođe, Ričard se namršti.

"Mislim da ću još jednom pokušati da prepakujem zalihe", reče Nikol uz uzdah. Okrenula se u sedištu i zagledala u police. "Uštedelo bi nam nešto prostora i četrnaest kilograma kada bi postojale jemstva da će do našeg spasa doći za sedam dana", reče ona.

Ričard ništa nije uzvratio. "Prokletstvo", progundā on kada se na pokazivaču pojavi skupina brojki.

"Šta je bilo?" upita Nikol.

"Nešto ovde nije sasvim kako treba", reče Ričard. "Navigacioni program razvijen je za prilično manju masu korisnog tereta - možda neće dejstvovati ako poremetimo neki od akcelerometara." Nikol je strpljivo čekala da Ričard objasni. "Znači, ako igde štucnemo uz put, verovatno ćemo morati da stanemo na nekoliko sati da bismo izvršili ponovnu inicijalizaciju."

"Ali učinilo mi se da si rekao da za nas dvoje ima više nego dovoljno goriva?"

"Da, goriva je dovoljno. Međutim, postoje neke finese u preprogramiranim navigacionim algoritmima koje pretpostavljaju da kapsula sadrži manje od sto kilograma, u osnovi samo O'Tula i njegove potrepštine."

Nikol je razabirala zabrinutost na Ričardovom čelu. "Sa nama će biti sve u redu, čini mi se, ako ne dođe do nekog kvara", produži on. "Ali nijedna kapsula do sada nije funkcionisala pod ovakvim uslovima."

Kroz prednji prozor videli su generala O'Tula kako ide preko skladišta prema njima. Nosio je neki mali predmet u ruci. Bio je to TB, jedan od Ričardovih šekspirovskih robota.

"Gotovo da sam zaboravio da je kod mene", reče O'Tul minut kasnije, pošto mu je Ričard toplo zahvalio. Kosmonaut Vejkfild poleteo je po skladištu poput radosnog deteta, sa širokim osmehom na ozarenom licu.

"Mislio sam da više nikada neću videti nijednog od njih", doviknu Ričard sa jednog bočnog zida gde ga je odneo oduševljeni zalet.

"Prolazio sam pored tvoje kabine", doviknu mu general O'Tul, "neposredno pre nego što je naučni brod poleteo. Kosmonaut Tabori ti je sređivao stvari. Zamolio me je da zadržim tog robota, za svaki slučaj..."

"Hvala ti, hvala ti, Janoš", reče Ričard. Pažljivo je sišao niz zid i ukotvio se za pod. "Ovaj je veoma poseban, Majkl", reče on sa sjajem u oku. Uključio je napajanje TB-a. "Znaš li neki Šekspirov sonet?"

"Ima jedan koji Ketlin naročito voli, ako ga se samo mogu prisetiti. Mislim da prvi stih glasi: 'Ti sad u meni gledaš...'

Ti sad u meni gledaš one ure
Kad lišće s grana ode svome kraju
I one gole od zime drhture

Ko pusti hor gde ptice ne pevaju.
U meni vidiš takvog dana veče
Čije je sunce zašlo s ruba plava...

Ženski glas koji je dopirao iz TB-a prenerazi i Nikol i generala O'Tula. Reči dotakoše žicu u O'Tulu; bio je duboko dirnut i nekoliko suza navre mu u uglove očiju. Nikol uze generala za ruku i steže je saosećajno dok je TB dovršavao sonet.

"Ništa nisi rekao Majklu o problemima koje si otkrio u vezi sa navigacijom kapsule", reče Nikol. Ona i Ričard ležali su jedno pored drugog u jednoj od malih spavaonica vojnog broda.

"Ne", reče Ričard tiho. "Nisam želeo da ga zabrinem. On veruje da ćemo biti bezbedni, a ja ne želim da misli drugačije."

Nikol ispruži ruku i dodirnu Ričarda. "Mogli bismo ostati ovde, dragi - na taj način bi bar Majkl preživeo."

Okrenuo se prema njoj. Znala je da je gleda, iako nije mogla da ga vidi baš jasno u mraku. "Razmišljao sam o tome", reče Ričard. "Ali on to nikada ne bi prihvatio... Čak sam razmišljao da pošaljem samo tebe. Da li bi to volela da učiniš?"

"Ne", odgovori Nikol posle trenutka razmišljanja. "Ne verujem. Radije bih posla sa tobom, osim ako..."

"Osim ako šta?"

"Osim ako ne postoji stvarno velika razlika u izgledima. Ako jedno od nas može da preživi, ali je dvoje gotovo sigurno osuđeno, onda nema mnogo smisla..."

"Ne mogu ti dati tačnu procenu verovatnoće", prekide je Ričard. "Ali ne verujem da postoji velika razlika ako pođemo zajedno. Moje poznavanje kapsule i njenih sistema možda vrede gotovo isto toliko koliko i višak mase. Ali u svakom slučaju bolje je da pođemo u kapsuli nego da ostanemo ovde."

"Apsolutno si ubeđen da su projektili krenuli?"

"Sasvim. Ništa drugo ne bi imalo smisla. Kladim se da je takav plan počeo da se razrađuje čim je Rama promenio kurs i pošao prema Zemlji."

Ponovo su začutali. Nikol je pokušala da zaspi, ali bez uspeha. Oboje su odlučili da otpočinu šest časova pre polaska da bi prikupili nešto energije za ono što će bez sumnje biti iscrpljujuće putovanje. Međutim, Nikolin um nije hteo da se isključi. Stalno je zamišljala kako general O'Tul nestaje u nuklearnoj vatrenoj lopti.

"Stvarno je divan čovek", reče Nikol vrlo tiho. Nije bila sigurna da li je Ričard budan.

"Jeste", odgovori Ričard istim tonom. "Zavidim mu na unutrašnjoj snazi. Ne mogu da zamislim da bih dao svoj život za drugoga tako rado kao što to on čini." Zastao je na trenutak. "Pretpostavljam da to potiče iz njegovih dubokih verskih ubeđenja. On ne vidi smrt kao kraj, samo kao prelazak."

Ja bih mogla, pomisli Nikol. Mogla bih da dam svoj život za Ženevjev. Možda čak i za Ričarda i njegovu nerođenu bebu. Možda su u O'Tulovoj religiji svi ljudi članovi njegove porodice.

U međuvremenu, Ričard se borio sa sopstvenim osećanjima. Da li je bio sebičan što nije zahtevao da Nikol pođe sama? Da li je zaista mogao da opravda dodatni rizik vlastitog prisustva svojim dodatnim znanjem? Odbacio je ta pitanja i pokušao da razmišlja o nečem drugom.

"Nisi rekao mnogo o bebi", reče blago Nikol posle novog kratkog ćutanja.

"Zapravo, nisam imao vremena da ugradim njega, ili nju, u ono što se dešava", odvrati Ričard. "Pretpostavljam da sam bio neosetljiv... Znaš da sam srećan zbog toga. Samo želim da sačekam dok ne budemo spaseni pre nego što počnem ozbiljno da razmišljam kako je to biti otac." On se naže i poljubi Nikol. "A sada, draga, nadam se da nećeš misliti da sam pregrub, ali nameravam da pokušam da zaspim. Možda će dugo proći pre nego što budemo imali sledeću priliku za to..."

"Razume se", reče ona. "Izvini." Nikolin um odluta do druge slike, koja je ovog puta predstavljala malu bebu. Pitam se hoće li biti pametan, pomisli ona. I hoće li imati Ričardove plave oči i dugačke prste?

Nikol je bila sklupčana u uglu slabo osvetljene odaje. Ukus mana dinje još joj je bio u ustima. Probudilo ju je neobično kuckanje po ramenu. Nikol se obazre i ugleda iza sebe avijana od sivog pliša. Crveni prstenovi oko njegovog vrata blistali su u tami.

"Dođi", reče on molećivo. "Moraš poći sa nama."

Pošla je za avijanom u hodnik, a zatim skrenula desno, sve dalje od okomitog tunela. Ostali avijani tiho su stajali pokraj zida. Svi su je pažljivo gledali. Čitava kolona pođe za sivim avijanom niz tunel.

Nekoliko trenutaka kasnije tunel se proširi u prostranu odaju. Na daljem zidu se nalazilo usamljeno, sitno svetlo, tako da je odaja prilično bila mračna. Bili su tu i ostali, ali ih Nikol nije jasno videla. Povremeno bi im nazrela obrise kada bi prošli ispred snopa usamljenog izvora svetlosti. Nikol zausti da kaže nešto, ali je vođa avijana prekide.

"Psst", reče on, "oni će uskoro biti ovde."

Nikol začu šum koji je dolazio prema njoj sa druge strane odaje. Zvučao je poput kola sa drvenim točkovima koja se kreću po zemljanom putu. Dok se približavao, avijani oko Nikol povukoše se i pribiše uz nju. Nekoliko trenutaka potom pred njima usplamte vatra.

Pogrebna lomača stajala je na vrhu plamtećih kola. Nikol otvori usta. Telo njene majke, odeveno u bogatu zelenu odoru, počivalo je na vrhu lomače. U svetlosti vatre Nikol je razabrala ostale u odaji. Ričard joj se smešio i držao za ruku tamnopusu devojčicu staru otprilike dve godine. General O'Tul bio je u neposrednoj blizini vatre, klečeći u položaju za molitvu odmah pokraj nje. Iza njega stajali su raznoliki bioti i dva ili tri neobična obličja koja mora da su bila oktopauci.

Plamenovi su gutali lomaču i upalili telo njene majke. Majka joj se polako diže iz ležećeg položaja. Kada se Anavi okrete prema Nikol, lice joj se izmeni. Na vrhu tela njene majke nalazila se Omehova glava.

"Ronata", reče on razgovetno, "proročanstvo mora biti ispunjeno. Krv Senufoa širiće se čak i između zvezda. Minove će ostati. Ronata mora putovati sa onima koji dolaze izdaleka. Pođi sada, i čuvaj čudnovate u Ronatinu decu."

60. POVRATAK U RAMU

Ne mogu da poverujem da ovo činim, reče Nikol sebi dok je transporterom prenosila poslednji tovar zaliha do lifta za teške terete na vrhu stepeništa Beta. U Ramije bio mrak. Snop njene svetiljke blistao je prema crnoj praznini.

San je bio tako neverovatno uverljiv da je Nikol bila potpuno rastrojena više od pet minuta pošto se probudila. Čak i sada, skoro dva sata kasnije, kada bi zatvorila oči, Nikol je savršeno jasno mogla da vidi Omehovo lice i da čuje njegov magični glas kako zapeva reči. Nadam se da se Ričard neće probuditi pre nego što odem, pomisli Nikol. Nikada ne bi mogao da razume.

Vratila se do transportera i poslednji put krenula kroz trup do "Njutna". Već trideset minuta pokušavala je da sroči oproštajnu poruku, ali sada kada je trenutak došao, Nikol je bila uplašena. "Dragi Majkl i najdraži Ričarde", nameravala je da počne, "sinoć sam imala najuverljiviji san svoga života. Stari poglavica Senufoa pojavio se preda mnom i rekao mi da je moja sudbina sa Ramom."

Nikol prođe kroz vazдушnu komoru i uđe u kontrolni centar. Sela je pred kameru i pročitila glas. Ovo je smešno, pomisli ona neposredno pre nego što će upaliti svetla. Mora da sam poludela. Ali silina Omehove slike u njenom umu smirivala je sve te sumnje u poslednji čas. Nekoliko trenutaka potom nastavila je poslednju poruku prijateljima.

"Nema načina da u ovom kratkom oproštaju objasnim važnost Omeha i afričkog nasleđa u mom životu. Majkl, Ričard ti može ispričati neke od priča Senufoa dok vas dvojica budete leteli kući na Zemlju. Biće dovoljno ako kažem da me stari šaman nikada nije odveo na pogrešan trag. Dobro znam da glasovi u snu nisu stvarni i da najverovatnije predstavljaju tvorevine podsvesti spavača, ali sam ipak odlučila da sledim uputstvo koje mi je Omeh dao.

Nameravam da učinim sve što je u mojoj moći da upozorim Ramu da dolaze nuklearni projektili. Ne znam kako ću to ostvariti, ali imaću na raspolaganju nekoliko sati za planiranje, dok budem sklapala jedrilicu da pređem Cilindrično more. Sećam se, Ričarde, naših rasprava o komandama sa tastature koje možda vode do više hijerarhije...

Izuzetno mi je teško da ovako kažem zbogom i sasvim sam svesna da je ovo bedna zamena za poslednji zagrljaj. Ali da ste vas dvojica budni, nikada me ne biste pustili da se vratim u Ramu... Volim te, Ričarde, ne sumnjaj u to ni na trenutak. Znam da je to malo verovatno, ali možda ćemo se nekako, jednog dana, sjediniti na nekom drugom mestu. Obećavam ti da, ako preživim da rodim dete, nikada neću prestati da mu govorim o inteligenciji, domišljatosti i osećajnosti njegovog oca.

Imam poslednju molbu. Ukoliko se desi da bilo ko od vas dvojice bezbedno stigne do Zemlje, molim vas da objasnite Ženevjev šta mi se dogodilo. Ispričajte joj čitavu priču, o snu, o bočici i viziji i o Porou kada sam bila dete. I recite joj da sam je volela svim srcem."

Suze su se slivale niz Nikoline obraze kada je završila poruku. Ustala je i premotala traku na početak. Pustila ju je na jedan minut, da bi bila sigurna da je dobro snimljena, a zatim je otišla do vazdušne komore. Bože, pomisli ona dok je stavljala šlem, pa ja ću to stvarno učiniti.

Tokom sablasnog spuštanja niz prenosnik po mraku, Nikol je silno strepela zbog odluke da se vrati. Samo joj je izuzetna samodisciplina omogućavala da odagna strahove koji su se zadržali u njoj. Kada se popela u rover i povezla ga prema Cilindričnom moru, Nikol počne da razmišlja kako da stupi u vezu sa inteligencijom koja vodi Ramu. U svakom slučaju ću koristiti slike, reče ona sebi, i gde god je moguće precizni jezik nauke. Toliko sam naučila od Ričarda.

Pomisao na Ričarda nanovo joj razbudi strahove. Misliće da sam ga napustila, brinula se ona. A kako uopšte i mogu očekivati da misli drugačije? Nikol se priseti turobnih prvih dana svoje trudnoće sa Ženevjev i koliko je bila usamljena zato što nije imala nikoga s kime bi podelila osećanja. Ponovo je osetila snažan poriv da se okrene i napusti Ramu. Njeno premišljanje prekinuto je spektakularnim nadolaskom svetlosti. Zora je ponovo svanula u Rami. Kao i ranije, Nikol općini prizor oko nje. Nema ničega nalik ovome u čitavoj Vaseljeni.

Kada je stigla do onoga što je bilo logorište Beta, najpre je pronašla jedrilicu i počela da je raspakuje. Stajala je zapakovana na dnu velikom skladišnog kontejnera. Bila je u dobrom stanju. Rad na sastavljanju jedrilice sprečavao je Nikol da previše razmišlja o odluci da napusti "Njutna". Mehaničarsko sklapanje nije bilo njena najjača strana. Jednom je počela gotovo da očajava kada je bila prinuđena da rastavi veliki sklop za koga joj je prethodno bilo potrebno deset minuta da bi ga uopšte sastavila. Čitava vežba podsećala ju je na nekoliko nervirajućih badnjih večeri u Bovoau kada su ona i Pjer radili gotovo čitave noći da bi sklopili Ženevjevine nove igračke. Trebalo bi da postoji zakon koji bi obavezivao prodavnice da prodaju samo sklopljene igračke, progundā Nikol uz osmeh dok se borila sa uputstvima za jedrilicu.

Nikol odnese trup jedrilice niz stepenice i stavi ga pokraj vode. Sve veće podstrukture sklopila je na litici iznad tog mesta, gde je svetlo bilo jače. Bila je toliko obuzeta poslom da nije čula korake sve dok se nisu sasvim približili. Kada se Nikol, koja je radila na kolenima, okrenula na desno i ugledala kako joj se nešto primiće iz velike blizine, prestravila se toliko da joj je srce gotovo stalo.

Nekoliko trenutaka potom ona i Ričard ljubili su se i grlili. "I O'Tul dolazi", reče on, sede pokraj Nikol i smesta počē da sastavlja jedrilicu. "Najpre, kada sam mu objasnio da neću da idem bez tebe, da mi život koji bih imao na Zemlji ne bi značio ništa bez tebe, rekao mi je da smo i ti i ja šašavi. Ali kada smo porazgovarali i kada sam mu objasnio da mislim kako postoji pristojna verovatnoća da uzbunimo Ramance, odlučio je da radije provede svoje poslednje sate sa nama nego da reskira samotnu i bolnu smrt u kapsuli."

"Ali učinilo mi se da si rekao da bi to trebalo da bude bezbedno putovanje za jednog putnika?"

"Nije to sasvim jasno. Softver učitān u kapsulu je prava mora. Prema programiranju vidi se da je sve urađeno na brzinu. A i kako je moglo da se valjano proveri? Sam O'Tul imao bi, doduše, bolje izgledē nego nas dvoje zajedno... ali upamti, suočio bi se sa ozbiljnim problemima posle svog dolaska na Zemlju. Ta priča o prekom sudu nije bila mlaćenje prazne slame."

"Ne mislim da se Majkl plašio prekog suda. Možda bi poželeo da poštedi porodicu, ali..."

Povik iz daljine prekide im razgovor. General O'Tul mahao im je iz rovera koji im se približavao. "Ali ne shvatam", reče Nikol, "kako je uspeo da stigne ovamo tako brzo. Ti nisi ovamo došao peške, zar ne?"

Ričard se nasmeja. "Razume se da nisam. Ostavio sam markerni pedajnik u podnožju prenosnika. Kada sam stigao u Betu i video da si izvadila jedrilicu i njene delove, poslao sam rover nazad automatskim upravljanjem."

"To je bilo vrlo hrabro", reče Nikol. "A šta bi bilo da sam digla jedro tokom dodatnog vremena koje ti je bilo potrebno da me nađeš pešice?"

Ričard proviri preko ruba litice prema trupu jedrilice pored vode. "U stvari, bila si bolja nego što sam očekivao", reče on, zadirkujući je. "Završila bi za jedno sat ili dva."

Dohvatio je Nikol za ruke kada je pokušala da ga udari.

General O'Tul je bio jedini moreplovac sa iskustvom između njih troje. Ubrzo pošto su stigli do sredine puta preko Cilindričnog mora, on dade Ričardu da drži veslo kao moguće oružje za slučaj da dve ajkule-biota koje su ih pratile odluče da ih napadnu. "Nije baš Marblhed ili Kejp", reče O'Tul dok je gledao prema Njujorku, "ali je nepobitno zanimljivo jedrenje."

Tokom putovanja, Ričard je bezuspešno pokušavao da ubedi uznemirenu Nikol da je malo verovatno da će ih bioti-ajkule napasti. "Na kraju krajeva", reče joj on, "uopšte nisu ometale čamce tokom prve ramanske ekspedicije. Mora da su me napale zbog nečeg posebnog u konstrukciji naših novih motornih čamaca."

"Kako možeš da budeš tako siguran?" upita Nikol, nelagodno gledajući sive senke u vodi pokraj njih. "Ako neće da nas napadnu, zašto nas toliko dugo prate?"

"Izazivamo njihovu radoznalost, to je sve", odvrati Ričard. Pa ipak, napeo se kada se jedna senka iznenada ustremila prema čamcu. Biot-ajkula, međutim, nestade ispod njega i pridruži se svom sadrugu sa druge strane. "Vidiš", reče on i popusti stisak na veslu, "rekoh ti da nema razloga za brigu."

Usidrili su jedrilicu pokraj Njujorka pre nego što su se uspeli uz obližnje stepenište. Budući da general O'Tul nikada ranije nije bio u Njujorku, a prirodno je bio radoznao povodom onoga što je viđao, Ričard pođe napred da počne da radi sa kompjuterom, dok je Nikol povelu O'Tula u kratki obilazak.

U vreme kada su Nikol i general stigli u Belu sobu, Ričard je već bio u prilici da ih izvesti o napretku. "Pretpostavka mi je bila ispravna", reče on samo nekoliko sekundi pošto mu se njih dvoje pridružilo. "Prilično sam siguran da sada imam pristup čitavoj listi senzora. Mora biti da na brodu imaju radar ili njegov ekvivalent. Dok budem pokušavao da ga nađem, kako bi bilo da vas dvoje pokušate da napravite mrežni dijagram kojim bismo preneli svoje upozorenje. Upamtite, neka bude jednostavno. Verovatno nemamo više od dvadeset četiri časa do nailaska prvog projektila.

Dvadeset četiri časa, reče Nikol sebi. Još jedan dan. Bacila je pogled na Ričarda, koji je radio za tastaturom, a zatim na generala O'Tula, koji je posmatrao crne predmete što su i dalje stajali nabacani u jednom uglu. Nikolino trenutno osećanje naklonosti prema dvojici muškaraca brzo je presečeno oštrim naletom straha. Realnost njihovog usuda svu je obuze. Hoćemo li svi izginuti sutra? - upita se ona.

61. UGROŽENI SVEMIRSKI BROD

"Stvarno ne bi trebalo da budemo iznenađeni", reče Ričard bez osećanja. Njih troje sedelo je pred velikim crnim ekranom. "Svi smo to očekivali."

"Ali smo se i nadali da će biti drugačije", umeša se O'Tul. "Ponekad je teško kada se pokaže da si bio u pravu."

"Jesi li sasvim siguran, Ričarde", upita Nikol, "da svaki od tih odraza predstavlja objekat u svemiru?"

"Mislim da u to nema nikakve sumnje", odvrati Ričard. "Sigurni smo da posmatramo senzorski izlaz. Pogledaj, pokazaću ti kako da promeniš polje." Ričard

prizva na ekran prizor koji je prikazivao jedan cilindar, nepobitno Ramu, u središtu skupine koncentričnih krugova. Zatim je otkucao nekoliko novih komandi, što je za posledicu imalo promenu slike na ekranu. Cilindar je postajao sve manji i manji, dok se na kraju nije pretvorio u tačku. Veličina koncentričnih krugova oko cilindra takođe se smanjivala, a novi krugovi pojavljivali su se na rubovima ekrana. Najzad se grupa tačaka, njih ukupno šesnaest, pojavi sa desne strane ekrana.

"Ali kako znaš da su posredi projektili?" upita Nikol i pokaza male tačke svetlosti.

"Ne znam", reče Ričard. "Ali znam da su u pitanju leteći objekti na gotovo pravoj liniji između Rame i Zemlje. Teorijski, to bi mogli biti i glasnici mira, ali iskreno sumnjam u to."

"Koliko im još treba?" upita O'Tul.

"Teško je tačno reći", odgovori Ričard posle kratke pauze. "Procenio bih da do prvog ima između osamnaest i dvadeset sati. Više su razmaknuti nego što sam očekivao. Ukoliko ih budemo pratili oko jedan sat, moći ćemo tačnije da procenimo trenutka sudara."

General O'Tul zviznu, a zatim se zadubi u misli nekoliko sekundi pre nego što je progovorio. "Pre no što pokušamo da saopštimo ovom svemirskom brodu da će pretrpeti nuklearni napad, hoćeš li mi odgovoriti na jedno jednostavno pitanje?"

"Ako budem umeo", odvrati Ričard.

"Zbog čega misliš da Rama može da se zaštiti od projektila, čak i ako budemo mogli da mu prenesemo upozorenje?"

Nastade duga tišina. "Sećaš li se, Majkl, onog trenutka od pre skoro godinu dana", upita Ričard, "kada smo zajedno leteli iz Londona u Tokio i kada smo počeli da pričamo o religiji?"

"Misliš, kada sam ti čitao Euzebija?"

"Upravo to. Pričao si mi o ranoj istoriji hrišćanstva... Usred razgovora iznenada sam te upitao zbog čega veruješ u Boga. Sećaš li se svoga odgovora?"

"Razume se", odvrati O'Tul. "To je isti odgovor koji sam dao svom najstarijem sinu kada se u osamnaestoj godini proglasio za ateistu."

"Tvoj odgovor u avionu savršeno izražava i moj stav u trenutnoj situaciji. Znamo da je Rama tehnološki izuzetno napredan. Kada je načinjen, u svakom slučaju mora da je vođeno računa o mogućem neprijateljskom napadu... Ko zna, možda čak ima moćan pogonski sistem koji još nismo otkrili i koji bi mogao da ga skloni sa putanje projektila. Kladim se..."

"Mogu li da te prekinem na sekundu?" upita Nikol. "Ja nisam bila sa vama dvojicom na letu do Tokija. Volela bih da znam kako je Majkl odgovorio na tvoje pitanje."

Dvojica muškaraca izmenjaše dugi pogled. Konačno, general O'Tul odgovori: "Vera zasnovana na razmišljanju i osmatranju."

"Prvi deo plana nije previše težak i ja se slažem sa pristupom, ali nemam predstavu o tome kako ćemo preneti poruku o dejstvu, ili kako da nedvosmisleno dovedemo u vezu lančanu reakciju i dolazeće projekte."

"Majkl i ja ćemo se pozabaviti time dok ti budeš priređivao grafiku za prvi deo. On kaže da se prilično dobro seća nuklearne fizike."

"Vodite računa o tome da nemate previše pretpostavki", podseti Ričard Nikol. "Moramo biti sigurni da je svaki deo poruke zaokružena celina."

General O'Tul trenutno nije bio sa Ričardom i Nikol. Posle dva sata oštrog rada otišao je napolje, u tunel, pre oko pet minuta. Njegovo dvoje kolega iznenada se zabrinulo zbog njegovog odustva. "Verovatno je otišao u toalet", reče Ričard.

"Mogao bi da se izgubi", odvrati Nikol.

Ričard ode do ulaza u Belu sobu i pozva u hodnik. "Halo, Majkle O'Tule", reče on. "Je li sve u redu?"

"Da", stiže odgovor iz pravca središnjeg stepeništa. "Možete li ti i Nikol da dođete ovamo na trenutak?"

"Šta je bilo?" upita Ričard nekoliko trenutaka kasnije kada se on i Nikol pridružiše generalu u podnožju stepeništa.

"Ko je sagradio ovu jazbinu?" upita O'Tul, očiju uprtih u visoku tavanicu. "I zbog čega mislite da je uopšte sagrađena?"

"Ne znamo", odvrati Ričard nestrpljivo, "i ne verujem da ćemo razrešiti tu zagonetku u sledećih nekoliko minuta, ili čak i sati. U međuvremenu, imamo posla..."

"Strpite se još samo malo", prekide ga O'Tul čvrsto. "Neophodno je da ovo raspravimo pre nego što budem mogao da nastavim." Ričard i Nikol sačekashe da produži. "Bezglavo jurimo da uputimo upozorenja izvesnoj inteligenciji koja kontroliše ovu letelicu, kakva god ona bila. To radimo da bi Rama mogao da preduzme mere da se zaštititi. Kako možemo znati da je to što činimo ispravno? Kako možemo znati da nećemo postati izdajnici sopstvene vrste?"

General O'Tul mahnu rukama prema prostranoj pećini oko sebe. "Mora biti da postoji neki razlog, neki veliki plan za sve ovo. Zbog čega su svi oni lažni ljudski predmeti ostavljeni u Beloj sobi? Zašto su nas Ramanci pozvali da stupimo u kontakt sa njima? Ko i šta su avijani i oktopauci?" Zavrteo je glavom, osujećen mnoštvom pitanja bez odgovora. "Bio sam nesiguran u pogledu uništenja Rame; ali jednako sam nesiguran i u pogledu upućivanja upozorenja. Šta ako Rama izbegne nuklearni napad zbog nas, a zatim ipak uništi Zemlju?"

"To je izuzetno malo verovatno, Majkl. Prvi Rama prošao je kroz Sunčev sistem..."

"Samo trenutak, Nikol, ako nemaš ništa protiv", prekide je Ričard blago. "Dopusti meni da pokušam da odgovorim generalu."

Prišao je i stavio ruku na generalovo rame. "Majkl", reče Ričard, "još od našeg prvog susreta, na mene je najsnažniji utisak ostavila tvoja sopsobnost da shvatiš razliku između odgovora koje možemo doznati, kao ishod logičke dedukcije ili naučnih metoda, i onih pitanja kojima se ne može čak ni valjano pristupiti. Na ovoj tački nema načina da shvatimo šta Rama namerava. Još nemamo dovoljno podataka. To je kao kada pokušavamo da rešimo sistem simultanih linearnih jednačina u kome ima više promenljivih nego konstanti. Postoje višestruke hiperpovršine ispravnih rešenja."

O'Tul se nasmeši i klimnu. "Ali ono što znamo", produži Ričard, "jeste da se flota projektila sada približava Rami. Verovatno su opremljeni nuklearnim bojevim glavama. Imamo izbor da upozorimo ili da ne upozorimo i moramo ga doneti na osnovu informacija raspoloživih u ovom trenutku."

Ričard izvadi mali kompjuter i priđe O'Tulu. "Čitav taj problem možeš da predstaviš kao matricu razmera 3 x 2", reče on. "Pretpostavi da postoje tri moguća opisa

ramanske petnje: nikada neprijateljski, uvek neprijateljski i neprijateljski samo ako su napadnuti. Neka te situacije predstavljaju redove matrice. A sada razmotrimo odluku sa kojom smo suočeni. Možemo da izaberemo bilo da ih upozorimo, bilo da to ne učinimo. Dakle, postoje dve kolone te matrice, Rama upozoren ili Rama neupozoren."

O'Tul i Nikol su gledali preko Ričardovog ramena dok je crtao matricu i prikazivao je na svom malom monitoru. "Ukoliko sada pogledamo šest mogućnosti, koje se dobijaju presecanjem pojedinačni elementi ove matrice, i pokušamo da im pripišemo verovatnoće tamo gde možemo, raspolagaćemo svim informacijama potrebnim da donesemo odluku. Slažeš li se?"

General O'Tul klimnu, impresioniran time kako je brzo i sažeto Ričard ustrojio njihovu nedoumicu. "Ishod drugog reda uvek je isti", reče sada Nikol, "nezavisno od toga da li ih upozorimo ili ne. Ukoliko je Rama zaista neprijateljski raspoložen, sa njihovom naprednijom tehnologijom, nema nikakve razlike jesmo li ih upozorili ili nismo. Pre ili kasnije, ova letelica ili ona koja će doći u budućnosti pokorieili uništiti ljudsku rasu."

Ričard zastade na trenutak da bi bio siguran da O'Tul prati izlaganje. "Slično tome", reče on zatim polako, "ako Rama nije nikada neprijateljski raspoložen, ne može biti pogrešno da ih upozorimo. Ni u jednom slučaju, upozoren ili neupozoren, Zemlja nije u opasnosti. A ukoliko uspemo da ih upozorimo na nuklearne projekte, onda će nešto izuzetno biti spaseno."

General se nasmešio. "Znači, jedini mogući problem, 'O'Tulova bojazan', da je tako nazovemo, nastaje onda ako Rama prvobitno nije nameravao da bude neprijateljski raspoložen, ali se predomislio i napao Zemlju pošto je saznao da su protiv njega lansirani nuklearni projektili."

"Tačno tako", reče Ričard. "A kako mi izgleda, samo naše upozorenje predstavlja olakšavajući činilac u tom potencijalno neprijatnom slučaju. Na kraju krajeva..."

"U redu. U redu", odvrati O'Tul. "Vidim na šta ciljaš. Ukoliko se slučaju koji me brine ne pripiše vrlo visoka verovatnoća, čitava analiza nagoveštava bolje ishode ako upozorimo Ramance." On se iznenada nasmeja. "Baš je dobro što ne radiš za vojni štab VEV-a, Ričarde. Možda bi me logički ubedio da aktiviram kod..."

"Sumnjam", reče Nikol. "Niko ne bi mogao da pruži čvrsto pokriće za tu vrstu paranoje."

"Hvala", uzvratila general, "zadovoljan sam. Bili ste vrlo uverljivi. Hajde da se vratimo na posao."

Gonjena neumoljivim približavanjem projektila, trojka je neumorno radila satima. Nikol i Majkl O'Tul izradili su poruku upozorenja u dva zasebna odeljka. Prvi odeljak, čiji je pretežan deo predstavljao osnovu za uspostavljanje osnovne komunikacione tehnike, prikazivao je kompletnu nebesku mehaniku: Raminu orbitu po njegovom ulasku u Sunčev sistem, putanje dva "Njutnova" broda koji napuštaju Zemlju i spajaju se neposredno pre sastanka sa tuđinskim brodom i, konačno, trajektorije šesnaest projektila koji se ispaljuju sa Zemlje da bi presreli Ramu. Ričard, čiji su se dugi časovi rada za tastaturom i crnim ekranom sada isplaćivali, pretvorio je sve te orbitalne događaje u grafičke predstave, dok se drugo dvoje kosmonauta borilo sa složenoću ostatka poruke.

Konstruisati drugi segment bilo je izuzetno teško. U njemu su ljudi želeli da objasne da nadolazeći projektili nose nuklearne bojeve glave, da se eksplozivna moć bombi generiše lančanom reakcijom i da su toplota, udar i zračenje koji nastaju u eksploziji izuzetno moćni. Za razliku od osnovne slike, predočavanje razmera razorne

moći u ma kakvim parametrima koje bi mogla shvatiti vanzemaljska inteligencija bilo je znatno teže.

"To je nemoguće", uzviknu očajni Ričard pošto su O'Tul i Nikol uporno tvrdili da upozorenje nije potpuno bez nekog pokazatelja temperature eksplozije, jačine udarnog talasa i polja zračenja. "Zbog čega samo ne naznačimo količinu fisionog materijala u procesu? Mora biti da su sjajni u fizici. Mogu da proračunaju dejstvo i ostale parametre."

Vreme je isticalo, a sve troje je bilo iscrpljeno. Tokom poslednjih sati, general O'Tul popusti pred iznurenošću i, na Nikolino insistiranje, pođe da se valjano ispava. Njegovi biometrijski podaci pokazivali su da mu je srce pod stresom. Čak je i Ričard odspavao devedeset minuta. Ali Nikol nije dopustila sebi luksuz da otpočine. Bila je rešena da razradi neki način da slikovno predstavi razornu moć oružja.

Kada su se muškarci probudili, Nikol ih ubedi da uz drugi segment dodaju kratki deo koji prikazuje šta bi se desilo sa gradom ili šumom na Zemlji kada bi bomba od jednog megatona eksplodirala u njihovoj blizini. Da bi te slike imale ikakvog smisla, Ričard je morao da proširi raniji rečnik pojmova, u kom je definisao hemijske elemente i njihove simbole sa matematičkom preciznošću, da bi ubacio određenu predstavu veličine. "Ukoliko ovo shvate", gundao je dok je uz napor dodavao oznake razmera pokraj linijskih predstava zgrada i drveća, "onda su pametniji nego što sam mislio."

Konačno je slika bila dovršena i memorisana. Pustili su čitavo upozorenje poslednji put i uneli nekoliko ispravki. "Od komandi koje nikada nisam uspeo da razumem", reče Ričard, "postoji pet za koje imam razloga da pretpostavim da su vezane sa procesorom na drugom nivou. Razume se, samo nagađam, ali verujem da je nagađanje osnovano. Emitovaću našu poruku pet puta, koristeći svaki put po jednu od tih komandi, uz nadu da je upozorenje nekako stiglo do središnjeg kompjutera."

Dok je Ričard preko tastature unosio sve odgovarajuće komande, Nikol i general O'Tul pođoše da se prošetaju. Uspeli su se uz stepenište i pošli između oblakodera Njujorka. "Ti veruješ da je bilo predviđeno da dođemo na Ramu i otkrijemo Belu sobu?"

"Da", odgovori Nikol.

"Ali u kom cilju?" upita general. "Ukoliko su Ramanci samo želeli da uspostave kontakt sa nama, zbog čega su radili na tako složen i zaobilazan način? I zbog čega rizikuju da im namere budu pogrešno shvaćene?"

"Ne znam", reče Nikol. "Možda nas proveravaju na neki način. Da otkriju kakvi smo."

"Za ime sveta", odvrati O'Tul, "kako užasna pomisao. Mogli bismo ući u katalog kao stvorenja koja lansiraju nuklearne bombe na posetioce."

"Tačno tako", reče Nikol.

Nikol pokaza O'Tulu ambar sa jamama, mrežu iz koje je spasla avijana, zapanjujuće poliedre i ulaze u preostale dve jazbine. Postajala je vrlo umorna, ali znala je da neće moći da zaspi dok sve ne bude rešeno.

"Hoćemo li nazad?" upita O'Tul pošto su se on i Nikol spustili do Cilindričnog mora i proverili da se jedrilica još nalazi, nedirnuta, tamo gde su je ostavili."

"U redu", odgovori Nikol umorno. Pogledala je na sat. Bilo je tačno tri sata i osamnaest minuta pre nego što prvi nuklearni projektil stigne do Rame.

Niko nije progovorio pet minuta. Svako od troje kosmonauta sedeo je uronjen u sopstveni svet, svestan da se prvi projektil sada nalazi na manje od sat leta. Ričard je žurno prelazio sve senzorske izlaze, bez uspeha tragajući za bilo kakvim nagoveštajem da Rama preduzima neku zaštitnu akciju. "Sranje", promrmlja on, ponovo gledajući radarsku sliku koja je prikazivala kako je vodeći projektil sve bliži i bliži.

Ričard priđe do mesta na kom je Nikol sedela u uglu. "Mora da smo pogrešili", reče on tiho. "Ništa se nije izmenilo."

Nikol protrlja oči. "Volela bih da nisam tako umorna", reče ona. "Onda bismo možda mogli da učinimo nešto zanimljivo u poslednjih pedeset minuta." Mračno se nasmešila. "Sada znam kako mora da je pred streljačkim zidom."

General O'Tul priđe im sa druge strane odaje. Nosio je dve male crne lopte u levoj ruci. "Znate", reče on, "često sam se pitao šta bih radio kada bih znao za neko tačno određeno, konačno vreme pre svoje smrti. Eto me sada ovde, a um mi je usredsređen na jednu jedinu stvar."

"Šta to?" upita Nikol.

"Jeste li vas dvoje kršteni?" odvrati on oprezno.

"Štaaa?" uskliknu Ričard uz iznenađeni smeh.

"I mislio sam da nisi", uzvрати general O'Tul. "A šta je sa tobom, Nikol?"

"Ne, Majkl", odgovori ona. "Katoličanstvo mog oca bilo je više tradicijsko nego obredno."

"Pa", bio je uporan general. "Predlažem vam da vas krstim."

"Ovde? Sad?" zapita zapanjeni Vejkfild. "Niki, da li me to uši varaju, ili sam upravo čuo da ovaj gospodin predlaže da poslednji sat života provedemo tako što ćemo biti kršteni?"

"Za to neće biti potrebno..." zausti O'Tul.

"Zašto da ne, Ričarde?" prekide Nikol O'Tula. Ustala je sa blistavim osmehom na licu. "Šta drugo možemo da učinimo? A to je đavolski bolje nego da sedimo ovde i čekamo veliku vatrenu loptu."

Ričard se gotovo zakikota. "Pa to je divno!" oduševljeno reče. "Ja, Ričard Vejkfild, ateista čitavog života, razmišljam o tome da budem pokršten na vanzenmaljskom brodu kao poslednje što ću učiniti u životu. Sviđa mi se!"

"Priseti se onoga što je napisao Paskal", začikivala ga je Nikol.

"Ah, da", odvrati Ričard. "Jednostavna matrica jednog od najvećih mislilaca sveta. 'Bog možda postoji, a možda i ne; ja mogu da verujem u Njega ili ne. Jedini način da izgubim jeste ako Bog postoji, a ja ne verujem u njega. Prema tome, verovaću u Njega da bih smanjio rizik.'" Ričard se zakikota. "Ali nisam pristao da verujem u Boga, samo da bih bio kršten."

"Znači, pristaješ", reče Nikol.

"Zašto da ne?" odvrati on, kao papagaj ponavljajući njen raniji odgovor. "Možda na taj način neću morati da ostanem u limbu sa neznačkim paganima i nekrštenom decom." Nasmešio se O'Tulu. "U redu, generale, tvoji smo. Obavi svoj posao."

"Slušaj ovo pažljivo, TB", reče Ričard. "Ti si verovatno jedini robot koji je ikada bio u ljudskom džepu za vreme krštenja."

Nikol munu Ričarda u rebra. Strpljivi general čekao je nekoliko trenutaka, a zatim je počeo obred.

Na Ričardovo insistiranje, napustili su jazbinu i izišli na otvoreni trg. Ričard je želeo "nebo Rame nad sobom", a drugo dvoje nije se usprotivilo. Nikol je otišla do Cilindričnog mora da napuni bočicu vodom za krštenje dok je general O'Tul dovršavao pripreme. Američki general je ozbiljno shvatao krštenje, ali očigledno ga nije uvredilo Ričardovo bezazleno začikivanje.

Nikol i Ričard klekoše ispred O'Tula. On poprska vodom Ričardovu glavu. "Ričarde Koline Vejkfilde, krstim te u ime oca i sina i svetog duha."

Kada je O'Tul dovršio krštenje i Nikol na isti jednostavni način, Ričard ustade i iskezi se. "Ne osećam se nimalo drugačije", reče on. "Isti sam kao i pre - usrao sam se od straha zbog toga što ću umreti kroz trideset minuta."

General O'Tul nije se pomerao. "Ričarde", reče on blago, "mogu li da te zamolim da ponovo klekneš? Voleo bih da izgovorim kratku molitvu."

"Šta je to?" upita Ričard. "Prvo krštenje, a sada i molitva?" Nikol diže pogled prema njemu. Njene oči molile su ga da pristane. "U redu", reče on, "pretpostavljam da bih baš mogao da idem do kraja."

"Svemoguću Bože, molim te usliši našu molitvu", reče general snažnim glasom. Sada je i on klečao. Oči su mu bile zatvorene, a ruke sklopljene ispred njega. "Nas troje okupilo se ovde u času koji je za nas možda sudnji da odamo počast Tebi. Preklinjemo Te da razmotriš kako bismo Te mogli služiti ako nastavimo da živimo, a ako je to volja Tvoja, molimo Te da nas poštediš bolne i užasne smrti. Ukoliko treba da umremo, molimo se da budemo primljeni u kraljevstvo Tvoje nebesko. Amin."

General O'Tul zastade samo na trenutak, a zatim počeo da recituje molitvu Gospodu. Tek što je izgovorio: "Oče naš, koji jesi na nebesima, neka je slavljeno ime Tvoje..." svetla u ogromnom svemirskom brodu naglo se pogasiše. Još jedan ramanski dan došao je do kraja. Ričard i Nikol sačekali su puni poštovanja da im prijatelj završi molitvu, a onda su izvadili svetiljke.

Nikol se zahvali generalu i blago ga zagrli. "Dakle, tu smo", reče Ričard nervozno. "Još dvadeset sedam minuta. Imali smo krštenje i molitvu. Šta ćemo sada? Ko ima ideju za poslednju, uistinu poslednju zabavu? Da zaigramo? Zapevamo? Da odigramo partijicu nečega?"

"Ja bih lično voleo da ostanem ovde", reče general O'Tul dostojanstveno, "i da se suočim sa svojom smrću u pokajanju i molitvi. A zamišljam da biste vas dvoje voleli da budete nasamo zajedno."

"U redu, Niki", reče Ričard. "Gde ćemo da podelimo svoj poslednji poljubac? Na obali Cilindričnog mora ili u Beloj sobi?"

Nikol je bila budna trideset dva časa i bila je apsolutno iscrpljena. Pala je u Ričardove ruke i sklopila oči. U tom trenutku rasuti bleesci svetlosti umešale se u novu tminu ramanske noći.

"Šta je to?" upita general O'Tul bojažljivo.

"Mora da su rogovi", odgovori Ričard uzbuđeno. "Hajde, idemo."

Otrčali su do južne ivice ostrva i zagledali se u masivne, zagonetne strukture na južnom kraju. Trake svetlosti igrale su između različitih parova šest šiljaka koji su okruživali ogromni monolit u središtu. Žuti lukovi kao da su siktali po vazduhu, blago se

uvijajući napred-nazad po središtu dok su ostajali povezani za po jedan od manjih šiljkova na svakom kraju.

"Neverovatno", prozbori O'Tul, ophrvan strahopoštovanjem.

"Znači, Rama se sprema da manevriše", reče Ričard. Jedva je mogao da se uzdrži. Zagrlio je Nikol, zatim O'Tula, i najzad poljubio Nikol u usta. "Jupi!" dreknuo je, igrajući po zidu.

"Ali, Ričarde", doviknu Nikol za njime, "nije li prekasno? Kako Rama može da se skloni sa puta za tako kratko vreme?"

Ričard dotrča nazad do svojih kolega. "U pravu si", reče on zadihano. "A ti prokleti projektili ionako su verovatno navođeni prema cilju." Ponovo je počeo da trči, ovog puta nazad prema trgu. "Idem da gledam radar."

Nikol se obazre prema generalu O'Tulu. "Dolazim", reče on. "Ali dosta sam trčao za jedan dan. Hteo bih da malo posmatram ovu predstavu. Možeš poći bez mene, ako hoćeš."

Nikol ga je sačekala. Dok je njih dvoje brzim koracima išlo preko trga, general O'Tul se zahvali Nikol što mu je dozvolila da je krsti. "Nemoj biti luckast", odvrati ona. "Ja treba tebi da se zahvalim." Položila mu je ruku na rame. Samo krštenje nije bilo toliko važno, produži ona u mislima. Bilo je očigledno da se brineš za naše duše. Složili smo se pre svega da pokažemo da nam je stalo do tebe. Nikol se nasmeši sebi. Bar mislim da je to bilo razlog...

Tlo ispod njih poče oštro da se trese, a general O'Tul zastade, na trenutak uplašen. "To se očigledno desilo i tokom poslednjeg manevra", reče Nikol, smirujući oboje tako što je uzela generala za ruku, "premda sam ja tada ležala onesvešćena na dnu jame i propustila čitav događaj."

"Onda su svetla bila samo najava manevrisanja?"

"Verovatno. Zato je Ričard bio toliko uzbuđen."

Jedva da su otvorili poklopac jazbine, kada Ričard skoči uz stepenice. "Učinili su to!" uskliknu on. "Učinili su to!"

O'Tul i Nikol netremice su ga gledali dok je hvatao dah. "Upotrebili su neku vrstu mreže ili omotača - ne znam tačno šta je to - debelog oko šest, možda osam stotina metara - svuda oko svemirskog broda." Okrenuo se. "Dodite", reče on i potrča po stepenicama preskačući po tri odjednom.

I pored zamora, Nikol odgovori na njegovo uzbuđenje poslednjom dozom adrenalina. Skakala je niz stepenice za Ričardom i otrčala do Bele sobe. On je stajao pred crnim ekranom i prebacivao ulazni signal od spoljašnje slike koja je prikazivala novi materijal oko letelice do radarskog snimka približavanja projektila.

"Mora da su shvatili naše upozorenje", reče on Nikoli. Ričard je slavobitno odiže sa tla, poljubi je i nastavi da je drži u vazduhu. "Upalilo je, draga", povikao je on. "Hvala ti, oh, hvala ti."

I Nikol je bila uzbuđena. Ali još nije bila ubeđena da će Ramina akcija sprečiti uništenje letelice. Kada je general O'Tul ušao i kada mu je Ričard objasnio šta vide na ekranu, preostajalo je još samo devet minuta. U Nikolinom stomaku stajali su leptirovi veličine fudbalske lopte. Tlo je nastavljalo da se trese dok je Rama produžavao manevr.

Nuklearni projektili očigledno su bili navođeni prema cilju, jer i pored činjenice da je Rama nepobitno menjao putanju, oni nastaviše da mu se približavaju po pravoj

liniji. Uvećana radarska slika prikazivala je da je šesnaest napadača veoma raštrkano. Procenjeno vreme njihovog udara bilo je unutar razdoblja nešto kraćeg od jednog sata.

Ričardova mahnita aktivnost se pojačala. Divlje je koračao po sobi. U jednom trenutku izvadio je TB-a iz džepa, spustio ga na pod i počeo brzo da govori malom robotu kao da mu je TB najbliži prijatelj. Ono što je Ričard pričao jedva da je imalo ikakvog smisla. Jednog trenutka Ričard je nalogao TB-u da se pripremi za predstojeću eksploziju; sekundu kasnije objašnjavao mu je kako će Rama čudotvorno da izbegne nadolazeće projekte.

General O'Tul je pokušavao da ostane smiren, ali bilo je to nemoguće sa Ričardom koji je leteo po sobi poput tasmanijskog đavola. On zausti da kaže nešto Ričardu, ali odluči da umesto toga iziđe u tunel da bi imao malo mira.

Tokom jednog od retkih trenutaka kada se Ričard nije pokretao, Nikol mu priđe i uhvati ga za ruke. "Dragi", reče ona, "opusti se. Ništa ne možemo da učinimo."

Ričard na sekundu spusti pogled na prijateljicu i ljubavnicu, a zatim je zagrlj. Divlje je stao da je ljubi, a zatim sede na tlo koje se treslo, povukavši i nju za sobom. "Bojim se, Nikol", reče on, dok mu se telo treslo. "Stvarno se bojim. Mrzim kada ne mogu ništa da učinim."

"I ja sam uplašena", odvrati ona blago i ponovo ga uze za ruke. "A i Majkl."

"Ali nijedno od vas ne deluje uplašeno", reče Ričard. "Osećam se kao idiot, dok skačem ovuda kao Tigar iz Vini-Pua."

"Svako se suočava sa smrću na drugačiji način", reče Nikol. "Svi osećamo strah. Samo se sa njime snalazimo na svoj pojedinačni način."

Ričard se primirio. On baci pogled na veliki monitor, a potom na sat. "Još tri minuta do prvog udara", reče on.

Nikol mu stavi ruke na obraze i blago ga poljubi u usta. "Volim te, Ričarde Vejkfilde", reče ona.

"A ja volim tebe."

Ričard i Nikol su ćutke sedeli na podu, držali se za ruke i gledali crni ekran kada je prvi projektil stigao do ivice guste mreže koja je okruživala Ramu. General O'Tul je stajao iza njih u do vratku, vrativši se do odaje tridesetak sekundi ranije. U trenutku kada je projektil dodirnuo mrežu, njen pogođeni deo se savio, ublaživši udarac, ali je dopustio projektilu da prođe dublje unutra. Istovremeno, ostali delovi mreže brzo su se obavili oko projektila, pletući gustu čauru neverovatnom brzinom. Sve je bilo gotovo za delić sekunde. Projektil je bio na oko dve stotine metara od spoljašnjeg omotača Rame, već obavijen u debeli omotač, kada je nuklearna bojeva glava detonirala. Mreža na ekranu se malo razlete okolo, ali unutar Bele sobe oseti se samo jedva primetan drhtaj.

"Auh!" reče Ričard. "Jeste li to videli?"

Skočio je i prišao ekranu. "Desilo se tako brzo", primeti Nikol i pridruži mu se.

General O'Tul promrmlja vrlo kratku molitvu-zahvalnicu i stade uz svoje kolege pred ekranom. "Šta misliš, kako je to uradio?" upita od Ričarda.

"Nemam pojma", odvrati Ričard. "Ali ta čaura je nekako zadržala eksploziju. Mora da je posredi fantastičan materijal." On se vrati radarskoj slici. "Da pogledamo sledeći udar pažljivije. Trebalo bi da bude ovde svakog..."

Istog trenu dođe do blistavog bleska, a ekran se ugasi. Manje od sekunde potom, oštra bočna sila žestoko ih pogodi i obori na pod. Svetla u Beloj sobi se pogasiše, a tlo

prestade da se trese. "Jesu li svi dobro?" upita Ričard, pipajući za Nikolinom rukom u mraku.

"Mislim da ja jesam", odvrati O'Tul. "Udarilo sam u zid, ali samo leđima i laktom."

"Ja sam dobro, dragi", odgovori Nikol. "Šta se desilo?"

"Ova je očigledno eksplodirala rano, pre nego što je stigla do mreže. Pogodio nas je udarni talas."

"Ne shvatam", reče O'Tul. "Bomba je eksplodirala u vakuumu. Kako je moglo biti udarnog talasa?"

"Tehnički, to nije bio samo udarni talas", odvrati Ričard i ustade kada su se svetla ponovo upalila, a tlo opet počelo da podrhtava. "Hej, šta kažeš na ovo?" prekide on sebe. "Slavna ramanska redundantnost ponovo beleži poen. Jesi li dobro?" upita on Nikol, koja je delovala nesigurno dok se dizala.

"Udarila sam koleno", odgovori ona, "ali nije ozbiljno."

"Bomba je uništila ostatak sopstvenog projektila", reče Ričard, odgovarajući sada na O'Tulovo pitanje, dok je prelazio senzorskom listom da bi našao rezervne radarske i slikovne izlaze, "Isparila najveći deo trupa i pretvorila ostatak u paramparčad. Gas i komadi razleteli su se ogromnom brzinom i stvorili talas koji nas je udario. Mreža je oslabila silinu udarca."

Nikol se pomeri do zida i sede. "Hoću da budem spremna za sledeći."

"Pitam se koliko ovakvih bubotki Rama može da preživi", reče Ričard.

General O'Tul pride i sede pored Nikol. "Dva sredena, četrnaest sledi", reče on. Svi se nasmešiše. Bar još nisu bili mrtvi.

Ričard pronade rezervne senzore nekoliko minuta kasnije. "Oho", reče on, dok je pregledao preostale odraze na ekranu. "Ukoliko nisam pogrešio, poslednja bomba eksplodirala je na ratdaljini od mnogo kilometara. Imali smo sreće. Bolje da se nadamo da sledeća neće eksplodirati neposredno ispred mreže."

Trojka je posmatrala kako su još dva projektila zarobljena i obmotana u materijal koji je okruživao Ramu. Ričard ustade. "Sada imamo kratak odmor", reče on. "Proteći će otprilike tri minuta do sledećeg udara - a onda će uslediti nekoliko projektila u kratkom razmaku."

I Nikol se diže na noge. Videla je da se general O'Tul drži za leđa. "Jesi li siguran da si dobro, Majkl?" upita ona. On klimnu, i dalje zagledan u ekran. Ričard pride do Nikol i uze je za ruku. Minut potom seli su uza zid da sačekaju sledeći udar.

Nisu dugo čekali. Nova bočna sila, mnogo jača od prve, pogodi ih posle dvadeset sekundi. Nikol je čula kako O'Tul teško diše u mraku. "Majkl", reče ona, "jesi li povređen?"

Kako nije odmah bilo odgovora, Nikol poče da puzi prema njemu. To je bila greška. Nije se uhvatila ni za šta kada ih je pogodio moćni treći udar. Nikol je divljački bačena o zid i udarila u slepoočnicu.

General O'Tul je ostao pokraj Nikol kada je Ričard otišao do Njujorka da pogleda grad. Muškarci su tiho razgovarali kada se Ričard vratio. On izvesti da je bilo samo manjih oštećenja. Trideset minuta pošto je zarobljen poslednji projektil, svetla se ponovo vratiše, a tlo opet poče da se trese. "Vidiš", primeti Ričard sa napetim osmehom, "rekao sam ti da će sve biti u redu. Sve što je važno uvek rade tripot."

Nikol je ostala bez svesti još skoro čitav čas. Tokom poslednjih nekoliko minuta bila je nejasno svesna vibracija poda i razgovora na suprotnoj strani odaje. Nikol veoma polako otvori oči.

"Ukupno dejstvo", čula je kako Ričard govori, "jeste povećanje brzine duž hiperbole. Zato ćemo proći Zemljinu orbitu znatno ranije nego što je prethodno trebalo, mnogo pre nego što sama planeta tamo stigne."

"Koliko ćemo se primaći Zemlji?"

"Ne previše. Zavisi od toga kada će se završiti manevar. Ukoliko sada prestane, promašićemo je za otprilike milion kilometara, a to je više od dvostrukog rastojanja do Meseca."

Nikol sede i nasmeši se. "Dobro jutro", reče ona veselo.

Dvojica muškaraca joj priđoše. "Jesi li dobro, draga?" upita Ričard.

"Mislim da jesam", uzvratila Nikol i opipa čvorugu na slepoočnici. "Možda ću izvesno vreme imati glavobolju." Pogledala je dvojicu muškaraca. "A šta je sa tobom, Majkl? Čini mi se da se prisećam da sam se brinula za tebe neposredno pre velikog udara."

"Onaj drugi izbio mi je vazduh", odvrati O'Tul. "Srećom, bio sam bolje pripremljen za treću bombu. A izgleda da su mi i leđa sada u redu."

Ričard počeo da joj objašnjava šta je doznao posredstvom izlaza Raminih nebeskih senzora. "Čula sam poslednji deo", reče Nikol. "Zaključujem da ćemo sada potpuno promašiti Zemlju." Ričard joj pomože da ustane. "Ali kuda idemo?"

Ričard sleže ramenima. "Nema planetnih ni asteroidnih odredišta u blizini naše treutne putanje. Hiperbolička energija nam se uvećava. Ukoliko se ništa ne izmeni, potpuno ćemo napustiti Sunčev sistem."

"I postati međuzvezdani putnici", reče Nikol tiho.

"Ukoliko toliko poživimo", dodade general.

"Što se mene tiče", primeti Ričard, "nemam nameru da se brinem oko toga šta će se dogoditi. Bar ne za sada. Želeo bih da proslavim naše bekstvo pred nuklearnom falangom. Glasam za to da se popnemo gore i upoznamo Majkla sa novim prijateljima. Hoće li to biti avijani ili oktopauci?"

Nikol zavrte glavom i nasmeši se. "Beznadežan si, Vejkfilde. "Nemoj nikako da prestaneš..."

Nemoj nikako da sprečavaš

Vernih duša spoj;

TB ih iznenada prekide. Troje kosmonauta ostaše na čas pometeni. Zatim se zagledaše u malog robota, pa prsnuše u smeh.

... Ljubav nije ljubav koju svako

Sa promenom menja, il' ako se seti

Da s nevernikom izneveri lako.

Oh ne, Ljubav je kula svetilja...

Ričard podiže TB-a i isključi ga. Nikol i Majkl su se i dalje smejali. Ričard zagrlj svako od njih. "Ne mogu da zamislim tri bolja saputnika", reče on i diže malog robota iznad glave, "gde god da smo pošli."

POGOVOR

Pisanje je usamljenički posao, tako da i posle nekoliko decenija čak i najzagriženiji sebičnjak može ponekad da poželi malo društva. Ali saradnja u bilo kojoj vrsti umetnosti predstavlja rizičan posao, a što se uključi više ljudi, manji su izgledi za uspeh. Možete li da zamislite Mobi Dika od Hermana Melvila i Nata Hotorna? Ili Rat i mir od Lava Tolstoja i Fredija Dostojevskog? Uz dodatne dijaloge Vana Turgenjeva?

Ja svakako nikada nisam zamišljao, sve do pre nekoliko godina, da ću ikada sarađivati sa nekim drugim autorom na jednom književnom delu. Ne-književni radovi su druga stvar: učestvovao sam u ništa manje nego četrnaest projekata sa više autora (od čega su dva sa urednicima Lajfa, a veća višestrukost od toga ne da se ni zamisliti.) Ali književnost - nipošto! Bio sam siguran da nikada neću dopustiti uljezu da se umeša u moju jedinstvenu oblast stvaralaštva...

Pa, smešna stvar desila se na putu do tekst-procesora. Početkom 1986. moj agent, Skot Meredith, obratio mi se na svoj najuverljiviji način koji počinje rečenicom: "Nemojda-kažeš-ne- dok-ne-završim". Kako izgleda, javio se jedan mladi genije, filmski producent, koji je odlučio da ekranizuje neko - bilo koje - moje delo. Iako nikada nisam čuo za Pitera Gubera, desilo se da sam gledao dva njegova filma (Ponoćni ekspres i Dubina) koji su ostavili na mene priličan utisak. Bio sam još više impresioniran kada mi je Skot rekao da je poslednji Piterov film, Boja purpura, nominovan čak za šest Oskara.

Međutim, zaječao sam u sebi kada je Skot nastavio da priča o tome kako Piter ima prijatelja sa jednom blistavom idejom i kako bi voleo da je ja razvijem u scenario. Zaječao sam, jer u SF-u odavno nema novih ideja, a da je ova uistinu blistava, meni bi već ranije pala na pamet. Uz to, mrzim scenarije; neverovatno su dosadni, gotovo nečitljivi i, bar što se mene tiče, nemoguće ih je pisati. Kao muzička partitura, predstavljaju samo neophodan međukorak u produkciji. Potrebne su određene posebne veštine da bi se napisali, ali sami nemaju književne ili umetničke vrednosti. (Muzičku partituru bar je zgodno pogledati.)

Onda mi je Skot objasnio ko je taj prijatelj, a ja sam se trgao. Projekat je odjednom delovao stvarno uzbudljivo, iz razloga koji nisu imali nikakve veze sa Piterom Guberom, ali su imali mnogo toga sa Stenlijem Kubrikom.

Prisećanje. Dvadeset godina ranije, u delu 2001: odiseja u svemiru Stenli i ja smo posetili Jupiterove mesece - i ne sanjajući da će te potpuno neznane svetove istražiti robotske letelice znatno pre datuma iz naslova našeg filma. U martu i julu 1979. godine dve sonde "Vojadžer" otkrile su da su Io, Evropa, Ganimed i Kalisto čudnovatija mesta nego što smo se mi usuđivali i da zamislimo. Zapanjujući prizori Jupiterovih džinovskih satelita učinili su mogućim - ne, obaveznim - da napišem roman 2010: Druga odiseja. Ovog puta, jovijanske sekvence mogle su biti zasnovane na stvarnosti, ne na mašti; a kada je Piter Hajms snimio film 1984, mogao je da iskoristi stvarne snimke sa svemirskih letelica 'Vojadžer' kao pozadinu za najveći deo akcije.

Iako su rezultati iz 1979. bili spektakularni, sa puno uverenja se smatralo da će biti sasvim prevaziđeni za jednu deceniju. Svemirska sonda "Vojadžer" provela je samo nekoliko sati u blizini Jupitera, projurivši pokraj džinovske planete i njenih meseca na putu prema Saturnu. Ali maja 1986. NASA je planirala da lansira "Galileja", još preduzimljiviju svemirsku sondu. Ova ne bi išla na kratak prolazak, već na pravi sastanak; "Galilej" bi proveo dve godine, počev od decembra 1988, na detaljnom istraživanju Jupitera i njegovih velikih meseca. Do 1990, ako bi sve išlo kako treba, postojao bi takav priliv informacija o tim egzotičnim svetovima da bi Treća odiseja u svemiru postala neizbežna. To sam planirao da napišem; prikačio sam svoja kola uz "Galileja" i baš me je bilo briga za ideje nekog amaterskog autora naučne fantastike. Kako da ga pristojno odbijem? Još sam razmišljao o tome kada je Skot nastavio:

"Piter Guber bi hteo da doleti na Šri Lanku, samo na trideset šest sati, da ti predstavi tog tipa. Ime mu je Džentri Li, a dopusti mi da ti objasnim ko je on. Radi u Laboratoriji za mlazni pogon i glavni je inženjer za projekat "Galilej". Jesi li čuo za njega?"

"Da", rekoh ja slabašno.

"A pre toga, bio je direktor planiranja misije za lendere "Viking", koji su poslali one divne slike sa Marsa. Zbog toga što je smatrao da javnost ne ceni dovoljno ono što se dešava u svemiru, napravio je kompaniju sa tvojim prijateljem Karlom Seganom, u okviru koje je snimljen Kosmos - bio je upravnik čitave TV serije..."

"Dosta!" kriknuh ja. "Tog čoveka moram da upoznam. Reci gospodinu Gaboru da ga smesta dovede."

"Zove se Guber", reče Skot, "Piter Guber."

Dakle, dogovoreno je da njih dvojica dolete do Šri Lanke, pa ako mi se dopadne Džentrijeva ideja (i, podjednako važno, Džentri), napisaću skicu - možda desetak stranica - na kojima ću izložiti karaktere, lokacije, zaplet i osnovne elemente na temelju kojih bi ma koji valjani scenarista mogao da razradi scenario.

Stigli su u Kolombo 12. februara 1986. - dve nedelje posle katastrofe Čalendžera. Godina 1986. trebalo je da bude ona velika godina za svemir, ali sada se čitav program NASA-e našao u potpunom rasulu. Posebno je "Galilej" bio odložen za mnogo godina. Tek 1995. prispeće prve nove vesti sa Jupiterovih meseca. Mogao sam da zaboravim na Treću odiseju u svemiru - kao što je Džentri mogao da zaboravi da radi bilo šta sa "Galilejem" osim da ga vrati sa Kejpa i da ga stavi u naftalin.

Srećom, sastanak Guber-Li-Klark dobro je protekao i sledećih nekoliko nedelja ispunjavao sam flopi diskove zamislama, likovima, miljeima, zapletima - svime što se makar i izdaleka činilo upotrebljivim za priču koju smo odlučili da nazovemo Kolevka. Neko je jednom rekao da se pisanje književnog dela sastoji u odbacivanju alternativa. Sasvim tačno: jednom prilikom izračunao sam da bi, da sam iskorostio sve elemente koje sam stvorio u svim mogućim kombinacijama, bilo dovoljno materijala za pola milijarde različitih Kolevki.

Poslao sam Džentriju onu varijantu koju sam konačno odabrao, u obliku sinopsisa od četiri hiljade reči. Dopala mu se i on je ponovo doleteo na Šri Lanku da bismo razradili pojedinosti. Tokom trodnevnog maratona gore u planinama, iznad drevnog grada Kandija, i pored toga što nam je pažnju odvlačila najveličanstvenija panorama koju sam ikada video, dovršili smo demi-hemi-semi-finalnu verziju od osam hiljada reči koja

je najzad poslužila kao osnova za roman. Posle toga mogli smo da sarađujemo uz pomoć čestih telefonskih poziva i slanja jardi štampanog teksta preko Pacifika.

Na pisanje je otišao pretežan deo godine, iako smo, razume se, obojica radili i na drugim projektima. Kada sam otkrio da Džentri znatno bolje poznaje englesku i francusku književnost od mene (u međuvremenu sam već postao imun na takva iznenađenja), junački sam počeo da pružam otpor svim pokušajima da mu nametnem sopstveni stil. To je uznemirilo neke dugogodišnje čitaoce Artura Klarka koje su, kada se Kolevka pojavila pod zajedničkim imenom, bili rasršeni delovima koje bih ja malo više pročitao. Dijaloške deonice pune slenga, objasnio sam ja, proizvod su Džentrijevih godina provedenih sa inženjerima i matematičarima iz Odeljenja za astrodinamiku pri LMP-u, koji mnogo piju i veđito ih svrbe dlanovi; u LMP, inače, često bivaju pozivane Źace iz Pasadene da bi obuzdali pesnićenja zbog Beselovih funkcija i nelinearnih, delimično diferencijalnih jednačina.

Pa ipak, do sada, koliko je meni poznato, nijedna škola nije zahtevala da se Kolevka ukloni sa polica njene biblioteke. Pominjem to, jer sam upravo ustanovio, na svoje zaprepašćenje i zgražanje, da je upravo to zadesilo roman Matica Zemlja pre jednu deceniju. Štaviše, dotična komisija zabranila istom prigodom sve antologije koje su sadržale bilo šta što sam ja ikada napisao.

Voleo bih da sam za to čuo tada. Uživao bih da kažem tim pripravicima za ajatolahe da je verziju za slepe romana koji ih je toliko uvredio zapisala dama koja teško da bi ikada promovisala pornoliteraturu. Ona je, naime, igrom slučaja, udata za predsednika Vrhovnog suda Engleske.

Iako je Kolevka prvobitno začeta kao filmski projekat, a obrada je pripremana za filmsku kompaniju Verner Bros, izgledi da ona ikada stigne na ekran sada deluju slabašno. Lošom srećom, čitav niz filmova sa podvodno/vanzemaljskom tematikom pojavio se otprilike u vreme objavljivanja knjige, a najveći njihov deo potonuo je bez traga.

Ali Piter Guber, drago mi je što to mogu da kažem, ide sa dobrog na bolje. Poslednja dela njegove produkcije, Veštice iz Istvika, Gorile u magli i Kišni čovek vrlo su dobro primljena; čak i taj kratki spisak pokazuje njegovo zanimanje za neobične i vredne projekte. Možda će napraviti Kolevku kada krug ponovo dođe na početak, kao što će se to neizbežno dogoditi. "Postoje ciklusi u stvarima ljudskim" - baš kao i u filmskim.

Iako sam silno uživao u radu sa Džentrijem, pošto smo završili sa ljuľljanjem Kolevke, nisam imao planova za dalju saradnju - zbog toga što je sada Halejeva kometa dominirala mojim životom, baš onako kako nije dominirala zemaljskim nebesima. Shvatio sam da će njeno sledeće pojavljivanje, 2061, predstavljati divnu priliku za Treću odiseju u svemiru (ukoliko dugo odlagani "Galilej" zaista izvede svoju predstavu 1995, kao što se očekuje, i pošalje nam megabajte novih informacija iz jovijanskog sistema, moglo bi doći do Završne odiseje. Ali ništa ne obećavam).

Do leta 1987, 2061: treća odiseja dobro je išla u knjižarama, hvala na pitanju, a ja sam ponovo počeo da osećam onu upornu krivicu koja saleće autora kada ne-radi-na-nekom-projektu. Iznenada sam shvatio da mi jedan stoji pred samim nosom.

Pre petnaest godina, napisao sam poslednju rečenicu u romanu Sastanak sa Ramom, koja je glasila: "Ramanci sve rade tripot." Te reči došle su mi na um u poslednji čas, kada sam radio završnu reviziju rukopisa. Nisam - na časna reč - tada imao na umu

nastavak; to mi se naprosto činilo zgodnim, otvorenim krajem knjige. (U stvarnom životu, razume se, nijedna priča nikada se ne završava.)

Mnogi čitaoci - i kritičari - brzopleto su zaključilio da sam od samog početka planirao trilogiju. E pa, nisam - ali sada sam shvatio da je to sjajna ideja. A Džentri je bio pravi čovek za taj posao: raspolagao je potpunim znanjem o nebeskoj mehanici i svemirskom hardveru, tako da se sasvim mogao snaći sa sledećim pojavljivanjem Ramanaca.

Brzo sam skicirao spektar mogućnosti, vrlo slično onome što sam učinio sa Kolevkom, i za izuzetno kratko vreme Rama II je rođen. Vrt Rame i Razotkriveni Rama uslediće tokom razdoblja 1989-1991.

I tako, Džentri ponovo stiže preko Pacifika na sesije tipa 'moždana oluja' po brdima Šri Lanke, a poštar se vajka zbog pozamašnih printinga sa kojima mora da balansira na biciklu. Ali ovog puta tehnologija je ubrzala naše međukontinentalne operacije. Telefaks aparati sada nam omogućuju da razmenjujemo ideje bezmalo u realnom vremenu; to je daleko pogodnije od elektronske pošte koju smo koristili Piter Hajms i ja kada smo pravili scenario za 2010 (videti knjigu Dosje Odiseja).

Ima još mnogo toga da se kaže o toj vrsti saradnje na daljinu; ukoliko su preblizu, koautori mogu traćiti previše vremena na trivijalnosti. Čak i sam pisac može da smisli beskrajne izgovore za nerad; a sa dvojicom, mogućnosti se u najmanju ruku dižu na kvadrat.

Međutim, nema načina da se pokaže da pisac zanemaruje svoj posao; čak i ukoliko zaglušujuće hrče, njegova podsvest možda teško radi. A Džentri i ja smo znali da naši najdivljiji izleti u književnost, nauku, umetnost ili istoriju mogu pružiti korisne elemente priče.

Na primer, tokom pisanja Rame II postalo je očigledno da je Džentri zaljubljen u Eleonoru Akvitansku (ne brini, Stejsi - mrtva je već 758 godina) i morao sam sa puno takta da ga ubeđujem da ne posveti čitave stranice njenom zadivljujućem životopisu. (Ako se pitate kako E. A. može imati bilo kakve veze sa međuzvezdanim pustolovinama, čekaju vas prijatna iznenađenja.)

U svakom slučaju naučio sam od Džentrija mnogo toga o francuskoj i engleskoj istoriji što me nikada nisu učili u školi. Prilika kada je Eleonora Akvitanska ukorila svog sina, ponositog kralja-ratnika Ričarda Lavljeg Srca pred njegovim trupama zbog toga što nije imao prestolonaslednika mora da je bio jedan od pikantnijih trenutaka britanske vojne istorije. Avaj, ni na koji način u ovo nismo mogli ubaciti galantnog, ali homoseksualnog Korleonea, koji je često bio Kum i bog-otac, ali nikada otac... za razliku od Džentrija, čiji je peti sin stigao na svet pred kraj Rame II.

Ali srećete se sa Džentrijevom najdražom tvorevinom, svetim Mikaelom od Sijene koji tek treba da se rodi. Siguran sam da ćete ponovo naići na njega u knjigama koje će Džentri objaviti pod sopstvenim imenom, uz minimum moje pomoći ili mojih saveta.

Dok pišem ove reči, upravo stižemo do polovine naše četvorotomne saradnje. Iako nam izgleda da znamo šta će se dogoditi sledeće - siguran sam da Ramanci imaju u rukavu poprilično iznenađenja za nas...

Artur Č. Klark

ZAHVALNICE

Mnogi ljudi doprineli su ovom romanu tokom opsežnih razgovora u dvogodišnjem razdoblju. Među one čije su primedbe i pronicljivost bili naročito dragoceni spadaju Beb Barden, Pol Čodas, Klejton Fromen, Majkl Glasmen, Brus Jakoski, Roland Džofe, Džeri Snajder i Jan Stjuart.

Lu Aronika, Malkolm Edvards i Ras Galen pružili su značajne doprinose ovoj knjizi. Njihove uredničke primebde bile su neprocenjive u oblikovanju konačnog sklopa romana.

Posebnu zahvalnost dugujemo ocu Martinu Slotu, čije je religijsko prosuđivanje bilo od suštinske važnosti prilikom stvaranja lika generala O'Tula, kao i Piteru Guberu, koji je omogućio da se autori ovog romana upoznaju pre nešto više od tri godine.

Konačno, ova zahvalnica ne bi bila potpuna bez posebnog pomena porodice gospodina Lija. Njegova supruga Stejsi i pet mladih sinova, Kuper, Ostin, Robert, Petrik i Majkl, velikodušno su mu omogućili da se otiskuje na neophodna putovanja oko pola sveta do Šri Lanke i pružili mu priliku za nužnu osamu bez čega ova knjiga nikada ne bi bila napisana.